UNIVERSITEIT
GENT

FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

Academiejaar 2006 - 2007

Gentse goud- en zilversmeden in de 15de en 16de eeuw

DEEL I: TEKST

Emile GEZELS

Promotor :
Prof. dr. Maximiliaan Martens
Prof. dr. Anna Bergmans

Scriptie voorgedragen tot het behalen van de graad van

LICENCIAAT KUNSTWETENSCHAPPEN

INHOUDSOPGAVE

DEEL I

Dankwoord p. 4

Proloog p. 5

1. Inleiding p. 7

2. Historische achtergrond p. 10

3. Het goudsmedenambacht p. 15

3.1. De stiel van de edelsmid als oudste ambacht p. 15

3.2. Vroege vermeldingen p. 18

3.3. Het ambacht in de 15de en 16de eeuw p. 24

4. De edelsmid p. 29

4.1. Het beroep van de edelsmid p. 29

4.2. Een man van aanzien p. 31

4.3. Zijn werkplaats p. 33

5. De inwendige organisatie van het ambacht

5.1. De leerknaap p. 37

5.1.1. Toetredingsmodaliteiten van de leerknaap

5.1.2. De leertijd p. 38

5.2. De meester p. 47

5.2.1. Het intredegeld

5.2.2. De meesterproef p. 49

5.2.3. Het meesterteken p. 52

5.3. De keurmeester p. 57

5.4. De deken p. 63

5.5. De knaap p. 68

6. Aantal goudsmeden in de 15de en 16de eeuw

6.1. Het aantal goudsmeden op de lijst van 1400 p. 70

6.2. Aantal ingeschreven en actieve vrijmeesters p. 72

7. De ambachtsfinanciën p. 75

8. De opdrachtgevers p. 88

9. Besluit p. 95

Epiloog p. 97

Bibliografie p. 98

Bijlagen p. 104

1. Inschrijvingen leerknapen en meesterkinderen in de 15de eeuw: waardentabel p. 105
2. Inschrijvingen leerknapen en meesterkinderen in de 16de eeuw: waardentabel p. 106
3. Inschrijvingen vrijmeesters in de 15de eeuw: waardentabel p. 107
4. Inschrijvingen vrijmeesters in de 16de eeuw: waardentabel p. 108
5. Activiteit retraceerbare vrijmeesters in de 15de eeuw: waardentabel p. 109
6. Activiteit retraceerbare vrijmeesters in de 16de eeuw: waardentabel p. 110
7. Leerknapen en meesterkinderen die vrijmeester worden 1400-1540 p. 111
8. Inschrijvingen vreemdelingen in de 15de eeuw: waardentabel en grafiek p. 112
9. Inkomsten, uitgaven en saldi van de rekeningen 1540 – 1598 p. 114

Afbeeldingen p. 116

DEEL II

Naamregister van de goud- en zilversmeden, meesterkinderen en leerknapen.

1. Rubricering volgens meesterteken p. 117

2. Naamregister p. 164

Dankwoord

Vooraleer mijn studie over de Gentse goud- en zilversmeden in de 15de eeuw en 16de eeuw voor te stellen wens ik mijn speciale dank te betuigen aan de personen die mij met hun raadgevingen bijstonden voor de realisatie hiervan.

Mijn speciale dank gaat uit naar mijn promotors Prof. Dr. M. Martens en Prof. Dr. Anna Bergmans, die tijdens hun boeiende colleges mij op het idee brachten dit onderzoek te voeren. Ook zeer erkentelijk ben ik aan Prof. Dr. M.C. Van Damme voor het lezen en beoordelen van dit werk. Mijn dank is ook gericht aan alle professoren die de wereld van de Kunst en Letteren voor mij openden.

Mijn bijzondere dank gaat uit naar Mevr. Jeannine Baldewijns, museumverantwoordelijke van het Oudheidkundig Museum de Bijloke te Gent, Mevr. Leen Charles, stadsarchivaris van Gent, het personeel van het stadsarchief te Gent, voor hun bereidwilligheid waarmede zij mij telkens opnieuw de documenten ter beschikking stelden.

Ik dank ook alle Gentse goud- en zilversmeden uit de 15de en 16de eeuw, omdat zonder hen dit werk niet kon geschreven worden.

Proloog

DROMEN VAN ZILVER

Koen Brauwers' vader was plots uit zijn leven verdwenen. Altijd had Koen de marktkramers, de kuipers, de wevers en de volders uit Oudenaarde over zijn vader horen praten met een mengeling van spot en respect. "De boskanter van Ename", noemden ze Rolf Brauwers en er klonk ook wat leedvermaak naar het vroeger zo bloeiende en nu kwijnende Ename doorheen. Ze hadden echter niet helemaal ongelijk: zijn vader was altijd al in boude overmoed achter zijn geluk aangelopen, maar deze keer leek het wel erg drastisch. Op een avond stak Rolf Brauwers zijn jagersmes tussen zijn gordel, stopte wat eten en daalders in een ransel en ging. Eerst wou Koens moeder er niet over praten. Ze had al zoveel meegemaakt met die woelwater van haar en ze had al zo vaak en zo lang op die zwerver gewacht dat ze er niet zo hard meer op lette. "Hij komt wel terug", zei ze. "Als God het wil", voegde ze er snel aan toe want Koens moeder was een voorzichtige vrouw die wist dat een mens het lot niet dwingen kan.

Later draaide ze wat bij en probeerde haar zoon een en ander duidelijk te maken. Veel wist ze echter ook niet. Alleen dat die kerel van haar zich aangediend had voor een expeditie van keizer Maximiliaan en dat Rolf zich nog maar eens het hoofd op hol had laten brengen door wilde verhalen over met goud en zilver geplaveide straten in een ver land dat Mexico heette. Een land was het waar de karwats van de zon over ranselde en waar de wrede Spanjaard had geplunderd en gebrandschat, net zoals vroeger hier. De verwachting van zilver en goud was het dus die hem zijn vader ontstolen had. Koen kon een gevoel van ontgoocheling niet onderdrukken. Was zoiets het waard om alles te verloochenen? Bij veertien begreep Koen nog niet zo veel van de mensen hun drijfveren. Weken dwaalde hij verweesd langs de Schelde en soms trof het hem dat op zonnige dagen dat donkere Scheldewater glom als was het vloeibaar zilver; het slingerde zich tussen galgroene weiden en vlocht zich rond blauwige, verdroomde bossen.

Het was zó mooi dat hij zich niet voorstellen kon dat iemand dit alles achter laten kon voor schimmige beloften van rijkdom. Zilver en goud, ze leken met brutale beslistheid zijn pad gekruist te hebben. Als dat zijn noodlot was, zou hij er meer van aan de weet zien te komen. Zijn nieuwsgierigheid dreef hem naar het hart van Oudenaarde en daar in de Broodstraat, in een onooglijk, vervallen ateliertje, zag hij achter tralies gouden kelken en zilveren cibories uitgestald staan. Achter in de werkplaats merkte hij een oude man op die met voorzichtige hamerslagen een stuk metaal scheen te aaien. Koen verstoutte zich en stootte via een nauw steegje door tot in het atelier.

De bejaarde man keek hem alleen met porseleinblauwe ogen heel even kort aan en ging toen door met zijn werk. Blijkbaar vormde een knaap noch bedreiging noch hinder voor hem. Er flakkerde vuur in een oven, er hingen blaasbalgen, overal waren tangen en beitels. Koen ging onopvallend op een gekanteld aambeeld zitten en keek.

Buiten begon het al te schemeren toen de oude man spruitend zilver in een mal goot en het was al donker toen Koen uit de weggepelde klei een intens glinsterend zwaantje - niet groter dan zijn eigen pink - zag vallen. In de rosse gloed van de oven flonkerde het zwaantje alsof er daar diep binnenin een minuscuul hart klopte. “En?” vroeg de oude man. Hij had de hele namiddag geen woord gezegd en zijn stem klonk dun en bijna spookachtig door de werkplaats die stonk naar zwavel. “U bent een tovenaar,” complimenteerde Koen. “Nee,” glimlachte de man “'ik werk hard en soms heb ik ook een beetje inspiratie.”

Toen Koen die avond laat langs de rietkragen van de Schelde naar Enamebos toe wandelde, wist hij dat dit een dag was geweest die zijn leven had doen kantelen. Hij zou geen geiten of koeien fokken en zich zijn hele leven begraven langs de boskant, zoals zijn moeder dat zo graag wou. Hij zou edelsmid worden. Hoe wist hij nog niet maar wel dat het zou gebeuren. Hij hokte maanden en maanden in het ateliertje in de Broodstraat vóór de oude meester hem een schaal van koper liet smeden. Het werkstuk was niet perfect ovaal gedreven maar de oude man retoucheerde het en hij leek niet eens boos of ongeduldig.
“Je zal leren,” zei hij. Op een dag verzamelde Koen al zijn moed en waagde te vragen: “Is dit allemaal van jou?” “Nee. Ik heb weinig. Kerk en notabelen van de stad geven mij goud en zilver. Ik geef hun een vorm terug. Ik ben arm als een kerkrat maar ik heb mijn kunst en alleen dat kan ik jou ooit doorgeven.”

[…]

Jaques Hoste, *‘Dromen van zilver’*, in: De eenhoorn en andere dromen van zilver, bekroonde verhalen over Oudenaards zilver, Oudenaarde, 1994, p. 48-5

1. Inleiding

De Gentse edelsmeden en hun talent worden in diverse studies en tentoonstellingscatalogi beschreven. Dit is ondermeer het geval in het ongeëvenaard oeuvre van Dr. E. Dhanens, over de inventarisatie van het Kunstpatrimonium in Oost-Vlaanderen.

In het woord vooraf van het prachtige boek over de profane edelsmeedkunst in België tijdens de 16de, de 17de en de 18de eeuw schrijft graaf Dorsan Goethals de Mude volgende woorden: *'De 21ste eeuw zal een eeuw zijn van het denken of zal niet bestaan, voorspellen sommige filosofen. Daarom is het goed de betekenis te kennen, te begrijpen en te waarderen van de meesterwerken in zilver uit de 16de, 17de en 18de eeuw, een uitstraling van de cultuur en de persoonlijkheid van onze voorouders. Omwille van de zeldzaamheid van antieke zilveren voorwerpen waarvan de meeste dan nog een verborgen bestaan leiden, beseft men onvoldoende het door generaties edelsmeden in België bereikte hoge niveau. De kwaliteit van vele topstukken kan de vergelijking met het edelsmeedwerk in Europa best doorstaan.'* [1]

Het feit dat de meeste gouden- en zilveren voorwerpen uit de 15de en de 16de eeuw de tijd niet hebben getrotseerd heeft tot gevolg gehad dat slechts enkele bekende namen tot ons kwamen, zoals de beroemde edelsmeden Cornelis de Bont (15de eeuw) en Jacob Weyns (16de eeuw), en verder nog Elooi de Wulf, Cornelis Bauwins, Jan van Hauweghem, Jan De Wees, Jan Trousvere en Adriaan Van Hulthem.[2] Over de andere goudsmeden blijven we in het duister tasten.

Over de Gentse goud- en zilversmeden kan niet gesproken worden zonder te verwijzen naar de nog steeds interessante beschrijving van F. De Potter in zijn werk *'Gent, van den oudsten tijd tot heden'*.[3] De Potter geeft enkel de lijst van bekende dekens der goudsmeden en de namen van enkele goudsmeden aan de hand van gebeurtenissen die zich ter tijde voordeden.[4]

Het magistrale werk van Johan Dambruyne bestudeert de corporatieve middengroepen uit de 16de eeuw en de rol die ze speelden in de Gentse samenleving.[5] Zijn beschouwingen over de goud- en zilversmeden zijn een meer dan interessante informatiebron, temeer dat weinig bronnenmateriaal bewaard is gebleven.

[1] P. Baudouin, *Edelsmeedkunst in België*, Tielt, 1988
[2] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 254
[3] F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, Gent, 1882, p. 288-314
[4] Ibid., p. 550-551
[5] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002

Het archief der goudsmeden evenals dat van de andere ambachten werd in beslag genomen door Karel V in 1540, toen hij met de ambachten afrekende door de 'Concessio Carolina'.
Het doel van deze verhandeling is het ambachtswezen van de Goud- en Zilversmeden te bestuderen tijdens de 15de en 16de eeuw. Gezien het tijdsbestek waarbinnen dit diende te gebeuren werd het accent gelegd op de persoon en de organisatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de leden- en inschrijvingsboeken (het boek der nering), de voorhanden zijnde rekeningen, en het cartularium van 1338-1533.[6]

Het fonds van het archief is chronologisch weinig rationeel samengehouden. Van de rekeningen bleven onvolledige jaartallen bewaard. De onderbreking van dertig jaar vanaf 1545 tot 1577 zal wellicht nog een gevolg zijn van de Concessio Carolina in 1540, en het opnieuw werken volgens de oude coutumen tijdens de Calvinistische Republiek van 1577 tot 1584. Deze rekeningen geven ons tevens een inzicht hoe het ambacht kon gewerkt hebben vóór 1540. De precieuze stukken konden na persoonlijke transcriptie getoetst worden aan reeds eerde gepubliceerde werken van ondermeer Ch. L. Diericx alsmede aan de volledige reeks bewaarde keurplaten in J. Casier, en verder Marcus van Vaernewijck, F. de Potter, C. & P. Van Campen, L. Minard, P. Lacroix, H. Havard, V. Fris, P. Bernardus de Jonghe en D. Jacobs.[7] Uit al deze documenten bleek alvast dat de namen van de goudsmeden op de meest diverse wijzen werden neergeschreven. Om het dubbel gebruik van namen te voorkomen werden zij zoveel mogelijk gestandaardiseerd volgens de meest voorkomende schrijfwijze op basis van de koperen keurplaten opgenomen in J. Casier, in de 15de en 16de eeuwse literatuur, en dit niettegenstaande de wijze raad van Ch. L. Diericx om de geschreven bronnen uit die periode in hun oorspronkelijke tekst over te nemen m.n. deze van het reglement van 1338 en de goudsmedenlijst van 1400.[8] De combinatie van deze gegevens geven als dusdanig een breder beeld van de *'curriculum vitae'* van de goudsmeden binnen de nering. Zij worden in het inschrijvingsregister en de rekeningen éénmaal of vaker vermeld.
Ze zijn ingeschreven, hebben het beroep geleerd, werden vrijmeester, maar het is niet altijd zeker of ze levenslang het beroep van goudsmid hebben uitgeoefend.

---

[6] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1 en 2; S.A.G., niet genummerde reeks (182), doos 8
[7] Ch. L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816; J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914; Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, Gent, 1874; F. De Potter, *Dagboek van Cornelis en Philip van Campene*, Gent, 1870; F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, 8 delen, Gent, 1882; P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850; V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, Gent, 1901; P. Bernardus De Jonghe, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, Gent, 1781; D. Jacobs, 'Het Wonderjaar te Gent (juni 1566-april 1567)', in: *De tijdspiegel*, Amsterdam, 1906
[8] Ch. L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 115-119

Ook in de ordonnanties en rekwesten duiken de namen van goudsmeden op, met een eigen verhaal, een burenruzie enzovoort. Het werk is zeker niet definitief. Om een volledig samenhangende geschiedenis van de Gentse goudsmeden in de 15de en 16de eeuw te schrijven dienen nog andere fondsen uit het stadsarchief te worden aangesproken.

Het verhaal van een Oudenaardse jongeman die ervan droomde om zilversmid te worden, kan een goede introductie zijn op deze studie, vermits de Oudenaardse edelsmeden van Gent afhankelijk waren voor het keuren van hun zilverwerk. Hun namen komen voor op de keurplaten van de Gentse nering.[9] Het kan het verhaal zijn van iedere Gentse leerknaap die ervan droomde om het vak te leren.

Het verhaal speelt zich af rond 1492. De expeditie van Keizer Maximiliaan waar zijn vader mee vertrok kaderde volledig in de goudroven waarvan de mensen droomden na de ontdekking van Amerika.[10] Wat zijn vader niet wist is, dat hij geen goud zou meebrengen maar stukjes ertsgesteente die op bepaalde plaatsten voor het rapen lagen.[11] Het is niet onmogelijk dat Koen Brouwers gefascineerd was door het werk van Jan Blasterins. In 1497-1508 is hij een bekend zilversmid. Zijn zoon Willem Blasterins verweerde zich tegen het edict van 13 april 1551 dat de Oudenaardse zilversmeden oplegde hun werk in Gent te laten keuren.

Dat men in Oudenaarde voor zilverwerk ook beroep deed op Gent blijkt uit de betaling die de stad deed aan Gheraert de Valckeneere in 1412-13, voor een fraai present in zilver voor Madame de Charolais voor haar 'blide income'.[12] Enkele jaren later wacht haar een droevig lot. Op 10 september 1419 wordt Jan zonder Vrees, vader van Philip van Charolais, vermoord te Montereau door de broer van zijn vrouw. Ze verbleven in het 'Hof ter Walle'. Ze zal deze banvloek niet lang overleven. Op 8 juli 1422 vernam de hertog dat zijn vrouw door vergiftiging gestorven was. Ze werd begraven in de Sint-Baafskathedraal.[13]

Met de naam van Gheraert de Valckeneere (Gheerolf de Valkenaere) komen we bij de eerste lijst van de Gentse edelsmeden in het jaar 1400. Het aanvangsjaar van de 15de eeuw. Hij was keurmeester voor de nering in de jaren 1400-01, 1411-13 en 1431-32.[14]

---

[9] J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914, plaat V
[10] J. Willsberger, *Goud*, Amsterdam, 1976, p. 31
[11] M. De Longchène, *Le monde souterrain*, Tours, 1881, p. 28
[12] E. Vandermeersch-Lantmeeters, *De oudenaardse zilversmeden en hun werk (16de – 18de eeuw)*, Oudenaarde, 1988, p. 14
[13] V. Fris, *Histoire de Gand*, Brussel, 1913, p. 110
[14] S.A.G., reeks 182, doos 1 tot 5, map 1, register van de goudsmeden, f° 4, 8, 12v

2. Historische achtergrond

Het onderzoek naar het ambacht van de Goud- en Zilversmeden te Gent vangt aan in het begin van de 15de eeuw. De eerste lijst welke de namen vermeldt van de goudsmeden die voorkomen in het *'Register der Goudsmeden 1338 ad 1583'* dateert van het jaar 1400 en bevat *'de meesters die nu ter tyt vry syn in't ambacht'* onder het dekenschap van Goessin Van der Moere.[15] Een korte schets van de historische feiten omkadert het leven en het werk van de goudsmeden in die periode.

Na de dood van Karel de Goede in 1127 verleent zijn opvolger Diederik van de Elzas aan de Gentse erflieden, de *'viri heriditarii'*, die de stadsbodem in bezit hadden en de gilde vormden van de kooplieden, een schepenbank die hen de wettelijke macht over de stad verzekerde. De lakenhandel met Engeland en het Rijnland nam een hoge vlucht en er ontstond een grote kaste van textielarbeiders en ambachten die mettertijd tot een politiek bewustzijn kwam en zich in de tweede helft van de dertiende eeuw verenigden in ambachten en neringen, met het doel de alleenheerschappij der patriciërs te breken. De kans bood zich in 1302 toen de patriciërs de zijde kozen van de Leliaarts, maar bij de Guldensporenslag overwonnen werden door de volksklasse.

Het stadsbeleid komt nu in handen van drie groepen: poorters, ambachten en textielarbeiders. Niet voor lang echter. In de periode 1319-1337 veroveren de poorters (patriciërs) opnieuw de schepenbank, maar zijn in 1337 wel getuigen van de grootste catastrofe voor de lakenhandel in Vlaanderen. Het is het begin van de honderdjarige oorlog tussen Engeland en Frankrijk, en onze graaf Lodewijk van Nevers kiest partij voor Frankrijk. Engelse kooplieden worden op zijn bevel in Vlaanderen aangehouden. Edward III stelt een embargo in op de wol- en lakenhandel. Brugge en Gent vervallen in een diepe armoede. Na een woelige volksvergadering wordt Jacob Van Artevelde op 3 januari 1338 verkozen tot één der Hoofdmannen van het revolutionair bestuur, dat mede gesteund wordt door de economisch in het nauw gedreven burgerij.[16] In juni 1338 wordt zijn gezag als Opperhoofdman in geheel Vlaanderen erkend. Artevelde roept de vertegenwoordigers van wevers en volders, neringen en poorters samen op de schepenbank en zal de macht van de graaf inperken.

[15] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: Register der Goudsmeden 1338-1583, f° 4
[16] H. Pirenne, *Geschiedenis van België*, deel 1, Brussel, 1954, p. 314-317

Voor de goudsmeden is het jaar 1338 de datum waarop ze zich verenigen in een nering en hun reglement opstellen.[17] We zijn halverwege de 14de eeuw. De ambachten domineerden zowel economisch, demografisch als politiek de stad.[18] Zij waren op het hoogtepunt van hun macht. Om wettelijk te kunnen bestaan hadden zij een vergunning nodig van de koning, de heer, de prins, de abt of de hoofdman van het gebied waar hun ambacht gevestigd was.[19]

In 1369 huwt de Bourgondische hertog Filips de Stoute de erfdochter van Vlaanderen, Margaretha van Male. In 1382 roept hij als regent van Frankrijk, het Franse leger op om de opstandige Vlamingen te Oostrozebeke te verslaan. Bij de dood van Lodewijk van Male is Vlaanderen definitief bij Bourgondië gevoegd (1384). De verdere geschiedenis resumeert zich in een machtstrijd tussen de opeenvolgende hertogen en een rebelse Gentse stede, meestal met de privileges als inzet. Van alle Lage Landen bezat Gent tijdens de overgang van de Middeleeuwen naar de Nieuwe Tijden ongetwijfeld het meest rebelse imago.[20] Zowel de Bourgondische hertogen als de Habsburgse vorsten hebben dit aan de lijve ondervonden.[21] Met dit reeds jarenlange opstandige Gent sluit Filips de Stoute de vrede in 1385 (Vrede van Doornik) en in 1386 bewerkstelligt hij vrij handelsverkeer met Engeland.

In de 15de eeuw wisselen oproer, pardons, boetes en blijde gebeurtenissen elkaar af. Het waren meestal de goudsmeden die tijdens de Blijde Intredes het baldakijn droegen en voor de geschenken zorgden (zie afbeelding 1). Na pestepidemies, hongersnoden (1423, 1437-38) en sterfte (1439) mocht Filips de Goede een ware oorlog voeren tegen Gentse stadsmilities te Gavere (1453). Bij de Blijde Intrede van Karel de Stoute brak opnieuw een opstand uit met als inzet de verloren privileges, tevergeefs echter. Pas na zijn dood zullen de Gentenaars in 1477 aan de nieuwe hertogin Maria van Bourgondië, die op dat ogenblik in het Prinsenhof verbleef, hun privileges terugvragen en ook verkrijgen (Het Groot Privilege). Op het einde van de 15de eeuw breken opnieuw hevige onlusten uit tegen Maximiliaan van Oostenrijk, die tot de ruïne van de stad zullen leiden. Uiteindelijk zal de 'Vrede van Cadzand' (29 juli 1492) volledige amnestie verlenen aan de stad en belooft het behoud van hun privileges en oude coutumen, wat gebeurt onder Filips de Goede in 1502.[22] Niettegenstaande een relatieve welvaart had de stad toch zwaar te lijden gehad.

[17] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: Register der Goudsmeden 1338-1583, f° 1-3v
[18] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 16
[19] P. Lacroix, *Moeurs, usages et costumes au moyen age et a l'époque de la renaissance*, Parijs, 1877, p. 312
[20] J. Dambruyne, 'De middenstand in opstand. Corporatieve aspiraties en transformaties in het zestiende-eeuwse Gent', in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Gent, jaargang 2003, nummer 67, p. 72
[21] Ibid, p. 73
[22] V. Fris, *Histoire de Gand*, Gent, 1930, p. 148-154

Het 16de eeuwse Gent zat opgezadeld met een enorme financiële erfenis van de Bourgondische periode. Zowel Filips de Goede in 1453, Karel de Stoute in 1469 als Maximiliaan van Oostenrijk in 1485 had als straf voor haar opstandigheid indrukwekkende boetes opgelegd, die tijdens Karel V nog verder zullen aanzwengelen.[23] Toen de landvoogdes van Hongarije de Gentenaars om financiële bijdrage vroeg, om de oorlog van Karel V tegen Frans I te financieren (1537), weigerde de stad, die zich daarvoor grote offers moest getroosten, op de bede in te gaan. Daar waar de grote ambachten zich opgesloten hadden in een streng protectionisme, was de grote massa sterk verarmd. Gent werd opnieuw het toneel van bloedige ongeorganiseerde opstanden.

Maria van Hongarije roept hulp in waarop Karel V de graaf van Roeulx stuurt, die de gemoederen bedaart en de rust herstelt, doch Karel V zint op wraak. Op 14 februari 1540 komt hij onverwacht aan te Gent met 5000 voetknechten. De straf voor de Gentenaars laat niet op zich wachten. Op 29 april spreekt hij een vonnis (sententie) uit over de Gentenaren, de dag erna wordt de Carolijnse Concessie afgekondigd. Alle oorkonden van de vrijheden moesten afgegeven worden, alle bezittingen der gemeente en ambacht geveild. De macht van de corporaties is voor immer gebroken. De ambachten worden tot neringen herleid, hun dekens worden oversten, streng onderworpen aan de politiemacht van de magistraat.[24]
De sententie en de Carolijnse Concessie die Karel V na de Gentse opstand van 1539-40 uitvaardigde hebben de corporatieve wereld diepgaand geraakt en structureel getransformeerd.[25]

"*Gelijc de stad van Ghend menich jaer heeft ghefloreert en door haer rechten en prevelegien ghedommineert van Keysers, conynghen, prinsen en graven ghegheven, zo heeft keyser Carolus de zelve alzo zeer ghevioleert en heeft die van haer prevelegien ghepreveert de neerynghen haer goet benomen veel borghere doen beven twelc ghebeurde doe men vyfthien hondert jaer heeft gheschreven en xxxix ende stelde elcke neeringhe zonder veel gheweers te coope voor zes carolus guldens eens.*"[26]

[23] H. Soly, Tent. Cat. *Carolus, Keizer Karel V 1500-1558*, Gent (Kunsthal De Sint-Pietersabdij) 2000, p. 116. Het tekort in 1538 bedraagt 15.270 Carolus gulden.
[24] H. Pirenne, *Geschiedenis van België*, deel 1, Brussel, 1954, p. 80-85
[25] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 16
[26] Ibid., p. iv

De Carolijnse Concessie, de godsdiensttroebelen met de beeldenstormerij (1566), de aankomst van Alva (1567) waarbij ook enkele goudsmeden berecht werden en de Reformatie hebben het goudsmedenambacht niet onberoerd gelaten. Niettegenstaande de diepgaande ontwrichtingen was de 15de en 16de eeuw waarin de goud- en zilversmeden hun ambacht uitoefenen, een periode van relatieve welvaart die zich situeert van 1385 tot 1550-65.[27] Ook de 16de eeuw was één der meest briljante tijdperken, met sociale opklimming van de burgerij en de zogenaamde middenklassen, met ontplooiing van de wetenschappelijke activiteit en de bloei van het culturele leven.[28]

Tijdens het bewind van Karel V had de Gentse economie een positieve ontwikkeling doorgemaakt; Tijdens de eerste decennia van de 16de eeuw beleefde de stad een sterke economische reveil, met als eerste hoogtepunt de jaren '20.[29] Economisch bekeken kan men het 16de eeuwse Gent het best omschrijven als een multi-economische grootstad waar de stedelijke industrie georiënteerd was op een hoogwaardig luxeaanbod, waarbij creativiteit centraal stond.

Benevens andere sectoren behoorden de kunstambachten tot de nieuwe sectoren die ongekende hoogtepunten bereikten en zorgden voor werkgelegenheid, maar ook voor uitbreiding van het corporatisme.[30]

Gent bleef in het begin van de 16de eeuw nog het beeld geven van een grote weelderige stad. Menig beroemd bezoeker zoals Albrecht Dürer, Lodovico Guicciardini, in zijn *'Beschrijvinghe van alle Nederlanden'*, en Marcus Van Vaernewijck, in zijn '*Spieghel der Nederlandscher Oudtheyt'*, spreken met lof over de stad.[31] Na de beeldenstormerij was de toestand anders. Het verlies aan kunstwerken, schilderijen, beeldhouwwerken en sierstukken was catastrofaal. Hun gewrochten zijn voor altijd verdwenen. Die stad heeft Erasmus nog gezien, toen hij ze in 1514 bezocht. Ze maakte op hem een diepe indruk, die hij vijftien jaar later in een brief aan de jonge Karel Utenhove in geestdriftige woorden vertolkte: "*Ik meen niet dat men in de ganse christenheid een stad vindt die met Gent de vergelijking kan doorstaan in omvang of in macht, voor haar staatkundige inrichting of voor de natuurlijke geaardheid van haar inwoners"*.[32]

---

[27] W. Prevenier & W. Blockmans, *De Bourgondische Nederlanden,* Antwerpen, 1983, p. 94
[28] E. Witte, *Geschiedenis van Vlaanderen van de oorsprong tot heden,* Brussel, 1983, p. 105
[29] H. Soly, Tent. Cat. *Carolus, Keizer Karel V 1500-1558*, Gent (Kunsthal De Sint-Pietersabdij) 2000, p. 116
[30] J. Dambruyne, 'Mensen en Centen, Het 16de-eeuwse Gent in demografisch en economische perspectief', in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde* te Gent 26 (2001) 363
[31] Ibid., p. 29
[32] H. Van Werveke, *Gent: schets van een sociale geschiedenis*, Gent, 1947, p. 65-66

Ook de goudsmeden ontsnapten niet aan de vernieling van die tijd. We kennen alleen nog de naam van de talrijke kunstenaars. Hun werk is voor altijd verdwenen. Nochtans ging het ambachtsleven voort. De edelsmid maakte prachtig edelsmeedwerk en leerde de geheimen van het vak aan zijn zonen. Als pronkstuk van edelsmeedkunst staat de ketting van het '*Gulden Vlies'*, weliswaar door de Brugse edelsmid Jan Peutin uitgevoerd, symbool voor de Bourgondische eeuw waar onze zoektocht naar de Gentse edelsmeden begint (zie afbeelding 2).

Door de oprichting van de Orde in 1430 bracht Filips de Goede de hooggeplaatsten van de oude hertogdommen met een eed van trouw in nauwe relatie met zijn persoon en verenigde alzo de onderscheiden staten door een sterke dynastieke band. In 1567 schreef Guicciardini dat vooral de adellijke groten en prinsen van de Nederlanden tot ridder van de orde werden benoemd, 'om luister te verlenen aan om het even welke grote provincie' (de halsketting blijft eigendom van de orde en wordt slechts tijdens plechtigheden gedragen).[33] De houders van de orde werden door de meest beroemde schilders geportretteerd, waaronder Rogier Van Der Weyden, Jan van Eyck, Jan Mostaert, Barend van Orley, Titiaan, en anderen (zie afbeelding 3).

Ook de dekens van de neringen droegen een prachtige halsketting tijdens de plechtigheden. Van omstreeks 1465-85 dateert een kostbare zilveren halsketting die wellicht afkomstig is van de 'Nering van de Goud- en Zilversmeden' en nu eens aan een Gents meester, dan weer aan een Duits edelsmid wordt toegeschreven (zie afbeelding 4). Ze bestaat uit zestien schakels waarop verschillende taferelen uit het ambacht voorgesteld zijn. De hanger waarop Sint Elooi is afgebeeld stamt uit een latere periode.[34] Jammer genoeg werden deze bedreven ambachtslui niet op dezelfde meesterlijke wijze geportretteerd als edellieden uit die tijd.

Wanneer we met enige verwondering naar een geschilderd portret kijken van een edelman of –dame, getooid met juwelen die thans niet meer bestaan, maar stille getuigen zijn van het bestaan van die goudsmid, wiens gelaat nooit werd geschilderd, maar wiens naam wij zullen zoeken. Het is ons voornemen in deze verhandeling al hun namen te vernoemen en een zo getrouw mogelijke lijst op te stellen, gesteund op archivalische en bibliografische bronnen.

---

[33] Tent. Cat. *Het Gulden Vlies, vijf eeuwen kunst en geschiedenis*, Brugge (Stedelijk museum voor Schone Kunsten) 1962, p. 27

[34] P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 55-58; P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, nr. 361; L. Van de Walle, 'De la richesse artistique et scientifique de la ville de Gand', in: *Messager des sciences historiques et archives des arts de Belgique*, 1845, p. 282; J. Casier & P. Bergmans, *L'art ancien dans les Flandres*, Brussel, 1914-22, p. 214, nummer 425 & plaat 282

3. Hoofdstuk 2: Het goudsmedenambacht

3.1. De stiel van edelsmid als oudste ambacht

In het begin van de 15de eeuw heeft het ambacht van edelsmid reeds een rijke geschiedenis achter de rug. Zij zal waarschijnlijk de eerste van alle nijverheidskunsten geweest zijn.[35] Reeds 6000 jaar geleden werden in Klein-Azië luxeartikelen, sieraden en kunstvoorwerpen, wapenversieringen en gebruiksvoorwerpen in goud en zilver gemaakt.[36] De ontdekking van het Skytengraf Gaimonov met 520 gouden voorwerpen uit de circa 7de eeuw voor Christus, de ontdekking van het gouden dodenmasker van Toetanchamon in 1922 (14de eeuw voor Christus) spreken tot de verbeelding. Egypte was naast een goudverwerkend ook een goudproducerend land. De Perzen, Pheniciërs, Assyriërs waren reeds zeer bedreven in de kunst van de goudsmederij. In de Bijbel wordt verwezen naar Jozef die zijn zilveren beker verborg in de tas van zijn broer Benjamin.[37]

Naast goud was ook zilver een belangrijk edelmetaal, zowel als grondstof voor het ambacht, dan wel als waardemeter. Het Griekse beroep van '*toreutes*', zilverbewerker, werd door de Romeinen zeer hoog geacht. In de 'Naturalis Historia' van Plinius is er sprake van goud- en zilversmeden, die wellicht toen reeds een corporatie vormden en waarvan sommigen vast aan het keizerlijk hof verbonden waren. Men heeft inscripties gevonden die daarop wijzen: Aurifex Aug., Aurifex Tib., enz… (Aurifex, waarvan afgeleid 'orfèvre').

Men mag veronderstellen dat de edelsmeedkunst, rijkelijk en kunstvaardig beoefend in de oudste culturen zich uitbreidde naar Griekenland, later naar Italië (rijk bewerkte sieraden uit de 7de en de 6de eeuw voor Christus bij de Etrusken). Later neemt Rome de fakkel van hoofdstad der edelsmeedkunst over.[38] In onze streken is het ambacht van edelsmid onafscheidelijk verbonden aan de patroonheilige Sint Eligius. De in 590, bij Limoges geboren arme jongen zal het ambacht eerst in eigen dorp leren, opklimmen tot de rijke goudsmid van Dagobert I, het klooster Solignac stichten met daarin zijn vermaarde school en centrum van edelsmeedkunst, bisschop worden en in onze streken tussen 641 en 645 als geloofsprediker verschijnen.

[35] K. Blockhuys & A. Gervais, *De Kunstnijverheid,* Antwerpen, 1892, p. 229
[36] F. Scholten, *Zilver*, Rotterdam, 1986, p. 6
[37] H. Havard, *Histoire de l'Orfèvrerie Française*, Parijs, 1896, p. 12
[38] P. Lacroix, *Histoire de l'Orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 2-3

Het is niet zeker of hij bij zijn bezoek aan de monniken zijn geheim heeft prijsgegeven, maar vermoedelijk waren wel de monniken in onze gewesten de eerste edelsmeden.[39]

Onder de regering van Karel de Grote nam de bloei der goud- en zilversmeden toe. Er werden gouden en zilveren tafels vervaardigd van onschatbare waarde.[40] Na de kerstening van het Westen werd de kerk de eerste grote afnemer. Het is niet geweten hoe vroeg te Gent zelf kunstwerken uit edelmetaal werden vervaardigd. Mogelijks hield het ambacht gelijke trend met de ontwikkeling van de stad. Het is in de ateliers van de monniken dat het meeste religieuze edelsmeedwerk werd gemaakt. Alle liturgische voorwerpen werden immers in goud en zilver vervaardigd. Ook in Gent waren de oudste edelsmeden vermoedelijk monniken. De oudst bewaarde geschreven bronen (ca. 1030) omtrent edelsmeedwerk te Gent betreffen het bezit van de abdijen aan reliekhouders en liturgische voorwerpen uit edelmetaal. Het bezit van edelsmeedwerk van de Sint-Baafsabdij omstreeks 1058 is eveneens bekend.[41]

Niet alleen het heiligenleven van Sint Elooi maar tevens het verhaal van Sint Bavo wijzen erop dat Gent een handelsplaats was waar goud en zilver werd verhandeld. Heiligenlevens leveren vaak geloofwaardige informatie op die kan vergeleken worden met andere bronnen. Het verhaal verteld in 'Miracula S. Bavonis' speelt zich af rond het jaar 1000, wanneer handelaren per schip Gent aandeden.[42]

'Nadat een storm de boot van een handelaar had vernield, belandde hij geheel geruïneerd in Gent. In zijn nood zocht hij vertroosting in de rijke Sint-baafsabdij. Op het altaar stond een gouden kelk. Hij smeekte Sint Bavo hem de kelk te lenen om opnieuw zijn zaak te kunnen opstarten, met de belofte dat hij het later ruimschoots zou vergoeden. Hij meende bij Sint Bavo enige toestemming te ontwaren en verdween met de kelk. Hij keert later wel terug om zijn woord gestand te doen, tot grote voldoening van de kloosterlingen.'

Mogelijks hebben deze *'mercatores'*, behalve wol en wijn, ook kunstwerken uit edelmetaal verhandeld en, met smaltwerk en edelstenen versierde voorwerpen, uit beroemde werkplaatsen van het Maas- en Rijnland hierheen vervoerd.[43] Dat het edelsmeedwerk uit Maas- en Rijnland onze streken bereikte is aannemelijk.

---

[39] R. Van Roosbroeck, *Geschiedenis van Vlaanderen*, Brussel, 1938, p. 143; P. Parsy, Saint Eloi, in: *Les Saints*, nummer 56, Parijs, 1923

[40] K. Blockhuys & A. Gervais, *De Kunstnijverheid*, Antwerpen, 1892, p. 233

[41] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 246

[42] W. Blockmans & P. Hoppenbrouwers, *Eeuwen des onderscheids*, Amsterdam, 2006, p. 298; H. Van Werveke, Kritische studiën betreffende de oudste geschiedenis van de stad Gent, in: *RUG, werken uitgegeven door de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte*, nummer 69, Gent, 1933

[43] Zie het voordraagkruis uit Scheldewindeke, Koninklijk Museum van Kunst en Geschiedenis Brussel, inv. nr. 3669; Smaltwerk of geëmailleerd zilver: tijdens de 12de en de 13de eeuw maakte '*émail champlevé* in het Maasland een grote bloei door. Het *émail champlevé* wordt aangebracht in uitgestoken velden die door metaal van elkaar gescheiden zijn. (J. Luyt, *Het zilverlexicon*, Zwolle, 2005, p. 98)

Het edelsmeedwerk was het kunstambacht bij uitstek in het Maasland. Dat was niet enkel het geval voor de edele metalen maar ook voor koper en brons. De 12de eeuw was de gouden eeuw op dat gebied en niemand betwist de rol die de goudsmeden uit het Maasland hebben gespeeld. Ook hier moet men de artistieke creativiteit zoeken in de kloosterateliers die in zekere zin het monopolie hadden van het kunstambacht. De bestemming van hun werken doet geloven dat zij een belangrijke rol spelen in de 12de eeuw. Doopvonten, altaarbladen, reliekkasten, kruisen, kandelaars en andere voorwerpen betrokken bij de eredienst, getuigen van hun betrokkenheid. Trouwens, de vertegenwoordiger van de late Maas-romaanse edelsmeden, Hugo d'Oignies, was een religieus.

De betekenis van het 'Schrijn van O.L. Vrouw' dat in 1205 door Nicolas Verdun te Doornik werd uitgevoerd, is zeer belangrijk voor haar invloed op de regio waar ze tot stand kwam (zie afbeelding 6). Het werk bekroont eigenlijk het binnendringen van de Maaslandse kunst in het Scheldebekken. En hier raken we een ernstig probleem, namelijk de verplaatsing van de edelsmeedcentra en bijgevolg de teneergang van de metaalkunst in het Maasland.[44] Ook in Duitsland wordt tijdens de 11de en 12de eeuw voornamelijk kerkzilver vervaardigd. Het centrum van de edelsmeedkunst was gevestigd in de kloosters aan de Rijn, waaronder Mainz, Keulen en Aken. Belangrijke ateliers in Neder-Saksen zijn Hildesheim en Braunschweig.[45] Belangrijke zilvervondsten uit de Romeinse tijd behoren tot de schatten van Hildesheim, opgegraven in 1868.

Voor Frankrijk noteren we Verdun en Reims.[46] In Engeland waren goud en zilver bevoorrechte materialen voor de kunstambachten. Vanaf 1100 werken eveneens monniken en leken samen op het gebied van de decoratieve kunsten, om met pracht en praal de kerkelijke plechtigheden luister en waardigheid te verlenen.[47] De groeiende vraag naar edelsmeedwerk voor kerkelijk gebruik leidde tot de sterke opbloei van het ambacht. Wanneer de stedelijke cultuur gaat domineren raakt het ambacht van de edelsmid buiten de kerkelijke sfeer. Stadsbesturen, burgers en broederschappen bestellen hun eigen zilver en goud, enerzijds als belegging, anderzijds uit pronkzucht. Deze worden mede de opdrachtgevers van onze edelsmeden bij de aanvang van de 15de eeuw.

[44] S. Gevaert, *L'Orfèvrerie Mosane au Moyen Age*, Brussel, 1943, p. 6-36
[45] I. Dombi e.a., *Bruckmann's Silberlexikon*, München, 1982, p. 233-234
[46] F. Scholten, *Zilver*, 's-Gravenhage, 1986, p. 6
[47] B. Scheidt, *Englischer Silber*, München, 1973, p. 9

3.2. Vroege vermeldingen.

Om te weten welke goudsmeden vooraf zijn gegaan aan de goud- en zilversmeden van de 15de en 16de eeuw moeten we teruggaan tot de 11de eeuw om een mogelijke getuigenis van edelsmeedwerk in Gent aan te treffen. Van de kunstschatten die de Sint-Baafsabdij bezat, blijft de vraag open of de stukken uit de Maas- en Rijnstreek werden geïmporteerd of mogelijk op eigen bodem werden vervaardigd. Behalve de zilveren kelk en pateen die gevonden werd in het graf van Folbertus (†1066), abt van de Sint-Baafsabdij die mogelijk door een lokale edelsmid kan vervaardigd zijn, kennen we geen edelsmeedwerk uit die periode in Gent. De gegraveerde zegenende hand op de funeraire pateen getuigt van een sobere grootheid eigen aan het karakter van de Gentse romaanse architectuur (zie afbeelding 7a en 7b).[48]

Wilhelmus Aurifaber is mogelijk de oudst bekende goudsmid. Hij leefde in de 12de of 13de eeuw en wordt vermeld op een orbituarium of lijst van de overledenen van de Sint-Janskerk. Dat hij een goudsmid was laat zijn familienaam vermoeden. Dit vermoeden wordt nog versterkt als we weten dat hij in de Hoogpoort woonde, waar later het gildehuis de 'Samson' was gelegen (zie afbeelding 8).[49]

De goed bewaarde boekhouding van de stad Gent vermeldt de namen van enkele Gentse zilversmeden die hun koopwaar aan de stad leverden.[50] Bij bepaalde gelegenheden, zoals de intrede van een ingezetene in het klooster, het opdragen van een eerste mis, of een huwelijk, werd door de stad zilveren geschenken aangeboden. Ook voor volksvermaak gaf de stadsmagistraat een zilverwerk, zoals '*den selverinen liebard'* voor de schieting van 1330-31. Alle betalingen hiervoor staan op naam van de goudsmid genoteerd. Een drietal goudsmeden zijn nog naar hun beroep '*de Goudsmed'* genoemd. De andere goudsmeden voeren reeds een eigen familienaam. Uit de stadsrekeningen van de 14de eeuw werden volgende namen van goudsmeden genoteerd.

Evert van Sloten, voor het opdragen van een eerste mis in de Sint-Niklaaskerk. *'van 2 zelverinnen nappen, die woegen 4 marc, 4 Inghelsche – 19 schellingen 10 denieren groten, 2 Inghelsche, maken in payemente 39 pond 15 schellingen 7 denieren , die de stede sendde den here Janne de Clerc, scepenenclerc, daer hi sine eerste messe seide Sente Niclaus'*.[51]

[48] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, deel 2, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 246
[49] Gent, apologie van een rebelse stad,
[50] J. Vuylsteke, *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, Gent, 1900-08
[51] Ibid, p. 453, r. 21

Ghiselbrecht de Goudsmet, voor een betaling van 30 schellingen groten, in 1314-15 aan de stad gedaan.

H. van der Gracht maakt in 1330-31 twee zilveren drinkbekers voor de intrede in het klooster. *'2 zelverinen nappen die wougen 4 marc ende vierdonc, coste elke maerc 5 schellingen groten dat comt 21 schellingen drie denieren groten, maken 42 pond 10 schellingen, die men sendde sou Pieter Soens dochter, die veriare bailliu was te Guent, daer me si cleedde nonne te Dorenzele'*.[52]

Jan Baude ging in 1331-32 naar Brussel, op vrijdag na Kerstdag, om een proef te maken van nieuw geld dat men wil slaan. Zijn vergoeding is 4 schellingen.[53]

Jan Diederwalen maakt in 1330-31 voor de intrede van de dochter van Jan Borluut in het klooster een zilveren schaal op voet. *'ghaven dontfangers Janne Diedewalen, van eenen zelverinen nappe met 1 voete, die men sende jan Borluuts dochter, daer men si cleedde, 29 pond, 10 schellingen'*.[54]

Jan Goudsmeds betaalt in het jaar 1331-32 schulden terug voor een geleend bedrag. In 1333-34 betalen de erfgenamen van Jan Goudsmeds belasting op goederen die zij uit de stad voeren. *'ontvangen dit jaar van der yssuen van der stede van Jan Goudsmeds oore'*.[55]

Jan Seghers maakt in 1333-34 een diplomatiek geschenk. *'2 selverinnen napen met voeten voor Here Wulframme, Ser Jacobs Deynoots stiefzone, 1 maerc'*. In 1334-35 maakt hij een huwelijksgeschenk. *'2 selverinnen napen, woughen 4 maerc, 16 schellingen, 6 denieren groten, maken 38 pond die men sendde ser Jans sone Ponteraven doe di huwde'*. In 1334-35 maakt hij nog eens een huwelijksgeschenk. *'2 seleverinnen nappen ende van enen selverinen fonteinpotte, 63 pond 10 denieren die men sende den here Janne de Bleckere, doe di huwde'*.[56] Uit deze rekeningen blijkt dat Janne Seghers een zeer bedreven edelsmid moet zijn geweest, gezien hij een voorname leverancier is van de stad.

Kerstinen Bauts maakt in het jaar 1331-32 twee zilveren nappen voor het opdragen van een mis.[57]

Lieven Boonen maakt in 1331-32 een huwelijksgeschenk, een zilveren nap op een voet, en twee zilveren nappen voor het opdragen van een mis. In 1334-35 maakt hij nog eens een huwelijksgeschenk, twee zilveren nappen met een voet.[58]

---

[52] J. Vuylsteke, *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, Gent, 1900-08, p. 754, r.3
[53] Ibid., p. 805, r. 4
[54] Ibid, p. 753, r. 30
[55] Ibid, p. 787, r. 18; p. 861, r. 17
[56] Ibid, p. 951, r. 9
[57] Ibid, p. 825, r. 19
[58] Ibid, p. 789, r. 3; p. 790, r. 26; p. 950, r. 21

Lodewijk de Goudsmet maakt in 1335-36 een nap voor het opdragen van een eerst mis. *'voor 1 nappe, woog 2 marc ½ lood, zo dat met zond aan meester Zeger, doe hi sine eerste messe dede'*.[59]

Wouter Van der Muden maakt in 1327-28 een huwelijksgeschenk. *'Jr. Woitine van der Mude, van 1 selverinen nap, die woeg 6 marc, 6 lood, die men sendde den here J. De temmerman doe di huwde, 90 pond'*. In 1333-34 maakt hij een ander huwelijksgeschenk. *'2 selverinen nappen'*.[60]

Zonder naamvermelding van de goudsmid noteren we uitgaven in 1316-17 voor een intrede in het klooster. *'2 selverinnen nappen die men gaf mijn Ser Yweins dochter Varnewike, doe men se cleedde in de Biloke, 20 schellingen groten, maken 38 pond, 10 schellingen.*[61]

Voor een intrede in het klooster in 1329-30. *'2 selverinen nappen die mensende in de Biloke meester P. Bilres dochter, daer men si cleedde, 30 pond'*.[62]

In 1314-15 werd een present gemaakt om de goede relatie met de bisschop van Doornik in stand te houden. *'Een vergulden coppe met eene couverkele'*.[63]

In 1335-36 geeft met een present aan de bisschop van Doornik, toen hij zijn feest hieldt in Doornik. '2 *selverinen vergulden coppen ende 2 potten'*.[64]

In 1330-31 wordt voor de schuttersprijs een '*selverinen Liebaerd'* gemaakt.[65]

Soms liep het geven van een geschenk verkeerd af, zoals een politiek relatiegeschenk dat geweigerd werd en in het bezit van de stad bleef. Zo zien we in 1333-34: *'van eenen tragienappe, die wouch 9 marc ende 1 vierdonc, coste met allen oste te Parijs 26 pond 18 schellingen parisis, sterker munten, maken in onsen payemente 112 pond, die men ghegeven soude hebben enen persoen, die ter stede groete vrient es in Vrankerike in haer bederve, ende hi ne wilts niet nemen, soe dat der stede noch haer nap es gebleven'*.[66] Soms werd het stuk verbeurd verklaard, en kwam het bedrag terug in de stadskas.

[59] J. Vuylsteke, *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, Gent, 1900-08, p. 989, r. 4
[60] Ibid, p. 586, r. 10
[61] Ibid, p. 120, r. 20
[62] Ibid, p. 700, r. 10
[63] Ibid, p. 87, r. 40
[64] Ibid, p. 987, r. 7
[65] Ibid, p. 756, r. 21
[66] Ibid, p. 883, r. 7

Dit was het geval in 1323-24: *'ontvangen van J. Delwinne 1 selverin nap, die was verbeurd van W. Comene, 15 pond, 40 schellingen'*. [67] Waarschijnlijk voldeed het stuk niet aan de vereisten van het gewicht aan zilver. Vermits alle rekeningen hier gaan over de periode 1313-36, was het reglement van het goudsmedenambacht van 1338 nog niet van toepassing. Alle rekeningen vermelden het gewicht in mark, lood en Engels (Inghelsche). De mark was als gewicht onderverdeeld in zestien lood en één lood was verdeeld in tien Engels. Een mark zilver mocht slechts een bepaald deel aan onedel metaal bevatten, meestal koper.

Vanaf 1338 werkt men naar de 'touche' van Parijs. Het reglement bepaalt dat *'al het werk dat niet zo goed is als de oude Ingelsche penning uit Engeland zal men breken en te niet doen bij de waarders'*. Deze maatregel is ook van toepassing bij vals werk of het ontbreken van merktekens. In het algemeen mag men besluiten dat door de overheden het werken met zilver van een hoog gehalte werd vereist. Niet enkel de stad maar ook de Graven van Vlaanderen bestelden tijdens de 14de eeuw sommige zilverwerken te Gent. Vooral omstreeks 1370 bestelden Lodewijk van Male en Filips de Stoute bij de Gentse goud- en zilversmeden (zie afbeelding 9). Ook voor het huwelijk van Filips met Margareta van Male, dat precies te Gent werd gecelebreerd, werden er zeker bestellingen geplaatst. Uit de rekeningen van de graven van Vlaanderen noteren we volgende uitgaven:

Florentin van Gent, wonende te Gent, krijgt in 1370-72 een betaling voor de levering van goud en het werk van een gouden gordel. Ook wordt hij vergoed voor een zilveren hoedspeld.[68]

Boudouyn Hoetals wordt betaald voor de levering van zilveren parels aan Jehennin Posteau, de borduurder van 'madame'.

Gillis de Waes, goudsmid, krijgt in 1374 een betaling voor het aanleveren van gordels, koppen, één goeden kroes, 6 gesloten bekers, met goud geborduurd laken, tafelgerei, zilveren lepels, zilveren borden en schenkkannen. Hij krijgt ook een vergoeding voor het opknappen en herstellen van zilverwerk en gouden juwelen.[69] Hij ontvangt in 1378-80 in 6 betalingen de som van 1270 pond, 2 schellingen en 6 denieren voor zilveren vaatwerk en juwelen in verguld zilver aangeboden door Filips de Stoute aan Madame d'Artois en voor allerhande tafelgerei.[70] Uit deze rekeningen blijkt dat Gillis de Waes een van de voornaamste hofleveranciers was van zilveren vaatwerk.

---

[67] J. Vuylsteke, *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, Gent, 1900-08, p. 324, r. 4
[68] C. Deshaines, *Documents et extraits divers concernant l'histoire de l'art dans la Flandre, l'Artois et le Hainaut avant le 15° siècle*, Rijsel, 1886, p. 504
[69] Ibid, p. 670
[70] E. Marchal, *La sculpture et les Chefs-d'oeuvre de l'Orfèvrerie Belges*, Brussel, 1895, p. 197

Heirkin Vilain ontvangt in 1374 een betaling voor zeven zilveren pauwen gegeven door de graaf van Vlaanderen aan wie het hem beliefde naar hun rang.

Jehan Bernard krijgt van de Gentse Munt in 1347-48 een betaling voor zilverwerken voor de graaf van Vlaanderen.[71]

De traditie van geschenken en prijzen te geven wordt verder gezet in de 15de en 16de eeuw. Om hiervan een volledig overzicht te krijgen zou verder onderzoek van de stadsrekeningen over deze periode nodig zijn. De stadsrekening van 1330-31 vermeldt het geven van een '*selverinen Liebaerd'*, dit is een zilveren leeuw als schuttersprijs.[72] Deze prijsschietingen waren gedurende de middeleeuwen bij de meeste gilden in gebruik. In navolging van de oude ridderspelen waar vorsten en edellieden de palm der behendigheid betwistten, werden zij de volksfeesten bij uitstek (zie afbeelding).

Het eerste schietspel waar de Sint-Jorisgilde van Gent verscheen greep plaats in 1408 te Oudenaarde en werd genaamd 'het Landjuweel' omdat er juwelen en andere voorwerpen in zilver werden uitgeloofd. In de lijst van de bekende keizers, koningen en overdekens van het groot Sint-Jorisgilde vinden we de namen terug van de volgende goudsmeden: Jan van Sicleers (1439), Ghijsbrecht Van der Schueren (1495), Lieven de Buc (1536) en Lieven d'Herde (1520). Op de schieting won de gilde van de stad Gent de eerste prijs, bestaande uit twee zilveren kannen ter waarde van 18 pond. Ook de boden die naar de steden werden uitgezonden om de schutters uit te nodigen om deel te nemen aan de schieting werden door de magistraat van die stad met rijke geschenken, waaronder juwelen, zilverstukken of munten, begiftigd. Bij hun terugkeer bezorgden zij aan het gildebestuur een lijst van de ontvangen geschenken. Deze omvatten zilveren schalen, een vierde van een gouden nobele (munt), een zilveren munt, een schep, een zilveren staf, een schild, 2 rijders (gouden munt), een leeuw, een kroes, een zilveren pauw en 2 kannen wijn. Toen de vorst met zijn hofhouding aan de schieting deelnam werden ook allerlei zilveren prijzen uitgedeeld, waaronder eveneens zilveren potten, zilveren fonteinpotten, zilveren kannen, en zo meer. De rederijkers vielen eveneens in de prijzen voor het best opgevoerde spel in de Nederlandse en Franse taal.[73]

---

[71] C. Deshaines, *Documents et extraits divers concernant l'histoire de l'art dans la Flandre, l'Artois et le Hainaut avant le 15° siècle*, Rijsel, 1886, p. 361

[72] J. Vuylsteke, *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, Gent, 1900-08, p. 756, r. 21; De volledige tekst vinden we terug bij F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 150: *'Item ghaven dontfangers Godeverde den Backere ende J. Rijme van III ½ vaten wijns van S. Jans ende LV kannen, VL lib. IX s. IIII d., daer men de presente af dede binnen IIII daghen den vremden selscutters, die hier quamen te Ghent scieten van XXV poorten in S. marien Magdalenen avonde omme den selverinen liebard te winne, die men gaf ter feesten den ghenen, die den prijs wan'.*

[73] F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 144-160

De statuten van de Sint-Jorisgilde van 1416 bepalen dat alle juwelen dienden vervaardigd te worden in *'vlaemschen maercen, 6 oncen voor elke marc of betre'*, gegraveerd met het wapen van de Sint-Jorisgilde en van de stad Gent, en dat in dit juweel goud noch werk mag worden aangerekend. Karel V werd in Gent in het Prinsenhof geboren en in de Sint-Janskerk gedoopt. Dit was een gelegenheid voor de stad Gent om een massief zilveren pronkschip te geven als geschenk. Het gebeuren werd op doek vastgelegd door een anonieme Vlaamse meester. Het schilderij stelt de doopstoet voor waarbij de baby gedragen werd door zijn meter en overgrootmoeder de hertogin van York, weduwe van Karel de Stoute (zie afbeelding 9).[74]

Op 7 december 1481 maakt Cornelis de Bont een prachtig Mariabeeld geheel vervaardigd uit zilver en goud voor de bisschop van Doornik, kardinaal Ferry de Cluny. Het beeld is prachtig geciseleerd en rijkelijk van parels voorzien. Het voetstuk verdeeld in zes compartimenten stelt taferelen voor uit de *'Boodschap aan Maria'*. In 1504 levert hij een zilveren flacon met lederen omhulsel bestemd voor Filips de Schone wanneer hij op jacht vertrekt.[75] Dit laat veronderstellen dat de goud- en zilversmeden bij al deze gelegenheden met aanzienlijke opdrachten werden vereerd. Niet alleen met de voortzetting van deze traditie maar ook met de namen van Gillis de Waes, Fleurkin Vilain en Florentin van Gent sluiten we de voorgeschiedenis af van de edelsmeden uit de 15de eeuw.

Sommigen van hun nazaten worden reeds vermeld in de eerste lijst van het leden- en inschrijvingsboek in het jaar 1400, namelijk Daniel Van Gent en Robberecht Vilain.[76] In de 16de eeuw wordt Jan van Gent ingeschreven als meesterkind (1527-28) waarna hij in 1529-30 keurmeester wordt. Van Daniel en Jan van Ghent weten we dat ze deel uit maken van leden van een familie met de naam van de stad Gent, die in de 14de en 15de eeuw grote vermaardheid verwierf. Er wordt een Jan van Gent vermeld in een oorkonde van 1328. Lucas van Gent komt voor als schilder in het neringboek van de Sint-Lucasgilde in 1339. Boudewijn van Gent was beeldhouwer te Doornik en Gillis van Gent, glasschilder te Kamerijk in het midden van de 14de eeuw. In diezelfde periode schilderde Jan van Gent te Valanciennes. Justus en Torquin van Gent werkten op het einde van de 15de eeuw onder andere bij de Chartreuze te Dijon.[77] De goudsmeden van deze familie Van Gent werden door F. De Potter niet opgenomen.

[74] H. Soly, *Karel V, 1500-1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen, 1999, p. 448
[75] V. Van der Haeghen, 'Enquete sur la vie et les oeuvres de Corneille de Bont', in: *Annales du XXI Congrès*, deel 2, Luik, 1909, p. 148.
[76] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, f° 5 recto
[77] F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 5, Gent, 1884, p. 210

3.3. Het goudsmedenambacht in de 15de en 16de eeuw

Zoals reeds eerder vermeld in de historische achtergrond kent Gent, niettegenstaande de vele ingrijpende gebeurtenissen, periodes van welvaart waarbij de kunstambachten vanaf het einde van de 14' eeuw tot het midden van de 16° eeuw zorgen voor een hoogwaardig aanbod in luxegoederen. Tot die kunstambachten behoorden zeker de goud- en zilversmeden. Reeds vanaf de 13e eeuw zal de stedelijke aristocratie of patriciaat zich als stand afsplitsen van de lagere sociale klassen en door versmelting met de adel de levenswijze ervan imiteren. Een breder wordende kloof tussen arm en rijk was het gevolg van deze veranderingen. Zij die konden genieten van vaste en regelmatige inkomsten uit domeinen, renten, salarissen en betere ambachtsbedrijven konden zich verrijken. Dit resulteerde in een grotere vraag naar pronk en praal. Dit impliceert ook de aanwezigheid van ambachtslieden die aan die vraag kunnen voldoen.

In de 15° eeuw leefde de burgerij, het hof en de kerk naar Europese normen in hoge welstand.[78] Dank zij hun welvaart, kon tijdens de eerste helft van de 15° eeuw aan het hof en in de steden een geweldig vertoon van praal plaatsvinden in de vorm van luisterrijke feesten en optochten die de vorsten of de steden regelmatig inrichtten. De ontelbare altaarstukken en andere kunstvoorwerpen die de private en openbare gebouwen sierden, de rijke kledij en de juwelen, werden door de Vlaamse Primitieven in hun schittering vereeuwigd.[79] Uit het onderzoek blijkt dat door de aanwezigheid van vorsten en edellieden vanaf de Bourgondische periode, alsook de vermaardheid van de stad wat betreft zijn kunstenaars, een groot aantal goudsmeden hun artistiek ambacht konden beoefenen. Het Bourgondische hofleven met het brede milieu eromheen, maar ook de gegoede burgerij die zijn koopkracht zag stijgen, hadden meer ruimte voor luxeproducten, vooral tussen 1400 en 1480. Onder het impuls van het naar luxe strevende en kunstminnende Bourgondisch hof, was de 15° eeuw een bloeiperiode voor artistieke creativiteit.[80] De nering kon aldus profiteren van deze welstand der vorsten want *'zij hielden een allerweelderigst hof en hunne ongemene pracht van kleren en pronkjuwelen werd nageäapt door edelman en poorter'*.[81] Ook Quinten Metsijs heeft dit vastgelegd in zijn schilderij (zie afbeelding 10).

[78] P. Lacroix, *Histoire de l'Orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 80
[79] R. Van Roosbroeck, *Geschiedenis van Vlaanderen*, Brussel, 1938, p. 81-89
[80] P. Baudouin, *Edelsmeedkunst in België*, Tielt, 1988, p. 21
[81] F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1882, p. 294

Van die bedrijvigheid getuigt de toenmalige internationale vermaardheid der Gentse goud- en zilversmeden. Het schitterende centrum van de hofedelsmeedkunst was trouwens niet Parijs maar Gent.[82]

Ook in de andere steden konden de goudsmeden genieten van de toenemende opdrachten van het Bourgondisch huis. Dit was ondermeer het geval in Brussel, Doornik, Brugge en Antwerpen. Volgens H. Havard vindt men geen namen van Vlaamse goudsmeden te Parijs vóór de dood van Jan Zonder Vrees in 1419. Na zijn dood en de onverbiddelijke oorlog die daarop volgde, alsook nog tijdens de regering van Lodewijk XI, was alle handel met Parijs verbroken. De Bourgondische prinsen waren dus aangewezen om hun opdrachten te plaatsen bij hun onderdanen in de goede Vlaamse steden. Wanneer een handelaar in tussentijdse rustige perioden zijn prachtige stukken edelsmeedwerk moest laten vervoeren, was hij verplicht een escorte in te schakelen samengesteld door onderweegse bevriende collega's.[83]

In de loop van de 14° eeuw hadden de ambachten zich formeel gevormd en zij verwerven een overwegende positie in het bestuur van de grote steden, waar sommige meesters zelfs een bestuursfunctie zullen vervullen.[84] De goud- en zilversmeden, die de niet erg ontwikkelde Gentse metaalsector vertegenwoordigen, leverden een tot twee schepenbanken.[85] De politieke organisatie van de stad bestaat dan uit drie leden: de poorters, de kleine neringen en de weverij. [86] In de 15de eeuw telt men 53 neringen waarin vanaf de 14de eeuw een bepaalde rangorde ontstond en waarbij zij als corporatieve vereniging in officiële documenten vermeld worden; een rangorde die bij stedelijke optochten strikt werd gerespecteerd.[87] Deze hiërarchische waardeschaal moet niet zozeer in verband gebracht worden met het aantal leden dan wel met de status en de aard van de activiteit.[88] De volgorde waarin de ambachten naast de burgerij en de ambtenaren aan processies deelnamen blijkt op basis van de bestaande literatuur onthullend te zijn.

Op woensdag van Halfvasten trok tot voor 1540 een grote parade door de stad: het Auweet. Tegen middernacht luidde Roeland het hooggetijde, en uit de zilveren trompetten op de toren van het Belfort klinkt het sein voor de optocht.

---

[82] P. Lacroix, *Histoire de l'Orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 80
[83] H. Havard, *Histoire de l'Orfèvrerie Française*, Parijs, 1896, p. 277
[84] E. Witte, *Geschiedenis van Vlaanderen*, Brussel, 1983, p. 83
[85] M. Boone, 'Gent en de Bourgondische hertogen ca. 1384 – ca. 1453. Een sociaal-politieke studie van een staatsvormingsproces', in: *Verhandelingen van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België / Klasse der Letteren*, jaargang 52, nummer 133, Brussel, 1990, p. 74
[86] Ibid., p. 14
[87] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 24
[88] M. Boone, p. 74

Drieduizend gewapende mannen uit de 53 neringen, in militaire parade-uitrusting, begeleid door feestmuziek en trommels, en voorafgegaan door verschillende overheden, trekken twee uur door de binnenstad. Aan alle vensters liggen jonkvrouwen, rijk gedost in pels en zijde, aan hals en borst schitterend van goud en edelgesteente. Standaards en bannieren wapperen tussen festoenen aan de huisgevels.[89]

Voor het ambacht als dat van de goud- en zilversmeden dat nochtans in het algemeen in groot aanzien stond kan de 17de plaats op 53 neringen misschien verwondering wekken. Volgens M. Boone mag hier de afwezige stimulans ingeroepen worden van de verblijfplaats van het hof dat meestal te Brussel vertoefde, en dat de luxebestellingen naar Brussel gingen ten nadele van Gent.[90] Nochtans telt Brussel in 1454 slechts een 36-tal goudsmeden en staat Gent in aantal hoger (zie activiteitstabel van de vrijmeesters in de 15e eeuw, bijlage 5) Voor de periode 1440-1460 telt Leuven 13 edelsmeden.[91] Voor de tijdgenoot hield het behoren tot één van de 53 neringen veel meer in dan een abstract lidmaatschap. Het betekende ondermeer de gemeenschappelijke participatie aan optochten, processies en veldtochten in een hiërarchisch bepaalde volgorde, die de weerspiegeling was van een politieke en economische orde zoals die in de stad bestond. Van dergelijke rituele uitingen van solidariteit getuigt het privilege dat hertog Filips de Goede op 15 maart 1430 toestond. Daarin kreeg het neringlid het recht om voortaan een eigen banier te voeren en elk ambacht om op zijn banier een zilveren schild te bevestigen waarop het wapen van het groot nering en banier afgebeeld stond.[92]

Volgens het 69ste artikel van de Concessio Carolina worden de neringen in 1540 tot 21 ambachtsgroepen herleid. De goudsmeden namen samen met de tinnegieters de elfde plaats in.[93] Het ambachtsleven heeft een enorme betekenis gehad tot aan de Franse Revolutie. Het protectionisme, met name het uitschakelen van de concurrentie, de strakke reglementering van de productie, hebben op den duur verstarrend gewerkt. Hieraan zijn belangrijke delen van het ambachtswezen uiteindelijk ten onder gegaan.[94] De bedrijfstakken waarin het corporatisme het langst heeft standgehouden zijn allen kleinschalig.

---

[89] A. Van Werveke, 'Het Auweet, de groote parade van Halfvasten vóór 1540', in: *Bulletin der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, nummer 15, Gent, 1907, p. 203-216
[90] M. Boone, p. 80
[91] W. Dievoet, *Edelsmeden in Vlaams Brabant*, Leuven, 2000, p. 6
[92] M. Boone, 'Gent en de Bourgondische hertogen ca. 1384 – ca. 1453. Een sociaal-politieke studie van een staatsvormingsproces', in: *Verhandelingen van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België / Klasse der Letteren*, jaargang 52, nummer 133, Brussel, 1990, p. 83
[93] L. Van den Hane, *Costumen ende Wetten der Stadt Gendt*, Gent, 1779, p. 450-451; V. Van der Haeghen, *Inventaire des Archives de la Ville de Gand*, Gent, 1896, p. 110
[94] W. Prevenier & W. Blockmans, *De Bourgondische Nederlanden*, Antwerpen, 1983, p. 73

De lokale kleinhandel paste goed in het ambachtelijk kader. Productie en verkoop gingen meestal samen in deze kleine ondernemingen. Zij kenden hun cliënteel persoonlijk.
De edelsmid die dure grondstoffen verwerkte bleef functioneren binnen het ambachtelijk kader. Zijn grote vaardigheid, het hoge bedrijfskapitaal en de beperkte maar verspreide markt van hun dure producten zorgden ervoor dat de edelsmeden stand hielden en het beroep binnen de goudsmedenfamilies trachtte te bewaren.

Uit het onderzoek naar de 15° en 16° eeuwse edelsmeden treffen we volgende families aan, van bij de aanvang in 1400 tot het einde van de 16° eeuw: Brecht (1423 tot 1582), De Buc (1425 tot 1584), Claus (1454 tot 1592), De Blyde (1424 tot 1598), De Hert (1400 tot 1545), De Mey (1400 tot 1541), De Naghele (1454 tot 1583), De Peistre (1410 tot 1549), Du Wees (1505 tot 1578), Dullaert (1434 tot 1525), Everaert (1400 tot 1513), Francke (1470 tot 1605), Ghelgoet (1421 tot 1537), Halin (1400 tot 1592), Lachengoen (1425 tot 1506), Van De Velde (1426 tot 1622), Van Den Moere (1400 tot 1545), Van Der Schuere (1429 tot 1566), Van Hauweghem (1483 tot 1579), Van Hove (1473 tot 1610), Van Hultem (1508 tot 1615), Van Sint Jacopshuus (1432 tot 1506), Van West (1400 tot 1528), Vilain (1400 tot 1510), Weyns (1503 tot 1617), Willemets (1457 tot 1570) en Wouters (1435 tot 1538).

De 16° eeuw met zijn ingrijpende gebeurtenissen zoals de Carolijnse Concessie in 1540, de Beeldenstorm in 1566, de komst van Farnèse en de massale emigratie vanaf 1584, zal voor de Gentse goud- en zilversmeden een dieptepunt betekenen. Uit de mond van de Gentse koopman Justus Billet vernemen we dat na de reconciliatie *'den coophandel cranck was, de aftreck slecht; de neerijnghen waeren onsterck van werckvolck. Alle notabele ende eerlicke professien stonden bijnaer stil, daer er waeren doen maer vier docteurs te vinden in dese hele stadt ende vijf apotecarissen. Chirurgiens, silversmeden, boeckdruckers ende dierghelijke waeren oock in cleijnen ghetalle.'*[95]

De nasleep van de godsdienstoorlogen heeft zich te Gent langer doen voelen dan elders. De weerslag hiervan vindt men ook in het ambacht der zilversmeden. Terwijl tussen 1454 en 1582 de gemiddelde inschrijving van de meesters twee per jaar was, worden tussen 1589 en 1637 nauwelijks twintig meesters opgenomen.

In de tweede helft van de 18° eeuw zal het aantal stijgen tot een gemiddelde van één per jaar.[96] Het onderzoek van de archivalia bevestigt deze trend.

[95] J. Dambruyne, 'Mensen en Centen, Het 16de-eeuwse Gent in demografisch en economische perspectief', in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde* te Gent 26 (2001) 152
[96] Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur,* Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 252

De activiteitstabel geeft voor de 15de eeuw een gemiddelde van 25 vrijmeesters over de periode van 1420-1500. Voor de periode 1500-1600 echter bedraagt het gemiddeld aantal slechts 17 (zie bijlage 5). Een duidelijke daling is waar te nemen vanaf 1544 met 14 actieve vrijmeesters om te eindigen in 1600 met 10 actieve vrijmeesters. De fakkel zal door Antwerpen overgenomen worden. De Gentse ambachten, die in de 15de eeuw konden bogen op een grote reputatie, hebben tijdens de 16de eeuw nooit de getalsterkte van de Antwerpse corporaties geëvenaard.

In 1584-85 was hun aantal in Antwerpen gedaald, maar bedroeg nog altijd 111 edelsmeden.[97] Beter dan welke andere economische sector bewijst het edelsmidbedrijf dat de Antwerpse elite niet alleen numeriek sterker was maar vooral veel kapitaalkrachtiger dan de Gentse toplaag. De aanwezigheid van een bloeiende diamantnijverheid te Antwerpen en de totale afwezigheid ervan in Gent kan als mogelijke factor gelden.[98] De in Antwerpen gevestigde kooplieden hebben edelsmeedwerk gekocht en geëxporteerd. Ook autochtone kooplieden exporteerden allerlei luxegoederen zoals wandtapijten, edelstenen, juwelen en edelsmeedwerk.[99] Antwerpen was toen het Mekka van de edelsmeedkunst in de Nederlanden. Deze trend heeft zich voortgezet in de 17de eeuw.

Omstreeks het midden van 17de eeuw schijnt het alsof Gent zijn achterstand inhaalt, de Gentse bestellingen gaan thans niet meer zo vaak naar vreemde werkplaatsen. In nagenoeg alle kerken van Gent en omstreken vindt men werk van Gentse meesters uit de tweede helft van de 17de en het begin van de 18de eeuw.[100] Dat na een dieptepunt van 10 actieve meesters in 1600 er opnieuw 26 actief zijn in 1738 bevestigt de stelling dat de Gentse corporatie heeft standgehouden.[101]

[97] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 55
[98] Ibid., p. 55
[99] P. Baudouin, *Edelsmeedkunst in België*, Tielt, 1988, p. 26
[100] E. Dhanens, 'Het edelsmeedwerk in de tentoonstelling 'Religieuse Kunst in Oostvlaanderen', in: *Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, vijfde jaargang – 1951, Gent, 1953, p. 117
[101] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 73

4. De edelsmid

4.1. Het beroep van de edelsmid

Een studie over het ambacht van de goud- en zilversmeden in de 15de en 16de eeuw veronderstelt dat we ons afvragen waarin het werk van de goudsmid bestond. De ambachtsman was in feite een zeer bedreven kunstenaar. In de Franse omgangstaal wordt nog steeds gesproken van *'orfèvre en matière'*, doelend op iemand die zeer bedreven is in zijn vak.[102] De goudsmid is een ambachtsman die uit goud, zilver en platina, samen met edelstenen, sieraden en voorwerpen smeedt.[103] Als we teruggaan naar de 16de eeuw, dan geeft Hans Sachs in zijn '*Beschreibung aller Stände'* van 1568 volgende verklaring voor een goudsmid: *'Ich Goldschmid mach köstliche Ding / Sigel und gülden petschafft Ring / Köstlich gehang und Kleinot rein / Versetzet mit Edlem Hand / Auch von Silber Schlüsseln und Schalm / wer mir gutwillig thutbezahln'*.[104] Hier zien we onmiddellijk dat de man direct inspeelt op de pronkzucht van kapitaalkrachtige klanten. Alledaagse voorwerpen zoals huisraad, kledingaccessoires worden door de begoede klasse niet meer aanvaard in tin of koper, ijzer of brons; neen, zij moeten de glans en kleur van edel metaal uitstralen. En naargelang de besteding zal het werkstuk uitgroeien tot een waar pronkstuk of artistiek meesterstuk.

De goudsmid die in de praktijk meer zilversmid is, blijkt naast ambachtsman soms ook een kleine of grote kunstenaar te zijn, in bepaalde gevallen zelfs de creatieve ontwerper te zijn van belangrijke opdrachten. Sommige goudsmeden konden hierbij nog modellenmaker of emailleur zijn, of hielden er een winkel op na.

Het woord '*orfèvre*' is afkomstig van 'aure-faber', 'artisan en or', degene die gouden en zilveren vaatwerk, voorwerpen of juwelen, verkoopt of vervaardigt.[105] De aangehaalde Franse uitdrukking *'orfèvre en matière'* betekent dus ook nog: hij is in zijn vak zo bedreven als een goudsmid, hij is een fijne specialist, hij is zoals de koning van de ambachtslieden.

---

[102] Tent. Cat. M. Detremmerie, *Magie van de edelsmeedkunst. Europees zilver uit privébezit 1500-1850*, deel 1, Gent (Museum voor Sierkunst en Vormgeving) 2000, p. 7
[103] J. Luyt, *Het zilverlexicon*, Zwolle, 2005, p. 121
[104] I. Dombi e.a., *Bruckmann's Silberlexikon*, München, 1982, p. 114; *'Ik goudsmid maak dure dingen, zegels en gouden ringen, dure hangers en kleinjuwelen, bezet met edelgesteente, gouden kettingen, hals en armbanden, schotels en bekers naar ieders hand. Ook zilveren sleutels en fluiten, wie er mij voldoende voor wil betalen.'*
[105] H. Havard, *Histoire de l'Orfèvrerie Française*, Parijs, 1896, p. 3

In zijn *'Englisches Silber'* schrijft Bernd Scheidt: *'Beroemde kunstenaars vervaardigden uit goud en zilver uitzonderlijke werken die erop wijzen dat reeds in de oudheid de handwerklieden een hoge standaard van kunstzinnigheid hadden verworven'.*[106]
Tijdens de jarenlange leertijd van een goudsmid, worden verschillende technieken aangeleerd. Een vrijmeester wordt verondersteld alle opdrachten aan te kunnen maar de winst die op één werkstuk gemaakt wordt is sterk afhankelijk van de productiviteitsgraad van de ambachtsman. Wie zich specialiseert in kelken, zal makkelijk ook bekers maken, maar niet zo snel een ciborie of een halsketting. Oefening baart kunst, en wie in één techniek veel ervaring heeft, zal daarin de hoogste kwaliteit kunnen afleveren. Voorbereidende werken zoals draadtrekken of goudslaan tussen perkamentvellen worden aan geoefende gezellen toevertrouwd. Voor filigraanversieringen heb je een geoefend lasser nodig. Muntslagers en zegelsnijders werken in een officieel muntatelier. Sommige zilversmeden produceren alleen kerkelijk zilver, andere profaan.

In de 15de en 16de eeuw ontstonden, mede door de vele bestellingen van de Bourgondische hertogen een netwerk van gespecialiseerde ateliers waar lassers, bruineerders, fineerders, ornamentstekers, graveurs aan het werk waren. Een goudsmid die voor de hertog een bestelling mag uitvoeren moest uitblinken in zijn specialiteit.[107] Ook nevenactiviteiten ontstonden, zoals modelmakers, kopieerders, horlogegraveurs of muntmeester (Cornelis de Bont bij Karel de Stoute). Goudsmeden-juweliers monteerden edelstenen in juwelen terwijl *'bijoutiers'* doosjes en opsmuk maakten. Sommigen hielden zich alleen bezig met *'grosserye'*, tafelzilver, bekers, kelken en cibories; anderen met *'minuterye'*, zijnde allerlei versierselen, gordels… Belangrijke bestellingen worden bij contract aangegaan voor een notaris.[108]

[106] B. Scheidt, *Englisches Silber*, München, 1980, p. 7
[107] Tent. Cat. M. Detremmerie, *Magie van de edelsmeedkunst. Europees zilver uit privébezit 1500-1850*, deel 1, Gent (Museum voor Sierkunst en Vormgeving) 2000, p. 15
[108] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 31

4.2. Een man van aanzien

Het beroep van edelsmid heeft sinds onheuglijke tijden sterk tot de verbeelding van de mens gesproken. Hij was het die goud en zilver tot fel begeerd juweel of munt kon omtoveren. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat deze vaklieden een bijzonder aanzien genoten, eerst bij het hof, later ook bij de opkomende patriciersfamilies en de poorterij, die ook in eigen kringen goudsmeden liet opleiden, welke tot een soort goudsmedendynastieën aanleiding gaf. De reputatie van een edelsmid ging soms erfelijk over van vader op zoon en was uiteraard ook een entreekaartje voor het hertogelijk hof of de geestelijke prelatuur.

Jules Huyttens toont een collectie wapenschilden en blazoenen van adelijke poorters met familienamen, waartoe ook edelsmeden behoren: Borluut, De Bruune, De Vos, Sersanders, Van Vaernewijck, Van de Moere, Van den Hole, Van Huus, Vijdt, Vilain, Van Roeselare en Van Sicleer (zie afbeelding 11).[109]

Net als bij de inhalingen van Franse koningen in Parijs, droegen ook te Gent de goudsmeden het baldakijn boven het hoofd van de hertogelijke graaf, en marcheerden zij in het hoofdelijk deel van de corporatiestoet. Ook zien wij hen enkele malen doordringen tot de bestuursfuncties zoals Jan Van de Moere, schepen van Gedeele in 1450, Maarten de Causmakere, schepen in 1470, Christoffel Van Hove, overdeken van de kleine neringen in 1504 en Willem van Hauweghem, schepen van de Keure in 1568. Van de zes erfelijke ambachtsmeester-goudsmeden tussen 1540 en 1600 bekleedden er ook zes een schepen- of stadsontvanger- mandaat, wat erop wijst dat bepaalde families voldoende macht en invloed bezaten om de bestuursposten in te nemen en te behouden.[110] Tussen de Gentse politieke families treffen we verder volgende namen aan die gerelateerd kunnen worden aan onze goudsmedenfamilies: De Backere, Bauwins, Bollaert, Bonne, Borluut, De Buck, Van Campene, Claus, Van der Cruucen, Dullaert, Duweez, Van Grijspere, Van Hauweghem, Van Hembyze, Van Hove, Van Hultem, Van der Kenen, De Mey, de Peystere, Van Quickelberghe, Van der Schuere, Sersanders, Terleers, Van de Velde, Van de Vivere, Weyns en Weytins.[111]

Een heel bijzondere functie aan het hof was de *'orfèvre de monseigneur'* of de '*orfèvre valet de chambre'* of de *'orfèvre trésorier'*. Een smid die tot zo een functie geroepen werd, was achter de schermen geen onbelangrijk personage.

[109] J. Huytens, *Recherches sur les Corporations Gantoises*, Gent, 1861, p. 184
[110] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 791
[111] Ibid., p. 548

Hij beheerde ook meestal als schatbewaarder het hertogelijk of keizerlijk patrimonium van goud en zilver, deed de aankopen in de plaats van de monseigneur, verzamelde de gespecialiseerde onderaannemers bij grotere opdrachten, besprak de financiële regeling, onderhandelde als connaisseur over de prijzen, liet contracten opstellen en handelde bijkomende zaken af, zoals het verkopen of laten versmelten van eigen zilverwerk om de nieuwe opdracht te kunnen financieren.

Een *'orfèvre de monseigneur'* is steeds een welstellend man. Hij kon immers op toemaatjes rekenen bij bestellingen, maar ook zijn algemene omzet was buiten verhouding tot deze van een gewone goudsmid. Ook Sint- Eligius was rijkelijk gekleed toe hij edelsmid en schatbewaarder was van Clotharius II en later van Dagobert I, *'il portait des vêtements couverts d'or et de pierres précieuses'* (zie afbeelding 12).[112]

Na 1500 stijgt de diamant fel in waarde door betere slijpmethodes, en in de opmaak van juwelen gaat diamant een belangrijke rol spelen. Ook hier zal de goudsmid-juwelier economisch ervan profiteren. Verder zien we namen opduiken bij hertogelijke bestellingen, van smeden die ook andere disciplines beheersten, zoals beeldsnijder, tekenaar-architect, schilder. Gilles Stekelinc en Cornelis de Bont behoren hierbij.

Er is weinig gekend over de persoonlijke rijkdom van de gewone in de stad werkende smeden. Ook in dit ambacht zullen er hier en daar enkele zijn die het minder goed hebben, die niet tot de kleine elite doordringen, die zelfs geen vrijmeester worden, die als onderaannemer nooit hele werkstukken op hun naam kunnen zetten, die kortom de drie pijlers van welslagen, vakmanschap, relaties en management, niet tot een eigen kroon kunnen samensmelten (zie afbeelding 13).

[112] P. Parsy, Saint Eloi, in: *Les Saints*, nummer 56, Parijs, 1923, p. 62

4.3. De werkplaats

Wij kunnen ons thans nog moeilijk een getrouwe voorstelling maken van een 15de eeuws edelsmidatelier, enerzijds omdat de bestaande iconografie weinig gedetailleerd is, anderzijds omdat een ambachtelijk interieur van die tijd een eigen sfeer heeft, verbonden aan het laatmiddeleeuws straatbeeld. Een leerzaam en boeiende prent vinden wij in het Silber Lexicon (zie afbeelding 14).[113] Het is een kopergravure van Etienne Delaune uit Augsburg, gemaakt in 1576, met veel oog voor detail. De werkplaats is aan de straat gelegen, want er kijkt iemand door het raam naar binnen. Het raam is zeer groot en laat veel licht binnen. Hier wordt immers van 's morgens vroeg tot 's avonds gewerkt. De werktijden waren streng gereglementeerd. De plaats van het atelier aan de straat is daarom niet zonder belang. In het reglement van 1338 lezen we dat niemand een werkplaats zal inrichten buiten de kennis van het ambacht, op de boete van 2 mark zilver.[114] We lezen ook dat een goudsmid niet mag werken voor de dagklok op straf van 20 schellingen, of na de eerste klok in de avond, op dezelfde straf. De vroegste vermelding van de werk- of dagklok is van het jaar 1327-28, wanneer zij op het Sint-Niklaaskerkhof hergoten werd.[115] Verder mag de goudsmid ook geen arbeid verrichten op avonden voor feestdagen, op zaterdag, zondag of misdagen, op de straf van 20 schellingen. Deze reglementering was niet steeds naar de zin van de goudsmid. Dit kunnen we illustreren aan de hand van een proces daterend uit 1458.[116] Op zondag 17 maart 1458 wordt een geschil beslecht tussen Martin de Causmakere, deken van de goudsmeden, en Ghijselbrecht Van der Schueren, gezworene, omdat hij tot tweemaal toe na de eerste avondklok heeft gewerkt. Hiervoor kreeg hij een boete van 20 denieren die bij binnen de drie dagen moest betalen. Een derde boete kreeg hij, omdat hij voor Vastenavond heeft gewerkt, met kaarsen, wat tegen de rechten en de vrijheden van de nering is.

De oudste man op de afbeelding, de vrijmeester, zit voor een stavelier, een goudsmids-werkbank. [117] De bank is van het rechte model. In de 16° eeuw kwam de stavelier in zwang met uitstulpingen. De smid zit in een ronde uitsparing van de bank.

[113] I. Dombi e.a., *Bruckmann's Silberlexikon*, München, 1982, p. 114
[114] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 2 verso
[115] F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 1, Gent, 1884, p. 522
[116] Ibid., p. 28 recto
[117] Voor alle ambachtelijk termen: J. Luyt , *Het zilverlexicon*, Zwolle, 2005; en F. Scholten, *Zilver*, Rotterdam, 1986

De afvalzak die aan de bank bevestigd is ligt nu meer in de schoot van de smid en zijn armen kunnen rusten op de zijkanten. Een dergelijke uitgeholde stavelier zien we op een Franse prent die het type-atelier voorstelt in de Conservatoire des Arts et Métiers in Parijs (zie afbeelding 15).[118]

Op de werkbank worden de lichtere werkzaamheden uitgevoerd, zoals uitsteken, graveren, klein drijfwerk op een tas of een ank. Tassen zijn kleine aambeelden wiens vorm een bepaalde bewerking toelaten. Anken zijn stalen kubussen met concave instulpingen waarin het zilver in ronde of ovale vormen gedreven wordt. Een afgewerkt stuk kan op de schoot van de smid gebruineerd worden. Hierbij wordt het oppervlak van het zilver met een puimsteen en zeep aangedrukt om de fijne poriën te dichten. Hier kan ook een graveerkogel op een kussentje liggen, een bol met een klem in het platte bovendeel, die het werkstuk vasthoudt. De smid draait met de linkerhand de bol op het kussentje in de gewenste positie. Een te graveren plaatje kan op een pekkogel vastgekleefd worden die in het zand ligt.

Links in de kamer staat een leerknaap en een gezel bij de smeltoven, het hart van de smidse. Wanneer er zilver wordt geslagen of gedreven, staat de oven op temperatuur, want het werkstuk moet steeds uitgegloeid worden om goed te kunnen slaan of drijven. Voor smeltovens bestonden strenge veiligheid- en brandvoorschriften. Volgens het besluit van 28 juli 1434 mag men, om de vrede en vriendschap tussen de leden van het ambacht te bewaren, geen fornuizen of stoven houden op bovenkamers of zolders om daar in het geheim op te werken. [119] De boete hiervoor bedraagt 3 pond, en een verbod het ambacht uit te oefenen gedurende 40 dagen. De ovens werden gestookt met kolen, die werden aangeleverd. Ook dit was gereglementeerd. In een besluit van 27 oktober 1406 lezen we dat alle houtskolen die men binnen Gent te koop aanbiedt, voortaan aan het schepenhuis moesten worden uitgestort.[120] Daar bleven ze liggen tot drie uur in de middag, op winterdagen, of tot vijf uur op zomerdagen. Aan deze regeling hing een boete vast van drie pond parisis, en de verbeurd-verklaring van de kolen.

Boven de oven staan aarden gietkroezen in verschillende maten. Links tegen de muur hangen grote vuur- en giettangen. De bakjes tegen de muur bevatten kleine werktuigen zoals stempels, ponsen, burijnen en graveerstekers. Hoger op de muur zien we een aantal kleinere tangen voor diverse plooi- en vervormingfuncties.

[118] H. Havard, *l'Orfèvrerie*, Parijs, 1924, p. 35
[119] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, cartularia, f° 45 verso
[120] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, cartularia, f° 48 verso

Hierboven hangen hamers met verschillende kopvormen. Op de hoogste plank liggen een aantal drijfbeitels met ronde koppen in verschillende maten, en aan de muur hangen platte drijfbeitels.

Links van het raam zien we een balans hangen, enkele tangen en een foedraal, rechts opnieuw een balans en eronder enkele traceerijzers. Tegen de rechtermuur bemerken we kegelvormige triboletten, waar ringvormige onderdelen op rond gezet worden. Daarboven een aantal drijfvormen. Links en rechts van de deur hangen diverse handboren, een waaiervormige borstel, twee houten hamers en daaronder een vuurtang. Op de grond vooraan staat een trekbank. Hiermede kan een gezel door een matrijs, waarin kleine gaatjes zijn, een draad trekken en die vervormen of verdunnen. Het matrijsje hangt er boven. De draad wordt getrokken met een windas die hem ook op de molen opwindt. Aan de andere zijde van de deur staat nog een klein aambeeld op zijn blok.

In het middengedeelte is een gezel een ronde vorm aan het slaan. Dit is het stereotype beeld van de goudsmid in de iconografie. Het aambeeld heeft vier verschillende werkposten met aangepaste vormen voor ieder soort werk. Het staat altijd op een blok uit een boomstam en is vrij in de werkplaats opgesteld. Het slaan met de hamer vereist veel ervaring. De aanslag is zeer persoonlijk en bepaalt in hoge mate de kwaliteit van het werk. Soms wordt in de eindfase over de kop een leer gespannen. Een ervaren goud- of zilverslager laat heel weinig sporen na van de hamerslag. Langs de buitenzijde worden ze weg gepolijst met amaril, een polijststeen, of met amarilpoeder en zeep. Bij onderzoek van oude stukken wordt steeds naar de binnenkant gekeken om de hamersporen te zien.

Verder op de tafel ligt bij een gezel een schotel op een kussen. Hij heeft in de rechterhand een hamertje, in de linker een kleine drijfbeitel, gericht op de gestuikte binnenrand. In het midden staat een potje met fijne ponsen, *een kaarsepannetje* en drie burijnen. We zien geen soldeerlamp staan. Dit primitief tuig is nochtans cruciaal. De smid blaast nu door een pijpje lucht in de vlam die daardoor sterk verhit en het soldeersel laat smelten. Bij het lassen wordt de vlam van de olielamp dicht bij het reeds aangebracht soldeersel gebracht. In een ordonnantie van 27 februari 1455 lezen we, dat alle soldeersel van zilver 8 penningen moet inhouden, op de straf van 3 pond parisis.[121] Zoals bij de tewerkstelling van een leerknaap, was ook de tewerkstelling van een soldeur aan regels onderworpen.

[121] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, cartularia, f° 53 recto

In een geschil daterend van 9 mei 1478, lezen we hoe Jan de Voe, om de opdracht van een bisschop te kunnen afwerken, een nieuwe soldeur aanneemt, omdat zijn regulaire soldeur op reis is.[122] De nering oordeelt echter dat hij deze daad verricht, omdat hij geen gebrek zou hebben aan bekwame vakmensen in zijn atelier. De wetgeving op solderen blijft ook na de Concessio Carolina van kracht. In de reglementering op de neringen lezen we dat niemand mag solderen met tin, op de boete van drie pond groten.[123]

Ook een kleine meestal losstaande massieve tafel ontbreekt nog. Hierop wordt een ruw stuk hardzilver geslagen tot een blad. Tussen twee perkamentvellen kan het nog verder uitgeslagen worden tot een zeer dun gebruiksklaar blad.

We zouden dit interieur met Bourgondisch aangeklede ambachtslieden kunnen verplaatsen naar de Lange Munt, waar Cornelis de Bont in het huis *'Ingelborch'* een iets grotere werkplaats had met bijhorende boetiek (zie afbeelding 16), en waar Johannes Stekelinc, zoon van Gilles Stekelinc, zijn gezel was vanaf 1476. Na zijn dood in 1510, gaat zijn werkplaats, in januari 1512, over op zijn familielid Claeys Van Hulthem, die een nieuwe goudsmedenfamilie sticht te Gent.[124]

[122] Ibid., p. 37 verso
[123] Universiteitsbibliotheek, Handschriftenzaal, Handschrift 58, reglementen op de neringen, f° 429
[124] V. Vander Haegen, 'Enquête sur la vie et les oeuvres de Corneille de Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de bourgogne', in: *Annales du XXI Congrès de la Fédération historique et archéologique de Belgique,* deel 2 (1909) p. 146-148

5. De inwendige organisatie van het ambacht

5.1. De leerknaap

Met het reglement van 1338 werd een einde gesteld aan een toestand waarbij eenieder het bedrijf naar believen kon uitoefenen en met zoveel knechten als nodig was.[125] Men dient nu te werken volgens de strenge richtlijnen van het reglement die voortdurend werden aangepast om de kwaliteit van de producten te verbeteren en de professionalisering te bevorderen. De organisatie kent, zoals trouwens voor alle andere ambachten het geval was, een verticale opbouw. Ze vormden een gesloten gemeenschap met aan het hoofd, de opperdeken, de deken die het ambacht leidt, recht spreekt en de geschillen oplost, en samen met de gezworenen, de keurders of waarders waken over de goede kwaliteit van het werk. Samen vormden ze de *'Eedt'* of het dagelijks bestuur, die volgens de noodwendigheid besluiten neemt en ze laat uitvoeren. Verschillende besluiten werden opgenomen in het Cartularium van het ambacht.[126] Aan hen zijn de leerknapen, de knapen en de meesters verantwoording verschuldigd. Een provisor (kapelaan) wordt gekozen die de leiding zal hebben over de kapel van de goudsmeden bij de Augustijnen, en om de religieuze gebeurtenissen zoals een huwelijk, overlijden, en misvieringen te verzorgen.[127] In hiërarchische volgorde behandelen we achtereenvolgens de leerknaap, de meester, de deken en de keurmeester. Om het beroep van goud- en zilversmid te mogen uitoefenen moet men behoren tot een eerbare familie en een gedrag hebben waar niets op aan te merken valt.

5.1.1. Toetredingsmodaliteiten van de leerknaap

In het inschrijvingsregister van de neringen worden voor de 15de en 16de eeuw respectievelijk 131 en 26 leerknapen ingeschreven. Voor dezelfde periode worden er 84 en 112 vrijmeesterkinderen ingeschreven (zie bijlage 1 en 2). De kinderen die voor dit ambacht werden bestemd, worden reeds op zeer jeugdige leeftijd ingeschreven om in de leer te gaan bij een meester-ambachtsman.

[125] Voor het reglement: zie S.A.G., doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 2 recto – 3 verso; zie deel II, transcripties
[126] S.A.G., doos 1-5, map 2, Cartularium; zie deel II, transcripties
[127] Ibid., f° 33 recto

Het reglement van 1338 bepaalt dat de leerling die het ambacht wil leren, 2 mark zilver moet betalen aan het ambacht. Als de goudsmid zijn kind zelf in de leer neemt betaalt bij minder, namelijk 5 schellingen parisis.[128]

Deze toetredingsvoorwaarden werden gedurende de 15de eeuw, voor de leerknaap die geen vrijmeesterkind is, verschillende malen verhoogd. In 1425 moet elke knaap die geen vrijmeesterkind is 3 dinaren betalen aan de provisor, elke week, zolang ze binnen Gent werken.[129] Voor elke knaap die niet binnen Gent heeft geleerd verhoogt het bedrag naar 6 dinaren parisis. De leerknapen die bij de meester inwonen betalen aan de meester voor kost en inwoon. Blijven ze in gebreke, dan kan de meester hem hiervoor werk geven.

In 1450 moeten alle leerknapen 4 schellingen groten betalen voor een maaltijd voor de deken en de keurmeesters.[130] In 1476 betaalt hij 2 mark zilver bovenop de maaltijd van 4 schellingen groten.[131] Dit intredegeld blijft van toepassing tot de ordonnantie van 1541.[132] Met de Carolijnse Concessie worden de toetredingsmodaliteiten en de toegang tot het meesterschap vereenvoudigd. De bijdragen voor bijkomende kosten voor maaltijden en banketten worden afgeschaft.[133]

5.1.2. De leertijd

Volledig geïnspireerd op het reglement van de Parijse goudsmeden van 1268, maakt het reglement van 1338 geen vermelding omtrent de vereiste leeftijd en de duur van de leertijd. In Parijs werd de minimum leeftijd van de leerjongen op tien jaar bepaald. Later zouden ze die leeftijd verlagen tot acht jaar.[134]

Men mag aannemen dat in het begin van de 15de eeuw de meesters nog werkten volgens de ‘oude costumen’. De leertijd was niet altijd gelijk. Het corporatisme voorzag een strenge leerplicht, met het oog op beperking van werkkrachten en een ononderbroken toezicht voor de dekens en gezworenen.[135] Meestal bleef men vier leerjaren bij de vrijmeesters, maar soms ook langer. Zo neemt Martin de Causmaker pas na tien jaar een volgende leerknaap aan. We stellen ook vast dat over het algemeen de meeste vrijmeesters werken met één leerknaap.

---

[128] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 3 recto
[129] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 33 recto
[130] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 8 recto
[131] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 32 verso
[132] Univesiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, reglementen van de neringen
[133] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 194
[134] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, ’s-Gravenhage, 1990, p. 72
[135] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 60

Wanneer een leerknaap in de leer ging werden de voorwaarden vastgelegd in een contract dat in het bijzijn van getuigen voor de schepen werd afgesloten. De overeenkomst vermeldt de datum van inschrijving, de naam en de leeftijd van de leerknaap, de naam van de ouders of de persoon die de leerling heeft opgevoed.

Zoals alle daden van de nering gaat het inschrijven in de boeken gepaard met een zekere ceremonie: de vader of de leermeester komt de jongen op de Kamer aan de dekens voorstellen. De leerjongen wordt onderzocht, vermaand en ingeschreven. Dit is van grote betekenis voor zijn toekomst of loopbaan. Een leerjongen die niet opgetekend is of op de Kamer onbekend, zal nooit tot de meesterproef worden toegelaten. Het gebeurde wel dat bij de *'visitatie'* van de deken aan de winkel van de goudsmid een leerjongen werd voorgesteld als huisknecht om de kosten van inschrijving in het inschrijvingsregister te vermijden.[136]

Zo werd Ghijselbrecht De Peistere in de leer gedaan door zijn moeder bij Matthias Van Houtte in 1410. Hij was nog zeer jong en ging nog naar school. De leertijd werd vastgelegd op acht jaar. Zij betaalde aan de meester 6 Doornikse pond en 13 schellingen. Voor inwoon bij de meester kwam daar nog eens 2 schellingen groten bij. Matthias moest hem eerst nog een jaar naar school sturen.[137]

Het contract afgesloten door Nicasius Borluut en Gerard van Sint-Jacopshuus voor zijn zoon Simoen vermeldt een leertijd van 5 jaar. De prijs voor het onderhoud bedroeg drie pond groten. Er werden wel speciale bepalingen opgenomen indien één van de partijen kwam te overlijden. Wanneer de leerling kwam te overlijden binnen de eerste twee jaar van de opleiding werd een deel van het bedrag aan de vader teruggestort volgens beslissing van de schepen. Bij overlijden van de leerling na de eerste twee opleidingsjaren behield de meester de volle som. Ingeval de meester kwam te overlijden, dan was de erfgenaam van de goudsmid verplicht de leerling bij een andere meester te plaatsen.[138]

In 1478 wordt beslist dat iemand die een leerknaap wil aannemen voor een termijn van vier jaar, binnen de twee daarop volgende jaren geen anderen leerknaap mag aannemen, tenzij de leerknaap intussen de meester had verlaten.[139] Kwam de leerknaap te overlijden dan mocht de meester een andere leerknaap aanvaarden. Als de meester inbreuk pleegt op dit reglement dan zal hij verplicht worden een boete te betalen van drie pond parisis binnen de 40 dagen. Bovendien zal deze overtreding geregistreerd worden in het boek van de deken en *'tot eeuwige dagen'* achtervolgd worden. De leertijd werd opgevoerd tot 6 of 7 jaar.

[136] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 61
[137] F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, Gent, deel 2, 1882, p. 300
[138] Ibid., p. 302
[139] S.A.G., doos 1-5, map 2, cartularia, f° 49 verso

Met deze maatregelen streefden de landsheren naar een relatieve beperking van het aantal goudsmeden in elke stad.[140]

In 1483-84 gaat Jan de Bruu in de leer bij Cornelis de Bont.[141] De maatregel van 1478 is hier reeds van toepassing. Het leergeld wordt bepaald op 6 pond groten, de leertijd op 6 jaar. Hierin werd bepaald dat als de meester stierf binnen de drie eerste jaren van de leertijd, de leerling naar zijn ouders terugkeerde. De erfgenamen van de meesters keerden een deel van het leergeld terug om de leertijd bij een andere leermeester te kunnen aanvatten. De vader betaalde verder de kosten van de maaltijd aan de nering en beloofde zijn zoon niet te laten werken in de Munt of bij een andere meester. Cornelis de Bont was namelijk het hoofd van een kunstatelier te Gent.

Jan de Voe, dewelke als eerste vrijmeester wordt vermeld op de eerste keurplaat, opgenomen in J. Casier, plaatst in 1422-23 zijn zoon Jan in de leer bij Stevin van Curterike.[142] Voor de vrijmeesterskinderen waren de toetredingsmodaliteiten minder zwaar. De meesterszonen, meestal de eerste werden ontslagen van het betalen van een bedrag of zoals vermeld werd dit zeer laag gehouden. De leertijd en soms het ogenblik waarop de leerknapen vrijmeester werden is moeilijk te achterhalen. Zo wordt Marc Ackaert als vrijmeesterkind ingeschreven in 1501-02, en reeds als waarder gemeld in 1507-08 zonder vermelding van het ogenblik waarop hij het vrijmeesterschap verwerft.[143] Boudins Daneel, meesterkind in 1501-02, wordt zonder bijkomende vermelding keurmeester in 1504-05.[144] Dit laat veronderstellen dat ze de stiel bij de vader geleerd hebben en reeds al achttien of twintig jaar zijn op het ogenblik van hun inschrijving.

Van Cornelis Boudens die zijn twee kinderen Michielken en Pierkin inschreef in 1536-37 hebben we geen verder verhaal.[145] Dit is dan weer te wijten aan het ontbreken van verdere gegevens in het register ten gevolge van de Carolijnse Concessie. Dat de leertijd tussen achttien en twintig jaar kan aanvangen is niet uitzonderlijk.

Het bevoordelen van meesterszonen, kenmerkend in alle ambachtreglementen, werkte de instandhouding van de familiebedrijven in de hand. De Gentse meesterkinderen verwierven de vrijheid van het ambacht op het moment van hun geboorte. Opdat de vrijheid rechtsgeldig zou zijn, moest men zich laten registreren.

---

[140] P. Baudouin, *Edelsmeedkunst in België*, Tielt, 1988
[141] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goud- en zilversmeden, f° 30
[142] Ibid., f° 11 recto
[143] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39 recto, 40 verso
[144] Ibid., f° 39 recto, 40 recto
[145] Ibid., f° 46

De meesterkinderen werden daarom op jeugdige leeftijd ingeschreven in het ledenregister. Meestal gebeurde dit kort na de geboorte. Om als kind de meestertitel te kunnen erven, diende men geboren te zijn nadat de vader het meesterschap had gekocht. Kinderen van religieuzen die zelf van erfelijke meesters afstamden, erfden de meestertitel niet, omdat geestelijken geen ambacht mochten uitoefenen.[146]

In het register van het goudsmedenambacht worden verschillende religieuzen ingeschreven waarvan sommigen als vrijmeester vermeld worden. Eloy Everaert, schrijft zijn zoon Segher Everaert, religieus te Menen in als meesterkind in 1476. Zijn zoon Jannekin wordt ingeschreven als meesterkind in 1488-89, oefent de functie van keurmeester uit in 1499-1500, en wordt vermeld op de tweede keurplaat, nummer 137.[147] Claeys Everaert, ook priester, wordt als meesterkind ingeschreven in 1461-62. Hij schrijft zijn zoon Claeys in 1495-96 in, en betaalt 7 schellingen.[148] Willem Moerslach, religieus, is meesterkind in 1465-66. Lieven van Curterike, priester en zoon van Stevin, wordt ingeschreven in 1468-69.[149] Jan van Nevele, zoon van priester Lieven, wordt als meesterkind ingeschreven in 1468-69.[150] Zijn broer Michiel van Nevele wordt als meesterkind ingeschreven in 1489-90.[151] Van deze meesterkinderen zijn verder geen gegevens bekend.

Hieruit blijkt dat in het ambacht van de goud- en zilversmeden zowel religieuzen als meesterkinderen worden opgenomen. Rekening houdend met het feit dat het ambacht van oudsher door monniken werd uitgeoefend, is dit geheel aannemelijk. De toename van mogelijke voorbereidingen in verband met de Blijde Gebeurtenissen in die periode, was hier waarschijnlijk niet vreemd aan.

Voor die periode waarover gegevens bekend zijn uit het inschrijvingsregister 1420-1540, worden 51 vrijmeesters genoteerd die 93 jeugdige leerknapen in de leer nemen.

Aantal vrijmeesters	%	Aantal leerknapen per vrijmeester	Totaal aantal leerknapen
30	58,8	1	30
13	25,5	2	26
1	1,9	3	3
5	10	4	20
1	1,9	6	6
1	1,9	8	8
51	**100**		**93**

[146] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 209
[147] J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914, plaat II; S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 36, 38v
[148] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v
[149] Ibid., f° 25
[150] Ibid., f° 25
[151] Ibid., f° 36v

Tot de meesters die het hoogste aantal leerlingen voor hun rekening namen behoren volgende goudsmeden: Jan Dullaert, met drie knapen, Michiel Baert, Jan Delanloy, Jacob Lango, Goessin van der Schuere en Wouter Petipont met vier knapen. Cornelis de Bont neemt zes leerknapen in de leer en Ghijselbrecht Van der Schuere het grootste aantal, namelijk acht leerknapen. Meer dan de helft van de meesters neemt slechts één leerknaap in dienst, wat erop wijst dat dit meestal kleine werkateliers zijn. Van de totaal ingeschreven vrijmeesters over dezelfde periode neemt slechts 32,7 % of 1/3 van de vrijmeesters, leerknapen in dienst, of met andere woorden, 2/3 van de vrijmeesters nemen geen leerknapen in dienst. Wat nog maar eens bewijst dat het goudsmedenambacht de toegang tot het atelier afschermt.

Uit voorgaande bleek dat de leertijd die de leerknapen bij de vrijmeester doorbrengen sterk varieert, gaande van de minimum leertijd van vier jaar, tot vijf jaar bij Geeraerd Van Sent-Jacopshuus, zes jaar bij Cornelis de Bont tot acht jaar bij Matthias van Houtte. Van de leerknapen en vrijmeesterskinderen die vrijmeester, deken of waarder werden, werden leertijden genoteerd gaande van twee tot zelfs dertig jaar, met een gemiddelde leertijd van 11 jaar. Vóór de invoering van het reglement van 1478 en 1483 namen sommige vrijmeesters twee leerknapen tegelijk in dienst. Dit is o.m. het geval voor Michiel Baert die in 1450 twee leerknapen aanneemt, Michiel Baert Janszone, vrijmeesterkind, en Pieterken Van Holsene.[152] Jan van Sent-Jacopshuus neemt in 1434-35 eveneens twee leerknapen in dienst, Annekin Van de Moere en Annekin Dullaert.[153] In 1447-48 neemt hij opnieuw twee leerknapen aan, Coppin Brecht en Melchior Bruchs.[154]

Wie zich minder bekommert om de regelgeving is Cornelis de Bont. Hij neemt zes leerlingen aan, waarvan sommigen met een tussenperiode van slechts één jaar. In 1482 komt Fransken de Brune in de leer, In 1483 Hannekin de Bruu. Mogelijk werd dit aan meester Cornelis de Bont oogluikend toegestaan.

Wie dan wel heel strikt het reglement toepast, is Ghijselbrecht Van der Schuere. Samen met zijn broer Goessin aanvaarden zij tussen 1456 en 1504 veertien leerknapen, wat erop wijst dat het hier om een goudsmid ging met veel werk. Tussen elke datum van aanneming verliep er meestal vier jaar, namelijk de duur van de minimale vereiste leerperiode. Tussen 1478 en 1494 neemt Ghijselbrecht geen leerknapen meer aan. Dit zou kunnen in verband gebracht worden met de burgeroorlog tussen Maximiliaan van Oostenrijk, welke Gent politiek, economisch, demografisch en fiscaal zwaar had getekend.

[152] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 18 recto
[153] Ibid., f° 14 verso
[154] Ibid., f° 19

De zwaarste klappen kreeg Gent na de Vrede van Cadzand in 1492.[155] Na 1476 was de verpaupering totaal. Gent telde in 1492, 53% paupers.[156]

Onderstaande grafiek en bijhorende tabel (zie bijlage 7) geven ons een beeld voor het aantal ingeschreven leerknapen en meesterkinderen. De tabellen tonen aan dat voor de periode 1480-1500 waarin Ghijselbrecht Van der Schueren geen leerknapen meer aanneemt, het aantal ingeschreven leerknapen en meesterkinderen in vergelijking met de vorige twee decennia, eveneens daalt van 38 naar 27 voor de leerknapen en van 32 naar 24 voor de meesterkinderen. Het is duidelijk dat in crisisperioden het ambacht minder leerknapen in dienst neemt ten voordele van de meesterkinderen.

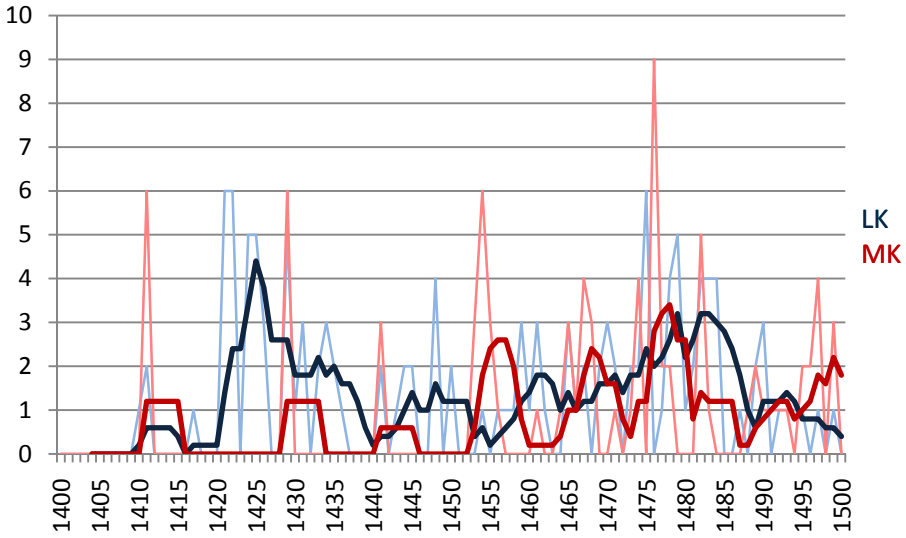

Inschrijvingen leerknapen en meesterkinderen in de 15de eeuw,
in absolute aantallen en voortschrijdend gemiddelde van 5 jaar.

Een ander dieptepunt doet zich voor in de periode 1440-60. Dit heeft dan mogelijk weer te maken met de grote sterfte ten gevolge van de zwarte dood in 1437-39. Opnieuw zien we een afscherming van de meesterkinderen die, ten nadele van de leerknapen, stijgen van 3 naar 6 inschrijvingen. Behalve de bovenvermelde feiten noteren we na de recessie op het einde van de 14de eeuw en begin van de 15de eeuw een herstelperiode met 44 leerknapen en 6 meesterkinderen voor de jaren 1420-40. Het kleine aantal ingeschreven meesterkinderen wordt dan opgevangen door de toename van het aantal leerknapen. Het is het begin van het Bourgondische hofleven, en de luxe van de rijke burgerij, wat reeds werd aangehaald in 'het goudsmedenambacht van de 15de en 16de eeuw' (hoofdstuk 3.3), was hier niet vreemd aan.

[155] J. Dambruyne, 'Mensen en Centen, Het 16de eeuwse Gent in demografisch en economisch perspectief', in: *Verhandelingen der maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 26 (2001)
[156] W. Prevenier & W. Blockmans, *De Bourgondische Nederlanden*, Antwerpen, 1983

Vanaf het jaar 1456 volgen de Blijde Intredes in Gent zich na elkaar op. We noteren voor de periode 1440-60 de Blijde Intrede van Filips de Goede op 23 april 1458, de Dauphin van Frankrijk op 5 november 1459, en Isabella van Portugal in januari 1456. Voor de periode 1460-80 noteren we Karel de Stoute op 28 juni 1467, Margareta van York op 20 juli 1468, Maria van Bourgondië op 16 februari 1477 en Maximiliaan van Oostenrijk in 1477. Voor de periode 1480-1500 hebben de Blijde Intreden plaats van Filips de Schone op 10 januari 1483, van Maximiliaan van Oostenrijk op 7 juli 1485, en van Filips de Schone en zijn vrouw Johanna van Castilië op 15 maart 1497. Dit heeft voor gevolg dat van het totaal ingeschreven leerknapen en meesterkinderen over de periode 1420-1500, respectievelijk 65% leerknapen en 92,85% meesterkinderen worden ingeschreven van 1440 tot 1500.

Dat er vanaf 1450-1500 een toenemende behoefte was aan werkkrachten bewijst de inschrijving van vrijmeesters die niet in Gent hebben geleerd. Er worden tussen 1480 en 1500 zeven vreemdelingen ingeschreven, daar waar de normale inschrijvingen één a twee inschrijvingen bedroeg (zie bijlage 8a en 8b).

De vreemdelingen moeten hiervoor 9 mark zilver Troysch betalen, wat overeenkomt met 4320 Vlaamse groten, en een zilveren schaal ten voordele van Sint Elooi. Dit bedrag lag merkelijk hoger dan de vrijmeesters die te Gent leerden. Zij betaalden slechts 5 mark zilver, of 2400 Vlaamse groten, plus een zilveren schaal voor Sint Elooi, vermeerderd met 8 schellingen voor een maaltijd voor de deken en gezworenen. Als de vreemdeling zoveel neertelt voor zijn intrede, kan enkel worden afgeleid dat er voldoende werkgelegenheid was.

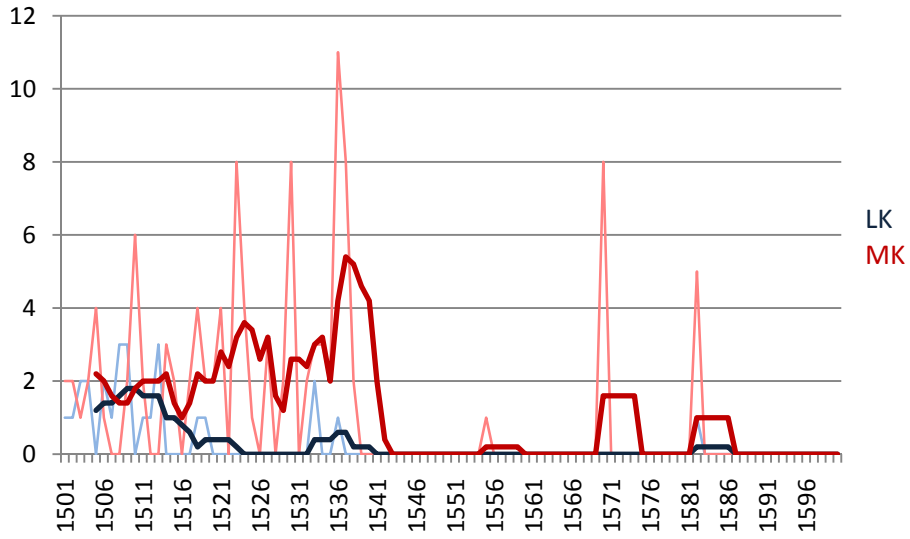

Inschrijvingen leerknapen en meesterkinderen in de 16de eeuw,
in absolute aantallen en voortschrijdend gemiddelde van 5 jaar.

Voor de 16de eeuw ontbreken de gegevens over het aantal ingeschreven vreemdelingen. Vermits te Gent het aantal goudsmeden na de ingreep van de Carolijnse Concessie geleidelijk aan daalt om te eindigen met acht goudsmeden (zie activiteitstabel, bijlage 5), zal men zeker niet geneigd geweest zijn om nog vreemdelingen in het ambacht te aanvaarden.

In de 16de eeuw zijn de Blijde Intreden minder talrijk. Op 22 mei 1507 doet Margaretha van Oostenrijk haar intrede. Karel V, Filips II en Albrecht en Isabella volgen in 1515, 1549 en 1600. Voor het begin van de 16de eeuw zien we een forse daling van het aantal ingeschreven leerknapen ten voordele van de meesterkinderen. De oorlog van 1492 heeft haar gevolgen gehad. De mensen zijn verarmd en de inschrijving in het goudsmedenambacht blijft een dure zaak. Daar waar we in de 15de eeuw een regelmatige afwisseling hebben van leerknapen en meesterkinderen zien we in de 16de eeuw een duidelijk overwicht aan ingeschreven meesterkinderen. Voor de mogelijke gevolgen van een instroom aan vreemde werkkrachten dekken de goudsmeden zich in door hun meesterkinderen in te schrijven. Wetende dat Karel V de toegang tot het ambacht zal versoepelen voor niet-meesterkinderen is dit een zeer begrijpelijke reactie.

Voor de 15de eeuw is het duidelijk dat, voor de perioden waar geen meesterkinderen worden ingeschreven, het aantal leerknapen verhoogt, en omgekeerd als we het aantal ingeschreven leerknapen en meesterkinderen plaatsen tegenover het aantal vrijmeesters in de 15de eeuw, dan merken we opnieuw een dieptepunt in 1440. Tussen 1440 en 1446 worden slechts twee vrijmeesters ingeschreven. Dit resulteert uiteraard in een grotere behoefte aan leerknapen en meesterkinderen, dewelke voor desbetreffende periode het aantal vrijmeesters overtreft.

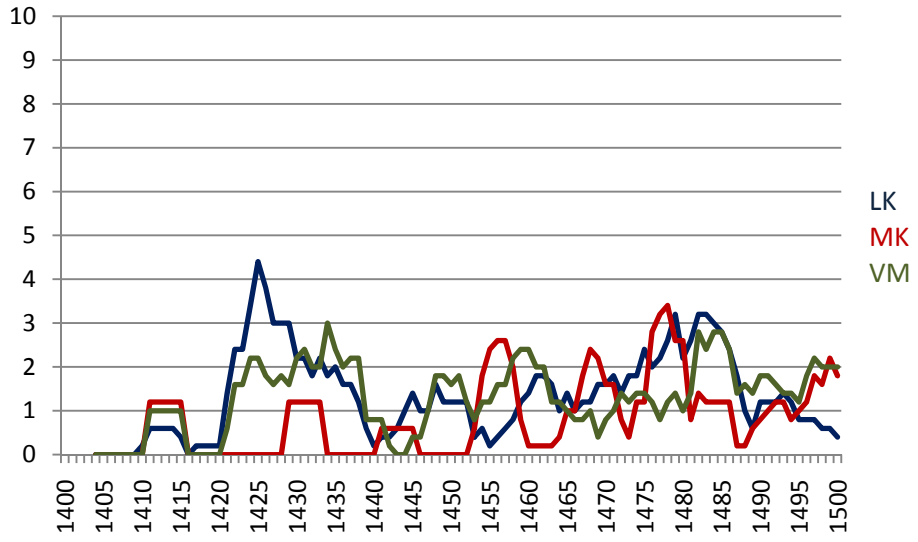

Inschrijvingen leerknapen, meesterkinderen en vrijmeesters in de 15de eeuw, in voortschrijdend gemiddelde van 5 jaar.

Wanneer we ons afvragen of alle ingeschreven leerknapen en meesterkinderen vrijmeester zullen worden noteren we dat 59 van de ingeschreven leerknapen of 37% en 73 van de ingeschreven meesterkinderen of 40,43% vrijmeester worden. Van de 99 leerknapen of 62,66 % en de 109 meesterkinderen of 59,89% kon niet worden vastgesteld of ze vrijmeester werden.

Na de volbrachte leertijd worden de leerknapen nog gedurende ongeveer twee jaar gezellen. Ze zijn dan over het algemeen bijna volleerde vakgenoten, die zich echter nog niet als vrijmeester kunnen vestigen. Ze treden meestal in loondienst bij andere meesters, met de bedoeling extra vaardigheden te verwerven in hun ambacht. Sommigen groepeerden zich samen in speciale verenigingen voor gezellen of broederschappen. Anderen gingen dan weer op reis om ervaring op te doen.[157] Het valt dan moeilijk te zeggen of zij hun meesterschap niet verworven op andere plaatsen. Voor een groot deel van de leerknapen was het verwerven van de meestertitel een vrij dure aangelegenheid. Vandaar dat ze levenslang in loondienst bleven van een ambachtsmeester.[158]

Ook knechten waren belangrijk als werkkracht, maar speelden verder geen enkele rol.[159] Voor anderen was het inschrijven in het ambacht een visitekaartje om andere functies te vervullen, en kwamen ze in andere beroepen terecht.

[157] A.M. Claessens-Peré, *Zilver voor Sir Anthony*, Antwerpen (Provinciaal Museum Sterckshof) 1999, p. 53
[158] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 73
[159] Ibid., p. 53

5.2. De meester

Na het volbrengen van de leertijd en de vervolmakings-periode als gezel, kan de toekomstige goudsmid aanspraak maken op het meesterschap. Dit was onafscheidelijk verbonden met het poorterschap, hetzij door de geboorte, hetzij door de koop van het poorterschap.

De kandidaat-vrijmeester moet door de Eed worden toegelaten. Zij onderzoeken zijn gedrag, de vereiste attesten in verband met de volbrachte leertijd en de inschrijving in het neringboek. Wordt hij aanvaard dan zal hij, na het afleggen van de meesterproef, de Eed afleggen.[160]

5.2.1. Het intredegeld

Wanneer hij tot de meesterproef wordt toegelaten zal hij het intredegeld betalen. Vóór 1476 worden in de reglementen geen bedragen vermeld, behalve in een reglement uit 1447, die de verplichting oplegt om een zilveren schaal te geven van één Troysche mark (244,753 gram), met het wapen van het ambacht in gegraveerd.[161] De ordonnantie van 1476 vermeldt dat de vrijmeester die in de nering wil komen de som moet betalen van 5 mark zilver, een zilveren schaal aan Sint Elooi en 8 schellingen groten voor de maaltijd van de dekens en de keurmeesters. De persoon die elders heeft geleerd zal acht mark geven, diegene die geen lering heeft genoten binnen Gent 9 mark, met daarboven op telkenmale de zilveren schaal en de maaltijd.[162]

Het intredegeld dat het ambacht aanrekent aan de toekomstige vrijmeesters ligt zowel vóór als na de wet van 1476 merkelijk hoger. In een geschil dat aansleept van dinsdag 15 december 1450 tot 5 december 1458 vecht Ghijselbrecht Van der Schuere het bedrag aan van 10 mark die hij moet betalen omdat hij niet in Gent heeft geleerd.[163] Als argument haalt hij het feit aan dat zijn collega vrijmeester Claeys Poucstrate het vrijmeesterschap in 1443 had gekocht voor de som van 5 mark, nl. 2 mark bij de aanvang van de leertijd en 3 mark bij het verwerven van het vrijmeesterschap. Het ambacht blijft na de uitspraak van het geschil bij haar standpunt. De intredegelden worden voor de gehele 15de en 16de eeuw tot aan de Carolijnse Concessie toegepast: 8 mark voor de vrijmeester die in de nering heeft geleerd, 9 mark voor wie elders heeft geleerd, en 10 mark voor wie niet in Gent heeft geleerd.

[160] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 61
[161] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der Goud- en Zilversmeden, f° 34 recto
[162] Ibid., f° 32 verso
[163] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 24 recto – 28 recto, 30 recto – 31 recto

Daarbij geeft men een zilveren schaal aan Sint Elooi en 8 schellingen voor de maaltijd van de dekens en de keurmeesters. Adriaan Bauwins betaalt voor zijn vrijmeesterschap in 1475-76 de som van 9 mark, omdat hij buiten Gent heeft geleerd.[164] Lauwereins Brandins is niet afkomstig van de stad. Hij heeft het ambacht ook nergens geleerd, en betaalt 10 mark intredegeld.[165] Dit is meer dan de wettelijke 9 mark. Goessin Van der Schuere betaalt voor het vrijmeesterschap 8 mark, waarvan 2 mark bij de aanvang van de leertijd, in plaats van de wettelijke 5 mark.[166]

Voorts diende elke nieuwe meester de kosten te helpen dragen van het ambacht. Als hij de stad verlaat om zijn ambacht elders uit te oefenen en terugkeert moet hij voor die periode in de kosten bijdragen tenzij hij een goede reden heeft.[167] Hij zal aan de knaap en de kapelaan van de nering 6 schellingen parisis geven.[168] Ook in de 16de eeuw behoort het intredegeld van het goudsmedenambacht tot de duurste ambachten. De hoge corporatieve inkomgelden van de goudsmeden waren bedoeld om te verhinderen dat teveel knechten zich als meester zouden vestigen.[169]

In de 16de eeuw zorgen politieke en godsdienstige gebeurtenissen voor schommelingen in het te betalen intredegeld. Tot de ingreep van Karel V met de Carolijnse Concessie in 1540 werkt het ambacht aan de dure intredetarieven met bijhorende kosten. Nadien wordt het intredegeld voor alle ambachten op 6 pond of 240 Vlaamse groten gebracht. Hierdoor wordt de toegang tot het ambacht versoepeld. De gevolgen hiervan voor de leerknapen en de meesterkinderen bespraken we in het hoofdstuk over de leerknaap. Tijdens de Calvinistische Republiek aarzelt het ambacht niet om terug te werken aan de voorwaarden van vóór de Carolijnse Concessie. Na de reconciliatie in 1584 wordt het intredegeld opnieuw teruggebracht tot 240 Vlaamse groten. Dit geeft opnieuw de mogelijkheid aan de vreemde vrijmeester om tegen dit lager tarief het vrijmeesterschap te kopen.[170] Niet alle vrijmeesters kunnen deze bedragen in één maal betalen. Daarom werd bij het aangaan van het contract de wijze van betaling overeengekomen. Soms was de betaling van leergeld reeds een voorschot op het intredegeld als vrijmeester. Zo noteren we verschillende vrijmeesters die van de regeling gebruik maakten.

[164] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der Goud- en Zilversmeden, f° 27 verso
[165] Ibid., f° 36 recto
[166] Ibid., f° 25 recto
[167] Ibid., f° 2 verso
[168] Ibid., f° 33 recto
[169] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 186
[170] Ibid., p. 185

Dit was, bij wijze van voorbeeld, het geval bij Copkin Baerts (leerknaap in 1460-61), Hannekin Coolins (leerknaap in 1466-67) en Claeys De Winter f. Gillis (leerknaap in 1466-67). Zij betaalden in diverse perioden respectievelijk 2 mark zilver bij de inschrijving en 6 mark bij het vrijmeesterschap.

Soms werd voor de betaling van het intredegeld krediet toegestaan. De afbetaling hiervan zorgden ervoor dat het ambacht over periodieke inkomsten beschikte.[171] Voor de 16de eeuw noteren we in Lieven Van de Moortele die in 1582 *'het eerste paiment'* maakt van 960 Vlaamse groten.[172] In 1586-87 noteren we Ghuillaume Van de Velde, die de som van 240 Vlaamse groten betaalt '*in minderinghe van iii pond groten'* (720 Vlaamse groten).[173] Soms werden leningen aangegaan om de hoge toetredingsprijs te kunnen betalen. In bepaalde gevallen staat de ambachtsmeester borg en schiet hij het bedrag voor.[174]

Ook al mocht men het bedrag spreiden, dan nog bleef het ambacht een dure zaak. Zij behoorden samen met de brouwers tot de duurste vogels.[175] De toekomstige vrijmeesters konden daarom de financiële hulp van vader of familie, die eveneens tot de begoede families van het ambacht behoorden, goed gebruiken.[176] Zoals reeds aangetoond in hoofdstuk 4.2., 'Een man van Aanzien', behoren zij tot de bovenlaag van de bevolking die benevens het beroep van goudsmid nog andere belangrijke functies waarnam.[177]

5.2.2. De meesterproef

Naast het betalen van het intredegeld zal de toekomstige vrijmeester het bewijs leveren van zijn kunde. Vanaf het ontstaan van het ambacht in 1338 tot aan de verplichte invoering bij ordonnantie van 1541, is er geen specifieke regelgeving omtrent de uitvoering van een meesterproef.[178] In de meeste ambachten was het afleggen van een meesterproef niet verplicht. Vermoedelijk is dit aan het einde van de veertiende eeuw ontstaan. Een van de oudste ordonnanties dateert uit 1396, afkomstig uit Regensburg.[179]

---

[171] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 193
[172] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, Rekeningen, Document 9, f° 1 recto
[173] Ibid, document 11, f° 1 recto
[174] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 63
[175] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 185
[176] Ibid. p. 190
[177] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 124
[178] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen, f° 425
[179] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 75

Bij het goudsmedenambacht is het een gebruik die sinds 1300 in voege was. Niettegenstaande het feit dat er in de reglementen niets wordt vermeld over de uitvoering van de meesterproef, werd er bij de goudsmeden veel belang aan gehecht. Het werk moest perfect worden uitgevoerd en de goudsmid diende te bewijzen dat hij meester was in het vak.

Tijdens het werk, dat meestal enige maanden in beslag nam, werd de gezel afgezonderd in het ambachtshuis, afgesloten van buitenwereld, waar hij onder het toezicht van de dekens en de gezworenen de opdracht uitvoerde. Na een vurig debat over de uitvoering van het werk en de bekwaamheid van de gezel, gaven zij hun oordeel plechtig te kennen.[180]
Het meesterstuk was dus de enige manier om te oordelen of de toekomstige meester wel degelijk over de nodige vaardigheden beschikt.[181] In opeenvolgende reglementen en ordonnanties wordt de noodzaak van het verwerven van die vaardigheden en de correcte uitvoering ervan duidelijk gemaakt.

In 1338 moeten alle goudsmeden werken naar *'de touche'* van Parijs, en het zilver smeden op vier Engelse penningen per mark.[182] Verder mag niemand solderen met tin, een valse steen zetten in goud, of een echte steen zetten in verguld koper. Deze bepalingen worden in de ordonnantie van 1541 overgenomen.[183] Op dat ogenblik is de meesterproef verplicht. Ze wordt nog eens herhaald in de grote ordonnantie van 1551.[184]

De hoge vakkundigheid bij de edelsmeden was dan ook grotendeels het gevolg van het strenge opleidingssysteem. Van cruciaal belang was het systeem van de 'wanderjahre' (de trekkersjaren) waarbij de ambachtsgezellen, na het beëindigen van hun leertijd, verschillende jaren op reis moesten om hun horizon te verruimen, nieuwe technieken en ontwerpen aan te leren. De vakkundigheid en de opgedane ervaring kunnen ze dan toepassen wanneer ze naar hun stad terugkeerden om hun eigen winkel te openen. De ambachtsgezellen bezochten gewoonlijk gedurende vier tot zes jaar verschillende steden. Zij moesten met verscheidene meesters gewerkt hebben vooraleer zij hun meesterstukken konden voorleggen.[185]

Zoals reeds eerder aangehaald, hadden veel gezellen niet de mogelijkheid om van huis weg te gaan wegens de hoge kosten die hieraan verbonden waren, hoe bekwaam hij ook was. Veel van de meesters tekenden eenvoudigweg het werk dat door hun gezellen was gedaan.[186]

---

[180] P. Lacroix, *Moeurs, usages et costumes au moyen age et a l'époque de la renaissance*, Parijs, 1877, p. 316
[181] L. Minard-Van Hoorebeke, *Description des Méreaux*, Gent, 1877, p. 178
[182] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der Goud- en Zilversmeden, f° 2 recto
[183] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen, f° 429
[184] G. Stalins & J. De Bloys, *Tweeden drvck vanden eersten bovck der ordonnancien statvten, edicten en placcaerten van Vlaendren*, Gent, 1639, p. 802
[185] A.M. Claessens-Peré, Zilver voor Sir Anthony, Antwerpen (Provinciaal Museum Sterckshof) 1999, p. 53
[186] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 64

Diegene die de meesterproef afleggen, vervaardigen meestal opgelegde werkstukken die als proefstukken golden. De onderdelen waaruit de proef bestond, waren het drijven en gieten in zilver, het snijden van zegels en het zetten van edelstenen in een ring of een andere sierraad. De aankomende meester moest bewijzen dat hij deze drie facetten van het ambacht volledig beheerste. [187]

Wie ontegensprekelijk blijk geeft van zijn grote kunde is Cornelis de Bont, die in 1486 te Gent als meesterstuk het 'Chrismatorium' maakt, vermoedelijk voor Willem Wijmeersche, 21ste abt van Baudelo (zie afbeelding 17). Dit is af te leiden uit het wapenschild vooraan op het doosje en de initiaal W. Het werd gemerkt in hetzelfde jaar met het voor dat jaar geldend jaarteken, de gotische 𝔟. Tot die datum tekende hij zijn werk met het meesterteken in de vorm van een hermelijn. Vanaf 1486 wordt de hermelijn geïncorporeerd in de gotische letter 𝔠, de letter van zijn voornaam.[188] Het is gemaakt in de vorm van een tempel of kapel in gotische stijl, geornamenteerd met geschubd tentdakje en dakruitertje, gotische filiaaltjes en nok. Bovenaan wordt het afgesloten met een grendeltje bevestigd aan een ketting. Op het voetstuk staat de datum van de uitvoering en het meesterteken. Het getuigt van een perfecte kennis van het giet- en drijfwerk.[189] De reglementen betreffende de uitvoering van het werk zijn ook vervat in de eed die de gezel moet afleggen op het ogenblik dat hij in het ambacht als vrijmeester wordt aanvaard. Hieruit blijkt dat voor de goede faam van het goudsmedenambacht bekwame vaklui werden gevormd.

« Ick belove dat ick altijt sal weercken goedt gout ende goedt silver / te weeten / alle mijne weercken van gout / groote ofte cleene stucken / up den voet van XXII caraten sijn gout ter remedie / ten upsichte vande ghone / niet onderworpen sijnde aen veele sauduren / van een quart van een carat / blijvende alsoo XXI caraten ende IX greynen; ende aengaende de cleene stucken ende onderworpen sijnde aen veele sauduren / ter remedie van een half carat / blijvende alsoo XXI caraten ende VI greynen (2).

« Dat ick maken sal alle mijne weercken van silver / soo de ghone die men noemt grosserijen / als de ghone die men noemt minuterijen / up den voet van II penninghen ende VIII greynen sijn silver / ter remedie / ten upsichte vande grosserijen / van IV greynen / blijvende aldus II penninghen ende IV greynen; ende voor soo vele aengaet de minuterijen ter remedie van VIII greynen / blijvende alsoo II penninghen preecies / ende niet daer onder.

« Voorder soo belove ick dat alle mijne weercken niet en sullen overladen worden met sauduren nochte amausen / alles inghevolghe van tplacaert ende reglementen ende ordonnantien / hier up ghemaeckt.

« Soo helpe mij Godt ende alle sijne heylighen. »

[187] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 75

[188] L. Van de Walle, 'De la richesse artistique et scientifique de la ville de Gand', in: *Messager des sciences historiques et archives des arts de Belgique*, 1845, p. 277-278

[189] L. Minard-Van Hoorebeke, *Description des Méreaux*, Gent, 1877, p. 178-79; F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1882, p. 305; P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 266

5.2.3. Het meesterteken

Gent, dat Parijs als goudsmedencentrum zeer snel navolgde, nam de verplichting om het meesterteken te slaan reeds op bij het ontstaan van het ambacht in 1338. Artikel 12 van het reglement vermeldt: *'dat niemene nieu weerc vercopen ende mach, binnen den huus // noch buten huus, leveren noch tsine noch andere liedre, en ware oft // binnen der stede ghemaect ware ende en ware gheteekent met eenen // teekine dat de warderers kennen mochter wiet ghemaect hadde, ende // dat teekin an tweerc te settene eer men der stede teekin der inne setten // soude, so dat niemen loechenen mochte wiet ghemaect hadde, up // mesdaet van x pond parisis. //'*.[190]

Artikel 19 van hetzelfde reglement bepaalt dat een goudsmid die een teken wil, voor elk teken aan de keurmeesters een denier parisis zal geven, en voor elk dozijn lepels vier denieren parisis.[191]
Het eerste artikel van de wet zegt dat alle goudsmeden moeten werken naar het voorbeeld van Parijs, hetzij met goud van het gehalte van Parijs, of beter.[192] De toets van Parijs garandeerde een hoog gehalte. Een beter gehalte werd gewaarborgd door de naam *'filet gout'*, dat volgens de ordonnantie 22 karaat moest bevatten. Het *'fijn gout'* bevatte 24 karaat goud en bestond dus uit puur goud, zonder enig bijmengsel.[193] Goudsmeden mogen te Parijs slechts werken met zilver dat even goed is als de *sterling,* of beter of vier Engelse penningen per mark.
Wat in 1268 te Parijs in het *'Livre des Métiers'* (boek der ambachten) door de prevoost van Parijs (Etienne Boileau) werd geformuleerd, zal zich over geheel Europa verspreiden en werd de basis van het reglement van het goudsmedenambacht te Gent.

Het ontstaan van het meesterteken is nauw verbonden met het ontstaan van de stedelijke bevolking. De ambachtsman verbonden aan het hof of de kerk werkte meestal anoniem en onder hun bescherming. Hij kreeg het zilver van de opdrachtgever en kon hierdoor niet aansprakelijk worden gesteld. Als de gilden hun plaats innemen zal de goudsmid verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het afgeleverde werk. Een meesterteken krijgt dus pas bestaansrecht als de horigheid is uitgebannen. Op dat ogenblik zal controle nodig zijn op de uitvoering van het reglement. De waarders worden aangesteld die het werk zullen keuren en voorzien van een stadsteken.[194]

---

[190] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der Goud- en Zilversmeden, f° 2 verso; Niemand mag binnenshuis of erbuiten nieuw werk verkopen, tenzij dat het stuk gemerkt is met het teken waarbij de keurmeesters weten wie het gemaakt heeft, en dat teken moet erop staan vóór dat men het stadsteken aanbrengt, op de straf van 10 pond parisis.
[191] Ibid., f° 3 recto
[192] Ibid., f° 2 recto
[193] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 127
[194] Ibid., p. 92

Om misbruiken te voorkomen werd reeds in de middeleeuwen het toezicht op de gilden van goud- en zilversmeden door de gewestelijke overheid aan de plaatselijke overheid onttrokken.[195]

Een meesterteken is een stempel waarmee de goudsmid bevestigt dat het zilveren of gouden voorwerp uit zijn atelier komt en hij de kwaliteit van het stuk waarborgt. Het wordt in de laatste fase bij het vervaardigen van het voorwerp ingeslagen, waar na het voorwerp wordt gepolierd. De eerste verordening omtrent het meesterteken vinden we in Florence rond 1335.

Ieder meesterteken moest zijn meesterteken slaan op grote koperen platen die in het gildehuis berustten met het jaartal waarin ze het meesterschap hadden verworven (zie afbeelding 18). *'Een van de glories van het ambacht van de Gentse goud- en zilversmeden en meteen van den Oudheidkundige verzamelingen van de Stad Gent is de nagenoeg volledig bewaarde reeks keurplaten uit het oude regime (de grootste verzameling ter wereld), zeven waarop de namen van de meesters met hun respectievelijke merken van 1454 tot 1793, en zeven voor de samenstelling van het bestuur van de nering van 1480 tot 1793, het einde van het oude regime, voorkomen.' 'Voor de geschiedenis zijn ze een onvervangbare bron die toelaat met de grootst mogelijke zekerheid een Gents zilverwerk te identificeren'*.[196]

Zoals reeds eerder vermeld werd aan het slaan van het meesterteken veel belang gehecht. Het ontbreken ervan of fraude bij het verwerken of verkopen van gouden of zilveren voorwerpen gaven volgens de noodwendigheid aanleiding om de reglementen en ordonnanties voortdurend aan te passen. Zij leggen strikte bepalingen op waaraan de goudsmid zich moet houden bij de uitvoering van zijn werk.

In de Cartularia lezen we op 4 augustus 1415, dat elke goudsmid zijn teken moet slaan op het werk dat de meerseniers te koop aanbieden.[197] Meerseniers verkopen immers zelf gouden en zilveren voorwerpen in hun winkel, zoals beslagen riemen, wat een voortdurende bron van conflict is tussen beide partijen. Op 13 februari 1444 volgt de beslissing dat elke goudsmid zijn teken moet zetten op elk werk, in het bijzonder werk dat meer weegt dan twee Engels (Inghelsche = 1/20 ons of 1/128 mark), ten einde dat iedereen gekend is, *'zijn acquyt mach weten te halene'*, als er een gebrek wordt bevonden. Ingevolge de vaststelling dat stukken werden gemaakt die meer dan twee Engels wegen en geen teken kunnen bevatten, zoals kettingen en andere subtiele werken, bidden de keurmeesters dat daar geen inbreuken tegen worden gemaakt.

[195] E. Schrijver E., *Nederlands zilver*, Bussum, 1974, p. 18
[196] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 51
[197] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 40 verso

In dezelfde beslissingen moeten alle werken die een halve ons wegen en in de stad Gent werden gemaakt gemerkt worden met het stadsteken. Het stadsteken was bedoeld als kwaliteitsmerk. Wegens de noodzaak van een strenge controle op de verwerking van de edele metalen loopt de ontwikkeling van het stadsteken parallel met het meesterteken. Het in gebruik komen van deze beide keurtekens zal dan ook gelijktijdig hebben plaats gevonden.[198] Aan de hand van het stadsteken of *'tegenzegel'* kon men de stukken identificeren. De plaatselijke keuren, meestal in de vorm van het stadswapen, geven een directe aanduiding van de plaats van herkomst. Met behulp van het meesterteken kan men dan nagaan welke goud- en zilversmid het stuk heeft vervaardigd of uit wiens werkplaats het stuk afkomstig is.[199]

In de ordonnantie van 1476 lezen we dat iedere vrije goudsmid die een winkel heeft of een muit uitsteekt op kosten van de nering een stuk zilver kreeg, die een ons weegt, om daar naartoe te werken, getekend met het stadsteken en het keurmeestersteken op de beide einden, en elke meester dient op beide einde zijn teken te slaan, en het altijd bij te houden om aan de deken en de keurmeester te tonen telkens ze een rondgang houden, op de boete van 2 schellingen parisis telkens wanneer men in gebrek is, tenzij men op reis is of niet thuis is.[200] Indien men het stuk verliest moet de vrijmeester een ander stuk halen op eigen kosten, gemerkt zoals het eerste stuk, waarbij elke ons zilver 12 groten meer zal kosten dan dat het in die tijd waard is, en dit voor de moeite van de zaak, of m.a.w. de bijkomende kosten die hieraan verbonden zijn.

In 1484 (dit reglement wordt overgenomen in een plakkaat van 1515) lezen we over de vele klachten die Philips van Oostenrijk van de vele goudsmeden in Vlaanderen ontvangt, in het bijzonder van de steden Gent, Brugge en Ieper, waar grote fraude gebeurt en waar men dagelijks voordeel uithaalt bij het vergulden en verzilveren van koperen voorwerpen.[201] Er worden strenge regels vastgelegd voor het vergulden of verzilveren van stukken. Behalve kerkelijke juwelen en gesmeden paarden- en wapentuigen is het vergulden of verzilveren van ander werk, zoals kralen, kroezen en kannen verboden.

Men kon hiervoor beticht worden van valsheid. Verder mag de goudsmid dit werk niet verkopen, tenzij dan kerkelijke juwelen en de paarden- en wapentuigen, op de straf van 20 pond parisis (of 4800 Vlaamse groten).

---

[198] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 92
[199] E. Schrijver E., *Nederlands zilver*, Bussum, 1974, p. 19
[200] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der Goud- en Zilversmeden, f° 30 verso
[201] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 50 verso – 52 recto

Om alle misdaden hiertegen te vermijden en de overtreders te kennen moeten alle goudsmeden uit Brugge, Gent, Ieper, Rijsel en Douai zich binnen de zes weken bij de nering melden, op de straf van 3 pond parisis, om aan de deken en de gezworenen hun merkteken over te dragen.

Op 8 november 1534 lezen we dat na alle reeds opgelegde reglementen sommigen bleven frauderen.[202] Een suppoost (vrijmeester) van de nering had een ongetekend werk gemaakt zonder het stadsteken of keurmeesterteken. Die goudsmid bleef weigeren en het geschil werd voorgebracht bij de Eed en aanhangig gemaakt bij de stad. Om dit voorval in de toekomst te vermijden werd een nieuwe wet uitgevaardigd. Wie deze overtreding opnieuw beging kreeg een boete van 40 schellingen parisis (480 Vlaamse groten), in het profijt van Sint Elooi en de armen. Elke vrije goudsmid moet elk werk dat hij maakt hetzij groot of klein, oud of nieuw, binnen of buiten de stad, zonder uitzondering laten keuren vooraleer hij het mag verkopen; zoniet krijgt hij een boete van 40 schellingen parisis, telkens het gebeurt, in het profijt van Sint Elooi en de armen.

De ordonnantie van 1541 volgt onmiddellijk na de sententie van Karel V en de Concessio Carolina, en de nadruk wordt vooral gelegd op de kwaliteit en de uitvoering.[203] Een goudsmid mag het werk dat door de knaap werd gemaakt niet meer verkopen. Mocht dit toch gebeuren dan moet het door de persoon die het gekocht heeft teruggegeven worden zonder dat hij hiervoor zal vergoed worden. Vooraleer voorwerpen aan te kopen moet de herkomst hiervan worden nagegaan. Niemand mag juwelen maken uit koper of latoen (geel koper). Wie vals werk levert zal gestraft worden.

Keizer Karel had in het jaar 1551 een nieuwe reglementering uitgevaardigd voor de goudsmeden van geheel het land.[204] Het was een aanpassing aan de nieuwe tijden, en vernietigde de voorgaande verouderde maatregelen. Nochtans kan men stellen dat de ordonnantie van 1551 alle belangrijke reglementeringen bevatte sinds 1338, waarbij opnieuw de kwaliteit van het werk, en de controle op de uitvoering op de voorgrond treedt. De goudsmid moet zoals in 1338 werken naar de *'touche van Parijs'*. Alle richtlijnen over vergulden, verzilveren, het zetten van stenen, het plaatsten van muiten, zijn erin opgenomen.

[202] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der Goud- en Zilversmeden, f° 6 recto
[203] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen, f° 427
[204] G. Stalins & J. De Bloys, *Tweeden drvck vanden eersten bovck der ordonnancien statvten, edicten en placcaerten van Vlaendren*, Gent, 1639, p. 802

De controle hierop wordt kracht bijgezet. Zo moet iedere goudsmid zijn stempel en het teken van de stad drukken op straf van 10 *Inghelsche* en moet hij zijn stempel naar de keur en gezworenen brengen, op straf van drie pond realen (99% goud, 5,35 gram in 1521-1577). De goudsmid mag zijn stempel niet uitlenen, op straf van drie pond realen.

Uit de rekeningen van 1540-98 blijkt dat het bedrag dat de nering moest betalen voor een *letterpincoen*, een letterpons dat diende om de namen van de meesters en de keurmeesters in de koperen platen te laten slaan, 4 schellingen groten bedroeg.[205] Voor twee stalen stempels waar de jaarletters zijn opgesneden, dienende voor de keurmeesters, betaalde de nering 2 schellingen groten. Voor de koperen plaat met de namen van de keurmeesters, 30 schellingen groten, en voor het snijden nog eens 2 schellingen groten.

Aan de hand van deze platen werden de biografische gegevens van de Gentse goud- en zilversmeden aangevuld met hun meesterteken. Het was niet altijd mogelijk om hier een correct beeld van te krijgen. Men moet evenwel rekening houden dat de meestertekens niet in waren grootte werden afgedrukt maar werden uitvergroot om het teken maximaal te kunnen ontcijferen.

[205] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, Rekeningen 1540-98

5.3. De Keurmeester

De keurmeester had in het ambacht een gewichtige functie. Hij controleerde of de gouden en zilveren voorwerpen die door de edelsmid werden vervaardigd wel degelijk aan alle opgelegde reglementen en ordonnantiën voldeden. Het feit alleen al dat de grondstof goud en zilver is, onderstreept eens temeer de belangrijkheid van zijn functie. Wie koper verkocht voor goud, of echte stenen in verguld koper verwerkte, kon op zware gevolgen rekenen.

Jaarlijks werd door de Eed een vergadering gehouden, meestal in besloten kring, in het ambachtshuis de *'Samson'*, waar de deken en de gezworenen werden verkozen. De wijze van verkiezing werd vastgelegd in een verordening van 14 juli 1405, maar werd opnieuw geregistreerd op 12 augustus 1478, daar het origineel verloren was gegaan. De verplichting om elk jaar een keurmeester te kiezen werd van bij de stichting in 1338 vastgelegd. Wie de keurmeester beledigde werd beboet met 10 pond parisis.[206]

Ook de ordonnantie van 13 februari en 26 februari 1444 legt deze verplichting op. Er werden onder de leden drie personen uitgeloot die mochten deelnemen aan de verkiezingen. Van de afgaande deken en de waarders werd eveneens één persoon uitgeloot. Na de eed te hebben afgelegd duiden deze vier personen drie mogelijke kandidaten aan die het volgend jaar de afgaande deken en de gezworenen zullen opvolgen. De vier kiezers en de drie mogelijke kandidaten, samen met de oudermannen, zullen dan na de eed te hebben afgelegd, het nieuw bestuur kiezen. Wanneer er onenigheid is zal de meerderheid beslissen. Er werd verder bepaald dat de aftredende personen het jaar daarop de functie niet meer mochten waarnemen.[207] Deze regel was meer dan eens een uitzondering. Bij wijze van voorbeeld noteerden we volgende namen: Daneel Claus, deken in 1466-67/1467-68, Cornelis De Bont, deken in 1487-88/1488-89 - 1493-94/1494-95 - 1495-96/1496-97 - 1499-00/1500-01, Martin De Causmakere, deken in 1459-60/1460-61/1461-62.

Vanaf het jaar 1480 wordt op de koperen keurplaten VII tot XIV de datum van de uitoefening van hun functie opgenomen.[208] Reeds van bij de oprichting in 1338 worden hun taken en verplichtingen vastgelegd. Zij controleren: of de goud- en zilversmeden werken naar de onderrichtingen, nl. het gebruik van zuiver goud en sterling zilver, en of het werk getekend is met het meesterteken. Verder dat niemand soldeert met tin, of valse stenen zet in goud, of echte stenen zet in verguld koper.

---

[206] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register van de goud- en zilversmeden, f° 3 recto
[207] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 18 recto
[208] Casier J., *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914

Bij het vaststellen van vals werk in de winkel van de goudsmid, of bij een verkoop ervan, zal hij beboet worden met 10 pond parisis. Het werk wordt vernietigd. Hij zal alle werk dat in Gent wordt uitgevoerd tekenen en controleren of het meesterteken werd ingeslagen op straf van 3 pond parisis.[209] De keurmeester dient te controleren of het goud en zilver dat bij de meerseniers wordt verkocht, getekend werd, en door de keurders van het goudsmedenambacht werden gekeurd. De waarders kunnen het fout gewaardeerd goud en zilver aanklagen (*calangeren*) maar mogen het slechts meenemen met toestemming van de eigenaar.

De keurmeester moet binnen de 30 dagen een oordeel vellen. Indien de keurder zich hier niet aan houdt riskeert hij zelf een boete van 50 pond parisis. Zij controleren of alle werken die een halve ons wegen zijn getekend en van het stadsteken zijn voorzien. Deze verplichtingen werden ter kennis gebracht op 9 maart 1444 omdat men inbreuken op de wet had vastgesteld en dat deze laatste een grote blaam betekenden voor het ambacht.

Het reglement van 1447 bepaalt dat de meesters drie dagen in de week in het huis van de deken hun voorwerpen van tekens kunnen voorzien, nl. maandag, donderdag en zaterdag.[210] Komt men niet op de gestelde dagen dan zal men 6 mijten betalen daar waar het anders gratis is. De deken en elke keurmeester ontvangt de sleutel van een klein koffertje, zodat de ene niet zonder de andere in de koffer kunnen gaan.

Na het reglement van 1451 moeten de keurmeesters controleren dat er geen riemen verkocht worden zonder meesterteken en stadsteken.[211] Het laten tekenen van de riemen bedroeg 2 mijten op de tekendagen, en 6 mijten buiten de voorziene dagen.

In het reglement van 1453 lezen we dat wie voortaan een inbreuk pleegt op het goud- en zilvergehalte, een boete zal betalen van één ons zilver. [212] Niemand mag nog zilver op krediet verkrijgen dan tot een waarde van 1 mark, op een boete van één ons zilver per mark.

In het reglement van 24 maart 1458 zullen de keurmeesters na vaststelling van grote fraude bij de verkoop van valse en ondeugdelijke parels en gesteenten, alle valse en ondeugdelijke werken van goud, zilver, parels en gesteenten dienen te vernietigen welke binnen de stad verkocht worden. [213] Na het vaststellen van vals werk, mag het niet meer terug aangeboden worden.

[209] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register van de goud- en zilversmeden, f° 2 verso - 3 recto
[210] Ibid., f° 34 verso
[211] Ibid., f° 35
[212] Ibid., f° 18 verso
[213] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia f° 47 recto

Niettegenstaande deze verordening werden nog overtredingen gepleegd. Ingevolge een inbreuk van Pieter de Borchgrave, omdat hij een koperen ring verguld had, besloot men tijdens het dekenschap van Jan Van Den Moere, dat op 15 maart 1463 (5 jaar na het reglement) al wie vals werk maakt of verkoopt, 10 pond parisis boete moet betalen, zowel de maker als de koper. Daarbij mag hij zijn ambacht in Gent niet meer uitoefenen. Pieter De Borchgrave wordt gestraft bij wijze van voorbeeld. Als hij zijn straf weigert zal de keurmeester de ring breken. Pieter verdedigde zich door te beamen dat hij dacht dat dit geen misdaad was. Maar door deze daad te stellen had hij de keurmeester, die een van de notabele schatters van de stad was, beledigd. Hij krijgt een boete van 10 pond parisis en mocht gedurende 6 weken zijn ambacht niet meer uitoefenen. De boeten werden in drie verdeeld zoals voorzien.[214]

Op 22 augustus 1460 werd besloten dat de keurmeesters slechts twee dagen i.p.v. de drie dagen voorzien bij het reglement van 1447, beschikbaar zijn om te schatten. Wie als deken of keurmeester op die dagen niet ter beschikking is zal één denier betalen voor elke keer dat hij afwezig is, ten voordele van de deken en de keurder.[215]

Op zaterdag 6 januari 1470 stelt de keurmeester een inbreuk vast op het vervaardigen van juwelen door Guy Dujardin, bij hem thuis gemaakt met een knaap, en verkocht zonder te laten keuren en merken met het teken van de keurmeester in de stad.[216] Dit is tegen de rechten en vrijheden van het ambacht; daarom werd hij gedwongen de oude juwelen, die hij hiervoor had aangekocht, terug te geven aan diegene van wie hij ze had gekocht voor dezelfde prijs. Het geschil kwam voor de Eed en werd uiteindelijk beslecht in het voordeel van de nering. Hij mocht uiteindelijk de juwelen houden.

In het reglement van 1476 lezen we, dat de vrijmeester een geijkt stuk zilver krijgt ter waarde van één ons, om naartoe te werken, en dit moet op beide einden naast zijn eigen teken ook getekend zijn met het stadsteken en het keurmeesterteken.

In een ordonnantie van Philips II, opgesteld te Gent op maandag 2 augustus 1484, lezen we dat de keurmeester moet controleren of de goudsmeden de regels over het vergulden toepassen.[217] Deze regels werden reeds vermeld bij de verplichtingen van de meester. Hij kijkt toe of het gehalte van goud en zilver wordt nageleefd, zoniet zal hij het werk verbeurd verklaren en in twee breken. De meesters moeten hun merkteken neerleggen en mogen niet met andere tekens werken, op de straf van beschuldigd te worden van valsheid.

[214] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia f° 31 verso
[215] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 48 verso
[216] Ibid., f° 33 recto
[217] Ibid., f° 50 verso – 52 verso

Alle keurmeesters moeten het werk zien en schatten onder de eed die ze hebben afgelegd. Ze moeten alle werk nazien en mogen niets door de vingers kijken, op straf van een boete van 3 pond parisis per werk. Als dit meermaals gebeurt zullen ze gestraft worden naar de wet die van toepassing is volgens de plaats waar zij wonen.

Dat er vals werk werd gemaakt bewijst volgende misdaad: Op zondag 24 juli 1491 lezen we dat, onder het dekenschap van Jan De Wilde en gezworenen Claus Josse, Jan de Peistere en Jan Brandins, de keurmeester in de winkel was gegaan bij Justaes Willemets om het zilver te schatten.[218] Justaes schoof vier zilveren schuttershaken in een lade, die naar de keurmeester bemerkte, niet voldeden aan goed zilver. Justaes beweerde dat hij geen zilveren schuttershaken had en indien dit wel het geval zou zijn, waarom de keurmeester ze dan niet gekeurd had.

De keurmeester zond de knaap achter de haken en het andere zilver om te keuren. Toen bleek dat de stukken niet goed werden bevonden. De stukken werden gebroken en Justaes moest als straf een metalen kandelaar maken om tegen de muur aan de straat van het neringhuis te plaatsen.

In 1495 werd Claes De Winter veroordeeld omdat de draad waarmee hij gesoldeerd had niet goed bevonden werd. Hierop volgden *'injurien'* vanwege Claes aan het adres van de keurmeesters en de deken. Als straf moest hij op bedevaart naar het Heilig Bloed te Wilsenaken, en voor de blamage van de nering op bedevaart naar Keulen op de dag van Driekoningen, om vergiffenis te vragen.

Op 11 augustus 1534 werd ten gevolge van een geschil, omdat een suppoost een ongetekend werk had gemaakt, zonder het stadsteken noch keurmeesterteken, door drie schepenen en negen ouderen besloten dat iedereen die de regel niet naleefde zal gestraft worden met een boete van 40 schellingen parisis, in het profijt van Sint Elooi en de armen, telkens dit gebeurt.[219] De keurmeester zal controleren of de vrije goudsmid alle werk laat keuren.

De gevolgen van de Carolijnse Concessie laten zich voelen in de Ordonnantie van 1541. Alle oversten en gezworenen moeten naar de nering komen, hun eed afleggen en zweren dat ze de onderrichtingen zullen naleven, of zij zouden gestraft worden. Elk jaar zullen twee keurmeesters aangesteld worden om de gezworenen te helpen bij het keuren van allerhande goed. Daarbij wordt de herkomst van de goederen nagegaan.

[218] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 65 recto
[219] Ibid., f° 6

De keurmeesters sporen vals werk op, verklaren dit verbeurd en smijten het in stukken; de opbrengst ervan is voor de armen van de stad. Ze zullen controleren of alle wetten worden nageleefd. Als iemand de boeten niet betaalt, of aan de bevelen van de gezworenen niet gehoorzaamt, wordt dit gemeld aan de schepenen, die recht zullen doen geschieden.

De Ordonnantie van Karel V in 1551 legt zoals reeds eerder vermeld bij de vrijmeesters het accent op de kwaliteit van het werk en de controle op de uitvoering. Het werk moet gestempeld zijn. De deken en de gezworenen mogen niet in een andere stad functioneren Zij moeten het gehalte van het Troysch gewicht controleren. Het werk moet zes dagen lang tentoongesteld worden vooraleer het te verkopen, zoniet wordt het in stukken geslagen, op straf van diefstal. Er mogen geen verboden werken verkocht worden, waaronder huisraad en inboedels van sterfhuizen.[220]

De dekens en gezworenen moeten tweemaal per jaar *'visitatie'* houden om de werken te onderzoeken op echtheid. Bij het vaststellen van een inbreuk wordt het werk verbeurd verklaard, en de boete hierop wordt in drie gedeeld, voor de officiers, de deken en gezworenen, en de heer. Wanneer de visitatie wordt geweigerd zullen de officiers en de wethouder optreden. De deken en gezworenen moeten bij de aanvaarding van hun taak
de eed afleggen. Om de opdracht van keurmeester te vervullen, werd in 1495 bepaald dat elke gezworene voor zijn pensioen 5 schellingen groten zal krijgen.[221] Aan een nieuw aangenomen gezworene zal de helft uitbetaald worden.

In de 16° eeuw blijkt uit de rekeningen dat er in 1542, 10 schellingen en 6 denieren werd uitbetaald aan Gooris Van Alssene en Olivier de Peistere. In 1577 aan de drie gezworenen Ghijselbrecht Moenkins, Jacques Van de Vijvere en Jacques Weyns, 1 pond 2 schellingen en 6 denieren over een periode van ca. 20 maanden.[222]

Onder het toezicht van de keurmeester berust de koperen plaat waarop de goudsmeden hun merkteken slaan. Op deze plaat werd ook het stadsteken aangebracht (zie afbeelding 18)
Het keurteken dat de keurmeester aanbrengt is een garantie dat de legering waarvan het is gemaakt voldoet aan het *'allooi'*. De keurtekens zijn het gehalteteken, het stadsteken en de jaarletter. Sinds de Middeleeuwen zijn zij een middel om de herkomst van het stuk te bepalen, eventueel het jaar waarin het werd gemaakt, aan de hand van de jaarletters, de toetreding tot het meesterschap en de aanvaarding in de nering.[223]

[220] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen
[221] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 67 verso
[222] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f° 3 recto
[223] I. Dombi e.a., Bruckmann's Silberlexikon, München, 1982, p. 173

Ontstaan uit de bekommernis tot het handhaven van een met eigen munt overeenstemmend gehalte voor voorwerpen uit edelmetaal, ontstond een ingewikkeld systeem van keurmerken.[224]

In het reglement van 1338 werd reeds een onderscheid gemaakt tussen het teken van de stad en dat van de waarder. Hieruit blijkt dat men toen al een waarder kende. In de verordening van de Parijse goudsmeden in 1268 wordt nog niet gesproken over een teken van de stad. Pas in 1275 werd het verplicht gesteld.[225] Het teken van de stad Gent is een traliehelm waarvan twee afbeeldingen:[226]

1552

1595

De nering van het goudsmedenambacht was een van de belangrijkste van onze steden en provincies. Zij diende als voorbeeld voor vele ambachten. Maarten De Causmaker, Jan De Voe (eerste naam vermeld op de eerste koperen keurplaat), Jan De Blyde, Hendrik Boudens, Jacob Charles, Cornelis De Bont, Bouden De Peystere, om er maar enkele te noemen, waren vooraanstaande waarders. Meestal behoorden zij tot prestigieuze goudsmedenfamilies waarin waardigheden van vader op zoon doorgegeven werden. Het was niet ongebruikelijk dat men, om die status te vieren, zich liet *'konterfeiten'*.

[224] P. Baudouin, *Edelsmeedkunst in België*, Tielt, 1988, p. 41
[225] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 91
[226] E. Beuque, *Dictionnaire des poinçons*, 3 delen, Parijs, 1988

5.4. De Deken

De deken samen met de gezworenen waren de invloedrijkste personen binnen de gilde. Zij waren belast met de algemenen leiding en zij werden uit de leden van de nering verkozen, op dezelfde wijze als de waarders, bij loting, volgens het reglement van 1478 (1468?). De goudsmeden die het tot deze functie brachten, waren meestal vooraanstaande vakgenoten. Vaak vertegenwoordigt hij naar buiten toe de politieke macht van het gilde een vervult hij een bemiddelende rol tussen het ambacht en de stedelijke magistratuur. Zij waren belangrijke raadgevers in verband met het opstellen van ordonnanties en reglementen.[227]

Na de Carolijnse Concessie werd hen alle politieke macht ontnomen. Op de koperen platen VIII tot XIV in J. Casier, waar de namen van de dekens en gezworenen worden vermeld, is er een onderbreking tussen 1539 en 1579. De inbeslagname van het ambachtshuis en de troebels van 1568 zullen er niet vreemd aan zijn. Op het ogenblik dat ze in 1577-84 terug werken volgens de oude gebruiken van voor 1540, worden de namen van dekens en gezworenen opnieuw in de platen geklopt. Na 1540 werd de deken door de magistraat aangesteld op voordracht van één of meer kandidaten van het ambacht.[228] Door het toezicht van de overheid had de functie van dan af aan belang ingeboet. In 1585 wordt de naam van de deken niet meer als eerste naam vermeld maar wel de naam van een '*Supérieure'*. Voor dat jaar was dat Jonckheer Antheunis Tryst.

In 1589 is dit de naam van de vooraanstaande familie Borluut, nl. Jonckheere Jacques Borluut, heere van Schoonbergh, wiens familieleden Jan en Halin Borluut voorkomen op de goudsmedenlijst van het jaar 1400. De te vervullen opdracht zal vanaf 1585 voor de *Supérieure* minder zwaar geweest zijn dan voor de dekens van voor 1540. Het goudsmedenambacht had veel van haar leden verloren, die na 1584 het ambacht hadden verlaten.

Tijdens de bloeitijd van het ambacht was de taak van de deken een zware taak, met grote verantwoordelijkheid tegenover de vorst en de Munt. Hoe hoger men klom op de ambachtsladder, hoe meer rechten men bezat, maar ook hoe meer plichten. Cornelis de Bont zal als hoofd van het Muntwezen te Gent hiervoor de geschikte persoon geweest zijn tijdens zijn dekenschap dat hij achtereenvolgens uitoefende van 1487 tot 1501.

---

[227] L.E. Van den Bergh – Hoogterp, *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990, p. 57-58

[228] P. Baudouin, *Edelsmeedkunst in België*, Tielt, 1988, p. 16

Ook Martin Causmaker zal een bekwaam deken geweest zijn. Zijn naam komt eveneens menigmaal voor op de koperen plaat in de jaren 1459-1470.

De deken was verantwoordelijk voor de natie tijdens zijn beheer. Een van zijn voornaamste taken was waarderen en stempelen (of *poinçonneren*) van alle goud- en zilverwerken in de stad gemaakt en die op de kamer van de nering werden gebracht. Dit gebeurde op bepaalde dagen in de week. In 1460 werd dit vastgesteld op woensdag en zaterdag.

Het stempelen met zijn letter en met het teken van de stad is een waarborg van de echtheid van het vastgesteld allooi. Daarvoor is hij verantwoordelijk.[229] Hij zal controleren of de vrijmeester die het werk maakt zich houdt aan de vele ordonnanties en reglementen die hiervoor werden uitgevaardigd. Hiervoor verwijzen we naar de verplichtingen van de meester en de taken van de keurmeester.

Naast het stadsteken en het meesterteken zal de deken de dekenletter of jaarletter inslaan, al dan niet gekroond. Deze dekanale letter duidt aan in welk jaar het voorwerp werd gemaakt en onder wiens verantwoordelijkheid het werd gekeurd. Meestal werd elk jaar een andere letter gebruikt, telkens het bestuur veranderde. Soms was dit jaarlijks, soms tweejaarlijks, soms onregelmatig.[230] Het jaarletter werd waarschijnlijk in 1427 in Montpellier ingevoerd, omdat de stad bekend stond voor zijn slecht zilver.[231]
In de registers, achter de naam van de deken van het jaar, werd een letter van het alfabet geschreven. Eenzelfde letter zou dan door de deken of de waarder op het te keuren stuk worden gestempeld. Dit eenvoudig principe werd naderhand door andere steden overgenomen; in de Nederlanden in 1435, in Parijs in 1461, in Londen in 1478. Ook in het Bourgondisch gebied vond dit principe algemene ingang. In Gent werd reeds in 1454 zilverwerk voorzien van de letter A.

Voor het jaar 1459-60 vermeldt het inschrijvingsregister onder het dekenschap van Martin de Causmaker, Daneel Calus, Pieter van Noorthoute en Jan Desmet als waarders, en twee namen als stadskeurders, nl. Claes Weytins en Jan de Vos; en voor de eerste maal de jaarletters van de waarders van dat jaar, nl. de G. Voor de volgende jaren blijken de letters niet in alfabetische volgorde te worden opgenomen. Zoals J. Casier terecht vermeldt, zijn de letters over de plaat verspreid.

---

[229] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 57
[230] E. Dhanens, 'Het edelsmeedwerk in de tentoonstelling 'Religieuse Kunst in Oostvlaanderen', in: *Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, vijfde jaargang (1951), p. 123
[231] I. Dombi e.a., *Bruckmann's Silberlexikon*, München, 1982, p. 140

In 1484 verplichtte Maximiliaan Van Oostenrijk het gebruik van de jaarletter in geheel Vlaanderen.[232] Deze beide data (1454 en 1484) zijn respectievelijk de data van de twee koperen keurplaten (J. Casier). Op de 1ste plaat staan de namen van de goudsmeden gevolgd door hun meesterteken en hier en daar letters van het alfabet, verspreid over de plaat, die volgens J. Casier enkel de letters van het dekenschap kunnen zijn. Het lijkt erop dat men de vrijmeester inschreef naarmate hij in het ambacht werd opgenomen om vervolgens de letter toe te voegen als ze zelf de functie vervulden.[233]

Het keuren en stempelen was een belangrijke taak. De deken of het ambacht kon namelijk aansprakelijk gesteld worden, indien later ondeugdelijkheid werd vastgesteld. Daarom stelde hij bekwame personen aan om te keuren.[234] Hij is verplicht samen met de keurder de goudsmeden te bezoeken.[235] Deze verplichting werd opgenomen als dwingende maatregel in de Ordonnantie van 1551. Ze moeten tweemaal per jaar *'visitatie'* doen en werken onderzoeken op hun echtheid, in alle huizen en winkels waar men verkoopt. Bij contradicties wordt het werk verbeurd verklaard en moet de schepen op de hoogte gebracht worden van de overtreding.

Bij de bezoeken bij de leden kijkt men na of de inrichting van de werkplaats in orde is, of er geen vals werk te bespeuren valt, of de werkbank van op de straat te zien is, of de leerknapen voldoen aan de voorwaarden van aanneming en ingeschreven zijn en of ze zich houden aan de werktijden.[236] Ook de meerseniers worden bezocht. Zij maken geen deel uit van het goudsmedenambacht maar verkochten eveneens juwelen en voerden edelsmeedwerk in van buiten de stad. De deken moest hen alle ordonnanties en reglementen meedelen en hen controleren.

Op het houden van een toog of het uithangen van een muit stond een streng reglement.[237] De deken moet de inbreuken vaststellen en de stukken in twee laten slaan.[238] Als de deken op verplaatsing ging op plaatsen waar de meerseniers op eigen bodem waren, zoals de vrijdagse markt, lieten ze zich begeleiden door een *'korte roede'* of *'korte zwaarden'* van de stad.

---

[232] J. Luyt, *Het zilverlexicon*, Zwolle, 2005, p. 144
[233] J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914
[234] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der inschrijvingen van de goud- en zilversmeden, f° 3 recto; S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 21 verso
[235] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 18
[236] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der inschrijvingen van de goud- en zilversmeden, f° 2 recto-3 recto; S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 49 verso
[237] Ibid., f° 49 verso
[238] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen, f° 429

Geschillen met de meerseniers zijn er altijd geweest. We noteren een geschil op 1 maart 1372 waarbij de goudsmeden zich bekloegen dat de meerseniers niet toestonden dat de zilveren en gouden voorwerpen die zij te koop stellen, bij hen werden gekeurd op dezelfde wijze als in het goudsmedenambacht.[239] De goudsmeden bleven na de beraadslaging van de schepenen van de keure, belast met het toezicht. In beslag genomen goederen werden overgebracht naar de kamer voor onderzoek. Bij vernietiging werd proces-verbaal opgesteld; ook de herkomst van de stukken werd nagegaan. [240] In de Ordonnantie van 1551 werd besloten dat de rekening van de nering en van Sint Elooi moet opgemaakt worden, zoniet werd het uitoefenen van het ambacht voor 40 dagen, en 8 dagen voor de keure, opgeschort.

De Ordonnantie van 1541 legt strengere eisen op.[241] Behalve deze zware bestuurstaken zal de deken zorgen voor de intrede van de vrijmeesters in het ambacht, die voor hem de eed moeten afleggen. We lezen dat de oude overste en gezworenen elk jaar verplicht zijn hun rekening en bewijs te leveren, zowel boeten, verbeurte, neringgelden als andere gevallen. Na de overgave van de rekening zullen ook de overste en gezworenen, en de knaap, betaald worden voor hun arbeid. Ten laatste mogen overste en gezworene geen belasting heffen op suppoosten.

De deken maakt tweemaal per jaar een rondgang voor het innen van de *keersgelde* Voor de aanschaf van 4 wassen kaarsen voor de processie betaalde men in 1543-45, 16 groten.[242] Hij zal elk jaar een statiemantel maken en ontvangt hiervoor de som van 2 schellingen en 4 groten.[243] Hij betaalt de advokaat voor het opstellen van de supplicaties en geeft hiervoor 2 schellingen groten. Hij betaalt ook aan de huisbewaarder, voor het leveren van wijn, of het brengen van een brief naar de griffie, de som van 13 schellingen en 4 denieren. De deken zorgt voor de koperen platen waar de merktekens worden ingesneden, waarvoor 30 schellingen 2 denieren voor de plaat, en 2 schellingen groten voor het snijden van de letters. Hij zal het loon van de knaap uitbetalen, voor de som van 30 schellingen groten per jaar.[244] Verder zorgt hij voor de bijdrage aan de armen.[245] Zelf ontvangt hij een bedrag van 3 pond en 4 schellingen, voor de kosten die hij jaarlijks maakt voor Sint Elooisdag, Kerstavond en Halfvasten, 3 pond, 4 schellingen.[246]

[239] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 39 recto
[240] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen, f° 428
[241] Ibid., f° 431-43
[242] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, Document 2 recto – 4 recto
[243] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der inschrijvingen van de goud- en zilversmeden, f° 33 recto
[244] Deze bedragen werden gehaald uit de rekeningen van 1543-45
[245] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 67 recto
[246] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der inschrijvingen van de goud- en zilversmeden, f° 33 recto

De deken ontvangt een deel van de geïnde boeten, en voor het tekenen van stukken. Bij besluit van 1495 werd het pensioen van de deken en de gezworenen vastgesteld op 5 schellingen groten per jaar.[247] Voor de opdracht zelf wordt de deken niet vergoed. Zijn functie was een prestigefunctie. Hij zorgde voor de contracten met de mogelijke opdrachtgevers. Hij onderhield de betrekkingen met zusterorganisaties, verzorgde de briefwisseling en legde bezoeken af. In tijden van voorspoed was het niet gemakkelijk om het tot deken te brengen. Vele kandidaten ambiëren de functie. De gepaste familiebanden en een zekere standing te danken aan hun fortuin waren vereisten. In Gent was het niet anders. We vernoemden reeds de namen van vooraanstaande goudsmedenfamilies zoals Jan van de Moere, Gheeraard van Sent Jacopshuus, Christoffel van Hove, Jan Halin en anderen die functie van deken waarnamen.[248]

De deken diende ook over veel vrije tijd en over een groot weerstandsvermogen te beschikken temeer dat hij deze functie vaak combineerden met andere functies en politieke mandaten.[249] De goudsmeden werden ook verkozen als keizer of overdeken van de Sint Jorisgilde.[250] Soms maakten ze nog deel uit van broederschappen, die organisatorisch dezelfde structuur hadden als de ambachten, maar toch onderscheiden waren. Zij hadden een religieuze drijfveer. Het lidmaatschap was niet verplicht zoals bij het ambacht maar hield verband met de patroonkeuze. Zo waren de leden van het ambacht Pieter van de Noorthoute, Pauwels Dullaert, Stevin Moerslach en Cornelis de Bont allen lid van de broederschap van St Rochus en Antoon in de parochiekerk van Sint-Niklaas.

De grootmeesters van het ambacht, die meestal reeds van hogere leeftijd waren, werden meestal tot deken verkozen. Het was een afronding van hun carrière. We zien dit aan de leeftijd: Ghijselbrecht van den Moere wordt vrij meester in 1482-83 en oefent de functie uit van waarder in 1538-39. Jan de Peistere is vrij meester in 1458-59 en nog steeds deken in 1511-12.[251]

[247] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 67 recto
[248] C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118-119
[249] D. Schlugleit, *De Antwerpse Goud- en Zilversmeden in het corporatief stelsel*, Wetteren, 1969, p. 56
[250] F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1882, p. 527-530
[251] E. Cornelis, 'De kunstenaar in het Laat-Middeleeuwse Gent', in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 41 (1987) p.100-108

5.5. De Knaap

De personen die vrij meester werden vóór 1540 kwamen meestal uit begoede families. De sociale achtergrond was sterk determinerend om zich zelfstandig te kunnen vestigen.[252] Wie de intredegelden niet kon betalen en zich geen werkplaats-uitrusting kon veroorloven bleef in dienst als gezel of kon de functie van knaap bij de deken toebedeeld krijgen.

Een knaap is de rechterhand van een deken. Hij kent alle geplogenheden van het ambacht. De deken kan op hem beroep doen voor diverse taken. Hij kan vele jaren in deze dienst blijven, ja soms tot aan zijn dood. Hij staat bij alle gelegenheden, klaar om de deken te helpen bij zijn taak. Uit de rekeningen 1540-1590 blijkt dat de vergoedingen nogal schommelen van 10 tot 20 en 30 schellingen per jaar. Het tarief van 10 schellingen werd reeds vastgelegd in het Reglement van 1425. De knaap woont in het achterpand van het neringhuis, *'de Samson'*, en houdt zich daar ter beschikking van de deken. [253] Hij begeleidt de deken op zijn visitaties bij de suppoosten en treedt op als getuige bij het vaststellen van inbreuken op de reglementen, en bij de controles op het allooi. In beslag genomen stukken brengt hij naar de kamer. Hij gaat de vrijmeesters oproepen wanneer ze op de kamer van de nering moeten verschijnen om hun stukken te laten keuren. Voor de ommegang bij de leden ontvangt hij 2 schellingen parisis. Als hij de leden buiten de nering moet oproepen, wordt het bedrag verdubbeld. Hij neemt in de kamer ontvangst van de stukken die moeten gekeurd worden en gestempeld.

Het reglement van 1425 omschrijft zijn verschillende taken.[254] Hij is belast met het innen van de boeten, waarvan hij nota's opmaakt die in een boekhouding bijgehouden worden. Op de dag van de afrekening zal hij alle nota's moeten voorleggen teneinde de afrekening van de afgaande deken te kunnen opmaken.[255] Hij woont de kerkelijke plechtigheden bij waar het ambacht op vertegenwoordigd is. Bij een uitvaartmis van een der leden draagt hij de twee schilden met het wapen van de natie. Hij ontvangt hiervoor een vergoeding van 6 schellingen parisis, en hetzelfde bedrag bij een huwelijk.

De knaap is steeds gekleed in een *'swart laken tabbaert'*, dat elk jaar vernieuwd wordt. In de rekeningen van het ambacht van 1540-1590 werden de namen van volgende knapen genoteerd. Jacop de Wintere ontvangt in 1540-41 (vrijmeester in 1508-09) voor diensten en reizen 30 schellingen groten.

---

[252] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 194
[253] F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1882, p. 311
[254] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 33 verso
[255] Universiteitsbibliotheek, BHSL, Handschrift 58, Reglementen van de neringen, f° 431

Matthijs de Knaap ontvangt in 1577-83 10 schellingen groten loon.[256] Francois de Naghele (vermeld op plaat II, nummer 175) ontvangt 20 schellingen groten loon. Dat de knaap levenslang in dienst blijft wordt bevestigd door het portret van Abraham Grapheus als knaap van de Sint Lucasgilde (zie afbeelding 19).

[256] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, rekeningen, document 5, f° 5 recto

6. Het aantal goudsmeden in de 15de en 16de eeuw

6.1. Het aantal goudsmeden op de lijst van 1400

Voor de periode 1400-1420 ontbreken alle gegevens omtrent het aantal inschrijvingen, behalve voor de periode 1411-1413.[257] We hebben getracht deze onderbreking in te vullen, uitgaande van de 59 namen vermeld op de lijst van 1400 en het aantal vrijmeesters die uit het onderzoek retraceerbaar werden.

Lijst 1400 vermeldt *'Die navolghende sijn de namen vanden meesters die nu ter tijt vry sijn in tambacht vanden goudsmeden binnen Ghend, enne eerst vanden personen die vrij waren talf ouste int jaer xiii^{c,} ende doe Goessin Van den Moere deken wart'*.[258] Er worden 59 namen opgenomen. Bij nader onderzoek van de lijst blijkt de dat volgende namen ten onrechte opgenomen werden in de lijst. Twee vrijmeesterskinderen worden pas in 1411-13 ingeschreven: Andries Van der Capelle's zoon wordt ingeschreven in 1411-13, en wordt keurmeester in 1427-28.[259] Andries Thijs is vrijmeesterkind in 1411-13, en heeft verder geen vermeldingen.[260] Vijf meesters verwerven pas in 1411-13 het vrijmeesterschap: Andries Van der Capelle, Aerndad van Lembegaude, Pieter de Meunc, Jan Reyneere en Michiel de Coninc. De zeven hierboven vermelde personen waren dus geen vrijmeester op het ogenblik dat de lijst uit 1400 werd opgemaakt. Die lijst bevat enkel de namen van de ingeschreven personen in het ambacht. Na aftrek blijven dus effectief 52 vrijmeesters over op de lijst van 1400.

Rekening houdend met het feit dat Gent op het gebied van de edelsmeedkunst een vooraanstaande plaats bekleedde, mede door de verschuiving van Franse bestellingen naar Vlaanderen (de verdrukkingspolitiek van de zwakzinnige Charles VI tegenover de Parijse corporaties) mogen wij dit hiaat dus schattingsgewijs invullen. Op grond van het feit dat er ongeveer twee goudsmeden per jaar bijkomen en er ook twee wegvallen, zal dit getal 52 dus enigszins theoretisch stabiel blijven. Wij staven onze redenering als volgt. Bij een verondersteld aantal van 25 goudsmeden die 25 jaar actief blijven kan dit aantal in stand worden gehouden als er elk jaar één bijkomt en één weggaat. Voor 50 goudsmeden wordt dit dus elk jaar twee erbij en twee eraf. Dit geldt dus eveneens voor 52 goudsmeden. Als we verder zien dat de lijst 1454 inderdaad 49 actieve vrijmeesters bevat, mogen we aannemen dat er gedurende die periode een vrij constante activiteit is geweest.

[257] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, register van de goud- en zilversmeden, f° 8 recto
[258] Ibid., f° 5 recto
[259] Ibid., f° 4v, 12
[260] Ibid., f° 8

We zien trouwens ook in de literatuur dat Jan zonder Vrees, en vanaf 1419 Filips de Goede, aanzienlijke bestellingen plaatsten bij dit ambacht. Die trend zet zich trouwens verder door op de koperen keurplaten, zoals ze werden opgenomen door J. Casier.

Op plaat I, die de periode behandelt van 1454 tot 1484, zien we een aantal van 65 vrijmeesters over dertig jaar (gemiddelde van 2 per jaar).[261] Op plaat II, die de periode behandelt van 1484 tot 1582, zien we een aantal van 162 vrijmeesters wat afgerond een gemiddelde geeft van 2 per jaar.[262]

Na de hierboven vermelde aanpassingen wordt de oorspronkelijke lijst van 59 namen herleid naar 53 namen voor het jaar 1420. Na archivalisch onderzoek bleken volgende dertien namen retraceerbaar tussen 1400 en 1420: Joos Wouters, Gheeraerd Van Sent Jacopshuus, Matthaeus van Houtem, Goessin Van der Moere, Raesse Van den Houte, Joes Moeraert, Jan Halin, Pieter Galle, Claes Everaerd, Jan de Wispelaere, Geerolf de Valkenaere, Tristram de Bruwere en Seger Burdin. Vanaf 1411-13 worden de vijf vrijmeesters, ten onrecht opgenomen op lijst 1400, ingeschreven. In dezelfde periode valt er één vrijmeester weg. In 1414 en 1419 vallen respectievelijk twee en één vrijmeester weg.

Meer onderzoek van schepenregisters en archivalia kan het aantal retraceerbare goud- en zilversmeden mogelijk nog verhogen. Deze berekening beantwoordt beter aan de normale trend voor het aantal goudsmeden te Gent in de 15de eeuw, waar zoals eerder naartoe werd verwezen, de vraag naar luxegoederen en edelsmeedwerk in het begin van de Bourgondische periode groot was en Gent een vooraanstaande plaats innam voor het edelsmeedwerk.

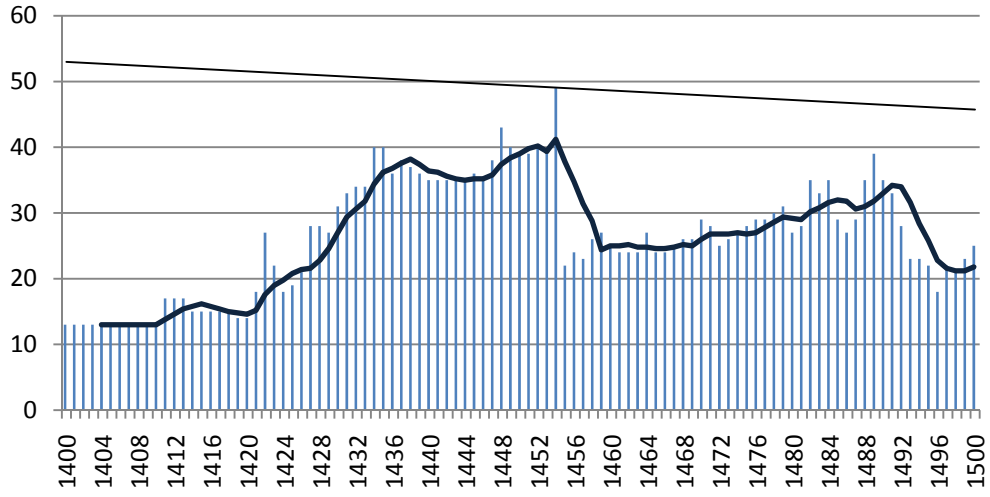

Activiteit retraceerbare vrijmeesters in de 15de eeuw, in absolute aantallen en voortschrijdend gemiddelde van 5 jaar, met trendlijn hypothetisch aantal op basis van lijst 1400 en 1454

[261] J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I
[262] Ibid., plaat II

6.2. Het aantal ingeschreven vrijmeesters

Het totaal aantal ingeschreven vrijmeesters volgens de inschrijvingsregisters bedragen voor de 15de eeuw en de 16de eeuw respectievelijk 131 en 37 (zie bijlage 3 en 4). Vermits we voor de 16de eeuw slechts beschikken over de inschrijvingsregisters tot het jaar 1538 en van 1577 tot 1593, is het niet mogelijk om een juist aantal vrij meesters te noteren.

Voor de perioden 1420-40, 1440-60, 1460-80, en 1480-1500 zijn er respectievelijk 38, 28, 21 en 39 vrij meesters ingeschreven. Dit betekent een gemiddelde van 25% of 31 vrij meesters per periode. We zien inderdaad een golfbeweging in het voortschrijdend gemiddelde van het aantal vrij meesters dat schommelt tussen 1 en 3, wat overeenkomt met het normale inschrijvingspatroon van 2 per jaar. Op basis van de gemiddelde inschrijving van 31 vrij meesters (bovengenoemde vier perioden gedeeld door vier) mogen we veronderstellen dat voor de periode 1400-1420, waarvoor geen gegevens voorhanden zijn, eenzelfde patroon mag aangenomen worden.

De periode 1420-40 en 1480-1500 nemen samen 61% van de inschrijvingen voor hun rekening. De eerste valt samen met een piek in de Bourgondische cultuur, de tweede periode profiteert van de gunstige periode na het Groot Privilegie van 1477, en van de vele Blijde Intredes. Van 1439 tot 1444 is er geen enkele inschrijving gebeurd. Dit dieptepunt is een gevolg van de grote sterfte in die periode.

In de 16de eeuw ligt de inschrijving van vrijmeesters beduidend lager met 12 vrijmeesters voor de periode 1500-1520 en 18 vrijmeesters voor de periode 1520-1540, of een gemiddelde van 15 vrijmeesters, een percent is hier niet relevant gezien de korte periode van inschrijving die nog volgt tussen 1577 en 1593. Gent herstelt zich langzaam van de burgeroorlog tegen Maximiliaan Van Oostenrijk. Er worden slechts 12 inschrijvingen genoteerd tussen 1500 en 1520, dat is 30% van de vorige periode. Tussen 1520 en 1540 loopt het aantal op naar 18 en valt op nul bij de Carolijnse Concessie, door gebrek aan gegevens. De toename van 12 naar 18 gebeurt vlak voor 1540 met 7 inschrijvingen in 1539. Ook het aantal ingeschreven meesterkinderen neemt in dat jaar fel toe. Hier kunnen we afleiden dat men de bui van de Concessie heeft zien hangen en men de toegang tot het ambacht heeft willen afstoppen voor vreemdelingen die door de verlaging van intredegelden zich hier gemakkelijker konden vestigen. Wat het aantal actieve vrij meesters betreft keren we terug naar de lijst 1400.

De ontbrekende gegevens voor de periode 1400-20 vullen we aan met aan met de dertien vrijmeesters, die in die periode actief waren. Maar rekening houdend met de lijst 1400, waar 52 namen op staan en waarbinnen de 13 bovenstaande geretraceerde vrij meesters functioneren, zal de hypothetische curve van 52 vrijmeesters in 1400 gaan naar 49 vrijmeesters in 1454 (zie grafiek op p. 70). We zien dus een hoge constante in de activiteit en dit toont duidelijk de bloeiperiode van het goudsmedenambacht in de eerste helft van de 15° eeuw.

Het impact van de verschillende gebeurtenissen op het aantal actieve vrij meesters is nagenoeg hetzelfde als wat besproken werd voor de vrijmeesters. De gemiddelde activiteitsgraad is voor de 15de eeuw 26,3 vrijmeesters. Het aantal actieve meesters in de periode 1440-1480 waarin de opdrachten toenemen tengevolge de Blijde Gebeurtenissen bedraagt gemiddeld 30,65 wat groter is dan het algemeen gemiddelde voor de ganse 15de eeuw. Als we rekening houden met de 52 goudsmeden bij de aanvang van de 15° eeuw dan wordt de gemiddelde activiteit 36,86 in plaats van 26,3 voor de eerste periode, wat volledig aansluit bij de 30,65 van de laatste periode.

Voor de 16° eeuw is de gemiddelde activiteit van de vrij meesters 17,29 en dus merkelijk lager, ook door het ontbreken van gegevens van de periode 1540-1577. Toch was het mogelijk om op basis van de inschrijvingsregisters, de bestaande rekeningen en de literatuur voor de jaren 1540-1600 de actieve meesters op te sporen. Vanaf 1560 zal het aantal actieve goudsmeden gevoelig dalen om te eindigen in 1600 op 8.

De Carolijnse Concessie, de troebels van de Beeldenstorm en de emigratie die zich vanaf 1584 manifesteert, zullen hier niet vreemd aan zijn. Aangezien vele goudsmeden behoorden tot het Calvinisme, zullen sommigen hiervan de gevolgen ondervinden. Zo werd Frederic de Buc onthoofd. Zijn broer Hendrik de Buc werd uit de stad verbannen.[263] Zijn vermogen werd geconfisceerd, zijnde 15.240 Vlaamse groten. Ghyselbrecht Terleers werd eveneens verbannen en het vermogen geconfisceerd ter waarde van 13.920 Vlaamse groten. [264] Jacob Weyns vlucht naar Wesel waar hij kort nadien zal sterven. Lieven Buus wordt verbannen en vlucht naar Engeland.[265]

[263] Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68,* deel 3, Gent, 1874, p. 57
[264] Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68,* deel 3, Gent, 1874, p. 188
[265] V. Fris, *Histoire de Gand,* Brussel, 1913, p. 115; . Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 833

Daar is hij lid van de St Olave's Church in Londen en woont bij een goudsmid. In diezelfde periode is de Gentse schilder Lucas de Heere naar Engeland gevlucht. Er is ook een zekere John van Gente in Londen, een goudsmid die als knaap werkt bij Garet Falke.[266]

Na de reconciliatie zijn eveneens verschillende goudsmeden naar Engeland gevlucht. In 1593 werd Jacop Vanvuier, een Gentse goudsmid veroordeeld omdat hij vier vreemdelingen als knaap in dienst had. Op dat ogenblik was hij reeds tien jaar in Engeland.[267] Zij waren niet de enige vluchtelingen in Londen. Ook edelsmeden uit Brugge, Antwerpen en andere steden zochten daar werk. Meestal kon een goudsmid zich daar niet zelfstandig vestigen. Om de kost te verdienen werkten zij als gezel. In bepaalde gevallen maakten zij goederen die ze aan de Engelse goudsmid konden verkopen. De Vlaamse goudsmeden werden gewaardeerd voor hun uitzonderlijk talent.[268]

[266] R.E.G. Kirk & E.F. Kirk, *Returns of aliens dwelling in the city and suburbs of London*, Aberdeen, 1907, p. 368, 394, 434
[267] L.B. Luu, *Immigrants and the Industries of London*, 1500-1700, Hants, 2005,
[268] A.M. Claessens-Peré, *Zilver voor Sir Anthony*, Antwerpen (Provinciaal Museum Sterckshof) 1999, p. 54, 57

7. De ambachtsfinanciën

We kunnen ons een beeld vormen van het financiële leven van de nering der goud- en zilversmeden in Gent door middel van de ambachtsrekeningen. Reeds in 1456 zien we in een besluit dat deken en keurmeesters verplicht worden om hun rekening te maken.[269] Wie zich hier niet aan hield kon voor 40 dagen het recht om zijn ambacht uit te oefenen verliezen. Voor de 16de eeuw zijn de rekeningen bewaard tussen 1540 en 1545, en tussen 1577 en 1598. Het ontbreken van documenten voor deze datum, en de aanvang van deze rekeningen in 1540 is geen toeval. Na de Carolijnse Concessie wou Karel V de macht van de ambachten inperken door hun roerende en onroerende goederen in beslag te nemen. Het ambacht was immers een machtige politieke, maatschappelijke, godsdienstige en krijgskundige organisatie die zich steunde op handel en nijverheid.[270] Door deze basisactiviteit streng te controleren, kon Karel V de macht van de ambachten breken. In de ordonnantie van 1541, aangaande de reglementen van de neringen na de Carolijnse Concessie, lezen we dat de afgaande deken en gezworenen elk jaar verplicht worden hun rekening en bewijzen voor te leggen, van boeten, verbeurdverklaringen, neringgelden en andere inkomsten.[271] Na de overgave van de rekening zullen de deken, gezworenen en de knaap worden betaald voor hun werk. Bij elke aanvang van een nieuw werkjaar, dienden de deken en gezworenen hun Eed af te leggen, waarbij ze trouw zworen deze ordonnantie te zullen opvolgen.

Op 30 april 1540 werden alle huizen, goederen en renten verbeurd verklaard. Daar het ambachtshuis het symbool was van de politieke en economische macht van de ambachtswereld, en de broedplaats van het verzet, werden deze in beslag genomen.[272] Naast het verlies van ambachtshuis en renten, mocht men voortaan geen belasting meer heffen op de leden van de nering. Hierdoor verloor de het ambacht der goud- en zilversmeden al zijn regelmatige inkomsten. Door de strenge controle van de financiën wou Karel V immers voorkomen dat de neringen al te snel terug een patrimonium opbouwden. Naargelang hun loyaliteit tijdens de opstand in 1539-40 werden, op 7 maart 1541, de geconfisceerde renten deels teruggegeven aan het ambacht, met als hoofddoel de voorziening in armenzorg en religie.[273]

[269] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register van de Goud- en Zilversmeden, f° 35 recto
[270] V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 1, Gent, 1901, p. 25-26
[271] Universiteitsbibliotheek, Handschriftenzaal, Handschrift 58, reglementen van de neringen, f° 432; zie deel 2, transcripties, bijlage 4
[272] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 138
[273] Ibid., p. 143

De rekeningen van de periode 1540-45 getuigen (deels) van deze situatie. In 1494 wordt een staat van goed van de erfelijke renten opgemaakt die toebehoren aan het ambacht van de goud- en zilversmeden.[274] Hier beschikt de nering nog over negen erfelijke renten. De rekeningen van 1540-45 maken slechts melding van drie erfelijke renten, één van de weduwe van Willem de Mey, Francine Zoets, één rente van de kinderen van Adolf Hallinck, en één rente van Martin de Pottere .[275] De eerste twee renten werden geïnd voor een periode van 2 jaar, wat wil zeggen dat na de tijdelijke confiscatie van de rente, het bedrag over twee jaar werd gevorderd. Niettegenstaande de forse terugschroeving van het aantal renten, staan deze toch nog in voor 54% van de totale inkomsten.

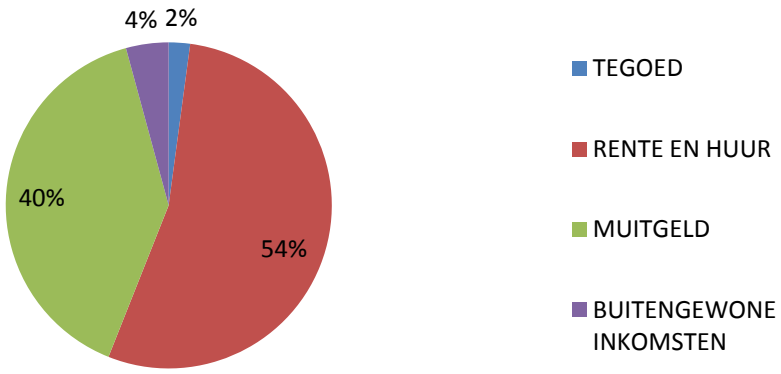

Gemiddelde inkomsten voor de periode 1540-1545

De ordonnantie van 1541 verbood de belasting op de leden van de nering, omdat daar een regelmatige inkomst in zat.[276] Toch zien we dat in de periode 1543-45 nog steeds 24 goudsmeden een jaarlijkse bijdrage betalen van 60 Vlaamse groten per jaar.[277] Daarbij werd ook knaapgeld gevraagd dat afhankelijk was van het aantal tewerkgestelde leerknapen. Vrijmeesters die twee knapen tewerk stelden gaven een surplus van 36 Vlaamse groten. Voor één tewerkgestelde knaap werd een bedrag van 28 Vlaamse groten gevraagd. De inkomst van de muitgelden (zie afbeelding 20) bedroeg 1560 Vlaamse groten in het jaar 1543, en waren goed voor 40% van de totale inkomsten voor de periode 1540-45. Ondanks de strenge reglementering na de Carolijnse Concessie, en een verlaging van het intredegeld, waren in de vijf volgende jaren, renten en jaarlijkse bijdragen goed voor 94% van de inkomsten.

[274] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 1 recto – 1 verso,
[275] S.A.G., niet genummerde reeks 182, doos 8, rekeningen 1540-1598, document 1, f° 1 recto
[276] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 146
[277] S.A.G., niet genummerde reeks 182, doos 8, rekeningen 1540-1598, document 1, f° 1 recto – 3 recto

Na de inbeslagname verworven de meeste ambachten geen nieuw ambachtshuis. De goud- en zilversmeden bekleden hierin een bevoorrechte positie. Gillis Braekelman, advocaat in de Raad van Vlaanderen stelt voor de nering een verzoekschrift op voor het verkrijgen van een nieuw neringhuis.[278] Op 23 juni 1541 vertrekt Francois Van Hove, op dat moment gezworene in de nering, naar Brussel om het verzoekschrift te overhandigen. Daar krijgt hij een brief gericht aan Joos van Hecke, ontvanger van de Koninklijke Majesteit. Deze wees de nering een huis toe in de Onderstraat. De voornaamste reden hiervoor was, dat de keurmeesters een beschermde plek nodig hadden om de werken te keuren. Na de toewijzing van het nieuwe ambachtshuis werden alle tussenpersonen, de huisbewaarder, de griffier, de audiëncier, de klerk, en Francois van Hove, rijkelijk bedankt met wijn.[279] Het ambachtsleven hervatte zich. Een nieuwe koperen keurplaat werd aangekocht, samen met de geijkte onsen zilver om het zilver te keuren. Zoals de wet het voorschreef werd de rekening ter controle overgedragen aan de baljuw. Na controle kregen deken en gezworenen een vergoeding voor hun diensten.

Het belang van het verkrijgen van het nieuwe neringhuis laat zich ook zien in de uitgaven die hiervoor werden verricht. Niet minder dan 2723 Vlaamse groten werden hieraan besteed, goed voor 62,93 % van de totale uitgaven voor het jaar 1541. Veel moet men van dit nieuwe neringhuis echter niet verwachten. De rekeningen tonen dat het pand in een verwaarloosde toestand was. De vloer diende te worden herbetegeld, het schrijnwerk vermaakt. De ramen werden hersteld en herbetegeld, en de goot werd gerepareerd. De administratie voor het bekomen van het neringhuis, en de werken die eraan dienden gedaan te worden, waren goed voor 2964 Vlaamse groten, of 68,5 % van de totale uitgaven voor het jaar 1541.

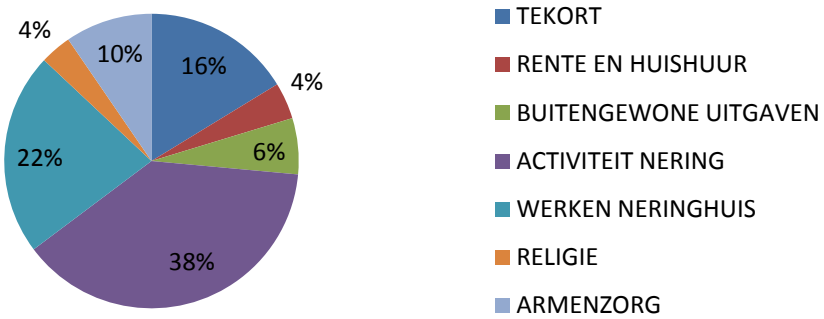

Gemiddelde uitgaven voor de periode 1540-1545

[278] S.A.G., niet genummerde reeks 182, doos 8, rekeningen 1540-1598, document 1, f° 2 recto-3recto
[279] Ibid, f° 3 recto

Een derde grote post op de rekeningen tussen 1540 en 1545, is het negatief saldo. Dit werd steeds overgeboekt naar het volgende boekjaar.[280] De regelgeving hieromtrent kunnen we reeds lezen in een ordonnantie van 14 juli 1405.[281] Wanneer een tekort zich voordeed, schoot de deken dit voor uit eigen zak. Bij de instelling van de nieuwe deken en gezworenen, diende zij binnen de zes weken het bedrag terug te betalen. Omgekeerd diende de deken die een tegoed had op het einde van het boekjaar, dit binnen de zes weken over te dragen aan de nieuwe bestuursleden. Dit reglement onderging geen wijzigingen doorheen de 15de en 16de eeuw. We zien het op 30 november 1530 nog eens bekrachtigd in het inschrijvingsregister.[282] In praktijk waren deze bedragen veelal aan de grote kant, zodat het moeilijk was het tekort in één keer bij te passen. Inderdaad, als we het tekort van de verschillende boekjaren vergelijken met de terugbetaling van afgaande dekens, blijkt dat zij steeds een kleiner bedrag terugkrijgen. We zien dan ook dat tegoed en tekort beiden in één rekening kunnen voorkomen. Een blik op de negatieve saldi in onderstaande grafiek illustreert hoe zwaar dit probleem kon doorwegen.

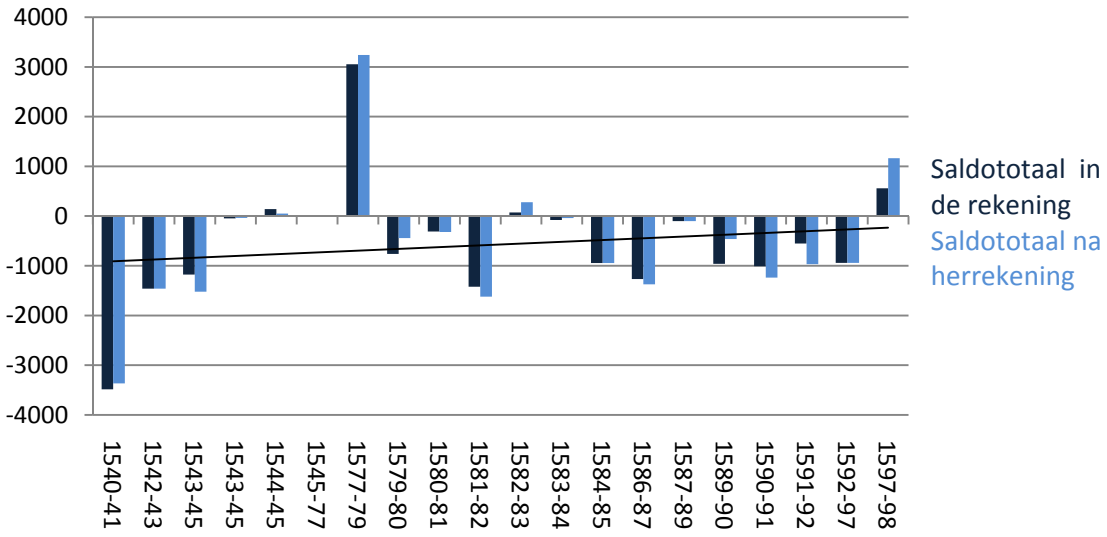

Saldi in Vlaamse groten en trendlijn voor de periode 1540-1598

In de jaren 1540-45 gaat zes % van de uitgaven naar uitzonderlijke kosten. We lezen in de rekening dat een bedrag van 877 Vlaamse groten bestemd was om een proces te voeren ter verdediging van Lieven Claus.[283] Deze wordt in 1549 veroordeeld omdat hij lid was van de sekte van Herdopers. Zijn twee dochters worden in 1573 voor gelijke beschuldiging terechtgesteld.[284]

[280] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 159
[281] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia, f° 19 recto
[282] S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register der goud- en zilversmeden, f° 48 recto
[283] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 2, f° 6 recto
[284] P. Bernardus De Jonghe, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, deel 3, Gent, 1781, p. 216

De gedeeltelijke teruggave van de rente en ambachtshuizen in 1541 had tot doel het religieuze leven en de armenzorg in stand te houden. Te meer door de erfelijkheid van de goud- en zilversmeden aan de laat-middeleeuwse broederschappen, dienden zij in de armenzorg te volkomen.

Vóór de ordonnantie van 1541 kwamen boeten, verkregen uit geschillen en verbeurd verklaarde goederen, aan de nering toe, voor zo ver ze het bedrag van drie pond niet overschreden. Daar de meeste boeten onder dit bedrag lagen kwam de opbrengst hiervan integraal de nering toe. Met deze boeten deden zij aan armenzorg en werd de ambachtskapel onderhouden. Na de Carolijnse concessie wijzigt dit. We lezen in het reglement van de neringen dat alle boeten onder het bedrag van drie ponden voortaan verdeeld wordt in drie partijen, nl. één derde voor de nering, één derde voor de heer en een derde voor armenzorg.[285] De nering kon een donatie geven in de vorm van een geldelijk bedrag, of in goederen voorzien. In de rekeningen van 1540-45 zien we een bedrag van 588 Vlaamse groten dat bestemd was voor de armen, goed voor 4 % van de totale uitgaven. De vorm waarin dit gebeurde was geldelijke steun, en één maal gaf de nering een bed aan een arme.[286]

De uitgaven voor religieuze diensten beperkten zich in deze periode tot hetzelfde bedrag. Drie maal per jaar werd een mis gehouden voor Sint Elooi. Een vierde mis werd gehouden op Kerstavond. Op deze dagen werd de kapel schoon gemaakt en voorzien van nieuwe wassen kaarsen. Het houden van een gezongen mis kostte de nering 28 Vlaamse groten.

In 1577 komt Gent onder het Calvinistisch bewind te staan. Het politieke regime van de stad werd opnieuw geïnstalleerd.[287] Dit betekende een grotere vrijheid voor het ambachtsleven. Het werd op financieel vlak minder gecontroleerd en krijgt terug officieel toestemming om geldboeten te innen en belasting te heffen op hun leden (in de rekeningen van 1540-45 zagen we dat deze inning in de vorm van muitgeld gewoon blijft doorlopen). Ook de financiële toegangsdrempel om tot de nering te komen werd verhoogd.

[285] Universiteitsbibliotheek, Handschriftenleeszaal, Handschrift 58, reglementen van de neringen, f° 431
[286] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 3, f° 1 verso
[287] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 141, 154

Waar we in de rekening van 1540-45 een daling zagen van het aantal renten, die een regelmatige inkomstenbron vormden, van negen in 1494 naar drie in 1540, zien we in de rekeningen voor de periode 1577-79 tot 1583-84 terug een toename naar zes renten.[288] Niettegenstaande een aanhoudend negatief saldo had het ambacht van de goudsmeden zijn patrimonium terug weten te verruimen.

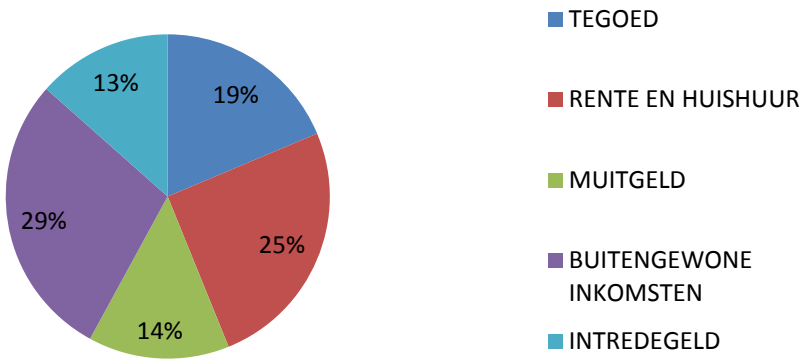

Gemiddelde inkomsten voor de periode 1577-1584

Het niveau van vóór de Carolijnse Concessie werd echter niet meer gehaald. Na de Beeldenstorm van 1566, en de instelling van de Raad van Beroerten door de hertog van Alva, en de vervolging van vele Gentenaren werden huizen verlaten en verkocht of verhuurd. Goudsmeden trokken weg uit Gent, en emigreerden o.a. naar Engeland.[289] De jaarlijkse inkomsten uit renten staan nu slechts in voor 25 % van de totale inkomsten, tegenover 52 % in de periode 1540-45.

De officiële toelating om bijdragen te vragen aan de leden van het ambacht, in de vorm van het jaarlijkse muitgeld, bracht ook geen spectaculaire omwenteling. In 1580-81 betalen 25 vrijmeesters muitgeld.[290] Dit aantal is dus constant gebleven t.o.v. de periode 1540-45. In het jaar 1581-82 daalt het aantal vrijmeesters die muitgeld betalen naar 22. In 1582-83 zijn dit er 20, in 1583-84 terug 21. De wegingsfactor in de totale inkomsten daalt ook, door een verlaging van de jaarlijkse bijdragen. In de periode 1540-45 diende men 60 Vlaamse groten muitgeld per jaar te betalen. Dit bedrag verlaagt in 1580-81 naar 40 Vlaamse groten, en in 1582-83 naar 20 Vlaamse groten. We zien dus een verlaging van de periodieke bijdrage, die nog amper instaat voor 14 % van de totale inkomsten.

[288] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f° 4 verso – 5 recto
[289] Zie R.E.G. Kirk & E.F. Kirk, *Returns of aliens dwelling in the city and suburbs of London*, Aberdeen, 1907
[290] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f°

De verhoging van het intredegeld kan deze daling in de inkomsten niet compenseren. In deze periode zien we de inschrijving van 3 vrijmeesters, nl. Dierick Coppens in 1577-79, met 240 Vlaamse groten intredegeld, Lieven Van de Moortele en Ghelein van Crombrugghe in 1582-83, met elk 960 Vlaamse groten intredegeld als eerste aanbetaling.[291] In de periode 1540-45 is 40 % van de inkomsten afkomstig van vrijmeesters. Tussen 1577 en 1584 is dit nog 27 %.

Het positief saldo op het einde van het boekjaar 1577-79 is dan volledig te verklaren vanuit buitengewone inkomsten, en het tegoed hieruit blijft in het gemiddelde doorwegen voor de periode 1577-84 (zie bijlage 9a en 9b). In 1577 verkoopt de nering een partij juwelen aan Adriaan van Hultem en Lieven Hallinck, voor een totale som van 3405 Vlaamse groten.[292] Tevens verkoopt ze de aankleding van de kapel, namelijk het ijzerwerk, het zijdewerk en de gordijnen. Hiervoor krijgt ze een som van 1160 Vlaamse groten. Als redenen hiervoor kunnen verschillenden verklaringen worden gegeven. De nering kan aan het jarenlange deficiet een einde hebben willen maken, of ze voorzag een aantal grote uitgaven. Waarschijnlijk kunnen beide uitspraken waarheid bevatten. We zien inderdaad dat 16 % van de uitgaven tussen 1577 en 1584 naar het bijpassen van de rekening gaat.

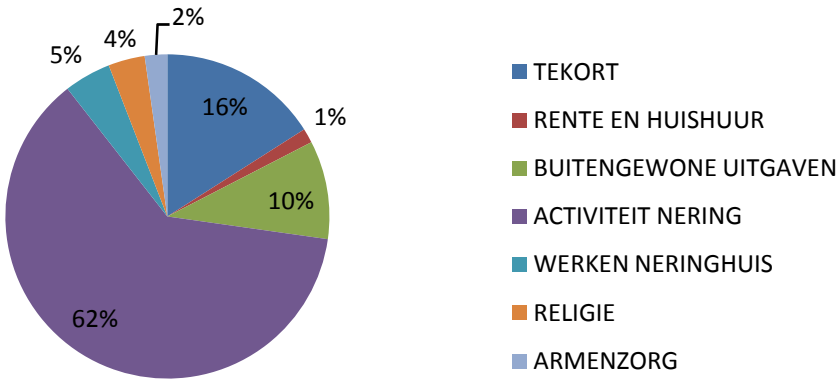

Gemiddelde uitgaven voor de periode 1577-1584

Een aantal markante gebeurtenissen vergen een extra uitgave van het ambacht. In 1577 verblijft prins Willem van Oranje in Gent. Hij verblijft in 'Den Gouden Appel' in de Appelbrugstraat (thans de Jan Breydelstraat), op een 100-tal meter van het ambachtshuis van de goudsmeden.[293] We zien in de rekening van dit jaar dat de deken een Mariabeeld laat versieren, dat onder toezicht stond, en toortsen met brandstof aankoopt.

[291] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f° 4 recto; document 9, f° 1 recto
[292] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f° 4 verso
[293] V. Fris, *De oude straatnamen van Gent*, Gent, 1925, p. 21

In 1579-80 vervaardigt de nering een juweel als geschenk voor de bruiloft van de zoon van de overdeken, en betaalt ze de bruiloft van Haman Stalens zijn dochter op 25 juli.[294] In 1581-82 lezen we dat de nering een maaltijd organiseert, ter waarde van 361 Vlaamse groten, in de lakenhal, in presentie van alle dekens, en een schenking van twee zilveren schalen overhandigt aan de overdeken, voor de trouw van zijn zoon in augustus.[295] In dit zelfde jaar versiert de nering der goud- en zilversmeden zes Mariabeelden voor de blijde inkomst van de Hertog van Alençon, een gebeurtenis waar bijvoorbeeld ook Lucas de Heere de opdracht krijgt om de noodzakelijke decoraties te voorzien.[296] De maagden werden versierd met zes matte en zes witte zijden doeken, met witte geplooide heuveltjes, zes gele sluiers en andere sieraden, samen goed voor een uitgave van 888 Vlaamse groten.

Omtrent het neringhuis doet zich een gelijkaardig verhaal voor als in 1540-41. Na het definitieve afscheid van Karel V, dat zich symboliseerde met de afbraak van de citadel waar hij verbleef in 1577, denkt de nering erover om de gift van het ambachtshuis rechtsgeldig te maken.[297] Op 15 september 1579 wordt op de Zolder een resolutie opgesteld waarmee Adriaan van Hultem, gezworene, met de wagen naar Antwerpen reist. De reis duurt vijf dagen. Hij overnacht op de heen- en terugreis in het 'Vlaams Hooft'. Na zijn terugkomst wordt een uitgave gedaan aan Jan Stoop, griffier, om een rekwest op te stellen om de *'gift'* van Keizer Karel *'authentiek'* te maken. Op 8 december stelt Jan Van der Haghen een vertaling op, van de aanvraag voor een attest van het goudsmedenhuis. Deze acties gaan opnieuw gepaard met een renovatie van het pand. Een week lang worden metsers betaalt en materiaal aangevoerd. De goudsmedenkamer krijgt een vensterkozijn met glazen vensters. Tevens wordt divers ijzerwerk, haken, *'hangsels'* en een grendel gekocht. In 1581-82, net voor de intrede van de hertog van Alençon, wordt het dak van het neringhuis gerepareerd. Lieven van der Schelden, schilder in Gent, maakt in 1579-80 een wapenboek met de wapens van alle notabele personen van de stad, waaronder overdeken, schepenen, en dekens van de neringen.[298] De goud- en zilversmeden betalen voor het schilderen van hun wapen de som van 30 Vlaamse groten.

Wat betreft de werking van het ambachtshuis merken we, in vergelijking met de periode 1540-45, een gewijzigde situatie op. Na de Carolijnse Concessie had de nering weinig middelen en was zijn voorbestaan afhankelijk van de goodwill van Karel V.

---

[294] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f° 8 verso
[295] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 8, f° 2 recto
[296] E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 46
[297] V. Fris, *De oude straatnamen van Gent*, Gent, 1925, p. 100
[298] E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 61

In 1577 zien we, naast de bovenvermelde uitzonderlijke gebeurtenissen, een nering met een stevige activiteit, die voor 62% van de uitgaven goed was. Deze bestond uit diverse zaken, zoals het verkiezen door middel van kiesbussen, de eedaflegging, het snijden van de namen op de keurplaten, het houden van vergaderingen op diverse tijdstippen, het keuren van de goud- en zilverwaren, het houden van ommegangen en huisbezoeken, het laten opstellen van rekwesten en resoluties, onderhandelen met advocaten. Niet enkel deken en gezworenen ontvingen op het einde van het boekjaar hun vergoeding, maar ook de knaap, de klerk van de zolder, de baljuw en de hoofdman (vanaf 1590).

De religieuze werking van het ambacht ondergaat procentueel geen wijziging. Ze maakt net zoals in de periode 1540-45, 4 % uit van de totale uitgaven. Toch kunnen we voor de periode 1577-84 enkele bemerkingen geven. Met de installatie van het Calvinistisch regime in 1577 verkocht de nering de uitrusting van haar kapel.[299] In de rekeningen zien we enkel voor dit jaar nog een uitgave voor een gezongen mis op maandag na Kerstmis 1578.[300] Het zal duren tot in 1586 vooraleer het celebreren van de mis terug tot de uitgaven behoort.[301] In de gehele nering van de goudsmeden waren er immers nog maar twee personen die het katholicisme aanhingen, zodat men in dit jaar geen gezworenen koos, omdat ze allemaal Geuzen waren. Twee goudsmeden werden als oproerstokers geverbaliseerd, nl. Willem Van der Kene en Claeys De Causmakere.[302]

De afstandname van de katholieke religie werkte ook een daling van de armenzorg in de hand. In de periode 1540-45 ging 4 % van de uitgaven, of 588 Vlaamse groten, naar armenzorg. Voor de periode 1577-1583 zien we geen donaties. Pas in 1584 worden 336 Vlaamse groten uitgegeven ten verdienste van de armen, goed voor 2 % van de totale uitgaven.

Met de komst van Alexander Farnese, prins van Parma, kreeg het oude politieke regime zijn prestigieus karakter terug. Zijn blijde intrede in Gent was gepland op 30 november 1584, maar het zou nog drie jaar duren vooraleer hij op 9 augustus 1587 in Vlaanderen arriveerde.[303]

[299] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 5, f° 4 verso
[300] Ibid, f° 1 recto
[301] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 11, f° 1 verso
[302] J. Van den Vivere, *Chronijcke van Ghendt*, Gent, 1885, p. 244
[303] E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 18

Het gevolg was dat de ambachten opnieuw werden ingeperkt. Ze waren van overheidswege verplicht om na de Beeldenstorm en de Calvinistische Republiek de verlaten en verwoeste altaren terug op te richten.[304]

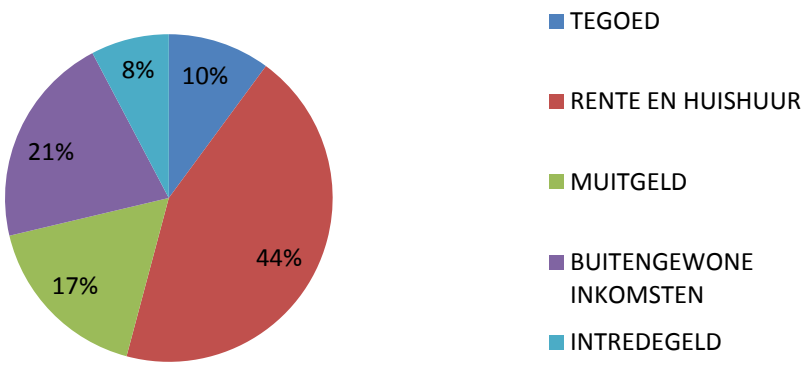

Gemiddelde inkomsten voor de periode 1586-1598

In de inkomsten voor de periode 1586-98 zien we dat het aantal renten terug daalt naar drie. Na 1591 wordt de rente aangevuld met de verhuur van 3 panden en de kelder van het ambachtshuis.[305] Door een daling van het tegoed op de rekening en de buitengewone inkomsten, staan de renten toch nog in voor 44 % van de totale inkomsten.

Het aantal leden dat muitgeld moet betalen ondergaat een forse wijziging. We zagen in de periode 1577-84 reeds een daling van 25 naar 20 winkels. In de periode 1586-98 zet deze daling zich verder. In 1586-87 betalen 10 meesters muitgeld, waarvan 2 met een knaap.[306] Net deze twee vrijmeesters met een knaap, Pieter van Hove en Joris Van de Velde, komen in 1589-90 te overlijden. Hun weduwe zet de winkel voort. Dit aantal blijft verder ongewijzigd. Het muitgeld blijft tussen 1586 en 1591 laag, nl. 20 Vlaamse groten. In 1591-92 wordt dit bedrag verhoogd naar 100 Vlaamse groten.[307] Zo staat het muitgeld voor de periode 1586-98 in voor 17 % van de totale inkomsten. Het intredegeld wordt teruggebracht naar 240 Vlaamse groten. Slecht 1 goudsmid koopt het vrijmeesterschap, Cornelis Van Dijck.

De buitengewone inkomsten worden verklaard vanuit de verkoop van juwelen, ter waarde van 120 Vlaamse groten, de verkoop van een partij boskolen, ter waarde van 860 Vlaamse groten, en een terugbetaling van de nering van de Grauwwerkers, ter waarde van 1200 Vlaamse groten.

---

[304] J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 157
[305] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 13, f° 1 recto
[306] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 8, f° 1 recto
[307] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 14, f° 1 verso

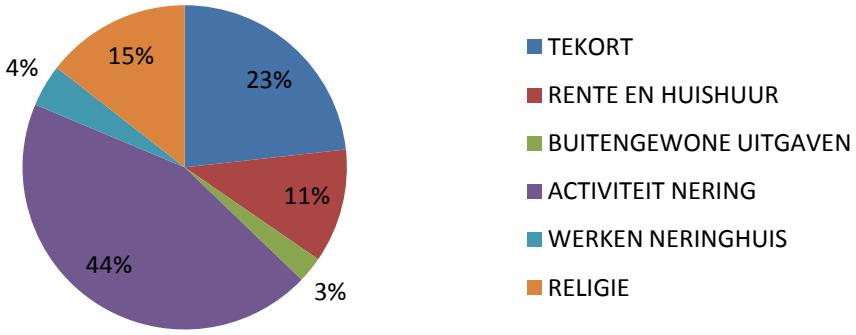

Gemiddelde uitgaven voor de periode 1586-1598

In de periode 1586-98 gaat 11 % van de uitgaven naar het betalen van rente. Het gaat enerzijds om de grondrente van het goudsmedenhuis, ter waarde van 240 Vlaamse groten, in het voordeel van Gillis de Ruddere. Anderzijds wordt aan Juspaert Van der Haeghen, ontvanger van Sint-Baafs, een landcijns betaald van 120 Vlaamse groten per jaar, en dit voor de laatste 8 jaar. Blijkbaar had men deze rente niet meer betaald sinds de installatie van het Calvinistisch regime. Na de reconciliatie eist de ontvanger van Sint-Baafs het bedrag op van de periode 1581 tot 1589.[308]

Een aanhoudend negatief saldo op de rekeningen tussen 1584 en 1597, en dus de terugbetaling van deze bedragen aan de afgaande deken, maakt voor deze periode bijna een vierde uit van de totale uitgaven.

Het neringhuis ondergaat een aantal kleine herstellingen. De keuken van het goudsmedenhuis krijgt een glazen venster in 1586, en de luifel wordt verhangen en omhooggetrokken in 1589-90. In 1590-91 wordt de greppel voor het ambachtshuis gerepareerd. In 1586 wordt een tafel, een schabellenbank en een tresoor aangekocht voor in de keurkamer te stellen.[309]

De activiteit van het ambachtshuis gaat rustig verder. We zien enkel de basisactiviteiten in de rekeningen van de nering terugkeren, zoals het kiezen, het snijden van de namen op de keurplaten, enkele vergaderingen en de uitbetaling van het loon. Hier dient gezegd te worden dat vanaf 1585 geen deken meer aan het hoofd van de nering staat maar een hoofdman. Dit waren over het algemeen gereputeerde burgers en edellieden.

[308] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 12 bis, f° 2 recto
[309] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 11, f° 1 verso

Na de reconciliatie dient de nering zijn religieuze diensten weer aan te vatten en het altaar te herstellen. In 1586 zien we dan ook een uitgave, gedaan door Adriaan Van Hultem, om het altaar te repareren.[310] In 1590 wordt het venster van de kapel hersteld. De kapel wordt terug aangekleed, en op Pinksteren, Sacramentsdag, Maandag na Kerstdag en de drie dagen van Sint-Elooi worden gelezen en gezongen missen georganiseerd. De religieuze uitgaven maken in de periode 1586-98, 15 % van de totale uitgaven uit.

De armenzorg is in deze periode volledig weggevallen.

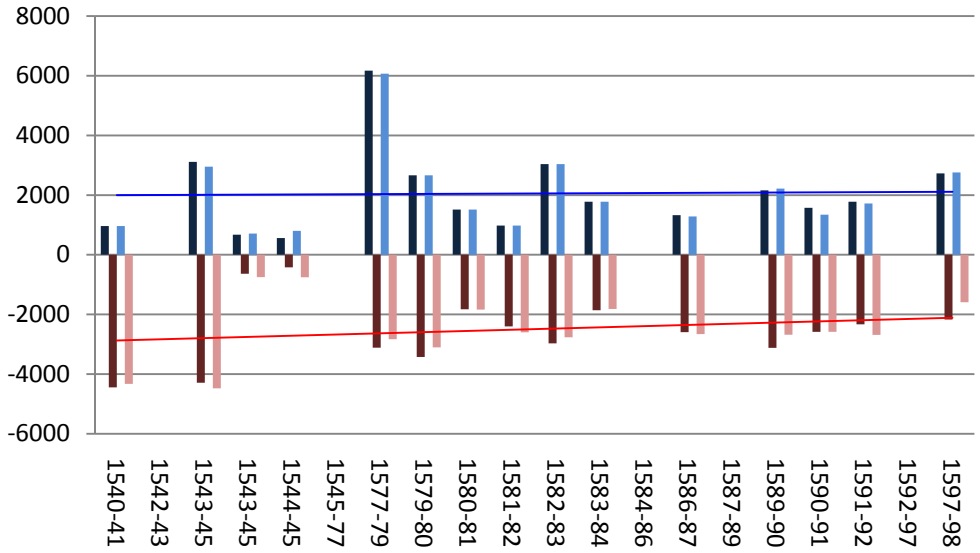

Inkomsten voor en na herrekening, met trendlijn in de periode 1540-98
Uitgaven voor en na herrekening, met trendlijn in de periode 1540-98

Besluitend kunnen we zeggen dat het ambacht van de goud- en zilversmeden zich moest stand houden in drie moeilijke perioden. Na de Carolijnse Concessie werd het al zijn rechten en inkomsten (officieel) ontnomen, en we zien voor deze periode de grootste uitgaven. Na bijna veertig jaar zien we dat het ambacht zich terug heeft opgewerkt.

Maar het niveau van vóór de Concessie werd niet meer behaald. Daar de meeste goudsmeden in de periode 1577-79 het Calvinisme aanhingen, krijgen we een relatief stabiele activiteit met een lichte afname van de kosten.

Met de reconciliatie valt het ambacht terug op zijn basisactiviteit. Niettegenstaande het aanhoudende verlies gedurende de hele periode 1540-98, zien we op de bovenstaande grafiek toch een evolutie.

[310] S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 8, document 11, f° 2 recto

Het ambacht heeft stand gehouden in een moeilijke eeuw. Een lichte stijging van de inkomsten is waarneembaar tegenover een sterkere daling van de uitgaven. In het jaar 1598 sluit de nering af met een positief saldo. Het is het begin van een nieuwe periode, die zal ingehuldigd worden door de Blijde Intrede van Aartshertogen Albert en Isabella op 28 januari 1600 (zie afbeelding 21).[311]

[311] G. Celis, 'De blijde inkomsten der graven van Vlaaderen', in: *Geschiedkundige bijdragen*, 1 (1919), p. 7, 14

8. De opdrachtgevers

Op goud, zilver en edelstenen rust een symboliek van duizenden jaren. Goud wordt vereenzelvigd met macht en rijkdom, met het koningschap. Reeds bij de Merovingen was het goud het voornaamste roerend bezit van de koning. Hij liet de munt slaan en gaf de geschenken aan kerk en adel. Goud is ook de koningskroon, het heft van het zwaard, de sacrale ring.

Het is dan ook zeker dat de eerste opdrachtgevers aan het hof moeten gezocht worden. Versieringen van wapens, mantelspelden, armbanden, helm en paardetuig, drinkbekers en wijnkannen, zullen, benevens sieraden voor de vrouwen, in onze gewesten de eerste profane opdrachten geweest zijn. Ook in genoemde periode zijn de Gallo-Romeinse hereboeren reeds als opdrachtgever bekend. Sint Eligius werkte als kind in een edelsmidatelier van een landeigenaar.[312]

De afzetmarkt voor goud en zilver gaat zich langzaam verbreden naarmate het hof omvangrijker wordt, de erfadel ontstaat, kooplieden zich verrijken, kerken en kloosters gebouwd worden. De ontwikkeling van het religieus zilver is sterk gerelateerd aan het overheidsgoud. Het waren immers koningen en koninginnen die het financieel mogelijk maakten om kloosters en abdijen te stichten. De abdij van Clervaux zal kort na haar stichting in 1122 reeds 68 nieuwe kloosters oprichten.[313] Al deze abten vertoefden weldra in prinselijke abtswoningen waar het tafelzilver met hun waardigheid in verhouding stond. De verspreiding van het christendom en de ontwikkeling van de feodaliteit gaan hand in hand. Dit had tot gevolg dat men tot in de verste uithoeken van het land gemeenschappen vindt met een baronie, een kerk en een klooster. Kerkelijke en wereldlijke macht worden de grote opdrachtgevers van de edelsmeden.

Bij de verzelfstandiging van de steden in de 13de eeuw komen daar nog drie categorieën bij: de patriciërs - poorters, de corporaties en de stedelijke overheid. Mettertijd gaan nieuwe gebruiken in eet- en drinkgewoonten aan het hof voor een ontwikkeling zorgen van het profaan zilver. Er komen zilveren messenhechten, zoutvaten, taartenschotels en koekenmandjes bij. Uit de literatuur blijkt dat Filips de Stoute en Jan zonde Vrees aanzienlijke sommen geld uitgaven aan edelsmeedwerk. Filips de Goede en Karel de Stoute schijnen hier nog een veelvoud van besteed te hebben.[314]

---

[312] P. Parsy, Saint Eloi, in: *Les Saints*, nummer 56, Parijs, 1923, p. 23
[313] J.C. Groot ed., *Encyclopedie van het Katholicisme*, Amsterdam/Brussel, 1959, p. 236
[314] P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 82

Bij het huwelijk van Filips de Stoute zou zijn schoonvader Lodewijk van Male talrijke bestellingen geplaatst hebben bij de Gentse goudsmeden, o.a. bij Gilles Du Wees, Fleurkin Vilain en Baudewijn Goethals.[315] Niettegenstaande Keizer Karel een sober man was, neemt het aantal edelsmeden nog toe tot aan de Concessie, maar dan verkeren we reeds in een kapitalistische omgeving waarin het profaan en religieus zilver reeds sterk toegenomen is.

Er is weinig overgebleven uit de periode van vóór de godsdienstoorlogen om nog een inzicht te krijgen in de enorme productie van die laatste tweehonderd jaar (1369-1566). Wat niet tijdens de Beeldenstorm is ten onder gegaan gaat in latere tijden toch verloren en niet in het minst tijdens de Franse Revolutiedagen van 1794.

Het aantal goudsmedenateliers van Gent, Antwerpen, Brugge en Brussel samen overschrijden ruim de 200, de hofsmeden niet te na geteld. Dat is veel voor de toenmalige bevolking. Het wijst erop dat het geheel van cliënteel, hof, adel, kerkelijke prelatuur, overheid, corporaties en burgers met de regelmaat van de klok bestellingen plaatsten. Bij het huwelijk van Margaretha van York met Karel de Stoute te Damme in 1468, draagt zij een gouden kroon met edelstenen. Een edeldame krijgt bij haar huwelijk een complete uitzet, waaronder juwelen, sieraden en persoonlijke accessoires in zilver. Op het oudst bekende portret van Maria van Bourgondië als jong meisje zien we een prachtig halssnoer en dito speld op de hoofdkap (zie afbeelding 22).[316] Op het portret van Margaretha van Oostenrijk als jong meisje zien we een prachtige hanger aan een halsbandje (zie afbeelding 23).[317] Het karaktervol portret uit 1524 van de negentienjarige Maria van Hongarije, toont een sober maar uiterst kunstvaardig halssnoer (zie afbeelding 24).[318] De in goud gezette parels van de staatsiekledij van Margaretha van Parma, geschilderd door Tobias Stimmer, toont temeer dat het hof de opdrachtgever is van uitzonderlijke stukken (zie afbeelding 25). Wat bij de vorstelijke portretten telkens weer opvalt is de onwaarschijnlijke harmonie tussen kledij en juweel. De kleuren van de stoffen en bestiksels worden a.h.w. nagebootst in het juweel.

We kunnen ons voorstellen dat zulke hertogelijke bestellingen alleen aan de beste goudsmeden werden toevertrouwd en dat eens men zijn naam gevestigd had, kon rekenen op een positie als hofleverancier. In deze vrome tijd waren aan elk hof ook getijdenboeken aanwezig. De sloten die hieraan bevestigd waren werden waarschijnlijk in abdijen zelf, waar het scriptorium gevestigd was, gesmeed (zie afbeelding 26).

---

[315] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 249; P. Deshaines, *Documents et extraits divers concernant l'histoire de l'art dans la Flandre, l'Artois et le Hainaut avant le 15° siècle*, Rijsel, 1886, p. 478, 487, 504, 508, 522

[316] W. Prevenier & W. Blockmans, *De Bourgondische Nederlanden*, Antwerpen, 1983, p. 256

[317] D. Eichberger, Tent. Cat. *Dames met Klasse*, Mechelen (Lamot) 2005, p. 143

[318] Soly H. e.a., *Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen,1999, p. 52

De Gulden Vlies ketting in het bezit van de familie De Croy, symbool van de Bourgondische eenheid en onderlinge verbondenheid is in zijn eenvoudige opvatting nochtans een van de meest indrukwekkende creaties van een Vlaamse goudsmid (Jean Peutin uit Brugge, zie afbeelding 27).

De adel die zich altijd op de smaak van het hof geïnspireerd heeft zal ook voor de grote gelegenheden van geboorte, verjaardagen, huwelijk of de intrede van een dochter, de gepaste bestellingen plaatsen bij de edelsmeden. Het meisje wordt uitgehuwelijkt met een bruidschat die het vermogen van haar vader weerspiegelt. Ook een intredende kloosterlinge heeft recht op een bruidschat welke aan het klooster geschonken wordt. Bij de eerste mis van een priester wordt eveneens een geschenk in zilver voorzien.

Vrijwel alle edellieden bezaten blanke wapens die door edelsmeden versierd werden met goud en zilverinleg, met gravures en fijne draadwindingen. Het foedraal van de steeds aanwezige dolk was kunstig bewerkt. De adellijke verblijven waar jacht en feestmaaltijden gegeven werden beschikken over serviezen voor een groot aantal genodigden. Bij zijn terugkeer uit het H. Land in 1451, ontving Adolf van Kleef een dozijn zilveren schalen.[319]
Deze uitingen van welstand zullen door de steeds rijker wordende poorterfamilies overgenomen worden. Hof en adel waren een onuitputtelijke bron voor opdrachten. Een pronkschild, die een apotheose van Karel V voorstelt (zie afbeelding 28), een herdenkingsmedaille van de slag van Pavia, een funeraire keizerskroonhelm met rondschild en treurzwaard voor de herdenkingsdienst van de overleden keizer in Augsburg, pronkharnassen met goudplaatjes afgeboord.[320]

Naast orders voor eigen gebruik plaatst het hof ook bestellingen om aan de voortdurende nood van geschenken te voldoen. Het was immers gebruikelijk dat de hoge bezoekers een waardevol geschenk aangeboden kregen, dat ambassadeurs op hun verplaatsingen geschenken meedroegen. Ook de veelvuldige passages van het hof langs abdijen en kloosters waren vergezeld van giften.

Een voor de edelsmid belangrijk cliënteel ontwikkelt zich bij de opkomst der stedelijke macht. De stad is grotendeels in handen van de rijke koopliedenburgerij, een stadsadel die in steeds grotere huizen zich meer comfort en luxe kan veroorloven. Op een schilderij van Petrus Christus, *'de legende van de Heilige Eligius'* (zie afbeelding 29) zien we een fragment van een patriciërskoppel dat qua kledij en opsmuk een verfijnde levensstijl laat vermoeden. De man draagt hier een vrij zware gouden halsketting.

---

[319] F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, deel 7, Gent, 1882, p. 364
[320] H. Soly H. e.a., *Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen,1999, p. 420, 430

Bij de verkoop van de inboedel van de stadsontvanger Jan van Melle in 1477 zien wij het hoogste bedrag staan voor juwelen, 11.069 Vlaamse groten, gevolgd door huisraad in zilver en goud, 6.557 Vlaamse groten; samen goed voor 47 % van de inventaris.[321]

Aan de hand van de inventaris van Gillis Van der Beke, gestorven te Gent in 1561, kunnen we ons een beeld vormen welke juwelen een dame uit de Gentse stedelijke elite in bezit had (zie afbeelding 30).[322] De juwelendoos van zijn echtgenote bestond uit twee grote gouden kettingen en een kleine, twee koralen paternosters en twee paternosters met verguld kruis en tussentekens, twee ringen ingezet met robijnen, één ring ingezet met een parel, diverse edelstenen zoals koraal, granaatsteen en diamant, twee gouden hartjes, drie gouden knopjes voor een halsband, gouddraad en een gouden tandenstokertje.

In de inventaris van Geertruydt Stroovers, weduwe van Jan de Walens, gestorven in 1565, merken we een ronde witte doos op, met parelknoppen, zilveren schuttershaken, vergulde knoppen, een busje met parels, zes kralen en zilveren pater nosters met vergulde tussentekens, gouden crucifixen, en voorstellingen van de H. Johannes en het Agnus Dei.[323] Verder zien we nog een zilveren voet van een glas en een met zilver beslagen riem.

De inventaris van Juliane van Watervleet, gestorven in 1592, geeft melding van een zilveren schuttershaak, een zilveren vingerhoed en zilveren spelden, gouddraad en een gouden pincet.[324]

Enkele gebruiksvoorwerpen zien we in de inventaris van Lonaert Van den Moere, gestorven in 1594.[325] Het maakt melding van een zilveren bierkroes, een zilveren kop en een zilveren bel in een glas.

De stedelijke elite was grotendeels verenigd in gilden en religieuze broederschappen, die een geheel nieuw gamma voorwerpen deed ontstaan. In Gent bestonden vijf schuttersgilden die de drie standen van de bevolking tot leden hadden. De twaalf provisors van de Sint Jorisgilde werden uit de drie leden der stad gekozen: poorters, wevers en neringen.[326] Naast het zilver van de gildekamer moet ook het edelsmeedwerk van de gildekapel tot hun inventaris gerekend worden.

---

[321] W. Prevenier & W. Blockmans, *De Bourgondische Nederlanden,* Antwerpen, 1983, p. 256
[322] S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 1, map 6, inventaris van Gillis Van der Beke, 1561
[323] S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 1, map 8, inventaris van Geertruydt Stroovers, echtgenote van Janne de Walens, 1565
[324] S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 5, map 50, inventaris van Juliane van Waterleet, 1592
[325] S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 7, map 38, inventaris van Lonaert Vanden Moere, 1594
[326] Ph. Blommaert, Over ambachtsgilden en neringen te Gent, Gent, 1840, p. 14

In de gildekamer worden de gildebreuken bewaard, halskettingen die op officiële gelegenheden gedragen worden alsook de draagtekens, gildepenningen, standaarden met zilveren versierselen op de top, trofeeën, doelwijzers voor de schutters. Ook de drieënvijftig kleine neringen hebben gelijkaardige bezittingen. Van Cornelis Bauwens is een draagteken in verguld zilver van de nering van de Zoetwatervissers bewaard in het Oudheidkundig Museum van de Bijloke (zie afbeelding 31).[327] In particulier bezit is nog de vermoedelijke halsketting van de goudsmeden van ca. 1465-85, ook uit massief zilver vervaardigd (zie afbeelding 4). De zestien schakels stellen de verschillende fasen der zilverbewerking en ambachtsgebonden taferelen voor. In het neringboek der tapijtwevers, ook bewaard in het Oudheidkundig Museum van de Bijloke, staat een opgave van het zilverwerk en juwelen die de corporatie toebehoorde, voornamelijk bestaande uit een zilveren kelk, kazuifels en verguld laken, twee grote kandelaars en een groot neringteken.[328] Joseph Casier geeft een interessante beschrijving van de halsketting van de Sint-Sebastiaansgilde van Hulst met het wapen van de abt van Baudeloo.[329]

De overheid was eveneens goede klant bij de Gentse edelsmeden. Bij de verschillende Blijde Intreden dragen goudsmeden het geschenk dat de stad aan de vorst aanbiedt. Het is een symbool van eerbetuiging, van dankbaarheid, ook van berekening.[330] Voor eigen gebruik liet de stad zilveren zegelmatrijzen maken waarvan er twee bewaard zijn in het Oudheidkundig Museum van de Bijloke (zie afbeelding 32).[331] Van Jan van Hultem is een beker uit 1532 nog te zien in het kasteelmuseum van Norwich, Engeland (zie afbeelding 33). Ook de hechtsel der schalmeiers van Cornelis de Bont uit 1483, en latere kopieën door Adriaan van Hultem en Jan Du Wees, worden in het Oudheidkundig Museum van de Bijloke bewaard (zie afbeeldingen 34, 35, 36).[332]

De stad voorziet ook de stadsmuzikanten van de nodige instrumenten. Zo zijn in 1482-83 door Jan Bauwins en in 1538-39 door Jan Du Wees de zilveren schuiftrompetten geleverd. Pieter de Coninc leverde in 1540 ‘zes zilveren trompetkins’.

[327] J. Decavele, *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 352
[328] Ph. Blommaert, Over ambachtsgilden en neringen te Gent, Gent, 1840, p. 21
[329] J. Casier, ‘Un collier de gilde aux armes d’abbés de Baudeloo’, in: *Bulletin de l’académie royale d’archéologie de Belgique* (1925) Antwerpen
[330] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 247
[331] Ibid., p. 249
[332] P. Eeckhout, Tent. Cat. Gent, *1000 jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 249

In het British Museum te Londen bevindt zich een beker met deksel van verguld zilver en smaltwerk, waarschijnlijk in de late 15de eeuw te Gent gemaakt, en dat heeft toebehoord aan Joos van Ghistele, schepen en baljuw in de stad tussen 1477 en 1492 (zie afbeelding 37).[333] Maar ook het kostuum van de trompetters en cimbaliers was rijkelijk versierd met zilveren knopen.[334] De schepenen zwoeren hun eed op het kruis van Sint Blasius. Elk jaar te half-oogst werd het kruis van de krocht van de Sint-Janskerk naar het schepenhuis overgebracht en werd de schepeneed hernieuwd. De oudste getuigenis daarvan is 1322.[335]

Bij jaarlijkse prijskampen en schietingen voorzag de stad ook in prijzen en trofeeën welke uit zilver waren vervaardigd. Rondtrekkende boden die een jaarmarkt of schieting gingen aankondigen droegen een borstplaat van verguld koper met het insigne van hun gilde, bijvoorbeeld de Sint-Joris gilde. Overal waar zij kwamen werd hun onderdak en voedsel verstrekt en hier en daar werden zelfs kleine zilveren geschenken gegeven.[336]

Kerken, kloosters en abdijen zijn al van in de vroege middeleeuwen opdrachtgever van een waaier van cultusobjecten: kelken, cibories, monstransen, wierookvaten, patelen, misampullen, chrismatoria, reliekhouders, koorlezenaars en kandelaars, olielampen, offerschalen, tabernakeldeuren en kruisbeelden, kazuifels en sluitstukken voor koorkappen.

Een inventaris van de Sint-Baafsabdij van 1482 vermeldt 165 cultusobjecten. Wat daarvan overbleef is het enige sluitstuk van een koorkap van abt Lieven Hugenois (1517-35), thans in het Louvre in Parijs (zie afbeelding 38).[337] De inventaris van de Sint Pietersabdij van 1547 is al even sprekend en vermeldt rijk borduurwerk, zilveren haken en sluitspelden. In de nacht van 24 op 25 augustus 1578 werd de Sint-Pietersabdij geplunderd, en naast de enkele verborgen reliekhouders bleef niet veel meer over.

De gedwongen confiscatie van 1578 was na de Beeldenstorm de tweede slag voor het kerkzilver. Uit een inventaris van 1579 blijkt dat 35 religieuze instellingen en 82 parochiekerken van Gent en omstreken 943 zilveren cultusobjecten hebben ingeleverd. Onder de beslaggoederen bevonden zich het reliekschrijn van de Heilige Amalberga en dat van de Heilige Bertulus uit de Sint-Pietersabdij. Uit de Sint-Baafskerk verdwenen de reliekschrijnen van de Heilige Livinus en de Heilige Bavo.[338]

---

[333] J. Decavele, *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 329
[334] F. De Potter, *Gent, van den oudsten tijd tot heden*, deel 1, Gent, 1882, p. 557-558
[335] Ibid., p. 276, 277
[336] Ibid., deel 2, p. 133
[337] G. Declercq, Tent. Cat. *Ganda & Blandinium, de Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1997-98, p. 206-207
[338] G. Declercq, Tent. Cat. *Ganda & Blandinium, de Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1997-98, p. 207-208

In de Sint-Jacobskerk vinden we nog een chrismatorium in de vorm van een koffertje met bol deksel van Jacob Weins, gedateerd 1553 (zie afbeelding 39).[339] Het chrismatorium van Cornelis de Bont in de vorm van een kleine gotische kapel is thans in het Louvre in Parijs (zie afbeelding 17).

Het is een wonder dat het retabel van het Lam Gods van de gebroeders Jan en Hubert van Eyck tot ons gekomen is. Goud, zilver en edelstenen zijn er verbluffend voorgesteld. Het werpt een licht op de hoge graad die werd bereikt in het ambacht en het kunstenaarschap in de Bourgondische periode. Het laat ook zien hoe religieuze en profane edelsmeedkunst met elkaar verweven zijn. Het is een ware staalkaart van hofedelsmeedkunst waar men een religieus karakter aan gegeven heeft. De kroon van Maria is een kroon die alleen in de hemel gedragen wordt (zie afbeelding 40). Van Eyck is hier een ogenblik een goddelijk geïnspireerde edelsmid geweest. De lelies op de kroon van Maria symboliseren haar maagdelijkheid. Alle accessoires zijn qua kleur op elkaar afgestemd zoals in de reeds vernoemde Bourgondische portretten. We mogen stellen dat de Bourgondische cultuur inzake kunst en kunstambachten het toppunt van menselijk kunnen en artistiek voelen heeft bereikt en dat onze edelsmeden hieraan in ruime mate deelachtig waren.

Indien we alle kerkinventarissen naast elkaar zouden leggen, dan zou hieruit een beeld tevoorschijn komen van een enorme productie van edelsmeedwerk met religieuze bestemming. Laten we hierbij ook zeggen dat edelsmeden uit de periferie van Gent zoals Oudenaarde, Geraardsbergen en Aalst hier zeker hun steentje hebben bijgedragen.

[339] J. Decavele, *Gent, Apologie van een rebelse stad,* Antwerpen, 1989, p. 331

Slotwoord

Met onze bescheiden studie, die hier voorligt, hebben wij door archivalisch onderzoek vooral gepoogd om een lijst op te stellen van de goud- en zilversmeden uit de 15de en 16de eeuw. Hier en daar ontdekten we enig wedervaren uit hun bestaan, konden we de weerslag zien op hun leven van historische gebeurtenissen of van sociaa1-economische evolutie.

De lijst 1400 zijn mannen die nog de 14de eeuw gezien hebben, die de wapenstrijd tegen de Fransen nog vers uit het volksgeheugen voort vertelden, de kleinkinderen van de Arteve1des. Zij leefden in de prille Bourgondische Nederlanden, maar waren nog echte middeleeuwers die onvermoeibaar hun privileges bleven verdedigen, met meer dan gewone rebelse karaktertrekjes.

Van de vestiging van het Bourgondisch hof, het opkomende patriciaat, een toenemende handelsbedrijvigheid en een sterk christelijke samenleving hebben zij kunnen profiteren. Het was werkelijk hun dagelijks brood, voor sommigen de welstand die van vader op zoon overging. Doordat het ambacht zo sterk een familiale zaak was, was de overlevingskracht ook groter; de toekomst van het meesterkind stond immers telkens op spel.
We mogen stellen dat de goudsmederij goed gefloreerd heeft in die tijd. Het was ook een sterk ambacht, met 1andurig gevormde leden, met een strenge reglementering die hen bedreigde maar ook beschermde. Hun werk moest perfect zijn, hun boekhouding correct en transparant. En het waren ook kunstenaars die ambachtelijkheid en schoonheid konden samensmelten, zoals de schilders dat konden.

Hun leven speelde zich af binnen het corporatief stramien. Zij namen deel aan het Auweet, leverden gewapende mannen en waren devote navolgelingen van Sint Eligius, die ook een weldoener der armen was.

Hun conservatisme, hun protectionisme, hun particularisme en al wat men hen heeft toegedicht waren in feite uitingen van zelfbehoud, bescherming van de clan, van de familie, bescherming van de rechten en de verworven welstand. Ook indien Gent had kunnen evolueren als een stadsstaat, zonder vreemde overheersing, zonder confiscaties, met godsdienstvrijheid, katholieken naast protestanten, dan zouden wij misschien nu in onze musea en kerken, hun prachtig werk, ook dank zij hun meestertekens, nog gedeeltelijk kunnen herkennen en bewaren.

Wij zien tijdens de Bourgondische periode steeds een instroom van 2 leden per jaar. Het totaal aantal smeden is kleiner dan Antwerpen maar groter dan Brugge en Brussel. Niettegenstaande zij het met vrijwel iedere vorst aan de stok kregen en een daarmee gepaard gaand verlies aan bestellingen ondergingen, bleven zij steeds toonaangevend in de edelsmederij en konden met Parijs moeiteloos concurreren. Misschien is hun reputatie er wel de oorzaak van dat zij de minder aangename historische gebeurtenissen konden overleven. Na de Carolijnse Concessie hebben zij de moed erin gehouden. Het verlies van het neringhuis, de strenge reglementering en de minder beschermde toegang tot het ambacht, het was voorwaar niet aangenaam; maar een corporatie heeft een ziel, een ideologie die daar boven staat. Erger was het, toen men have en goed moest achterlaten, op de vlucht voor de inquisitie. Wij hebben namen kunnen retraceren in Engeland, maar ze zwermden ook uit naar Duitsland, Nederland en Frankrijk. Hier is nog veel onderzoek te doen in buitenlandse archivalia.

Er was een tijd dat Vlaanderen vermaard was voor zijn fijne laken stoffen, dat onze kooplieden reeds internationale netwerken ontwikkelden. Onze schilders, die toen reeds beroemd waren, schitteren nu in alle grote musea. Onze goudsmeden zijn in grote mate aan hun roem deelachtig. Laat ons de wens uitdrukken dat naast de hier voorgestelde 630 goudsmeden, wij ons onderzoek nog kunnen verder zetten, met geduld en wilskracht, zoals het eenieder betaamt die het deugdelijke nastreeft.

Epiloog.

[…]

Een jaar later stierf de oude meester, hij werd begraven op gemeentelijke grond, een plek waar alleen houten kruisen stonden. Het atelier was nu de stek waar Koen Brauwers dag in, dag uit werkte. Zilver, brons, goud en soms ook robijnen en saffieren passeerden zijn handen. De dagen schoven voorbij en toen klonk de roep door de stad: Maximiliaans huurleger is terug in het land. De keizer was in dat verre land gefusilleerd en de krijg was over; de eer van het korps echter was overeind gebleven. In de straten van de stad werd alles in gereedheid gebracht voor de terugkeer van de vrijwilligers en de huursoldaten. Overal waren vlaggen en uit de stoeterij van Mater kwamen feestelijk uitgedoste paarden.

In de parade van de teruggekeerde soldaten merkte Koen zijn vader op. Hij was broodmager en van zijn neus naar zijn mondhoeken liepen diepe groeven, zodat hij er oud en treurig uitzag.

Toen verloor hij zijn vader uit het oog want hij moest de door hem geslagen zilveren erkentelijkheidsmedaillon aan de burgemeester overhandigen die het kleinood om de korpsoverste zijn hals hing. Later dronken zijn vader en hij in de kroegen van de stad op de behouden terugkeer. Het was al nacht toen ze langs de Schelde naar huis toe stapten, het huis waar moeder koppig bij de kippen en de geiten was gebleven. Pas toen – in de bescherming van het donker – waagde Koen te vragen: “Heb je zilver en goud verdiend?”. “Ja”. Zijn vader toonde een ruwe klomp waar Koen beslist de voet van een monstrans had kunnen uit smeden. De klomp zilver blonk koud en vijandig in het maanlicht. Je ging niet voor niets,” zei Koen. Zijn vader glimlachte treurig. “Dit zilver stal mijn illusies, zoon. Er kleeft bloed aan. Wat jij doet is veel belangrijker. Jij geeft door je kunst het zilver zijn ziel terug.”

Uit: Jaques Hoste, ‘*Dromen van zilver’*, in: De eenhoorn en andere dromen van zilver, bekroonde verhalen over Oudenaards zilver, Oudenaarde, 1994, p. 48-52

Koen Brauwers heeft ons geleid doorheen het leven van de Gentse goud- en zilversmeden. Het was verbazingwekkend hoeveel te achterhalen was. Hiermee werd gepoogd om de goud- en zilversmeden die gedurende twee eeuwen binnen de muren van de stad in hun atelier werkzaam waren terug in het volle daglicht te plaatsen.

BIBLIOGRAFIE

1. Literatuur

Anoniem, *Recueil de planches sur les Sciences, les Arts libéraux, et les arts Mechaniques,* Neufchatel, 1779

Baudouin P., *Edelsmeedkunst in België,* Tielt, 1988

Blockhuys J. & Gervais A., *De kunstnijverheid of de kunst beschouwd in hare betrekking met de nijverheid,* Antwerpen, 1892

Blockmans W. & Hopperbrouwers P., *Eeuwen des onderscheids, een geschiedenis van middeleeuws Europa,* Amsterdam, 2006

Beuque E., *Dictionnaire des poinçons*, 3 delen, Parijs, 1988

Came R., *L'orfèvrerie*, Parijs, 1964

Casier J., *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914

Casier J. & Bergmans P., *L'art ancien dans les Flandres*, Brussel, 1914-22

Crooy F., *L'orfèvrerie religieuse en Belgique depuis la fin du 15e siècle jusqu'à la révolution Française*, Brussel, 1911

Dambruyne J., *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002

De Busscher E., *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand,* 2 delen, Gent, 1866

Decavele J., *Gent, Apologie van een rebelse stad,* Antwerpen, 1989

De Jonghe P. Bernardus, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, Gent, 1781

De Longchène M., *Le monde Souterrain*, Tours, 1875

De Potter F., *Dagboek van Cornelis en Philip Van Campene*, Gent, 1870

De Potter F., *Gent van den oudsten tijd tot heden*, 8 delen, Gent, 1884

De Schrijver A., Tent. Cat. *Art du cuivre*, Gent (Musee de la Byloke) 1961

Deshaines C., *Documents et extraits divers concernant l'histoire de l'art dans la Flandre, l'Artois et le Hainaut avant le 15° siècle,* Rijsel, 1886

Diericx C.L., *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816

Dombi I. e.a., *Bruckmann's Silberlexikon,* München, 1982

Eyskens M. e.a., *Goud,* Antwerpen, 1976

Fris V., *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, 2 delen, Gent, 1901

Fris V., *De oude straatnamen van Gent*, Gent, 1925

Fris V., *Histoire de Gand*, Brussel, 1913

Gevaert S., *L'Orfèvrerie Mosane au Moyen Age*, Brussel, 1943

Groot J.C. ed., *Encyclopedie van het Katholicisme*, Amsterdam/Brussel, 1959, p. 236

Grotefend H., *Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit*, Hannover, 1971

Havard H., *Histoire de l'Orfèvrerie Française*, Parijs, 1896

Havard H., *l'Orfèvrerie*, Parijs, 1924

Huytens J., *Recherches sur les Corporations Gantoises*, Gent, 1861

Kirk R.E.G. & Kirk E.F., *Returns of aliens dwelling in the city and suburbs of London*, Aberdeen, 1907

Lacroix P., *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850

Lacroix P., *Les arts au moyen âge et à l'époque de la renaissance*, Parijs, 1869

Lacroix P., *Moeurs, usages et costumes au moyen age et a l'époque de la renaissance*, Parijs, 1877

Lacroix P., *Vie militaire et religieuse au moyen âge et à l'époque de la renaissance*, Parijs, 1873

Luu L.B., *Immigrants and the Industries of London*, 1500-1700, Hants, 2005

Luyt J., *Het zilverlexicon*, Zwolle, 2005

Marchal E., *La sculpture et les Chefs-d'oeuvre de l'Orfèvrerie Belges*, Brussel, 1895

Minard-Van Hoorebeke L., *Description des Méreaux*, Gent, 1877

Noordervliet, N., Nederland in de Gouden Eeuw, Amsterdam, 2003

Pirenne H., *Geschiedenis van België*, 4 delen, Brussel, 1954

Prevenier W. & Blockmans W., De Bourgondische Nederlanden, Antwerpen, 1983

Saint-Léon E.M., *Corporations de Métiers*, Parijs, 1897

Scheidt B., *Englisches Silber*, München, 1973

Scholten F., *Zilver*, Rotterdam, 1986

Schrijver E., *Nederlands zilver*, Bussum, 1974

Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, 3 delen, Gent, 1915

Soly H. e.a., *Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen,1999

Stadsbestuur Oudenaarde, *De eenhoorn en andere dromen van zilver, Bekroonde verhalen over Oudenaards zilver*, Oudenaarde, 1994

Van den Bergh – Hoogterp L.E., *Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1990

Van den Hane L., *Costumen ende Wetten der Stadt Gendt*, Gent, 1779

Van den Vivere J., *Chronijcke van Ghendt*, Gent, 1885

Vanderhaeghen F., *Bibliographie Gantoise*, Gent, 1858

Van der Haeghen V., *Inventaire des Archives de la Ville de Gand*, Gent, 1896

Vandermeersch-Lantmeeters E., *De Oudenaardse zilversmeden en hun werk (16de – 18de eeuw)*, Oudenaarde, 1988

Van Dievoet W., *Edelsmeden in Vlaams-Brabant*, Leuven, 2000

Vanheule L., *Mariale devotie in het verleden te Koekelare*, 1954

Van Roosbroeck R., *Geschiedenis van Vlaanderen*, 6 delen, Brussel, 1938

Van Vaernewijck M., *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden, en voornamelijk in Ghendt 1566-1568*, 5 delen, Gent, 1872

Van Werveke A., *Bijdragen tot de geschiedenis en de oudheidkunde van Vlaanderen*, Gent, 1927

Van Werveke H., *Gent: schets van een sociale geschiedenis*, Gent, 1947

Verwijs E. & Verdam J., *Middelnederlands woordenboek*, 11 delen, s'-Gravenhage, 1882-1952

Vuylsteke J., *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, 2 delen, Gent, 1900-08

Willsberger J., *Goud*, Amsterdam, 1976

Witte E., *Geschiedenis van Vlaanderen van de oorsprong tot heden*, Brussel, 1983

2. Tijdschriftartikelen

Boone M., ‘Gent en de Bourgondische hertogen ca. 1384 – ca. 1453, Een sociaal-politieke studie van een staatsvormingsproces’, in: *Verhandelingen van de Koninlijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België / Klasse der Letteren*, 133 (1990)

Blockmans W., ‘Peilingen naar de sociale structuren te Gent tijdens de late 15de eeuw’, In: *Standen en Landen*, 54 (1971)

Dambruyne J. ‘De middenstand in opstand, Corporatieve aspiraties en transformaties in het zestiende-eeuwse Gent’, in: *Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 57 (2003)

Dambruyne J. ‘Mensen en Centen, Het 16de eeuwse Gent in demografisch en economisch perspectief’, in: *Verhandelingen der maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 26 (2001)

Dhanens E., ‘Het edelsmeedwerk in de tentoonstelling ‘Religieuse Kunst in Oostvlaanderen’, in: *Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen,* vijfde jaargang (1951)

V. Fris, ‘Notes pour servir a l’histoire des oconoclastes et des calvinistes à Gand de 1566 à 1568’, In: *Handelingen der maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent*, deel 9, Gent, 1909, p. 105, 115

Jacobs D., ‘Het wonderjaar te Gent (juni 1566 – april 1567)’, in: *De tijdspiegel* (1906)

Meersseman S., ‘Gent van den oudsten tijd tot heden, registers op het werk van Frans De Potter’, in: *Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 27 (2002)

Parsy P., ‘Saint Eloi’, in: *Les Saints*, nummer 56, Parijs, 1923

Trio P., ‘De Gentse broederschappen’, in: *Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent,* 16 (1990)

Vander Haegen V., ‘Enquête sur la vie et les oeuvres de Corneille de Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de bourgogne’, in: *Annales du XXI Congrès de la Fédération historique et archéologique de Belgique*, deel 2 (1909)

Van de Walle L., ‘De la richesse artistique et scientifique de la ville de Gand’, in: *Messager des sciences historiques et archives des arts de Belgique,* 1845

Van Duyse P., ‘Un Chef-d’Oeuvre d’Orfèvrerie du quinzième Siècle’, in: *Messager des sciences historiques et archives des arts de Belgique,* 1846

Van Werveke A., ‘Het Auweet, de groote parade van Halfvasten vóór 1540’, in: *Bulletin der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent,* 15 (1907)

Van Werveke H., ‘Kritische studiën betreffende de oudste geschiedenis van de stad Gent’, in: *RUG, werken uitgegeven door de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte*, 69 (1933)

3. Tentoonstellingscatalogi

Casier J., Tent. Cat. *L’art ancien dans les Flandres (Région de l’Escaut)*, Gent (Exposition Universelle et Internationale) 1913

Claessens-Peré A.M., *Zilver voor Sir Anthony*, Antwerpen (Provinciaal Museum Sterckshof) 1999

Detremmerie M., Tent. Cat. *Magie van de Edelsmeedkunst, Europees zilver uit privébezit 1500/1850*, 2 delen, Gent (Museum voor Sierkunst en Vormgeving) 2000

Eichberger D., Tent. Cat. *Dames met Klasse*, Mechelen (Lamot) 2005

Gemeentebestuur Stad Brugge, Tent. Cat. *Edelsmeedkunst in het Brugse*, Brugge (Stedelijk Museum) 1950

Nys W., Tent. Cat. *Zilver uit Antwerpen*, Antwerpen (Zilvermuseum Sterckshof) 2007

Pauwels H., Tent. Cat. *Het Gulden Vlies, Vijf eeuwen Kunst en Geschiedenis*, Brugge (Stedelijk Museum voor Schone Kunsten) 1962

Provincie Oost-Vlaanderen, Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1956

Soly H. & Van De Wiele, Tent. Cat. *Carolus, Keizer Karel V 1500 – 1558*, Gent (Kunsthal de Sint-Pietersabdij) 2000

Stad Gent, Tent. Cat. *Exposition de tableaux, antiquités et objets d’art*, Gent (Inkomhal Universiteit) 1845

Van den Kerkhove A., Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, 3 delen, Gent (Bijlokemuseum) 1975

Van den Kerkhove A., Tent.Cat. *Gand, Trésors d’une ville Flamande*, Straatsburg (Musée Historique) 1980

Van den Kerkhove A., Tent. Cat. *Meesterwerken in zilver*, Gent (Bijlokemuseum) 1985

Van Duyse P., Cat. *Musée archéologique de la ville de Gand: catalogue descriptif*, Gent, 1886

4. Archivalia

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register van de goud- en zilversmeden 1338 - 1605

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, Cartularia

S.A.G., ongenummerde reeks 182, doos 3-4/6-8, map 8, Rekeningen 1540-1598

S.A.G., reeks 332, Schepen van Gedeele, minuten van Staten van Goederen, doos 1, map 6 en 8; doos 5 map 15 en 50; doos 7, map 38

Universiteitsbibliotheek, BHSL., Handschrift 58, Reglementen en ordonnanties van de ambachten van Gent, 1531-1557

BIJLAGEN

Bijlage 1. Inschrijvingen leerknapen en meesterkinderen in de 15de eeuw: waardentabel

Jaartal	LK	MK
1400	0	0
1401	0	0
1402	0	0
1403	0	0
1404	0	0
1405	0	0
1406	0	0
1407	0	0
1408	0	0
1409	0	0
1410	1	0
1411	2	6
1412	0	0
1413	0	0
1414	0	0
1415	0	0
1416	0	0
1417	1	0
1418	0	0
1419	0	0
1420	0	0
1421	6	0
1422	6	0
1423	0	0
1424	5	0
1425	6	0
1426	3	0
1427	3	0
1428	0	0
1429	5	6
1430	1	0
1431	3	0
1432	0	0
1433	2	0
1434	3	0
1435	2	0
1436	1	0
1437	0	0
1438	0	0
1439	0	0
1440	0	0
1441	2	3
1442	0	0
1443	1	0
1444	2	0
1445	2	0
1446	0	0
1447	0	0
1448	5	0
1449	0	0
1450	2	0
1451	0	0
1452	0	0
1453	0	3
1454	1	6
1455	0	3
1456	1	1
1457	1	0
1458	1	0
1459	3	0
1460	1	0
1461	3	1
1462	1	0
1463	0	0
1464	0	1
1465	3	3
1466	1	1
1467	2	4
1468	0	3
1469	2	0
1470	3	0
1471	2	1
1472	0	0
1473	2	1
1474	2	4
1475	6	0
1476	0	9
1477	1	2
1478	4	2
1479	5	0
1480	1	0
1481	1	1
1482	4	5
1483	3	2
1484	4	0
1485	0	0
1486	0	0
1487	1	0
1488	0	1
1489	2	2
1490	3	1
1491	0	1
1492	1	1
1493	1	1
1494	1	0
1495	1	2
1496	0	2
1497	1	4
1498	0	0
1499	1	4
1500	0	0

LK = leerknaap; Totaal: 133
MK = meesterkind; Totaal: 84

Bijlage 2. Inschrijvingen leerknapen en meesterkinderen in de 16de eeuw: waardentabel

Jaartal	LK	MK
1501	1	2
1502	1	2
1503	2	1
1504	2	2
1505	0	4
1506	2	1
1507	1	0
1508	3	0
1509	3	2
1510	0	7
1511	1	2
1512	1	0
1513	3	0
1514	0	3
1515	0	2
1516	0	0
1517	0	2
1518	1	4
1519	1	2
1520	0	2
1521	0	4
1522	0	0
1523	0	8
1524	0	4
1525	0	1
1526	0	0
1527	0	3
1528	0	0
1529	0	2
1530	0	8
1531	0	0
1532	0	2
1533	2	3
1534	0	3

Jaartal	LK	MK
1535	0	2
1536	1	11
1537	0	8
1538	0	2
1539	0	0
1540	0	0
1541	0	0
1542	0	0
1543	0	0
1544	0	0
1545	0	0
1546	0	0
1547	0	0
1548	0	0
1549	0	0
1550	0	0
1551	0	0
1552	0	0
1553	0	0
1554	0	0
1555	0	1
1556	0	0
1557	0	0
1558	0	0
1559	0	0
1560	0	0
1561	0	0
1562	0	0
1563	0	0
1564	0	0
1565	0	0
1566	0	0
1567	0	0
1568	0	0

Jaartal	LK	MK
1569	0	0
1570	0	8
1571	0	0
1572	0	0
1573	0	0
1574	0	0
1575	0	0
1576	0	0
1577	0	0
1578	0	0
1579	0	0
1580	0	0
1581	0	0
1582	1	5
1583	0	0
1584	0	0
1585	0	0
1586	0	0
1587	0	0
1588	0	0
1589	0	0
1590	0	0
1591	0	0
1592	0	0
1593	0	0
1594	0	0
1595	0	0
1596	0	0
1597	0	0
1598	0	0
1599	0	0
1600	0	0

LK = leerknaap; Totaal: 26
MK = meesterkind; Totaal: 112

Bijlage 3. Inschrijvingen vrijmeesters in de 15de eeuw: waardentabel

Jaartal	Aantal
1400	0
1401	0
1402	0
1403	0
1404	0
1405	0
1406	0
1407	0
1408	0
1409	0
1410	0
1411	5
1412	0
1413	0
1414	0
1415	0
1416	0
1417	0
1418	0
1419	0
1420	0
1421	3
1422	5
1423	0
1424	3
1425	0
1426	1
1427	4
1428	1
1429	2
1430	3
1431	2
1432	2
1433	1

Jaartal	Aantal
1434	7
1435	0
1436	0
1437	3
1438	1
1439	0
1440	0
1441	0
1442	0
1443	0
1444	0
1445	2
1446	0
1447	3
1448	4
1449	0
1450	1
1451	1
1452	0
1453	2
1454	2
1455	1
1456	3
1457	0
1458	5
1459	3
1460	1
1461	1
1462	0
1463	1
1464	3
1465	0
1466	0
1467	0

Jaartal	Aantal
1468	2
1469	0
1470	2
1471	1
1472	2
1473	1
1474	1
1475	2
1476	0
1477	0
1478	3
1479	2
1480	0
1481	2
1482	7
1483	1
1484	4
1485	0
1486	0
1487	2
1488	2
1489	3
1490	2
1491	0
1492	1
1493	1
1494	3
1495	1
1496	3
1497	3
1498	0
1499	3
1500	1

TOTAAL: 131

Bijlage 4. Inschrijvingen vrijmeesters in de 16de eeuw: waardentabel

Jaartal	Aantal
1501	0
1502	0
1503	0
1504	1
1505	2
1506	0
1507	1
1508	3
1509	0
1510	0
1511	0
1512	0
1513	0
1514	0
1515	0
1516	1
1517	1
1518	1
1519	2
1520	1
1521	0
1522	2
1523	0
1524	0
1525	0
1526	0
1527	0
1528	0
1529	1
1530	1
1531	0
1532	7
1533	1
1534	2

Jaartal	Aantal
1535	0
1536	0
1537	1
1538	2
1539	0
1540	0
1541	0
1542	0
1543	0
1544	0
1545	0
1546	0
1547	0
1548	0
1549	0
1550	0
1551	0
1552	0
1553	0
1554	0
1555	0
1556	0
1557	0
1558	0
1559	0
1560	0
1561	0
1562	0
1563	0
1564	0
1565	0
1566	0
1567	0
1568	0

Jaartal	Aantal
1569	0
1570	0
1571	0
1572	0
1573	0
1574	0
1575	0
1576	0
1577	2
1578	0
1579	0
1580	0
1581	0
1582	1
1583	1
1584	0
1585	0
1586	2
1587	0
1588	0
1589	1
1590	0
1591	0
1592	0
1593	0
1594	0
1595	0
1596	0
1597	0
1598	0
1599	0
1600	0

TOTAAL: 37

Bijlage 5. Activiteit retraceerbare vrijmeesters in de 15de eeuw: waardentabel

Jaartal	Aantal
1400	13
1401	13
1402	13
1403	13
1404	13
1405	13
1406	13
1407	13
1408	13
1409	13
1410	13
1411	17
1412	17
1413	17
1414	15
1415	15
1416	15
1417	15
1418	15
1419	14
1420	14
1421	18
1422	27
1423	22
1424	18
1425	19
1426	21
1427	28
1428	28
1429	27
1430	31
1431	33
1432	34
1433	34

Jaartal	Aantal
1434	40
1435	40
1436	36
1437	38
1438	37
1439	36
1440	35
1441	35
1442	35
1443	35
1444	35
1445	36
1446	35
1447	38
1448	43
1449	40
1450	39
1451	39
1452	40
1453	39
1454	49
1455	22
1456	24
1457	23
1458	26
1459	27
1460	25
1461	24
1462	24
1463	24
1464	27
1465	24
1466	24
1467	25

Jaartal	Aantal
1468	26
1469	26
1470	29
1471	28
1472	25
1473	26
1474	27
1475	28
1476	29
1477	29
1478	30
1479	31
1480	27
1481	28
1482	35
1483	33
1484	35
1485	29
1486	27
1487	29
1488	35
1489	39
1490	35
1491	33
1492	28
1493	23
1494	23
1495	22
1496	18
1497	22
1498	21
1499	23
1500	25

Bijlage 6. Activiteit retraceerbare vrijmeesters in de 16de eeuw: waardentabel

Jaartal	Aantal
1501	23
1502	20
1503	20
1504	21
1505	22
1506	20
1507	19
1508	22
1509	21
1510	23
1511	22
1512	20
1513	20
1514	18
1515	18
1516	18
1517	19
1518	21
1519	22
1520	23
1521	23
1522	25
1523	25
1524	22
1525	23
1526	24
1527	23
1528	23
1529	21
1530	22
1531	21
1532	28
1533	29
1534	30

Jaartal	Aantal
1535	28
1536	27
1537	28
1538	29
1539	25
1540	24
1541	24
1542	23
1543	29
1544	28
1545	14
1546	11
1547	11
1548	11
1549	12
1550	11
1551	11
1552	11
1553	10
1554	9
1555	10
1556	9
1557	9
1558	9
1559	10
1560	10
1561	10
1562	10
1563	13
1564	13
1565	13
1566	13
1567	13
1568	12

Jaartal	Aantal
1569	10
1570	11
1571	11
1572	11
1573	11
1574	11
1575	11
1576	11
1577	16
1578	16
1579	20
1580	17
1581	20
1582	23
1583	26
1584	25
1585	15
1586	17
1587	10
1588	10
1589	10
1590	10
1591	10
1592	9
1593	6
1594	6
1595	7
1596	7
1597	7
1598	8
1599	9
1600	8

Bijlage 7. Leerknapen / meesterkinderen die vrijmeester worden in 1400-1540

Leerknapen :

	LK die vrijmeester worden	LK zonder verdere gegevens	LK Totaal	LK %
1400-20	1	3	4	25%
1420-40	21	23	44	48%
1440-60	6	14	20	30%
1460-80	15	23	38	39,47%
1480-1500	10	17	27	37,03%
1500-20	6	16	22	27,27%
1520-40	0	3	3	33,33%
Totaal	**59**	**99**	**158**	**37%**

Meesterkinderen:

	MK die vrijmeester worden	MK zonder verdere gegevens	MK Totaal	MK %
1400-20	1	5	6	16,60%
1420-40	1	5	6	16,66%
1440-60	7	9	16	43,75%
1460-80	11	21	32	35,48%
1480-1500	11	13	24	45,83%
1500-20	16	19	35	54,71%
1520-40	26	37	63	41,26%
Totaal	**73**	**109**	**182**	**40,43%**

Bijlage 8a. Inschrijvingen vreemdelingen in de 15de eeuw: waardentabel

1400	
1401	
1402	
1403	
1404	
1405	
1406	
1407	
1408	
1409	
1410	
1411	
1412	
1413	
1414	
1415	
1416	
1417	
1418	
1419	
1420	
1421	
1422	
1423	
1424	
1425	
1426	
1427	
1428	
1429	
1430	
1431	
1432	
1433	

1434	
1435	
1436	
1437	
1438	
1439	
1440	
1441	
1442	
1443	
1444	
1445	1
1446	
1447	
1448	1
1449	
1450	
1451	
1452	
1453	
1454	
1455	1
1456	2
1457	
1458	1
1459	
1460	1
1461	
1462	
1463	1
1464	2
1465	
1466	
1467	

1468	
1469	
1470	1
1471	1
1472	
1473	
1474	1
1475	1
1476	
1477	
1478	1
1479	
1480	
1481	2
1482	7
1483	
1484	
1485	
1486	
1487	
1488	1
1489	1
1490	2
1491	
1492	
1493	
1494	1
1495	
1496	
1497	
1498	
1499	
1500	

Bijlage 8b. Inschrijvingen vreemdelingen 15de eeuw: grafiek

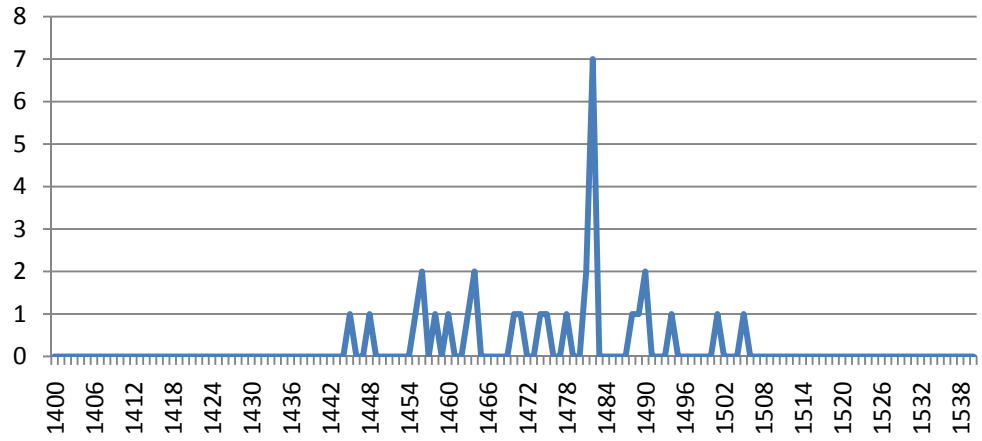

Bijlage 9a. Inkomsten, uitgaven en saldi van de rekeningen 1540 – 1598

Jaartal	Inkomsten	Uitgaven	Saldo
1540-41	960	4444	-3484
1542-43			-1459
1543-45	3113	4291	-1178
1543-45	674	638	-48
1544-45	561	421	140
1577-79	6169	3116	3053
1579-80	2662	3424	-762
1580-81	1516	1828	-312
1581-82	980	2401	-1421
1582-83	3040	2967	73
1583-84	1778	1857	-79
1584-85			-944
1586-87	1326	2592	-1266
1588-89			-102
1589-90	2160	3120	-960
1590-91	1572	2582	-1010
1591-92	1780	2331	-551
1596-97			-942
1597-98	2728	2169	559

Rekenkundig gemiddelde	2147	2727	-563
mediaan	1778	2582	-762
Laagste waarde	561	421	-3484
Hoogste waarde	6169	4444	3053

Bijlage 9b. Inkomsten, uitgaven en saldi van de rekeningen 1540 – 1598: herberekening

Jaartal	Inkomsten	Uitgaven	Saldo
1540-41	960	4327	-3367
1542-43			-1459
1543-45	2953	4474	-1521
1543-45	710	748	-38
1544-45	801	752	49
1577-79	6069	2828	3241
1579-80	2662	3106	-444
1580-81	1516	1835	-319
1581-82	980	2601	-1621
1582-83	3040	2763	277
1583-84	1778	1818	-40
1584-85			-944
1586-87	1286	2660	-1374
1588-89			-102
1589-90	2220	2682	-462
1590-91	1344	2582	-1238
1591-92	1720	2687	-967
1596-97			-942
1597-98	2758	1593	1165

Rekenkundig gemiddelde	2200	2675	-722
Mediaan	1720	2660	-462
Laagste waarde	710	748	-3367
Hoogste waarde	6069	4474	3241

AFBEELDINGEN

Afbeelding 1

De blijde inkomst van Karel V in Valenciennes in 1540
In: Les Antiquitiés de Valenciennes, 1553
Douai, Stadsbibliotheek, inv. Ms. 1183

Bron afbeelding: Soly H. e.a., *Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen,1999, p. 405

Afbeelding 2

Rogier van der Weyden, Filips de Goede, na 1450
Olieverf op paneel, 31 x 23 cm
Museum van Schone Kunsten, Dijon

Bron afbeelding: Web Gallery of Art

Afbeelding 3

Barend van Orley, Portret van Karel V, 1519-20
Olieverf op paneel, 711,5 x 51,5 cm
Museum voor Schone Kunsten, Budapest

Bron afbeelding: Web Gallery of Art

Afbeelding 4

Schakels van de halsketting vermoedelijk van de nering van goud- en zilversmeden van Gent, 1465-85
Zilver, Privé-verzameling

Bron afbeelding: Decavele J., *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 329

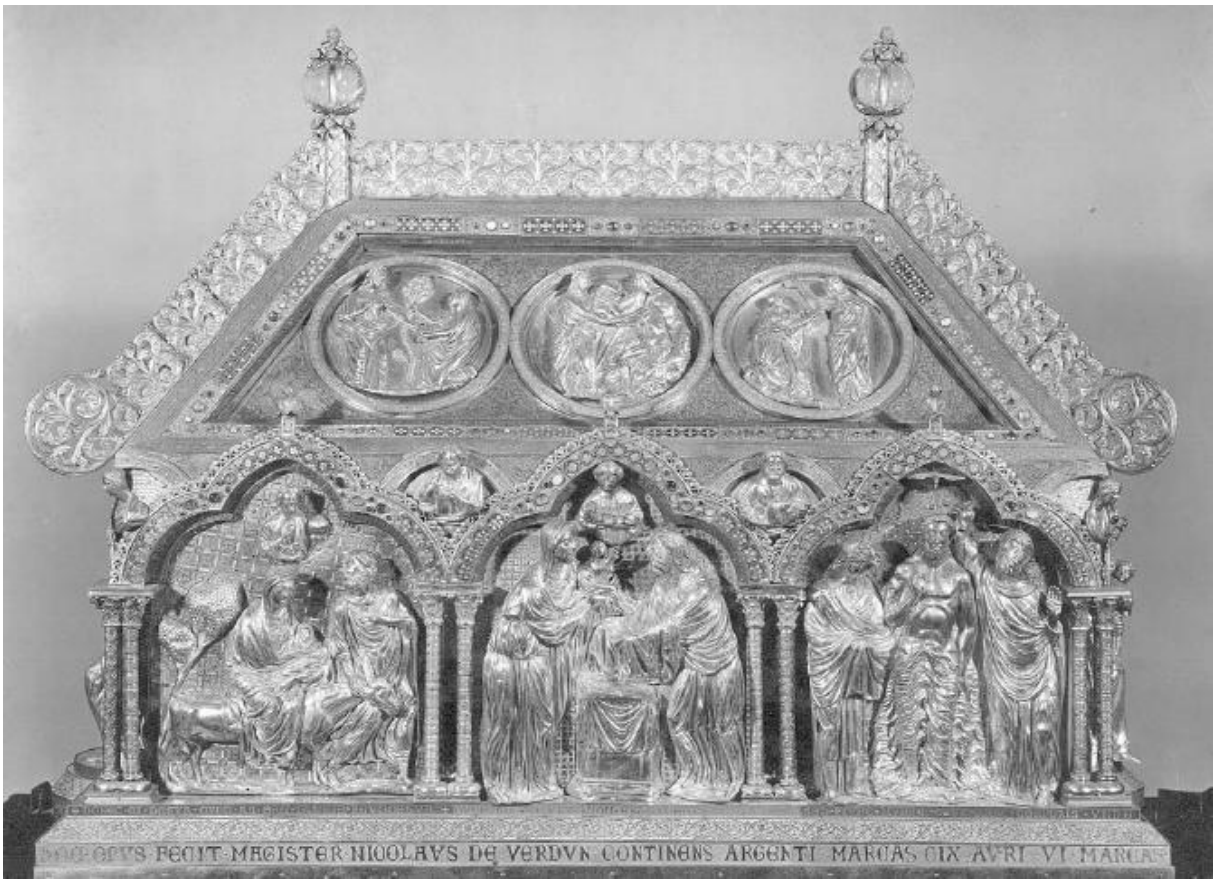

Afbeelding 6

Nicolas de Verdun & Charles van Uytvanck,
Reliekschrijn van de O.L.V. - Kathedraal te Doornik, 1205
Hout, leer, zilver, email, edelstenen, vernis
95 x 115 x 50,5 cm
O.L.V. – Kathedraal, Doornik

Bron afbeelding: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 7a en 7b, Kelk en pateen van abt Folpertus, vóór 1066
Kelk: Zilver, hoogte 6 cm; Pateen: Zilver, diameter 7,1 cm
Museum voor stenen voorwerpen, inv. S.B. 449

Bron afbeelding: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 8

Huis de Samson, Hoogpoort, Gent
Toestand 1900

Bron afbeelding: Beeldbank Gent

Afbeelding 9

De doopstoet van aartshertog Karel verlaat het Prinsenhof te Gent,
Detail uit een 17de eeuwse evocatie,
Oudheidkundig Museum van de Bijloke, Gent

Bron afbeelding: Soly H. e.a., *Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen,1999, p. 448

Afbeelding 10

Quinten Metsys, Groteske oude vrouw, 1513 – 1525/30
Olieverf op paneel, 64,2 x 45,4 cm
National Gallery, London, inv. NG5769

Bron afbeelding: Web Gallery of Art

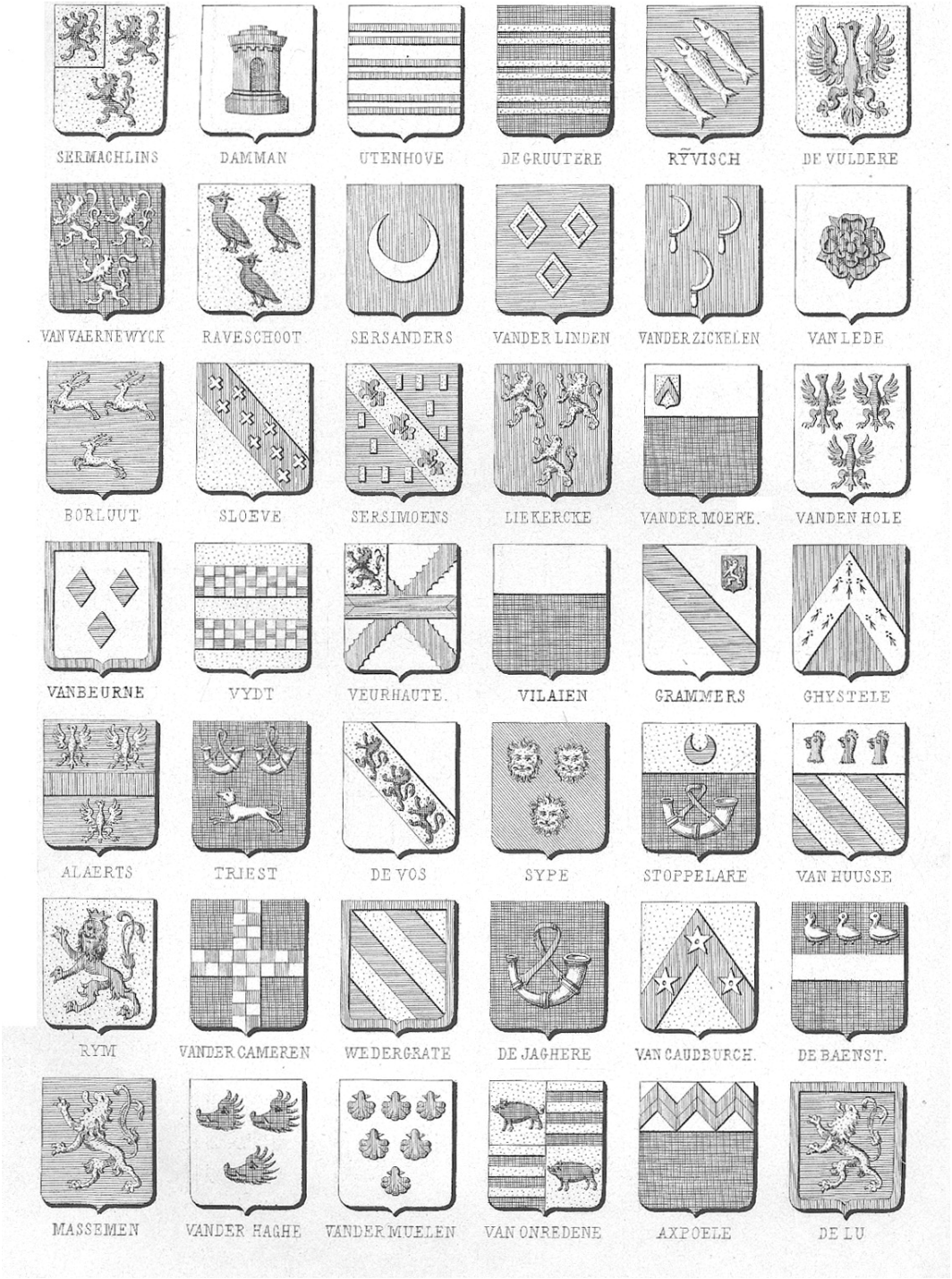

Afbeelding 11

Wapenschilden van de poorters van Gent
Naar een gravure van Pieter de Keyser, 1524

Bron afbeelding: Huytens J., *Recherches sur les Corporations Gantoises*, Gent, 1861, p. 184-85

Afbeelding 12

Manuel Niklaus, Sint Eligius in zijn atelier,
Linker vleugel in gesloten toestand van een triptiek met de H. Anna,
Olieverf op hout
Museum voor Schone Kunsten, Bern

Bron afbeelding: Web Gallery of Art

Afbeelding 13

Jan van Eyck, Portret van een Goudsmid, 1430
Olieverf op paneel, 16,6 x 13,2 cm
Kunsthistorisch Museum, Wenen

Bron afbeelding: Web Gallery of Art

Afbeelding 14

Goudsmidatelier
Kopergravure van Etienne Delaune, Augsburg, 1576

Bron afbeelding: Dombi I. e.a., *Bruckmann's Silberlexikon*, München, 1982, p. 114

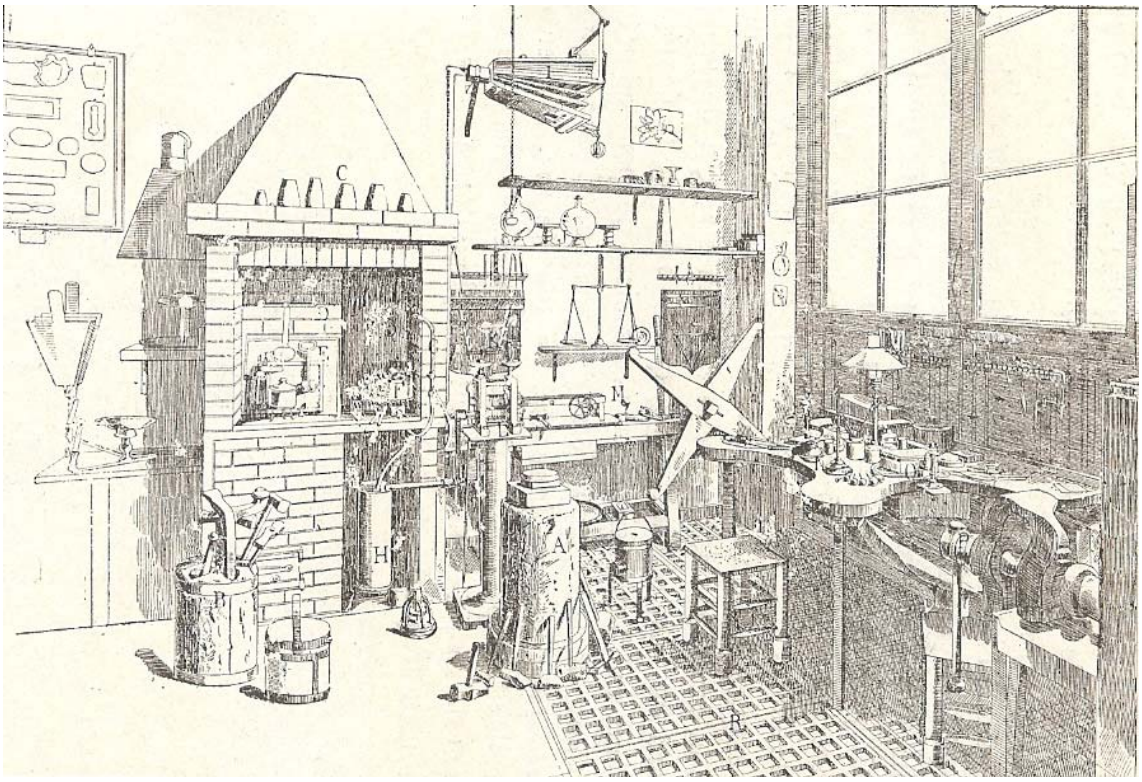

Afbeelding 15

Goudsmid atelier,
naar het type Conservatoire des Arts et Métiers

Bron afbeelding: Havard H., *l'Orfèvrerie*, Parijs, 1924, p. 35

Afbeelding 16

Boetiek van een goudsmid in de 15de eeuw,
Miniatuur door Alexander Bening

Bron: Came R., *L'orfèvrerie*, Parijs, 1964, p. 10

Afbeelding 17

Cornelis de Bont, Chrismatorium, 1486
Zilver en verguld zilver,
19 x 9,5 cm
getekend met jaarletter b en zijn meesterstempel,
een hermelijn ingeschreven in een gotische C
Louvre, Parijsn inv. OA 5572

Bron: Website Louvre

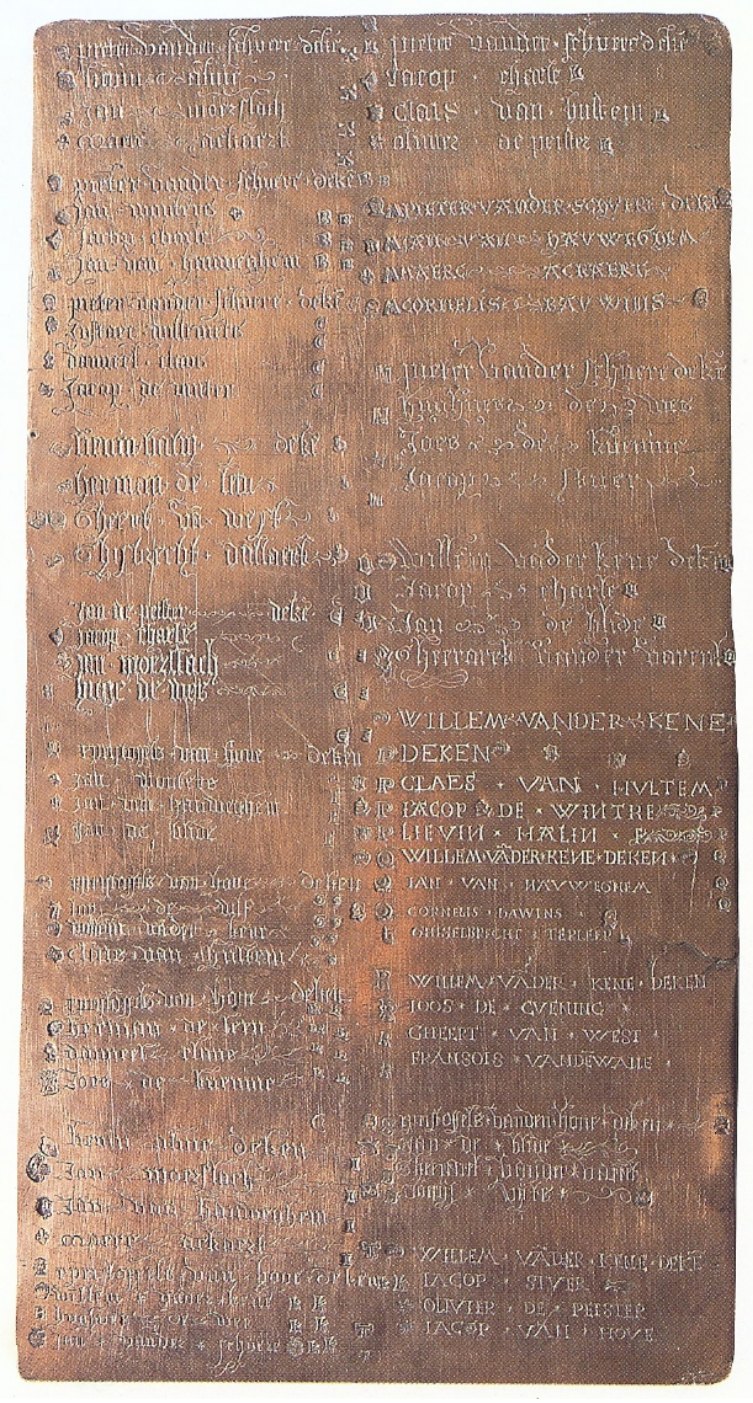

Afbeelding 18

Keurplaat van de nering van de goud- en zilversmeden van Gent
Plaat VIII verso, 1508-1526
Oudheidkundig Museum van de Bijloke, Gent

Bron: Decavele J., *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 328

Afbeelding 19

Cornelis De Vos, Abraham Grapheus als knaap van de Sint-Lucas gilde, 1619-20
Olieverf op hout, 120 x 102 cm
Koninklijk Museum voor Schonen Kunsten, Antwerpen

Bron: Nys W., Tent. Cat. *Zilver uit Antwerpen*, Antwerpen (Zilvermuseum Sterckshof) 2007, p. 44

Afbeelding 20

Een juwelier, een visverkoopster en een aardewerkverkoper
staan met stalletjes aan de stadspoort,
Miniatuur van David Aubert, Les Chroniques et Conquêtes de Charlemagne
Koninklijke Bibliotheek, Brussel, inv. Ms. 9066, f° 11

Bron:
Prevenier W. & Blockmans W., De Bourgondische Nederlanden, Antwerpen, 1983, p. 107

Afbeelding 21

Frans Pourbus de Jonge, Aartshertogen Albrecht en Isabella, 1600-1622
Olieverf op paneel, 60 x 42 cm
Groeningemuseum, Brugge

Bron: Web Gallery of Art

Afbeelding 22

Michael Pacher (toegeschreven), Maria van Bourgondië, 1490
Olieverf op paneel, 47,5 x 35 cm
Collectie van Heinz Kisters, Kreuzlingen

Bron: Web Gallery of Art

Afbeelding 23

Margareta van Oostenrijk als prinses, omstreeks 1495
Olieverf op eikenhouten paneel, 44 x 30
Privé-verzameling

Bron: Eichberger D., Tent. Cat. *Dames met Klasse*, Mechelen (Lamot) 2005, p. 143

Afbeelding 24

Hans Krell, Maria van Hongarije, 1524
Alte Pinakothek, München

Bron: Soly H. e.a., Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd, Antwerpen,1999, p. 52

Afbeelding 25

Tobias Stimmer (toegeschreven), Margareta van Parma
Prado, Madrid

Bron:
Prevenier W. & Blockmans W., De Bourgondische Nederlanden, Antwerpen, 1983, p. 68

Afbeelding 26

Elooi De Wulf, twee boeksloten, ca. 1518
Gedreven zilver, meestermerk Elooi de Wulf
Oudheidkundig Museum de Bijloke, Gent, Inv. 1010. 1-2

Bron: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 27

Jean Peutin, Oudst bekende ketting van het Gulden Vlies, 1430
Priveverzameling, Familie De Croy

Afbeelding 28

Noord-Italiaans meester, rondschild met ‘Apotheose van Karel V’, 1535-45
Palacio Real, Madrid

Bron: . Soly H. e.a., *Karel V 1500 – 1558, De keizer en zijn tijd*, Antwerpen,1999, p. 420

Afbeelding 29

Petrus Christus, Sint Eligius in zijn werkplaats, 1449
Olieverf op paneel, 98 x 85 cm
Metropolitan Museum of Art, New York

Bron: Web Gallery of Art

Afbeelding 30

Meester van de school van Fontainebleau, Diane de Poitiers, 1590
Olieverf op paneel, 105 x 76 cm
Museum voor Schone Kunsten, Dijon

Bron: Web Gallery of Art

Afbeelding 31

Cornelis Bauwins, Hechtsel van de deken der gilde van de Gentse visverkopers, 1519
Gedreven zilver en verguld, 10,2 x 8,5 cm
Oudheidkundig Museum de Bijloke, Gent, inv. 490

Bron: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 32

Matrijs van het grootzegel van de stad Gent, 1303
Zilver, diameter 8,6
Oudheidkundig Museum de Bijloke, Gent, inv. 461

Bron: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 33

Jan Van Hauweghem, wijnbeker, 1532
Zilver
Hethel Church, in bruikleen aan het Castle Museum in Norwich

Bron: Bron: Decavele J., *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 331

Afbeelding 34

Cornelis de Bont, Hechtsels van de Schalmeiers van Gent, 1489
Gedreven zilver en verguld, email, 19 x 23 cm
Stadsmerk Gent (helm), dekanale letter D, meesterstempel
Oudheidkundig Museum de Bijloke, Gent, inv. 438. 1-4

Bron: Van den Kerkhove A., Tent.Cat. *Gand, Trésors d'une ville Flamande*, Straatsburg (Musée Historique) 1980, p. 61

Afbeelding 35

Jan De Wees, Hechtsel van de Schalmeiers van Gent, 1552
Gedreven zilver en verguld, email, 19 x 13 cm
Stadsmerk Gent (helm), dekanale letter, meesterteken, gedateerd: md vl vii
Oudheidkundig Museum de Bijloke, Gent, inv. 468

Bron: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 36

Adriaan Van Hultem, Hechtsel van de Schalmeiers van Gent, 1589
Gedreven zilver en verguld, email, 19 x 13 cm
Stadsmerk Gent (helm), dekanale letter D, meesterteken, gedateerd: 1589
Oudheidkundig Museum de Bijloke, Gent, inv. 469

Bron: Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Afbeelding 37

Gents atelier (toegeschreven), beker met deksel, wellicht geschonken aan Joos van Ghistele, schepen en hoogbaljuw van Gent in het laatste kwart van de 15de eeuw.
Zilver
British Museum, Londen

Bron: Decavele J., *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 329

Afbeelding 38

Sluitstuk van de koorkap van abt Lieven Hugenois, begin 16de eeuw
Verguld zilver en email
Collectie Onghena, legaat van A. de Rotschild in 1901
Musée du Louvre, Parijs, inv. OA 5620

Bron: Website Musée du Louvre

Afbeelding 39

Jacob Weins, Chrismatorium, 1553
Gedreven zilver, 12 x 8,5 x 6,3
Stadsteken Gent (helm), dekanale letter Y, meesterteken: ossekop, datering: 1553
Sint-Jacobskerk, Gent

Bron: Bron: Decavele J., *Gent, Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen, 1989, p. 331

Afbeelding 40

Jan en Hubert van Eyck, Het Lam Gods (detail: Tronende O.L. Vrouw), 1432
Olieverf op eikenhout, 166,8 x 72,3 cm
Sint-Baafs Kathedraal, Gent

Bron: Web Gallery of Art

ALFABETISCHE NAAMLIJST

VAN DE GOUDSMEDEN, LEERKNAPEN EN MEESTERKINDEREN

UIT DE 15DE EN 16DE EEUW

Rubricering van de meestertekens volgens de aard van het teken

Het meesterteken bestaat meestal uit de initialen van de zilversmid, zijn familiewapen, een huismerk of een kenmerkend symbool dat verwijst naar zijn naam.

Monogrammen

23.	Beelaert Christoffel	B
35.	Boudins Bouden	B
62.	Bruchs Olivier	0
85.	Claus Lieven	L
86.	Claus Willem	W
101.	De Blijde Pauwels	P + kroon
105.	De Bont Corne1is	C
140.	De Groote Joos	G
191.	De Rantere Wi11em	A
201.	De Voe Jan	I
228.	Du Wees Hugo	H
237.	Dullaert Pauwe1	D
278.	Haechman Pieter	H
386.	Scietcatte Augustijn	A
408.	Terleer Ghijse1brecht	T+kroon
596.	Vijts Joris	V

Franse Lelie

1. Ackaert Bertram

6 . Ackaert Marc

7. Ackaert Matthijs

10. Andries Thijs

20. Bauwens Lieven

54. Brecht Jan

211. De Wintere Jan

611. Weyns Jacques filius Adriaan

Schelp

27. Bollaert Gillis

234. Dullaert Frans

Mens

18. Bauwens Joos

22. Bauwens Pieter

361. Osten Jan

469. Van den Moere Ghijselbrecht

498. Van der Schueren Ghijs

502. Van der Schueren Pieter

528. Van Hove Christoffel

532. Van Hove Pieter

Sleutel

206. De Wilde Maarten

256. Francke Bertelmoens

259. Francke Pieter

Bloem/klaverblad/roos/lelie

42. Bouvins Daneel

80. Claus Jan

98. De Blijde Jan

106. De Burchgrave Jan

107. De Burchgrave Pieter

127. De Causmaecker Jacob

128. De Causmaecker Maerten

129. De Causmaecker Weduwe

264. Geeraerts Pieter

204. De Wilde Jan

413. Van Alfen Gooris

439. Van de Varent Geeraert

440. Van de Varent Matthijs

451. Van de Walle Francois

452. Van de Boghaerde Antonis

453. Van den Briele Jan

454. Van den Broucke Jan

461. Van den Hende Cornelis

477. Van den Moere Lievin

500. Van der Schuere Goessin

515. Van Half Acker Jan filius Michiel

529. Van Hove Francois

530. Van Hove Jacop

540. Van Hovershoet Bertelivens

554. Van Luik Joos filius Jacops

592. Van West Nicasius

560. Van Noorthoute Pieter

605. Wouters Lieven filius Jans

619. Willemets Justaes filius Karel

624. Wouters Jan

626. Wauters Joos

628. Wouters Laureins filius Peter

630. Wouters Pieter

Hemellichaam / ster of maan

27.	Bollaert Gillis	maan
29.	Bollaert Jan	maan
179.	De Peistere Boudin	ster
182.	De Peistere Jacob	ster
183.	De Peistere Hans	ster
184.	De Peistere Jan	ster
189.	De Peistere Olivier	ster
188.	De Peistere Octaaf	ster
333.	Moenkins Joris	maan

Schild of Kruis

41.	Boudins Adriaen	hakenkruis
98.	De Blyde Jan	klavertje in schild
99.	De Blyde Justaes	maltezerkruis
132.	De Coninc Jan	wereldbol + kruis
167.	De Mey Willem	schild + bloem
382.	Rubens Willem	schild
553.	Van Luik Jacop	kruis in schild
233.	Dullaert Diederik	malterzerkruis

Dieren

156.	De Lanoy Jan	vogel
257.	Francke Claes	vogel
363.	Pannaert Eloy	vogel
472.	Van den Moere Jan	vogel
245.	Everaert Eloy filius Eloy	vogel
477.	Van den Moere Lievin	vogel
539.	Van Hovershoet Giles	vogel
576.	Van Sent Jacopshuus Jan	vogel
578.	Van Sent Jacopshuus Willem	vogel
19.	Bauwins Joos	leeuw
36.	Boudins Hendric	hanepoot
96.	De Blyde Jan	stier
102.	De Blyde Filips	zwaan
104.	De Blijde Simon	ram
105.	De Bont Cornelis	hermelijn
135.	De Coninc Pieter	vos

144.	De Hert Joos	hert
162.	De Leeuw Herman	leeuwekop
207.	De Wint Giles	windhond
211.	De Wintere Jan	hermelijn
226.	Douveliers Jan	arend
246.	Everaert Ghijsbrecht	slak
281.	Halin Adolf	ram
327.	Moenkins Nicasius	slang
381.	Rubens Lievin	arend
397.	Stuer Jacob	vis
426.	Van Curterike Joos	schaapskop
606.	Weilaert Jean	lam
610.	Weyns Jacob	stier

Plant

76.	Claus Daneel	denneappel
18.	Bauwins Joos	denneappel
251.	Everaert Jan	eikel
501.	Van der Schuere Jan	eikel

Voorwerpen

210.	De Wintere Jacop	olielamp
353.	Moerslach Stevin	olielamp
608.	Weyns Adriaan	olielamp
249.	Everaert Jacop	schip
180.	De Peistere Christoffel	tas
208.	De Wintere Claes	graveerkogel

185.	De Peistere	pekkogel
187.	De Peistere Lievin	pekkogel
346.	Moerslach Jan	passer
350.	Moerslach Joris	passer
351.	Moerslach Lievin	passer
117.	De Buc Frans	kan
118.	De Buc Frederic	kan
121.	De Buc Hendric	kan
123.	De Buc Lievin	kan
589.	Van West Anthonis	aambeeld
591.	Van West Jan	anker
590.	Van West Gheert	teerling
78.	Claus Elooi	ring
612.	Weyns Jans	beker
613.	Weyns Joos fiius Jan	beker
78.	Claus Elooi	ring
171.	De Naghele Francois	2 nagels
175.	De Naghele Lois	pijl
252.	Everaert Jan filius Seghert	2 scharen
331.	Moenkins Gert	schaar
549.	Van Leede Lievins	nagel
12.	Baert Michiel	kroon
61.	Bruchs Melchior	kroon
499.	Van der Schuere Ghiselbrecht	kroon
70.	Charles Jacop	boog
472.	Van den Moere Jan	boog
475.	Van den Moere Jan filius Jan	boog

1. Ackaert Bertram

Bertram Ackaert wordt ingeschreven als vrijmeester in 1453. Hij staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 28.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 28
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19

2. Ackaert Bertram

Bertram Ackaert wordt ingeschreven als meesterkind in 1497-98.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

3. Ackaert Gillis, filius Mark (Gillekin)

Gillis Ackaert, zoon van Mark, wordt ingeschreven als meesterkind in 1518-19.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42 v

4. Ackaert Hendrik, filius Mark (Hennin)

Hendrik Ackaert, zoon van Mark, wordt ingeschreven als meesterkind in 1518-19.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42 v

5. Ackaert Joos, filius Mark

Joos Ackaert, zoon van Mark wordt ingeschreven als meesterkind in 1518-19.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42 v

6. Ackaert Mark (Maerc)

Mark Ackaert wordt ingeschreven als meesterkind in 1501-02. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1507-08, 1515-16 en 1518-19. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 74, en op plaat VIII, nummers 116, 148 en 159.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 74; plaat VIII, 116, 148, 159.
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39, 40v, 42, 42v

7. Ackaert Matthijs, filius Bertram (Tyskin)

Matthijs Ackaert, zoon van Bertram, wordt ingeschreven als meesterkind in 1474-75. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 48, en op plaat II, nummer 27, met toevoeging van een kruis.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I 48, plaat II, 27
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27

8. Andries Hoste

Hoste Andries wordt ingeschreven als meesterkind in 1411-13.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8

9. Andries Olaf (Olune)

Olaf Andries staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

10. Andries Thijs

Thijs Andries wordt ingeschreven als meesterkind in 1411-13.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8

11. Baert Laureins (Laureyns)

Laureins Baert wordt ingeschreven als leerknaap in 1483-84.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

12. Baert Michiel

Michiel Baert wordt ingeschreven als vrijmeester in 1437-38. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 6. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1438-39 en 1449-50. In 1450 sluit hij als keurmeester een overeenkomst met Simon Lachengoen, Gillis Bollaert en Jan de Blyde die handelt over het geven van een maaltijd bij de intrede van een leerknaap of vrijmeester. Braerijc Rijckaert, in 1444, Michiel Baert Janssone en Pieter Van Holsene, in 1450 en Copkin Baert, in 1460, gaan bij hem in de leer.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 6
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 15v, 16v, 18, 22
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 8

13. Baert Michiel, Janssone

Michiel Baert, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1450.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 18

14. Baert Jacop (Copkine Baerts)

Jacob Baert wordt ingeschreven als leerknaap in 1460-61. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark, en zou voor het vrijmeesterschap de som van 6 mark geven.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 22

15. Baillat Jan (Hannekin)

Jan Baillat wordt ingeschreven als leerknaap in 1470-71. Hij betaalt hiervoor 8 mark (waarvan twee bij de inschrijving als leerknaap).

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v

16. Bandys Cornelis

Cornelis Bandys oefent de functie uit van keurmeester in 1522-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v

17. Bauwins Cornelis (Bouwins, Bauwins)

Cornelis Bauwins oefent de functie uit van keurmeester in 1518-19, 1522-23 en 1536-37. Hij vervaardigde het kenteken voor de nering van de zoetwatervissers in 1519 of kort nadien (Bijlokemuseum, inv. nr. 490). Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 89, plaat VIII, nummers 60 en 175, plaat IX, nummer 42.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 89; VIII, 160; IX, 42, 175
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42v, 43v, 46
Tent. Cat. H. Soly & J. Van de Wiele, *Carolus – Keizer Karel V 1500-1558*, Gent (Kunsthal Sint-Pietersabdij) 2000, p. 178
Tent. Cat. Gent, *Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 271, nr. 371
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 105

18. Bauwins Joos (Bauwins, Boudins, Bouwyns)

Joos Bauwins oefent de functie uit van keurmeester in 1498-99, 1501-02 en 1505-06. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 63 en 172, en plaat VIII, nummers 80, 91 en 106. Daarnaast staat het jaartal 1570.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 63, 172; plaat VIII, 80, 91, 106
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38v, 39, 40

19. Bauwins Joos

Joos Bauwins zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 172. Daarboven staat het jaartal 1570.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 172

20. Bauwins Lieven (Bauwins, Baudens)

Lieven Bauwins verwerft het vrijmeesterschap in 1532-33. Hij betaald in 1543-45 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 127.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 127
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 3

21. Bauwins Michiel filius Cornelis (Michielkin Bauwins)

Michiel Bauwins Michielkin, zoon van Cornelis, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

22. Bauwins Pieter filius Cornelis (Pierkin Bouwins)

Pieter Bauwins, zoon van Cornelis, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 105 en 146.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 105, 146
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

23. Beelaert Christoffel

Christoffel Beelaert staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 45. Daar hij niet vermeld staat op plaat I heeft hij dus het vrijmeesterschap verworven tussen 1484 en 1488-89.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914, II, 45
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49

24. Berere Lievin

Lieven Berere de tweede wordt ingeschreven als vrijmeester in 1428-29.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

25. Bertelmoens Frans

Frans Bertelmoens wordt vermeld in de rekeningen van 1577-79. Hij ontvangt een betaling voor een omgang voor Sint Elooi. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 151.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 1v

26. Blankaert Wouter (Wouterkin)

Wouter Blankaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1424-25.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

27. Bollaert Gillis

Gillis Bollaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1424-25. Hij ontvangt het vrijmeesterschap in 1431-32, en staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In 1450 sluit hij als keurmeester een overeenkomst met Simon Lachengoen, Michiel Baert en Jan de Blyde die handelt over het geven van een maaltijd bij de intrede van een leerknaap of vrijmeester. Hij is deken in 1474-75, en oefent de functie uit van keurmeester in 1445-46, 1449-50, 1452-53, 1460-61 en 1466-67. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 13 en plaat II, nummer 10, met toevoeging van een kruisje. Hij stierf dus na 1484.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 13; plaat II, 10
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11v, 12v, 16v, 18, 19, 22, 24, 27
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 8

28. Bollaert Gillis

Gillis Bollaert wordt ingeschreven als meesterkind in 1505-06. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 82.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 82
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

29. Bollaert Jan

Jan Bollaert oefent de functie uit van keurmeester in 1490-91, 1493-94, 1495-96 en 1501-02. Hij was medegezel van Cornelis de Bont, en leverde samen met hem in 1498 de zilveren prijzen voor het schutterslandjuweel, waarvoor ze beiden 284 pond werden betaald voor het zilver, en 37 pond voor het vervaardigen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 48, en plaat VIII, nummers 48, 59, 66 en 90.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 48; plaat VIII, 48, 59, 66, 90
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 305-306
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v, 37, 37v, 39

30. Bonne Karel (Charle)

Karel Bonne oefent de functie uit van keurmeester in 1598-99. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 136.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 136

31. Bonne Philip

Philip Bonne oefent de functie uit van keurmeester in 1579-80, 1580-81 en 1583-84. Hij wordt vermeld in de rekeningen van dezelfde jaren als gezworene, en krijgt hiervoor zijn loon. Hij ondertekent de rekening van 1579-80 en 1583-84. In 1583-84 betaald hij 20 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummers 63 en 75.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 63, 75
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5 / 1579-80, f° 5v, 9v; nr. 7/ 1580-81, f°1, 2, 2v; nr. 9/ 1582-83, f°2; nr. 10/ 1583-84, f°1, 1v

32. Borluut Jan

Jan Borluut staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Hij was zoon van Jan Borluut en had twee broers, Casin en Pieter, en behoorde tot de aanzienlijkste geslachten van de stad. In 1450 is sprake van een donderdags- of poortersmis waarvoor Jan Borluut, als lid van de poortersgilde, een rente heeft gegeven.

F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, Gent, 1884: deel 2, p. 296; deel 3, p. 227
C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

33. Borluut Nicasius (Casin)

Nicolaas Borluut staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

(Diericx transcribeert Calin Borluut, ik sluit mij na vergelijking van de letterductus op folio 4v aan bij F. De Potter, die Casin, Jan en Pieter noemt als zonen van Jan Borluut. De Potter stelt dat vader Jan Borluut en zoon Pieter Borluut tevens op de lijst van 1400 voorkomen, wat niet juist is.)

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v
F. De Potter, Gent *van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 296
C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118

34. Borluut Simoen

Simoen Borluut wordt ingeschreven als leerknaap in 1417-18 bij Gerard Van Sent Jacopshuus, voor de tijd van 5 jaar. Hij betaalt hiervoor de som van 3 pond groten.

F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884: deel p. 302

35. Boudins Bouden (Boudekin Boudins, Boudyn Boudyns, Boudin Boudins)

Boudewijn Boudins wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23, bij Hendric Boudins, en verwerft het vrijmeesterschap in 1427-28. Hij oefent de functie van keurmeester uit in 1444-45, 1448 en 1450-51. In 1444 wordt hij samen met Simoen Lachengoen als deken, en Wouter van Petipont en Jan Wouters als gezworene vermeld in een geschil over de koop en verkoop, en de verplichting tot stempelen van zilverwerk. In 1445 gaat Diederik Dullaert bij hem in de leer. Bouden staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 12.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 12
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11, 12, 16v, 17, 18
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 46

36. Boudins Hendric (Boudyns, Heinric, Heynric, Heynderic, Heinderic, Henderic)

Hendric Boudins is deken in 1432-33, 1433-34, 1457-58 en 1458-59. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1422-23, 1425-26, 1430-31, 1435-36, 1437-38, 1453-54. In 1422 gaat Bouden Boudins bij hem in de leer. In 1425 voert hij samen met Jan de Wispelare als deken, en Jan van de Moere en Steven van Curtericke als gezworenen, een aanpassing door aan het bestaande reglement. Hendric Boudins wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454, en in een geschil over het intredegeld van Gijselbrecht Van der Schuere in 1458. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 2.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 2
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11, 11v, 12v, 14, 15, 15v, 19, 20, 34 (ordonnantie 1425)
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 26v

37. Boudins Bouden (Boudekin Boudins, Boudyn Boudyns, Boudin Boudins)

Boudewijn Boudins wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23, bij Hendric Boudins, en verwerft het vrijmeesterschap in 1427-28. Hij oefent de functie van keurmeester uit in 1444-45, 1448 en 1450-51. In 1444 wordt hij samen met Simoen Lachengoen als deken, en Wouter van Petipont en Jan Wouters als gezworene vermeld in een geschil over de koop en verkoop, en de verplichting tot stempelen van zilverwerk. In 1445 gaat Diederik Dullaert bij hem in de leer. Bouden staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 12.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 12
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11, 12, 16v, 17, 18
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 46

38. Boudins Jan

Boudins Jan oefent de functie uit van keurmeester in 1452. In 1464 wordt hij opgeroepen om op kruistocht te gaan. Hij vervaardigt in 1482 de schuiftrompetten van de stadsmuzikanten.

V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 2, Gent, 1901, p. 197
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 18
Tent. Cat. *1000 jaar Kunst en Cultuur,* Gent (Bijlokemuseum) 1975: p. 250

39. Boudins Lievin

Lievin Boudins oefent de functie uit van keurmeester in 1455-56 en 1456-57.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19, 20

40. Bouden Willem (Beidins)

Willem Bouden oefent de functie uit van keurmeester in 1421-22.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 10

41. Bouwins Adriaen filius Jan

Adriaan Bouwins, zoon van Jan Bouwins, heeft zijn leertijd niet binnen Gent gedaan. In 1475-76 verkrijgt hij het vrijmeesterschap, en betaalt hiervoor 9 mark. Hij oefent de functie van keurmeester uit in 1479-80 en 1488-89. Hij staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht van 1488-89. In 1479-80 gaat Gillekin Malyfer bij hem in de leer. In 1480 wordt hij vermeld als gezel, samen met Jose Claus en Goessin van der Schuere, onder het dekenschap van Jan de Peystere, in een ordonnantie die handelt over het uitstellen van muiten, het intredegeld en de leertijd van leerknapen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 50, plaat II, nummer 24 en op plaat VIII, nummers 4 en 38.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 50; II, 24; VIII, 4, 38

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v, 29, 36, 49

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 49v

42. Bouwins Daneel (Bauwins, Boudins, Bouwyns)

Daneel Bouwins wordt ingeschreven als meesterkind in 1501-02. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1504-05. Zijn naam staat gegraveerd in plaat II, nummers 75 en 114.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 75, 114

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39, 40

43. Braem Godfried filius Hugo (Godekin filius Huughe)

Godfried Braem, zoon van Hugo, wordt ingeschreven als leerknaap in 1465-66.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24

44. Braem Anthonis (Tuenkin Bram)

Anthonis Braem wordt ingeschreven als leerknaap in 1462-63.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23

45. Braerijc Rik, bastaert Van Rogier Braerijc (Braerijc Rijckaert)

Rik Braerijc, bastaardzoon van Roegier Braerijc, wordt ingeschreven als leerknaap in 1444-45.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16v

46. Brandins Jan (Jannekin)

Jan Brandins wordt ingeschreven als leerknaap in 1475-76. Hij betaalt hiervoor 8 mark, waarvan 2 mark onmiddellijk en 6 mark later te valideren wanneer hij het vrijmeesterschap koopt in 1489-90. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1491-92. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 55, en plaat VIII, nummer 52.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 55; VIII, 52
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27 v, 36v, 37

47. Brandins Lauwerens (Lauwerins)

Brandins Lauwerins verwerft het vrijmeesterschap in 1487-88. Hij betaalt hiervoor 10 mark en is dus niet afkomstig van de stad, noch heeft hij hier het ambacht geleerd. Hij staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. In 1487 weigert hij een boete te betalen van 20 pond, opgelegd omdat hij onterende dingen had gezegd bij iemand van de nering van de meerseniers, waarna hij niet werd ontvangen in de nering. In 1491 heeft hij een geschil met Jan Maene, en krijgt hiervoor een boete van 10 schellingen, een bijdrage in de plaatsing van een Mariabeeld aan de schouw van het schepenhuis.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 61, 65v, 66

48. Brandins Olivier filius Lauwerens (Fierkin f. Lauwerijns)

Olivier Brandins, zoon van Lauwerens, wordt ingeschreven als meesterkind in 1490-91.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37

49. Brecht Geert filius Jan (Gheerkin Bracht)

Geert Brecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1499-1500.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

50. Brecht Jacob filius Jan (Coppin)

Jacob Brecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1448.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17

51. Brecht Jan

Jan Brecht wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1429-30, en staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11, 12

52. Brecht Jan filius Jan (Bracht)

Jan Brecht, zoon van Jan, verwerft het vrijmeesterschap in 1499-1500.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

53. Brecht Jean filius Jan (Hanneken Bracht)

Jean Brecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1499-1500.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

54. Brecht Jean filius Jans (Hannekin)

Jean Brecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1520-21. Zijn naam staat gegraveerd in plaat II, nummer 178.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 178
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43

55. Brecht Jan

Jan Brecht wordt ingeschreven als meesterkind in 1570. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1581-82. Hij wordt in dit jaar in de rekeningen vermeld als gezworene en krijgt in ook zijn loon hiervoor. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 68. Daarnaast staat het jaartal 1579.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 68
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 8/ 1581-82, f° 1

56. Brecht Joost filius Jan (Joosken Bracht)

Joost Brecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1499-1500.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

57. Brecht Lieven filius Jans

Brecht Lievin, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1520-21. In 1543-45 betaalt hij 3 schellingen voor het houden van een winkel met 2 knapen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 144.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 144
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2

58. Brecht Philips

Brecht Philips verwerft het vrijmeesterschap in 1450. Hij staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 18

59. Brecht Pieter filius Jan

Pieter Brecht, zoon van Jan, verwerft het vrijmeesterschap in 1445-46. Hij heeft zijn leertijd niet volbracht binnen de stad. Hij staat vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 16v

60. Breebaert Jan

Jan Breebaert wordt ingeschreven als meesterkind in 1452-53. Hij wordt vermeld op de lijst van de meester die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19

61. Bruchs Melchior (Bruuchs)

Bruchs Melcior gaat in de leer bij Jan van Sint Jacopshuus. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1454. Hij wordt vermeld in de lijst van de meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 20.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 20
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19

62. Bruchs Olivier

Olivier Bruchs wordt vermeld in de lijst van de meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 14.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 14
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

63. Bruchs Ommaer filius Olivier

Ommaer Bruchs, zoon van Olivier, wordt ingeschreven als meesterkind in 1482-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

64. Bruis Hubrecht (Hoebrecht, Olbrecht)

Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 53, en plaat II, nummer 33.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 53; II, 33

65. Burdin Seger (Zegher)

Burdin Segher oefent de functie uit van keurmeester in 1421-22. Hij wordt vermeld in de lijst van de vrije meesters in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 10

66. Brune Seger (Syerkin)

Sigert Brune wordt ingeschreven als leerknaap in 1430-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v

67. Buus Lieven

Lieven Buus staat op de lijst die in 1567 aan de deur van de Sint-Jacobs kerk hing, met de namen op van burgers die voor de Hertog van Alva moesten verschijnen, op straf van verbanning en verbeurte van goederen. In 1568 zien we zijn naam verschijnen als lid van de St. Olave's Church in London: '*Lyven de Buse, goldsmythe,his wife, born in Gaunt, and goethe to the Duche churche and dwell in Shines rentes*'.

Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 3, Gent, 1874, p. 276
R.E.G. Kirk & E.F. Kirk, *Returns of Aliens dwelling in the city and suburbs of London*, deel 3, Aberdeen, 1907, p.368

68. Callaert Jan (Annekin)

Jan Callaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1478-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v

69. Cecliers Pieter

Pieter Cecliers wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

70. Charles Jacop

Jacop Charles verwerft het vrijmeesterschap in 1490-91. Hij betaald hiervoor 9 mark en heeft dus het ambacht niet binnen de stad geleerd. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1492-93, 1496-97, 1499-1500, 1504-05, 1508-09, 1511-12, 1517-18 en 1520-21. In 1493 komt hij samen met Pieter Haeghman, Pieter Van der Schuere en Christoffel Van Hove, omdat zij aan Jacop Van Luik een rente hebben verkocht. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 56, en op plaat VIII, nummers 56, 71, 82, 102, 119, 130, 154, 166.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 56; VIII, 56, 71, 82, 102, 119, 130, 154, 166.
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° v, 37, 38, 38v, 40, 40v, 41, 42, 43
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 63v

71. Charles Jacop (Copkin Chaerle)

Jacop Charles wordt ingeschreven als leerknaap in 1513-14.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

72. Claes Ghijsbrecht

Ghijsbrecht Claes oefent de functie uit van keurmeester in 1525-26.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

73. Clais Olivier

Olivier Clais is deken in 1458-59.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

74. Claus Adriaen

Adriaen Claus wordt ingeschreven als meesterkind in 1478-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v

75. Claus Cornelis

Cornelis Claus verwerft het vrijmeesterschap in 1534-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v

76. Claus Daneel

Daneel Claus wordt ingeschreven als meesterkind in 1454. Hij is deken in 1466-67, 1467-68, 1475-76, 1478-79, 1480-81 en 1489-90. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1456-57, 1459-60, 1473-74, 1501-1502, 1509-10 en 1514-15. In 1464 wordt hij door Jan Van de Moere ingelicht over een klacht die tegen hem loopt omdat hij een toog had gemaakt met beslagen weefsels. In 1466 koopt hij een rente, van 2 pond per jaar, van Jan de Zorgeloze ten voordele van de nering. Deze rente wordt in 1482 verkocht door Ghijselbrecht Van der Schuere als deken, en Jacop van Luik, Cornelis de Bont en Gillis Vilain als keurmeesters, aan Liesbet Scoomans, weduwe van Gillis van Turtelbloeme. In 1468 verzoekt Daneel Claus als deken van de nering aan Jan Van den Poele, overdeken, om een afschrift van een ordonnantie over de wijze waarop de verkiezing van deken en keurmeesters gebeurd. In 1476 laat hij een ordonnantie opstellen met de reglementering van de leertijd van leerknapen, en het uitstellen van muiten. In 1481 start hij als deken van de nering met de bouw van huis *'De Samson'* in de Hoogpoort te Gent. In 1482 heeft Daneel een geschil met Philips Wielant, over een gezamenlijke muur die aan het achterhuis van de nering kwam. Zijn naam staat gegraveerd op plaat plaat I, nummer 9, plaat II, nummer 68, en plaat VIII, nummers 5, 41, 92, 123 en 143. Daar hij op plaat II ook voorkomt is hij dus nog actief na 1483.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° fol 19, 20, 21, 24, 24v, 26v, 27v, 28v, 29, 30v, 36v, 39, 41, 41v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 18, 19, 36, 42
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, deel 3, Gent, 1915, p. 473

77. Claus Daneel filius Jan

Daneel Claus, zoon van Jan, wordt in geschreven als meesterkind in 1497-98.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

78. Claus Elooi filius Daneels

Elooi Claus, zoon van Daneel, wordt ingeschreven als meesterkind in 1477-78. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1482-83, 1494-95. In 1482-83 gaat Joskijn Hughenoet bij hem in de leer. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 56, plaat II, nummer 21, en plaat VIII, nummers 16 en 63.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 56. II, 21; VIII, 16, 63;
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28 v, 29v, 37v, 49

79. Claus Jacop filius Jan

Jacop Claus wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

80. Claus Jan

Jan Claus wordt ingeschreven als leerknaap in 1427-28. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1430-31, en wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 53.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 53
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12v

81. Claus Jan filius Cornelis (Hannekin)

Jan Claus, zoon van Cornelis, wordt ingeschreven als leerknaap in1475-76, en betaalt hiervoor 8 mark, waarvan twee bij zijn inschrijving en 6 bij het verwerven van zijn meesterschap in 1489-90. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 125.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 125
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v, 36v

82. Claus Jan filius Jan

Claus Jan, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

83. Claus Jooris filius Jans

Jooris Claus wordt ingeschreven als meesterkind in 1467-68. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1479-80 en 1491-92.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24v, 29, 37

84. Claus Jose Janssone

Jose Claus, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1465-66. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1472-73, 1474-75, 1479-80, 1485-86 en 1491-92. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 41, II, nummer 20, en plaat VIII, nummer 3, 25, 29 en 50.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 41; II, 20; VIII, 3, 25, 29, 50

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23v, 26, 27, 37, 29, 49

85. Claus Lieven

Lieven Claus staat vermeld in de rekeningen van 1543-45, waar een uitgave wordt gedaan voor het proces van Lieven Claus. Hij krijgt in dezelfde rekening een rente van Gillis Meerlaere. In 1549 wordt hij berecht voor lid te zijn van de secte van de herdopers. Zijn twee dochters worden op 25 en 27 jarige leeftijd voor dezelfde beschuldiging berecht, op 3 december 1573. In de rekeningen 1577-79 en 1579-80 betaalt Maarten Moens zijn rente. In de rekeningen 1583-84, 1589-90, 1590-91 en 1591-92 betaalt Gillis Baes zijn rente. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 121.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 121

P. Bernardus De Jonghe, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, deel 3, Gent, 1781, p. 216

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2 / 1543-45, f° 4, 6; nr. 3/ 1543-45, f° 2; nr 4/ 1543-45, f°2; nr. 5/ 1577-79, f° 4v, 5; nr. 5/ 1579-80, f°6; nr. 12/ 1589-90, f° 1; nr. 12bis/ 1589-90, f°1; nr. 13/ 1590-91, f° 1; nr. 13bis/ 1590-91, f°1; nr. 14/ 1591-92, f° 1

86. Claus Willem

Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 100. Hij moet dus worden gesitueerd tussen 1484 en 1563.

J. Casier, Les orfèvres Flamands et leurs poinçons, Gent, 1914: plaat II, 10

87. Compoer Clais

Compoer Clais wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

88. Coolins Jan Janszone (Hannekin)

Jan Coolins, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1459-60. Hij betaald hier voor de som van 2 mark. Hij dient later bij het verwerven van het vrijmeesterschap nog 6 mark te geven.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 21

89. Coppin Gheert filius Jan (Coppin Gheert filius Hannen)

Gheert Coppin, zoon van Jan, verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83 en betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij heeft dus het ambacht niet binnen de stad geleerd. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam wordt vermeld in 1489, wanneer de deken van de nering hem beschuldigt dat hij op 7 manieren mishandeld heeft. Zo heeft hij gestolen stukken gekocht uit de Sint Veerle kerk. Hij moet voor 6 weken de nering verlaten en een kaars van 6 pond leveren op Sint Eloys dag. Verder moet hij een tafereel maken van 5 voeten lang en 3 voeten breed, met een kruisiging met Onze Lieve Vrouw en Johannes erop, dat in de neringkamer moet komen tussen de kamer en het venster. Ook moet hij een koperen kandelaar in de muur vastmaken met een kaars in van 1 pond. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 35.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 35
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 63v

90. Coppins Diederic (Dierick)

Diederic Coppins verwerft het vrijmeesterschap in 1577-79.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/1577-79 , f° 4

91. Cristians Philip

Philip Cristians oefent de functie uit van keurmeester in 1586-87. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 90.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 90

92. De Backere Jan (Hannekin)

Jan De Backere wordt ingeschreven als meesterkind in 1411-13.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8

93. De Backere Lieven

Lieven De Backere wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

94. De Blauwere Cornelis

Cornelis De Blauwere wordt ingeschreven als leerknaap in 1461-62.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 22

95. De Blec Ghelloet

Ghelloet De Blec oefent de functie uit van keurmeester in 1430-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v

96. De Blyde Jan (Hannekin, Blys, Blue, Blyc)

Jan De Blyde wordt ingeschreven als leerknaap in 1424-25. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35. Hij is deken in 1456-57 en oefent de functie uit van keurmeester in 1449-50, 1458-59, 1462-63, 1468-69 en 1471-72.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v, 14v, 18, 20, 23, 25, 25v

97. De Blyde Jan

Jan De Blyde oefent de functie uit van keurmeester in 1506-07, 1512-13, 1520-21, 1524-25, 1530-31, en 1536-37. In 1513 houdt hij als keurmeester een partij zilver in ter waarde van 2 mark, 7 onsen en 12 Engelse, van Charles van den Hove, die hij had geleverd aan Jan Dammast en Julien Thellier, kokken van Margareta Donagiere van Savoye. In de rekeningen van 1543-45 betaalt Jan de Blyde 5 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 76, plaat VIII, nummers 112, 136, 167 en 182, en plaat IX, nummer 18.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 76; VIII, 112, 136, 167, 182; IX, 18
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40, 41v, 43, 44, 44v, 46
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 68v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v

98. De Blyde Jan filius Jans (De Blie, Hannekin)

Jan De Blyde Jan, zoon van Jan, wordt als meesterkind ingeschreven in 1523-24. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1589-90. In de rekeningen van 1589-90, 1590-91 en 1591-92 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. De rekening van 1590-91 bevat zijn handtekening. Uit 1591 rest ons een consistoriale staf met zilveren kop, uit de Sint-baafskathedraal van Gent. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 181 (met toevoeging van jaartal 1582), en plaat IX, nummer 97.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 181; IX, 97
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 12bis/ 1589-90, f° 1v, 2; nr. 13bis/ 1590-91, f° 1v, 3; nr. 14/ 1591-92, f° 1v
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 106

99. De Blyde Justaes filius Jans (Staeskin)

Claes De Blyde, zoon van Jan wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24. In de rekeningen van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 136.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 136
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v

100. De Blyde Lieven filius Jans (Liefkin)

Lieven De Blyde, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43

101. De Blyde Pauwels (Blie)

Pauwels De Blyde heeft in 1482-83 Joris Weilaert als leerknaap, en in 1490-91 Jan Weilaert . Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, 64 en plaat II, 30.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 64; II, 30
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v, 36v

102. De Blyde Philips (Blie, Blye, Blyde)

Philips De Blyde betaalt in de rekeningen van 1583-84 de som van 20 denieren voor het houden van een winkel. In 1590-91 geeft hij 2 kaarsen van een halve pond voor Sint Eloy dag, en krijgt hiervoor 2 schellingen en 4 denieren. In hetzelfde jaar sterft hij, daar zijn weduwe Maiken de Vrint haar pensioen ontvangt op kerstavond. In de rekeningen van 1597-98 krijgt zij dit nog steeds. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 179. Daarnaast staat het jaartal 1581.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 179
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1; nr. 13/ 1590-91, f° 3; nr. 13bis/ 1590-91, f°2v, kwitantie; nr. 15/1597-98, f° 2v

103. De Blyde Roel filius Jans (Roelkin)

Roel De Blyde, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v

104. De Blyde Simoen (Blie)

Simoen De Blyde oefent de functie uit van keurmeester in 1477-78. In 1478-79 heeft hij Jan Callaert als leerknaap. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 52 en plaat II, nummer 23 met toevoeging van een kruisje.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 52; II, 23
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

105. De Bont Cornelis

Cornelis De Bont is afkomstig uit Breda. Hij heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd en verbleef bij verwerving van het vrijmeesterschap in 1471-72 reeds 2 jaar in de stad. Hij betaalt 9 mark voor zijn inschrijving. Cornelis de Bont is deken in 1487-88, 1488-89, 1493-94, 1494-95, 1495-96, 1496-97, 1499-1500 en 1500-01. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1481-82, 1483-84, 1486-87. Hij heeft in 1774-75 Hendrik Roels, in 1475-76 Jean Stekelinc, in 1481-82 Frans De Brune, in 1483-84 Jan de Bru, in 1494-95 Eloy de Wulf, en in 1497-98 Hannekin Dominiche als leerknapen. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Cornelis de Bont was 'orfèvre en titre' en 'valet' van de hertog Karel de Soute en later van Maximiliaan van Oostenrijk. Hij had een atelier in de Lange Mutn, in huis 'Ingelborch'. Op 12 april 1473 werkt hij samen met Jan Everaert aan een monstrans. Men heeft van hem nog een grootzegel van Maria van Bourgondië, afgebeeld op haar paard met een jachtvalk. Cornelis liet ons in 1482 vier zilveren hechtsels van de schalmeiers na, kentekens die door de Gentse stadsboden werd gedragen (Bijloke, inv. nr. 438 1-4). Een betaling hiervoor vermeld een bedrag van 39 pond groten. Van 1486 dateert een zilveren chrismatorium, met het wapenschild van Willem Wijmeersche, deel van de Rothschild verzameling in het Louvre. Het merkteken van Cornelis de Bont wijzigt in 1486, het was oorspronkelijk een hermelijnstaart, daarna hetzelfde ingeschreven in een gotische ℭ. In 1481 wordt hij vermeld als keurmeester, in een geschil tussen Ghijselbrecht Van der Schuere, deken van de nering, en Stevin Moerslach. Dit geschil handelt over een gezamelijke zijmuur aan het achterhuis van de nering, over het aanbrengen en onderhouden van noodstenen, en de afvoer van water. In 1483 stelt hij samen met Ghijselbrecht Vander Schuere als deken, en Osten de Peistre en Pieter Hagheman als keurmeesters, een reglement op over het leren van het ambacht door vrijmeesterkinderen, en over het houden van een maaltijd op de drie Sint Eloys dagen. In 1489 maakt Cornelis prijzen in zilver voor de schuttersgilde Sint-Joris te Gent. Cornelis de Bont komt in 1492 met de andere dekens samen voor een betaling aan Inghelbert Criec (beeldsnijder). In dat jaar huurt hij een stal in de Wandelsteeghere, tussen de andere kooplieden, die voorheen werd ingenomen door Pauwels Dullaert en Pieter van Noorthoute.

Door de straf van 300.000 kronen die werd opgelegd door Maximiliaan van Oostenrijk, werden in 1488 erfelijke renten ter waarde van 2 pond per jaar verkocht aan Cornelis de Bont voor 24 ponden. In 1494 wordt de rente van de Corduwaniers verkocht aan Cornelis de Bont omdat de nering hem dat schuldig was. Hij had verder ook een rente op een huis in de Oudburg te Gent, het huis van Machtelt van Lauwe en Gillis Saghen, haar zoon, met als buren Pieter Steernaert en Lievin van Biervliet.

Deze rente van 12 schellingen per jaar, verkocht aan Cornelis de Bont, viel samen met de rente van de corduwaniers. Verder had hij ook een rente op een huis in deVolderstraat, van de overleden Jan Heblin, en een rente die hij overkocht van Jan Van de Moere, op huis van Jan Van de Bundre en het huis van Margriet Andries, beiden in de Strijpstraat.

In 1495 treedt hij als deken op in een geschil tussen Claes Francke en Pieter van Hove, Geert van West en Willem de Rantere als keurmeesters, omdat Claes kwaad had gesproken over de nering. Hij moet hiervoor een bedevaart doen naar Keulen, de deken (Cornelis De Bont) om vergiffenis vragen en twee pond geven aan Sint Eloy. Hij wordt vermeld in 1496, in een geschil tussen hem en Jan de Lanoye, waarbij hij de zoon van deze laatste weigerde te boek te stellen. Jan de Lanoye had zijn titel verloren op 25 october 1477 en moest 50 jaar het land verlaten.

Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 46, plaat II, nummer 5 en plaat VIII, nummers 11, 18, 30, 33, 37, 57, 61? 65, 69, 81 en 85.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 46; II, 5; VIII, 11, 18, 30, 33, 37, 57, 61, 65, 69, 81, 85
J. Casier en P. Bergmans, *L'art ancien dans les Flandres*,Brussel, 1914-22, III, p. 95
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, Gent, 1866: deel II, p. 225
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, Gent, 1884: deel II, p. 298, 303-306
P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 86-87
P. Lacroix, *Les arts au moyen âge et à l'époque de la renaissance*, Parijs, 1869, p. 147
P. Lacroix, *Moeurs, usages et coutumes au Moyen-Age et à l'epoque de la Renaissance*, Parijs, 1877, p. 321, fig. 247
L. Van de Walle, 'De la richesse artistique et scientifique de la ville de Gand', in: *Messager des sciences historiques et archives des arts de Belgique*, 1845, p. 277
P. Van Duyse, 'Un Chef-d'Oeuvre d'Orfèvrerie du quinzième Siècle', in: *Messager des sciences historiques et archives des arts de Belgiqu*e, 1846, p. 63
E. Marchal, La *sculpture et les chefs-d'oeuvre de l'orfèvrerie Belges*, Brussel, 1895, p. 212
L. Minard-Van Hoorebeke, *Description des Méreaux*, Gent, 1877, p. 178
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v,27, 27v, 29v, 30, 36, 37, 37v, 38, 38v, 39, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 1, 1V (1494), 9, 9v (1483), 20v (1481), 24 (1463), 42 (1482), 59 (1488), 67 (1495), 69v (1496)
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel I, p. 14; nr. 385
Tent. Cat. *1000 jaar Kunst en Cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975: p. 266
Tent. Cat. *Exposition de tableaux, antiquités et objets d'art*, Gent (Inkomhal Universiteit) 1845, p. 19, nr. 277
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 103-104
V. Vander Haegen, 'Enquête sur la vie et les oeuvres de Corneille de Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de Bourgogne', in: *Annales du XXI Congrès de la Fédération historique et archéologique de Belgique*, deel 2, Luik, 1909, p. 146-148

106. De Borchgrave Jan

Jan De Borchgrave oefent de functie uit van keurmeester in 1526-27. In 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. In dit jaar is hij ook assistent van de keurmeester van de nering. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummers 72, 120 en 166, en plaat I, nummer 3. Daarboven staat het jaartal 1559.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 72, 120, 166; IX, 3

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v, 2v, 7

107. De Borchgrave Pieter

Pieter De Borchgrave wordt ingeschreven als leerknaap in 1454. Hij verwerft het meesterschap in 1459-60, en betaalt hiervoor de som van 8 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1463-64, 1470-71 en 1473-74. In 1474 gaat Hannekin Baillats bij hem in de leer. Pieter de Borchgrave wordt vermeld in een geschil in 1463, in het dekenschap van Jan Van den Moere, waarbij hij een ring uit koper had verguld. Hij verdedigt zich door te zeggen dat hij niet van het voorgebod afwist, maar krijgt toch een boete van 10 pond parisis hiervoor. Verder mag hij 6 weken zijn ambacht niet uitoefenen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 29 en plaat II, nummer 14.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 29, II, 14

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19, 21, 23, 25v, 26v, 28v

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 31v

108. De Bruine Arend filius Fransois (Arekin, Francoys)

Arend De Bruune , zoon van Francois, wordt ingeschreven als meesterkind in 1504-05.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

109. De Bruine Frans

Frans De Bruine wordt ingeschreven als leerknaap in 1481-82. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1499-1500, en betaalt hiervoor 6 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29, 38v

110. De Bruine Jean filius Francois (Hanneken)

Jan Brecht, zoon van Francois, wordt ingeschreven als meesterkind in 1499-1500.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

111. De Bruine Jozef filius Francois (Joosken)

Jozef Brecht, zoon van Francois, wordt ingeschreven als meesterkind in 1499-1500.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

112. De Brune Jan

Jan De Brune verwerft het vrijmeesterschap in 1505-06, en betaalt hiervoor 6 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

113. De Bruu Jan filius Jan (Hanneken de Bruwe, Bru)

Jan De Bruu, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1483-84. Hij gaat in de leer bij Cornelis de Bont, voor een periode van 6 jaar. Hij betaalt hiervoor 6 marc. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1507-08.

F. De Potter, Gent *van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 304
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30, 40v
S.A.G. reeks 301, jaarregisters van de keure, 1483-84, f°35

114. De Bruwere Triesteram

Triesteram De Bruwere oefent de functie uit van keurmeester in 1430-31. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4, 12v

115. De Buc Claes (Claeys)

Claes De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

116. De Buc Francois

Francois De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1570. Hij verwerft het meesterschap in 1577-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 2

117. De Buc Frans (Franskin)

Frans De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 177.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 177
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

118. De Buc Frederic (Frodys)

Frederic De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38. Hij woonde in 'Den Grooten Wulf' op de Vrijdagsmarkt. Hij verbleef ook in Engeland waar hij zoals in Gent de hervormde predicaties bijwoonde, en droeg geldelijk bij om de hervormde godsdienst te Gent te vestigen. In februari 1568 behoort hij tot de gedeputeerden op de lijst van de Hertog van Alva. Hij wordt overgebracht naar het kasteel van Vilvoorde. In Brussel wordt hij op 5 april 1569 onthoofd. Zijn huis wordt verbeurd in 1569. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 157.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 157
Bijdragen tot de geschiedenis en de oudheidkunde, Gent, 1943, p. 138
P. Bernardus De Jonghe, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, deel 1, Gent, 1781, p. 113
F. De Potter, *Dagboek van Cornelis en Philips van Campene*, Gent, 1870, p. 101, 152, 214
V. Fris, 'Notes pour servir a l'histoire des oconoclastes et des calvinistes à Gand de 1566 à 1568', In: *Handelingen der maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, deel 9, Gent*, 1909, p. 105, 115
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 3, Gent, 1874, p. 259

119. De Buc Jean (Hannekin)

Jan De Buc wordt ingeschreven als leerknaap in 1425-26.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

120. De Buc Jean (Hannekin)

Jan De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

121. De Buc Hendrik (Heynckin, Herri)

Hendrik De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38.
Zijn naam kwam ook voor op de lijst van de Hertog van Alva, waarna hij de stad ontvluchtte. In 1567 keert hij terug en woont achter het hof van wijlen dhr. Van Huelen aan de Leie. Een Spanjaard ging met zijn renteboeken gaan lopen en probeerde hem tijdens de achtervolging dood te steken. Hij werd uiteindelijk uit de stad geband. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 152.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 152
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 3, Gent, 1874, p. 57

122. De Buc Joos

Joos De Buc Joos betaalt in de rekeningen van 1583-84 de som van 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1

123. De Buc Lieven filius Lieven (Liefkin)

Lieven De Buc, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als leerknaap in 1506-07. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 91.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 91
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v

124. De Buc Lieven

Lieven De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

125. De Buc Justaes (Stasin)

Justaes De Buc verwerft het vrijmeesterscahp in 1427-28.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

126. De Buc Thomas (Thomaesken)

Thomas De Buc wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

127. De Causmaker Jacop filius Martins

Jacop De Causmaker wordt ingeschreven als meesterkind in 1468-69. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1477-78 en 1480-81, het jaar wanneer de bouw van het nieuwe goudsmedenhuis, *'de Samson'* in de Hoogpoort, van start gaat. In 1478-79 gaat Jan De Mutere bij hem in de leer. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 43, en plaat VIII, nummer 7.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 43; VIII, 7
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25, 28v, 29
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, deel 3, Gent, 1915, p. 473

128. De Causmaker Maarten (Martin)

Maarten De Causmaker wordt ingeschreven als leerknaap in 1429-30. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1437-38. Hij is deken in 1454, 1459-60, 1460-61, 1461-62, 1464-65, 1465-66 en 1469-70. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1450-51 en 1454-55. Hij heeft in 1445-46 Corijn Van den Moeren, en in 1454 Pieter de Borchgrave als leerknaap. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In 1464 treedt hij als deken op tegen Ghijselbrecht Van der Schuere, omdat hij na de avondklok had gewerkt en zijn boete niet wou betalen. In 1465 wijst hij Ghijselbrecht drie boeten toe. In 1469 is hij deken tijdens een geschil tussen Antonis van West en Cornelys van Zeverne. Antonis van West had juwelen gekocht in woeker, afkomstig van sterfhuizen. In 1470 treed hij op als deken in een geschil met Guy Dujardin, omdat hij juwelen had verkocht die niet waren gestempeld. Zij naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 5.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12, 15v, 16v, 18, 19, 21, 22, 23v, 25
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 22v (1464), 28 (1465), 32v (1469), 33 (1470)

129. De Causmaker, weduwe van

De weduwe De Causmaker staat gegraveerd op plaat I, nummer 62.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 62

130. De Cautere Willem

Willem De Cautere staat gegraveerd op plaat II, nummer 58.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 58

131. De Clerc Jacob

Jacob De Clerc verwerft het vrijmeesterschap in 1488-89. Hij betaalt hiervoor 10 mark en heeft het ambacht dus niet in de stad geleerd. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 52.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 52
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36

132. De Coninc Jan filius Leonard (Hanekin filius Lennoets)

Jan De Coninc, zoon van Leonard, wordt ingeschreven als leerknaapin 1466-67. Hij betaalt hiervoor 2 mark. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1472-73, en betaalt hiervoor 6 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1487-88. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 49, plaat II, nummer 31 en 142, en plaat VIII, nummer 35.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 49; II, 31, 142; VIII, 35
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24, 26, 49

133. De Coninc Jos

Jos De Coninc is deken in 1508-09. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1514-15, 1519-20, 1523-24 en 1528-29. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 86, plaat VIII, nummers 144, 163, 178, plaat IX, nummer 10. In 1529 treed hij op samen met Eloy de Wulf, als deken, en Jooris Vijts en Goris van Alssene als mede keurmeesters tegen Joos Moenkins, die een gestolen monstrans had te koop gesteld, waarvoor hij schadeloosstelling kreeg. Zijn naam staat gegraveerd op laat II, nummer 86 en plaat VIII, nummers 144, 163 en 178, en plaat IX, nummer 10.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 86, VIII, 144, 163, 178; IX, 10
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40 v, 41v, 43, 43v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 71v

134. De Coninc Michiel

Michiel De Coninc verwerft het vrijmeesterschap in 1411-13. Hij is deken in 1421-22. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1426-27 en 1428-29. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 8, 10, 11v, 12

135. De Coninc Pieter (Pierkin)

Pieter De Coninc wordt ingeschreven als meesterkind in 1511-12. Hij verwerft het meesterschap in 1532-33, en oefent de functie uit van keurmeester in 1535-36. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 123, plaat II, nummer 125 en plaat IX, nummer 40.

J. Casier, Les orfèvres Flamands et leurs poinçons, Gent, 1914: plaat I, 123; II, 125; IX, 40
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v, 45, 46

136. De Coorde Augustus (Ostekin)

Augustus De Coorde, wordt ingeschreven als leerknaap in 1467-68, hij betaalt hiervoor 8 mark, waarvan twee onmiddellijk, en zes bij de verwerving van het vrijmeesterschap.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24v

137. De Dendre Jan (Annekin)

Jan De Dendre wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

138. De Groote Gillis filius Jan (Gillekin)

Jan De Groote, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1534-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v

139. De Groote Jean filius Jans (Hannekin)

Jan De Groote wordt ingeschreven als meesterkind in 1534-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v

140. De Groote Joos filius Jan (Jooskin)

Joos De Groote, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1534-35. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 158.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 158
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v

141. De Grote Jan

Jan De Grote Jan verwerft het vrijmeesterschap in 1522-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v

142. De Hert Francois filius Lieven

Francois De Hert, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

143. De Hert Frans filius Francois (Franskin)

Frans De Hert, zoon van Francois, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

144. De Hert Joos filius Francois (Jooskin)

Joos De Hert, zoon van Francois, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.
In de rekeningen van 1543-45 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 94.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 94
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/1543-45, f° 1v, 3

145. De Hert Lieven

Lieven De Hert verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83, en betaalt hiervoor 10 mark. Hij heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

146. De Hert Pieter filius Francois (Pierkin)

Pieter De Hert, zoon van Francois, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

147. De Hoeghe Ghelein

Ghelein De Hoeghe wordt ingeschreven als leerknaap in 1484-85.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

148. De Hont Ghijselbrecht

Ghijselbrecht De Hont verwerft het vrijmeeserschap in 1432-33. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1437-38 en 1448-49.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14, 15v, 17v

149. De Hont Jan filius Ghijselbrecht

Jan De Hont, zoon van Ghijselbrecht, wordt ingeschreven als meesterkind in 1464-65.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23v

150. De Hont Willem

Willem De Hert wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Hij is eigenaar van het Pieter Chieresteen op de Korenmarkt in 1443.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 3, Gent, 1884, p. 127
C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118

151. De Huivettere Jan (Hannekin)

Jan De Huivettere wordt ingeschreven als leerknaap i n1501-02. Hij betaalt hiervoor 2 mark. Op de lijst van gedeputeerden van de Hertog van Alva in 1567 staat 'Jan de Vettere'.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 3, Gent, 1874, p. 275

152. De Jaghere Jan

Jan De Jaghere verwerft het vrijmeesterschap in 1422-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

153. De Jonghe Adriaan (Adriaenkin)

Adriaan De Jonghe wordt ingeschreven als leerknaap in 1509-10.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

154. De Jonghe Adriaan filius Jan (Adriaenkin)

Adriaan De Jonghe, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1480-81. Hij betaalt hiervoor 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29

155. De Lanoet Jan filius Jan (Annekin)

Jan De Lanoet, zoon van Jans, wordt ingeschreven als meesterkind in 1504-05.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

156. De Lanoy Jan (De Planoit)

Jan De Lanoy verwerft het vrijmeesterschap in 1455. Hij is niet afkomstig van de stad Gent. Hij is deken in 1470-71, 1471-72 en 1472-73. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1462-63. Hij heeft in 1462 Anthonis Braem, in 1470-71 Godfried Herrot, in 1471-72 Andries van Halwyn en in 1475-76 Jan Permentier als leerknapen. In 1496 stelt hij aan Cornelis de Bont de vraag waarom hij zijn zoon niet te boek kan stellen. Jan de Lanoy had zijn titel verloren en moest voor 50 jaar het land verlaten vanaf 25 october 1477. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 19.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 19
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19, 23, 25v, 26, 27v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 69v

157. De Leen Claes Hermans zone (Claeysken)

De Leen Claes, zoon van Herman, wordt ingeschreven als meesterkind in 1496-97.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

158. De Leen Herman

De Leen Herman verwerft het vrijmeesterschap in 1496-97. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1514-15.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38, 41v

159. De Leenknecht Jan filius Wauter

Jan De Leenknecht, zoon van Wauter, wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

160. De Leenknecht Jan filius Jan (Annekin)

Jan De Leenknecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1502-03.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39v

161. De Leenknecht Frans filius Jans (Franskin)

Frans De Leenknecht, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1502-03.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39v

162. De Leeuwe Herman

Herman De Leeuwe oefent de functie uit van keurmeester in 1499-1500, 1505-06, 1510-11 en 1514-15. Hij woonde in de Hoogpoort 57. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 64, plaat VIII, nummers 84, 107, 126 en 142.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 64; VIII, 84, 107, 126, 142

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38v, 40, 41, 41v

Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel III, p. 567

163. De Leghe Pieter (Pierkin)

Pieter De Leghe wordt ingeschreven als leerknaap in 1511-12.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

164. De Lenoet Gillis

Gillis De Lenoet wordt ingeschreven als leerknaap in 1458-89. Hij gaat in de leer bij Jan de Lenoet , zijn broer, en betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

165. De Lenoet Jan

Jan De Lenoet heeft in 1458-59 Gillis De Lenoet, zijn broer, als leerknaap.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

166. De Mey Willem

Willem De Mey wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

167. De Mey Willem (Willekin)

Willem De Mey wordt ingeschreven als leerknaap in 1513-14. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1530-31, en oefent de functie uit van keurmeester in 1535-36. In 1539 verklaart hij naar aanleiding van de opstand van de creesers dat zij de rijken wilden beroven en tergen. In de rekening van 1540-41 betaalt zijn weduwe aan de nering. Hij is dus gestorven tussen 1539 en 1541. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 122 en plaat IX, nummer 39.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 122; IX, 39
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41, 44v, 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 1/ 1540-41, f° 1
J. Dambruyne, 'De middenstand in opstand', in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, deel 57, Gent, 2003, p. 97

168. De Muenc Pieter

Pieter De Muenc verwerft het vrijmeesterschap in 1411-13. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1421-22. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 8, 10

169. De Mutere Laureins (De Muertere Laukin)

Laureins De Mutere wordt ingeschreven als leerknaap in 1490-91. Hij betaalt hiervoor 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37

170. De Mutere Jan (Annekin)

Jan De Mutere wordt ingeschreven als leerknaap in 1478-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v

171. De Naghele Francois

Francois De Naghele is knaap van de nering in 1583-84. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 175.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 175
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1v, 2

172. De Naghele Jan

Jan De Naghele is afkomstig van Hamburg. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1474-75, en betaalt hiervoor 9 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1475-76, 1480-81, 1486, 1489-90, 1493-94 en 1497-98. Hij heeft in 1475-76 Jan Claus, en in 1482-83 Janneken de Naghele als leerknapen. In 1476 laat hij, samen met Daneel Claus als deken, en Pieter van Noorthoute en Jacop de Lange een ordonnantie opstellen met de reglementering van de leertijd van leerknapen, en het uitstellen van muiten. In 1481 start hij met Daneel Claus als deken van de nering met de bouw van huis *'De Samson'* in de Hoogpoort te Gent. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 47, plaat II, nummer 22, en plaat VIII, nummers 6, 27, 43, 58 en 74.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 47; II, 22; VIII, 6, 27, 30v, 43, 58, 74

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27, 27v, 29, 29v, 36v, 37, 38, 49

Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel III, p. 473

173. De Naghele Jan (Jannekin)

Jan De Naghele wordt ingeschreven als leerknaap in 1482-83. Hij oefent de functie uit van keurmeeser in 1527-28. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 113, en plaat IX nummer 8. Jan de Naghele moet een zoon hebben gehad, Jan, die ons 2 uilenbekertjes naliet, één van ca. 1564 en een van ca. 1560-70. Zij zijn uitgevoerd in zilver en bezet met robijnen. Het meesterteken bestaat uit 2 gekruiste nagels.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 113; IX, 8

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v, 44

Tent. Cat. Magie *van de edelsmeedkunst, Europees zilver uit privébezit 1500-1850*, Gent (Museum voor Sierkunst en Vormgeving), 2000: deel I, p. 73-74

Tent. Cat. *Meesterwerken in zilver*, Gent (Bijlokemuseum) 1985, p. 219

174. De Naghele Joris Janszone (Jooskin)

Joris De Naghele, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1493-94. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 109. Daarnaast staat het jaartal 1522.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 109

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37

175. De Naghele Lois

Lois De Naghele staat gegraveerd op plaat II, nummer 169. Daarnaast staat het jaartal 1562.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 169

176. De Naghele Pieter filius Jan (Pieterkin)

Pieter De Naghele filius Jan wordt ingeschreven als meesterkind in 1489-90.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v

177. De Peau Willem

Willem De Peau wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

178. De Peistere Augustus filius Joos (Hoste)

Augustus De Peistere, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1520-21. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 156.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 156
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43

179. De Peistere Boudin

Boudin De Peistere wordt ingeschreven als meesterkind in 1453. Hij is deken in 1477-78 en oefent de functie uit van keurmeester in 1453-54, 1457-58, 1461-62 en 1463-64. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Tevens komt hij voor in de rekeningen van de Hertog van Bourgogne in 1466. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 4, en plaat II, nummer 8, met toevoeging van een kruis. Hij was dus in 1484 nog vrijmeester.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 4; II, 8
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19, 20, 22, 23, 28
P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 82

180. De Peistere Christoffels

Christoffels De Peistere wordt vermeld in 1549 in een proces met de weduwe van Willem Dedelync, voor wie Jan Sammelins, schilder, en Victor de Vos, fruitenier, borg staan. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 170. Daarnaast staat het jaartal 1568.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 170
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 258
S.A.G., reeks 330, schepen van gedeele - staten van goed, 1550-51, f° 34v

181. De Peistere Ghijselbrecht

Ghijselbrecht De Peistere wordt ingeschreven als leerknaap in 1410. Hij gaat, op achtjarige leeftijd, in de leer bij Mathias van Houtem voor 8 jaar, omdat zijn vader reeds vroeg was gestorven, en zijn moeder een tweede huwelijk was aangegaan.

F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 300
S.A.G., wezenboek, 1410-11, f° 7

182. De Peistere Jacop filius Joos (Copkin)

Jacop De Peistere, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1520-21. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 155.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 155
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43

183. De Peistere Hans filius Joos (Hannekin)

Hans De Peistere, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1520-21. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 156. Daarnaast staat het jaartal 1549.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 156
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v, 3

184. De Peistere Jan

Jan De Peistre verwerft het vrijmeesterschap in 1458-59. Hij is deken in 1479-80, 1497-98, 1501-02, 1502-03, 1506-07 en 1511-12. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1462-63, 1466-67, 1469-70, 1474-75, 1489-90 en 1491-92. In 1470-71 gaat Jean Van der Steur bij hem in de leer. In 1480 vaardigt hij samen met Goessin Van der Schuere, Jose Claus en Andriaan Boudens een reglement uit over het uitstellen van muiten en de leertijd van leerknapen. In 1483 stelt hij samen met Ghijselbrecht Vander Schuere als deken, en Cornelis de Bont en Pieter Hagheman als keurmeesters, een reglement op over het leren van het ambacht door vrijmeesterkinderen, en over het houden van een maaltijd op de drie Sint Eloys dagen. In 1494 erft hij een rente op een stuk land in Lovendegem van 12 schellingen groten, te betalen op Kerstdag en Johannesdag, van Jan de Peistre omdat de nering hem dat toen schuldig was. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 26, plaat II, nummers 9, 42, 147 en 163, en plaat VIII, nummers 1, 44, 51, 77, 89, 93, 109 en 129.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 26; II, 9, 42, 147, 163; VIII, 1, 44, 51, 77, 89, 93, 109, 129
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20,, 24, 25, 25v, 27, 29, 36v, 37, 38, 39, 39v, 40v, 41
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 1 (1494), 9 (1483), 49v (1480)

185. De Peistere Jan

Jan de Peistere zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 147 en 163. Daarboven staat het jaartal 1557.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 147, 163

186. De Peistere Joos f Joos (Jooskin)

De Peistre Joos, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1520-21.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43

187. De Peistere Lieven

Lieven De Peistre Lievin verwerft het vrijmeesterschap in 1533-34. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 132.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 132
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2v

188. De Peistere Octaaf filius Willems (Octe)

Octaaf De Peistre, zoon van Willem, wordt ingeschreven als meesterkind in 1467-68. Hij is deken in 1468-69, en oefent de functie uit van keurmeester in 1483-84. Hij heeft in 1467-68 Augustus de Coorde en in 1483-84 Eloy van Auweghem als leerknapen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 39, plaat II, nummer 6, en plaat VIII nummer 19. In 1483 vaardigt hij samen met Ghijselbrecht Van der Schuere als deken, en Cornelis de Bont en Pieter Hagheman als keurmeesters een reglement uit voor het leren van het ambacht door vrijmeesterkinderen.

J. Casier, Les orfèvres Flamands et leurs poinçons, Gent, 1914: plaat I, 39; II, 6; VIII, 19
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24 v, 25, 30, 51, 77, 89, 93, 109, 129
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f°9

189. De Peistere Olivier

Olivier De Peistre oefent de functie uit van keurmeester in 1517-18, 1525-26, 1529-30, 1535-36, 1543-44 en 1544-45. In de rekeningen van 1543-45 komt hij voor als gezworene. Hij betaalt in dat jaar 20 denieren voor het houden van een winkel, wordt 12 schellingen en 6 denieren betaald voor zijn keurmeesterschap. Bij het afsluiten van de rekening van het vorig jaar krijgt hij 4 schellingen terug. Zijn naam staat gegraveerd op plaat 22 nummer 96, plaat VIII, nummers 156 en 187, en plaat IX, nummers 14 en 38.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 96, VIII, 156, 187; IX, 14, 38
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42, 44, 44v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1, 7; nr. 3/ 1543-45, f° 1; nr. 4/1543-45, f° 2v

190. De Peistere Willem

Willem De Peistre is deken in 1447 en 1452. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1429-30, 1431-32, 1433-34, 1435-36, 1438-39 en 1444-45.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12, 12v, 14, 15, 15v, 16v, 17, 18

191. De Rantere Willem filius Willems (Willekin)

Willem De Rantere, zoon van Willem, wordt ingeschreven als leerknaap in 1479-80. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1493-94. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark. Hij wordt vermeld in 1495, in een geschil tussen Claes Francke aan de ene zijde, en Cornelis de Bont, Pieter Van den Hove, Geert van West en hijzelf aan de andere zijde, omdat Claes kwaad had gesproken over de nering. Verder ontvangt hij een inventaris met standaarden, banieren en trompetten (ongedateerd).

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 67
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f°29, 37
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 2, Gent, 1904, p. 294

192. De Ruede Hendrik (Heinric)

Hendrik De Ruede wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

193. De Smet Jan

Jan De Smet verwerft het vrijmeesterschap in 1458-59. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1459-60.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20, 21

194. De Stelle Jan filius Gillis (Annekind)

De Stelle Jan, zoon van Gillis, wordt ingeschreven als leerknaap in 1434-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v

195. De Stoenere Anthonis (Tulpin)

Anthonis De Stoenere wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

196. De Suttere Lieven (Liefkin)

De Suttere Lieven wordt ingeschreven als leerknaap in 1506-07.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v

197. De Valkeneere Gheeraert (Gheerolf)

Gheeraert De Valkenaere oefent de functie uit van keurmeester in 1400-01, 1411-13 en 1431-32. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. In 1412-13 betaalt de stad Oudenaarde een bedrag aan hem voor een fraai present in zilver voor Madame de Charolais voor haar blijde inkomst.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14
E. Vandermeersch-Lantmeeters, *De oudenaardse zilversmeden en hun werk (16de – 18de eeuw)*, Oudenaarde, 1988, p. 14.

198. De Valkeneere Jan

Jan De Valkeneere wordt vermeld in 1479, omtrent een geschil waarbij hij stukken had in zijn toog die niet gemerkt waren.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 49

199. De Voe Hendrik (Heykin)

Hendrik De Voe wordt ingeschreven als meesterkind in 1429-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

200. De Voe Jan

Jan De Voe wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23. Hij gaat in de leer bij Steven van Curtrike.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

201. De Voe Jan

De Voe Jan verwerft het vrijmeesterschap in 1422-23. Hij is deken in 1453-54 en oefent de functie uit van keurmeester in 1429-30. In 1458 wordt hij vermeld in een geschil over het intredegeld van Ghijselbrecht Van der Schuere, die vrijmeester werd in 1454, wanneer Jan de Voer deken was. Hij wordt verder vermeld in 1478 in een geschil waarbij een van zijn soldeurs op reis was, en hij een andere had aangenomen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 1.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 1
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11, 12, 19
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 15, 26v & 30 (1458), 36v (1478)
F. Crooy, *L'orfèvrerie religieuse en Belgique depuis la fin du 15e siècle jusqu'à la révolution Française*, Brussel, 1911, p. 65

202. De Voe Jan filius Jan

Jan De Voe, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1466-67. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 146.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 146
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24

203. De Vos Cornelis Pieters sone

Cornelis De Vos, zoon van Pieter, wordt ingeschreven als leerknaap van Lievins Van der Ellen in 1441-42.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16

204. De Wilde Jan

Jan De Wildes naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 63.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 63

205. De Wilde Jan filius Matheus (Hannekin)

Jan De Wilde, zoon van Matheus, wordt ingeschreven als leerknaap in 1473-74. Hij betaalt hiervoor 8 mark, waarvan 2 bij de aanvang van de leertijd, en 6 bij het verwerven van het vrijmeesterschap in 1479-80. Hij is deken in 1491-92 en oefent de functie uit van keurmeester in 1487. Hij heeft in 1479-80 Willem De Rantere, en in 1483-84 Laureins Baert als leerknaap. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 26, en plaat VIII, nummer 31 en 49.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 26; VIII, 31, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26v, 29, 36, 37, 49

206. De Wilde Maarten filius Bertram

Maarten De Wilde, zoon van Bertram, wordt ingeschreven als leerknaap in 1465-66. Hij betaalt hiervoor 8 mark, waarvan 2 bij de aanvang van zijn leertijd en 6 bij het verwerven van het vrijmeesterschap in 1484-85. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1487-88. In 1489-90 gaat Willem Van der Hoestinen bij hem in de leer. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 38, en plaat VIII, nummer 36.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 38; VIII, 36
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24, 30, 36, 36v

207. De Wint Gillis

Gillis De Wint staat gegraveerd op plaat II, nummer 145.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 145

208. De Wintere Claes filius Gillis

Claes De Wintere, zoon van Gillis, wordt ingeschreven als leerknaap in 1477-78. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1492-93, en betaalt hiervoor de som van 6 mark. Hij woonde in 'Den Zwarte Ruiter' in de Hoogpoort. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. In 1493 wordt hij vermeld in een geschil, omdat hij een slecht diadeem had gemaakt met de naam van Jan Van de Moere erop. Hij moet de nering schadeloos stellen, bidden om vergiffenis en een boete betalen van 10 pond. Verder wordt hij ook vermeld in een (ongedateerd) geschil omdat hij een soldering slecht zou hebben uitgevoerd. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 59 en 65.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 59, 65
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v, 36, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 66, 67
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel III, 567

209. De Wintere Frans filius Jacobs (Franskin)

Frans De Wintere, zoon van Jacob, wordt ingeschreven als meesterkind in 1538-39.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

210. De Wintere Jacob filius Willems (Coppin)

Jacob De Wintere, zoon van Willem, wordt ingeschreven als leerknaap in 1494-95. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1508-09. Hij oefent de functie uit van vrijmeester in 1509-10 en 1521-22. In de rekening van 1540-41 wordt hij vermeld als knaap van de nering. In de rekening van 1543-45 krijgt hij zijn loon, en wordt hij betaald voor het herbetegelen van de glasramen en het schoonmaken van de kapel op drie Sint Eloys dagen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 85, en plaat VIII, nummers 124 en 171.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 85; VIII, 124, 171
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v, 40v, 41
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 1/ 1540-41, f° 1v; nr. 2/1543-45, f° 5, 6v; nr. 3/ 1543-45, f° 2v; nr. 4/ 1543-45, f°2v

211. De Wintere Jan filius Jan (Hannekin)

Jan De Wint Jan, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1479-80. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1497-98. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1502-03. Zijn naam staat gegraveerd op plaat op plaat I, nummer 63, plaat II, nummers 65, 87 en 112 en plaat VIII, nummer 96.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 63; II, 65, 87, 112; VIII, 96
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29, 38, 39v

212. De Wintere Lodewijk filius Claes (Luiskin)

Lodewijk De Wintere filius Claes wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v

213. De Wispelaere Jan

Jan De Wispelaere is deken in 1422-23, 1425-26 en 1426-27. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Hij bouwt zijn huis met stenen van de stadsvesten, waartegen in 1451 een onderzoek begon. In 1415 wordt hij vermeld in een geschil waarin hij zich beklaagt over de meerseniers, omdat ze dagelijks zilveren vaatwerk tentoon stellen, en een toog maken met kettingen met belletjes, knoppen, kettingen, vrouwengordels, mansknopen en ringen. In 1428 is hij overdeken van de kleine neringen. In 1425 vaardigt hij, samen met Jan Van de Moere, Hendrik Boudens en Stevin van Curtricke een ordonnantie uit over de tewerkstelling van de knapen.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4, 11, 11v, 34 (1425)
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 40v-41v (1415)
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 1, Gent, 1884, p. X
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 1, Gent, 1901, p. 47

214. De Wulf Elooi

Eloy De Wulf wordt ingeschreven als leerknaap in 1495-96 bij Cornelis De Bont. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1497-98. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark. Hij is deken in 1527-28, 1528-29 en 1529-30. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1505-06 en 1512-13. Hij heeft in 1501-02 Jan De Huivettere en in 1505-06 Daneel Lachengoen als leerknapen. Twee zilveren boeksluitingen van zijn hand, daterend van 1518 zijn tot ons gekomen. Hij treedt in 1529, samen met Joos de Coninc, Jooris Vijts en Goris van Alssene op tegen Joris Moenkins, die een gestolen monstrans had te koop aangeboden. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, 70, en plaat IX, nummers 5, 9 en 13.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 70; plaat IX, 5, 9, 13

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37 v, 38, 39, 40, 41v, 44, 44v

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f°71v (1529)

Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel I, p. 104

Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 270

215. De Wulf Lievin

Lieven De Wulf staat gegraveerd op plaat II, nummer 141.

J. Casier, Les orfèvres Flamands et leurs poinçons, Gent, 1914: plaat II, 141

216. Debante Jan (Hannekin)

Jan Debaute wordt ingeschreven als leerknaap in 1489-90. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v

217. Den Bliec Jan

Jan Den Bliec verwerft het vrijmeesterschap in 1448.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17v

218. Den Bliec Jan filius Jan (Hanneken)

Jan Den Bliec wordt ingeschreven als leerknaap bij zijn vader Jan in 1448-49.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17v

219. Dhertoghe Jaques

Dhertoghe Jaques oefent de functie uit van keurmeester in 1599-1600. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 138.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 13

220. Dhooge Jan

Jan Dhooge verwerft het vrijmeesterschap in 1497-98. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 71.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 71
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

221. Dhooge Jan filius Jans (Hannekin Doeghe, De Hoeghe)

Jan Dhooge, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

222. Dinghelsche Jan (Hannekin)

Dinghelsche Hannekin wordt ingeschreven als leerknaap in 1425-26.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

223. Doem Jan (Annekin)

Jan Doem wordt ingeschreven als leerknaap in 1431-32.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v

224. Dominice Jan (Hannekin)

Jan Dominicle wordt ingeschreven als leerknaap in 1497-98, bij Cornelis de Bont. Hij is de zoon van Jan van Brugge.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38
V. Vander Haegen, Enquête sur la vie et les oeuvres de Corneille de Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de bourgogne, in: *Annales du XXI Congrès de la Fédération historique et archéologique de Belgique*, deel 2, Luik, 1909, p. 151

225. Donaes Wouter

Wouter Donaes wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

226. Douveliers, Jan

Jan Douveliers staat gegraveerd op plaat II, nummer 150. Daarnaast staat het jaartal 1544.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 150

227. Drugouwen Jacop

Jacop Drugouwen heeft in 1484-85 Jan Pattyn als leerknaap.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

228. Du Wees Hugo van Erdinghe (Dhuweez Huughe)

Hugo Du Wees is afkomstig van Erdingen. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1505-06 en betaalt hiervoor de som van 9 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1511-12, 1516-17, 1519-20 en 1533-34. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 81, VIII, nummers 132, 151 en 162.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 81; VIII, 132, 151, 162
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40, 41, 42, 43, 45v

229. Du Wees Baudewijn

Baudewijn Du Wees staat gegraveerd op plaat II, nummer 171. Daarnaast staat het jaartal 1568.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 171

230. Du Wees Jan

Jan Du Wees wordt ingeschreven als meesterkind in 1505-06 Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1532-33. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1533-34 en 1542-43. Hij vervaardigt in 1538-39 de zilveren schuiftrompetten voor de stadsmuzikanten. In 1543-45 betaalt hij 2 schellingen 4 denieren voor het houden van een winkel. In dezelfde rekening krijgt hij een som geld terug omdat hij het vorige jaar meer had uitgegeven dan ontvangen. Zijn kind sterft tussen 1543 en 1545, en hij betaalt 6 denieren voor de doodschuld. In 1552 vervaardigt hij een hechtsel van de schalmeier (Bijloke, inv. nr. 468), als nabootsing van deze van Cornelis de Bont. Dit draagt geen stadsmerk, maar wel een meestermerk en datering 1552. Tussen 1540 en 1578 komt hij voor als deken van de meerseniers. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 128, en plaat IX, nummer 32.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 128. IX, 32 S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f°
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40, 45, 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v, 3, 4v; nr. 3/ 1543-45, f° 1, 2, 2v
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 6, Gent, 1884, p. 556
Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 250, 272
Tent. Cat. H. Soly & J. Van de Wiele, Carolus – *Keizer Karel V 1500-1558*, Gent (Kunsthal Sint-Pietersabdij) 2000, p. 177-178

231. Dugardin Philip (Philipot)

Philip Dugardin wordt ingeschreven als leerknaap in 1482-83. Zijn vader is waarschijnlijk Gillis Dugardin, die in 1470 vermeld wordt in een geschil met Maarten de Causmakere als deken, omdat hij geen stempel had aangebracht op zekere juwelen.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 33

232. Dullaert Christoffel filius Pauwel

Christoffel Dullaert, zoon van Pauwel, wordt ingeschreven als meesterkind in 1525-26.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

233. Dullaert Diederik (Dierijc)

Diederik Dullaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1445-46. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1464-65. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark, mits hij reeds 2 mark had betaald bij de aanvang van zijn leertijd. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 54, en plaat II, nummer 12. Daar zijn naam werd overgenomen op plaat II, was hij dus nog actief in 1484.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16v, 23v

234. Dullaert Frans (Franskin)

Frans Dullaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1467-68. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1478-79. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark, mits hij reeds 2 mark had betaald bij de aanvang van zijn leertijd. Hij heeft in 1482-83 Philip Dugardin als leerknaap. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 61, en plaat II, nummer 28.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 61; II, 28
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24v, 28v, 29v

235. Dullaert Ghijselbrecht

Ghijselbrecht Dullaert oefent de functie uit van keurmeester in 1510-11. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 83, en plaat VIII, nummer 128.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 83. VIII, 128
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

236. Dullaert Jan filius Pauwel (Annekin)

Jan Dullaert Jan, zoon van Pauwel, wordt ingeschreven als leerknaap in 1434-35 bij Jan van Sent Jacobshuus. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1451. Hij is deken in 1473-74 en oefent de functie uit van keurmeester in 1455-56 en 1457-58. Hij heeft in 1459-60 Jan Coolins, in 1467-68 Frans Dullaert en in 1479-80 Jan De Wint als leerknapen. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 21. In 1485 wordt Jan Dullaert vermeld als deken van de meerseniers, en in 1490-91 als schepen van de keure, maar daar hij niet op plaat II (1484) werd overgenomen, gaat dit waarschijnlijk om een naamgenoot.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 21
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 6, Gent, 1884, p. 556
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 2, Gent, 1901, p. 307
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 1, 5, 14v, 19, 20, 21, 24v, 26v, 29

237. Dullaert Pauwel (Pauwelkin)

Pauwel Dullaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1467-68 Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1473-74 Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark. Hij is deken in 1490-91, 1504-05 en 1505-06. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1478-79, 1482-83 en 1484-85. Hij heeft in 1481-82 Willem Dullaert ,zijn zoon, en in 1493-94 Liefkin Gheelart als leerknapen. In 1491 wordt hij vermeld in een geschil omtrent kelderwater. In 1492 komt hij samen met de dekens voor een betaling aan beeldsnijder Inghelbert Criec. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 51, op plaat II, nummer 3, en plaat VIII, nummers 15, 23, 45, 101 en 105.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 51; II, 3; VIII, 15, 23, 45, 101, 105
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24 v, 26v, 28v, 29v, 30, 36v, 37, 40
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 66v, 67
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 225

238. Dullaert Pauwel filius Ghijselbrecht

Pauwel Dullaert, zoon van Ghijselbrecht, wordt ingeschreven als leerknaap in 1473-74. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26v

239. Dullaert Pieter

Pieter Dullaert, goudsmid, wordt vermeld in 1511, wanneer hij een cijns koopt over de kelder onder het huis ‘den Bonten Hert’.

F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 3, Gent, 1884, p. 106

240. Dullaert Willem filius Pauwel (Wylken)

Willem Dullaert, zoon van Pauwel, Wylken wordt ingeschreven als leerknaap bij zijn vader in 1481-82.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

241. Everaert Claes

Claes Everaerd oefent de functie uit van keurmeester in 1422-23. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4, 11

242. Everaert Claes

Claes Everaert wordt ingeschreven als meesterkind in 1461-62.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 22

243. Everaert Claes filius Claes (Claeyskin)

Claes Everaert, zoon van een priester, Claes, wordt ingeschreven als meesterkind in 1495-96.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v

244. Everaert Dominicus filius Jacob

Dominicus Everaerdt, zoon van Jacob, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

245. Everaert Eloy filius ELoy (Eloey)

Eloy Everaert, zoon van Eloy, en broer van Seghert, wordt ingeschreven als meesterkind in 1482-83. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1487, 1497-98 en 1498-99. In 1484-85 gaat Ghelein de Hoeghe bij hem in de leer. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 57, plaat II, nummer 34, en plaat VIII, nummers 32 en 79.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 57; II, 34; VIII, 32, 79
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29 v, 30, 36, 38, 38v, 49

246. Everaert Ghysbrecht

Ghijsbrecht Everaert staat gegraveerd op plaat II, nummer 161.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 161

247. Everaert Hugo (Hughe)

Hugo Everaerd wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

248. Everaert Jacop

Jacop Everaerd wordt ingeschreven als meesterkind in 1474-75.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27

249. Everaert Jacop

Jacop Everaert zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 165. Daarboven staat het jaartal 1559.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 165

250. Everaert Jan filius Claes

Jan Everaerd, zoon van Claes, verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1460-61, 1463-64, 1465-66 en 1466-67. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 35.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 35; II, 137
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 14v, 22, 23, 23v, 24

251. Everaert Jan filius Seghert (Jannekin)

Jan Everaerts Jannekin, zoon van een priester in Menen, Seghert, en kleinzoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind 1488-89. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1499-1500. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 137.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 137
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36, 38v

252. Everaert Willem

Willem Everaert koopt in 1513 een huis van Lieven Van der Riviere. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 88.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 88
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 83
S.A.G., reeks 301, jaarregister van de schepenen van de keure, f°103

253. Everaert Seghert filius Eloy

Seghert Everaerts, priester te Menen, zoon van Jan wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

254. Feyt Lievin

Lieven Feyt verwerft het vrijmeesterschap in 1458-59.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

255. Francke Bertelmoens

Bertelmoens Francke staat gegraveerd op plaat II, nummer 151. Zijn zoon Pieter stelt in 1605 zijn vier kinderen, Pieter, Jan, Lieven en Francois te boek.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 151
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 47

256. Francke Claes

Claes Francke oefent de functie uit van keurmeester in 1495-96. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. In 1495 wordt hij terecht gewezen, door Cornelis de Bont als deken, en Pieter Van den Hove, Geert Van West en Willem de Rantere als keurmeesters, omdat hij kwaad had gesproken. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 41, en plaat VIII, nummer 67.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 41; VIII, 67
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 67

257. Francke Jan

Jan Francke oefent de functie uit van keurmeester in 1470-71.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v

258. Francke Pieter

Pieter Francke oefent de functie uit van keurmeester in 1580-81, 1583-84, 1587-88, 1588-89, 1589-90, 1590-91, 1592-93, 1595-96, 1597-98, 1599-1600, 1601-02, 1604-05, 1607-08, 1610-11 en 1613-14. Hij wordt in de rekening van 1579-80, 1580-81, 1583-84 en 1590-91 uitbetaald voor zijn ambt als gezworene. De rekening van 1580-81 draagt zijn handtekening. In 1583-84, 1589-90 en 1591-92 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. In 1591-92 en 1597-98 krijgt hij een bedrag terug als tegoed van de vorige rekening. Hij stelt zijn kinderen, Pieter, Joannes, Lievynus en Franchoys te boek in 1605. Uit 1515-16 rest ons een kelk uit de parochiekerk in Koekelare met voorstelling van de Mannaregen, de Koperen Slang, Abraham en Melchisidech, de Aanbidding der Koningen, de Calvarie en het Laatste Avondmaal. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 131, 174, en plaat IX, nummers 64, 74, 92, 95, 99, 111, 123, 131, 139, 147, 160, 171, 185 en 195.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 131, 174; IX, 64, 74, 92, 95, 99, 111, 123, 131, 139, 147, 160, 171, 185, 195
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 9v; nr7/ 1580-81, F° 1, 2; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis/ 590-91, f° 1v; nr. 14/1590-91, f° 1v, 2, 2v, 3; nr. 15/1597-98, f° 1, 2v; nr. 15bis/ 1597-98, f° 1;
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Kunsthal Sint-Pietersabdij) 1965, p. 106
L. Vanheule, *Mariale devotie in het verleden te Koekelare*, 1954, p. 23

259. Gaffele Jan (Hannekin)

Jan Gaffelele wordt ingeschreven als leerknaap in 1503-04 bij Augustijn Scietcatte. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39v

260. Galle Jan

Jan Galle wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

261. Galle Pieter

Pieter Galle oefent de functie uit van keurmeester in 1422-23 en 1424-25. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

262. Gheelart Lieven (Liefkin)

Lieven Gheelart wordt ingeschreven als leerknaap in 1493-94. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37

263. Gheeraerts Pieter (Geerts)

Pieter Gheeraerts verwerft het vrijmeesterschap in 1460-61. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark, en heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1461-62, 1465-66, 1468-69 en 1477-78. In 1466 gaat Jan de Coninc bij hem in de leer. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 30.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 30
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11, 11v, 22, 23v, 25, 28v

264. Gheeraerts Maarten (Mertin)

Maarten Gheeraerts wordt ingeschreven als meesterkind in 1527-28. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 118.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

265. Ghelgoet Joos filius Lodewijk (Quelioot, Kelioot)

Joos Ghelgoet, zoon van Lodewijk, wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24. In 1525 betaalt zijn vader 480 Vlaamse groten aan Willem Van der Kenen voor zijn inschrijving als leerknaap. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1532-33. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1534-35. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 130.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 130
J. Dambruyne, *Corporatieve middengroepen*, Gent, 2002, p. 183
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v, 45, 45v
S.A.G., reeks 301, nr. 81, f° 50

266. Ghelgoet Lieven filius Lodewijk (Quelioot, Kelioot)

Lieven Ghelgoet, zoon van Lodewijk, wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 97 en 112.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 97, 112
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v

267. Ghelgoet Lodewijk filius Lodewijk (Louis Quelioot, Kelioot)

Lodewijk Ghelgoet, zoon van Lodewijk, wordt ingeschreven als meesterkind in 1523-24.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v

268. Ghelgoet Claes

Claes Ghelgoet verwerft het vrijmeesterschap in 1421-22. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

269. Ghelgoet Jan filius Claes

Jan Ghelgoet, zoon van Claes, wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f°28

270. Ghelgoet Lodewijk filius Joos (Lowys)

Lodewijk Ghelgoet, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

271. Ghelgoet Roelant

Roelant Ghelgoet verwerft het vrijmeesterschap in 1427-28. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12

272. Ghelgoet Willem

Ghelgoet Willem wordt ingeschreven als leerknaap in 1421-22, en verwerft het vrijmeesterschap in 1427-28. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1433-34. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 10, 12, 14

273. Ghoele Jan

Jan Ghoele wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

274. Goelins Buussaert

Buussaert Goelins verwerft het vrijmeesterschap in 1422-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

275. Goelins Pieter

Pieter Goelins heeft in 1422 Jan Brecht als leerknaap. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II,nummers 14 en 163.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 147, 163
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 10

276. Gosoen Jan

Jan Gosoen oefent de functie uit van keurmeester in1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

277. Haechman Pieter filius Jan (Hagheman)

Pieter Haechman, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1469-70. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark, waarvan 2 bij de aanvang van de leertijd in 6 wanneert hij het vrijmeesterschap verwerft in 1479-80. Hij is deken in 1483-84 en oefent de functie uit van keurmeester in 1488-89, 1490-91en 1492-93. In 1483 vaardigt hij samen met Ghijselbrecht Van der Schuere als deken, en Cornelis de Bont en Osten de Peistre als keurmeesters, een reglement uit waarbij iedereen die een winkel heeft zich eraan moet houden om 3 maaltijden per jaar te betalen. In 1487-88 gaat Willeken Van den Kenen bij hem in de leer. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. In 1493 komt hij samen met Pieter Van der Schuere, Christoffel van Hove en Jacop Charle, omdat zij van Jacop van Luik een rente hebben gekocht. Een geschil (ongedateerd) tussen Claes de Wintere en de deken alludeert dat Pieter Haechman de stad zou zijn uitgetrokken. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 7 en 42, en plaat VIII, nummers 20, 39, 46 en 53.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 7, 42; VIII, 20, 39, 46, 53
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25, 30? 36, 36v, 37, 49

278. Hallinck Niels filius Lieven (Nielskin Haelyns)

Niels Halin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1538-39.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

279. Halinck Andries (Andrys Van Halwin)

Andries Halin wordt ingeschreven als leerknaap in 1471-72. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark, waarvan twee bij de aanvang van zijn leertijd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26

280. Hallinck Adolf

Adolf Halin oefent de functie uit van keurmeester in 1581-82. In de rekening van 1581-82 wordt hij vermeld als gezworene, en krijgt hij zijn loon hiervoor. In 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 66.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 66
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 8/ 1581-82 , f° 1, 2; nr. 9/ 1582_83, f° 2; nr. 10/ 1583-84, f° 1

281. Hallinck Adolf filius Lieven

Adolf Halin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1582-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 50

282. Hallinck Adolf filius Lievin

Adolf Halin, zoon van Lievin, wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1530-31 en 1534-35. In de rekening van 1540-41 wordt een rente afbetaald dor Pieter van Vaernewijck en Christoffel Van der Haghen, als voogden van Adolf Halins kinderen. Hij is dus tussen 1535 en 1540 gestorven. In 1543-45 betaalt Jan Van der Beke voor de renten van Adolf Halin. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 119, en plaat IX, nummer 20 en 35.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 119; IX, 20, 35
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41, 44, 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 1/ 1540-41, f° 1; nr. 3/ 1543-45, f° 1

283. Hallinck Adriaen filius Lieven

Adriaan Halin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1582-83. In de rekening van 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 50
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1

284. Hallinck Daneel filius Lieven

Daneel Halin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1582-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 50

285. Hallinck Denys filius Lieven

Halin Denys, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1582-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 50

286. Hallinck Ghooris

Ghooris Halin oefent de functie uit van keurmeester in 1531-32 en 1538-39.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45, 46v

287. Hallinck Jan filius Lievin (Hannekin)

Jan Halin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

288. Hallinck Jan

Jan Halin oefent de functie uit van keurmeester in 1400-01, 1411-13, 1427-28 en 1429-30. Hij heeft in 1422-23 Annekin Lammins als leerknaap. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4, 8, 11, 12

289. Hallinck Lieven filius Lievin (Liefkin)

Halin Liefkin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

290. Hallinck Lieven filius Lieven

Halin Lieven, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1582-83. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1590-91, 1591-92 en 1592-93, ondertekent de rekening in dit eerste jaar. In de rekening van 1583-84 en 1591-92 komt hij voor als gezworene, Lieven Halin 'de jonge'. In 1589-90 moet hij zijn oordeel geven over een zaak. Hij betaalt in 1590-91 en 1591-92 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 50
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1, 1v; nr. 12 bis/ 1589-90, f° 1v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis/ 1591-92, f° 1v, 3; nr. 14/ 1591-92, f° 1v

291. Hallinck Lievin

Lieven Halin wordt ingeschreven als meesterkind in 1455. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19

292. Hallinck Lievin filius Ghooris

Lieven Halin, zoon van Ghooris, wordt ingeschreven als meesterkind in 1532-33. Hij is deken in 1580-81 en 1582-83 en oefent de functie uit van keurmeester in 1583-84 en 1585-86. In de rekening van 1543-45 betaalt hij voor de doodschuld van zijn zoon Francois. In 1558 schenkt hij een zilveren kop aan Marcus van Vaernewijck voor zijn bruiloft met mevr. Lievine Hallin. In 1577-79 koopt hij juwelen van de nering. Hij ondertekent de rekening in 1579-80. De betaling van een rente in dit jaar loopt nog door tot 1590-91, wanneer deze overgenomen wordt door Jaspart Penneman. In 1580-81 ondertekent hij de rekening, en in 1581-82 betaalt hij het tekort van de vorige rekening. In 1582-83 krijgt hij zijn loon voor zijn ambt als deken. In 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel, hij wordt hier vermeld als Lieven Halin 'de oudere'.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 4/1543-45, f° 2; nr. 5/ 1577-80, f° 4v, 5, 6, 9v; nr. 7/ 1580-81, f°1; nr. 8/ 1581-82, f° 1, 2, 2v; nr. 9/ 1582-83, f° 9; nr. 10/1583-84, f° 1, 1v; nr. 13/ 1590-91, f°1; nr. 13bis/1591-92, f° 1v; nr. 15/ 1597-98, f° 1

293. Hallinck Lievin filius Lievin (Allinck)

Lieven Halin, zoon van Lievin, wordt ingeschreven als meesterkind in 1491-92. Hij is deken in 1510-11 en 1515-16, en oefent de functie uit van keurmeester in 1494-95, 1503-04, 1507-08, 1521-22, 1529-30 en 1533-34. Lieven Halin wordt vermeld in 1511, wanneer Nicasius van West gestolen goed had gekocht, dit terugbezorgde, en kort nadien overleed. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 60, 106, 160, plaat VIII, nummers 64, 99, 114, 125, 145 en 172, en plaat IX, nummers 15, 30, 61, 69, 76, 85, 105 en 108.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 60, 106, 160; plaat VIII, 64, 99, 114, 125, 145, 172; plaat IX, 15, 30, 61, 76? 85, 105, 108.
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37, 39v, 40v, 41, 43, 44v, 45v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 69

294. Hallinck Christoffel filius Lieven (Stoffelkin)

Christoffel Halin, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

295. Ide Hallinck (Ydenkin)

Ide Halin, wordt ingeschreven als meesterkind in 1411-13.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8

296. Hannins Jacob (Hennins, Coppin)

Jacob Hannins wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 35.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 35
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f°

297. Hannins Gillis (Gillekin)

Gillis Hannins wordt ingeschreven als meesterkind in 1510-11.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

298. Heerot Godfried filius Ghernart (Godefin)

Heerot Godefin, zoon van Ghernart, wordt geboren in Bergen nabij Henegauwen. Hij wordt ingeschreven als leerknaap in 1470-71 bij Jan Delanoy. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark, waarvan twee bij de aanvang van zijn leertijd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v

299. Heyndricx Joos

Joos Heyndricx oefent de functie uit van keurmeester in 1582-83. In de rekening van dit jaar krijgt hij zijn loon hiervoor. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 72.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 72
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 9/ 1582-83, f° 1

300. Heys Jacop filius Gillis (Copkin)

Jacop Heys Copkin, zoon van Gillis, wordt als leerknaap ingeschreven bij Herman de Leen in 1504-05. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

301. Hoet Simon (Moenkin)

Simon Hoet wordt ingeschreven als leerknaap in 1411-13. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1422-23 .

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8, 11

302. Holet Jacob (Copkin)

Jacob Holet wordt ingeschreven als leerknaap in 1509-10.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

303. Hoste Daneel filius Maarten (Neelkin)

Daneel Hoste wordt ingeschreven als leerknaap 1469-70. Hij betaalt hier voor de som van 8 mark, waarvan 2 mark bij de aanvang van zijn leertijd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25, 29

304. Hostoens Jan filius Jan (Hannekin)

Jan Hostoens wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

305. Hostoens Soutkin filus Jans

Soutkin Hostoens wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

306. Huddin Gillis

Gillis Huddin wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

307. Hughenoet Jozef (Joskijn)

Jozef Hughenoet wordt ingeschreven als leerknaap in 1482-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

308. Lachengoen Daneel filius Simon (Neelkin)

Daneel Lachengoen, zoon van Simon wordt, op 15 jarige leeftijd, ingeschreven als meesterkind in 1505-06.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

309. Lachengoen Simon

Simon Lachengoen wordt ingeschreven als leerknaap in 1425-26 en verwerft het vrijmeesterschap in 1430-31. Hij is deken in 1444-45, 1445-46, 1450, en oefent de functie uit van keurmeester in 1441-42. In 1444 wordt zijn naam vermeld in een geschil tussen Jan Wouters en Boudin Boudins aan de ene zijde, en Wouter van Petitpont en hemzelf aan de andere zijde over het merken en verkopen van zilverwerk. In 1450 vaardigt hij samen met Michiel Baert, Gillis Bollaert en Jan de Blyde een overeenkomst uit. Deze handelt over het geven van een maaltijd, bij de aanvang van de leertijd of bij het verwerven van het vrijmeesterschap. Simon Lachengoen wordt ook vermeld in de rekeningen van de Hertog van Bourgogne in 1449.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v, 12v, 16, 16v, 18
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 8 (1450), 45v, 46 (1444)
P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 82

310. Lammins Jan (Annekin)

Jan Lammins wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23. In 1450 wordt hij vermeld onder de schepenen van de keure. In 1451 wordt hij, als wever, ondervraagd en gepijnigd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 1, Gent, 1901, p. 104, 105, 185

311. Lango Jacob (Jacob den Langen)

Jacob Lango verwerft het vrijmeesterschap in 1464-65. Hij betaalt hiervoor de som van 9 mark. Hij heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1465-66 en 1475-76. Hij heeft in 1465 Dries Van de Velde, in 1467-68 Pauwel Dullaert, in 1473-74 Jan De Wilde en in 1475-76 Jan Brandins als leerknapen. In 1476 vaardigt hij, samen met Daneel Claus als deken, en Pieter van Noorthoute en Jan De Naghele als keurmeesters, een ordonnantie uit over het uitstellen van muiten en het bijhouden van een geijkt stuk zilver. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 36, en plaat II, nummer 13.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent,&"koliigr 1914: plaat I, 36, II, 13
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23v, 26v, 27v, 30v

312. Leenknecht Wouter

Wouter Leenknecht verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35. Hij is niet afkomstig van Gent.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v

313. Lescuier Maarten (Martkin)

Maarten Lescuier wordt ingeschreven als leerknaap in 1508-09.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v

314. Leyscoef Goswijn (Goessin)

Goswijn Leyscoef wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f°4

315. Libbe Antonis

Antonis Libbe verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark, en heeft zijn leertijd dus niet binnen de stad volbracht. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v, 49

316. Libbe Jacob

Jacob Libbe staat gegraveerd op plaat II, nummer 78.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 78

317. Lovirel Berrenger (Berrengyer)

Berenger Lovirel wordt ingeschreven als leerknaap in 1425-26.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f 11v

318. Loyman Anthonis

Antonis Loyman staat gegraveerd op plaat II, nummer 25.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 25

319. Maene Bauwin filius Daneel (Maene, Maey)

Bauwin Maene wordt ingeschreven als meesterkind in 1474-75. In 1490-91 gaat Lieven Van Overheet bij hem in de leer.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27, 36v

320. Maene Daneel (Maene, Maeye, Maes)

Daneel Maene verwerft het vrijmeesterschap in 1463-64. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij heeft het ambacht dus niet binnen Gent geleerd. Hij is deken in 1476-77 en oefent de functie uit van keurmeester in 1474-75. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 33

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 33
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23, 27, 28

321. Maene Jan filius Bauwin (Hannekin Maene filius Bavin)

Jan Maene, zoon van Bauwin wordt ingeschreven als meesterkind in 1474-75. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 49. Zijn naam wordt vermeld in 1491, in een geschil met Laureins Brandins.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f°65v

322. Maene Joris filius Willem (Mane Joorkin)

Joris Maene, zoon van Willem, wordt ingeschreven als leerknaap in 1484-85.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

323. Malyfer Gillis filius Jan (Maelgefeert, Maeliser, Maelifeer, Maillefert)

Gillis Malyfer, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1479-80. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1485-86, 1487-88 en 1490-91. In 1489-90 heeft hij Hannekin Debante als leerknaap. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 65, plaat II, nummer 36, en plaat VIII, nummers 28, 34 en 47.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 65; II, 36; VIII, 28? 34, 47
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29, 36, 36v

324. Martins Jan

Jan Martins wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Hij oefent later het ambacht van schilder uit, en wordt vermeld in 1431 wanneer hij het schepenhuis decoreert.

E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 1, Gent, 1866, p. 50
C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

325. Mershaen Jan (Annekin)

Jan Mershaen wordt ingeschreven als leerknaap in 1429-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

326. Moenkins Nicasius filius Jooris (Casen)

Nicasius Moenkins, zoon van Jooris, wordt ingeschreven als meesterkind in 1533-34. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1579-80 en ondertekent in dat jaar de rekening. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 167, en plaat IX, nummer 59.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 167, IX, 59
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1579-80, f° 5v, 6

327. Moenkins Jacob filius Jooris (Copkin)

Jacob Moenkins, zoon van Jooris wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

328. Moenkins Gheeraard filius Ghert (Ghaerault)

Geeraard Moenkins, zoon van Ghert, wordt vermeld als vrijmeesterskind op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

329. Moenkins Geert filius Pieter (Gheerin)

Geert Moenkins Gheerin wordt ingeschreven als meesterkind in 1453.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19

330. Moenkins Gert

Gert Moenkins stelt zijn kinderen te boek op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 50. Hij was dus actief tussen 1454 en 1483.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 50
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19

331. Moenkins Gijselbrecht filius Jooris (Ghijskin)

Gijselbrecht Moenkins, zoon van Jooris wordt ingeschreven als meesterkind in 1533-34. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1570. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 168, en plaat IX, nummers 54 en 84. In de rekening van 1577-79 ondertekent hij als gezworene. In de rekeningen van 1577-79 en 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 168; IX, 54, 84
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 1; nr. 10/ 1583-84, f° 1v

332. Moenkins Joris filius Joris (Joorkin Moens)

Joris Moenkins, zoon van Joris wordt ingeschreven als meesterkind in 1533-34. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel, en is hij assistent van de keurmeester. Hij is deken in 1570 en 1578-79, en oefent de functie uit van keurmeester in 1536-37. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 115, en plaat IX nummers 44 en 53. Daar hij niet op plaat III voorkomt, stierf hij dus in de tachtiger jaren van de 15de eeuw.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 115; IX 44, 53
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v, 49v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/1577-79, f° 5v

333. Moenkins Joris (Jooskine Mourkins)
Joris Moenkins wordt ingeschreven als meesterkind in 1570. Daar hij niet voorkomt op plaat III, is hij waarschijnlijk geen vrijmeester goudsmid geworden.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

334. Moenkins Joris filius Ghert (Joerkin)
Joris Moenkins, zoon van Ghert, wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

335. Moenkins Oste
Oste Moenkins wordt ingeschreven als meesterkind in 1505-06. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 80.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, nummer 80

336. Moenkins Oste filius Ghert
Augustus Moenkins, zoon van Ghert, wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

337. Moenkins Pauwel (Pauwelkin Mourkins)
Pauwel Moenkin wordt ingeschreven als meesterkind in 1570.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

338. Moenkins Pieter
Pieter Moenkins verwerft het vrijmeesterschap in 1448. Hij is niet afkomstig van Gent. Hij heeft vier kinderen, Arent, Jan, Claes en Maarten.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17

339. Moeraert Gijselbrecht
Gijselbrecht Moeraert verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1447 en 1451.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v, 18

340. Moeraert Joos
Joos Moeraert oefent de functie uit van keurmeester in 1428-29 en 1432-33. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4, 12, 14

341. Moeraert Segher

Segher Moeraert verwerft het vrijmeesterschap in 1432-33. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1436-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v, 15

342. Moerslach Gillis

Gillis Moerslach wordt ingeschreven als meesterkind in 1497-98. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 69.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 69
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

343. Moerslach Coenraad filius Joris (Coenraet)

Coenraad Moerslach, zoon van Joris, wordt ingeschreven als meesterkind 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

344. Moerslach Denijs Stevins zone

Denijs Moerslach, zoon van Stevin, wordt ingeschreven als meesterkind in 1495-96.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v

345. Moerslach Jan (Hannekin)

Jan Moerslach wordt ingeschreven als meesterkind in 1482-83. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1503-04, 1507-08, 1511-12 en 1515-16. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 67, en plaat VIII, nummers 100, 115, 131 en 146.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 67; VIII, 100, 115, 131, 146
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

346. Moerslach Jan

Jan Moerslach wordt ingeschreven als meesterkind in 1455.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19

347. Moerslach Jan

Jan Moerslach wordt ingeschreven als meesterkind in 1497-98. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, 142.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 142
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

348. Moerslach Jan

Jan Moerslach oefent de functie uit van keurmeester in 1452. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 18

349. Moerslach Joris

Joris Moerslach wordt ingeschreven als meesterkind in 1503-04. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 102.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 102
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39v

350. Moerslach Lievin

Lieven Moerslach wordt ingeschreven als meesterkind in 1454. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1464-65 en 1470-71. In 1461-62 gaat Coppin de Latere bij hem in de leer. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 10, en plaat II, nummer 16.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 10; II, 16
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19, 22, 23v, 25v

351. Moerslach Salomon filius Joris (Salemoen)

Salomon Moerslach, zoon van Joris, wordt ingeschreven als meesterkind in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

352. Moerslach Stevin

Stevin Moerslach oefent de functie uit van keurmeester in 1473-74 en 1482-83. In 1473 komt hij samen met de andere dekens voor een betaling aan beeldsnijder Inghelbert Criec. Hij heeft in 1479-80 Daneel Sanders als leerknaap. In 1481, in het dekenschap van Ghijselbrecht Van der Schuere, met Jacop Van Luik, Cornelis de Bont en Gillis Vilain als keurmeesters, werd een overeenkomst gesloten met Stevin Moerslach omtrent het leggen van noodstenen en de waterafloop. Hij moet dus naast het neringhuis hebben gewoond, dat hij in hetzelfde jaar hielp oprichten. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 25, en plaat VIII,nummer 14.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 25; VIII, 14
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26v, 29, 29v, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 20v
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 225
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, deel 3, Gent, 1915, p. 473

353. Moerslach Sven (Svenkijn)

Moerslach Svenkijn wordt ingeschreven als meesterkind in 1482-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

354. Moerslach Willem Janssone

Willem Moerslach Willem, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1465-66. Hij is een priester.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23v

355. Mueninc Raphael

Raphael Mueninc wordt ingeschreven als leerknaap in 1513-14.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

356. Mys Ghiselbrecht filius Jan

Ghiselbrecht Mys , zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1473-74.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26v

357. Mys Jacop filius Jans

Jacop Mys, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28

358. Mys Jan

Jan Mys Jan wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

359. Neve Jan

Jan Neve wordt ingeschreven als leerknaap in 1421-22. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1426-27. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 10, 11v

360. Osten Jan filius Jans

Jan Osten, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1483-84. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, numer 24, en plaat II, nummer 19.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 24; II, 19
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30, 49

361. Paeye Jan

Jan Paeye wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

362. Pannaert ELoy (Paunaert)

Eloy Pannaert verwerft het vrijmeesterschap in 1456-57. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1460-61, 1464-65 en 1467-68. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 23.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 23
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20, 22, 23v, 24v

363. Parmentier Jacob (Jehannin)

Jacob Parmentier wordt ingeschreven als leerknaap in 1475-76. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark. In 1492 komt Jacob Parmentier samen met ander dekens voor een betaling aan beeldsnijder Inghelbert Criec.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 2, Gent, 1866, p. 25

364. Pattyn Jan (Hannekin)

Jan Pattyn wordt ingeschreven als leerknaap in 1484-85.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

365. Philippe Jan

Jan Philippe verwerft het vrijmeesterschap in 1427-28. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12

366. Pieters Servaes

Servaes Pieters verwerft het vrijmeesterschap in 1447. Hij is niet van de stad afkomstig. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1452. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 17, 18

367. Pieters Gilis (Gilliskin)

Gillis Pieters wordt ingeschreven als leerknaap in 1433-34

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14

368. Pieters Gillis filius Diericx (Gillekin)

Gillis Pieters, zoon van Diericx, wordt ingeschreven als leerknaap in 1448-49.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17v

369. Pijpe Willem

Willem Pijpe verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83 Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij heeft zijn leertijd dus niet binnen de stad gedaan. In 1491 wordt Willem Pijpe, derde schepen van de keure, onthoofd voor het achterhouden van collatiën.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 2, Gent, 1901, p. 267

370. Pollet Jan

Jan Pollet verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd. Hij woont in 1568 in huis 'Den Bonten Hert'. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 18.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 18
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 3, Gent, 1884, p. 107

371. Poucstraette Claes Oliviers zone (Claiskin)

Claes Poucstraette, zoon van Olivier, wordt ingeschreven als leerknaap in 1443-44. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1453. In 1458, 1459 en 1460 wordt zijn naam vermeld in het geschil met Ghijselbrecht Van der Schueren over zijn intredegeld.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16, 19
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 25, 26v, 30

372. Quaetwerc Jan (Annekin)

Jan Quaetwerc wordt ingeschreven als leerknaap in 1426-27.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

373. Quaetwerc Justaes

Justaes Quaetwerc wordt ingeschreven als leerknaap in 1425-26.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

374. Quistaut Claes

Claes Quistaut wordt ingeschreven als leerknaap in 1502-03.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39v

375. Raghestoel Willem

Willem Raghestoel wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

376. Reyneere Jan

Jan Reyneere verwerft het vrijmeesterschap in 1411-13. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Jan Reyneere werd onthoofd op 15 mei 1452.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 2, Gent, 1901, p. 18
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 8

377. Roels Hendrik (Heynkin)

Hendrik Roels wordt ingeschreven als leerknaap in 1474-75. Hij betaalt hievoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27

378. Roels Roel, Bos sone

Roel Roels, zoon van Bos (Bussin), wordt ingeschreven als meesterkind in 1441.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16

379. Rooms Adriaan (Adryaen)

Adriaan Rooms verwerft het vrijmeesterschap in 1481-82. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

380. Rubens Lievin (Rubbins)

Lieven Rubens koopt het vrijmeesterschap in 1538-39. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn vrouw Katelijne Rubens betaalt ditzelfde bedrag in 1583-84. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 139.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 139
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2; nr. 10/ 1583-84, f° 1

381. Rubens Willem (Rubbins)

Willem Rubens wordt ingeschreven als meesterkind in 1532. Hij koopt het vrijmeesterschap in 1538-39. In 1543-45 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. In 1567 ontloopt hij een oproer van de Spanjaarden. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 140.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 140
F. De Potter, *Dagboek van Cornelis en Philip Van Campene*, Gent, 1870, p. 92
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v, 46v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2

382. Sanders Daneel filius Gijselbrecht (Neelkin SerSanders)
Daneel Sanders wordt ingeschreven als leerknaap in 1479-80.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29

383. Scaep Jan
Jan Scaep Jan wordt ingeschreven als leerknaap in 1433-34. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 14

384. Scellinc Joos (Jooskin)
Joos Scellinc wordt ingeschreven als leerknaap in 1509-10. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 95.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

385. Scietcatte Augustijn

Augustijn Scietcatte wordt ingeschreven als leerknaap in 1475-76. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark, en nog eens 6 mark bij het verwerven van het vrijmeesterschap in 1487-88. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1495-96 en 1502-03. In 1503-04 gaat Hanneken Gaffele bij hem in de leer. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 46, en plaat VIII, nummer 68 en 95.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 46; VIII, 68, 95
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v, 36v, 37v, 39v, 49

386. Scuerman Philip (Lipkin)
Philip Scuerman wordt ingeschreven als leerknaap in 1512-13.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

387. Steemaer Lodewijk (Loedovic)
Lodewijk Steemaer wordt ingeschreven als meesterkind in 1455-56. Hij is niet afkomstig uit Gent. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1460-61, 1461-62, 1462-63, 1464-65 en 1466-67.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19, 22, 23, 23v, 24

388. Stekelinc Jean filius Gillis (Jehannin)

Stekelinc Jehannin, zoon van Gillis, wordt ingeschreven als leerknaap bij Cornelis de Bont in 1475-76. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark. Zijn vader, Gillis, werd geboren te Keulen en woonachtig in Valenciennes. Samen met zijn vader Jean Stekelinc maakte Gillis reeds in 1455 in opdracht van Guillaume Fillastre een zilveren retabel voor de abdij van St. Bertijn voor 1828 pond. In 1464 vervaardigt Gillis het schrijn van de heilige Julien voor de kerk van Ath (verdwenen rond 1792). Hij wordt vermeld als een van de beste goudsmeden van zijn tijd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v
E. Marchal, *La sculpture et les chefs-doeuvre de l'Orfèvrerie Belges*, Brussel, 1895, p. 212
P. Lacroix, *Histoire de l'orfèvrerie*, Parijs, 1850, p. 88

389. Stocman Godfried (Ghodin)

Godfried Stocman wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

390. Stocman Jan

Jan Stocman wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

391. Stocman Pieter

Pieter Stocman oefent de functie uit van keurmeester in 1431-32.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v

392. Stuer Jan filius Jacop (Anneken)

Jan Stuer, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

393. Stuer Jacop filius Jacop (Coeppen)

Jacop Stuer, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

394. Stuer Ghijs filius Jacop (Ghijskin)

Ghijs Stuer, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

395. Stuer Gillis filius Jacop (Gilleken)

Gillis Stuer, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

396. Stuer Jacob

Jacob Stuer verwerft het vrijmeesterschap in 1517-18. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1519-20 en 1525-26. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 99, en plaat VIII, nummers 164 en 186.

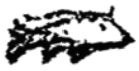

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 99; VIII, 164, 186
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42, 43, 44

397. Stuer Jasper filius Jacop (Jaesperkin)

Jasper Stuer, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

398. Stuer Joos filius Jacop

Joos Stuer wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 162.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 162
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

399. Stuer Lieven filius Jacop

Stuer Lieven, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

400. Stuerbout Jacop (Coppin)

Jacop Stuerbout wordt ingeschreven als leerknaap in 1424-25.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

401. Stuerbout Jacop

Jacop Stuerbout wordt in 1436-37 ingeschreven als leerknaap bij Fransoys van Branteghem.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 15

402. Sturtewaghe Jacop (Coppin)

Jacop Sturtewaghe wordt ingeschreven als leerknaap in 1429-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

403. Surex Frans

Frans Surex wordt ingeschreven als leerknaap bij Lievin Van de Moere in 1504-05. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40

404. Talboom Michiel

Michiel Talboom wordt ingeschreven als leerknaap in 1421-22. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1429-30. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 10, 11v

405. Sigurd Tayaert (Sughirlus)

Sigurd Tayaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1478-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v

406. Teerlinc Joos (Joes)

Joos Teerlinc wordt ingeschreven als leerknaap in 1475-76. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v

407. Terleer Ghijselbrecht (GhijskinTerloers)

Ghijselbrecht Terleer wordt ingeschreven als leerknaap in 1508-09. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1516-17. Hij is deken in 1530-31, 1531-32, 1532-33, 1533-34 en 1540-41, en oefent de functie uit van keurmeester in 1522-23 en 1525-26. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Hij woonde in de Lange Munte, en in 1568 staat zijn huis op de lijst van inbeslag genomen eigendommen, uithangend aan de Sint-Niklaaskerk. Zijn dochter, Jozijne Tarleer, trouwt later met Philip van Campene, advocaat. Zij hadden zeven kinderen, waaronder Ghijskin. Hij ligt nu begraven in de Sint-Niklaaskerk, onder een steen met wapenblazoenen en kwartieren met opschrift. Hij stierf op 22 juni 1616, zijn vrouw Lievine Scheppers op 18 mei 1626. Ghijselbrecht Terleers naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 98.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 98
F. De Potter, *Dagboek van Cornelis en Philip Van Campene*, Gent, 1870, p. xv
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v, 42, 43v, 44, 44v, 45, 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 3
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 3, Gent, 1874, p. 188

408. Torreman Anthonis

Anthonis Torreman verwerft het vrijmeesterschap in 1478-79. Hij betaalt hiervoor de som van 9 mark, en is dus niet uit de stad afkomstig. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1480-81. In 1479-80 gaat Lieven van de Hachelinen bij hem in de leer. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 59, en plaat II, nummer 25.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 59; II, 25
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v, 29

409. Trousvere Jan

Jan Trousvere wordt ingeschreven als meesterkind in 1527-28. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Hij liet ons een kelk en pateen na, gedateerd in 1562. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 117.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 117
Cultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen - 1951, Gent, 1953, p. 127
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/1543-45, f° 1v
Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 273, nr 379-80
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 105

410. Uterswane Joos

Joos Uterswane wordt ingeschreven als leerknaap in 1461-62 bij Stevin Moerslach.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 22

411. Van Abbinsvoerde Jan

Jan Van Abbinsvoerde wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

412. Van Alfen Gooris (Alssene)

Gooris Van Alfen koopt het vrijmeesterschap, in 1519-20. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1528-29, 1532-33, 1538-39, 1543-44 en 1544-45. In 1529 treed hij, samen met Elooi De Wulf als deken, en Joos de Coninc en Jooris Vijts als keurmeesters, op tegen Joris Moenkins. Hij had een gestolen monstrans te koop gezet, en kreeg een schadeloosstelling. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel en krijgt hij zijn loon als gezworene. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 104, en plaat IX, nummer 12, 26 en 50.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 104; IX, 12, 26, 50
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43, 45, 46v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 71v (1529)
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1, 1v

413. Van Aultre Jacop filius Jacob

Jacop Van Aultre, zoon van Jacob, verwerft het vrijmeesterschap in 1494-95. Hij betaalt hiervoor de som van 5 mark, en is niet afkomstig uit de stad.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 27v

414. Van Aultre Michiel filius Jacob

Michiel Van Aultre, zoon van Jacob, verwerft het vrijmeesterschap in 1494-95. Hij betaalt hiervoor de som van 5 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v

415. Van Baefsdorp Boudin (Boedin)

Boudin Van Baefsdorp verwerft het vrijmeesterschap in 1430-31. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1432-33 en 1435-36. Hij heeft in 1434-35 Jan De Stelle, zoon van Gillis, als leerknaap.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v, 14, 14v, 15

416. Van Bertale Lievin

Lieven Van Bertale wordt ingeschreven als leerknaap in 1411-13.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8

417. Van Branteghem Jan

Jan Van Branteghem wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In 1494 koopt hij van Ghijselbrecht Van Der Schuere, Jacop van Luik en Daneel Claus een rente van 2 denieren per jaar, te betalen op Kerstmis en Sint-Johannesdag.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 1 (1494)

418. Van Branteghem Robbrecht

Robbrecht Van Branteghem wordt ingeschreven als leerknaap in 1421-22. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1424-25. Hij is deken in 1437-38 en 1448-1449, en oefent de functie uit van keurmeester in 1428-29 en 1445-46.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 10, 11v, 12, 15v, 16v, 17v

419. Van Branteghem Willem

Willem Van Branteghem verwerft het vrijmeesterschap in 1421-22.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 10

420. Van Buten Pieter

Pieter Van Buten oefent de functie uit van keurmeester in 1428-29.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

421. Van Calais Joos

Joos Van Calais wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

422. Van Campen Ghijselbrecht

Ghijselbrecht Van Campen oefent de functie uit van keurmeester in 1582-83, 1584-85, 1587-88, 1600-1601, 1602-03, 1605-06, 1608-09, 1613-14 en 1615-16. In de rekeningen van 1582-83 krijgt hij zijn loon als gezworene. Hij betaalt 20 denieren voor het houden van een winkel in 1583-84, 1589-90, 1590-91 en 1591-92. In 1590-91 ondertekent hij de rekening. Uit 1514 rest ons een kelk in zilver, uit de Sint-Baafskathedraal te Gent. Ghijselbrecht Van Campen is de kleinzoon van Ghijselbrecht Terleer, goudsmid in de Lange Munt. Zijn vader, Philip van Campe trouwde met Jozijne Tarleer. Hij werd begraven in de Sint-Niklaaskerk, onder een steen met wapenblazoenen en kwartieren met opschrift. Hij is gestorven op 22 juni 1616, en zijn vrouw Livine Scheppers op 18 mei 1626. Zijn naam staat gegraveerd op plaat III, nummer 10, op plaat IX, nummers 71, 80, 93, 145, 152, 164, 176, 184, 190 en 204, en op plaat X, nummers 30 en 35.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat III, 10; IX, 71, 80? 93, 145, 152, 164, 176, 184, 190, 204; X, 30, 35
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 9/ 1582-83, f° 1; nr. 10/ 1583-84, f° 1; nr. 12bis/ 1590-91, f° 1v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; 13bis/ 1590-91, f° 3
F. De Potter, *Dagboek van Cornelis en Philip Van Campene*, Gent, 1870, p. xv
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 107

423. Van Cauwenberghe Pieter

Pieter Van Cauwenberghe verwerft het vrijmeesterschap in 1438-39.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 15v

424. Van Crombrugghe Ghelein filius Jaspar

Ghelein Van Crombrugghe, zoon van Jaspar, wordt ingeschreven als leerknaap in 1582-83 bij Jaques Van de Vivere. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1602-03. In de rekening van 1582-83 betaalt Jaques Van de Vivere 2 mark voor de aanvang van zijn leertijd. Zijn naam staat gegraveerd op plaat III, nummer 3.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat III, 3
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 9/ 1582-83, f° 1

425. Van Curterike Joos

Joos Van Curterike wordt ingeschreven als meesterkind 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 17.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 17
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19

426. Van Curterike Lievin filius Stevin

Lieven Van Curterike, zoon van Stevin wordt ingeschreven als meesterkind in 1467-68.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24v

427. Van Curterike, weduwe van

De weduwe Van Curterike's naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 15.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 15

428. Van Curteryke Lieven filius Stevin

Lieven Van Curteryke, zoon van Stevin, priester, wordt ingeschreven als meesterkind in 1468-69.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25

429. Van Curtrike Stevin

Stevin Van Curtrike oefent de functie uit van keurmeester in 1425-26, 1427-28, 1431-32, 1434-35, 1436-37 en 1445-46. Hij heeft in 1422-23 Jan de Voe, filius Jan, als leerknaap. In 1447 vaardigt hij samen met Jan de Wispelare, Jan van de Moere, en Hendrik Boudens, een belangrijke ordonnantie uit met wijzigingen op het reglement van 1338.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11, 11v, 12, 12v, 14v, 15, 16v, 34

430. Van Damme Lieven

Lieven Van Damme Lieven wordt ingeschreven als leerknaap in 1429-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

431. Van Daseland Jacop

Jacop Van Daseland Jacop oefent de functie uit van keurmeester in 1430-31.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v

432. Van de Cloester Giles

Giles Van de Cloester Giles wordt ingeschreven als meesterkind in 1482-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

433. Van de Duffeleer Jean (Hannekin)

Jean Van de Duffeleer wordt ingeschreven als leerknaap in 1471-72. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark, waarvan 2 bij de aanvang van de leertijd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26

434. Van de Hachelinen Lieven filius Jan

Lieven Van de Hachelinen, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1479-80.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29

435. Van de Moortele Lieven

Lieven Van de Moortele verwerft het vrijmeesterschap in 1582-83. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1585-1586. Zijn naam staat gegraveerd op laat IX, nummer 86.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 86
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 9/ 1582-83, f° 1

436. Van de Torre Gheert (Gherkin)

Gheert Van de Torre wordt ingeschreven als meesterkind i n1514-15. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1532-33. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 126.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 126
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v, 45

437. Van de Torre Adriaan (Hadryaenkin)

Adriaan Van de Torre wordt ingeschreven als meesterkind in 1514-15.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

438. Van de Varent Gheeraert

Gheeraert Van de Varent wordt ingeschreven als meesterkind in 1515-16. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1520-21, 1524-25 en 1537-38. In 1527 moet Joris de Coninc en jfr. Baerbeke salaris betalen aan Gheeraert Van de Varent voor het schatten van goed. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 92, plaat VIII, nummers 168 en 183, en plaat IX, nummer 46.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 92; VIII, 168, 183; IX, 46
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42, 43, 44, 46v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 71 (1527)

439. Van de Varent Matthijs filius Gheert (Thijskin, Matthijs)

Thijs Van de Varent, zoon van Gheert, wordt ingeschreven als meesterkind in 1524-25. In de rekening van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 148.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 148
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 3

440. Van de Varent Anthonis filius Gheert (Thoentkin)

Anthonis Van de Varent, zoon van Gheert, wordt ingeschreven als meesterkind in 1524-25.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

441. Van de Varent Willem filius Gheert

Willem Van de Varent filius Gheert wordt ingeschreven als meesterkind in 1524-25.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

442. Van de Velde Dries (Drieskin)

Dries Van de Velde wordt ingeschreven als leerknaap in 1465-66. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24

443. Van de Velde Ghislain (Ghysselyn)

Ghislain Van de Velde wordt ingeschreven als leerknaap in 1426-27.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

444. Van de Velde Guillaume (Guillaer, Guillam)

Guillaume Van de Velde oefent de functie uit van keurmeester in 1592-93, 1593-94, 1594-95, 1596-97, 1599-1600 en 1603-04. Zijn naam staat gegraveerd op plaat III, nummer 1, en plaat IX, nummers 113, 117, 120, 129, 141, 157. In de rekeningen van 1589-90, 1590-91, 1591-92 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. In 1597-98 krijgt hij zijn loon.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 113, 117, 120, 129, 141, 157
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 12bis/ 1589-90, f° 1v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis/ 1590-91, f° 1v; nr. 14/ 1591-92, f° 1v; nr. 15/ 1597-98, f° 2

445. Van de Velde Joos

Joos Van de Velde oefent de functie uit van keurmeester in 1579-80, 1584-85, 1586-87, 1587-88 en 1588-89. Hij ondertekent de rekening van 1579-80 als gezworene. In 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. In 1589-90 krijgt hij terug op het slot van de vorige rekening. Vanaf 1589-90 tot 1591-92 betaalt de weduwe Van de Velde het muitgeld. Hij had in 1491-92 een tekort op het slot van zijn rekening en had de vorige huldiging van de Hoofdman niet betaald. Hij moet dus in dat jaar zijn gestorven. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummers 60, 79, 88 en 91.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 60, 79, 88, 91
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1579-80, f° 5v, 6; nr. 10/ 1583-84, f° 1; nr. 12/ 1589-90, f° 2; nr. 12bis/1589-90, f° 1, 1v, 2v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis/ 1590-91, f° 1v; nr. 14/ 1591-92, f° 2

446. Van de Velde, Pieter

Pieter van de Velde werd ingeschreven na 1589. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1617, 1618, 1621 en 1622. Uit 1616 rest ons een chrismatorium uit de Sint-Michielskerk in Gent.

Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 107

447. Van de Velde, weduwe van Joos

De weduwe van Joos Van de Velde betaalt in 1589-90, 1590-91 en 1591-92 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 12bis/ 1589-90, f° 1, 1v, 2v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis. 1590-91, f° 1v; nr. 14/ 1591-92, f° 2

448. Van de Vivere Jacques

Jacques Van de Vivere is deken in 1581-82 Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1578-79. Hij ondertekent de rekening van 1577-79. In 1581 is hij deken en betaalt hij het tekort van de vorige rekening. In datzelfde jaar betaalt hij het salaris van 3 werkgezellen, die hij van Brugge had laten komen in de maand maart van 1582. In 1582-83 betaalt hij 2 mark voor de leertijd van Ghelein van Crombrugghe, die bij hemzelf in de leer gaat. Hij krijgt in dat jaar ook een tegoed terug van de nering. In 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummers 55 en 65, en plaat III, nummer 1.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 55, 65; III, 1
J. Van de Vivere, *Chronijcke van Ghent*, Gent, 1885, p. 428
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-80, f° 5v, 9v; nr. 8/ 1581-82, f° 1, 2v; nr. 9/ 1582-83, f° 1v, 2

449. Van de Voerde Pieter filius Jan

Piter Van de Voerde, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap bij Lieven Van Swartenbrouc in 1448-49.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17v

450. Van de Walle Francois (Fransoys)

Francois Van de Walle verwerft het vrijmeesterschap in 1522-23. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1523-24, 1531-32, 1537-38 en 1544-45. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 110, plaat VIII, nummer 180, en plaat IX, nummers 23 en 47. In 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. In 1527 moet hij aan Gheeraert Van de Varent een salaris betalen voor het schatten van goed.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 110; VIII, 180; IX, 23, 47
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43v, 45, 46
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 71
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v

451. Van den Boghaerde Antonis (Bogart)

Antonis Van den Boghaerde wordt ingeschreven als leerknaap bij Wouter van Petipont in 1448-49. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1461-62. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 31.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 31
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17v, 22

452. Van den Briele Jan

Jan Van den Briele verwerft het vrijmeesterschap in 1456-57. Hij betaalt hiervoor de som van 9 mark, en heeft dus niet binnen de stad geleerd. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 22.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 22
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

453. Van den Broucke Jan

Jan Van den Broucke oefent de functie uit van keurmeester in 1467-68 en 1471-72. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 38.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 38
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24v, 25v

454. Van den Broucke Pieter

Pieter Van den Broucke wordt ingeschreven als leerknaap in 1421-22. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1431-32. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1434-35 en 1444-45. Hij heeft in 1443-44 Claes Poucstraete als leerknaap. Hij woonde in de Hoogpoort 57 te Gent.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 10, 12v, 14, 16, 16v
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel III, p. 567

455. Van den Dale Pieter

Van den Dale Pieter wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

456. Van den Dike Jan

Jan Van den Dike wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

457. Van den Durpe Steven

Steven Van den Durpe wordt vermeld in de rekening van 1577-79, wanneer een borgstelling wordt opgemaakt om aan de generaals van de Munt te zenden. In 1583-84 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 2v; nr. 10/ 1583-84, f° 1v

458. Van den Hamme Jan

Jan Van den Hamme wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 173.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 173
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

459. Van den Helbeke Lievin

Lieven Van den Helbeke verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v

460. Van den Hende Cornelis, Cornelis sone

Cornelis Van den Hende, zoon van Cornelis, wordt ingeschreven als leerknaap in 1441-42. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1448. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 27

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 27
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 16, 17

461. Van den Hole Jan

Jan Van den Hole, wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

462. Van den Hole Jan filius Jan

Jan Van den Hole zoon van Jan, wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

463. Van den Hole Pieter filius Jan

Pieter Van den Hole, zoon van Jan, wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

464. Van den Houte Raas (Raesse)

Raas Van den Houte oefent de functie uit van keurmeester in 1400-01 en 1411-13. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

465. Van den Keerchove Boudin

Boudin Van den Keerchove verwerft het vrijmeesterschap in 1422-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

466. Van den Moere Corijn filius Vincent

Corijn Van den Moere, zoon van Vincent, en religieus van het Sint-Pieters klooster, wordt ingeschreven als leerknaap in 1445-46.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16v

467. Van den Moere Gheraert

Gheraert Van den Moere oefent de functie uit van keurmeester in 1426-27. In 1422-23 heeft hij Jacop van Huse als leerknaap. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11, 11v

468. Van den Moere Ghijselbrecht

Ghijselbrecht Van den Moere verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1504-05 en 1538-39. In 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 39 en 95, plaat VIII, nummer 103, en plaat IX, nummer 52.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 39, 95; VIII, 103; IX, 52
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v, 40, 46v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2

469. Van den Moere Goessin

Goessin Van den Moere is deken in 1400-01 en 1411-13. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400, en op dezelfde lijst van 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4, 5, 8
C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118

470. Van den Moere Jacop

Jacop Van den Moere wordt ingeschreven als meesterkind in 1429-30. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12

471. Van den Moere Jan

Jan Van den Moere is deken in 1427-28, 1428-29, 1429-30, 1430-31 en 1431-32. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1425-26. In 1425 vaardigt hij samen met Jan de Wispelare, Hendrik Boudens en Steven van Curtricke een ordonnantie uit, met belangrijke wijzigingen op het reglement van 1338. Verder wordt hij ook vermeld als gezworene in 1423, als schepen van gedele in 1450, en als deken in 1452. In 1451-52 moet hij zich melden in Lille bij de ambassadeur van de koning. In 1464 moet Jan Van de Moere Daneel Claus inlichten, omdat deze een toog had gemaakt met beslagen weefsels. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 3, plaat II, nummer 4, en plaat VIII, nummer 24.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 3; II, 4; VIII, 24
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, Gent, 1901: deel 1, p. 84; deel 2, p. 31, 79
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, Gent, 1866: deel I, p. 202
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 11v, 12, 12v, 34
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 36

472. Van den Moere Jan (Annekin)

Jan Van den Moere wordt ingeschreven als meesterkind in 1429-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

473. Van den Moere Jan filius Laureins (Annekin filius Loryns)

Jan Van den Moere, zoon van Laureins, wordt ingeschreven als leerknaap in 1434-35. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1447. Hij is deken in 1462-63, 1463-64 en 1468-69. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1453-54, 1455-56, 1458-59, 1460-61 en 1465-66. Hij heeft in 1457-58 Jacop van Exaerde, en in 1470 Godfried Braem als leerknapen. In 1463 koopt hij een rente op het huis van Jan van de Bundre in de Strijpstraat, op een huis in de Oudburg van Machtelt van Lauwe en Gillis Saghen, en het huis van Margriet Andries in de Strijpstraat. Cornelis de Bont koopt deze rente later over. In 1463 treedt hij op als deken tegen Jan Van de Moere, daar die een ring van koper had verguld. In 1482 wordt een cyrografie vermeld waarin staat dat hij de rente heeft over gedragen aan de nering, een rente die hij vroeger van Daneel Claus had gekocht. In 1493 treedt deken Justaes Willemts op tegen Claes de Wintere, omdat deze een slechte diadeem had gemaakt met de stempel van Jan Van de Moere erin.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v, 17, 19, 20, 22, 23, 23v, 25
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 24 (1463), 31 (1463), 42 (1482), 66 (1493)

474. Van den Moere Jan filius Jan

Jan Van den Moere, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1476-77. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1484-85. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 55.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28, 30

475. Van Den Moere Joris

Joris Van Den Moere wordt ingeschreven als meesterkind in 1429-30. In 1436-37 is hij schepen van gedele. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, Gent, 1901: deel I, 6

476. Van den Moere Lievin

Lieven Van den Moere verwerft het vrijmeesterschap in 1490-91. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Hij is deken in 1496-97. In 1504-05 heeft hij Franskin Sitrep als leerknaap. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 61, en plaat VIII, nummer 72.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 61; VIII, 72
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v, 38, 40

477. Van den Moere Pieter filius Lieven (Pierkin)

Pieter Van den Moere, zoon van Lieven, wordt ingeschreven als meesterkind 1496-97.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38

478. Van Den Moere Pieter

Pieter Van Den Moere wordt ingeschreven als meesterkind in 1429-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

479. Van den Pitte Luuc

Luuc Van den Pitte wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

480. Van den Steur Jean (Hanekin)

Jean Van den Steur wordt ingeschreven als leerknaap in 1470-71. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark, waarvan 2 bij de aanvang van de leertijd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v

481. Van den Turre Gheerolf

Gheerolf Van den Turre staat gegraveerd op plaat II, nummer 126.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 126

482. Van den Turre Gillis

Gillis Van den Turre wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

483. Van den Turre Jan

Jan Van den Turre wordt ingeschreven als meesterkind in 1467-68.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24v

484. Van den Turre Martin

Martin Van den Turre wordt ingeschreven als meesterkind in 1441-42.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16

485. Van der Bloct Bouden (Boudekin)

Bouden Van der Bloct wordt ingeschreven als leerknaap in 1424-25.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

486. Van der Capelle Andries

Andries Van der Capelle verwerft het vrijmeesterschap in 1411-13. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. In 1427-28 oefent de functie uit van keurmeester

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 12

487. Van der Capelle Lodewijk filius Jan (Lodekin)

Lodewijk Van der Capelle, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1429-30. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12

488. Van der Cappelle Jan

Jan Van der Cappelle wordt vermeld op de lijst van 1400, onder zijn vader Andries. Hij wordt te boek gesteld als meesterkind in 1411-13. In 1421-22 wordt hij ingeschreven als leerknaap . Hij verwerft het meesterschap in 1424-25. Jan is deken in 1448 en oefent de functie uit van keurmeester in 1429-30. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In 1459 wordt hij vermeld in een geschil over het intredegeld van Ghijselbrecht Van der Schuere.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 5, 8, 10, 11v, 12, 17
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 25 (1459)

489. Van der Cruucen Lauwerijns

Lauwerijns Van der Cruucen wordt vermeld in de rekeningen van 1577-79, wanneer de suppoosten vergaderen in zijn huis over Jaques Weyns.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 1v

490. Van der Ellen Lieven (Hellen)

Lieven Van der Ellen is deken in 1453. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1432-33 en 1447-1448.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14, 17, 19

491. Van der Hoestinen Willem

Willem Van der Hoestinen wordt ingeschreven als leerknaap in 1489-90. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v

492. Van der Hoestinen Pieter

Pieter van der Hoestinen verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v

493. Van der Kenen Willem

Willem Van der Kenen wordt ingeschreven als leerknaap in 1487-88. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark, en nog eens 6 mark wanneer hij het vrijmeesterschap verwerft in 1499-1500. Hij is deken in 1520-21, 1521-22, 1522-23, 1523-24, 1525-26 en 1526-27, en oefent de functie uit van keurmeester in 1500-01, 1513-14 en 1516-17. In 1527 is hij deken van de meerseniers, en in de rekening van 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 133, en plaat VIII, nummers 88, 139, 150, 165, 169, 173, 177 en 185.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 133; VIII, 88, 139, 150, 165, 169, 173, 177, 185
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 6, Gent, 1884, p. 556
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36, 38v, 39, 41v, 42, 43, 43v, 44
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1v

494. Van der Kenen Willem filius Willem

Willem Van der Kenen, zoon van Willem, verwerft het vrijmeesterschap in 1534-35. In 1567 wordt hij vermeld als goudsmid, en aanhanger van het Calvinisme. Hij is deken van de meerseniers in 1568. In dit jaar werd Willem opgepakt, omdat hij had willen wedden. Hij ondertekent de rekening van 1577-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 5v
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 2, Gent, 1874, p. 276
J. Van de Vivere, *Chronijcke van Ghendt*, Gent, 1885, p. 244

495. Van der Linden Gheert (Gheerkin)

Gheert Van der Linden wordt ingeschreven als leerknaap in 1508-09.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v

496. Van der Schuere Frans (Franskin)

Frans Van der Schuere wordt ingeschreven als leerknaap in 1429-30. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12, 14v

497. Van der Schuere Ghijs filius Pieter

Ghijs Van der Schuere, zoon van Pieter, wordt ingeschreven als meesterkind in 1517-18. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1532-33. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1533-34 en 1538-39. In 1545 wordt door de nering de doodschuld betaalt door zijn erfrechtigen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 124 en 172.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 124, 172
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42, 45, 45v, 46v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 4/ 1543-45, f° 2

498. Van der Schuere Ghiselbrecht

Ghiselbrecht Van der Schuere verwerft het vrijmeesterschap in 1454. Hij is niet afkomstig van de stad. Hij is deken in 1464-65, 1469-70, 1481-82, 1482-83, 1483-84 en 1484-85, en oefent de functie uit van keurmeester in 1472-73. Hij heeft in 1456-57 Goessin van de Schuere, in 1461 Cornelis de Blauwere, in 1465 Maarten de Wilde, in 1469-70 Daneel Hoste, in 1473-74 Christoffel Van den Hove, in 1477-78 Claes de Wintere, in 1494-95 Jacop de Wintere, in 1499-1500 Gillis Weyns, en in 1503-04 Jacop Weyns als leerknapen. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454 en 1488-89. In 1450 en 1459 heeft hij een geschil over zijn intredegeld. Ghijselbrecht vond dat hij te veel had betaald. In 1464 wordt hij aangeklaagd door Maarten de Cousmakere, omdat hij na de avondklok had gewerkt, en daarvoor een boete kreeg die hij niet wou betalen. In 1465 krijgt hij 3 boeten toegewezen. In 1481 moet hij Jacop Van Luik, samen met Pieter Van der Noorthoute en Stevin Moerslach, bijstaan bij de oprichting van het nieuwe neringhuis. In datzelfde jaar komt hij samen met Jacop van Luik, Cornelis de Bont en Gillis Vilain om een afspraak te maken met Stevin Moerslach inzake de plaatsing van noodstenen en de afloop van het neringhuis. In 1482 verkoopt hij een grondrente aan Liesbet Scoomans, en is hij deken van de meerseniers. In 1483 sluit hij een overeenkomst, samen met Cornelis de Bont, Osten de Peistre en Pieter Haeghman, waarin staat dat al diegene die een winkel hebben 3 maal per jaar een maaltijd moeten betalen. In datzelfde jaar vaardigt hij ook een overeenkomst uit over de lering van vrijmeesterkinderen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 18, plaat II, nummer 1, plaat VIII, nummers 9, 13, 17, 21, en plaat IX nummers 31 en 49.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 18, II, 1; VIII, 9, 13, 17, 21; IX, 31, 49

F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, II, Gent, 1884: deel VI, p. 556

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19, 23v, 25, 26, 29v, 30, 49

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 9 (1483), 20 (1481), 22 (1464), 25 (1459), 28 (1465), 30 (1450), 42 (1482)

499. Van der Schuere Goessin

Goessin Van der Schuere, broer van Ghiselbrecht, wordt ingeschreven als leerknaap in 1456-57. Hij betaalt hiervoor 2 mark zilver, en nog eens zes mark bij de verwerving van het vrijmeesterschap in 1468-69. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1471-72, 1476-77, 1479-80 en 1485-86. Hij heeft in 1471-72 Jean Van de Duffeleer , in 1475-76 Augustus Scietcatte en Joes Teerlinc, in 1478-79 Sighert Tayart en in 1480-81 Adriaen de Jonghe als leerknapen. In 1480 sluit hij een overeenkomst met Jan de Peistre, Jose Claus en Adriaan Boudens, over het uitstellen van muiten en de leertijd van de leerknapen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 44, plaat II, nummer 17, en plaat VIII, nummers 2 en 26.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 44; II, 17; VIII, 2, 26
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20, 25, 25v, 27v, 28, 28v, 29
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 49v (1480)

500. Van der Schuere Jan

Jan Van der Schuere oefent de functie uit van keurmeester in 1516-17 en 1527-28. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 90, plaat VIII, nummer 152 en plaat IX, nummer 7.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 90; VIII, 152; IX, 7

501. Van der Schuere Pieter

Pieter Van der Schuere is deken in 1497-98, 1507-08, 1508-09, 1509-10, 1517-18, 1518-19 en 1519-1520. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1488-89, 1492-93 en 1495-96. Hij heeft in 1490-91 Laureins de Muntere, en in 1492-93 Jan Van Hauweghem als leerknapen. Ook Elooi de Wulf ging bij hem in de leer. Hij komt in 1493 samen met Pieter Haeghman, Christoffel Van Hove en Jacop Charles, omdat zij van Jacop van Luik een rente hadden gekocht. Verder is hij nog deken van de meerseniers in 1493 en 1505, 1512 en 1524. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 47, en op plaat VIII, nummers 40, 54, 73, 113, 117, 121, 153, 157 en 161.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 47; VIII, 40, 54, 73, 113, 117, 121, 153, 157, 161
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 6, Gent, 1884, p. 556
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36, 36v, 37, 37v, 38, 40v, 41, 42, 43
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 63v (1493)
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, deel 1, Gent, 1915, p. 104

502. Van der Schuere Willem filius Pieter (Willekin)

Willem Van der Schuere, zoon van Pieter, wordt ingeschreven als meesterkind in 1517-18. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 134. Hij overleed vóór 1566.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 134
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 1, Gent, 1874, p. 6

503. Van der Strate Gillis (Gilleken)

Gillis Van der Strate wordt ingeschreven als meesterkind in 1529-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

504. Van der Straten Jacop (Copkin)

Van der Straten Copkin wordt ingeschreven als leerknaap in 1519-20.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 43

505. Van der Straten Jean filius Adriaan (Hannekin)

Jean Van der Straten, zoon van Adriaan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1533-34.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v

506. Van der Zijpen Libbe (Lypkin)

Libbe Van der Zijpen wordt ingeschreven als leerknaap in 1483-84. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1497-98.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30, 38

507. Van Dijcke Cornelis

Cornelis Van Dijcke verwerft het vrijmeesterschap in 1589-90. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1594-95. In 1589-90, 1590-91 en 1591-92 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. De rekening van 1590-91 bevat zijn handtekening. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 121, en plaat II, nummer 2.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat III, 2; IX, 121
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 12/ 1589-90, f° 1, 1v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis/ 1590-91, f° 1v, 3; nr. 14/ 1591-92, f° 1v, 3

508. Van Duermen Gillis

Gillis Van Duermen wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

509. Van Exaerde Jacop (Coppin)

Van Exaerde Coppin wordt ingeschreven als leerknaap in 1457-58. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

510. Van Ghend Jan (De Gheent)

Jan Van Ghend wordt ingeschreven als meesterkind in 1527-28. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1529-30. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 116, en plaat IX, nummer 16. Jan van Ghend trekt na de vervolging van Alva naar Engeland. Hij wordt in 1568 vermeld in Londen, als 'John van Ghente', waar hij knecht is bij Garet Falke, goudsmid.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 116; IX, 16
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44, 44v
R.E.G. Kirk & E.F. Kirk, *Returns of Aliens dwelling in the city and suburbs of London*, deel 3, Aberdeen, 1907, p. 434

511. Van Ghend Daniel

Daniel Van Ghend Daniel wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

512. Van Grijspere Joos

Joos Van Grijspere is deken in 1540-41.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr.1/ 1540-41, f° 1

513. Van Half Acker Henry

Henry Van Half Acker Henry wordt ingeschreven als leerknaap in 1484-85.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

514. Van Half Acker Jan Filius Michiel (Janne)

Jan Van Half Acker, zoon van Michiel, verwerft het vrijmeesterschap in 1470-71. Hij betaalt hiervoor de som van 9 mark. Hij is dus niet afkomstig uit de stad. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 45 en plaat II, nummer 37.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 45; II, 37
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v

515. Van Hauweghem Jan filius Willem (Annekin)

Jan Van Hauweghem, zoon van Willem, wordt ingeschreven als leerknaap in 1492-93. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1504-05, 1508-09, 1512-13, 1515-16, 1518-19 en 1522-23. Uit 1532 rest ons een wijnbeker van hem. Deze werd vermoedelijk door een Gentse uitwijkeling meegenomen naar East Anglia, en werd later als communiebeker gebruikt. Jan van Hauweghem moest een erfelijke rente betalen van 20 schellingen per jaar, telkens op 20 mei. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 77, en plaat VIII, nummers 120, 135, 147, 158 en 174.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 77; VIII, 120, 135, 147, 158, 174
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37, 40, 40v, 41v, 42, 43v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 9v
Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 271, nr. 373
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 105

516. Van Hauweghem Elooi (Loyken)

Elooi Van Hauweghem wordt ingeschreven als leerknaap in 1483-84. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 154.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 154
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30

517. Van Hauweghem Pieter

Pieter Van Hauweghem moet waarschijnlijk rond 1543 zijn gestorven, daar de weduwe van Hauweghem in 1543-45 het muitgeld betaalt. Zijn broer Willem betaalt in 1543-45 ook de doodschuld voor zijn broer Pieter. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 143.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 143
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2; nr. 3: 1543-45, f° 2

518. Van Hauweghem Willem

Willem Van Hauweghem verwerft het vrijmeesterschap in 1532-33. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1544-45. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 129, en plaat IX, nummer 36. Hij betaalt in 1543-45 5 schelligen voor het houden van een winkel. In datzelfde jaar sterft zijn broer Pieter en betaalt hij de doodschuld. In 1568 is hij 12de schepen van de keure. Hij sterft zelf in 1577-79.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 129, IX, 36
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1; nr. 3/ 1543-45, f° 2; nr. 4/ 1543-45, ° 1; nr. 5/1577-79, f° 4v
Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 2, Gent, 1874, p. 129

519. Van Hecke Theun filius Willems (Tuenkin)

Teun Van Hecken, zoon van Willem, wordt ingeschreven als leerknaap in 1536-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

520. Van Hekeren Gheeraert

Gheeraert Van Hekeren verwerft het vrijmeesterschap in 1500-01. Hij betaalt hiervoor de som van 9 mark. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 73.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 73
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

521. Van Hilbeke Gillis

Gillis Van Hilbeke wordt ingeschreven als meesterkind in 1511-12.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

522. Van Holsene Pieter, Jacops zone

Pieter Van Holsene, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als leerknaap in 1450.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 18

523. Van Hooteghem Goos Gheerolfszone

Goos Van Hooteghem, zoon van Gheerolf, wordt ingeschreven als leerknaap in 1459-60, bij Pieter van Noorthoute. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark, en nog eens 6 mark bij het verwerven van het vrijmeesterschap.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 21

524. Van Hostriche Theun (Thuenkin)

Theun Van Hostriche wordt ingeschreven als meesterkind in 1529-30.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v

525. Van Houtem Jan

Jan Van Houtem oefent de functie uit van keurmeester in 1434-35.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v

526. Van Houtem Matthijs (Mathaeus)

Matthijs Van Houtem vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Hij heeft in 1410 Ghijselbrecht de Peistre als leerknaap.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 300
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

527. Van Hove Christoffel filius Jan

Christoffel Van Hove filius Jan wordt ingeschreven als leerknaap in 1473-74. Hij betaalt hiervoor de som van 8 mark, waarvan 2 bij de aanvang van de leertijd, en 6 bij het verwervan van het vrijmeesterschap in 1484-85. Hij is deken in 1503-04, 1512-13, 1513-14, 1514-15, 1516-17 en 1524-25, en oefent de functie van keurmeester uit in 1492-93, 1494-95, 1498-99 en 1502-03. In 1493 komt hij samen met Pieter Haeghman, Pieter Van der Schuere en Jacop Charles, omdat zij van Jacop van Luik een rente hebben gekocht. Van 1504 tot 1508 is hij overdeken van de kleine neringen. In 1508 en 1521 is hij deken van de meerseniers. In 1513 had Christoffel gesmolten zilver geleverd, dat ingehouden was bij Jan de Blyde, aan Jan Dammast en Julien Thellier, kokken van Margareta Donagiere van Savoye. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 44, en plaat VIII, nummer 55, 62, 78, 94, 97, 133, 137, 141, 149 en 181.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 44; VIII,
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 55, 62, 78, 94, 97, 133, 137, 141, 149, 181
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 63v (1493), 68v (1513)
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, Gent, 1884: deel 1, p. X; deel 6, p. 556

528. Van Hove Francois (Fransoys)

Francois Van Hove oefent de functie uit van keurmeester in 1526-27, 1530-31, 1534-35 en 1540-41. In 1540-41 gaat hij naar Brussel met een supplicatie voor het verkrijgen van het neringhuis in de Onderstraat. Hij betaalt in 1543-45 5 schellingen, en nog eens 2 schellingen en 4 denieren voor het houden van een winkel met 1 knaap. In datzelfde jaar ontvangt hij ook een rente van 20 schelingen per jaar. In 1577-79 ontvangt hij deze rente nog steeds. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 111, en plaat IX, nummers 4, 19 en 34.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 111; IX, 4, 19, 34
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44, 44v, 45v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 1/ 1540-41, f° 1; nr. 2/ 1543-45, f° 3; nr. 5/ 1577-79, f° 2v

529. Van Hove Jacop

Jacop Van Hove wordt ingeschreven als meesterkind in 1518-19. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1525-26, 1531-32, 1532-33 en 1538-39. In 1543-45 betaalt de weduwe van Jacop van Hove het muitgeld. In 1589-90 doet zij dat nog steeds. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 108, plaat VIII, nummer 188, en plaat IX, nummers 27, 51, 109, 116, 125, 133, 149, 156, 169 en 180.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 108; VIII, 188; IX, 27, 51, 109, 116, 125, 133, 149, 156, 169, 180
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42v, 44, 45, 46v
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2; nr. 12bis/ 1589-90, f° 1v

530. Van Hove Jacques filius Pieter

Jacques Van Hove, zoon van Pieter, oefent de functie uit van keurmeester in 1592-93, 1593-94, 1595-96, 1597-98, 1601-02, 1603-04, 1606-07 en 1609-10. In 1580-81 ondertekent hij de rekening. In 1605 stelt hij zijn kinderen te boek: Pieter, Francois, en Jaques.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 47
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 8/ 1580-81, f° 2

531. Van Hove Pieter

Pieter Van Hove ondertekent de rekening van 1579-80. Hij betaalt in 1583-84 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 163, en plaat IX, nummer 83. Daarboven staat het haartal 1557.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 163; IX, 83
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1

532. Van Hove Pieter filius Lanselot (Lanseloete)

Pieter Van Hove, zoon van Lanselot, verwerft het vrijmeesterschap in 1484-85. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89 Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers, 40, 114 en 162, en plaat IX, nummer 83. In 1495 treed hij, samen met Cornelis de Bont als deken, en Geert van West en Willem de Ranter als keurmeesters op tegen Claes Francke, omdat hij kwaad had gesproken.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 40, 114
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 30, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 67 (1495)

533. Van Hove Willem

Willem Van Hove oefent de functie uit van keurmeester in 1500-1501.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39

534. Van Hove, weduwe van Jacop

De weduwe van Jacop Van Hove betaalt in 1543-45 5 schellingen voor het houden van een winkel. In 1589-90 doet zij dat nog steeds.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 2; nr. 12bis/ 1589-90, f° 1v

535. Van Hove, weduwe van Jan

De Weduwe van Jan Van Hove betaalt in 1583-84 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/ 1583-84, f° 1v

536. Van Hove, weduwe van Pieter

De weduwe van Pieter Van Hove betaalt in 1589-90, 1590-91 en 1591-92 20 denieren voor het houden van een winkel.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 12bis/ 1589-90, f° 1; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 14/ 1591-92, f° 1v

537. Van Hover Gheldijn Ghijselbrechts zone

Gheldijn Van Hover, zoon van Ghijselbrecht, wordt ingeschreven als leerknaap in 1444-45.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16v

538. Van Hovershoet Giles (Gile Haverheet, Van Overhoet)

Gillis Van Hovershoet verwerft het vrijmeesterschap in 1470-71. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 34.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 34
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25v

539. Van Hovershoet Bertelivens (Bertelmeus, Houerheet)

Bertelivens Van Hovershoet wordt ingeschreven als leerknaap in 1435-36. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1448, en oefent de functie uit van keurmeester in 1454, 1455 en 1457-58. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 11, plaat II, nummers 8 en 163.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 11; II, 8, 163
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 15, 17v, 19, 20

540. Van Overhoet Lieven (Liefkin)

Lieven Van Overheet wordt ingeschreven als leerknaap in 1490-91. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v

541. Van Hultem Adriaan filius Adriaan (Heulten, Ultem)

Van Hultem Adriaan, zoon van Adriaan wordt reeds vermeld op de platen in 1557. Hij is deken in 1584-85. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1579-80, 1589-90, 1590-91, 1591-92, 1592-93, 1593-94, 1596-97, 1597-98, 1598-99, 1600-01, 1602-03, 1604-05, 1605-06, 1608-09, 1611-12 en 1614-15. In 1577-79 betaalt hij de nering voor een partij juwelen. In 1579-80 reist hij met een wagen naar Antwerpen om daar een brief af te geven. Deze reis duurt 5 dagen, waarbij hij de eerste en laatste nacht in 'Het Vlaams Hooft' overnacht. Hij betaalt op deze reis de maaltijden voor hem en zijn knecht. In 1583-84, 1589-90, 1590-91 en 1591-92 betaalt hij 20 denieren voor het houden van en winkel. In 1586 krijgt hij een bedrag terug dat hij voorgeschoten had bij de vorige rekening. In 1591-92 wordt hij vermeld in de rekening als deken en ondertekent hij de rekening, en in 1597-98 als gezworene. Adriaan Van Hultem vervaardigde in 1589 een van de twee nabootsingen van de hechtsels van Cornelis De Bont. Dit stuk is gemerkt met zijn meesterteken. Uit 1599-1600 dateert de 'wapenstok van de koning der moorkinderen', in palissander en verguld zilver. Het wordt bekroont door de Maagd van Gent, en is toegeschreven op basis van de stadsrekening. In 1601 stelt hij zijn kinderen te boek: Hans, Jan, Jean Battiste en Adriaan. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 164, en plaat IX nummers 78, 101, 104, 107, 115, 128, 137, 144, 151, 163, 175, 187 en 199.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 164; IX,
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 58, 78, 101, 104, 107, 115, 128, 137, 144, 151, 163, 175, 187, 199
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 4v, 5v, 6, 6v, 7v, 9v; nr. 10/ 1583-84, f° 1v, 2; nr. 11/ 1586, f° 2; nr. 12bis/ 1589-90, f° 1v; nr. 13/ 1590-91, f° 2v; nr. 13bis/ 1590-91, f° 1v, 2, 3; nr. 14/ 1591-92, f° 1v, 3; nr. 15/ 1597-98, f° 1, 2v
Société d'histoire et d'archéologie de Gand, *Inventaire Archéologique de Gand*, Gent, 1915: deel I, MA 1013, 1001-1006
Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 274, nr. 381-383
Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 106

542. Van Hultem Claes (Claeys)

Claes Van Hultem is deken in 1508-09. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1513-14, 1521-22 en 1517-18. In 1543-45 betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel. Claes van Hultem nam op 20 januari 1512 het goudsmedenatelier genaamd 'De Ingelborch', gelegen in de Lange Munt, van Cornelis de Bont over. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 84.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 84
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v, 41v, 42
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 3
V. Vander Haegen, Enquête sur la vie et les oeuvres de Corneille de Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de bourgogne, in: *Annales du XXI Congrès de la Fédération historique et archéologique de Belgique*, deel 2, Luik, 1909, p. 151

543. Van Hultem Jan

Jan Van Hultem oefent de functie uit van keurmeester in 1595-96, 1597-98, 1599-1600, 1601-02, 1604-05 en 1607-08. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummers 124, 132, 140, 148, 161 en 172.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 124, 132, 140, 148, 161, 172

544. Van Hultem Lieven

Lieven Van Hultem's naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 149.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat 149

545. Van Huse Jacop (Coppin)

Jacop Van Huse wordt ingeschreven als leerknaap in 1422-23.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11

546. Van Landuut Jan

Jan Van Landuut verwerft het vrijmeesterschap in 1421-22.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 10

547. Van Landuut Lauwereyns

Lauwereyns Van Landuut wordt ingeschreven als leerknaap in 1431-32.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12v

548. Van Leede Lieven filus Pieter

Lieven Van Leede, zoon van Pieter, verwerft het vrijmeesterschap in 1482-83. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 87.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, nummer 87
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

549. Van Lembegaude Aernoud

Aernoud Van Lembegaude wordt ingeschreven als vrijmeester in 1411-13. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 8

550. Van Loo Marc

Marc Van Loo wordt ingeschreven als meesterkind in 1455-56. Hij is niet afkomstig uit de stad.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19

551. Van Luik Claes filius Louis (Ludeke)

Claes Van Ludeke, zoon van Louis, wordt ingeschreven als meesterkind in 1518-19.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42v

552. Van Luik Jacop (Ludeke, Ludich, Lucke)

Jacop Van Luik, zoon van Jacop, verwerft het vrijmeesterschap in 1464-65. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark, en heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1476-77, 1481-82, 1484-85, 1489-90 en 1496-97. In 1481 komt hij samen met Ghijselbrecht Van der Schuere, Cornelis de Bont en Gillis Vilain, omdat Stevin Moerslach enkele noodstenen zou leggen en de waterloop regelen. In 1482 verkoopt hij een grondrente aan Liesbet Scoomans. In 1493 verkoopt hij een rente aan de nering. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 37, plaat II, nummer 2, en plaat VIII, nummers 10, 22, 42 en 70.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 37; II, 2; VIII, 10, 22, 42, 70
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 23v, 28, 29v, 30, 38
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 20v (1481), 42 (1482), 63v (1493)

553. Van Luik Joos filius Jacops (Ludeke)

Joos Van Luik, zoon van Jacop, wordt ingeschreven als meesterkind in 1465-66. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 51.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 51
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 24

554. Van Luik Justaus filius Louis (Ludeke)

Justaus Van Ludeke, zoon van Louis, wordt ingeschreven als meesterkind in 1518-19.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42v

555. Van Maertre Pieter

Pieter Van Maertre wordt ingeschreven als leerknaap in 1478-79. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1488-89. Hij betaalt hiervoor de som van 6 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v, 36

556. Van Nevele Jan filius Lieven

Jan Van Nevele, zoon van Jan (priester), wordt ingeschreven als meesterkind in 1468-69.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 25

557. Van Nevele Lieven

Lieven Van Nevele oefent de functie uit van keurmeester in 1448-49 en 1453.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 17v, 19

558. Van Nevele Michiel filius Jan

Michiel Van Nevele, zoon van Jan (priester), wordt ingeschreven als meesterkind in 1489-90. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 181.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 181
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v

559. Van Noorthoute Pieter (Noerhoute)

Pieter Van Noorthoute is deken in 1475-76. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1446-47, 1467-68, 1470-71 en 1478-79. Hij heft in 1459-60 Goos Van Hooteghem, en in 1478-79 Pieter Van Matere als leerknapen. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In 1476 vaardigt hij samen met Daneel Claus, Jacop Lango en Jan de Naghele een ordonnantie uit over het ijken van een ons zilver, en hoe elke goudsmid deze geijkte maat bij zich moet houden. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 8, en plaat II, nummer 11.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 8; II, 11
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 17, 21, 24v, 25v, 27v, 28v, 30v

560. Van Oultert Jan

Jan Van Oultert verwerft het vrijmeesterschap in 1458-59. Hij betaalt hiervoor 10 mark, en heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20

561. Van Petipont Wouter

Wouter Van Petipont verwerft het vrijmeesterschap in 1437-38. Hij heeft het ambacht niet binnen de stad geleerd. Hij oefent de funtie uit van keurmeester in 1442-43. Hij heeft in 1441-42 Cornelis Van den Ende, in 1444-45 Gheldijn Van Hover, in 1448-49 Gillis Pieters, en in 1448-49 Antonis Van den Boghaerde als leerknapen. Zijn naam wordt vermeld in en geschil uit 1444, tussen hemzelf en jan Wouters, Boudin Boudins en Simon Lachengoen, over het kopen en verkopen van zilverwaar.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 15v, 16, 16v, 17, 17v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 45v, 46 (1444)

562. Van Quickelberghe Andries

Andries Van Quickelberghe is deken in 1543-44 en 1544-45. Hij krijgt in de rekening van dat jaar zijn loon hiervoor.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1

563. Van Ravenscoet Jacob

Jacob Van Ravenscoet op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

564. Van Rijsselberghe Philip

Philip Van Rijsselberghe wordt ingeschreven als leerknaap in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19

565. Van Roesselare Jacop (Roeselan)

Jacop Van Roelselare oefent de functie uit van keurmeester in 1430-31. Hij is deken in 1434-35 en 1435-36. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 12v, 14v, 15

566. Van Roesselare Jan

Jan Van Roesselare wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 3v

567. Van Roosendale Joris filius Michiel (Joorkin)

Joris Van Roosendale, zoon van Michiel, wordt ingeschreven als meesterkind in 1535-36.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

568. Van Roosendale Joseph filius Joris

Joseph Van Roosendale, zoon van Joris, wordt ingeschreven als meesterkind in 1509-10.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

569. Van Roosendale Machiel filius Jooris

Machiel Van Roosendale, zoon van Joris, wordt ingeschreven als meesterkind in 1535-36.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46

570. Van Rosendale Joris

Joris Van Rosendale verwerft het vrijmeesterschap in 1478-79.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v

571. Van Sent Jacophuus Pieter

Pieter Van Sent Jacophuus oefent de functie uit van keurmeester in 1432-33 en 1436-37.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14, 15

572. Van Sent Jacophuus Pieter filius Willem

Pieter Van Sent Jacophuus, zoon van Willem, wordt ingeschreven als meesterkind in 1477-78.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v

573. Van Sent Jacopshuus Gheeraerd

Gheeraerd Van Sent Jacopshuus wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Hij heeft in 1417-18 Simon Borluut als leerknaap, minderjarige zoon van Nicolaas Borluut.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, Gent, 1884, p. 302
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

574. Van Sent Jacopshuus Gilles filius Pieter

Gilles Van Sent Jacopshuus , zoon van Pieter, wordt ingeschreven als meesterkind in 1506-07. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 40.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 40
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40v

575. Van Sent Jacopshuus Jan

Jan Van Sent Jacopshuus is deken in 1438-39. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1433-34. Hij heeft in 1434-35 Jan Van den Moere en Jan Dullaert, in 1447-48 Jacop Brecht, en verder Melcior Bruchs als leerknapen. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 16.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 16
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 14, 14v, 15v

576. Van Sent Jacops huus Joris

Joris Van Sent Jacopshuus wordt ingeschreven als meesterkind in 1453.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 19

577. Van Sent Jacopshuus Willem

Willem Van Sent Jacopshuus wordt ingeschreven als meesterkind in 1454. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In 1491-94 wordt hij vermeld als overdeken van de kleine neringen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 40.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 40
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 1, Gent, 1884, p. X

578. Van Sicleer Jan

Jan Van Sicleer verwerft het vrijmeesterschap in 1445-46. Hij is deken in 1455-56 en wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. Jan van Sicleer liet plaatsen open in zijn boek als ontvanger die hij later invulde tot een bedrag van 53 pond groten. Daarnaast roofde hij de 'presentwijn' van de stad. Een proces tegen het wanbestuur van de periode 1430-39 begon in 1451. In 1456 wordt de inventaris van Jan van den Abeele overgegeven aan het schependom van Jan van Sicleer.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 16v, 19
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, Gent, 1901: deel 1, p. 47; deel 2, p. 291

579. Van Sloete Lievin

Lieven Van Sloete wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

580. Van Swartenbrouc Claes

Claes Van Swartenbrouc wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

581. Van Swartenbrouc Joos

Joos Van Swartenbrouc wordt ingeschreven als leerknaap in 1459-60. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 21

582. Van Swartenbrouc Lieven

Lieven Van Swartenbrouc wordt ingeschreven als meesterkind in 1411-13. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1426-27, 1433-34 en 1437-38. In 1435-36 gaat Bertelivens van Hovershoet bij hem in de leer.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 8, 11v, 14, 15, 15v

583. Van Swartenbrouc Pieter

Pieter Van Swartenbrouc oefent de functie uit van keurmeester in 1427-28.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 12

584. Van Vaernewijc Jan (Annekin)

Van Vaernewijc Annekin wordt ingeschreven als leerknaap in 1426-27.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 11v

585. Van Vaernewijc Jaspar

Jaspar Van Vaernewyc wordt ingeschreven als leerknaap in 1431-32 en verwerft het vrijmeesterschap in 1447. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 12v, 17

586. Van Vlaendren Sicem

Sicem Van Vlaendren wordt ingeschreven als leerknaap in 1518-19.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42v

587. Van Vosselaer Lauwerens

Lauwerens Van Vosselaer wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5

588. Van West Anthonis

Anthonis Van West wordt ingeschreven als meesterkind in 1456-57. Hij is deken in 1469-70. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1472-73 en 1478-79. Hij heeft in 1469-70 Pieter Haechman, in 1483-84 Rip Van der Zijpen als leerknaap. Anthonis Van West wordt in 1469 in het dekenschap van Maarten de Cousmakere gevangen genomen, voor een ongeldige koop van juwelen. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 32, en plaat II, nummer 15.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 32; II, 15
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 20, 25, 26, 28v, 30
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 32v (1469)

589. Van West Gheert filius Anthonis

Gheert Van West, zoon van Anthonis, wordt ingeschreven als meesterkind in 1492-93. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1497-98, 1500-01, 1506-07, 1510-11, 1523-24 en 1527-28. In 1495 treedt hij samen met Pieter Van de Hove en Willem de Rantere op tegen Claes Francke, omdat hij kwaad had gesproken. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 57, plaat VIII, nummers 76, 87, 111, 127 en 179, en plaat IX, nummer 6.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 57; VIII, 76, 87, 111, 127, 179; IX, 6
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37, 38, 39? 40v, 41, 43v, 44
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 67 (1495)

590. Van West Jan

Jan Van West zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 79.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 79

591. Van West Nicasius

Nicasius Van West verwerft het vrijmeesterschap in 1495-96. In 1511 is hij reeds overleden, waarna een geschil zich voordeed naar aanleiding van gestolen goed dat hij had gekocht en terugbezorgd, in het dekenschap van Lieven Halin. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 62.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 62
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 37v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 69

592. Van West Robberecht

Robberecht Van West wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v

593. Van Wijlebeke Arne

Arne Van Wijlebeke verwerft het vrijmeesterschap in 1481-82. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

594. Van Willebeke Jan filius Arend (Annekin filius Harens)

Jan Van Willebeke, zoon van Arend, wordt ingeschreven als meesterkind in 1514-15.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41v

595. Vijts Joris (Joorkin)

Joris Vijts wordt ingeschreven als leerknaap in 1507-08. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1520-21. Hij is deken in 1524-25, 1528-29, 1531-32, 1534-35, 1535-36, 1536-37 en 1537-38. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 107, en plaat IX, nummer 11. In 1529 treedt hij samen met Elooi de Wulf, Joos de Coninc en Goris van Alfen op tegen Joris Moenkins, omdat hij een gestolen monstrans had te koop gesteld.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 107; IX, 11
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 40 v, 43, 44, 44v, 45, 45v, 46, 46v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 71v (1529)

596. Vijts Joris filius Joris

Joris Vijts, zoon van Joris, wordt ingeschreven als meesterkind in 1530-31. Hij is schepen van de keure in 1568 en 1571.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44v
P. Bernardus De Jonghe, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, deel 1, Gent, 1781, p. 122, 168

597. Vilain Florens filius Robberecht

Florens Vilain, zoon van Robberecht, wordt ingeschreven als leerknaap bij Hendrik van Swartenbrouc in 1435-36. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 15

598. Vilain Florens filius Gillis (Floreyns)

Florens Vilain, zoon van Gillis, wordt ingeschreven als meesterkind in 1509-10.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 41

599. Vilain Gillis filius Florens

Gillis Vilain, zoon van Florens, wordt ingeschreven als meesterkind in 1471-72. OP 14 juli 1475 staat hij borg voor Matthijs Van Roden, die een zilveren schaal geeft aan Hugo Van der Goes, deken van de schilders, voor de intrede in de nering van de schilders. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1481-82. In dat jaar komt hij samen met Ghijselbrecht van der Schuere, Jacop van luik en Cornelis de Bont, opdat Stevin Moerslach 4 noodstenen zou leggen en de waterhuishouding regelen. In 1482 verkoopt hij een grondrent aan Liesbet Scoomans. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 60, plaat II, nummer 32, en plaat VIII, nummer 12.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 60; plaat II, 32; VIII, 12
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 26
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 20v (1481), 42 (1482)
E. De Busscher, *Recherches sur les peintres et les sculpteurs a Gand*, deel 1, Gent, 1866, p. 112

600. Vilain Robberecht

Robberecht Vilain wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400.

C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4

601. Vitse Joris filius Jan (Joerkin)

Joris Vitse, zoon van Jan, wordt ingeschreven als leerknaap in 1533-34.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 45v

602. Wauters Jan filius Jan

Jan Wauters, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1515-16. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 93.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 93
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 42

603. Wauters Joos

Joos Wauters wordt ingeschreven als meesterkind in 1537-38.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

604. Wauters Lieven filius Jans

Lieven Wauters, zoon van Jan, wordt ingeschreven als meesterkind in 1524-25. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 138.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 138
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 44

605. Weilaert Jean (Hannekin)

Jean Weilaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1490-91. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1496-97. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 66.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 66
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36v, 38

606. Weilaert Joris (Joorkin)

Joris Weilaert wordt ingeschreven als leerknaap in 1482-83.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 29v

607. Weyns Adriaan

Adriaan Weyns is deken in 1578-79, 1579-80 en 1583-84. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 159, en plaat IX, nummers 57 en 75. In de rekening van 1579-80 wordt hij vermeld als deken, en als afgaand deken van het vorige jaar. In 1580-81 wordt hij vermeld als afgaand deken, en ondertekent hij de rekening. In de rekening van 1583-84 wordt hij vermeld als deken, en betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 159; IX, 57, 75
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1579-80, f° 6, 9; nr. 7/ 1580-81, f° 2; nr. 10/ 1583-84, f° 1, 1v

608. Weyns Gilles (Gilleken)

Gilles Weyns wordt ingeschreven als leerknaap in 1499-1500. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38v

609. Weyns Jacob

Jacob Weyns wordt ingeschreven als leerknaap in 1503-04. Hij betaalt hiervoor de som van 2 mark. Hij verwerft het vrijmeesterschap in 1518-19, en oefent de functie uit van keurmeester in 1532-33 en 1542-43. In 1543- betaalt hij 5 schellingen voor het houden van een winkel, en wordt hij vermeld als afgaand keurmeester. In 1553 maakt hij een chrismatorium, gemaakt voor de Sint-Jacobskerk, dat tot heden bewaard is gebleven. Het draagt drie merken, de Gentse helm, het meesterteken van Jacob Weyns, en de gotische 'y' voor het jaar 1553. Jacob Weyns moest zich in februari 1568 verantwoorden voor de Bloedraad van Alva, en vluchtte naar Wesel, waar hij in datzelfde jaar stierf. Zijn weduwe moest binnen de drie weken certificatie brengen van haar man. Hij woonde in een huis in de Lange Munt, dat werd verkocht op 23 maart 1569. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummers 101 en 173, en plaat IX, nummer 28.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 101, 173; IX, 28

P. Bernardus De Jonghe, *Gendsche Geschiedenissen ofte Cronyke*, deel 1, Gent, 1781, p. 113

F. De Potter, *Dagboek van Cornelis en Philip Van Campene*, Gent, 1870, p. 102, 213

V. Fris, 'Notes pour servir à l'Histoire des Iconoclastes et des Calvinistes à Gand de 1566 à 1568', in: *Handelingen der maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, deel 9, Gent*, 1909, p. 140

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 39v, 42v

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 1, 2v, 4v; nr. 4/ 1543-45, f° 2

Marcus van Vaernewijck, *Van de beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt - 1568-68*, deel 2, Gent, 1874, p. 230

Cultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen - 1951, Gent, 1953, p. 126

Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 272, nr. 376

Tent. Cat. *Scaldis*, Gent (Sint-Pietersabdij) 1965, p. 105

610. Weyns Jacques filius Adriaan

Jaques Weyns, zoon van Adriaan,oefent de functie uit van keurmeester in 1570, 1577-79, 1578-80, 1580-81, 1582-83, 1584-85, 1586-87,1588-89, 1589-90, 1590-91, 1592-93, 1594-95, 1596-97, 1597-98, 1598-99, 1600-01, 1603-04, 1606-07, 1609-10, 1612-13 en 1616-17. In de rekeningen van 1577-79 wordt hij vermeld wanneer de suppoosten over hem vergaderen. Hij krijgt in de rekening van 1579-80, 1580-81, die hij ondertekent, 1581-82 en 1597-98 zijn loon als gezworene. In 1583-84, 1589-90, 1590-91 en 1591-92 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. In 1589-90 huurt hij een huis van Daniel Willaert. In 1590 doet hij een betaling aan Gillis De Ruddere voor een rente, en in 1591 betaalt hij een rekening aan Doicus Vroylick. In datzelfde jaar ondertekent hij de rekening. In 1601 stelt hij zijn kinderen te boek: Guilaume, Jacques, Michiel en Adriaan. Uit 1613 rest ons een chrismatorium van Jacques Weyns. Het is gemerkt met de stadsstempel, het merk van Jacques Weyns, en de jaarletter 'L'. Verder kwam ook een chrismatorium uit 1621-22 tot ons, met stadsstempel, meesterstempel en jaarletter 'T'. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummers 56, 62, 70, 81, 89, 96, 100, 103, 112, 119, 127, 135, 143, 155, 167, 176, 179 en 207.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, nummers 56, 62, 70, 81, 89, 96, 100, 103, 112, 119, 127, 135, 143, 155, 167, 176, 179, 207
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 47
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 5/ 1577-79, f° 1v, 9v; nr. 8/ 1581-82, f° 1v; nr. 9/ 1582-83, f° 1; nr. 10/ 1583-84, f° 2; nr. 12/ 1589-90, f° 1v, 2, 2v; nr. 12bis/ 1589-90, f° 1v; nr. 13 bis/ 1590-91, f° 2, 3
Tent. Cat. *Gent, Duizend jaar kunst en cultuur*, Gent (Bijlokemuseum) 1975, p. 277, nr. 390

611. Weyns Jan

Jan Weyns' naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 153. Daarnaast staat het jaartal 1548.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 153

612. Weyns Joos filius Jan

Joos Weyns, zoon van Jan, betaalt in 1583-84 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 182.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 182
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 10/1583-84, f° 1

613. Weyns Pieter

Pieter Weyns oefent de functie uit van keurmeester in 1581-82. In dat jaar wordt hij ook in de rekeningen vermeld als gezworene, en krijgt hij hiervoor zijn loon. In 1583-84 en 1586-87 betaalt hij 20 denieren voor het houden van een winkel. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 180, en plaat IX, nummer 67.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 180; IX, 67
S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 8/ 1582-83, f° 1; nr. 10/ 1583-84, f° 1v; nr. 11/ 1586-87, nr. 1v

614. Weytins Claes

Claes Weytins oefent de functie uit van keurmeester in 1459-60, 1461-62, 1462-63, 1464-65, 1465-66, 1466-67 en 1470-71. In 1543-45 betaalt hij een som voor de huur van een kamer aan de nering, die in datzelfde jaar ook een uitgave aan hem besteed. Hij is deken van de meerseniers in 1440, 1451 en 1458.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 2/ 1543-45, f° 3v, 6
F. De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 6, Gent, 1884, p. 555

615. Willemets Adriaan

Adriaan Willemets wordt ingeschreven als meesterkind in 1570.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

616. Willemets Andries

Andries Willemets wordt ingeschreven als meesterkind in 1570.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

617. Willemets Jans

Willemets Jans wordt ingeschreven als meesterkind in 1570.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

618. Willemets Justaes filius Karel

Justaes Willemets, zoon van Karel, verwerft het vrijmeesterschap in 1489-90. Hij betaalt hiervoor de som van 10 mark, en heeft het ambacht dus niet binnen de stad geleerd. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1493-94, 1497-98, 1500-01, 1503-04, 1506-07 en 1509-10. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1488-89. In 1491 weigerde hij een aantal schuttershaken te laten keuren. Wanneer hij dit enige tijd later toch deed, waren ze niet goed gemaakt, en werden ze gebroken als voorbeeld. Hij moest als straf een metalen kandelaar tegen de muur van het neringhuis zetten, naast de drie metalen kandelaren die er reeds stonden. In 1493 treedt hij op tegen Claes De Wintere, die een slechte diadeem had gemaakt met de stempel in van Jan Van de Moere. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 54, en plaat VIII, nummes 60, 75, 86, 98, 110 en 122.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 54; VIII, 60, 75, 86, 98, 110, 122
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 36 v, 37, 38, 39, 39v, 40v, 41, 49
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 65 (1491), 66 (1493)

619. Willemets Lieven

Lieven Willemets wordt vermeld als vinder der opperkosterij van Sint-Michiels, en rechter van 16 tot 24 november 1451. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 103.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 103
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 1, Gent, 1901, p. 159, 163, 164, 168, 174, 175, 180, 347

620. Willemets Vincent

Vincent Willemets wordt ingeschreven als meesterkind in 1570.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 49v

621. Willems Philip

Philip Willems verwerft het vrijmeesterschap in 1586-86.

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8: document nr. 11/ 1585-86, f° 1, 1v

622. Wouters Jan Joessone (Anne)

Jan Wouters, zoon van Joos, wordt ingeschreven als meesterkind in 1441-42.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 16

623. Wouters Jan

Jan Wouters oefent de functie uit van keurmeester in 1499-1500, 1508-09 en 1512-13. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 93, en plaat VIII, nummer 83, 118 en 134.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 93; VIII, 83, 118, 134
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 38v, 40v, 41v

624. Wouters Jan

Jan Wouters Jan verwerft het vrijmeesterschap in 1433-34. Hij oefent de functie uit van keurmeester in 1434-35, 1436-37, 1438-39 en 1442-43. In 1444 wordt zijn naam vermeld in een geschil tussen hem en Bouden Boudins, Simon Lachengoen en Wouter van Petitpont, over het kopen en verkopen van zilverwerk. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 43.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 43
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14, 15, 15v
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2: cartularia, f° 45v, 46 (1444)

625. Wouters Joos

Joos Wouters oefent de functie uit van keurmeester in 1537-38. Zijn naam staat gegraveerd op plaat II, nummer 135, en plaat IX, nummer 48.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat II, 135; IX, 48
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 46v

626. Wouters Joos

Joos Wouters oefent de functie uit van keurmeester in 1435-36, 1444-45, 1446-47 en 1447-48. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400. Zijn naam staat gegraveerd op plaat IX, nummer 48.

J. Casier, Les *orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat IX, 48
C.L. Diericx, *Appendice aux Mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 118
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 4v, 14v, 16v, 17

627. Wouters Laureins filius Pieter (Laukin)

Laureins Wouters, zoon van Pieter, wordt ingeschreven als meesterkind in 1478-79. Hij heeft in 1484-85 Joris Mane als leerknaap. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 58, en plaat II, nummer 29.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 58; II, 29
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 28v, 30

628. Wouters Luc filius Joos

Luc Wouters, zoon van Joos, verwerft het vrijmeesterschap in 1434-35. Hij is deken in 1451 en oefent de functie uit van keurmeester in 1453.

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 14v, 19

629. Wouters Pieter

Pieter Wouters oefent de functie uit van keurmeester in 1453-1454, 1455-56, 1456-57, 1461-62 en 1463-64. Hij heeft in 1454 Philip van Rijsselberghe als leerknaap. Hij wordt vermeld op de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1454. In december 1464 staat zijn naam op de lijst van personen die worden opgeroepen om op kruistocht te gaan. Zijn naam staat gegraveerd op plaat I, nummer 7.

J. Casier, *Les orfèvres Flamands et leurs poinçons*, Gent, 1914: plaat I, 7
S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1: register van de goudsmeden, f° 5, 19, 20, 22, 23
V. Fris, *Dagboek van Gent van 1447 tot 1470*, deel 2, Gent, 1901, p. 197

UNIVERSITEIT
GENT

FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

Academiejaar 2006 - 2007

Gentse goud- en zilversmeden in de 15de en 16de eeuw

DEEL II: TRANSCRIPTIES

Emile GEZELS

Promotor :
Prof. dr. Maximiliaan Martens
Prof. dr. Anna Bergmans

Scriptie voorgedragen tot het behalen van de graad van

LICENCIAAT KUNSTWETENSCHAPPEN

INHOUD

1. Register van de Goud- en Zilversmeden 1338 – 1605

1.1. Reglement van 1338 p. 5
1.2. Lijst 1400 p. 8
1.3. Lijst 1454 p. 9
1.4. Geschil over het merken van goud- en zilverwerk p. 10
1.5. Inschrijvingen 1411-1485 p. 11
1.6. Ordonnantie over het maken van geijkte onsen zilver, en de intredegelden van leerknapen en vrijmeesters, 1476 p. 29
1.7. Ordonnantie over het kiezen van deken en keurmeesters, aanstellen van een kapelaan, bijdragen van de knapen en meesters, 1425 p. 30
1.8. Ordonnantie over de instelling van 3 keurdagen, 1467 p. 32
1.9. Ordonnantie over het merken van goud- en zilverwerk, 1451
1.10. Inschrijvingen 1487 – 1538
1.11. Ordonnantie over het geven van een maaltijd en het overdragen van de rekening, 1530 p. 44
1.12. Lijst 1489 p. 45
1.13. Inschrijvingen 1570
1.14. Inschrijvingen 1582-83

2. Cartularia

2.1. Opsomming van de renten, 1494 p. 48
2.2. Reglement 1338 p. 49
2.3. Geschil tussen de goudsmeden en de meerseniers, 1382 p. 51
2.4. Intrede van de leerknaap en het geven van een maaltijd, 1450 p. 52
2.5. Intrede van het meesterkind, 1483
2.6. Geven van een maaltijd door winkelhouders, 1483 p. 53
2.7. Viere van Augustijnenmis door winkelhouders, 1484
2.8. Inhoudsopgave Cartularium
2.9. Rente van Gheeraerd Maalset aan Pieter en arend Lauwers, 1386 p. 57
2.10. De verkiezing van de deken en keurmeesters, 1468 p. 58
2.11. Geschil omtrent de achtermuur en de goot van het neringhuis, 1480 p. 59
2.12. Geschil omtrent de achtermuur van het neringhuis, 1481 p. 60
2.13. Geschil tussen de goudsmeden en de meerseniers, 1444 p. 61
2.14. Geschil omtrent het werken na de avondklok, 1465 p. 62
2.15. Verkoop van rente aan Cornelis de Bont, 1463 p. 64
2.16. Geschil over het intredegeld van Ghijselbrecht Van der Schuere, 1459 p. 65
2.17. Geschil over het intredegeld van Ghijselbrecht Van der Schuere, 1458 p. 66
2.18. Geschil met Ghijselbrecht Van der Schuere over het werken na de avondklok, 1465 p. 68
2.19. Geschil over het intredegeld van Ghijselbrecht Van der Schuere, 1450 p. 70
2.20. Geschil over het intredegeld van Ghijselbrecht Van der Schuere, 1458 p. 71
2.21. Geschil omtrent een vergulde ring van Pieter de Borchgrave, 1463

2.22. Geschil omtrent de koop van een partij juwelen in woeker, 1469 p. 72
2.23. Geschil omtrent de verkoop van juwelen zonder keurmerk, 1470 p. 73
2.24. Geschil tussen de goudsmeden en de lombarden, 1456 p. 74
2.25. Geschil tussen de goudsmeden en de lombarden, 1456
2.26. Geschil omtrent de verkoop van beslagen riemen door Daneel Claus, 1464 p. 75
2.27. Geschil omtrent de tewerkstelling van een soldeur, 1478 p. 76
2.28. Geschil omtrent de verkoop van juwelen door een onvrij meester, 1383 p. 77
2.29. Geschil over verzilverd werk, vervaardigd door Jan Braem, 1363
2.30. Geschil tussen de goudsmeden en de meerseniers, 1372 p. 78
2.31. Verkoop van rente door Jacop van West
aan Godeneerde van Antwerpen, 1361
2.32. Verkoop van een huis door Godeneerde van Antwerpen
aan Gillis Van den Pitte, 1371 p. 79
2.33. Verkoop van huis aan Boudin de Wachtere, 1457
2.34. Geschil tussen de goudsmeden en de meerseniers, 1415 p. 80
2.35. Verkoop van rente aan Liesbet Scoomans, 1482 p. 81
2.36. Vordering van het huis van Liesbet van West, 1356
2.37. Verkoop van een huis door Liesbet van West en Goesin Mulaerde
aan Jan Van de Moure en Hendrick van Houte, 1356 p. 82
2.38. Verkoop van rente door Jan Tac aan Willem den Otter, 1369 p. 83
2.39. Verkoop van een erf door Liesbet Bernaerds aan Gillis Van den Pitte, 1370
2.40. Plaatsen van een schouw en onderhoud aan het huis in de Werrestraat, 1460 p. 84
2.41. Erfscheiding tussen de grond van Ghiselbrecht De Grutere
en Jan van Elverzele, 1387
2.42. Verbod over het plaatsen van fornuizen op de zolder, 1434 p. 85
2.43. Geschil over het merken van zilverwerk, 1444
2.44. Reglement over het vervaardigen van goud- en zilverwerk, 1457 p. 87
2.45. Reglement over het keuren van goud- en zilverwerk, 1448
2.46. Reglement over het houden van 2 keurdagen, 1460 p. 88
2.47. Reglement over het leveren van kolen, 1406 p. 89
2.48. Geschil tussen de goudsmeden en de wisselaars
2.49. Reglement over het aannemen van leerknapen, 1480
2.50. Reglement over het vervaardigen van goud- en zilverwerk, 1484 p. 90
2.51. Reglement over het vervaardigen en verkopen
van goud- en zilverwerk, 1455 p. 93
2.52. Reglement 1338 p. 95
2.53. Moraliserend reglement omtrent verbod tot gokspelen, 1455 p. 96
2.54. Verkoop van erfelijke renten aan Cornelis De Bont, 1488 p. 97
2.55. Geschil omtrent de weigering van een visitatie, 1487 p.100
2.56. Reglement over het vervaardigen van goud- en zilverwerk
met gesteenten, 1457 p.101
2.57. Over de vrijheden van binnen de stad, en verbod tot koop van goud- en
zilverwerk in woeker, 1432
2.58. Verkoop van rente door Jacop van Ludeke aan Pieter Haegheman, 1493 p.104
2.59. Geschil omtrent gestolen zilverwerk, 1489 p.105
2.60. Geschil omtrent de vervaardiging van schuttershaken
door Justaes Willemets, 1490
2.61. Geschil omtrent de vervaardiging van schuttershaken
door Justaes Willemets, 1491 p.106
2.62. Geschil omtrent een ruzie tussen Lauwereins Brandins en Jan Maene, 1491 p.107

2.63. Geschil omtrent de vervaardiging van een ruitersdiadeem door Claes de Wintere, 1493 p.108
2.64. Geschil omtrent kelderwater, 1491
2.65. Geschil omtrent het solderen van werk, 1491 p.109
2.66. Geschil omtrent het slecht graveren van riemen, 1507 p.110
2.67. Geschil omtrent gesmolten zilver, 1513 p.111
2.68. Geschil omtrent gestolen goed, 1511
2.69. Over een weigering van de vrijheid van Jan de Lanoy in de nering, 1496 p.112
2.70. Betaling aan Francois van de Walle en Geert Van de Varendt voor het keuren van zilverwaar, 1527 p.113
2.71. Geschil omtrent gestolen goed, 1529

3. Rekeningen 1540 – 1598

3.1. Rekening van 1540-41 p.117
3.2. Rekening van 1543-45 p.120
3.3. Rekening van 1543-45 p.125
3.4. Rekening van 1543-45 p.127
3.5. Rekening van 1577-79 p.129
3.6. Rekening van 1579-80 p.132
3.7. Rekening van 1580-81 p.135
3.8. Rekening van 1581-82 p.137
3.9. Rekening van 1582-83 p.139
3.10. Rekening van 1583-84 p.141
3.11. Rekening van 1586-87 p.143
3.12. Rekening van 1589-90 p.145
3.13. Rekening van 1589-90 p.147
3.14. Rekening van 1590-91 p.149
3.15. Rekening van 1590-91 p.151
3.16. Rekening van 1591-92 p.153
3.17. Rekening van 1597-98 p.155
3.18. Ordonnantie over de levering van boskolen, 1520 p.157

4. Inventarissen

4.1. Inventaris van Gillis Van Der Beke, 1561 p.158
4.2. Inventaris van Geertruydt Sroovers, 1565 p.159
4.3. Inventaris van Baltasar Mast, 1592 p.160
4.4. Inventaris van Mattheus De Vlieghere, 1592 p.161
4.5. Inventaris van Juliane Van Waterleet, 1592
4.6. Inventaris van Lonaert Van den Moere, 1594 p.162

1. Uitgave van het ‘ *Register van de Goudsmeden, 1338 ad 1583’*

Folio 1 recto – 4 verso: Reglement en lijst van 1400, gepubliceerd in Ch. L. Diericx, *Appendice aux mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 115 – 119

Folio 5 recto – 50 recto: lijst van 1454, inschrijvingsregister en aanpassingen op het reglement, niet gepubliceerd

(Kritische noot: de drie laatste persoonsnamen op f° 4 verso en de eerste twee persoonsnamen op f° 5 recto zijn later in een andere inktsoort toegevoegd. Traditioneel worden de eerste twee persoonsnamen op f° 5 recto bij de lijst van meesters die vrij zijn in het ambacht in 1400 gerekend. Deze twee persoonsnamen blijken na controle van activiteit eerder bij de lijst van 1454 te passen. De scribent, die de namen later toevoegde, wist wat hij deed, en voegde drie namen aan de lijst van 1400 toe, en 2 namen bovenaan de lijst van 1454.)

[fol. 1 recto]

[…]

[fol. 2 recto]

Ute ghegheven tsondaechs voor Alre Heleghen dagh int jaer // ons heeren alsmen screef dusentich drie hondert ende xxxviii int // scependom ser Jans Speliaerts ende sine ghesellen. //

Teerst dat alle goudsmede werken van gouden naer de touche van // Parijs ende dat zij werken van zelvere up viere peene Inghelsche de maerc up // de mesdaet van iii pond parisis ende tweerc ontwee te slanene. //

Item al doude weerc dat also goet es als doude Inghelsche penninghe // huut Ingheland dat men te venten set eist onder wisselaren ofte onder // goudsmeden ofte onder wat lieden dat het zij dat men dat teekinen // sal metten teekine van der stede ende so wie dat te venten sette sonder // teekin van der stede verbuerde iii pond parisis. //

Item alrande aud weerc dat niet also goet en es als doude Inghelsche // penninc ute Ingheland dat salmen breken ende te niete doen bi war- // derers. //

Item datmen al dweerc dat men innen Ghend voert meer weerken sal // teekene sal metten warderers teekine ende niet te venten setten // voer dats ghewardeert zy ende gheteekent bi den warderers up de mes- // daet van iii pond parisis. //

Item so wat weerke van goude of van zelvere dat men vonde valsch // bi eeneghen engiere ende dat men te venten ofte te coepe brinct binnen // Ghend waer dat ghemaect zij dat weerc es verbuert ende dat sal men // slaen ontwee bi den warderers ende de ghene daert onder vonden wert // sal ghehouden syn in de mesdaet van xx schellingen parisis. //

Item dat niemen en saudere met tenne up de mesdaet van xx schellingen parisis. //

Item dat niemen gheene ongherechte steene sette in goude bi gheenen // engiere up de mesdaet van iii pond parisis. //

Item dat niemen gheene gherechte steene sette in laytoene up de //

[fol. 2 verso]

mesdaet van iii pond parisis. //

Item dat ne gheen goudsmet en weerke voer dat de dachclocke gheluut // zij up de mesdaet van xx schellingen parisis no naer deerste clocke up de selve // mesdaet. //

Item dat ne gheen goudsmet en weerke up vighelie avonde of tsa- // terdaghes avonde bij keerssen noch tsondaeghes no mesdaghes up de // boete van xx schellingen parisis. //

Item so waer dat me valsch weerc maect ofte vindt eist in goudsmeets // camere ofte so waer dat de venten zy binnen Ghend, so wies dat het // ware, dat die meester ware in die boete van x pond parisis ende diet maec- // te in de boete van x pond parisis ende tgoed verbuert. //

Item dat niemene nieu weerc vercopen ende mach binnen den huus // noch buten huus, leveren noch tsine noch andere liedre en ware oft // binnen der stede ghemaect ware, ende en ware gheteekent met eenen // teekine dat de warderers kennen mochter wiet ghemaect hadde ende // dat teekin an tweerc te settene eer men der stede teekin der inne setten // soude so dat niemen loechenen mochte wiet ghemaect hadde up // mesdaet van x pond parisis. //

Item dat alle die ghene die hem gheneeren willen met selveren facelmenten // ten eist oud eist nieuwe up de maerct ofte in so wat steden dat het // zy binnen Ghend sullen voort en helpen draghen den cost van den vorseide // ambachte zijt van ervaerden of van so wat coste dat tghemene am- // bach heeft te doene eist mette heere van den lande dletter wet ende metter // ghemeenre poort ende die hier ieghen dade ware in de mesdaet van iii // pond parisis. //

Item so wat manne die ghevryet es ut voorseide ambacht ende buten // der stede trect in andren steden omme sijn ambacht te doene ende daer // naer weder in de poort comt omme sijn ambacht te doene dat hi sal // helpen draghen alle die coste die dambacht ghedaen heeft binnen der // tyt dat hi uter poort gheweest heeft en sy dat hi redelike nootsa- // ke toghen mach dat hi de poort rumen moeste. //

[fol. 3 recto]

Item so wanneer dat deen den andren voorwaerde belovet waer af dat het // es zij het van sculde oft van werkene ende enich ghebrec daer inne ware, // so sullen de warderers hebben macht den ghenen syn ambacht te ver- // biedene up de boete van xx schellingen parisis ende niet syn ambacht te doene // toter tyd dat hy ghemoedt sal hebben ende ghenouch ghedaen van den // belove vorseide of van der scult. //

Item dat niemen forge houden ne mach van nu vorwaerds hine gheve // ten profite van den ambachte vorseide twee maerc selvers. //

Item dat ne gheen leerlinc tambacht leeren en mach de meester, hi en // moet ten profite van den ambachte gheven twee maerc selvers. //

Item wat goudsmeden die syn kint leeren will tvorseide ambacht moet gheven // ten profite van den ambachte v schellingen parisis. //

Item wat manne die teekenen dade eist oud eist nieuwe sal gheven van elken teekene // eenen deniere parisis ende van eere doutsine lepelen iiii denieren parisis den warderers. //

Item so wie die mesdaen sal hebben ende bevonden wert met valscheden // ofte met dieften dat hi nemmermeer sijn ambacht binnen Ghend doen // en mach vor meesteren noch vor andren man noch met hem selveren // in gheenre manieren. //

Item wat knapen die binnen comt ende goet knape es mach vor // meesters weerken. //

Item so welken tide dat de deken ende ghezworne van den ambachte tambacht // te gadre ontbieden diere niet en quame verbuerde ~~xii d. parisis~~ ij groten // hine hadde noetzake van siecheden of dat hi in de poort niet en ware. //

Item so salmen van iare te iare kiesen bi den vorseiden ambachte war- // derers, ende so wat manne die den warderes leelichede seide ofte dade // omme doccoysoen van haren wardererscepe ware in de mesdaet van // x pond parisise also dickent als hyt dade ende vort up scepenen segghen. //

[fol. 3 verso]

Ende van allen desen vorseiden boeten sal de heere heffen terden deel de ste- // de terdendeel ende tvorseide ambacht terdendeel omme tprofyt van den // ambachte mede te doene. //

Ende alle dese vorseide poynten so begheeren tvorseide ambacht te // houdene altoes int verbetren van hu heeren. //

Des ghelike staet in scepenen bouc van de voerboden van den // selven jare. //

[fol. 4 recto]

Die navolghende syn de namen vanden meesters die nu ter // tyt vry syn in tambacht vanden goudsmeden binnen Ghend, // ende eerst vanden personen die vry waren talf ouste int jaer // xiiii^{c} ende doe Goessin Van Den Moere deken wart. //

Goessin vanden Moure //
Gheerolf de Valkeneere //
Raesse vanden Houte //
Jan Halin //
Jan Stocman //
Goessin Leyscoef //
Luuc vanden Pitte //
Jan Paeye //
Olune Andries //
Jan de Wispelaere //
Jan van Roesselare //
Gheeraerd van Sent-Jacops-Huus //
Jan Ghoele //
Heinric de Ruede //
Daniel van Ghend //
Mathaeus van Houtem //
Jan vanden Dike //
Joes Wouters //
Willem Rueghestul //
Willem de Mey //
Gillis Huddin //
Jan Borluut //
Pieter Galle //
Robrecht Vilain //
Pieter Cecliers //
Claes Everaerd //
Joos Moeraerd //

[fol. 4 verso]

Lievin de Backere //
Wouter Donaes //
Andries vanden Capeele //
Andries syn sone //
Aernoud van Lembegaude //
Pieter de Muenc //
Jacob van Ravenscoet //
Jan Martins //
Casin Borluut //
Lievin van Sloete //
Jan Reyneere //
Segher Burdin //
Michiel de Coninc //
Triesteram de Bruwere //
Jan Mys //
Gillis vanden Turre //
Hughe Everaerd //
Gillis van Duermen//
Clais van Zwartenbrouc//
Pieter vanden Dale //
Robberecht van West //
Tulpin de Stoenere //
Ghodin Stocman //
Willem de Hond //
Willem de Peau //
Joes van Calais //
Claes Compoer //
Jan van Abbinsvoerde //
Jan van den Hole //
Pieter van den Hole filius Jans //
Jan van de Hole filius Jans //
Jacop van Roeselare //

[fol. 5 recto]

Jan Van der Cappellen //
Lodin Van der Cappellen filius Jans //

Dit narvolghende sijn de persone die vry inde neeringhe vanden goutsmeden zijn // int jaer m cccc ende liiii, int dekenscip Jans de Voe, Martin de Cousmakere, Bertelmeus // van Hoversoet, Pieter Wouters. //

Jan De Voe //
Martin De Cousmaker //
Bertelmeus Van Hoverhoet //
Pieter Wouters //
Henderic Boudins //
Boudin Boudins //
Jan Vanden Moere //
Boudin de Peister //
Michiel Baert //
Chillis Bollaert //
Jan Van Sent-Jacops-Huus //
Claeys Kelgoet //
Roelant Kelgoet //
Willem Kelgoet //
Everaert Van den Moere //
Olivier Bruchs //
Lauwerens Van Voeselaer //
Joos Van Curtrike //
Heinin Moerstlach //
Jan Claus //
Daneel Claus //
Jan Van Sicleer //
Pieter Van den Noerhoute //
Servaes Pieters //
Jacop Van den Moere //
Cornelis Van den Hende //
Jan Blye //
Jaspar Van Varewyc //
Jan Scaep //
Jan Dullaert //
Jan Brecht //
Pieter Brecht //
Philips Brecht //
Jan Everaert //
Jan Neve //
Michiel Talboem //
Jan Galle //
Florens Vilaeyn //
Jan Philippe //
Joris Van den Moere //
Jan Van den Hamme //
Goessin Van den Moere //
Bertram Ackaert //
Melcior Bruchs //
Ghiselbrecht Vander Scueren //
Jan Breebaert //
Willem Van Sent-Jacops-Huus //
Her Jan Moesclach //
Lievin Alin //
Jean Van Branteghem //
Ghaeraert Moenkins filius Gheert //
Oste Moenkins filius Gheert //
Joerkin Moenkins filius Gheert //

[fol. 5 verso]

[…]

[fol. 6 recto]

Omme dieswille dat serker questie ende ghescil upstaende // gheweest heeft tusschen deken ende ghezworen van der neeringhe // vanden gaudsmeden deser stede, jeghens eenen suppoost vander // zelver neeringhe, omme dieswille dat de zelve hem vervoordert // heeft, wezet te leverene ongheteekent niet te meere met zijnen // teeckene, der stede teeckene als der waerdere teekene. So eyst // dat de zelve suppoost, deken ende ghezworen vander zelver // neeringhe niet obedieren en wilde, daeromme de zelve deken ende ghezwoornen vander voorseide neeringhe clachting // ghevallen zijn, met den hueverdeken an scepenen van der kuere, // in welcke tdifferent ende ghestie an beede zyden ghehoort hebbende, // hebben uut huerlieden hoochtijt omme de questie ende tdifferent // neder te legghene. Gheordonneert drie scepenen met // neghen ouderlinghen, ende costumieren van der selver neeringhe // van den gaudsmeden dewelcke adhometelic thescil ende // questie ghemiddelt ende ghepaysiert hebben. Ende omme // alle questien ende gheschillen van nu voortan te schuwene, // so eijst dat deken ende ghezwoornen metten ghemeenen // suppoosten der voorseide neeringhe van den gaudsmeden int // generale an heere ende wette, de naervolghende poincten // begheert hebben, omme van nu voortan, de zelve poincten // ende articlen in eeren ende rechte ten vorbuere ende ghemeenen // prouffyte vanden insetenen deser stede ghehouden te werdene. // Ende zo wit van nu voor an de contrarie dade, zal // verbueren een prouffyte van Sente Eloy ende den aermen, // telcker reyse ende alzo dicwils alst ghebuert, veertich // scellingen parisis. Item dat van nu voor an elck vry gaudsmet // der stede van Ghendt ghehouden ende ghelast blijft zijn // weerck te bringhene, oft zendene ter waerdere ter // plaetsen ghecostumiert, tzy groot oft cleene, oude ofte // nieuwe, ghemaect binnen deser stede ofte daer buuten, // niets uutghesteken noch ghezondert, naer al dat teeken // draghen mach naer doude costume, al eer hij tzelve // weerck venten, vercoopen oft vermanghelen mach //

[fol. 6 verso]

binnen deser stede ofte daer buuten. Ende zo wie ter // contrarie dade zal verbueren voor elc stick dat teecken // draghen mach, alzo dicwils alsment benudt, ten prouffyte van Sente Eloy ende den aermen veertich schellingen parisis. Dit // was ghedaen den xi^{en} in aougste xv^{c} vierendertich, // int scependom meester Reynier Salaerts, dher Gillis Stalins, // ende haren ghesellen onder gheteeckent byden secretaris S. Vriendt. // Gheregistreert folio lvi^{e} //
Dese lettre es gheteeckent up de dorse met eenen //

[…]

[fol. 7 recto]

[…]

[fol. 7 verso]

[…]

[fol. 8 recto]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bi Goessine // Vanden Moure als deken, Gheerolf Den Valkenaere, Jan Halin, ende // Raesse Vanden Houte als wardeerers binnen den jare beghinnende // talf ouste int jaer m cccc ende elleve hendende talf ouste int // jaer xiii^{c} ende dertene //

Meesters die gheene vriede an tambocht en hadden //
Arend Van Lembegoude //
Pieter De Muenc //
Andries Vanden Capeele //

De ghene die meesters worden syn en binnen Ghend leerden //
Michiel De Coninc //
Jan Reyneere //

De ghene die meesters oudsten syn ende meesters kindre wesende //
Hannekin De Backere //
Annekin Van de Capeele //
Lievin Van Zwartenbroec //
Hoste Andries //
Thijs Andries //
Ydenkin Alin //

De leercnapen //
Lievin Van Bertale //
Moenkin Hoet //

[fol. 8 verso]

[…]

[fol. 9 recto]

[…]

[fol. 9 verso]

[…]

[fol. 10 recto]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bi Michiele // den Cueninc als deken, Pieter De Muenc, Zegher Burdin, Willem Beidins, // als warderers binnen den jare beghinnende talf aouste int jaer // m cccc ende xxi hendende talf aouste m iiii^{c} ende xxii. //

Meesters //
Jan Van Landuut //
Willem Van Branteghem //
Claes Ghelioet //

Leerknapen //
Willem Ghelioet //
Jan Van der Capellen //
Robrecht Van Branteghem //
Michiel Talboem //
Jan Neve //
Pieter Van den Broucke //

[fol. 11 recto]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // bi Janne den Wyspeleere als deken, Clays Heveraert ende // Pieter Galle, Hendric Boudins als warderers binnen den // jare beghinnende talf ouste int jaer m cccc ende xxii hendende // talf aouste m iiii^{c} ende xxiii //

Meesters //
Buussaert Goelins //
Symoen Hoet //
Boudin Van den Keerchove //
Jan De Voe //
Jan De Jaghere //

Leercnapen //
Jan Brecht leercnape van Pieter Goelins //
Jan De Voe leercnape van Lievine van Curterike //
Coppin Van Huse leercnape Gheraert van den Moere //
Boudekin Boudins leercnape Heinric Boudins //
Annekin Lammins leercnape Jan Halins //
Annekin De Dendre //

[fol. 11 verso]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bij Janne // den Wyspeleere als deken, Gheeraerde van Sente Jacopshuus, // Pieter Gallen ende Piteren van Buten, als warderers binnen // den jare beghinnende talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xxiiii // endende talf aouste xiiii^{c} ende xxv //

Meesters //
Jan Van der Kappellen //
Robbrecht Van Branteghem //

Leercnapen //
Boudekin Vander Bloct //
Coppin Stuerbout //
Hannekin Blijde //
Wouterkin Blankaert //
Gillekin Bollaert //

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bij // Janne den Wyspeleere als deken, Jan Van den Moere, // Heinryc Boudyns, ende Stevin Van Curterijke, als warderers // binnen den jare beghinnende talf ouste int jaer xiiii^{c} ende // xxv hendende talf ouste xiiii^{c} ende xxvi //

Leercnapen //
Raeskin Quaetwerc //
Hannekin De Buc //
Goessin Lachengoen //
Berrengyer Lovirel //
Hannekin Dinghelsche //

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters en // cnapen bi Janne den Wyspeleere als deken, Michiel De Conync, // Gheraert Van den Moerre, Lievin Van Swartenbrouc, // als warderers binnen den jare beghinnende talf // ouste int jaer xiiii^{c} ende xxvi hendende talf ouste // xiiii^{c} ende xxvii //

Meester //
Jan Neve //

Leercnapen //
Ghysselyn Van den Velde //
Annekin Nieuwel //
Annekin Van Vaernewijc //

[fol. 12 recto]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen by // Janne Van den Moerre als deken, Jan Halins, Stevin Van Curtrike, //Andries Van den Capeelle, Pieter Van Suartenbrouc als // waerderers binnen den jare beghinnende talf ouste int jaer // xiiii^{c} ende xxvii endende talf ouste xiiii^{c} ende xxviii //

Meesters //
Roelant Ghelgoet de xviii ^{ste} //
dach van october in jaer xiiii^{c} xxvii //
Willem Ghelgoet de xixste dach van //
october int jaer xiiii^{c} xxvii //
Boudin Boudins //
Halin De Buc //
Jan Phetippe //
Ontfaen dese vrije op Sente Loeys dach int jaer
xiiii^{c} xxvii //

Leercnapen //
Copkin Berteloet //
Liefkin Van Nevele //
Annekin Claeus //

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bij // Janne Van den Moerre als deken, Michiel De Coninc, Joes // Moeraert, Pieter Van Buten, Roberecht Van Branteghem // als waerderers binnen den jare beghinnende talf ouste int // jaer xiiii^{c} ende xxviii hendende talf ouste xiiii^{c} ende xxviiii //

Meesters //
Lievin Berere den tueesten //
dach van decembre int jaer xiiii^{c} xxviii //

Dit syn de ghene die ontfaen syn meesters ende cnapen bi Janne Van den Moerre // als deken Jan Halins, Willem De Peyster, Jan Van der Capelle, Jan de Bode, // als waerderers binnen den jare beghinnende talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xxix endende talf aouste xiiii^{c} e ende xxx //

Vrij meesters kindere //
Joerkin Van Den Moerre //
Annekin Van Den Moerre //
Copkin Van Den Moerre //
Pieter Van Den Moerre //

Vrij meester kindere //
Lodekin Van der Capelle //
Heykin De Bode //

Meesters //
Mechiel Talboem //
Jan Brecht //

Leercnapen //
Annekin Mershaen //
Coppin Sturtewaghe //
Franskin Van der Scuere //
Lievekin Van Damme //
Martkin De Causmakere //

[fol. 12 verso]

Dit syn de ghene die ontfaen syn meesters ende cnapen // by Janne van den Moerre als deken, Heynric Boudins, // Triestteram De Bruwere, Jacop Van Roeselare, Ghelloet //De Blec als warderers binnen den jare beghinnende // talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xxx endende talf aouste xiiii^{c} e ende xxxi //

Meesters //
Boedin Van Baefsdorp //
Jan Claeus //
Symoen Lachengoen //

Leerknapen //
Syerkin Brune //

Dit syn de ghene die ontfaen syn meesters ende cnapen by // Janne van den Moerre als deken, Willem De Peyster, // Stevin Van Cortryke, Gheerolf De Valkemare, Pieter // Stocman als waerderers binnen den jare beghinnende talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xxxi hendende // ten talf aouste xiiii^{c} e ende xxxii //

Meesters //
Pieter Van Den Broucke //
Gillis Bollaert //

Leercnape //
Lauwerreyns // Van Landuut //
Annekin Doem //
Jaspar Van Vaerne // wyc //

[fol. 13 recto]

[…]

[fol. 13 verso]

[…]

[fol. 14 recto]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // bi Heinderic Boudins als deken Joes Moeraert, Pieter // Van Sente Jacophuus, Boedin Van Baefsdorp, Lievin van // der Bellen als warderers binnen den jare beghinnende // talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xxxii endende talf aouste xiiii^{c} ende xxxiii //

Dit sijn de ghene die meesters ontfaen sijn // ende meester kindere wesende //
Segher Moeraert //
Ghiselbrech De Hont //

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // bij Heinderic Boudins als deken, Willem De Peistere, Lievin Van Swertebrouc, Jan Van Sente Jacobhuus, Willem // Kelgoet als warderers binnen den jare beghinnende // thaloste int jaer xiiii^{c} ende xxxiii hendende ten alf oste xiiii^{c} e ende xxxiiii //

Dit sijn de ghene die meesters ontfaen sijn ende // meesters kindere wesende //

Jan Wouters //

Leerknapen //
Giliskin Pieters //
Lipkin Scacha //

[fol. 14 verso]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // bij Jacop Van Roeselare als deken Steevin Van Curtrijke // Jan Wouters, Jan Van Houtem, Pieter Van den Brouke // als waerderers binnen den jare beghinnende talf oeste // int jaer xiiii^{c} ende xxxiiii hendende ten alf oeste int jaer xxxv //

De gheene die meesters ontfaen sijn ende mesters // kindere weesende //
Jan Heeveraert filius Claeis //
Luuc Wouters filius Joes //
Ghyselbrecht Moeraert //

De gheene die leercnaepe ontfaen sijn //
Annekin Van den Moere filius Loryns leercnaepe van Jan // Van Sente Jacobs hus //
Annekind De Stelle filius Gillis leercnaepe Boedins Van Baefsdorp //
Annekin Dullaert filius Pauwels leercnaepe van Jan Van // Sente Jacobs hus //

De ghene die mester ontfaen es ende neegheene // vrijede der meen hadde //
Wouter Leenknecht ontfaen als meester //

Degheene die mesters ontfaen zijn ende leercnaepen waeren
Jan Blye ontfaen als mester - Pieter Van den Houstinen ontfaen //
[fol. 15 recto]

als mester - Lievin Van den Helbeke ontfaen als mester //
Franssoeis Van der Scuerre ontfaen als mester //

Dit zijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // by Jacop Van Roeselare als deken, Heinderic Boudins, // Joes Wouters, Willem De Prister, Boedin Van Baesdorp // als waerderers binnen den jare beghinnende talf ouste // int jaer xiiii^{c} ende xxxv hendende ten alf ouste int // jaer xxxvi //

De ghene die mesters ontfaen sijn ende mesters // kindere weesende //
Floreins Wylein filius Rubberecht //

Leerknape Meus van Hoverheet leerknape van // Lievine Van Swartenbrouc //

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // by Steevine Van Curterijke als deken, Pieter Van // Sente Jacopshuus, Jan Wouters, Seegher Moeraert // als waerderers binnen den jare beghinnende talf ouste // int jaer xiiii^{c} ende xxxvi hendende ten alf ouste xiiii^{c} ende xxxvi //

De ghene die mesters ontfaen sijn ende leer // knapen waren //
Jacop Stuerebout als mester ghezworen van der stede //
Fransoys van Branteghem als mester //

[fol. 15 verso]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bij // Robbrechte Van Branteghem als deken Heinderic Boudins Lievin Van // Swartenbrouc ende Ghyselbrecht De Hont als waerderers binnen den // jare beghinnende talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xxxvii hendende int // jaer xiiii^{c} e ende xxxviii //

Eerst de ghene die meestere ontfaen // sijn ende leercnapen waeren //
Miechiel Baert ontfaen als meester //
Mertin De Cousmaker ontfaen als meester //

Dit zijn de ghene die meesters ontfaen sijn // ende gheene vryede an de neeringhe en hadden //
Eerst Wouter Van Petipont ontfaen als meester //

Dit sijn de ghene die ontfaen syn meesters ende // cnapen bij Jan van Sente Jacopshuus als deken, // Willem De Peystere, Jan Wouters, en Miechiel Baert //als waerderers binnen den jare beghinnende // thalf houste int jaer xiiii^{c} ende xxxviii hendende // int jaer xiiii^{c} ende xxxix //

Eerst Pieter Van Cauwenberghe ontfaen als meestere //

[fol. 16 recto]

Dit zijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen bij // Jacop van Roeselare als deken, Joes Moeraert, Lievin Van der Ellen, ende // Symoen Lachengoen als waerderers binnen den jare beghinnende talf // ouste int jaer xiiii^{c} ende xli hendende int jaer xiiii^{c} ende xlii //

Eerst //
Anne Wouters Joes sone als mester kint //
Roel Roels Bussins sone als mester kint //
Martin Van den Turre als mester kint //

Dit zijn de lercnaepen //
Cornelis Van den Ende Cornelis sone als leercnaepe Wouters // Van Petypont //
Cornelis De Wos Pieters sone als leercnaepe Lievins Van der // Ellen //

Dit syn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen by // Symoene Lachengoene als deken, Joes Wouters, Willem De Peister, //Pier Van den Broucke als waerderers binnen den jare be- // ghinnende talf ouste int jaer xiiii^{c} ende xliij hendende int // jaer xiiii^{c} ende xliiii //

Eerst lercnape Claiskyn Poucstraette // Olijvyers zone met Pieteren Van den Broucke //

[fol. 16 verso]

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meesters ende cnapen // by Symoene Lachengioene als deken, Jan Wouters Wouter // Van Petijtpont, Boudijn Boudijns als waerderers bynnen den // jaere beghijnde taelf hoeste int jaer xiiii^{c} ende xliiii // hendende int jaer xiiii^{c} ende xlv //

Eerst leercnape Gheldijn Van Hover heet // Ghijselbrechts zone met Wouteren Van // Petijtpont // Lercnape Rijckaert Braerijc bastaert // van Roegier Braerijc met Michiel Baert //

Dit sijn de ghene die ontfaen zijn meesters ende cnapen // by Sijmoene Lachengioene als deken, Stevyn Van Curterijcke, // Robberecht Van Branteghem, Gillys Bollaert als waerderers // binnen den jaere beghijnnende te half oeste int jaer xiiii^{c} ende xlv hendende int jaer xiiii^{c} ende xlvi //

Eerst lercnape Coerijn Van den Moeren de // zoene van heer Vijncente van den Moere relygues // van Sente Pieters cloestere by Ghendt, (bij) Martijn // den Cousmaekere //
Lercnape Dierijc Dullaert met Boudijn Boudijns //

Ontfaen Janne Van Sycler als vry mestere //
Ontfaen Pietere Brecht filius Jans vry meestere niet ghewrocht niet gheleert hebbende binnen Ghend // noch buiten Ghend

[fol. 17 recto]

Dit naervolghende zijn de ghene die Willem De Peyster // als deken van den gautsmeden, ende Joos Wouters, Ghyselbrecht // Moeraerts ende Pieter Van Noerthout als waerderers // int jaer xiiii^{c} ende xlvii ontfaen hebben als vrye //meesters te weetene, Jasper Van Vaernewyc // leercnape was van Lievin Van Swartenbrouc, //Jan Van den Moure Jooriszone leercnape was van // Janne Van Sente Jacopshuus //

Item Servaes Pietere niet gheleert hebbende binnen // der stadt van Ghend ontfaen up Sente Jans dach inde // zomere int jaer xlvii vorseide //

Dit naervolghende zijn de ghene die Jan Van der Cappellen // als deken van den goudsmeden, Lievin Vander Hellen, Boudin // Boudins, Joos Wouters als waerderers int jaer duust vier // hondert ende xlviii ontfaen hebben als vrye meestere te wetene // Cornelis Van der Hende leercnape wie van Wouteren Van Petytpon // den vorseide ontfaen den een entwintichsten dach van november //

Item Bertelivens Van Overheet Leercnape was van Lievine Van Swartebrouc // ontfaen als mestere den xxiiii^{sten} dach van aprille int voorseide jaer //

Item Coppin Brecht Jan Brecht sone ontfaen leercnape van Janne Van // Sente Jacope huus ende dat bevonden was dat hij gheboren was heer // dat zijn vadere vry was ende trecht van ambachte niet betaelt en // hadde ghelijc dat de leercnapen sculdich sijn als zij over de maent zijn // maer waende dat hij ghewest hebbende eenss vry mester kint //

Item ontfaen mester Perrin Moenkin up de messe ordenanse niet gheleert // hebbende tambachte van den goudsmeden, ende was mersenier te voeren, ende in // huweleke, ende hadde kindere heer hij vvy wert, welke kindere hier naer verclaert // staen, eerst Arent ,Hannekin, Claykin, Moenkin, ende Mertkin, dit // was ghedaen den xxviii^{sten} dach van aprille int jaer voorseide //

[fol. 17 verso]

Item ontfaen Janne den Bliec mersenier als meester int ambacht van den // goudsmeden den tiensten dach van meye int selve jaer vorseide ende hadde // kindere heer hij vry wert die hier naer verchiert staen eerst Hannekin // ende Myskin //

Dit sijn de ghene die ontfaen sijn meestere ende leercnapen // Robbrech Van Branteghem als deken, Lievin Van Nevele, // ende Ghiselbrecht de Hont als waerderers beghinnende // te alf ouste int xiiii^{c} ende xlviii hendende te alf ouste // int jaer xlix, ende dese cnapen zullen moeten gheven // al zij vry meesters worden willen vi troysche maerc //zelvere, dat moet deen marc zelver sijn, een scale achterlighende // den andere scale, ende int ghelycx alle andre leercnapen // die hier inde leeren sullen //

Eerst ontfaen Pieterken Vanden Voerde filius // her Jans leercnape van Mertin de Cousmakere //
Item Antheunis Van den Boghaerde filius Fransoys // leercnape Wouter Van Petipont //
Hanneken de Bliec filius Jans leercnape van // Janne den Bliec svorseide //
Gillekin Pieters filius Diericx leercnape van Woutere van Petipont //

Item Jan Donaes filius Woutere vry meester suude // ghebannen van diesten ende andren poyncten // ghedaen up onser vrauwe avent alf oust int jaer xiiij^{c} ende xlix //

[fol. 18 recto]

Dit navolghende zijn de ghene die Symoene Lachengoene // als deken van den goutsmeden, Michiel Baert, Gillis Bollaert // en Jan de Blyde als warderers int jaer duust vier hondert // en vijftich ontfaen hebben als vry meester te wetene // Philips Brecht leercnape van Jan van Sente Jacops huus //

Item ontfaen int zelve jaer als leercnape Michiels // Baert Janssone ende Pieterkin Van Holsene Jacop zone bastaert // leercnapen met Michiel Baert alle beede//

Dit naer volghende zijn de ghene die Luuc Wouters // als deken van den goutsmeden Boudin Boudins, // Ghyselbrecht Moerraert, Martin de Causmakere als //warderers int jaer duust vierhondert ende li ontfaen // hebben als vry mester te wetene Jan Scaep // den xi^{sten} dach van wedemaent int tzelve jaer //

Item ontfaen Jan Dullaert vry mester leercnaepe // zinde van Janne van Sente Jacop huus den v^{sten} dach // in hoy maent int zelve jaer voerren verclaert //

Dit naer volghende zijn de ghene die dienden int jaer duust // vierhondert ende lii als deken Willem Peyster Jan Moesclach // Jan Boudins ende Servaes Pieters die hem apscentherde ende vertruch // binne den selven jaere //

[fol. 18 verso]

Item so gheordineert dat deken ende de waerderers sullen gaen // risenceren der ghesellen van den goutsmeden ghewichte also // dicwils als hemboden ghelieven sal ende so wien in daer // innen vinden mesdadich dat weze up de mesdaet van eender onse selvers //

Item in dit selve jaer a° liii so was gheordineert dat niement meer //selvere borghen nesoude dat tote eender maerc wert sinde ende // dat up de verbuerte van elker maerc een onse selvers //

Item wie sijn selver anders vercochte dan de rechte ordinanssche // dat ware upde mesdaet van elker maerc selvers een onse selvere //

[fol. 19 recto]

Dit naervolghende sijn die ghene die Lievin van der Hellen als deken van de goutsmeden, // Luuc Wouters, Lievin van Nevele, Gillis Bollaert als waerderers int jaer // duyst vierhondert ende liii ontfaen hebben als vry meesters kint, te // wetene Gheerin Moenkin, Pieter Moenkins zone. Item noch ontfaen Boudin // de Peynstere als vry meesters kint. Item noch ontfaen Beertram Ackaert // als vry meestre. Item noch ontfaen Clays Poucstrate vry meestere. Item noch onfaen // Jorys Van Sente Jacops huus als vry meesters kint. //

Dit naervolghende sijn de ghene die Jan De Voe als deken van de goutsmeden, // Heynderic Boudins, Jan vanden Moere, Boudin de Perster als waerderes int jaer // m cccc liiii ontfaen hebben als vry meesters kinderen, te wetene Lievin // Moersclach ,Joes van Curterike, Daneel Claus, Willem van Sente Jacopshuus, // Jan Breebiert. //

Item int selve jaer ontfaen leercnape Pieter de Buergrave ende leerde met Martin // de Cousmakere. Item Philips van Rijsselberghe met Pieter Wouters //

Item ontfaen vry meester Melcior Bruuchs leercnape van Ianne // van Sente Jacops huus. // Ontfaen Ghiselbrecht van de Scuere vri meester ende niet gheleert heeft //

Dit sijn de ghene die Jan de Voe als deken van den goutsmeden, Martin de Cousmakere // Bertelmeus van Overheet, Pieter Wouters als warderes int jaer m cccc lv ontfaen // als vry meesters kindre te wetene her Ian Moersclach, Lievin Alin. //

Ontfaen Jan de Lanoy vri meester ende en heeft niet gheleert binnen der stede //

Dit sijn de ghene die Jan van Sycler als deken van den goutsmeden, // Lievin Boudins, Jan van den Moere, Jan Dulaert als waerderes // int jaer xiiii^{c} lv totte jaere lvi ontfaen als vrie mesterkint // ende voeren in kindrers gestelt van der stede weghen te wetene // Loedevic Stemaer ende Marc van Loo aen comde metten nieucomerre //

[fol. 20 recto]

Dit naer volghende sijn de ghene die Lievin Boudins // als deken van de goudsmeden Jan Blide, Pieter Wouters, // Daniel Claus als waerderes int jaer xiiii^{c} lvi totte jaer lvii // onfaen hebben als mestere, Loy Pannaert ten x maerc selvers // troeis te halfoeste onfaen hals vrimester kint Antheunis van Weest // sal noch onfaen in tzelve jaer Jan van den Briele mestere // ten ix maerc selvers troeis. //

Item noch onfaen in selvre jaer Goesin Van der Scueren leercnape // ende leert met Ghisebrecht van der Scueren sijnen broeder ende sal // gheven eene maerc selvers tiaers. //

Dit naer volghende sijn de ghene die Heinric Boudins // als deken van den goudsmeden, Jan Dulaert Bettemeus van Hoverheet, // Boudin de Peistere, als warderes int jaer xiiii^{c} lvii // toete jaere lviii onfaen hebbe als leercnape, gheheeten // Coppin van Exaerde ende leert met Jan van den Moere en sal // gheven twee maerc selvers tiaers //

Dit naer volghende sijn die ghene die Heinric Boudins // als deken van den goudsmeden, Jan van den Moere // Jan Blide, Olivier Clais, als waerderes int jaer xiiii^{c} // achteenfiftich toete jaere neghenfiftich onfaen hebben als // mestere Jan van Oultert ten x maerken selvere troeis //

Item noch onfaen in selve jaer Jan de Smet diemen seyt Oste // Jansone ten x maerc selvere troeis //

Item noch onfaen in selve jaer lercnape Gillis De Lenoet // ende leert met Janne den Lenoet sijn en broedere ende sal // gheven twee marc selvere troeis //

Item onfaen als vrymestere Jan de Pistere//

[fol. 21 recto]

Dit naervolghende zijn de ghene die Martin de Causmakere // als deken van den goutsmeden, Daneel Claeys, Pieter van Noorthoute, // ende Jan Desmet als waerderers int jaer xiiii^{c} neghene ende // vijftich toten jare ende alf ougste de lx ontfaen hebben //

Eerstwaerf als vry meester kint her Joos van Swartenbrouc //

Item als meester Pieter de Borchgrave, leercnape gheweest van // Martin de Causmakere vorseider, ontfaen te acht maerc zelvers daer // af dat hij vanden ii maercken genough dede als hij leercnape wart. //

Item ontfaen als leercnape Hannekint Coolins Janszone lerende // met Janne Dullaert. //

Item ontfaen als leercnape Gooskin Van Hooteghem Gheerolfszone // lerende met Pieter Van Noorthoute vornoemde //

De vorsiede Hannekin Coolins ende Gooskin van Hooteghem ontfaen // elc te acht maerc zelvere troysch, twee maerc nu als leercnapen werden // ende dander vi maerc betalende, zo waneer zij vry werden zullen. //

Ende int vorseide jaere lix hendende talf ougste tsestich voorsreven, // zo waren waerderers van de stede weghe meester Claeys Weytins ende // Jan de Vos. Ende teeken van den waerderers inde voornoemde jaerscare was de E**.** //

[fol. 22 recto]

Dit naervolghende sijn de ghene die Martijn de Causmakere als deken van den // goutsmeden, Jan vanden Moere, Gillis Bollaert, Loy Pannaert als waerderes int jaer // viiii^{c} ende lx toten alf ougste lxi ontfaen hebben meesters ende leercnapen. //

Item eerst Pieter Geerts gheen recht ande neeringhe hebbende ontfaen vry meester // int voorseide ambacht te tien marken zelvers troys ghewichte. //

Item ontfaen als leercnape Copkine Baerts filus […] leerende met Michiel // Baerde te acht marken zelvers troys ghewichte te wetene twee marck nu als // leercnape ende werde hij vry in toecommende tijden so souden moeten betalen dandre // zes marken zelvers. //

Ende int voorseide jaer tsestich endende te alf ougste lvi voorscreven so // waren waerderers van den steden weghen Jan Everaert ende Clayes Steemaer // ende teeken van den voorseide waerderers in de voornoemde jaerscare was de F. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Martin de Cousmaker als deken van den // goutsmeden, Boudin de Peystre, Pieter Wouters, Pieter Gheraerts als waerderers van // den goudsmeden beghinnende int jaer xiiii^{c} ende lxi endende talf houste // lxii ontfaen hebben meesters ende leercnapen. //

Eerst meester Clais Everaert priestere meester kint wesende //
Item als meestre Antonis Van den Boghaerde leercnape gheweest van Woutren // Van Petijt Pont, ontfaen te achte maerken servers (sic) daer af dat hij van den // twee maerken ghenouch dede als hij leercnape wart. //

Item ontfaen als leercnape Cornelis de Blauwere leercnape van Giselbrecht van der Scuere . //

Item ontfaen als leercnape Coppin de Latere leercnape van Lievin Moersclaghe //
Item ontfaen als leercnape Joes Uten Swane leercnape van Stevin Moersclaghe //

Ende int vorseyde jaer een en sestich endende ter alf hoeste lvii voorscreven // so waren waerderers van de stede weghen Clais Weytins Clais Steemaer. // Ende teeken van den vorseiden waerderers in de vornoemde jaerscare was de G. //

[fol. 23 recto]

Dit naer volghende zijn de ghene die Jan van den Moere // als deken van den gausmeden, Jan Blie, Jan de Lannoyt, Jan de Peistre zijn ghezworne gheselle hebben onfan leercnape, // Tuenkin Bram leercnape van Jan de Lanois hut alf oest int jaer // lxii tot alfoest int jaer lxiii //

Ende int zelve jaer lxii toten jare lxiii waren varders (sic) // van der stede weghen Claus Weijtens ende Claeis Stemaer // ende int selve vorseide jaer zo was teeken de H. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Jan van den Moere // als deken van de gausmede, Bauvin de Peister, Pietre // Wauters, Pieter de Borchgrave als warderes int jaer lxiii // tot alf oest int jaer lxiiii ontfaen hebbende mesters //

Item ontfaen Daneel Maene gheen recht en adde an de // neeringhe ontfaen vry mestre int vorseide ambacht te x // maerch selvers troeys ghewichte, ende heft een kint // in huvelicke dat ghen vriehede en heft ande vorseide // neeringhe ende heet Stoffelkin Maerc. //

Item ontfaen int selve jaer lxiii toten jaren lxiiii varen warderers van de stede weghe Clais Weytins // Jan Heveraert ende scloughen de Y. //

[fol. 23 verso]

Dit naervolghende sijn de ghene die Martijn de causmakere als deken van den // goutsmeden Loy Pannaert, Ghiselbrecht van der Scuere, ende Lievin Moerslach // als waerderers int jaer xiiii^{c} ende lxiiii toten alf ougste lxv ontfaen hebben // meesters ende leercnapen. //

Item eerst Jaquemaert Lango eldre gheleert ende twee iaer binnen der steden // ghewrocht hebbende ontfaen vry meestere int vorseider ambacht te neghen marcken // zelvers troys ghewichte. //

Item noch Dyeriec Dullaert binnen der steden gheleert hebbende met Bouwin // Boudijns ontfaen vry meestere te viii marcken selvers troys mids, den twee // marcken die hij gaf als hij leercnape wart, ende nu vi marcke als hij // ontfaen es meestere //

Item Jacop van Ludeke gheen recht ande neeringhe hebbende noch nyewers // gheleert ende rau ontfaen vry meestere int vorseide ambacht te x marcken // selvers troys ghewichte //

Item ontfaen als vry meesters kint Jan de Hont filius Ghiselbrechts //

Ende int selve jaer lxiiii toten jare lxv vorscreven so waren waerderers // van de steden weghen Clays Weytijns ende Lodewijc Steemaer. Ende teekin // van den vorseiden waerderers inde vornoemde jaer was de K. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Martin de Causmakere als // deken van den goutsmeden Jan Vanden Moere Pieter Gheerts // ende Jacop Lango als waerderers ende zijne gheswoornen // ghesellen van den jare beghinnende talf ougste int jaer // xiiii^{c} ende lxv ende hendende talf ougst int jaer xviiii^{c} // ende lxvi . Ontfaen hebben als meesters ende leercnapen. //

Eerst ontfaen als vry meesters kint Jose Claeus Janssone //
Item ontfaen als vry meesters kint broeder Willem Mourslach religiuux ten Augustinen //

[fol. 24 recto]

Item ontfaen als vry meesters kint Joos van Ludeke // filius Jacops, die gheboren was in hoymaent lxv //

Item ontfaen als leercnape Maertkin de Wilde filius // Triestrams leert met Ghijselbrechte Van der Schuere // te acht maercke zelvers troysch ghewichte. //

Item ontfaen als leercnape Drieskin Van den Velde // leert met Jacop Lango te acht maerck zelvers // troysh ghewichte. //

Item ontfaen als leercnape Godekin Braem filius Huughs // leert met Janne Van den Moere te acht maerck // zelvers troysch ghewichte. //

Ende int zelve jaer waren waerderers van der stede // weghe Claeys Weytens ende Jan Everaert ende teekin van den zelven waerderers int voornoemde jaer // was de L. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Danneel Claus als dekin van den // goudsmeden, Gillis Bollaert, Jan De Peystere Jan Everaert filius Jans // als waerderers ende sine ghesworen ghesellen van den jare beghinnende // talf oust int jaer xiiii^{c} ende lxvi ende hendende talfoust int jaer xiiii^{c} // ende lxvii ontfaen hebbende als meesters ende leercnapen //

Eerst ontfaen als vry meesters kint Jan de Voe filius Jans //

Item ontfaen als leercnape Hannekin de Cueninc filius Lennoets // leert met Pieter Gheeraerts te acht maercke zelvers troysch ghewichte // waer af als nu de twee eerste marken betaelt selen werden en goede wille. //

Ende int zelve jaer waren waerderers vander stede weghen // Lodewijc Steemaer ende Claeys Weytens ende teekin van den zelven // waerderers int vornoemde jaer was de M. //

[fol. 24 verso]

Dit naervolghende zijn de vrye meesters ende leecnapen die ontfaen // zijn binnen den dekenschepe van Daneel Claus, ende als waerderers // Eloy Pannaert, Pieter van Noerthout, Jan van den Brouke, van den// jare lxvii talfhouste toet den alfhouste int jaer lxviii //

In den eersten als al vry meesters kint her Jan van den Torre priestere //

Item ontfaen als vry meesters kint her Lievin van Curterike filius Stevins //

Item ontfaen als vry meesters kint Oste de Peystere filius Willems //

Item ontfaen als vry meesters kint Jooris Claus filius Jans //

Item ontfaen als leercnape Pauwelkin Dullaert ontfaen // te viii maerc selvers troyschs ende leert met Jacop Lango // waer af nu de twee marken betaelt werden //

Item ontfaen als leercnape Franskin Dullaert ontfaen te viii maerc // selvers troyschs ende leert met Jan Dullaert sine hoem //

Item ontfaen als leercnape Ostekin de Coorde ontfaen te viii maerc // selvers troyschs ende leert met Oste de Peystere //

Ende in dit voornoemde jaer en waren negheene waerderers // van de stede weghen dan de waerder boven verclaerts ende // het teekin van den vorscreenene waerderers van de selven // jare was de N. //

[fol. 25 recto]

Dit naervolghende zijn de vrye meesters ende leercnapen // die ontfaen zijn binnen den dekenscepe van Jan Van den // Moere, ende als warderers Jan de Blye, Pieter Gheeraerts // ende Oste de Peystere van den jare lxviii talf ouste tote // den alf ouste int jaer lxix //

In den eerste als vry meester kint her Lievin Van // Curteryke priestere filius Stevins //

Item ontfaen als vry meester kint her Jan Van Nevele // filius Lievine priestere //

Item ontfaen als vry meester Jacop de Cousmakere filius Martins //

Item ontfaen Goessin Van der Scuere binnen der stede gheleert // hebbende, met Ghiselbrechte van der Scuere zijne broedere, // ontfaen vry meestere te viii maerc zelvers troysch mids // den twee maercke die hij gaf als hij leercnape wart // ende nu vi maercken als hy ontfaen es meestere. //

Item in dit vornoemde en ware ne gheene warderers van // de stede weghen dan de warderers bove verclaert // ende het teeken van den voerscreven waerderers van den // zelven jare was de O. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Martin de Causmakere als // deken van den goutsmeden Jan de Peystere, Ghyselbrecht van der Schuere, ende Anthonis van West als waerderers ende zijne gheswoorne ghesellen // van den jare dat begonste talfougste int jaer xiiii^{c} ende lxix ende // hendende te alf oughste int jaer xiiii^{c} ende lxx ontfaen hebben // als meesters ende leercnapen. //

Eerst ontfaen als leercnape Pieter Haechman filius Jans te viii // maerc zelvers troysch ende leert met Anthonis Van West //

Item ontfaen als leercnape Neelkin Hoste filius Martins te viii // maerc zelvers troysch ende leert met Ghyselbrecht van der Schuere. //

Ende in dit vornoemde jaer ne waren gheene waerderers van de stede // weghe anders dan de waerderers boven ghenoemt ende teeken // vande zelven waerderers was van den vornoemde jare de P. //

[fol. 25 verso]

Dit naer volghende zijn de ghene die Janne De Lanoyt als // deken van den goutsmeden Piet Van de Noorthault, Lievin Mour- // slach ende Pieter de Borgrave als waerderers ende zijne gheswoornen ghesellen van den jaere dat begonste talf ouste int jaer // xiiii^{c} ende lxx ende hendende talf ouste daer naer volghende int // jaer xiiii^{c} lxxj ontfanne hebben meesters ende leercnapen. //

Eerst ontfaen Gillekin van Overhoet als vrie meestre. //

Eerst ontfaen hebben Gadefin Heerot filius Gernaer gheboren // van Beerghe in Henegauwe ter viii marc selvers troysch ende // leert met Janne Delannoyt ziin oome. //

Item ontfaen als leercnape Hanekin Van den Steur filius […] // te viii marc selvers ende leert me Janne de Peyster. //

Item ontfaen Hannekin Baillats als leercnape filius Pieter te // viii marc selvers ende leert met Pieter de Borgrave. //

Item ontfaen Janne van Alfackere filius Michiel elke gheleert ende// twee jaer binnen der stede ghewrocht hebbende ontfaen vry // meestere int vorseide ambacht te ix marc selvers troysch // ende dat jaer waeren waerders van de stede Clais Weytens ende Janne Everaert. //

Dit naer volghende zijn de ghene die Janne de Lannoyt als // deken van de goudsmeden Janne de Blye Janekin Van de Broucq // ende Goessin Van de Scuere als waerderers ende zinne gheswoornen // ghesellen van den jaer dat begonste talf ouste int jaer xiiii^{c} // ende lxxi ende hende talfouste naer volghende int jaer xiiii^{c} // lxxii ontfaen hebben meesters ende leercnapen //

Item ontfaen Cornelis De Bont gheboren van Breda elder // gheleert ende twee jaer binne de stede ghewrocht eerst // ontfaen vry mester binnen dezen vorseide jaere te ix marc selvers // troysch in dit jaer gheen waerderers van der stede weghe. //

[fol. 26 recto]

Item ontfaen Andrys van Halwin als leercnape te viii marc // selvers ende leert met Jacop Lango. //

Item ontfaen Hannekin van de Duffeleer als de porter te viii // marc selvers ende leert met Goessin Van der Scuere // als leercnape. //

Item ontfaen Gillis Villain filius Florins vry mesters zone. //

Dit naer volghende zijn de ghene die Janne Delannoyt // als deken van de goeudsmeden (sic), Ghyselbrecht van der Scuere // Anthonis van Weest, en Josue Claus als waerderers ende zijn // gheswoornen ghesellen van de jaer dat begonste talfouste // int jaer xiiii^{c} ende lxxii hendende talfouste daer naer // volghende int jaer xiiij^{c} ende lxxiii ontfaenhebben // meestere en de leercnape. //

Item ontfanc Janne de Keuninc vry meestere ende was // selve vry ende leercnape ghezijnde hadde van Pieter Gheert. //

[fol. 26 verso]

Dit zijn de ghene die Jan Dullaert als deken van de neeringhe // van de goutsmeden Daneel Claeys, Pieter de Borgrave ende // Stevin Moerslach als waerderers en sijne mede ghesellen van // den jare dat begonste talfouste in lxxiii en hendende half // ouste in lxxiiii ontfaen hebben als meesters kindre meester die gheleert hadde ende leercnape. //

Eerst Ghiselbrecht Mijs ontfaen als vry meesters kint. //

Item Pauwels Dullaert filius Ghisebrechts als vry leercnape met // Jacop Lango ontfaen vry meester ende dit was den xvi^{en} dach in septembre in lxxiii endeden xix^{sten} dach in de selve // maent was gheboren Pauwels sone Loyken ende hadde // eenen sone van te voren ende hier Willeken ende es nu vrij. //

Item ontfaen Stoffelkin van den Hove filius Jans te viii // marc selver ende leert met Ghiselbrecht van de Schuere. //

Item ontfaen Hannekin de Wilde filius Matheus te viii // marc selver ende leert met Jacop Lango. //

[fol. 27 recto]

Dit naervolghende zijn de ghene die Gillis Bollaert // als deken van de neerynghen van den goudsmeden, // Jan de Peinster, Josue Claens ende Daneel Maeye // als warderers ende zinne gheswornen ghesellen // van den jare die beghonste half oust int jaer xiiii^{c} // ende lxxiiii endende den half oust daer naer volghende // int jaer xiiii^{c} ende lxxv ontfaen hebbende meesters // ende leercnapen. //

Item ontfaen Jacop Heveraert vry meesters kinte. //

Eerst ontfaen Tyskin Hackaerts filius Bertrams // vrij meesters kint. //
Item ontfaen Bavin Maey filius Daneels ende Hannekin Maeye sin sone // vry meesters kindere. //
Item ontfaen Jan den Naghel gheboren van Hamboers // elder gheleert ende twee jaer binnen der stede // ghewrocht heeft ontfaen vry meester binnen desen // warst den jare ende dat te ix maerc selvere troeysch. //

Item ontfaen Heynkin Roels leercnape van Cornelis // den Bont te twee maerc selvers als leercnape. //

Ende in dit vornoemde jaer en varen gheen // warderers van der stede weghe anders // dan de vorseide de warderers bove ghenoegt // ende teeken van de selve warderers was A. //

[fol. 27 verso]

Dit naervolghende sijn degheene die Daneel Claus als deken // vande neeringhen van den goudsmeden, Pieter van Noorthoute, Jacop // Lango, Jan De Naghele als waerderers ende sine ghesuoorne ghesellen // van den jare dat begonste thalfoust int jaer xiiii^{c} ende lxxv endende // thalfoust int jaer xiiii^{c} ende lxxvi ontfaen hebbende meesters // ende leercnapen. //

Eerst ontfaen Adriaen Bouwins filius Jans eldere gheleert hebbende als vry mester // ende twee jaer voor meesters ghewrocht binnen Ghent hebbende // ontfaen de selven Adriaen te ix maercken selvers troeyschs ghelijc // de lesten van gheliken die voer hem ontfaen es ghewest. //

Ontfaen Jehannin Permentier leercnape van Jan de Lanoys te twee // marken selvers troyschs als leercnape. //

Item ontfaen Augustuukin Schietcatte leercnape van Goosin van de Schuere te viii maerc // selvers troyschs waer af de twee eerste marken // als nu betaelt werden en god wille. //

Item ontfaen Joes Teerlinc leercnape van Goosin Van den Schuere // te viii maerc selvers troeychs. //

Item ontfaen Jannekin Brandins leercnape van Jacop Lango // te viii marc selvers troeyschs. //

Item ontfaen Hannekin Claus filius Cornelis leercnape van Jan // de Naghele te viii marc selvere troyschs. //

Item ontfaen Jehannin Stekelinc filius Gillis leercnape van // Cornelis De Bont te viii maerc selvers troeyschs. //

Ende in dit vornoemde jaer was teekin van den waerderers de X. //

[fol. 28 recto]

Dit naervolghende zijn de ghene die Daneel Mayen // als deken van de voornoemde neeringhe, Goessin Vander Scuere // Jan Gostoen ende Jacop van Luudeke zijne ghe- // zwornen ontfynghen van de vryden binnen haerlieden tijde. //

Eerst her Zegher Everaerts religieus te Nienove // filius Eloys vry meesters zone. //

Jacop Mys filius Jans vry meesters zone. //

Jan Kelioot filius Clais vry meesters zone. //

Jan de Leenknecht filius Wauters vry meesters zone. //

Jan van de Moure filius Jans vry meesters zone. //

Jan ende Jacop Claus filius Jans ghebroeders // vry meesters zonen. //

Hannekin ende Soutkin Hostoens Jans kinderen // ghebroeders vry meesters kinderen. //

[fol. 28 verso]

Dit naervolghende zijn de ghene die Bouden Peystere // als deken van den neeringhe van den goudsmeden, // Pieter Gheerts, Symon Blye, ende Jacop de Cousmakere // als waerderers int jaer xiiii^{c} ende lxxvii beghinnende, // hennende talfouste int jaer xiiii^{c} ende lxxviii ontfaen hebben // mesters ende leercnapen. //

Eerst mester Pieter van Sent Jacophuus filius Willems ontfaen als // vry mesters kint. //

Ontfaen Loy Claus filius Daneels als vrij mesters kint. //

Ontfaen als leercnape Claeyskin de Wintere filius Gillis ende leert // met Ghijselbrecht Van der Scuere. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Danneel Claus als // deken van de neeringhe van den goudsmeden, Pieter Van // Northoute, Antonis Van West, Pauwels Dullaert als waerderers // int jaer xiiii^{c} ende lxx viii beghinnende talfhouste hendende talf // ouste lxxix. //

Eerst meester Jorijs van Rosendale ontfaen te xiii selvere. //

Item Francois Dullaert als leercnape gheweest hebben ontfaen // te vi selvers al troisch. //

Item Anthunis Turman als ii jaer binnen Ghend vor meesters // ghewrocht hebben vorseide te ix maerc selevers troisch als voren. //

Item ontfaen Annekin Callaertals leercnape van Simoen Blie. //

Item ontfaen Annekin De Mutere als leercnape van Jan de Causmakere. //

Item ontfaen Sughirlus Tayart als leercnape van Goesin Van de Scuere. //

Item ontfaen Pieterkin Van Matere als leercnape filius Martins // leerende met Pieter van Nortaute zijnen grootheere. //

[fol. 29 recto]

Item ontfaen als vry meesters kint Laukin Wouters filius Pieter. //

Item ontfaen Ariaen Claus als vry meesters kint. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Jan de Prystere als // deken van de neerynghen van den goudsmeden, Goosin // Van de Schuere, Joosuwe Claus ende Adriaen Bouwins // als waerderers int jaer xiiii^{c} lxxix tote half oughst // lxxx ontfaen hebben meesters ende leerknapen. //

Eerst ontfaen Jan de Wilde als vry meesters leerknape // geweest hebbende van Jacop den Langen te vi maerc selvers. //

Item ontfaen Pieter Haeghman filius Jans als vry meesters // leerknape geweest hebbende van Anthonis van West // te vi maerc zelvers troisch. //

Item ontfaen Willekin De Rantere filius Willems als vrij // leerknape ende leert met Jan de Wilde. //

Item ontfaen Gillekin Matilgefeert Filius Jans als vry // leerknape ende leert met Adriaen Bouwins. //

Item ontfaen Neelkin Sessanders filius Giselbrechts als vry // leerknape ende leert met Stevin. Moerslach. //

Item ontfaen Hannekin De Wintere filius Jans als vry // leerknape ende leert met Franssoys Dullaert. //

Item noch ontfaen Liefkin van de Hachelinen filius Jans // als vry leerknape ende leert met Anthonis Torreman. //

Dit naervolgende zijn de ghene die Daneel Claus als deken van de // neeringhen van de gousmeden Jan de Naghele Jacop de Cousmakere ende Anthonis Torreman als waerderers int jaer xiiii^{c} lxxx tot alfoust // an° lxxxi ontfaen hebben. //

Item ontfaen als vry leercnape Adriaenkin de Jonghe filius Jans ende // leert met Goosin Van der Scuere te twee marc selvers. //

[fol. 29 verso]

Dit naervolghende zijn de ghene die Ghijsselbrecht // Van der Scuere als deken van de neerynghen van den goudsmeden, // Jacob van Ludich, Cornelys de Bonte, Gyllys Vyllayn als waer- // derers int jaer xiiii^{c} lxxxi toten half ouste lxxxii // ontfaen hebben meesters ende leerknapen. //

Item ontfaen als vry meestere Adryaen Rooms te x marc selvers. //
Item ontfaen Arnde van Wijlebeke als vry meester te x marc selvers. //
Item Franske De Brune als leercnape met Cornelys de Bonte. //
Item Wylken Dullaert filius Pauwels ende leert met hem. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Ghijsselbrecht Van der // Scuere als deken van de neerynghen van den goudsmeden, // Steven Moerslach, Pauwels Dullaert, Loy Claus als waer- // derers int jaer xiiii^{c} lxxxii toten half ouste an° lxxxiii // ontfaen hebben meesters ende leerknapen. //

Item ontfaen als wrijmeester Gheerd Coppen filius Hanes te x maerc // selvers. //
Item ontfaen Jan Pollet als wrij mester te x mark selvers. //
Item ontfaen als wrij mester Lieven de Heert te x zelvers. //
Item ontfaen als wry mester Antones Lybbe te x marke zelvers. //

Item ontfaen als wry mester Lieven Van Leede filus Pieters te x marke zelvers. //
Item ontfaen Ghijselbrecht Van de Moere als wry mester te x maerc zelves. //
Item ontfaen als wry mester Willem Pijpe te x mark zelvers. //
Item ontfaen als wrij meesters kyndren Svenkijn ende Hannekin // Moerslachs comende van her Wyllem Preyster Giles // vande Cloester van de Aughestijne in Ghendt. //
Item ontfaen als wry mesters kynt Eloye Everaert // filius Loye soen. //
Item ontfaen als wry meestes kijnt Ommaer Bruchs Filius Olivier. //
Item ontfaen als leercnaep met Fransys Dullart, Philipot Dugardin. //
Item Joskijn Hughenoet als leercnaep met Loey Claus. //
Item Jannekin de Naghelle als leercnaep met Jan de Naghelle. //
Item ontfaen als leercnaepe Joorkin Wallaert ende leert met // Pauwels Blyde. //

[fol. 30 recto]

Dit naervolghende zijn de ghene die Ghijsselbrecht Van der // Scuere als deken van de neerynghe van den goudsmeden, // Cornelis de Bonte Ossten de Peystre ende Pieter Hagheman // als waerderers int jaer xiiii^{c} lxxxiii toten half ouste lxxxiiii // ontfaen hebben meesters ende leercnapen. //

Item ontfaen als leercnape Loyken van Auweghem ende leert // met Ossten De Peysster. //

Item ontfaen Lypkin van der Zijpen als leercnape ende leert // met Pieter Hagheman. //

Item ontfaen als leercnaepe Laureyns Baert ende leert // met Jan de Wylde. //

Item ontfaen Hanken de de (sic) Bruwe als leercnape ende leert // met Cornelys de Bontte. //

Item ontfaen Hanken Ossten Filius Jans als vrij mesters kijnt. //

Item dit naervolghende zijn de ghene die Ghijsselbrecht Van der // Scuere als deken van de neerynghe van den goudsmeden // zij als waerderers Jacop Van Ludych Pauwels Dullaert Jan // Van de Moere int jaer xiiii^{c} lxxxiiii toten half ouste lxxxv // ontfaen hebben meesters ende leercnapen. //

Item ontfaen Marten De Wylde als vrij meesster als leer- // cnape gheuest hebbende ten vi marck zelvers . //

Item ontfaen Pieter Van de Hove filius Lanseloete als vry messter als // leercnape gheweest hebbende ten vi march zelvers. //

Item ontfaen Krijsstofels Van de Hoeve filius Jans Als wry meester // als leercnape gheweest hebbende ten vi march zelvers. //

Item ontfaen als leercnape Joorkin Maene filius Wyllems ende leert // met Laureyns Wouters. //

Item ontfaen als leercnape Hannekin Pattyn ende leert // met Jacop Drugouwen. //

Item ontfaen als leercnape Ghelein de Hoeghe ende leert // met Eloey Eeveraert. //

Item ontfaen als leercnape Lievin Van Halfackre ende leert // met Goessin van der Scuere filius Jans. //

[fol. 30 verso]

Item es gheordonneert ende ghesloten bijden ghemeene // gheselscepe vanden goudsmeden binnen Ghend, // int jaer duust iiij^{c} zesse ende tzeventich, int // dekenscip van Daneel Claeus, Pieter van Noorthoute// Jacop Langou ende Jan De Naghele als waerderers, // dat men zoude maken ter neeringhe coste, zo // vele zelvers, houdende de keure, Omme, // elken vryen goudsmet , mute uutstekende, ende // wijnckel houdende, daeraf te hebbene, een // stic zelvers, weghende een onsse omme // daer naer te werkene, gheteekent metter stiile // teeken, ende den voornoemde waerderers teeken op // beide de henden, ende elc meester sal zijn // teeken slaen, Insghelijcx op elke hende, dies // heeft hem elc verbonden zijn stic zelvers altijts // bij hem te houdene, ende te tooghen, den deken // ende waerderers, telken ommeganghe eens, // op dat ghelieven sal, den vorseide deken // ende waerderers, op de boete van ii schellingen parisis // alzo dicwilt alsmen daeraf in ghebreke // zijn sal, ofte het enware, dat telker // Reise, een meester niet thuus en ware, alsmen // omme ghijnghe oft omme zenden zoude. Voortmeer // op dat niement zijn vorseide stic zelvers verlore // zo zullen zij ghehouden zijn, een ander stic // zelvers anden vorseide deken, ende ghezwoorne, // te halene, gheteekent als vooren, te haren // coste, twelke op elke onse zelvers, xij groten // meer costen sal, dan tzelvere te te dien daghe // Inde voorseide neeringhe ghelden sal ende datte vor de moeyte //

[fol. 32 recto]

vanden affayre. Voort op dat yement // overliit deser weerelt, zo sal thoyr van // hemlieden ghehouden zijn, dat zelve // zelvere, onder den deken ende waerderers // te bringhen, ende de deken ende // waerderers zullen daeraf ghehouden // zijn te ghevene den voorseide hoyrre // iiij schellingen parisis meer vanden onsse // dan tzelvere dan ghelden sal // int zelve neeringhe, omme dat // tzelve zelvere altoes zoude moghen // blijven inde voorseide neeringhe, omme // datment den anderen naercommers zoude // moghen weder laten, altoes daer naer // te werkene. //

[fol. 32 verso]

Dit es dit een leercnape gheven sal die de neringghe vanden // gousmeden leeren wille, Eerst twe maerc selvers troeys, // Ende den dekin ende de waerderes ter maeltijt iiii schellingen groten. //

Item als dus eeneghe leecnapen ter vorseide neeringghen comen // willen, so moeten sij gheven der neeringghen v maerc selvers, // ende Sente Loeye ene scale gheliic den anderen inde selve neeringhe, // ende ter maeltijt viii schellingen grooten. //

Item die ter neeringhe comen wille ende eelder gheleert heeft // die moet gheven der neeringghen viii maerc selvers ende // ende (sic) Sente Loeye ene scale ghelijc den anderen also vorseide es. //

Item die niet gheleert heeft binnen Ghent sal gheven // ix maerc selvers ende Sente Loey ene scale ghelijc den // anderen. //

[fol. 33 recto]

Kenlic zij allen lieden dat bij goeder deliberaven ende groter voorzienicheden // zijn gheordoneert zekere punicen bij den ghemeenen gheselscepe van den goeden // lieden van den ambachte van den goudsmeden binnen Ghend ende den zelven // ambochte anclevende ghelijc datse hier naer verclaert staen. //

Eerst dat een deken van der voorseide neeringhen voor de zekre costen die hij // jaerlicx doen moet uter name van der voorseide neeringhen dats te wetene // zine deken hoyre, beede te Sente Eloys daghe, de coste van den Kersavonde, // en de coste van den alfvastenen hebben zal iij pond iiij schellingen grooten. //

Item zullen deken ende waerderers van den ambachte maken ende kiesen eenen // proviserere die weleed hebben zal ende tbewint van der cappellen ten Augustine, // Daer men in ghecostumeert es Jaerlicx den dienst Gods te doenen van den // voorseide ambachte, De welke de cateilen ten dienste Gods behorende van sambachs // weghe bewaren zal bij wetene ende Rade van den dekene ende waerderers ten // besten ende meesten proffyte van den ambachte, Ende zal daerof eed doen // voor tambacht alsoet behoren zal, Ende zal daerup machtich zijn te heffene // ende te ontfane alzulke baten en proffijten alser toe gheordeneert zijn bijden // gheselscepe vanden ghemeenen ambachte hier naer gheseit. //
Item zo zal de voorseide proviserere ontfaen van elken vryen goudsmet te zijnen // huwelijke omme ter zelver cappellen vi schellingen parisis. //

Item zo zal de zelve provistevere effen int ghelijke van elken vryen goudsmet // Ende van elker vrauwen persone die vry goudsmetts wijf sterft te elker dade xx schellingen parisis. //

Ende van elken goudsmeets kinde dat sterft vi schellingen parisis. //

Item zo zal de zelve heffen ende ontfaen van zelven die van nu voortan vry meester // werden zal int ambacht van den goudsmeden een maerc zelvers. //

[fol. 33 verso]

Item zo zal de voorseide proviserere ontfaen van elken cnape die gheens // vryes meesters kind en es, ende binnen Ghend gheleert heeft, In elke // weke also langhe als hij binnen Ghend werken zal iij denieren parisis. //

Item van elken cnape die bninnen Ghend niet gheleert en heeft zo zal // de voorseide proviserere ontfaen elke weke vi denieren parisis. //

Ende dit zo zal de voorseide proviserere heesschen den meesters daer de cnapen // mede werken ende de cnapen zullen daer in ghehouden zijn, dat zijt den // meesters zullen betalen mids dat de meester zinen cnape zal te kennene // gheven als hy se bij hem neemd of daer zijt niet gheven en wilden de // meester en darfse niet, te werke stellen. //

Item zo zullen de deken ende waerderers ende de prouviserere jaerlicx maken // elc een dobbel hoyke alleens ende daer voren zullen zij elc enen ghelijc // hebben vander voorseide nerynghen de somme int ghemeene van ii pond iiij schellingen groten. //

Item voort zal de cnape van den ambochte hebben, over dat hij der nerynghe // voorseide wel ende ghetrauwelic dienen sal van der zelver nerynghen over // zinen goeden dienst elcx jaers x schellingen groten. //

Item zal de zelve cnape hebben van elken leercnape die tvoorseide ambocht // come leeren iiij schellingen parisis. //

Item noch de zelve cnape van elken goudsmet die bij zinen tijden vry meester // werdt zal hij hebben vi schellingen parisis. //

Item als een vry goudsmet huwet, zo zal hij hebben van dien goudsmet // over dat hij de goede liede van der nerynghen voorseide daghen zal tsinen // kerckhanghe op dat hijs beghert vi schellingen parisis. //

Item ter doot van eenen vryen goudsmet of van zinen wive zo zal de cnape // sculdich zijn tgemeene gheselscap te daghene op dat mens an hem begheert, Ende al begheert //

[fol. 34 recto]

mens niet an hem zo zal hij hebben telker dood vi schellingen parisis. //

Item waert dat de cnape omme ghinghe eeneghen vryen goudsmet om eenich // verlies zoo zoude de cnape hebben ii schellingen parisis. //

Item als hij eeneghen lieden van buten der nerynghen omme ghinghe // int ghelijke zo zal hij van die van buten der neerynghen hebben over // zinen dienst iiij schellingen parisis. //

Ende dese voorseide cnape zal staen in de keure ende int verandren vanden // deken ende den ghezwoornen als hemlieden dijnken zal dat hij zinen dienst // niet en dade also hine sculdich ware van doene dan zo zullen zijne moghen // verlaten ende eenen andren kiesen in die stede. Aldus ghedaen ende // gheordeneert int dekensap van Janne den Wispelare, Ende Jan Vanden // Moere, Heynric Boudins, Ende Stevin van Curterike als zine ghezwoorne // ghesellen op den xv^{ste} dach van december, Int jaer ons heeren dusentich // vierhondert vive ende twijntich. //

Item es gheordoneert bij den ghemeenen gheselscepe vanden // gautsmeden dat van nu voort alle de gheene die ter // neeringhen commen zullen ghehouden zullen wesen // te bringhen ende te ghevene een scale van eenre // troysscher maerc gheamelgiert metten wapene vanden // ambachte achtervolghend den andere die nu zijn ende // emmer wel verstaende dat dit es de maerc zelvers die // Sente Loy van ouden tijde ghehadt heeft. //

Item es gheordonneert ende ghesloten bijden ghemeenen gheselscepe // dat proffeserere van Sente Eloye zijn zal, Innen ende ontfaen zal // al tghinent dat binnen zinnen tijde vallen zal, ende waert bij alzo dat // hij dies In ghebreke ware ende versluert hadde te Innene, zo zal de // zelve proffeserere ghehouden zijn de Resten over te legghene van // zijnen Goude ende dan te Innen te zijnen scoonsten tzijner behouf // also hem ghelieven zal. Voort zal de zelve proffeserere // ghehouden zijn te Innene ende tontfanc binnen zijnen tijde alle de oud // resten alzo verre als zij te wette ghecryghlic zijn. //

Folio 34 bis

Item es noch gheordonneert ende ghesloten dat men drie daghen de weke // te wetene s'maendaghe, s'donderdaghe ende t'saterdaghe // teekenen zal, ter huuse vanden deken, alselc danich // waere, als vryen ghesellen senden zullen binnen Ghend te // teekene, ende voort meer zal de deken ende zijn waerderers // elc hebben eenen sluetele, te wetene de deken den eersten // sluetele vande cleenen couferkine ofte vanden maelslote ende // de pintsame ghesloten int vorseide couferkin, ende de waerderers // zullen hebben de ander sluetelen vanden zelven couferkin // Dus en mach de deken int couferkin zonder de waerderers // noch de waerderers sonder haerlieden deken, ende de Riemen // die men te teekenen bringht binnen den vorseide drier // teekenen daghen daer af en zal men met ghenen het // en ware dat mense bueten den vorseide drien teekenen daghe // brochte ende dan soude men ghevenen vi mijten vanden // sticke. Dese drie leste pointen waren ghedaen int // jaer dusentich vier ondert ende xlvij int dekenscip // Willem Speyters ende als waerderers Joos Wouters // Ghiselbrecht Mouraert ende Pieter van Noorthoute, ende voort // van allen sticken diemen te teekenen bringht buten den vorseide tijde // vi mijten alzo vooren gheseyt es. //

Item dat alle de ghene die vry sijn ende ghedaecht sullen // werden te commene daer de neeringhe de gadene sal sijn // ende niet en quame sal verbueren ii schellingen parisis. //

[fol. 35 recto]

Item so es gheordinert ende gheslooten bij den ghe // meene gheselscepen van den goudsmeden binnen // Ghend dat men van nu vou dan dat men gheen // Riemen te venten stellen mach sij ende zullen gheteekent // wesen met mester teeken ende vort met ter stede tekens, // ende dit omme de ghebreken die daer in ware an ghaende // den waerdere en voert sal men ghenen van elke rieme // ofte stijcke twee muuten ten teeken daghe ende buten // teeken daghe van elken stijcken vi munten so wie hier // in ghebreken ware sou de verbueren iij pond parisis van // elken stijcke naer thinhoude van den cur vriene gheven // van heere ende van wette ende dese leste pointen waeren // ghedaen in jaer dusentich iiij c ende lj, int dekenscip // Luuc Wouters ende Boudin Boudins, Ghijselbrecht Moerraet // ende Martin de Causmakere. //

Item noch so es ghesclooten bij den ghemeene gheselscepe // dat men van nu voert dan de rekeninghe van den nerringhe // en van sente Loye doen sal, En dat op de verbuerte van elken te latene // Int neerringhe xl daghe lanc ende dit viij daghe von de kuere. //

[fol. 36 recto]

Dit naervolghende zijn de ghene die // Cornelis de Bont als deken, Ende zijn // mede ghezellen ghezwoorne van den voornoemde // neeringhe Gillis Maeliser, Jan de Coninc // Martiin de Wilde die anquamen talfougst // lxxxvii, Ende dienden tot alfougst lxxxviii, // Ontfaen hebben als vry meesters ende leercnapen. //

Eerst ontfaen Lauwerins Brandins vry meester te betalen x maerc zelvers //
Item ontfaen Augstijn Schietcat vry meester te betalen vi maerc zelvers //
Item ontfaen Willeken vanden Kenen leerende met Pieter Haechman als vry // leercnecht te betalen ii maerc zelvers //

Dit naervolghende zijn de ghene die Cornelis de Bont // als deken, Ende zijn medeghezellen ghezwoorne // van den voornoemde neeringhe Adriaen Bouwins, // Pieter Haechman, Pieter Van de Schuere, die // anquamen talfougst lxxxviij, Ende dienden // tot alfougst lxxxix, Ontfaen hebben // vry meesters. //

Eerst ontfaen Jacob de Cleerc Als vry meester te betalen // tien maerc zelvers. //
Item ontfaen Pieter van Maertre vry meester te betalen // zes maerc zelvers. //

Item ontfaen Segher Everaerts Religieux te Menene filius Jans stelt ten // boucke Jannekin Everaerts zijnen naturelijken Sone als vry // meesters kind. //

[fol. 36 verso]

Dit naervolghende sijn de ghene die Daniel Claus als // deken vander neeringhe vanden goudsmeden Jacop Van // Ludeke, Jan de Naghele ende Jan de Peystere filius Boudins, Waerderers // vander selve neeringhen die anquamen te Alf oust lxxxix. //

Eerst ontfaen als vry meesters Justaes Wilgemets filius Karels te x // marken selvers mede dat deselve Justaes maer i jaer voor meester ghewrocht // adde. //

Ontfaen als als (sic) vry meester Jan Brandins filius Jans te sesse marc selvers // als leercnaepe gheweest met Jacop Langou. //
Ontfaen Jan Claus filius Cornelis als vry meester te sesse marc selvers // als leercnape gheweest met Jan de Naghele. //
Ontfaen als vry leercnape Hannekin Debante leercnape van // Gillis Maelifeer. //
Ontfaen Willekin Van der Hoestinen als leercnape met Martin de Wilde // elc twee maerc selvers. //
Ontfaen Jan Van Nevele Priestere de stellen ten bouke Michiel van // Nevele sinen natuerliken sone als vry meesters kint. //
Jan de Naghele de stellen ten bouke Pieterkin de Naghele sinen natuerliken // sone als vry meesters kint. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Pauwels Dullaert // als deken, metgaders Pieter Haeghman, Gillis Maelgefeert // ennde Jan Bollart, zijne ghezwoorne ghesellen, Binnen haerlieden // jaerscaere beghinnende te halfougst neghentich ontfaen // hebben vrye meesters ende leercnapen. //

Eerst Lievin Vande Moere vry meesters te x maerc selvers. // Item Jacop Charles vry meestere te ix maerc zelvers. // Item Liefkin Van Overheet vry leercnape met Bavin Maeye // ten ii maerc selvers // Item Hannekin Walaert leercnape met Pauwels Blyc // te ii maerc selvers. //

[fol. 37 recto]

Item Laukin de Muertere leercnape met Pieteren Vande Schuere // ooc te ii maerc selvers. //
Item Lauwerijns Brandins te bouck ghedaen stellen Fierkin // Brandins zijnen ghetrauden zone als vry meesters kint. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Jan de Wilde // als dekin met gaders Josewe Claeus, Jan de Peyster, // Jan Brandins zijn ghezworen ghesellen binnen haren // Jaerscaren beghinnende te alf ougste een ende neghentich // ende hendende te alf ougste twee ende neghentich, Ontfaen // hebben vry meesters ende leercnapen. //

Item eerst ontfaen als vry meesters kint Lievin Halin filius Lievin. //

Dit naervolghende zijn de ghene die Pieter // Hagheman als deken met gaders Pieter Vande Scuere, // Christoffels Vanden Hove, Jacob Karels zijn ghezworen // ghesellen binnen haren Jaerscaren, beghinnende te alf // ougste twee ende neghentich ende hendende drie ende neghentig, // ontfaen hebben vrij meesters ende leercnapen. //

Eerst Claeys de Wintere vrij meestere te vi maerc selvers. //
Item ontfaen Gheert Van West filius Anthonis vry meesters kint. //
Item Annekin Van Haeuweghem filius Willems vry leercnape // met Pieter Vander Scueren te ij maerc selvers. //

Dit zijn de ghene die Cornelis De Bonte als deken met gaders Jan de Naghele Jan Bollart ende Justaes Willemets zijn // ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden jaerscaren beghinnende te // halfougste xciij ende hendende thalfougste xciiij ontfaen // hebben vrye meesters ende vrye leercnape. //

Willem de Ranter filius Willems vry meester te vi marc zelvers. //
Liefkin Gheelart, leercnape met Pauwels Dullart te ij marc. //
Item Jooskin de Naghele Jans zone vry meesters kind. //

[fol. 37 verso]

Dit zijn de ghene die Cornelis De Bonte als deken metgaders // Christoffels Vande Hove, Eloy Claus ende Lievin Hallinc, zijnen // ghezwoornen ghesellen, binnen haerlieden jaerscare beghinnende // te halfoughste xciiij ende hendende te halfoughste xcv // ontfaen hebben als vrije meesters ende leercnapen. //

Vrie meesters //
Jacop Van Aultre filius Jans vrij meesers zone wonende te Brugghe. //
Michiel Van Aultre svorseide Jacops zone onder v marc troysch, ii schellingen jaerlicx. //

Vrie leercnape//
Coppin de Wintere filius Willems leercnape met Ghyselbrecht Vander // Schuere te ii marc zelvers. //

Dit zijn de ghene die Corneel De Bonte als deken // met gaders Jan Bollaert Claeys Vrancke ende Augustijn // Scietcatte, zijnen ghezwoornen ghesellen, binnen haerlieden // jaerscare beghinnende te halfoughste xcv ende hendende // te halfoughste xcvi ontfaen hebben. //

Ontfaen Nicase Van West vrij meester soen als vry meester. //
Denijskin Mourslach Stevins natuerlijke zone vrij meesters kind. //
Eloy de Wulf leercnape met Pieteren Vander Schuere te ii maerc zelvers. //
Claeyskin Everaert filius meester Claeys priester over vii schellingen jaer. //

[fol. 38 recto]

Dit zijn de ghene die Cornelis De Bonte als deken // met gaders Jacop van Ludicke, Jacop Charle ende Lievin // Vande Moure, zijnen ghezwoornen ghesellen binnen // haerlieden jaerscare, beghinnende te halfoughste xcvi ende // hendende te halfoughste xcvii ontfaen hebben. //

Vrije meesters //
Herman de Leen //
Jan Wallart //

Vrije meesters kindren //
Claeysken de Leen Hermans zone //
Pierkin Vande Moure filius Lievins //

Dit zijn de ghene die Pieter Vander Schuere als // deken met gaders Jan de Naghele, Justaes Willemets // ende Gheerd Van West zijnen ghezwoornen ghesellen // binnen haerlieden jaerscare, beghinnende te halfoughste // xcvii ende hendende te halfoughste xcviii ontfaen // hebben. //

Vrije meesters //
Jan de Wintere //
Daneel Claus filius Jans vry meesters kind //

[fol. 38 verso]

Dit zijn de ghene die Jan de Peystere de Jonghe als // deken metgaders Christoffels Vanden Hove, Eloy Everart ende // Joos Boudins zijnen ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden // jaerscare, beghinnende te halfoughste xcviii ende hendende te halfoughste // xcviiii ontfanghen hebben. //

Vrije meesters //
Eloy de Wulf te vi marc zelvers //
Jan Dhooghe te vi marc zelvers //
Bertram Ackart //
Gillis Mourslach //
Jan Mourslach vrij meesters kindren //

Vrije leercnapen //
Hannekin Dominicle leercnape met Corneel den Bonte // ii marc zelvers //

Dit zijn de ghene die Cornelis de Bonte // als deken metgaders Jacob Charle, Jan Wouters // ende Herman De Leeuwe zijn ghezwoornen ghesellen // binnen haerlieden jaerscare, beghinnende thalfoughste // xcvix ende hendende te halfoughste // xv^{c} ontfaen hebben. //

Vrije meesters //
Fransoys De Bruine te vi maerck zelvers die eer hij // dese neeringhe cochte hadde bij zijnen getrouwden wijve // twee ende Inne gheseten Hanneken, ende dandre Joorken // ende gheen bastaerde //
Willem Van de Kenen te vi marck zelvers //

Den leer jonc //
Gilleken Weyns leercnape met Ghiselbrecht vander // Schuere te twee marck zelvers //

[fol. 39 recto]

Jan Brecht filius Jans es commen te boucke als vry meesters // kint ende heeft met hem doen stellen drie van zijnen zonen als vrij // meesters kinderen, te weten Joosken Brecht out xxiij jaer // Hanneken Bracht out x jaren ende Gheerken Bracht // out vi jaren //

Dit zijn de ghene die Cornelis // de Bonte als deken metgaders Justaes // Willemets, Gheeraert Van West, Willem // Vander Hoven zijnen ghezwoornen ghesellen // binnen haerlieden jaerscare, beghinnende te halfoughste // xv^{c} ende hendende te halfoughste // xv^{c} ende een ontfaen hebben als vry meesters. //

Gheeraert Van Hekeren als vry meester te ix maerc zelvers //

Dit zijn de ghene die Jan de Prystere als deken metgaders Jan Bollaert, // Joos Bauwins, Daneel Claus zijne ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden // jaerscare beghinnende thalfoughste // xv^{c} ende een ende hendende thalfoughste // xv^{c} ende twee ontfanghen hebben //

Vrije meesters kinderen //
Maerc Hackaert //
Daneel Bauwins //

Vrij leercnape //
Hannekin De Huivettere leercnape met Loey De Wolf te // ij maerc zelvers //

[fol. 39 verso]

Dit zijn de ghene die Jan de Peystere als // deken metgaders Christofels Van Hove, Augustijn // Scietcatte ende Jan de Wint, sijne ghezwoornen // ghesellen binnen haerlieden jaerscare, beghinnende // thalfoughste xv^{c} ende twee ende hendende thalfoughste xv^{c} ende drie ontfaen // hebben. //

Vrye meesters kinderen //
Franskin De leen knecht //
Annekin De Leenknecht ghebroeders filius Jans //

Vrije leercnapen //
Claikin Quistaut //

Dit zijn de ghene die Christoffels Vande Hove // als deken, metgaders Justaes Willemets, Lievin // Halin, ende Jan Mourslach zijn ghezwoornen ghesellen // binnen haerlieden jaerscare, beghinnende thalf // oughste xv^{c} ende drie ende hendende thalfoughste // xv^{c} ende viere. //

Vrye meesters kinderen //
Jooskin Mourslach //

Vrije leercnapen //
Copkin Weyns leercnape met Ghijselbrecht Vander Schuere // te twee maerc zelvers //
Hannekin Gaffele leercnape met Augustijn Schietcatte // te twee maerc zelvers //

[fol. 40 recto]

Dit zijn de ghene die Pauwels Dullaert als deken met // gaders Jacop Charles, Ghiselbrecht Vande Moere, ende Daneel // Boudins zine ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden jaerscare // beghinnende te alfoughste xv^{c} viere ende hendende te alfoughste // xv^{c} vive ontfaen hebben. //

Vrie meesters //
Jan van Hauweghem te vi maerc selvers //

Vrie meesters kinderen //
Arekin De Bruune natuerlic zone van Fransoys // de Bruune gheboren int jaer xv^{c} ende twee //
Annekin de Lanooet filius Jans //

Vrije leercnapen //
Copkin Heys filius Gillis met Herman de Leer te ii maerc selvers //
Franskin Surex Met Lievin Van de Moere te ii maerc selvers //

Dit zijn de ghene die Pauwel Dullaert als deken metgaders Joes // Boudins, Herman de Leer, ende Loy de Wolf // zine ghezwoornen ghesellen // binnen haerlieden jaerscare, beghinnende te alfoughste xv^{c} v ende hendende oughste vi //

Vrie meesters //
Huughe Duweert gheseyt van Erdinghe filius Mirjaem te ix maerc selvers // ende was ontfaen den xxij^{en} januarie xv^{c} ende v ende hadde eenen zone // binnen ii maenden naer gheheeten Annekin Duweert //
Jan de Bruune te vi maerc selvers //
Gillis Bollaert vrij meesters kint //
Oste Moenkins vry meesters kint //

Vrie meesters kindren //
Neelkin Tagghemoen filius Symoene haudt xv jaer ende // na zin leeringhe an int selve jaer met Loy de Vulf //

[fol. 40 verso]

Dit zijn de ghene die Jan de Prister als deken // metgaders Justaes Willemets, Gheert Van West, // ende Jan Blie, zijne ghezwoornen ghesellen binnen // haerlieden jaerscare, beghinnende talfoughste // xv^c zesse ende hendende te alfoughste xv^c // ende sevene ontfaen hebben. //

Vrye meesters kinderen //
Gillekin Van Sent Jacopshuus filius meester Pieeters //

Vrije leercnapen //
Liefkin de Buc //
Liefkin de Suttere //

Dit zijn de ghene die Pieter van de Schuere // als deken metgaders Lievin Allinc, Jan Mourslach // ende Maerc Ackaert, zijne ghezwoornen ghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^c vii ende hendende talfoughste acht ontfaen // hebben. //

Vry meestere //
Jan de Bru //

Vrije leercnapen //
Joorkin Vijts //

Dit zijn de ghene die Pieter Vander Schuere als // deken metgaders Jan Wouters, Jacop Charles // ende Jan Van Hauweghem, zijne ghezwoorne ghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende thalfoughste // viii ende hendende thalfoughste ix ontfaen hebben. //

Vrye meesters //
Jos de Cueninc //
Jacop de Wintere //
Claeys Van Hultem //

Leercnapen //
Martkin Lescuier //
Ghijskin Terleer //
Gheerkin Vander Linden //

[fol. 41 recto]

Dit zijn de ghene die Pieter Vander Schuere als deken // metgaders Justaes Willemets, Danneel Claus ende Jacop de // Wintere, zijne ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden // jaerscare beghinnende thalfoughste xv^c ix ende hendende // thalfoughste xv^c ende x ontfaen hebben. //

Vrije meesters kindre //
Joseph Van Roosendale filius Joris //
Floreyns Vylain filius Gillis //

Leercnapen //
Adriaenkin de Jonghe //
Jooskin Scellinc //
Copkin Holet //

Dit zijn de ghene die Lievin Halin als deken van de goudsmeden // metgaders Herman de Leen, Gheert van West ende Ghijselbrecht // Dullaert, zijne ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden jaerscare // beghinnende thalfoughste xv^{c} x ende hendende thalfoughste // xv^{c} xi ontfaen hebben. //

Vrye meesters kindere //
Hannekin Halin //
Liefkin Halin //
Adolf Halin //
Stoffelkin Halin // filius Lievin Halin //

Gillekin Coppin Hannins //
Hannekin De Hoeghe filius Jans //

Dit zijn de ghene die Jan de Prystere als deken gheweest vanden // goudsmeden metgaders Jacob Charles, Jan de Moerslach ende Hughe // De Wees zijne ghezwoornen ghesellen binnen haerlieden jaerscare // beghinnende thalf oughst xv^{c} xi ende hendende thalf oughst xv^{c} xii // ontfaen hebben. //

[fol. 41 verso]

Vrie meesters kinderen //
Gillis van Hilbeke //
Pierkin De Kuenijnc filius Joes//

Vrie leerknapen //
Pierkin De Leghe //

Dit zijn de ghene die Christoffels Van den Hove als // deken metgaders Jan Wouters, Jan Hauweghem // Jan de Blide, ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden // jaerscare beghinnende thalfoughste xv^{c} xii ontfaen // hebben endende thalf oughst xv^{c} xiii //

Leercnapen //
Lipkin Scuerman //

Dit zijn de ghene die Christoffels Van den Hove // als deken metgaders Loy De Wulf, Willem // Vander Kene, ende Clais Van Hultem zijne // ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden // jaerscare beghinnende thalfoughste xv^{c} xiii // ontfaen hebben endende thalf oughst xv^{c} xiiii //

Leerknapen //
Willekin De Mey //
Raphael Mueninc //
Copkin Chaerle //

Dit zijn de ghene die Christoffels Vander Hove als deken // metgaders Herman De Leen, Daeneel Claus, Joes De // Kueninc zijne ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden // jaerscare beghinnende thalfoughste xv^{c} xiiii ontfaen // hebben endende thalf oughst xv^{c} xv. //

Vry meesters kinderen //
Annekin Van Willebeke filius Harent //
Gherkin Vande Torre ende //
Hadryaenkin Vande Torre ghebroeders //

[fol. 42 recto]

Dit zijn de ghene die Lievin Halin als deken metgaders // Jan Mourslach, Jan Van Auweghem ende Maerc Ackaert, zijne // ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden jaerscare beghinnende // thalfoughste xv^{c} xv ende endende thalfoughste xv^{c} xvi ontfaen hebben. //

Gheeraert Vervarent //
Jan Wauters filius Jans //

Dit zijn de ghene die Christoffels Vande Hove als deken // metgaders Willem Vander Kene, Hughe De Wees ende // Jan Vander Schuere, zijne ghezwoorne ghesellen binnen // haerlieden jaerscare beghinnende thalfoughste xv^{c} xvi // ende endende thalf oughste xv^{c} xvii ontfaen hebben. //

Vry meestere //
Ghijselbrecht Tillier //

Dit zijn de ghene die Pieter Vander Schuere als deken // metgaders Jacop Charle, Claeys Van Hultem, ende // Olivier de Pryster, zijne ghezwoorne ghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^{c} xvii ende endende thalfoughste xv^{c} achtiene //

Vrij meestere //
Jacob Stuer //

Vrij meesters kinderen //
Ghijskin Vander Scuere // Willekin Vander Scuere // filius Pieters //

[fol. 42 verso]

Dit zijn de ghene die Pieter Vander Scuere als // deken metgaders Jan Van Hauweghem, Maerc // Ackaert, ende Cornelis Bouwins zijne // ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden // jaerscare, beghinnende talfoughste xv^{c} xviii // ende hendende talfoughste xv^{c} neghentiene. //

Vry meesters //
Jacop Weyns filius Jans //

Vry meester kindren //
Jacop Van Hove filius Pieters //
Joos // Henin // Gillekin Ackaert filius Maerc //

Justaus // Claeys Van Ludeke filius Louis //

Vry leercnape //
Sicem Van Vlaendren //

[fol. 43 recto]

Dit zijn de ghene die Pieter Vander // Scuere als deken gheweest metgaders // Hughe De Wees, Joos De Coninc ende // Jacop Stuer zijne ghezwoorne ghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende // talfoughste xv^{c} xix ende hendende talfoughste twintich. //

Vry meester bij coope //
Gooris Van Alffene filius […] //
Copkin Vander Straten Leercnape //

Dit zijn de ghene die Willem Vande Kene // als deken gheweest metgaders // Jacop Charles, Jan de Blide ende Gheert // Vande Varent, zijne ghezwoorne // medeghesellen binnen haerlieden jaerscare // beghinnende talfoughste xv^{c} xx ende // hendende talfoughste xv^{c} xxi ontfaen hebben. //

Vrye meesters bij coope //
Joorit Vijts

Vry meesters kindren //
Lievin // Hannekin Brecht Jans kindren //
Hoste // Hannekin // Jooskin // Copkin // De Prystere Joos kindren

[fol. 43 verso]

Dit zijn de ghene die Willem Vande // Kene als deken metgaders Jan Van Hauwegem, Cornelis Baudyns, ende Ghiselbrecht Terleer zijne // ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden jaerscare beghinnende // talfoughste xv^{c} xxiii ontfaen hebben //

Vry meesters //
Eerst Fransoys Van de Walle //
Jan De Grote //

Dit zijn de ghene die Willem Vande Kene // als deken metgaders Joos De Coninc, // Gheraert Van West, ende Fransoys Vande // Walle, zijne ghezwoorne medeghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^{c} xxiiij ontfaen hebben. //

Vry meesters kinderen //
Eerst Lowis Keljoots kindren ghetraut wesende, Te // wetene Louis ende Joos Queljoot Ende // Lievin Queljoot Lodewijcx natuerlijke zone //
Hannekin Liefkin Claeskin ende Roelkin De Blyde // Jans ghetraude kindren danof Roelkin zijn natuerlic kint //
Luiskin De Wintere Claeys natuerlicke zone //

[fol. 44 recto]

Dit zijn de ghene die Christoffels Vande Hove als deken // metgaders Jan de Blide, Gheert Vande Varent // ende Jooris Vijts, zijne ghezwoorne medeghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^c xxv ontfanghen hebben //

Vry meesters kindren //
Eerst Liefkin Wauters Jans zone de Jonghe //

Thijskin Willekin ende Thoentkin Vande Varent Gheerts kindren //

Dit zijn de ghene die Willem Vande Kene // als deken metgaders Ghijsbrecht Claes, Jan de Burghgrave, ende Fransoys Van Hove // zijne ghezwoorne ghesellen binnen haerlieden // jaerscare beghinnende talfoughst // xv^c xxvi ontfaen hebben. //

Eerst Christoffels Dullaert filius Pauwels //

Dit zijn de ghene die Eloy De Wulf // als deken metgaders Gheert de West, // Jan Van de Schuere ende Jan de Naghele, // zijne ghezwoorne ghesellen binnen // haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^c xxviii ontfaen hebben //

Eerst Jan Trosuere //
Jan de Gheene //
Mertin Gheeraerts //

[fol. 44 verso]

Dit zijn de ghene die Eloy de Wulf als // deken metgaders Olivier De Peyster, Lievin Halin de jonghe, ende Jan de Gheene // zijne ghezwoorne medeghesellen binnen haerlieden jaerscare // beghinnende talfoughst xv^c xxx ontfaen hebben. //

Eerst Gilleken Vande Strate //
Ende Thuenkin Van Hostriche //

Dit zijn de ghene die Ghijsbrecht // Terleers als deken metgaders // Jan de Blyde, Fransoys Van Hove // ende Hadolf Halin, zijne ghezwoorne // ghesellen binnen haerlieden jaerscare // beghinnende talfoughst xv^c xxxi // ontfanghen hebben. //

Mesters kindere //
Eerst Joorkin Vyts filius Jooris //
Vry meesters //
Willem De Mey filius Willems //
Mesters kindere //
Joes // Coeppen // Lieven // Anneken // Gilleken // Jaesperkin // Ghyskin Stuer filius Jacops //
natuerlijck soene //

[fol. 45 recto]

Dit zijn de ghene die Ghijselbrecht Terleers als deken // metgaders Joris Vijts, Fransoys Vanden Walle // ende Joos De Hert zijne ghezwoorne ghesellen // binnen haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^{c} xxxii ontfaen hebben //

Eerst Willekin Rubbins filius Jans //

Dit zijn de ghene die Ghiselbrecht Terleers // als deken metgaders Ghooris Van Hallin, // Jacop Van Hove ende Jacop Weyns, zine // ghezwoorne medeghesellen binnen // haerlieden jaerscare beghinnende talfoughste // xv^{c} xxxiij ontfaen hebben //

Vrye meesters //
Eerst Ghysbrecht Vande Schuere //
Pieter de Coninc //
Gheert Vander Torre //
Lievin Baudens //
Willem van Hauweghen //
Jan Duwees //
Joos Quelioot filius Lodewijcx

Meesters kindren //
Lievin Van Hallin filius Ghooris

[fol. 45 verso]

Dit zijn de ghene die Ghijselbrecht Terleers // als deken metgaders Lievin Hallinc, Ghijselbrecht Vande // Schuere ende Jan Duwez, zijne ghezwoorne mede // ghesellen binnen haerlieden jaerscare hendende // talfoughste xv^{c} vierendertich ontfaen hebben //

Vrye meesters //
Lievin De Prystere //
Willem Vander Kenen filius Willems natuerlic zone // Cornelis Claus //
Leercnapen //
Joerkin Vitse filius Jans //
Hannekin Vander Straten filiusAdriaen

Vrye Meesterkinderen //
Casen // Joorkin ende // Ghijskin Moenkins filius Jooris //

Dit zijn de ghene die Jooris Vijts als deken metgaders Francoys Vande // Hove, Adolf Hallinck ende Willem Van Hauweghen, zijne ghezworene // medeghesellen binnen haerlieden jaerscare hendende talfoughste xv^{c} vivendertig ontfaen hebben //

Vrye Meesters kindere //
Gillekin // Hannekin ende // Jooskin De Groote Jans kinderen //

[fol. 46 recto]

Dit zijn de ghene die Jooris Vijts als deken metgaders Olivier // De Peystere, Willem de Mey ende Pieterde Coninc, zijne ghezworene medeghesellen binnen haerlieden jaerscare hendende talfoughst xv^{c} // zessendertich ontfaen hebben //

Vrye meester kindere //
Machiel Van Roosendale filius Jooris //
Joorkin Van Roosendale filius Michieln //

Dit zijn de ghene die Jooris Vijts als deken metgaders Cornelis // Bauwins, Jan De Blye ende Jooris Moens, zijne ghezwoorne medeghesellen // binnen haerlieden jaerscare hendende halfoughst xv^{c} zevenendertich // ontfaen hebben //

Vrye meesters kinderen //
Meester Dominicus Everaerdt filius Jacobs // canonick van sente Pharieden //
Lowys Ghelioot filius Joos //

Pierkin Bouwins // Michielkin Bauwins filius Cornelis //
Francois de Hert filius Lievins //
Jooskin de Hert // Franskin de Hert // Pierkin de Hert filius Francois //
Copkin Moenkins filius Jooris //
Coenraet Moerslach // Salemoen Moerslach filius Jooris //

[fol. 46 verso]

Vrye leercnape //
Tuenkin Van Hecke filius Willems //

Dit zijn de ghene die Jooris Vijts als deken metgaders Gheeraert // Vande Varent, Francois Vande Walle ende Joos Wauters, zijne // ghezworene medeghesellen binnen haerlieden jaerscare hendende // talfoughste achtendertig ontfaen hebben //

Vrye meesters kinderen //
Claeys de Buc filius Lievins // Hannekin De Buc //
Heynckin de Buc // Frodys de Buc // Franskin de Buc // Lievin de Buc filius Lievins //
Thomaeskin de Buc // alle Lievins voorseide kinderen //

Dit zijn de ghene die Gyselbrecht Vande Schuere als deken // metgaders Jooris Van Halfyn, Jacop Van Hove ende // Ghijselbrecht Vande Moere, zijne ghezworene medeghesellen // binnen haerlieden jaerscare hendende alfoughste xxxix // Ende voort totten xiij^{en} octobre int zelve jaer // ontfaen hebbende. //

Vrye meesters ghecocht //

Willem Rubbins //
Lievin Rubbins ghebroeders //

Vrie meesters kinderen //
Franskin de Wintere filius Jacobs //
Nielskin Haelyns filius Lieven die // ghewonnen bij Stakelyne Brandin //

[fol. 47 recto]

Up den xxvii^{en} Juny xvi^{c} ende vijfve es bij ghemeene // accorde alhier te bouck ghestelt de namen vande // vrye meesters vande gaudtsmeden ambachte waren vrij van // hauere thavere onslieder bekendt. //

Jacquis Weyns filisu Adriaens //
Guillaume Weyns // Jaquenen Weyns // Miechielkin Weyns // Aedraen Weyns alle Jauis voorseits kinderen //

Pieter Franck filius Bertelmeeus // hebben eenen zone ghenaempt Pieter // de kinderen van Pieter Francke // filius voorseits rest Pieter Francke // Joannes Francke // Lievynus Francke // Franchoys Francke //
Adriaen Van Hulten filius Adriaens //
Ansken van Hultem // Adriaenkin van Hultem alle Adriaen voorseits kinderen //
Jan Van Hultem filius Adriaens //
Jean Battste Van Hultem //
Jacquis Van Hofve filius Pieters // de kinderen van Jackes van Hove filius Pieters // Franchoys ende Jacques van Hove filius Jaquis //
Franchois van hove filius Franchois //
Jan de Blye filius Justus //

[fol. 48 recto]

Up den lesten van novembre xv^{c} xxx up Sint Andries dagh zo wat // Bijden ghemeente vande neeringhe vande ghautsmede ghesloten // dat up elcken Sint Eloys dagh inde wintere ende zomere // ter neeringhe laste ter maeltijt, maer te vooren // comen en zal tot der somme van zes schellingen groten // Ende dat van nu voort an sdaeghe ende elc up zijne burse. //

Item up den dagh vande kuere zo en zal de deken ter // meerende laste ooc maer x legghen inde maeltijt // tsnoenens tot zes schellingen groten. //

Item blijft de deken van nu voort en ghelast up den // dagh vande mosselen zijne rekeninge te doene zoinder // dat danof yet te vooren comen zal. //

Item als zullen de deken en ghezwoornen gehulpen // den harnassche vande neeringhe weghe zonder de // costume vande wynckels maer hebben zes schellingen groten. //

Item zo waneer van nu voort an eenen deken bijden // slot zijnden rekeninge der neeringhe eenighe somme // van penninghen schuldich blijft. Als bij hem meer // ontfaen dan uutghegheven was die belijft ghehauden // den ancommende dekin de selve somme uppe te legghene // binnen zes weken Ende brunt hij ooc meer // uutghegheven dan ontfaen zal hem de neeringhe // datte binnen ghelijcken zes weken uppe leggen // ende betalen. //

[fol. 48 verso]

Dewelke ten voornoemde daghe aldus ghesloten was bij // Ghijsbrecht Terleers als deken Jan de Blyde // Fransoit Van Hove ende Hadolf Hallyns zijne // gezwoorne ghezellen metgaders den ghemeente // vande voorseide neeringhe //

Up den dag van den Kuere naer half ougst xv^{c} zevenendertich // zo wat bij presente vande ghemeene suppoosten vande zelver // neeringhe ghesloten dat van nu voortdan elc vande voorseide // suppoosten ghehouden zullen zijn up den dach vande Kuere te // commen offere te messen metten ghemeenen anderen suppoosten // Ende ghelijc up andere daghen ende van daer te huuse// te garene up de botte. Indien zij vande rustuis geen anderen willen //

[fol. 49 recto]

Dit naervolghende zijn al de ghene die int ghilde // van Sente Amelberghe zijn ende vry goudsmet zijnde // binnen Ghend Ende hebben gheloot te dienene // als proviserere vande zelven gilde ende so zijn hier // na volghen zullen zij dienen van jare te jare // ende erst dat eenich storve eer jaerscare // quame zo zal de naeste levende dan dienen ende // voort zo zullen de ghene die van nu voort an // int zelve gilde commen dienen na dat zij // in tzelve gilde commen. Dit es dus // gheordeneert ende ghesloten biden ghemeenen gheselscap // vande zelven gilde broeders Anno lxxxviij ende xiiij^{c} //

Eerst //
+ Gheert Coppin Hannens. //
+ Pieter Van Hove //
+ Jan de Wilde //
+ Jozuwe Claus //
+ Ghijselbrecht Vande Schuere //
+ Loey Claues //
+ Adriaen Boudins //
+ Stevin Moerslach //
+ Anthonis Libbe //
+ Cornelis De Bonte //
+ Jan de Coninc //
+ Christoffels Beelaert //
+ Pieter Haechman //
+ Loy Everaert //
+ Jan de Naghele //
+ Clays Vranc //
+ Lauwereins Brandins //
+ Augustijn Schietcat //
+ Justaes Willemets //
+ Claeys De Wintere //
+ Jan Osten filius Jans //

[fol. 49 verso]

Dit zijn de ghene die Jooris Mourkins // als deken metgaders Ghijselbrecht Mounkins, // Jaecquis Weijns zijne gheswoorne medeghesellen // binnen haerlieden jaerschaere hendende den vieren // novembris 1570 ontfaen hebben //

Vry meesters kinderen //

Jan Brecht //
Fransois de Buck //
Adriaen Willemets //
Jans Willemets //
Vinsent Willemets //
Andries Willemets //
Pauwelkin Mourkins //
Jooskine Mourkins //

De kinderen van Jacquis Weyns filius Adriaens
//
Guillaeme Weijns //
Jaeckeman Weijns 1601 //
Michielken Weijns //
Adriaen Weijns //

De kinderen van Adriaen Van Hultem // filius
Adriaens welck hier innen // ghescreven zijn
dezen i en december // 1601 //

Hansken Van Hultem //
Adriaenken Van Hultem //
Pieter Francke filius Bertelmeens //

De kinderen voorseide Francke filius vorseide
Bertelmeus // welcke hier inne gheschreven
zijn den 13 februari 1633 //
Pieter Francke //
Jan Francke //
Lievynus Francke //
Franchois Francke //

[fol. 50 recto]

Dit naervolghende sijn de gene die Lievin Hallynck // als deken ende sijne medesellen gheswoornen vande // voorseide neeringhe als Jaques Weyns filius Adriaen, // Ghijselbrecht van Campe, Joos Heindricx die an // quamen den xxv^{en} augustus xv^{c} lxxxii dienden // tot den jaere xv^{c} lxxxiii ontfaen hebbende. //

Vrye meesters ghecocht //
Lieven van De Moortele voor acht mark selvers //

Adolf Hallynck //
Lieven Hallynck //
Adriaen Hallynck //
Denys Hallynck //
Daeneel Hallynck // filius Lievins //

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 1, Register van de Goudsmeden, f° 5 recto – 50 recto Niet gepubliceerd.

2. Transcriptie Cartularia: afschriften van charters, ordonnanties en rekwesten 1361 – 1533

Folio 1 recto tot 1 verso: niet gepubliceerd
Folio 2 recto tot 3 verso: gepubliceerd in Ch. L. Diericx, *Appendice aux mémoires sur la ville de Gand*, Gent, 1816, p. 115-118
Folio 4 recto tot 74 verso: niet gepubliceerd

[fol. 1 recto]

Dit naervolghende es de Erfflicke Rente thoebehorende den Ambachte vanden // goudsmeden in Ghendt. //

Item in deerste in de prochie van Hofstede bij Aelst up de goedinghen thoebehorende // Janne van Branteghem, naer tverclaers van eenen wettelicken tsaertre diere af es, twee grooten // siaers vallende deen helft te Kerssen, Ende dandre helft te sente Jansmesse. Vercost bij ghemeene // neering heden juni xciiij int dekenschap van Ghijselbrecht vander Scuere, // Jacop Van Ludich, Daneel Claus ende meerandren notablen vanden zelver neeringhe. //

Item te Nieuwenweghe, Int heerscip van Heeuwerghem up de goedinghen thoebehorende // Pieter Beys de Jonghe ende siere gheselneden, naert verclaers van eender wetten chy- // rographen diere af es, Een pond grootsen siaers vallende te Kerssen. Ooc vercost bijden personen boven ver- // claerst bij concent vanden ghemender partye vande der nerynghe te lossen. //

Item in de prochie van Lovendeghem up drussche plecke van lande naer tverclaers vande // eenen wettelicke saerter diere af es twalef scellingen grooten siaers vallende deen helft te Kerssen ende // dandere helft te Sente Jansmesse. Dese rente heeft gheerft Janne de Peystere consente vanden ghele // neeringhe ter causen van dat hem de neringhe jaerlix schuldich was //

Noch erfflicke rente vercreghen binnen Ghend jeghen dambacht vanden Cordewanyers // naer tverclaers van eender wettelicke copyen diere af es. Dese rente es vercost Cornelis // De Bondt bi consente vander gheheeler neringhe ter causen van dat de neeringhe toen // sculdich was den selve Cornelis voorseide. //

Item inden eersten in sente Michiels prochye inde Strijpstrate twalef grooten siaers up de eerve // ende huus thoebehorende Janne vanden Buendere, Ghehuust aen deen zijde, Joos Martins ende Lauwereyns Boeyen, poortkin, an dandre, vallende te Bamesse. Dese rente heeft Cornelis de Bont // oock metter rente vor screven vant enen saertre was. //

Elc anders voeghe //

Item noch twalef groten siaers in de selve strate up de eerve ende huus thoebehoorende // Lauwereyns Boeye, // ghehuust an deen zijde Jan vanden Buender, en Jan Delgoet an dandere, vallende te Bamesse. Dese rente ghaed mede metter renten vande Cordewanieren. //

[fol. 1 verso]

Item in de Oudeburch twalef grooten ende een halven schellingen, up de eerve daer thuus up staet // thoebehorende Machtelt van Lauwe ende Gillis Saghen, haren sone, an deen syde ghehuust // Pieter Steernaert, ende an dandere Lievin van Biervliet, vallende te Bamesse. // Dese rente was oock vander rente vanden Corduwaniers ende es oock mede vercost metten andren rente den selve person voorseide //

Item in de Volderstrate veertich grooten siaers up de erve daer thuus up staet thoebehorende // wijlen Johannes Hebblin, aen deen zijde ghehuust Gheertruudt Sbonekers Ende an dandre // de backere van Daneel Claus vallende te sente Jansmesse. // Dese rente es oock ander rente vande Cordewaniers ende mede vercost metten // andren den selven Cornelis vorseids. //

[fol. 2 recto]

Utegheghenven sondaeghs voor Alre Heleyghen // dach int jaer ons heeren alsmen screef dusentich // drie hondert ende xxxviij. Int scependom sher Jans // Speliaerts ende sine ghesellen. //

Teerst dat alle goudsmede werken van gouden naer de touche van // Parijs ende dat zij werken van zelvere up viere penninghen Inghelsche // de maerc up de mesdaet van drie ponden Parisis ende twerc ontwee // te slanene. //

Item al doude werc dat also goet es als doude Inghelsche penninghe // huut Ingheland dat men te venten set eist onder wisselaren ofte // onder goudsmeden ofte onder wat lieden dat het zij dat men // dat teekenen sal metten teekine van der stede. // Ende so wie dat // te venten sette sonder teekin van der stede verbuerde iij pond parisis. //

Item al vande oudwerc dat niet also goet en es als doude Inghelsche penninc // ute Ingheland dat salmen breken ende te niente doen // bij warderers. //

Item datmen al dweerc dat men innen Ghend voort meer wercken // sal, teekenen sal metten warderers teekene ende niet te venten // setten voor dat ghewaerdeert zij ende gheteekent bij den waerderes // up de mesdaet van iii pond parisis. //

Item wat wercke van goude of van zelvere dat men vonde valsch // bij eeneghen engiene ende datmen te venten ofte te coepe brinct // binnen Ghend waer dat ghemaect zij, dat weerc es verbuert // ende dat salmen slaen ontwee bij den waerderers. Ende de // ghene daert onder vonder werdt sal ghehouden sijn in de // mesdaet van x pond parisis. //

Item dat niement en saudere met tenne up de mesdaet // van xx schellingen parisis. //

[fol. 2 verso]

Item dat niemen gheene ongherechte steene sette in goude bij // gheenen engiene up de mesdaet van iii pond parisis. //

Item dat niemen gheene gherechte steene sette in laytoene up de // mesdaet van iii pond parisis. //

Item dat ne gheen goudsmet en werke voor dat de dachclocke // gheluut zij up de mesdaet van xx schellingen parisis, noch naer deerste // clocke up de selve mesdaet. //

Item dat ne gheen goudsmet en werke up Vighelie avonde of // tsaterdaghes avonde bij kersen noch tsondaeghes no mesdaghes // up de boete van xx schellingen parisis. //

Item so waer dat men valsch weerc maect ofte vindt eist in // goudsmeets camere ofte so waer dat te venten zij binnen Ghend, // So wies dat het ware dat die meester ware in die boete van x // pond parisis ende diet maecte in de boete van x pond parisis ende tgoed // verbuert. //

Item dat niemene nieu werc vercopen en mach binnen den huus // noch buten huus leveren noch tsine noch andere liedre en ware oft // binnen der stede ghemaect ware ende en ware gheteekent met // eenen teekine dat de warderers kennen mochten wiet ghemaect // hadde ende dat teekin an twerc te settene eermen der stede // teekin der inne setten soude so dat niemen loechenen mochte wiet // ghemaect hadde up mesdaet van x pond parisis. //

Item dat alle die ghene die hem gheneeren willen met selveren // facelmenten eist oud, eist nieuwe, up de maerct of in so wat steden // dat het zij binnen Ghend, sullen voort an helpen draghen den cost // van den vorseide ambachte, zijt van ervaerden of van so wat costen dat // tghemeene ambach heeft te doene, eist mette heere van den lande, metter // wet ende metter ghemeendere van der poort. Ende die hier jeghen // dade ware in de mesdaet van iii pond parisis. //

[fol. 3 recto]

Item so wat manne die ghevryet es int voorseide ambacht ende buten der // stede treet in anderen steden omme zijn ambacht te doene ende daer naer // weder in de poort comt omme zijn ambacht te doene, dat hij sal helpen // draghen alle die coste die tambacht ghedaen heeft binnen der // tijt dat hi uter poort gheweest heeft, en zij dat hi redelike nootsake toghen mach dat hi de poort rumen moeste. //

Item so wanneer dat deen den andren voorwaerde belovet waer af // dat het es, zij het van sculde oft van werkene, ende eenich ghebrec daer // inne ware, So sullen de waerderers hebben de macht den ghenen // zijn ambacht te verbiedene up de boete van xx schellingen parisis ende niet zijn // ambacht te doene tooter tijd dat hij ghemoet sal hebben ende ghenouch // ghedaen van de belove vorseide of van der scult. //

Item dat niement foorge houden ne mach van nu vorwaerts hij ne // gheve ten profite van den ambochte vorseide twee maerc selvers. //

Item dat negheen leerlinc tambacht leeren en mach de meester hij ne // moet ten profijte van den ambachte gheven twee maerc selvers. //

Item wat goudsmeden die zijn kint leeren wille tvorseide ambacht moet // gheven ten profijte van den ambachte v schellingen parisis. //

Item wat manne die teekenen dade, eist oud eist nieuwe, zal gheven // van elken teekene eenen denieren parisis ende van eenre doutsine lepelen iiii dinaren parisis // den waerderers. //

Item so wie die mesdaen sal hebben ende bevonden wert met valscheden // ofte met diesten dat hij nemmermeer meer zijn ambacht binnen Ghend doen // en mach vor meesteren noch vor andren man, noch met hem selver, // in gheenre manieren. //

Item wat knapen die binnen comt ende goed knape es mach // vor meesters werken. //

[fol. 3 verso]

Item so welken tijde dat de ghezwoorne van den ambachte tambocht te // gadere ontbieden diere niet en quame verbuerde vii dinaren parisis, hine hadde // nootzake van ziecheden of dat hi in de poort niet en ware. //

Item so salmen van jare te jare kiesen van den vorseiden ambachte waerderers // ende so wat manne die den waerderes leelichede zeide ofte dade // omme doccoysoen van haren wearderscepe ware in de mesdaet van // x pond parisis also dickent als hyt dade, Ende vort up scepenen segghen. //

Ende van alle dese vorseide boeten zal de heere heffen terde deel, de // stede terdendeel ende tvorseide ambacht terdendeel, omme tprofijt vanden // ambachte mede te doene. //

Ende alle dese vorseide pointen begheerden tvorseide ambacht te houdene // altoos int verbeteren van u heeren. //

Des ghelike staet in scepenen bouc vanden voorboden vanden selven jare. //

[…]

(fol. 3 verso – 4 verso: zie document ‘qi’, 40 verso tot 41 verso)
(fo. 4 verso – 5 recto: zie document ‘I’, 49 recto)

[fol. 5 recto]

1382

[…]

Kenlic zij allen lieden dat van der handelinghen ende ghedinghen // dat was tusschen den deken ende warderers vanden goudsmeden, die // hem doleerden ende beclaeghden van dat de merseniers niet ghedoeghe // en wilden dat zij zelverweerc ende goudwerc, voor hemlieden te venten // staende, warderen souden naer de vorme van den ouden voorboden ende // haren kuerbrieve an deen zijde, ende den deken ende ghezwoornen van // den vorseide merseniers, die seiden dat hemlieden toebehoorde, an dander // zijde. Scepenen vander kuere in Ghend ghehoort al tgheent datter // partien an beede zijden toesegghen wilden ghesien oec ende ghemerct // de oude voorbode ende ordinanchen die in tijden voorleden der af // gheordineert ende utegheleyt waren ende die den goudsmeden // overghegheven ende ghedelivreert. Omme alle coeplieden beede // vremde ende andere bewaert te sine ende dat wie hij ware gheen ander // weerc van goude ofte van zelvere ter venten setten soude daughelijc // dat de vorseide brief ende voorboden inhouden ende verclaren dien scepenen // weerdich wijsden ende stedehoudende teeuweliken daghen. Wijsden // den vorseide deken ende warderers vanden goudsmeden hare officie up // haren eed te doene naer der manieren vorseide ende daer in niemen te // spaerne wie hij ware de boeten der innende ende ontfaende alsoot // behoort. Dit was ghedaen den eersten dach van maerte int jaer //

[fol. 5 verso]

duust driehondert lxxxij int scependom her Goessin Nulaerts her // Willems Ooteus ende harer ghesellen //

[…]

(fol. 5 verso: zie domcument ‘C’, fol. 45 recto - 45 verso)

[fol. 6 recto – 7 recto]

[…]

(fol. 6 recto – 7 recto: zie document ‘D’, fol. 45 verso – 47 recto)

[fol. 7 recto – 7 verso]

[…]

(fol. 7 recto – 7 verso: zie document ‘F’, fol. 47 verso – 48 recto)

[fol. 8 recto]

[…]

(fol. 8 recto: zie document ‘H’, fol. 48 verso)

[…]

Int dekin scip van Zymoen Lachengioen, Michiel Baert, Gillis // Bollaert ende Jan de Blyde als waederers, so was over een ghe- // dreghen ende ghesloten bij der ghemeener neeringhen int jaer // duust vierhondert ende vijftich, dat van nu voert an zo wat // leercnapen die commen zal ende ontfaen zal werden als leercnapen, // dat hij sal gheven ter maeltijt waert vier schellingen groten. //

Item insghelicx als een meester commen zal ende ontfaen zal // werden als vrij meesters dat hij sal gheven ter maeltijt waert // achte schellingen groten. //

[fol. 8 verso – 9 recto]

[…]

(fol. 8 verso – 9 recto: zie document ‘K’, fol. 49 verso – 50 recto)

[fol. 9 recto]

Item den xxvii^{sten} dach in octobre anno lxxxiij int dekenscip // van Ghijselbrecht vander Scuere, ende als warderer Cornelis de Bont, // Ossten de Peystre, ende Pieter Hagheman, was over een ghe- // dreghen als dat gheen vrij meester en sal moghen zijn kynt // et anbbocht leeren, noch an eenen andren besteden om et // tambocht vanden goudsmeden te doen leeren, hij en sal dien // des vrijmeesters kynt heeft ghenomen te lerenen en sal // bynnen den boven screven twe jaren, ghenen andren leer // cnape neemen op de boete als boven verclaert staet // inde conformasye, dien daer af gheuaecht ende sprecht, // dien vercreghen was bij Jan de Peysstre als deken. //

[fol. 9 verso]

Int dekenscip van Ghijsselbrecht vander Scuere, Cornelys De Bontte, Ossten de Peysstre ende Pieter Hagheman als // wardeers, was over een ghedreghen ende ghesloten bijder // ghemeender neerynghe ende de gansser partye dat alle // dien neeringhe doen ofte wynckle houden vanden ambachte // van den goudsmeden binnen Ghend dat zij zullen ghehouden // zijn ten dryen waerste int jaer dat es te weten de twee // Synte Eloys dage ende den dach vander kuere dien niet // en commen ter maeltijt snoens bijt gheselscepe sal be- // talen woer dat hij er niet en comt telken daghe // twee groten also boven verclaert staet ende dien in // ghebreke es ende niet ghenouch en doet dien den // zelven naest woent salt hem leenen acterwolghende // der cosstume vander neeringhe alsoe men boete plech // te leenen. Dit was aldus ghedaen den xxiiij^{sten} dach in // laumaent int jaer als men screef xiiij^{c} ende lxxxii.j //

Item int dekenscip van Ghijsselbrecht Vander Scuere ende Cornelys De Bonte, Osste de Preysstre, ende Pieter Haghe- // man als waerdeers, was over een ghecomen bij der // ghemeender neeringhe ende der ganser partye vanden // meesster neerynghe vander ghemeender neeringhen // vande goutsmeden, als dat men op den dach vander kuere // ghecosstumeert bynnen Ghent alle de genen dien wynckel // houden ofte de neerynghe doende zullen ghehouden zijn te comen ten Auwestijnen ter messe ende gaen met dezen ende // ghezuoren vanden Aughestijnen tot in ons huus op de boete van ij grooten. // Ende dit was al dus ghesloten ende overeen ghedreghen den // xxvij^{sten} dach in hoymaent int jaer xiiij ende lxxxiiij. //

Item up Jan de Groote, de somme van x schellingen grooten tsiaers erflic // den pennync xx vallende telcken viij^{en} oughste. //

Item eenen ghelijcken rente up Jan Van Hauweghem, vallende den xx // in meye. //

[fol. 11 recto]

Dit naervolghende es de tafele van den inhouwene // van onsen wettelike copie voor scepenen ende dekenen ten // soldere ghepaseert ende anderssins, Ende zijn gheteekent // buten upden rugghe vanden copien up den A B C // Latijn ende Griecx. Ende inschelycx in de tafele vooren //

A // Eerst vanden chaertere ende dbeset van Janne Grijpe ende spreict // van xxiiij schellingen tsiaers folio i // dese rente es vercost Jan de Peistre filius Bouwens //

B // Dordenancie omme te kiesene ende makene deken ende ghezwoorne // ende te wat tijden folio ii //

C // Tusschen Daneel Claus, deken, ende meester Philips Wielant // angaende den achterhuuseken der zelver neeringhe toebehoorende // folio iii //

D // Vanden nootsteenen ghemetst in dinen huus vande zelver // neeringhen ende tusschen Stevin Moerslach huus folio iiij //

E // Copie tusschen den goudsmeden en meerseniers folio v //

F // Vander handelinghe tusschen den deken vande goudsmeden // ende Ghyselbrecht Vander Schuere vande weercken toter // clocken folio vi //

[fol. 11 verso]

G // Copie vande cordewaniers ter causen vande rente folio viii //

H // Een vonnesse tusschen der neeringhe ende Ghyselbrecht // Vander Schuere ter causen van dat hij de neringhe cochte // folio ix //

I // Vanden questie tusschen Jan de Voe deken en Ghyselbrecht // Vander Schuere folio x //

K // Tvonnesse tusschen de neeringhe ende Ghyselbrecht Vander Schuere // ter causen van dat hij ghewrocht hadde naer deerste clocke // folio xij //

L // Copie vanden ghescille van Jan de Voe ende Ghyselbrecht // Vanden Schuere // folio xiiij //

M // Vander handelinghe ende ghescil gheweest tusschen // Helkin Crocquet ende Janne vanden Zwalmen, Ter causen // van eenen Ringhe van Lattoene vergult die Pieter de // Burcgrave vergulde // folio xv //

[fol. 12 recto]

N // Questie gheweest tusschen Anthonis van West // ende Cornelis van Zeverne folio xvi //

O // Martin de Causmakere als deken teghen Guy Dugardin // ter causen vanden wardere van zijnen werke folio xvij //

P // Vander queste tusschen Daneel Claus ende Joncvrouwe // Vander Moeren folio xviij //

Q // Vanden gheschille tusschen de goudsmeden ende de lombaerden // ter causen vande tooghe die zijn maecten folio xix //

R // Dat de lombaerden ne zullen moghen tooch maken // openbaerlic noch nyement el, noch ter venten // stellen eeneghe juweelen van goude of zelvere // folio xix //

R // Clachte ende gheschil tusschen den deken vande meerssenier̄s // ende den gautsmeden folio xx //

[fol. 12 verso]

S // Van dat Jan de Voe ghecozen was bij kuere uut te treckene // te spiere ende hem opozeerde voor wette folio xxi //

T // Vanden questie die was tusschen Jan de Cleerc ende de neeringhe folio xxij //

V // Van eenen gheschille tusschen den deken ende Janne Braem // folio xxij //

X // Questie tusschen den goudsmeden ende den meerseniers // folio xxiij //

Y // Eenen Rent brief vande date mccc een ende zestich // folio xxiij //

Z // Van vercochten erve inde Volderstrate folio xxiij //

Z // Copie vande huuse staende inde Bogaertstrate folio xxiiij //

[fol. 13 recto]

Qi // Voorghebot tusschen de goudsmeden ende den meerseniers // folio xxiiij //

Qij // De copie vanden vercoopinghen vande ervelike rente // vanden ii pond grooten folio xxvi // Dese copye es metter rente vanden cordewaniers ghelevert //

Titele // Coop vanden huuse staenden in de Strijpstrate folio xxvij // Dese copye es oock mede metter copye vanden cordewaniers //

Z // Van vercochten erven up tderdendeel vanden erven inde // Strijpstrate folio xxvij //

Est // Van vercochter erven die Bernaerd de Viltmaker vercochte // folio xxvij //

[fol. 13 verso]

Tghuene dat hier na volght es gheteekent // na den A B C Griecx //

A // Een copie vanden Werregaren ende den Boom folio xxviij //

B // De rente vanden tween erve die staen in thuus achter de fonteyne folio xxviij //

C // Dat nyement negheen fourneys noch stavelie bachten // of up soldere houden en mach in eenegher manieren // folio xxix //

D // Tinhoud vanden teeken te laten wesen opt weerc dat // gheteekent es zonder meer teekenen up te stellen folio // xxix //

E // Om te besorghen dat men gheen valsche weerx vinden // en soude, men soud corrigieren folio xxx //

F // Wat de kuere inhoudt te verstane hoe dat deken ende ghezwoornen // moghen corrigeren haren mede ghesellen als zij te neerweercken // folio xxxi //

[fol. 14 recto]

G // Vande daghen vander waerdere folio xxxij //

H // Vanden houtcolen te bringhene ter plaetsen folio xxxij //

I // Tusschen de neeringhen ende Janne de Valkeneere folio xxxiij //

K // Dat nyement negheen twee muten uutstellen en mach // ende dat niement vande neeringhe gheenen tooch // zal maken buten zijnen huuse in eeneghe manieren // folio xxxiij //

L // Amendement vanden prince folio xxxiiij //

[fol. 14 verso]

M // Een voorghebot vanden wardere folio xxxvij //

N // Vanden ouden rechten vanden neeringhe folio xxxix //

O // Van voorgheboden van niet meer te verkeerne // queeckene folio xl //

P // Eenen saertere van ii ponden grooten erflic ghecocht up de // drye leden slands van Vlaenderen folio xli /

Q // De acte vanden vonnes van dat Lauwereins Brandins // vry meester werden in onser neeringhe folio xlv //

R // Angaende den waerdere van ondeuchdelijken steenen ende peerlen // ende van weercke onduechdelic ghewrocht van goude ende zelvere // folio xlv //

S // Vydimus van prevelegen vanden tijden bij den grave // Phylips ghegheven den lij neeringhe van deser stede folio xlv //

T // ~~Vanden copie van tween ponden grooten aen de neeringhe // gheven moet Jacob van Ludeke folio xlvi~~ //

V// Eene amende van Gheert Copin Annins. jeghens de // neeringhe vanden gausmeden folio xlvij //

r // Eene amende van ghescille tusschen de neeringhe ende // Jan Waentere folio xviij //

[fol. 15 recto]

Y // Een amende tusschen der neeringhe ende ter cause vanden ommeganghen folio xlviij //

Z // Eenen amende van ghescille dat was tusschen Jan Maeyen ende Lauwereins Brandins folio xviij //

~~Z~~ // Eene amende van ghescille dat was tusschen de neeringhe ende Claeys deWintere ter // cause van te neder te werkene ende ooc dat hij up werc slouch // Jans Vande Moere teekin folio xlix //

9 // Een vonnesse tusschen de zonne ende de bellen folio xlix //

a // Item noch en hackte ende en condemnascie tusschen joncvrauwe // Barbele ende Gheraert Vander Waeren ende Fransoysce Vanden // Walle sprekende van prysghelde gheteekent in folio lxiiij //

b // Item noch en hackte van sceepenen de sprech van seeker // goet dat op gheauden es gheweest ende weeder hier gheteekent folio lxiiij //

c // Item noch enen ewentaerys mescie maekeden van eenen procscese van eenen leepele ghedych in caemere ende wyrscaere folio lxiiij //

f // Item een acte vercreghen ten zolder hoe dat deken en ghezworen ordonneren // zullen aengaende zeker processen bij hemlieden commende //

[fol. 17 recto]

1 juli 1386

Wij Zegher goethals balliu ende wettelic maenre Roelants van // Lovendeghem vanden eerscepe van Lovendeghem ende dat daer toebehort // Ende Jan Fierins Heinric de Tolnare Philips Bollaert Jan // Boudeneel ende Andries Roecelin scepenen Roelants vorseit ende // up tvorsende eerscap ten tiden dat dese dinghen ghedaen waren // Doen te wetene ende maken kenlic allen den ghenen die desen // teghenwordighen tsaertre sullen zien of horen lesen dat vore ons // quamen in propren personen als vor balliu ende vor scepenen Pieter // Lauwers ende Arend Lauwers ghebroeders kenden ende vorlyeden al // daer ter stede hare danes ende haere willen dat sij hadden ghenomen // in erveliken chenise jeghen Gheeraerde Maetset ende jonfrouwe // Mergrieten Jacop Bruuschs dochter sinen wettelijken wive, Eene // hofstede also soe ghestaen ende gheleghen es met al den cateylen // ende boomen diers up zijn ertvast ende naghelvast metten lande // dat omtrent de vorseide hofsteden gheleghen es onder al goet // wesende zes bunre ende een half lettel min of meer ligghende // in Loe up den Wael neffens Roelands van Lovendeghem visscherie // de welke hofstede metten vorseide lande Jacop Bruusch cochte jeghen // Alicen Lauwers ende hare kindre. Ende dit omme eene zekere // somme van ghelde dats te wetene viere ende twintich scellinghen // groten tvornoemde siaers al sulker munten als de heere van den lande // jaerlicx sal doen ontfaen van sire erveliker renten. Te gheldene de vorseide somme van viere ende twintich scellinghen groten eeweliken // ende erveliken renten te tween tiden in elc jaer dats te wetene // twalef scellinghen groten ende deerste payment vallende te // Kerssavonde int jaer zevene ende tachtentich, Ende twalef // scellinghen groten ende dander payment te sente Jans messe // daer naest volghende dat sal zijn int jaer van achte ende // tachtentighen. Ende alsoe voert gheldende de vorseide ervelike rente van jare te jare ende van termijne te termijne eewelicke ende ervelike duerende. Ende het es vorwaerde dat Pieter ende // Arend ghebroedere vorseide moeten up de vorseide hofstede doen maken // binnen desen naesten tween jaren eene scuere up haren cost // vanden houte dat up tvorseide goet staet. Ende sijen moghen // binnen desen naesten neghen jaren gheen upgaende hout // houwen het en dat sij huse maken wilden ende vertemmeren // up voorseide goet. Ende ten ende vanden neghen jaren so moghen //

[fol. 17 verso]

sij thout houwen ende tgoet noten ende ploten ghelijc haers selfs // propren goede alsoet ghesteaen ende gheleghen es. Ende Pieter ende // Arend vorseide ghebroedere sijn comen te desen vorseide stede ende lande // wel ende wettelike ende alsoe sire sculdich waren toe te commene // na wet zede costume ende usage vanden eerscepe vorseide ende dat daer // toebehort. Ende de vorseide ervelike rente hebben Pieter ende Arend vorseide es wel ende wettelike beset verzekert ende bewijst up de // vorseide hofstede ende lant dewelke vorseide hofstede ende lant Pieter // ende Arend vorseide hebben up ghedreghen over hemlieden ende over // hare naercommers den vorseide balliu in handen alse in sheeren handen // in wettelike pande ende verzekertheden van der vorseider erveliker // renten in manieren waert alsoe dat Gheeraert Maetset ofte // jonfrouwe Mergriete zijn wijf vorseide ofte haerliede hoyr ofte naercommers // ten vorseiden terminen niet vernoecht noch betaelt en waren van // der vorseider erveliker renten van Pietren ende Arende vorseide ofte // van haerlieder hoyr ende naercommers ende een jaer overlede dat // zij niet en betaelden so moghen Gheeraert Maetset ende jonfrouwe // Mergriete sijn wijf vorseide ofte haerlieden hoyr ende naercommers comen // ende slaen hant an den vorseide besetten ende bewijsden pant also hij ghestaen ende ghelegen es na costume ende usage van den // vorseide eerscepe ende van dat daer toebehoert. Behouden // altoes sheeren rechte ende elx rechte, Omme Gheeraerde ende jonfrouwe Mergrieten sinen wive vorseide ofte haerlieder hoyre ende // naercommers den vorseide bewijsden ende besetten pant te berghene // ende te daelne te vromene ende te ontvromene ende alle die lieten // andren propren goede eewelike ende ervelike duerende. Ende ware dat zake dat die vorseide pant Gheeraerde ende jonfrouwe // Mergrieten sinen wive ofte haerlieder hoyre oftenaercommers // in handen quame over tghebrec van der vorseide ervelike renten // dat siere of sullen helpen draeghen na de groette van den // goede alle coste ende

laste die commen sullen up die prochye // van Lovendeghem ute mijns heeren hove van Vlaenderen. Ende //

[fol. 18 recto]

Alle dese vernoemde pointe ende elc point zonderlinghe waren // ghedaen wel ende wettelike ende al wettelike ende also men // sculdich waer te doene na wet cosumte ende usage van den // vorseide heerscepe ende van dat daer toebehort. In kennessen der // waerheden hebben wij balliu ende scepenen boven ghenoemt desen // teghenwordichen tsaertre ghezeghelt bij consente bij beden // ende bij vriendeliken verzouke van partien boven ghenoemt elxc // van ons met sinen zeghele uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer ons heeren als men screef dusentich // driehondert tachtentich ende zesse up den eersten dach van hoymaent. //

B //
Als van dat Daneel Claeus Als deken vander neeringhe vanden Goudsmeden metgaders zijne gheswoorne ghesellen over ende // inden name vander voorseide gheelder neeringhen versochte an // Janne vanden Poele als overdeken vanden neeringhen binnen // de stede van Ghend, metgaders den andren goeden lieden vanden dekenen ghemeenlic, Eene papieren cedulle ghevisenteert te // hebbene daer af dat zij tandren tijden copie ghehaelt hadden // ende thinhouden vander voornoemde cedulle bijden goeden lieden vanden // dekenen in dien tijt gheconsenteert wardt, maer de voornoemde copie // bij Roukeloosheden van eenighen verloren es gheweest dies vermet // legghende, In de onderlinghe vander vornoemde neeringhe vanden // goudsmeden voorseide. So waest dat Jan vanden Poele als overdeken voorseide metgaders den andren goeden lieden vanden // dekenen voorseide ontfanghen hebbende de voornoemde cedulle waeraf // dinhouden van diere hier naer volght van woorde te woorde //

[fol. 18 verso]

14 juli 1405

Kenlic zij alle lieden dat vander handelinghe discoorde ende // gheselle dat gheweest es onder de goede lieden ghemeenre // vanden ambachte vanden Goudsmeden binnen Ghend, Sprutende // ende toecommende uuten occoysoene vanden kuere van haren deken // waerderers te vernieuwene ende te verkiesene van jare te jare also costume ghedraecht. So es gheordineert ende gheaccordeert // bij wille ende consente van alle den goeden lieden vanden voorseide // ambachte omme de meeste eendrachtichede orbure ende proffijte // van hemlieden dat zij voort an zullen hebben ende behouden alsulke // ordinancie van harer kuere als hier naer volght ende verclaert // staet, dats te wetene dat de goede lieden vanden zelven // ambachte ghemeenlic zullen vergaderen sdonderdaechs naer // onser vrouwen dach alf oughst in elc jaer den welken dach // men elken zal laten weten te zijnen huis ende vergadert // zijnde zo zalmen metten ghenen die daer zijn zullen loten // ghemeenlic met buskine, te wetene es elken een buskin ende // onder alle de voorseide buskine zullen zijn drie buskine gheteekent // elc met zekeren teekenen daer in. Ende de drie persoonen die die drie buskine metten lote ghebueren die zullen wesen // kiesers. Ende voort zo zal men ten voorseide daghe noch vier lot // buskine gheven bij zondere den deken ende den drie waerderers // diet sjaer voorleden zullen hebben gheweest in eede vanden // vorseide ambachte elken van hem vieren een buskin ende in die // viere buskine zal een binnen gheteekent wesen ende den // ghenen dien dat gheteekende buskin van hem vieren bijden // lote ghebuert zal wesen kiesere metten voorseide andren drien kiesers. Ende dese viere kiesers zullen te gadere gaen een // drachtelic ende kiesen bij haren eede drie souffissante persoonen // vanden voorseide ambachte Omme dat toecommende jaer waerderer // te wesene ende die drie waerderers ghecozen zijnde zullen // die stappans gaen te gadere metten voorseide viere kiesers, // Ende dan zullen zij alle zevene een drachtelic bij haren eede // kiesen eenen notablen persoon dat toecommende jaer te wesene // deken vander zelver neeringhe. Emmer waert zo dat de //

[fol. 19 recto]

vorseide kiesers ghescil hadden van harer kuere waert vanden deken ofte // den waerderers te kiesene dat daer de meeste menichte bij bleve // in zo welke kuere van beede dat zij de kuere zal voort ganc hebben ende gheschien zonder voordere te verhalene. Ende negheen // vanden voorseide kiesers en zullen moghen kiesen eenighen persoon // die kieser met hem es omme binnen dien jare in eede te wesene // vanden neeringhen. Oec en zal negheen persoon die int voorledene // achterste jaer in eede vanden ambachte gheweest es weder dat toecommende jaer in officien ende in eede commen ofte ghestelt werden // omme deken ofte waerderere te zijne. Voort zal elc deken te zijnen // afgane van ziere officien overlegghen ende betalen binnen zes weken // naer dat men vercooren zal hebben al tghuent dat dambacht // te zijnen afgane te voren blijft. Ende waert zo dat dambacht in eenich jaer tachter ware ende de dekin ofte de waerderers daeraf // yet gheleent hadden dat zoude de nieuwe dekin overlegghen ende betalen den ghenen diedt gheleent hadde binnen zes weken // naer dat men vercoren zal hebben. Ende omme dat alle dese voorseide pointen ende ordinancien zouden zijn teeuwelijken daghen, // So hebben de goede lieden vorseide eendrachtelic versocht ende // ghebeden an de dekenen vanden neeringhen ghemeenlic dat zijn dese voorseide ordinancie zouden willen doen stellen in ghescrifte // in haren bouc ter welker merendster bedeende versoucke van // allen den goeden lieden vanden voorseide ambachte naer tconsent // dat zij alle ghemeenlic in presencien vanden dekenen daer // inne gedaen hebben. So hebben de dekenen omme de meeste vastenesse ende versekerthede dese voorseide ordinancien doen stellen // ende registreren in haerlieder ghemeenen bouc. Dit was aldus ghedaen up den soldere int ghemeene gheselscip vanden // dekenen bij Jacoppe vanden Audenhuus als overdeken vanden // neeringhen in Ghend ende bij alle den dekenen zijnen ghesellen // up den xiiij^{sten} dach van hoymaent int jaer ons heren alsmen // screef veertien hondert ende vive. Aldus staet in den ghemeenen // bouc vanden dekenen folio viij hebben hemlieden doen // infomeren alsoot behoorde bij den oudelinghe ende menichten //

[fol. 19 verso]

vander vornoemde neeringhen. Ende naer tghuent dies zij daer af // bevonden hebben ter neerendster bede ende versoucke vanden // vornoemde deken ende zijne ghewsoorne ghesellen uuter name als boven // omme de meeste versterckenesse ende versekerthede hebben // thinhouden vander cedulle doen registeren ende stellen in haerlieder // ghemeenen bouc ende der vornoemde neeringhe daer af copie gheconsenteert // alsoot behoort. Dit was aldus ghedaen up den soldere int ghemeene geselscip vanden dekenen bij her Janne vanden Poele als overdeken vanden neeringhen in Ghend ende bij alle // den dekenen zijnen ghesellen up den xij^{sten} dach van ougste // int jaer ons heren als men screef duust vier honder achten tsestich //
Aldus staet in den ghemeenen bouc vanden // dekenen vanden zelven jare folio xl //

(12 september 1480)

C //

Ic Philips Wielant, doe te wetene hoe dat ic naer zeker // questie upstaende gheweest tusschen Daneel Claus als deken vander neeringhne vanden goutsmeden over een zijde // Ende mij over andere. Ter causen van dat de voorseide deken // hem doleerde dat ic met eenen ghelentmuere commen // was anden sijtmuer vanden achterhuuse der voorseide // neeringhen toebehoorende die hij versochte gheweert te hebbene, // Mainterende dat tzelve achterhuus buuten den voorseide sijtmuere behoorde te hebbene zijnen hueseloop van welken // afbrekene en rumene Ic mij hentelic weerde. Bij //

[fol. 20 recto]

dat den zelven sijtmuer, Ende Insghelijcx den hendelmuer // daer den voornoemde zijtmuer an quam, Beede hanghende // heldende ende commende waren over mijne erve welke mueren de voornoemde dekin Behoorde in te halene ende rechte // te stellene in haer loot zonder eeneghen huesieloop te // ghebruuckene. En nu bij tusschen sprekene van meester // Agier Ympin ende meester Joos Poleyt, als ghezwoorne // eerfscheeders vander stede van Ghend, omme tselve different // questie ende ghescil vriendelic ende minnelic gheremedyert // te blijvene. Gheacordeert ende gheconsenteert hebbe ende bij virtuute van desen accordere ende consentere den voorseide // hendelmuer te mijnen coste weerkelic te doen rechtene // ende stellene in zijn loot met twee masiers ter zijde // waert vander neeringhe huuse ende buuten inden zelven // hendelmuer te stekene twee nootsteenen onder alven // dume uutstekende. Ten sijne dat een yeghelic bij dien // beseffen mach dat den hendelmuer proper toebehoort // der zelver neeringhe. Ende up dat haer gheliefd // in toecommende tijden daer up te weerckene dat zo buuten // den zelven hendelmuer behouden sal den cnoop vanden // hanckere dies zal mijnen ghelentmuer stant houden // dies mach ic een gote hanghen ander neeringhe sijtmuer // omme twatere van dien huuse commende te leedene up // mijne erve zonder indere of quetz vander voorseide neeringhe // huuse. Ten welverstane ooc woorde de deken of // gouverneurs vander zelver neeringhe naermaels van // advyse dat zij den zijtmuer vanden zelven huuse // anders ende hooghere metsen ende betemmeren wilden dat // zij datte zullen moghen doen insghelijcx de voorseide goote // weeren. Endeharen huesyloop behouden ende ghebruicken // alzo zij van ouden tijden ghedaen hebben zonder hemlieden // eenich empeschement daer in ghedaen te werdene // bij mij of mijnen naercommenrs in eenegher manieren.

[fol. 20 verso]

Tenmere behouden dien up dat mij gheliefde te weerckene // metsene ende temmerne up mijne erve neven den voorseide // zijtmuer dat als dan de zelve neeringhe ghehouden // sal wesen te ramene ende weerne den huesieloop vander // neeringhen huuse also verre als hij es overhanghende. // In zulker voormen als dat den val vanden water cours // nemen mach up der neeringhe erve consentere ooc als // dan mijnen glentmuer te weerne ende rumene van haerlieden // erve in also verren als hij daer up staende es. In orcondscep van desen, so hebbic Philips voornoemt dese presente lettre // ghezeghelt met mijnen properen zeghele hier an // uthanghende den xij^{en} dach van septembre int // jaer xiiij^{c} ende tachtentich //

(18 maart 1481)

D //
Omme alle ghescille ende ghedinghe te scuwene so eist // dat commen zijn voor scepenen vander kuere in Ghend Ghiselbrecht // vander Scuere als deken vander neeringhe vande goudsmeden // ende Jacop van Ludeke, Cornelis de Bonte ende Gillis Vylain ghezwoorne // an deen zide ende Stevin Moerslach an dandre. Ende de voorseide dekin // ende zijne ghezworne bij consente vander selver ghemeender neerynghe // hebben gheappointiert dat de voorseide Stevin zal moghen legghen // drie ofte vier notesteenen inden nieuwen gevele vander zelver // neeringhen huus ende daer up een hout legghen alsoot hem daer // dienen zal. Ende zijn huus leeden anden voorseide ghevele van onder // toet boven sonder hankeren. Ende voort al twatre hoe ghedanich // dat het zij twelke vanden voorseide neeringhe erve ende huusinghen // commen zal ende comt zal loepen tusschen eene ghemeene tussche // weeghe ligghende tusschen den voorseide ghevele ende den huuse vanden voorseide Steven beghinnende up ander halven voet naer //

[fol. 21 recto]

den hende van tvoorseide Stevins huus ende also ter straten uute gaende // up ghemeene erve dies zo heeft de voorseide Stevin belooft ende // belooft der voorseide neeringhe ghevele te houdene droeghe // als hij zijn voornoemde huus vermaken sal zonder der voorseide neeringhe // coste teeuwelijken daghe. Ende voort so sal de zelve neeringhe // nu ter tijt legghen alle die gotier steenen van voeren tot achtere // sonder tsvoorseide Stevins cost, Dies zo zal de voorseide Stevin // de zelve gotier steene helpen onderhouden te ghemeenen // coste als zij faelyneren. Ende voort zo kent de voorseide Stevin // thenden muers datter es bleven staende ten hende van zijnen voorseide huuse toebehoerende der voorseide neeringhe ende voort // den huesieloop daer buten comende neffens zijnder plaetse // Ende voort so sal de voorseide neeringhe stellen te haren coste // eene yseren traeille an thende vanden voorseide nieuwen ghevele // ofte daert der neeringhe voorseide ghelieven zal van daer twater beghint beghint (sic) te loopen en zoude. Ende als de // voorseide Stevin temmeren sal so belooft hij dat hij den nedersten // overspronc niet breeder uutstellen en zal dan xiij dumen // ende dandre noch mindre. Dit was ghedaen den xviij^{sten} dach van maerte int jaer xiiii^{c} lxxxi int scependom // mer Adriaens Vylains, Rudder, her Jans Vanden Abeele, ende haren ghesellen. //

Aldus staet in scepenbouv vanden zelven // jare folio c xxxviij ° //

[fol. 21 verso]

(13 & 26 februari 1444)

E //

Kenlic zij allen lieden dat omme te scuwene ende neder te ligghene, // Alle questien ende gheschillen die gerezen zijn ende naermaels Rijzen mochten Tusschen den deken ghezwoorne ende waerderers vanden // Goudsmeden an deen zijde, Ende den goeden lieden vanden meerseniers // an dandre ter causen vander waerderene vanden goude ende zelvere // dat de waerderers vanden goudsmeden gheploghen hebben van // ouden tijden te waerdeerne als wel vanden selvere dat de // meerseniers ter venten stellen als van anderen bij virtute van // zekeren voorgheboden tandren tijden uutgheleyt bij heere ende wette // ende kuerbrieven die de voorseide goudsmeden daer af hebben. So hebben scepenen vande keure in de stede van Ghend daer up gheordineert ende ghewijst ordineren ende wijsen tghuend dat hier naer volght omme dat van nu voor an onderhoude te wordene // teeuweliken daghen. Eerst dat de goede liede vanden goudsmeden // achtervolghens den voorseide voorgheboden zullen bliven behoudende // de waerdere vanden goude ende zelvere also zij ghehadt hebben toten // daghe van heden, also wel vanden goude ende zelvere dat de meerseniers // vercoopen ende ter venten stellen zullen als andersins. Ende dat // de voorseide dekin ende gheswoorne vanden voorseide goudsmeden daer // toe zullen stellen jaerlicx goede notable soffissante personen // hemlieden // an de voorseide waerdere ghevroedende de welke waerderers ghehouden // zullen zijn te doene soffissante, zekere voor scepenen vande kuere voornoemt, // daer zij ooc hueren eedt doen zullen van den zelver dat zij omme // te waerderene anveerden zullen, omme daer an te vereckene tghebrec // up dat an hemlieden eenich bevonden wordt. Item dat de voorseide waerderers zullen moghen gaen ten ramen ende winclen vanden // voornoemde meerseniers omme donghewaerdeerde ende fautelic goud // ende zelvere te calengierne ende te waerdeerne naer den uutwijsene // van haerlieder kuerbrieven tallen tijden alst hemlieden ghelieven // zal. Behouden dien dat zij zulcdanich goud ende zelvere niet en // zullen moghen van daer draghen het en zij bij den consente vanden // ghuenen diet toebehoort of int cas van refuse dat zij omme // den heeren zenden zullen ende met hem doen thuend datter // toebehooren zal. Item ende zo wanneer de voorseide waerderers eenighe //

[fol. 22 recto]

juweelen van goude of zelvere gheanveert zullen hebben, Inder // namen voorscreven, dat zij binnen derden daghen daer naer // ghehouden zullen zijn die te waerdeerne ende haer jugement // daeraf te ghevene alsoot behoort naer den inhoudene van harer // vorseider kuere, ten fine dat de heere de stede ende partien daer af hebben, // dat zij naer den uutwijzene vanden voorseide voorghebode // sculdich zijn van hebbene metten Rechte. Item ende in versekertheden // van elke, dat elc goutsmet van nu voort an ghehouden sal // wesen te stellene zijn teeken up alraude maniere van werke // dat men van zelver werken zal ende up elc stic zonderlinghe // dat weeghe twee Inghel of daer boven, Ten fine dat elkerlijc // zijn acquyt mach weten te halene up dat bijder waerdere // eenich ghebrec daer anbevonden worde. Item dat de voorseide // dekin ende gheswoorne vanden goudsmeden overgheven zullen // den goeden lieden vanden meerseniers de maniere van haerlieden // kuere omme te wetene hoe fijn zij haerlieden goud ende zelvere // dat zij vercoopen ende ter venten stellen moghen ghehouden // zullen zijn te doen makene ende omme hemlieden te bet te wachtene // van mesdoene. Item dat de voorseide waerderers ghehouden zullen // zijn haer waerderes te utene ende jugierne naer haerlieden kuere // zonder eenighe compositie daer af te makene het ne ware // bijden heere ende der stede ende daer zijde contrarie daden // dat ware telker Reyse up de boete van vijftich pond parisis. Ende // emmer de vonnessen voorgheboden ende kuerbrieven vanden voorseide // gousmeden in alle andre pointen blivende goet vast ende // van weerden. Dit washedaen den dertiensten dach van sporcle // int jaer xiiij^{c} viere ende veertich int scependom mer Claeis // Triests, Ruddre, her Jan Goethebuers ende huerer ghesellen. // Item ute dien dat de deken ende waerders vanden goudsmeden // hebben ghetoocht ende doen bliken dat men diverssche werke // daghelicx useert te makene wegende twee Inghelsche // ende daer boven daer men gheen teeken an ghestellen can // ghelijc ketenen ende meer ande subtyle werke, Biddende // mids dien omme voorzienichede omme van zulken werken ombegrepen //

[fol. 22 verso]

te stane. Zo hebben scepenen vande kuere voornomt daer up // ghemodereert ende gheordineert dat men alle manieren van werke // weghende ii Inghelsce ende daer boven teekenen zal enerverre // dat mer teeken an stellen can naer den heesch vanden weercke // Achtervolghende den vonnesse boven verclaerst, Ende bij alzo dat men // an zulc danich werc gheen teeken stellen mach goedlicx zonder // quets of blaemte vanden zelven weerke datde goudsmet daer // af onghehouden sal wesen. Bet voort dat men alle manieren // van werke weghende een alf onsse dat binnen deser stede // ghemaect zal werden teekenen zal metter steden teekene // alsoot behoort. Actum den xxvi februay anno et scabinatu quibus super //

(27 maart 1465)

F //

Aldus staet in scepenbouc vanden zelven // jaere folio cv //

Alze van dat Marten de Cousmakere als dekin vander // neeringhe vanden goudsmeden binnen deser stede van Ghend // dede te kennen gheven scepenen vander kuere binnen der // zelver stede hoe dat zeker handelinghe van ghedinghe // onlancxleden gheweest es, tusschen hem als // dekin vande voorseide neeringhen an deen zijde, Ende Ghilsebrecht vander Schuere vry inde voorseide neeringhe, voor Pieter Hueribloc // als overdeken metgaders eenen ghedeele van dekenen // daer omme vergadert de selve handelinghe, Roerende ter // causen ende omme zeker calaenge die den voornoemde deken gemaect // hadde ende gheleyt up den voorseide Ghiselbrecht, van dat // hij jeghen de costume van ouds onderhouden toot up den //

[fol. 23 recto]

dach van heden inde voorseide neeringhe ende ooc contrarie zekere // voorgheboden daer af uutgheleyt bij heere ende wette ghewrocht // hadde vanden voorseide ambachte naer deerste clocke vanden // avonde, met welken werke hij verbuert hadde zekere brueken // ende boeten, van welken brueken ende boeten de voornoemde Ghiselbrecht // hem gheweert hadde betalinghe te doene bij zeker Redenen, // daer toe gheallegiert voor de voorseide dekenen. Ende omme // dieswille dat in de voorseide handelinghe ghenoopt hadde // gheweest van voorgheboden, also voorseide es uutgheleyt bij // heere ende wetten ende dat den voornoemde dekenen ghedocht hadde // dat de interpretacie van dien hemlieden niet toe enbehoord, // Maer scepenen vande keure voornomt voor de welke zijlieden hem een den voornoemde Ghiselbrecht gheappointiert hadden te // ludende onder dander aldus. Item dat negheen goudsmet en // wercke voor dat de dachclocke gheluut zij up de mesdaet van xx schellingen parisis, Noch naer deerste clocke up de selve boete // ende daer naer Recht. So begheerde de voornoemde Martin inden // name als boven tverclaers vanden selven voorghebode sustinerende // dat de selve eerste clocke sculdich was ende es verstaen te // zijne de smede clocke haddent inde voorseide neeringhe // also gheuseert van zo ouden tijden dat niemende vry inde // voorseide neeringhe noch andren en ghedochte de contrarie, terwelke // hij wel ende sofissantelic gheprouft hadde also hij meende voor // de voorseide dekenen ende puuteerdet noch te preuvene up dats noot // ware. Dat meer es al mocht scepenen voornoemde dincken dat het // sculdich waer anders verstaen te zine, dat Neen zo dede hij // segghen dat de possessie vanden onderhoudene ghelijc // hijt voort ghestelt hadde sculdich ware te ganc voor tvoorseide // voorghebot, daer hem de voorseide Ghiselbrecht mede gheholpen // wilde twelke oud was c ende xxviij jaer dies hij verniet // leyde int Rechte den voornoemde Ghiselbrecht sustinerende // ter contrarien, ende zonderlinghe bij dat int selve voorghebot // expresselic ghenoemt staet deerste clocke want daert //

[fol. 23 verso]

zijn zoude de smede clocke also de voorseide dekin dadt voorghestelt // heeft, so behoorde die also ghenoemt te zine int zelve voorghebot, // ghemerct dat de clocke dudssche namen heeft naer de huere // vanden daghe, dat die ludende es ende was tvoorghebot sterkere // dan de costume voorseide mids dat dadt wettelic es met meer woorden // bij partien gheallegiert. So wast dat scepenen voornoemde naer dat // zij voer hemlieden hadden ghedaen commen de voorseide dekenen ende // ghehoort up de voorseide handelinghen voor hemlieden gheweest // verclaersden, dat tvoorseide voorghebot behoort verstaen te zine // vander smede clocke tusschen Bamesse ende cleen Vastenavond dat de selve clock luut, Ende dat van dan voort men werken soude // metten daghe also dat inde voorseiden neeringhe Ghecostumeert // ende onderhouden es, Ende gdempneerden den voorseide Ghiselbrecht // inde wettelike costen ghedaen voor scepenen voornomt. Dit was ghedaen den xxvij^{en} dach van maerte int jaer xiiij^{c} // ende lxv int scependom her Pieter Symoens, her Jans Vanden Poucken, // ende hueren gesellen. //

Aldus staet in scepenbouc vander selven // jare folio lxxxix° //

[fol. 24 recto]

(8 juli 1463)

G //

Dese rente heeft gecost Cornelys de Bondt //
Kenlic zij allen lieden dat Gillis de Hont deken vander // neeringhe vanden Cordewaniers binnen Ghend, Jacop Ysenbaert, // Joos Bliman, Thomaes De Mets, Fransoys van Lievene, Roelant De Witte, Jan Vander Ghijnen, als vanden meede gheswoorne // Jan de Machy, ende Goosin Vander Coutere, huusmeesters // vander voorseide neeringhe, in desen tijt commen zijn voor scepen // vander kuere in Ghend, kenden ende lijden dat zij bij consente // wille advise ende overeendraghene vanden goeden lieden // ghemeenlic vander voorseide neeringhe vercocht hebben wel // ende redelic Janne Vanden Moure, Inden name ende als dekin vanden neeringhe vanden goudsmeden binnen der selver // stede ende ter voorseide neeringhe vanden goudsmeden behouf, // de parcheelen van erfliker renten hier naer genoomt, // landcheins wesende ende emmer de drie parcheelen van dien, // Beloopende int gheele te gadere ghesommeert de somme // van drie pondt zestien scellingen zes penningen parisis tsiaers, // de welke haer deelt ende van oudts tijde gheweest heeft // in vier parcheelen also hier naer verclaerst staet. Te wetene xii schellingen parisis tsiaers up de erve ende huus ghestaen ende // ghelegen ine Strijpstrate nu ter tijt toebehoorende Janne Vanden Bundre, Joos Martins ghehuust an deen zijde, ende een poortkin toebehoorende Lauwereyns Boeye, ter causen van Mergrieten // Andries zijnen wive, gheleghen inde strijpstrate voorseide, // uutcommende metten voorseide poortine Jan Vanden Bundre, // ghehuust an deen zijde, Ende Jan Aelgoet an dandre . Item noch xii schellingen vi dinaren parisis siaers up derve ende huus der up // staende toebehoorende Machtelt Van Lauwe ende Gillis // Sagen, haren zone, ghestaen ende gheleghen in Doudeborch, // Pieter Steenaert, sceppere, ghehuust an deen zijde, ende // Lievin van Biervliet an dandre. De voornoemde drie parcheelen // van Renten vallende ende verschinende telkin Bamesse //

[fol. 24 verso]

ende veertich scellingen parisis up de erve ende huus der // upstaende Alsoot ghestaen ende gheleghen es inde // Volderstrate, toebehoorende der weduwe ende hoyre van Jan // Hebelin ghehust an deen zijde, Ende Gheertruid Sbrukers // ghehuust an dandre. Ende achtervolghende dien hebben // dekin gheswoorne ende huusmeesters vander neeringhe // vanden cordewaniers, over ende inden name vanden zelver // neeringhe, ende vanden goeden lieden van diere, de voorseide vier // parcheelen van Renten belopende te gadere drie pondt // zestien scellingen zes penningen parisis siaers wel ende wettelic up ghedreghen ende overghegeven den voornoemde Jan Vanden Moure, // Als dekin vanden neeringhen vanden goudsmeden ter selver // neeringhen propren goede, Ende hebben die der voorseide neeringhe // vanden goudsmeden belooft te warendeerne ende paysivel te // doen gebrukene ghelijc huerer proper Rente, jeghen elken // diere der selver neeringhe empeschement of achterdeel // innen soude moghen doen in eenigher wijs. Desen coop es // ghedaen omme eene sekere somme van penninghen, danof // hemlieden de voorseide vercopers kenden zijnde vernoucht ende // wel betaelt ende scolden der neeringhe vanden goudsmeden // daer af quyte van welcken parcheelen van Renten landcheins // zijnde de voorseide vercoopers inden name als boven, waren // wel ende wettelic ontvuut ontrent onterft ende ontgoede. // Ende de voornoemde Jan Vanden Moure, Inden name ende ten proffijte vander voorseide neeringhe vanden goudsmeden, Wasser wel ende wetelic toeghedaen daer innen verghijst gheerft // ende ghegoedt, als inder selver neeringhe vrije erflike // rente ende de wettelicke waerscip wasser af belooft, ende // weder bevolen naer de wet vande poort. Dit was ghedaen den viij^{en} dach van hoymaent int jaer xiiij^{c} drie ende tsestich, int scependom her Pieter Symoens er Jans Vanden //

[fol. 25 recto]

Poucken ende harer gesellen //
Aldus staet in scepenenbouc vanden selven // jare folio xcviij //

(12 februari 1459)

H //

Alst van dat Ghijselbrecht Vander Schuere dede toeghen ende // zegghen hoe dat bij scepenen vander kuere den voorsaten de // dekin vanden Goudsmeden doe zijnde hem gheheescht hadde // al daer te wette vier maerc zelvers troysch reste van tien // maercken zelvers over de vryheit vander zelver neeringhe, // daer af dat hij hem doe ter tijt weerde zegghende dat hij // ontfaen was bij Janne de Voe, doe dekin wesende vander // zelver neeringhe, up tghuend dat hem de zelve Jan toeseyde, // dat hij ontstaen zoude met te betaelne also vele als de laetste // voor hem inne commende ende ghevryt zijnde inde zelve // neeringhe ghegeven hadde, up welc ghedinghe ghewijst // hadde gezijn dat hij ontstaen zoude met te ghevene also // vele als de laetste die voor hem ghevryt was ghegheven // hadde, het ware Claeis Poucstrate, daer de questie doe af // Roerde of andre met zulken andren condicien als de copie // daer af wezende wel verclaersde. Naer welken tijt Heinric // Boudins als dekin zijnde vander vorseider neeringhe zo verre up // hem gheprocedeert hadde te wette als dat hij hadde moeten // namptiseren vanden voorseide vier maerc zelvers die de voorseide // neeringhe up gheheven hadde ende wat doe ghewijst dat // de vorseide dekin volghen zoude up Olivier Poucstraten om bescheeden // te werdene hoe vele dat de voorseide Clais of zijne borghen zouden //

[fol. 25 verso]

Moeten gheven over de vryheit vanden zelven Claeis binnen drie // maenden die eerstcommende omme dat hij daer naer afslach // hebben zoude vanden voorseide tien maercken alsoot behooren zoude // ofte daer de vorseide dekin dies in ghebreke ware dat hij dan // zelve hebben zoude cause ende actie omme dat te moghen volghene // ghelijc de voorseide Olivier ende borghen volghen mochte omme te // hebbene dat voorseide es dies oec vermet legghende Inde copie, // Ende want de vornoemde dekin ende geswoorne dies in ghebreke // ghezijn hadden, zo presenteerde hij zelve Scepenen te informeerne // ende te betoghene dat ten tijde dat de vorseide Claeis Poucstrate // ontfaen was de voorseide neeringhe maer en stont up vijf // maerc zelvers te wetene twee maerc als men de neeringhe // quam leeren ende drie als men gevryt ware inde zelve // neeringhe ende mids dien begheerende te onstane metten // betaelne de voorseide vijf maercken zelvers, ende al waert dat de // ghuene die dekenen gheweest hadden ende gheswoornen vande vorseide neeringhen tandren tijden voren of naer den ontfanc vanden // vorseide Claeis Poucstrate gheboecht hadden ende ghestelt de vornoemde // neeringhe up achte of ix of tien maerc zelvers die verhoeghight // en ware niet sculdich stede te houdene rechte van weerden // te blivene, Anghesien dat zij die ghedaen hadden uut hem // zelven zonder consent van heere ende wette dies verniet // legghende int rechte, up al twelke Martin de Causmakere // als dekin vande vorseide neeringhen vanden gousmeden dede // toeghen ende zegghen, dat tandren tijden de zake al int langhe // ghehandelt hadde gheweest bij den dekenen sinen voorsaten, // ende ghelijc dat zij ghezeyt hadden zo mochte hij al noch zegghen // dat de voorseide Ghijselbrecht ghehouden ende ghecondempniert // zoude werden in te betaelne de vorseide tien maerc zelvers // want al waest dat hij bij wijsdomme van scepenen de ghelijke // actie hadden als Claeis Poucstrate, dat ware te verstane // in also verren als hij van ghelijker condicien waren als de voorseide // Claeis was, welke neen want de voorseide Claeis de vorseide neeringhe gheleert hadde binnen deser stede ende naer de rechten vande neeringhen voorseide, zo wie binnen der stede gheleert hadde // zoude onstaen met acht maercken te wetene twee maerc //

[fol. 26 recto]

als zij ter leeringhen ontfaen worden ende zes maerc zo wanneer // zij ter vryheyt quamen, ende diet heldere in vryen steden // gheleert hadden zouden gheven neghene maerc ten incommene, // Ende die devoorseide neeringhe nieuwers gheleerten hadden en plaghen niet ontfanghen te moghen werdene, zonder int dekenscip van Janne Vander Cappelle, dat doe uut // grooter nootsamen gheordonneert was dat de vremde diet // nieuwers gheleer hadden zouden moghen commen t' vryheit // vande vorseide neeringhe met te betaelne tien maerc zelvers. Ende de vorseide Ghiselbrecht en hadde de vorseide neeringhe // nieuwers gheleert ende bij dien ware gheouden inde vorseide // tien maerc zelvers, Ende al mocht wezen dat Jan de Voe hem toegheseyt hadde dat hij ontstaen zoude niet te // betaelne also vele als de laetste voor hem ontfaen ghegeven hadde, // dat en was anders niet dan die laestwaerf voor hem in commen // ware nieuwers gheene leeringhe ghedaen hebbende de welke // sculdich waren te ghevene tien maerc zo vorseide es van al dien // hem ghedraghende int Rechte. Ende ten ghuenen daer de voorseide Ghijselbrecht gheroert hadde vander verhoeghinghen vander voorseide neeringhen bij hemlieden up ghestelt zonder heere ende wet zeyde, ende verandwoorde dat diverssche neeringhen van ghelijken ghedaen hadden ende useerden te doene voor de orloghe, // ende niement en was ghedwonghen ter voorseide neeringhen te commene, maer die wilde quamer toe bij beden ende bij hueren // dancke ende wille ende daden daer af bij hueren goeden wille // de kennesse wettelic ter kennessen van scepenen, ende souden // die kennesse ende ontfanghen also ghedaen niet stede houden, zo // zouden diverssche persoonen ende in diverssche neeringhen // van ghelijken willen useren, also de vorseide Ghijselbrecht begheerde // te useerne, Twelke een groote dolinghe in bringhen zoude // binnen der voorseide stede up dat ment ghedoecher, twelke neen, // zo hij hoopte ende meende met meer woorden bij partien // an beede zijden daer toe gheallegiert al int langhe, zo waest // dat scepenen vander kuere in Ghend vornoemde ghevisenteert //

[fol. 26 verso]

Hebbende de copien vanden vonnessen bijden vornoemde Ghijselbrecht // ghenoopt ende orcondscip ende informacie up den ontfanc vander // vorseide neeringhe te tijden dat de vorseide Claeis Poucstrate ontfaen // was, wijsden al dats voor hemlieden commende was ende // naer toe zegghen den vornoemde Gijselbrechte gedaen ten tijden // dat hij ter voornoemde neeringhe quam den vorseide Ghijselbrecht // te onstane met te betaelne acht maercke zelvers troysc // over de vryheyt vander vorseide neeringhe zonder meer Ende // dat alle wettelijke kennessen vanden ghuenen die ontfanghen // hebben gheweest inde vorseide neeringhe die zij ghedaen hebben // bij hueren vryen dancke ende wille zullen bliven goet ende // van weerden het nu ware datter scamp of bedrich inne // luuchste of bevonden worde daer af dat elc staet in zijnen // rechte. Ende oec de voorseide neeringhe staende in hueren rechte // up den ghuenen die den vornoemde Ghiselbrecte tvorseide toezegghen // ghedaen hadden. Dit was ghedaen den xij^{en} dach van Sporcle // int jaer xiiij^{c} neghen ende vijftich int scependom her Jans // Stoppelaren, her Jans Van Sicleer, ende haren ghesellen. //
Aldus staet in scepenenbouc vanden zelven // jare folio lxvii //

(5 december 1458)

I //

Alze vander handelinghe ende ghedinghe te diversschen stonden // gheweest voor scepenen vander kuere in Ghend, tusschen // Henric Boudins als deken vande neeringhen vanden goudsmeden // an deen zijde, Ende Ghiselbrecht vander Schuere an dandre, Ende tusschen den selven Ghiselbrecht ende Janne de Voe als // deken gheweest hebbende vander voorseider neeringhe, Ten tijden // dat de selve Ghiselbrecht ontfaen was vrij inde selve //

[fol. 27 recto]

neeringhe ende dat ter causen vanden coope vanden vryhede vanden // voornoemde neeringhe de welke de voornoemde Ghiselbrecht ghecocht // hadde omme de somme van tien maerc zelvers troysch, te // betaelne te zekeren paeyementen naer tutwijsen vanden copie // daer af zijnde, Up welke handelinghe zeker vonnessen // ghegeven hebben gheweest in diverssche scependommen, Ende // zonderlinghe dat de voornoemde Ghiselbrecht onstaen soude met // te ghevene also vele als de laetste die voor hem quam ghegeven // hadde, het ware Claeis Poucstrate of andre. Behouden dien dat // de twee andere zelvers die den voorseide Claeis in laten commen // waren mids dat de selvce Claeis de vornoemde neeringhe gheleert // hadde binnen deser stede, noch tguend ooc dat den selven // Claeis te gracien ghedaen mochte hebben ghezijn uut dienste // of vrienscepen die hij der neeringhe ghedaen hadde, ende emmer // also tselve vonnesse inhout ende verclaerst den vornoemde Ghiselbrecht // niet te baten commen zouden de voornoemde deken begeerende // mids den delayen ende ghebreken van betalinghen vanden voornoemde // Ghiselbrecht verghelt te hebbene vanden selven Ghiselbrecht // van vier marke zelvers die de voornoemde Ghiselbrecht noch tachter // ende in ghebreke was vanden voorseide coope vander zelver neeringhe. // Danof hem de selve Ghiselbrecht weerde bij diversschen redenen // ende onder dandere segghende dat zekere handelinghen gheweest // hadde tusschen den borghen vanden voornoemde Claeis Poucstrate // of emmer tusschen Olivier Poucstrate, vader vanden zelven // Claeis an deen zijde, ende deken ende gheswoorne vanden goudsmeden // an dandre. Omme dat de voorseide Olivier mainteneerde dat // men voor tontfanghen vanden voorseide Claeis de voornoemde neeringhe // vanden goudsmeden maer en plach te coopene vier maerc // zelvers also de voorseide Olivier dat in faite gheleyt hadden ende // mids dien ware ooc sculdich te ontstane mette voornoemde // vier maerc zelvers te ghevene. Segghende voort dat // tselve ghedinghe vanden voornoemde Claeis Pouscstrate sculdich // ware ghesloten ende ghevonnest te zijne ende bescheeden te // werdene met hoe velen de selve Claeis ontstaen zoude // over den selven coop al eer hij eenighe betalinghe meer //

[fol. 27 verso]

Ghehouden soude zijn te doene dan hij ghedaen hadde. Want hij // also vry zijn moeste naer de vonnessen voorleden al de voornoemde // Claeis, jeghen twelke de voornoemde deken dede zegghen dat // diverssche personen die voor den voornoemde Ghyselbrecht ontfanghen // hadden ghezijn, ende ooc voor den voorseide Claeis die gheene leeringhe // binnen Ghend ghedaen hadden betaelt hadden over de vryheden // vander zelver neeringhe tien maerc zelvers, dus vermet legghende // dat meer wat men hadde der voornoemde neeringhe tandren tijden // gheboden xx pond grooten over de vryheyt van zekeren persoonen van // ghelijker condicien dat de voorseide Ghiselbrecht was up dat zij // die hadden willen ontfaen blivende bij haren conclusie boven // ghenoopt den voornoemde Ghiselbrecht duplicierende, dat al waest zo dat de deken ende gheswoorne vanden goudsmeden // zint dat de neeringhe stont te coopene up vive pond grooten, // den selven coop ghehoocht hadden uut hem selven zonder // auctoriteyt of consent van heere ten wette, dat en ware // niet sculdich stede te houdene noch hem inder te draghene // met meer woorden bij partien daer toe gheallegiert. So waest // dat scepenen vander kuere in Ghend up al Rijpelic gheledt hebbende wijsden dat de voorseide Ghiselbrecht namptiseren sal // de voorseide vier maerc zelvers, over de vulle betalinghe vanden // voornoemde tien maerc zelvers bij hem wettelic bekent inde selve // copie onthier ende Kerssavond eerstkomende. Ende dat de voornoemde // neeringhe vanden Goudsmeden volghen ende procederen zal up den voornoemde Olivier Poucstrate of up de borghen vanden voornoemde // Claeis, Omme te wetene ende bescheeden thebbene hoe vele dat // de voornoemde Claeis sal moeten gheven der voornoemde neeringhen over // de voorseide vryheyt ende waer mede dat hij zal moeten ontstaen // omm den voornoemde Ghiselbrecht achtervolghende dien afslach // te hebbene alsoot behooren zal binnen drie maenden eerstkomende. // En daer zij dies in ghebreke waren so sal de voornoemde Ghiselbrecht // dan hebben de selve cause ende actie omme dadt selve te moghen // volghene ghelijc de voorseide Olivier, ende borghen volghen mochten // omme afslach te hebbene van dies voorseide es also verre als recht // ende redene bewijsen zullen. Dit was ghedaen den vijfsten dach //

[fol. 28 recto]

van decembre int jaer xiiij^{c} ende lviij int scependom her Claeis // Vander Zickelen, her Pieter Hueriblocx, ende hueren ghesellen. //
Aldus staet in scepenenbouc vanden selven jare folio xxxij //

(17 maart 1465)

K //

Alsoe vander handelinghen ende ghedinghen gheweest voor // her Pieter Hueribloc, over deken vanden neeringhen binnen // der stede van Ghend, ende menichte van dekenen vander // zelver stede tusschen Martin den Causmakere als deken // vander neeringhe vanden Goudsmeden binnen der zelver stede metgaders zijne gheswoorne gesellen an deen zijde, // Ende Ghyselbrecht Vander Schuere an dander zijde, Sprutende ende toecommende ter causen van dat de zelve Maertin als // dekin metgaders zijne gheswoornen ghewijst hadden den zelven // Ghijselbrecht in drien boeten, telken inde boete van twintich // grooten, ende die over te legghene binnen derden daghe of zijne // neeringhe te latene. Te wetene de twee boeten omme dat // hij ghewrocht hadde naer de eerste clocke vanden zeven hueren snavons, Ende de derde boete van dat hij naer cleen // Vastenavont ghewrocht hadde met kerssen, twelke es jeghen // de rechten ende vryheden vander zelver neeringhe, versochten // mids dien de voornoemde drie boeten overgheleyt te hebbene achtervolghende // den zelven vonnesse, ende voort hem ghepugniert ende ghecorrigiert // thebbene van dat hij desobedient heweest hadde ende // ghewrocht boven den vornoemde vonnesse zonder ghenouch te // doene binnen derden daghe. Up twelke de vornoemde Ghijselbrecht //

[fol. 28 verso]

Vander Scuere Andwoorde ende zeyde, alwaest zo dat den vornoemde dekin metgaders zijnen gheswornen ghelieft hadde te wijsene hem Inde vooroemde drie boeten, omme hem te wachtene // van mesdoene hadde de vornoemde drie boeten ghenamptiseert // inden handen van her Pietren Hueribloc als overdeken voorseide, // als waer bij hij niet desobedient gheweest en hadde noch // zijne neeringhe gedaen boven den vornoemde vonnesse also men // wel bevinden zoude maer hoopte onghehouden te zijne // ende quite te gane vanden vornoemde drien boeten, want men niet // bevinden en zoude dat de Rechten vande neeringhen ende voorgheboden die zij ebben van heere ende van wette geen // mencioen en maken weerc te latene inden wintre te // zeven hueren vanden avondt, versoukende de zelve rechten // ende voorgheboden voort ghebrocht ende al daer getoocht // ende ghelesen te werdene, ende al hadden zij eeneghe costumen // ghemaect onder hemlieden met gheenen keerssen te moghen // werkene ende meer andre costumen, hoopte ende meende // dat zij zulke costumen ende ordinancien niet moghende noch // machtich en waren te makene ende ordineerne zonder // tconsent ende wetene van heere ende wetten, concluderende // mids dien ongehouden te zijne vanden vornoemde drie boeten, // daer jeghen de vornoemde Martin inden name voorsreven zeyde // in vormen van replyquen dat costumen in also verren als // zij lovelic ende duechdelic zijn omme de gemeene insetenen // ende omme inconvenienten ende grieven te scuwene, zijn // wel sculdich onderhouden te wesene de zelve Martin // als dekin vermet legghende inde ouderlinghen vanden // vorseide neeringhe hoe dat wel onderhouden heeft gheweest // van over veertich jaer tijts ende meer dat men inde zelve // neeringhe vande goutsmeden van Sente Baven daghe // toot Sente Eloys daghe eersten dach van decembre daer // naer maer weerken en mochte vander dach clocke //

[fol. 29 recto]

tooter eerster clocken tsnavonts ten zeven hueren ende van Sente // Eloys daghe toot Kerssavonde toter achterster clocken, ende // van Kerssavonde toot cleen Vastenavonde toot der eersten clocken // vanden zeven hueren ende van cleen Vastenavonde toot Bamesse // men niet ghecostumeert en was te werckene met keerssen, // presenterende de zelve Martin den goeden lieden vanden // dekenen daer af te vullen te informeerne vanden vorseider onderhoudene. // Bet voort zo leyde hij over de copien vanden artulen vanden // voorgheboden die zij vercreghen hadden ende hemlieden verleent // bij heere ende wette mencioen makende hoe dat negheen // goutsmet en mach weercken voor de dach clocke ghelut // zal zijn up de mesdaet van twintich scellingen parisis noch naer // deerste clocke up de zelve boete. Slutende mids dien als // boven versouckende voort den vornoemde Gijselbrecht gheconstramgiert // ende bedwonghen thebene zijne traylgen diemen heet muten // die hij up sondaghe ende heleghe daghe ghecostumeert geweest // heeft, buten zijnen huus te stellene voor zijn veynstren ende // daermede tooch te makene, dat hij de zelve muten up al zulke heleghe daghe niet meer voort en stelle noch tooch // en make, want men Insghelijcx niet gheuseert en heeft // inde zelve neeringhe dies vermet legghende als boven, // Waer jeghen de vornoemde Ghijselbrecht dupliquierde blivende // in also verren alst annoopt den costumen bij hemlieden // gheordineert, bij zijnder vornoemde andwoorde ende in confortante // van dien sustineerde, dat alsulke costumen van langen tijden // gheuseert toot der lester orloghen zijn bij den payse lest // ghemaect tusschen onsen geduchten heere ende prince // ende deser zijnder stede van Ghend geaboliert ende te te nienten ghedaen. Ende annopende den voorgheboden // ende rechten hemlieden verleent bij heere ende wetten hoopte // dat scepenen vanden kuere dat niet verstaen en zoude // ten proffijte ende voorstelle vanden vornoemde Martin als deken vorseide // maer ghetroeste hem wel int rechte ende verstaen van //

[fol. 29 verso]

hemlieden waer dat men dluuden vande eerster clocke sculdich // zal zijn van nemene. Ende als van dat de voornoemde dekin versochte // den vorseide Gijselbrechte bedwonghen thebbene gheenen tooch // te makene up sondaghen noch up heleghen daghe metten // muten staende voor zijne veynstren, Seeght de vornoemde Ghijselbrecht al waert zo dat de vornoemde muten gestaen hadden // ter veynstren van zijne wincle up al zulke heleghe daghe // als hij sustineert en was nochtan noeynt de neeringhe // van hem Ghijselbrecht niet eenighen tooch daer mede te // makene, Want hij daer ne gheene juweelen, cleene of groote, // voren of binnen stelde up alsulke daghen ende stonden up tzijne // zonder yemende te previdicierne, zeyde voort al wilde hijre inne houden staende voghelen, cleene of groot, up alsulke // daghen nochtan also hij hoopte dat men hem dadt niet // verbieden en zoude, dies hij hem wel ghetrooste int rechte // concluderende als boven tzijnen propoosste ende voorstelle // met meer woorden bij partien an beede zijde gheallegiert // al int langhe. So waest dat her Pieter Hueribloc als // overdeken vanden vorseider neeringhen metgaders menichte van // dekenen met hem ghenoucht, Ghehoort hebbende de // handelinghe ende thescil van beede den vornoemde partien al int // langhe oec ghevisenteert tarticle vanden vorseide voorghebode // oec houderlingen ende menichte van persoonen vanden voorseide neeringhe vanden goudsmeden, Appointierden ende wijsden // al vooren dat beede de partien gaen zouden bij scepenen // vande kuere omme verclaers te hebbene vanden articlen van // haerlieder voorgheboden daer eensdeels de questie omme voert, // Ende dat de voornoemde Ghijselbrecht vande Schuere van nu voort- // an cessere ende aflate met keerssen meer te weerckene, // Ende hem te voughene in tonderhouden ende useren van zijnde // voorseide neeringhe ghelijc anderen vanden zelver neeringhe // toot anderstont dat tvoorseide voorgebot bij scepenen vanden // kuere verclaert ende bescheeden zal zijn bij wien dat datte //

[fol. 30 recto]

gheleyt es gheweest. Ende insghelijcx dat de zelve // Ghijselbrecht oec van nu voort an zijne muten niet meer // uute en stelle buten voor zijne veynstren up eeneghe // sondaghe of andre heleghe daghen in eenigher manieren. // Dit was ghedaen den xvij^{sten} dach van maerte int // jaer xiiij^{c} vive ende tsestich, int overdekenscip her Pieteren // Hueribloc ende dandere dekenen voornoemt. //
Aldus staet in der dekenen bouc // vanden zelven jare //

(15 december 1450)

L //

Up tghuent dat Giselbrecht Vander Schuere anseyde Janne // den Voe als dekin gheweest vander neeringhe vanden Goudsmeden // binnen der stede van Gend dat hij ontfaen hadde hem vry inde zelve neeringhe, Ende hij hem toegheseyt hadde int voorseide ontfaen // te onstane met te ghevene ende betaelne over de voornoemde vryheit // alzo vele als gegeven hadde de laetste persoon die voor hem // ongfaen ende ghevrijdt hadde gezijn dies vermet legghende, // zegghende voort dat Clays Poucstrate de laetste was die voor // hem ontfaen ende gevrijdt hadde gheweest inde voorseide neeringhe // dies oec vermet legghende. Ende bij dien begheerde te onstane // met te betaelne ende gevene alzo vele als de vorseide Claeis // ghegheven hadde, jeghen twelke de voorseide Jan de Voe dede // verandworden dat drie manieren zijn van ontfanghe inde voorseide // neeringhe ende langhe gheweest hebben deene vande ghenen // die tzelve ambacht gheleert hebben binnen deser stede // dewelke gheven achte maerc selvers, dandere es dat de // ghene diet elders in vryen steden gheleert hebben gheven // neghen maerc selvers Ende de derde es dat de ghene

[fol. 30 verso]

die raeu daer innen commen ende gheen leeringhe gedaen en // hebben, Gheven ende betalen der voorseider neeringhen over de vryheit // tien maerc zelvers. Ende achtervolghende desen kende dat // hij den voornoemde Ghiselbrecht ontfaen hadde up de maniere dat // de laetste van zekere zine condicie, te wetene die nieuwers tvoorseide // ambacht gheleert en hadde bij hem ontfaen hadde gheweest // slutende dat de voorseide Ghiselbrecht mids dien sculdich ware // te betaelne de voorseide tien maerc zelvers. Ende al mocht // wesen dat de voorseide Claeis min ghegheven hadde dan hij van // rechtes weghe sculdich was te ghevene als tselve ambacht // gheleert hebbende binnen deser stede, dat was uut gracien // die hem de voorseide neeringhe gedaen hadde over vrienscepe // die de zelve Claeis ghedaen ende bewijst hadde der voorseide // neeringhen, de welke den vornoemde Ghijselbrecht niet sculdich // en ware te baten te commene. De voorseide Ghijselbrecht repliqueerde // dat de voornoemde Jan de Voe zonder eeneghe exceptie of utsteken // ofte hem te kennen te ghevene de voorseide drie condicien ende // manieren van ontfanghe em toeseydt tontfanc gelijc dat // de leste voor hem in de zelve neeringhe commen was also // voren gheseit es blijvende bijden zelven zijnen vermetten. // Den vornoemde Jan de Voe dupliqueerde dat de voorseide Ghijselbrecht // niet ignoreren mochte de voornoemde drie condicien van ontfanghe // want voor hem diverssche van zijnen ghesellen ommegaende // met zulker coopmanscepe van zelve als hij doet ontfanghen, // want de voornoemde Ghijselbrecht nieuwers eenighe leeringhe // ghedaen en hadde zo ware hij sculdich te betaelne den voornoemden // hooghsten prijs met meer woorden bij partien an beede zijden // gheallegiert. So waest dat scepenen vander kuere in Ghend // up al rijpelic gheledt hebbende wijsden naer de kennesse // die de voornoemde Jan de Voe dede den zelven Ghijselbrecht // ontfaen hebbende ghelijc dat de laetste voor hem ontfaen // hadde gheweest zonder hem eenich verclaers te doene vanden // drie manieren voorscreven. Wijsden den voornoemde Ghijselbrecht //

[fol. 31 recto]

te ontstane met alzo vele te ghevene over de vryhede vander // selver neeringhen als ghegheven hadde de laetste die voor hem ontfaen was, het zij Claeis Poucstrate of andre. Behouden // dien dat de gracie die de neeringhe ghedaen hadde den zelven Claeis Poucstrate uut of omme vrienscepen wille den zelven // Ghijselbrecht niet te laten commen zal, Insghelijcx dat enerverre // dat de laetste die voor den vornoemde Ghijselbrecht ontfanghen was, // het ware de zelve Claeis of andre, leeringhe ghedaen hadde // binnen deser stede dat de voorseide Ghijselbrecht betalen zal // ghuent dat men daer vooren pleecht te ghevene, zonder // hem dat in baten te commene. Dit was ghedaen den xv^{en} // dach in decembre int jaer xiiij^{c} ende vijftich int scependom her Pieter Symoens, her Pieter Veys, ende hare ghesellen. //
Aldus staet in scepenenbouc vande zelven // jare folio xlvii //

(15 Juli 1458)

Scepenen vande kuere in Ghend up de handelinghe dies voor hemlieden// was tusschen Ghyselbrecht vanden Schuere ande een zijde, Ende // Jans de Voe als dekin gheweest vanden neeringhe vanden // goudsmeden and andre, ter causen van dat de voorseide Jan de Voe // als dekin ontfinc ende vrydde in zelve neeringhe den vornoemde // Ghijselbrecht, daer af questie gheweest heeft tusschen den // zelven partien alsoot blijckt bijden boven ghestelde copie ende ooc // naer der hand, omme dat de voorseide Ghijselbrecht sculdich es tontstane // met alzo vele te ghevene als gaf Claeis Poucstrate, // behouden den condicien int zelve vonnesse begrepen appointierden, // ende wijsden dat Jan de Voe soude doen commen voor oghen de ghene // die met hem gheswoorne waren omme verclaering te doene bij // eere in wat manieren ende up wat condicien de voorseide Claeis // ontfaen was, ende hoe vele dat hij ter cause vanden selven // vryheden heeft ghegheven ende belooft, of men danaf zal moeten // gheven omme den thenden partien in rechte bescheeden te wesene // alsoot behooren zal Actum xv july anno lviij //

[fol. 31 verso]

(15 maart 1463)

M //

Alse van dat bijder handelinghe van eenen ghedinghe gheweest // voor scepenen vander kuere in Ghend tusschen Hellin Crocquet // an deen zijde, ende Janne Van Zwalmen an dandre ter causen van // eenen ringhe, latoenen vergult, terkennesse quam van heere // ende wette, dat Pieter de Borchgrave, vry goudsmet binnen der // voorseide stede van Ghend, vergult hadde den voorseide rinc, bij den // welken Jan Van den Moure filius Louys, als dekin met zijnen gheswoornen // ghesellen vanden neeringhe vanden goudsmeden comparerende // te wette, gaven te kennene her dat de voorseide neeringhen hadde // vryheden van ouden tijden, ende waren der zelver neeringhen ten // onderhoudene vanden waerdere van diere ende ter bewaernessen van // coopers ende vercoopers insetens of andre die met of voor hemlieden // te doene mochten hebben, int veranderen coopen of vercoopen goud // of zelvere, ende dat daer ancleeft verleent ende ghepubliceert zeker // voorgeboden ende statuten up hemlieden onder andere poincten // verclaerstinde. So waer dat men valsch werc maect of vint, // Eist in goudsmeden cameren ofte zo waer dat te venten zij binnen // Ghend, zo wies dat het ware dat die meestre ware in de // boete van x pond parisis, ende diet maecte inde boete van x pond parisis ende // tgoet verbuert, mencioen voort makende in een andere point, // zo wie die mesdaen zal hebben ende bevonden wert met valscheden // ofte met diesten, dat hij nemmermeer zijn ambacht binnen Ghend // doen en mach, voor meester noch voor anderen man, noch met // hem selven in gheenre manieren, de welke gheleyt hebben gheweest bij heere ende wette. Versoukende mids dien de // voorseide dekin ende gheswoornen den voornoemde Pieteren van dies voorseide // es ghecorrigiert te hebbene, spieghel ende exemple te zijne // anderen van ghelijken te wachtene naer den uutwijsene vanden //

voorseide voorgheboden, In dien dat hij kent den voorseide lathoenen // rinc of signet vergult hebbende daer hij loochent daer af // bijlegghende alsoot behoorde omme ter voorseide correctie ende pugnitie // te commene versoukende voort tvoorseide signet ghecasst ende // ghebroken te werdene ende de voorseide voorgeboden onderhouden // slutende in rechte dat hem sculdich ware also te ghebuerne, // Ten welken de voornoemde Pieter de Borchgrave te wetten gheroupen //

[fol. 32 recto]

dede verandworden ghenouch kennende dat hij an den voorseide // rinc of signet ghewrocht hadde, nemaer dat hij vergult // hadde gheweest voor de date dat hij tzijnen handen quam, bijen // welken hij meende datter gheene mesdaet an gheleghen // en hadde ende daer scepenen voornoemde dochte dat hijze inne mesdaen // hadde badt oetmoudelic dat zij anzien wilden zine onnoselheden, // ende hem ontfanghen in gracien want hij vanden voorseide voorgheboden // niet en wiste also hij zeide niet meer woorden bij partien // gheallegiert. So waest dat scepenen vanden kuere voornoemde, // Gheledt hebbende up de voorseide handelinghe, Anziende dat de voorseide waerdere vanden goude es een vander principaelster // ende notabelster waerdere vanden voorseide stede. Wijsden den voornoemde // Pietren inde voorseide boete van x ponden parisis ende die te gane in // drien naer de costume vanden poort. Wijsden voort userende // meer van gracien dan trigeur vande voorseide voorgheboden dat // de selve Pieter laten sal de voorseide zine neeringhen den tijt // van zesse weken lanc gheduerende themlieden waerts reserverende // van diess meer ancleven mach. Dit was ghedaen den xv^{sten} dach van maerte int jaer xiiij^{c} ende lxviij int // scependom her Roelants van Wedergrate, meester Philips Sanders, // ende hueren ghesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven // jare folio lxxxiiij //

[fol. 32 verso]

(10 April 1469, 10 April 1470 N.S. 'voor paesschen')

N //

Alse vander questie gheweest voor scepenen vander kuere in // Ghend tusschen Anthonis van West, ghevanghen zijnde // ten vervolghe van Cornelys van Zeverne als pacht met die // hem ancleven vanden viij groten vanden pond grooten die doude cleedercoopers // ende andre gheven, metgaders Martin De Cousmakere als dekin // vanden neeringhe vanden goudsmeden met hem ghevought an // deen zijde, Ende den voornoemde Cornelis over hem ende die hem // ancleven als boven an dander. Roerende ter causen vanden // onghelde van zekeren coope van juweelen ende zonderlinge van besleghenen // webben of riemen die de voorseide Anthonis ghecocht hadde in de // purseme binnen deser stede. Waeraf de vorseide Cornelis begheerde // thebbene trecht van onghelde ende waer voren mids den refuse // vanden voorseide Anthonis hij den selven Anthonis hadde doen volghen // ende wel te rechte also hij sustineerde. Den voornoemde Anthonis sustineerde ter contrarie zonderlinghe bij dat hij ende de voorseide // gheele neeringhe onghehouden hadde gheweest toten daghe // van heden, van ghelijken onghelde te betaelne dies hem // ghedraghende in de onghelders die gheweest hebben in tijden // voorleden, ende ooc verclaerst den kercroup vanden onghelde // dat zij onghehouden zijn ende bliven van goude, zelver, perlen // of ghesteente yet te betaelne of andre wie hij ware ende // concluderende onghehouden te blivene tvoorseide onghelt te betaelne, // waer toe de voorseide Cornelis inden name als boven dede repliquien // dat webben of rieme besleghen ende also vercocht ontvint zijn // vander voorseide exceptie diet vermet legghende in scepenen ende // zonderlinghe inghecocht in porssemen staerfhuuse of ter // maerct waer af zij niet en behoren quite te gane. Den // voorseide Anthonis metten voorseide dekin blivenen bij ziene weere ende // andwoorde, So appointierden scepenen voorseiden ende appointeren bij // desen dat de voornoemde Anthonis ende andre vry inde voorseide neeringhe // of onvry betalen zullen van nu voort an onghelt van webben of riemen besleghen die zij coopen zullen in //

[fol. 33 recto]

pursemen sterfhuusen of up de maerct also voorseide es also // verren als de selve webben of riemen niet af ghesteken en // zijn, Ende dat de voorseide goudsmeden quite gaen sullen ende // onghehouden bliven eenich onghelt te betaelne van dies zij // incoopen zullen van ghelijker coopmanscept thuerlieder // husen weder de selve webben of riemen besleghen of // afghesteken zijn. Dit was ghedaen den x^{en} dach van aprille // int jaer xiiij^{c} ende lxix, voor paesschen, int scependom van Jans // Van Vernewijc, Ruddere, her Christoffels Triesten, ende hueren ghesellen. //
Also staet in scepenen bouc vanden selven // jaere folio xcij. //

(6 Januari 1470

O //

Als van dat Martin de Causmakere, als deken vanden goudsmeden // metgaders zijnen ghezwoornen gheselle, ende Lodewijc Stiemaer, // deken vander neeringhen inde steden van Ghend, met den voorseide // deken ende ghezwoornen genoucht in dese saken daden, // toghen ende zegghen voor scepenen vander kuere in cameren // Guy du Gardin de neeringhe vanden goudsmeden ghedaen // hadde binnen deser stede, int ghuent dat hij zeker juweelen // van goude ende zelvere ghewrocht hadde ende doen werken binnen // zijnen huus met eenen cnape ende leerknecht, welke juweelen // hij vercochte sonder ghewaerdeert ende gheteekent te zijne // meten teekene vanden wardere deser stede, jeghen de rechten // vryheden vanden voorseide ambachte, versoukende den voorseide vry // bedwonghen thebbene af te latene ende casseerne van meer // te werkene of doen weerkene eenighe juweelen van goude //

[fol. 33 verso]

vermet legghende in scepenen ende met min presenterende tzelve, // dat noch bij hem bleven ware in wesene ende onghesmolten, // der vornoemde joncvrouwe weder te latene ten prijse dat hij dadt // inghecocht hadde. Ten welken de voorseide heesscherigghe dede // repliquiren, dat zoe daer an qualnic zijn zoude ghemeerct // dadt haer inder waerheden ontvremdt ende ghestolen was, // maer moeste wel doghen al dat recht ware in also verren // als de rechten vande vorseide neeringhen zulc waren ende dat die bleken alsoot behoorde hendelic die ontkennende. Ende voorts Daneel blivende bij zijnder voorseide weerc presenterende // te doen blijkene bij den deken ende gheswoornen vanden zelver // neeringhen met meer woorden bij partien an beede zijden // daer toe gheallegiert. So waest dat scepenen voornoemde ghehoort // hebbende de vorseide handelinghe ghevisenteert tvoorseide voorghebot, // ende daer up ghehoort Janne De Lannoit als dekin ende zijne // gheswoornen ghesellen vanden vorseide neeringhen, die tvoorseide voorghebot // sustineerden in voordeele vanden vornoemde neeringhe. Ende boven // dien ghenomen den eedt vanden voorseide Daneel die daer bij verclaerst // den coop gheschiet zijnde inder voormen voren bij hem verhaelt, // wijsden den vorseide Daneele de vornoemde juweelen te behoudene // als behoorlic bij hem ghecocht ende vercreghen of dat hendelic // de vorseide partien onderlinghe int vriendelijke verappointieren // volghende der presentacie bij den zelven Daneel. Dit was gedaen den vi^{en} dach van laumaent int jaer xiiij^{c} ende // tseventich int scependom her Roelants van Wedergrate, her // Pieter Hueriblocx, ende haren ghesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vande zelven // jare folio lii. //

[fol. 35 recto]

(27 September 1456)

Q //

Scepenen vander kuere in Ghend gehoort hebbende de beclaghinghe // van deken ende gheswoornen ende waerderers vanden goutsmeden // binnen der zelver stede, omme dat de Lombaerden binnen der // vornoemde stede toech maecten ende ter venten stelden alle manieren van // zelverwercke ende juweelen van goude ende zelvere, zonder // dat te bringhene ter waerdere naerden inhoudene vander // ordonnanchien daer up onlancx leden ghemaect. Anderwaernen // van dat daghelicx groot belet gheschiede inde waerdere // te doene, mids dat men telken waerdeerne niet goedelicx // ghecrighen can alle de waerderers dier toe gheordonneert // zijn, al eist dat se de bailliu daer toe vermaent derde // waernen omme dat de vornoemde ordonnanchie niet expresselic // en verclaert wie dat hebben zoude de twee greyne van remedien // behelst inde zelve ordonnancie. Biddende up al thebbene // verclaers van scepenen voornoemde, hebben verclaert ende verclaren hemlieden // al voren wel daer up bevroedt hebbende dat de Lombaerden, // noch niement el, en zullen moghen openbaerlic toech // maken noch ter venten stellen eenighe juweelen van goude // ende van zelvere, het en zij al voren ghewaerdeert naer de // nieuwe ordonnancie alsoot behoort. Ende daer yement de // contrarie dade die zoude ghehouden wesen inde brueke // daer up ghestelt, behouden dien dat de poorter van deser // stede huer zelvere zullen moghen vercoopen deen den andren, // ende dient hem ghelieft overzulc alst es zonder begrijp. // Item dat de drie of viere waerderers zullen moghen warderen // in absencien vanden andren, behouden dien dat zij alle // vermaent zijn bijden vermaendere alsoot behoort. Item dat de // twee greynen van remedien strecken zullen ende te baten // commen den waerderers up tjugement van harer waerdere, // ende niet up den weercman mids der fraude dier inne zoude // moghen huuschen. Dit was ghedaen den xxvij^{sten} dach // van septembre int jaer xiiij^{c} ende lvi int scependom mer //

[fol. 35 verso]

Claeys Triest, Ruddere, her Jans Van Sycleer, ende haren ghesellen // Colloco factum est cum libro // Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven // jare folio xiiij // duplicata //

(27 September 1456)

R//

Scepenen vanden kuere in Ghend ghehoort hebbende van deken // ghezwoorne ende warderers vanden goudsmeden binnen der zelve // stede omme dat de lombaerden van diere toech maecten ende ter venten stelden alle manieren van zelverweercke ende juweelen van goude ende zelvere zonder dat te bringhene ter waerdere // naer den inhoudene vander ordonnanchien daer up onlancx // leden ghemaect. Anderwaernen van dat daghelicx groot belet // gheschiede inde wardere te doene, mids dat men telker wardere // niet goedelicx ghecrighen can alle de warderers diere toe // gheordineert zijn, Al eist datsse de Bailliu daer toe vermaent // derde waernen omme dat de voornomde ordonnance niet // expresselic en verclaerde wie dat hebben zoude de twee greynen // van remedien behelst in de zelve ordonance. Biddende up // al te hebbene tverclaert van scepenen vornomt hebben // verclaert ende verclaren hemlieden alvoren daer up wel // bevroet hebbende, dat de vornoemde Lombaerden noch niement // el ne zullen moghen openbaerlic toech maken noch ter // venten stellen eenige juweelen van goude ende zelvere, // het en zij alvoren ghewardeert naer de nieuwe ordonnance // alsoot behoort. Ende daer yement de contrarie dade die // zoude ghehouden wezen inde brueke daer up ghestelt, // behouden dien dat de poortren van deser stede huer zelver // zullen moghen vercoepen deen den andren ende dient hemlieden ghelieft over zulc alst es zonder begrijp. Item dat de // drie of vier warderers zullen moghen warderen in absencien //

[fol. 36 recto]

vanden andren, behouden dien dat zij alle vermaendt zijn // bijden vermaendere alsoot behoort. Item dat de twee // greynen van remedien strecken zullen ende te baten commen // den waerderers up jugement van huerer wardere, ende // niet up den weercman mids der fraude die daer inne // soude moghen huusschen. Dit was ghedaen den xxvij^{ste} // dach in septembre int jaer xiiij^{c} ende lvi, int scependom // mer Claeis Triest, Ruddere, her Jans Van Sycler, ende hueren ghezellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven // jare folio xiiij //

(16 Juli 1464)

R //

Alse vander clachte ghedaen te wette bij Cornelis den Bloc, // deken vander neeringhe vanden mersseniers binnen der stede // van Ghend, ende zijne gheswoorne ghesellen metgaders den // heere alsoot behoorde over Daneel Claeis, goudsmet, omme // dat hij de voorseide neeringhe vanden mersseniers gedaen hadde // daer hij niet vry innen en was noch en es, in tghuent dat hij tooch ghemaect hadde met zijdenen webben besleghen ende oec eenighe weben vercocht onbesleghen twelke es de neeringhe vanden voorseide mersseniers dat niement en vermach // hij en hadde vryheden an de zelve neeringhe, daer af bij // legghende ende van elken pointe zonderlinghe alsoot behoorde // conclusie nemende up in dien dat hij dat dade blijken den // voornoemde Daneel ghecomdempneert te hebbene inde boete van // twintich ponden parisis, achtervolghende zekere previlegien // daer up voortijts verleent den neeringhen vander steden int // generale. Ende voort af te latene van ghelijken met meer //

[fol. 36 verso]

te doene waer jeghen de voornoemde Daneel Claeis dede verandwoorden, // Ten eersten angaende den toeghe ghemaect van besleghenen // webben, dat hij ter causen van zijnder neeringhen vanden // goudsmeden daer hij vry innen was tzelve point vermochte, // Ende dat datte was der vorseide goudsmeden neeringhe waer // af zij gheuseert hadden van zo ouden ende langhen tijden, // dad dadt sculdich was den rechte te ghenoughene ende // recht vercreghen thebbene dat te moghen achtervolghene // teeuwelijken daghen van dien hem ghedraghende in zijnen // deken ende ghezwoorne ghesellen vander voorseide neeringhe // vanden goudsmeden, Ende in dies men vande costumen daer // af onderhouden wel ondervinden zoude, Ende als van // vercocht te hebbene webben zonder beslach kende dat het // waer was da hij een webbe alleenlic zonder meer vercocht // hadde eender goeder notabeler joncvrauwen van deser stede, // poorters wijf zijnde, niet in voormen van coope maer omme // haer te ghelievene. Want hij haer tzelve webbe ghelaten // hadde te zulken prijse als hij dat eerst waers zelve in // ghecocht hadde, mids dat zoet begheerde thebbene. Ten // sorpluuse loeghenende thinhouden vander vorseide clachte // up dat men hem breeder belasten wilde. Slutende bij dien // ende up dat de voorseide zijn deken ende hij vulcommen mochte // als vanden eersten pointe ende dat het oec met breeder // bevonden worden vanden tweesten pointe dan naer de kennesse die hije dede onghehouden te blivene vanden voorseide // ansprake, maer zoude moghen vercoopen webben besleghen // ghelijc ende inder manieren dat men inde vorseide neeringhe // vanden goudsmeden gheuseert hadde tote den daghe van // heden, dies hij vermet gheleyt hadde als boven den // voornoemde Cornelis inden name voorscreven, blivende bij zijnde // clachte, Ende sustinerende ter contrarien dat men niet // bevinden zoude dat de voorseide neeringhe vanden goudsmeden // gheuseert hadde tvercoopen vanden voorseide besleghenen //

[fol. 37 recto]

webben inder manieren dat de vorseide Daneel dadt voortghestelt // hadde, ne maer men zoude wel bevinden dat diverssche // goudsmeden ende menichte van dien ghecalengiert zijnde // vanden vercoopene vanden voorseide besleghenen webben ende // andersins commen waren ter vryheden vander vorseider neeringhe // vanden meerseniers van desen ende van dies hem meer behousde // omme te commene ter conclusien boven ghenoopt presenterende // den juge te vullen te informeerne. Ten welken Jan vanden // Moure deken vander voornoemde neeringhe vanden goudsmeden // metgaders zijnen geswoornen ghesellen gheroupen zijnde // teenen zekeren naervolghenden daghe, an hem draghende // tvoortstel vanden voornoemde Daneel, annopende den vercoopene // vanden voornoemde besleghenen webben, daden zegghen in vormen // van dupliquuen, dat inder manieren dat datte de vornoemde Daneel // ghesustineert hadde zijn waren in goeder possessien omme // te moghen vercoopene de voornoemde webben besleghen. Ende al // mocht zo zijn dat eenighe vander voorseide neeringhe vanden // goudsmeden daer af ghecalengiert zijnde commende waren ter // vryheden vander voornoemde neeringhe vanden mersseniers, dat en ware // niet anders dan omme te scuwene moyte cost ende vervolgh te // wette ende niet omme dat zij dissideren dorsten van haerlieder // rechte van als vermet legghende up dats behousde met vele // meer woorden bij partien an beede zijden daer toe gheallegiert // al int langhe. So waest dat scepenen vande kuere in Ghend naer dat zij de vornoemde partien an alle zijden ghewijst hadden // te hulpen orcondscip ende informacie daer up ghehoort al int // langhe, So dat de voornoemde partien dies af ghegaen waren ende hadden ghesloten in rechte verclaersden dat de vornoemde deken vande // goudsmeden sal moghen tooch maken van besleghenen webben // ende die vercoopen inder manieren ghecostumeert. Ende de vornoemde deken vande neeringhen vanden mersseniers van ghelijken, // Bet voort dat tvercoopen vande webben ombesleghen toebehoren // ende bliven sal der vornoemde neeringhe vande meerseniers, zonder // der voorseide neeringhe vanden goudsmeden daer an eenich recht //

[fol. 37 verso]

te pretenderende of te hebbene in eenigher manieren, // Ende als vanden vercoopene van eenen webbe onbesleghen vercocht // bijden vornoemde Daneel appointierden den voorseide Daneel daer // af onghehouden in eeneghe boete te deser waersten hem // interdicerende ende andren van gelijken niet meer te doene. // Dit was ghedaen den xvi^{sten} dach van Hoymaent int // jaer xiiij^{c} vier ende tsestich int scependom her Joos Triest // doude, her Pieter Veys, ende haren ghesellen. //
Aldus steaet in scepenen bouc vanden zelven // jaere folio ci //

(9 Mei 1478)

S //

Scepenen vander kuere in Ghend ghehoort tdifferent ende // geschil voor hemlieden gheweest tusschen den dekin ende // ghezwoorne vander neeringhe vanden goudsmeden an deen zijde, // ende Jan de Voe vry inde zelve neeringhe an dandre. Sprutende // ter causen vanden lote ende cavelinghe den zelven Jan ghebuert, // als een van haerlieden saudoyers te zijne in dit teghewoordich voyage, // den welken dienst hij differeert te willen vulcommende, ghelijc // den anderen dient ghebuert es, onder tdecxsel dat hij hem // zeeght zijnde vanden huusghezinne van mijnen heere den // bisscop van mets versouckende hem bedwonghen thebbene // den zelven dienst te vulcommene, oft uterlic dat hij eenen // also souffissanten persoon als hij es vanden zelven neeringhe zijnde // in zijn stede stelle. Wijsden niet jeghenstaende den redenen // bijden voorseide Jan t' contrarien ghedaen allegieren omme tontgane // vanden voornoemde lote of cavele dat hij den dienst daer toe // staende vulcomme ende zo vele doe dat an hem gheen ghebrec // en zijn. Oft eenen in zijn stede stelle also soufisant als hij vanden // voornoemde neeringhe wesende ware hij dies in ghebreke men // zoude wet up hem doen, dit was ghedaen den ix^{en} dach van meye int jaer xiiij^{c} ende lxxviij. //

[fol. 38 recto]

(1383)

T //

Kenlic zij allen dat van der handelinghe ende // ghedinghe dat gheweest heeft tusschen de goeden lieden // deken ende waerderers vanden selversmeden, ende mids eenen // brieve daer an dat zij hem vermaten haer neeringhe houdende // ende maitenerende, den welken zij toegden ende eenich vande // pointen sonderlinge diere in stonden, dat een Jan de Clerc // onvrij wesende hare neeringhen daer hijre jeghen ghedaen // hadde ende hiesschen hem dat hij scot ende lot met hemlieden // ghelden zoude mids meer woorden die zijre toe seiden an deen //

Zijde, ende Jan de Clerc an dander zijde, hem werende ende zeyde // al waert also dat hij zelver hadde gecocht in poerters // huusen ende te zijnen scoensten ende weder vercocht met // meer woorden die hij daer tot zeyde hij en hadde tieghen // de vryhede vander neeringhe niet gedaen. Scepenen vanden //kuere in Ghend ghehoert partien in beeden zijden tale ende weder // tale. Ende naer al dats voer hemlieden quam, volghende // den vorseide voorghebode, Janne den clerc vorseide wijsden in de // boete van drie pond parisis. Ende scot ende lot metter voorseider // neeringhe te gheldene redenlijke ende tamelijke, ende // om dat hijt hem ontseit hadde scot ende lot met hemlieden // te draghene also vorseider es, dit was al dus ghedaen int // jaer ons heeren mxxx tachtentich ende drie, int scependom // mer Jacops Van Ravenscoot, der Jacops Diederix, ende hueren gesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vande selven // jare folio xvi //

[fol. 38 verso]

(1363)

V //

Kenlic zij allen lieden dat vanden ghedinghe dat // was tusschen den ambachte vanden goudsmede vander // stede in de eene zijde, ende Janne Braem in dandere voor // scepenen vande kuere in Ghend in desen tijt hebben Jacoppe Botten, // her Lievins Pitkine ende haren ghezellen, van dat zij hem // vermaten ten Recorde van scepenen hebben Jacoppe Willebard, // her Lievine Vande Hole, ende haren ghezellen dat zij hemlieden // in haren scependom hadden ghewijst naer dat vander // zake in ghedinghe voer hemlieden commen was, dat Jan Braem vorseide zoude breken sine forge ofte forneis, ende te // Niente doen van al tal, enware dat hij wercken wilde // waert werc dat behorde ten ambachte vanden goudsmeden, // ofte ten ambachte vanden lernuers ende dat hij dan zoude // moeten hebben tghemoedt van dien ambachte, te welken // tweerc dat hij wrochte behoerde ende seiden hem an dat hij // dat vonnesse te broken hadde ende der tseghen ware ghegaen, // mids eenen verzelverden hechte die vore scepenen ghetoecht // was dien zij hem werckende vonden, daer toe dat hij andworde // dat hij tvonnesse wel ghehouden hadde ende meende te houdene, // ende dat hij te dien tiden sine forge al ontwee ghesleghen // ende te broken hadde, ende de vorseide hecht seide hij behoorde // hem zelven toe ende niemen anders. Scepenen voorseide ghehoord // lesch andworde tals wilden wijsden naer tverclaers voer hemlieden // commen zijnde ende naer al dats vore hemlieden quam dat // Jan Braem voorseide tghemoede hebbe vanden ambachte vanden // goudsmeden vorseide. Ende mids dien dat hij vry sy int ambacht // ende vorseiden scepenen ende lasten den deken pro ende den andren // diet van sambachs weghe volgheden dat sij int ghemoeden // dat hijs te bet hadde ende also zij gheloefdent te doene. Dit // was ghedaen int scependom her Jacobs Bots, her Lievins Pitkins, // int jaer ons heren doemen screef zijn incarnation mccc drie ende sestich. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven jare int derde register. //

[fol. 39 recto]

(1372)

X //

Kelic zij allen lieden dat vander handelinghen ende ghedinghe // dat was tusschen den deken ende waerderers vanden goudsmeden // die hem doleerden ende beclaegden van dat de meerseniers // niet ghedoghen en wilden dat zij zelver weerc ende goudweerc // voor hemlieden te venten staende, waerderen souden naer de vorme vanden houden vorbode ende haren kuerbrieve an deen zijde // ende den deken ende ghezwoernen vanden voorseide meerseniers die // seyden dat hemlieden toebehoerde an dander zijde. Scepenen // vander kuere in Ghend ghehoert al tguent datter partien // an beeden zijden toesegghen wilden ghesien oec ende gemerct // de houde voorbode ende ordinancien die in tiden vorleden daer af // gheordineert ende ute gheleit waren ende den goudsmeden overghegeven // ende ghedelinereert, omme all coeplieden beede vremde ende andere // bewaert te zine, ende dat wie hij ware gheen ander werc van // goude ofte van selvere ter venten setten soude dan ghelijc dat // de vorseide brief ende vorbode inhouden ende verclaren dien scepenen // // werdich wijsden ende stede houdende teeuwelijken daghen // wijsden den vorseide deken ende waerderers vanden goudsmeden // hare officie up haren eedt te doene naer der manieren vorseide ende daer in niement te spaerne wie hij ware de boeten daer // af innende ende ontfaende also behoirt. Dit was ghedaen den eersten dach van maerte int jaer m cccc lxxij, // int scependom her Goesin Gulaerts, her Willems Otters, ende // haren ghesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven // jare folio xviij. //

[fol. 39 verso]

(29 maart 1361)

Y //

Kenlic zij alen lieden dat Jacop van West ende joncvrouwe Margriete // zijn wettelic wijf quamen vore Pietren Van Huusse ende Lievine // Baelget, scepenen vande kuere in Ghend, De welke kenden ende verlijden // dat zij vercocht hebben wel ende redelike Godeneerde Van Antwaerpen // de achte ende twintich scellingen parisis erveliker renten tsiaers die // zij hadden up de Erve ligghende in de Volderstrate, daer thuus // up staet daer Godeniert vorseide als nu inwoent. Ende dit omme eene // sekere somme van ghelde daer zij hem af kenden vermoet betaelt // ende ghenouch daen van Godeneerde vorseide, Ende zij ghinghen ute // ende tebuten vander vorseide ervelike Renten ende worpen der toe // voort doende met hande Alme ende met monde al dat zij sculdich waren te doene omme hemlieden daer af tonthusene tonthervene // ende tontgoedene. Ende Godeneert vorseide washer wettelic toeghedaen // der inne gheherft ende ghegoedt als in zijn wettelike ghecochte // ende wel betaelde goed. Ende zij gheloefden hem de wettelic // waersceep naer de wet vander poort die hij hemlieden weder // beval als recht. Dit was gedaen int scependom Symoens // Ammans, Justaes Vander Hole, ende haren ghezellen den xxix^{en} dach van maerte doemen screef m° ccc een ende zestich. //
Aldus staet in scepenenbouc vanden zelven // jare folio xix°. //

(9 juli 1371)

Z //

Kenlic zij alle lieden dat Godeneert Van Antwerpen ende // Kathelijne zijn wettelic wijf quamen in scepenen camere // kenden ende lijden inden ghemeen hoop van scepenen vande // kuere in Ghend, dat zij hebben vercoht wel ende redelike Gillise Vanden Pitte sambochts bouf vanden cohenen // scoenmakers derve gheel daer thuus up staet daer Jan Van Antwerpen in plach te woenne ligghende inde //

[fol. 40 recto]

Volrestrate, Ende dit omme eene sekere somme van ghelde vanden // welke hemlieden Godeneert ende Katheline zijn wettelic wijf // kenden vermoet betaelt ende al ghenouch gedaen van Gillese // vorseide, ende naer tonthuten tontherven ende tontgoeden van Godeneerde // ende van Katheline vorseide, so was Gillis vorseide wetelike der // toeghedaen der in geheerst ende ghegoedt als in sambochts // wettelic ghecocht ende wel betaelt goed. Ende daer was // af belooft ende weder bevolen de wettelike waersceep naer de // wet vanden poort, Ende dese vorseide erve heeft de vorseide Gillis // inden name vanden ambochte ghegeven ende gheeft Godeneerde // ende Katheline vorseide omme eenen eeuweliken ende erveliken cheins // van xl schellingen parisis tsiaers, te betaelne telken Sente Jans messe // ende valt teerste payment tSente Jans messe in midden // zomere eerst commende. Ende also voort elx jaers telken Sente // Jans messe eeuwelijke durende. Dit was ghedaen int scependom her Jans Borluuts, her Gillis Ripegheersts, ende // haren ghezellen, den ix^{en} dach van hoymaend alsmen screef // m ccc een ende tseventich. //
Aldus staet in scepenenbouc vanden selven // jare folio xlij°. //

(13 november 1457)

~~Z~~ //

Kenlic zij allen lieden dat Jan Vanden Moere als dekin // ende Joos Gommaer, Jan Vanden Wincle, Lievin Vanden Bossche, // ende Daneel van Lovendegem als ghezwoorne vanden // neeringhe vanden wijnambochte binnen Ghend, in desen tijt bij consente avize ende over eendraghene vanden goeden lieden // ghemeenlic vanden selver neeringhe, diere huerlieden consent // inne ghedaen hebben, commende zijn voor scepenen vande kuere // in Ghend, kenden ende lijden dat zij omme den meesten orbuer //

[fol. 40 verso]

ende proffijt vander zelver neeringhe vercocht hebben wel ende // redelic Boudin de Wachtre, een huus ende stede metten // lochtinge ende allen den rechten ghelaghen ende aysementen // diere toebehoren van voren toot achter twelke de voorseide // neeringhe hadde staende inde Bogaertstrate up de Leye // alsoot ghestaen ende gheleghen es eertvast naghelvast // ende wortelvast, met twee schellingen ij dinaren grooten tsiaers erflic daer uutgaende // zonder meer commers. Desen coop es ghedaen omme de somme van viere ende twintich pond zestien scellingen grooten te betaelne dertien pond grooten // ghereet ende ellef pond zestien schellingen grooten te Bamesse int jaer lviij eerstcommende // met zulken ghelde als telken daghe van paymente ghemeenlic // cours ende ganc hebben zal binnen Ghend dies es voorwaerde // dat dekin ende ghezwoorne den vornoemde Boudin ter stondter erven // doen zullen vanden selven huus. Welke somme van xi pond xvi schellingen grooten // de voorseide Boudin heeft belooft bekent ende versekert up hem ende // up al tzijne. Ende waert bij also dat de voorseide Boudin hier af eenich // ghebrec of malaenge hadde de voorseide coopmanscepe anclevende // dat hij dadt mach verhalen up de voorseide neeringhe. Dit was // ghedaen den xiij^{en} dach

van novembre int jaer xiiij^{c} ende lvij // int scependom her Pieter Symoens, her Pieter Beys, ende hueren ghesellen. //

Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven // jare folio° xxv. //

(1415)

qi //

Kenlic zij allen lieden dat vander handelinghen ghedinghe // ende ghescille dat gheweest es voor Jacoppe Sneevoet, als // upper deken up desen tijd van der neeringhen in Ghend, ende // den dekenen zijnen gesellen ghemeelicke tusschen Janne // den Wyspeleerde, deken vanden goudsmeden in de zelve stede, // midsgaders zijne ghezworne ghesellen overe ende in den name //

[fol. 41 recto]

van hemlieden ende van de goeden lieden vander zelver neeringhen // an deen zijde, ende meester Janne van Bochoute, deken vande meersenieren ende zine ghezwornen over hemlieden ende den goeden // lieden van den meerseniers ghemeelic an dander zijde. // Sprutende ende toecommende ute dien dat hem de vorseide Jan de Wispelere ende zijne ghezworne ghewellen dolerende ende // beclaghende waren, van dat eenighe meerseniers in groter // quetsen scaden ende achterdeele van hemlieden ende van haerlieden // neeringhen inbrocht hebben ende vercocht, ende daghlicx in bringhen // ende vercoepe groete quanteteyt ende menichte van zelveren // facelmente van diverschen maecsele gebruneert ende onghebruneert, // Ende daermede haren wincle ghemaect beede binnen huus // ende daer buten voer haerlieden veinstren. Ende intghelike met // dusinghen, paillen, doppen, collieren ketenen, nieubeslaghe // vrauwen gordele, ymanse cnoppen, exelen ende ringhen de // welke zij bi rechte niet doen en moghen noch sculdich en // zijn van doene ghemerct ende acusien dat haerlieden neeringhen // es hemlieden toebehoerende van doene, Ende niement el // heeschende ende versouckende in rechte an den upper deken // ende de dekene ghemeelike dat zij hemlieden daer // uppe dueghdelike voorsien willen van remedien, Ende // den vornoemde merseniers zulc ende in dien hebben dat zij hem // voert an verdraghen van ghelijken te doene waer up de // vornoemde deken ende ghezworne van den meerseniers verantwoerde // ende seiden dat vanden paeyse van den deken ende gezworne // vanden goudsmeden zij liede wel vermochten ende oec // ghepossesseert hebben langhe jaren zulke neeringhe te // doene. Ende soo wat goede zij ghecocht hebben in vrye maercten // ende binnen Ghend brocht dat zij datte vercocht hadden // ende moghen vercoepen als coeplieden van goude ende van // zelvere. Ende sonderlinghe hebben inbrocht besleghen Riemen // ende gordelen ende die veronghelt ende meersse, Ende dit wel ghepossesseert van sulken ende so langhen tijden dat // niement de contrarie en ghedinct Segghende mids desen //

[fol. 41 verso]

Dat zijt vermoghen ende sculdich zijn van doene met meer woorden // ende redeneringen, Waer jeghen de vorseide deken ende ghezworne van // den goudsmeden replicierden dat onredelike possessie hemlieden // niet sculdich en ware stade te doene, noch van wierden te sine, // up welc ghescil Jacop Sneevoet, overdeken vanden neeringhen, // ende de dekenen zijne ghesellen, ghemeenlike ghehoirt tghuent // dat partien an beenden zijden daer toe toeghen ende segghen wilden, // met gaders der informacie die temlieden waerts quam, omme // de bewarenesse van elcx rechte gheordineert ende ghewijst hebben, // ordineren ende wijsen dat van nu voirt an de meerseniers gheenen // toech maken en sullen met eenighen dusinghen, colieren, ketenen, // parllen, doppen noch gheenre tiere nieubeslach up hem selven, // noch dat vercoepen in gheenre manieren, maer waert dat // den vorseide meerseniers gheliefde in toecommenden tijden te doene // maken den goudsmeden binnen Ghend ende al nieuwers eenigheraeden // men beslach eist van gurdele ofte van riemen, dat

sullen zij // moghen doen maken ende upslaen up ledere ofte up webben // ende vercoepen daert hemlieden ghelieft sonder mesdoen, Ende elc goudsmet sal slaen zijn teeken an tvorseide werc dat hem de // meerseniers doen wercken. Item zullen de vornoemde meerseniers moghen // vercoepen alle manieren van inmansen, exeselen, cnoppen ende ringhen // hoeghedanich dat zij zijn, Ende zullen voert moghen vercoepen // ande riemen ende gurdele zulc als zise coepen binnen Ghend // of der buten, sonder yet daer toe te doene of te doen doene, // eist bruneren of andersins. Item so en zullen de vorseide meerseniers // eenighen toech moghen maken binnen haren huus of der buten met eenigen zelverinen facelmente maer daer af // doen naer dordinache van den voirgheboden van der munten // daer up gheleit ende ghemaect bi heere ende bi wette. Ende // immer altoes behouden den goudsmeden hare warderinghe // gheordineert bij heere ende wette naer tverclaers van haren // verboden, Ende hier mede partien an beende zijden wel vereffent // van al haren gheselle. Dit was alsdus ghedaen gheseit // ghetermineert ende ghewijst den derden dach in ougste int // jaer ons heeren, Als men screef dusentich iiij^{c} ende vichtiene. //
Aldus staet in den dekene bouc van den selve jare. //

[fol. 42 recto]

(1 augustus 1482)

qii //

Kenlic zij allen lieden dat Ghijselbrecht Vander Schuere als // dekin vander neeringhe vanden goudsmeden, Jacop van // Ludeke, Cornelis de Bonte ende Gillis Vylain zijne ghezwoorne // ghesellen, Ghesaemdelic commen zijn voor scepenen vander kuere in Ghend, kenden ende lijden dat zij over ende inden name // vander voorseide neeringhe wel ende redelic vercocht hebben // Lijsbetten Scoomans, weduwe van Gillis Van Turtelboeme, als vooght van Lievynen Van Turtelboeme harer dochtre, Ende ter zelver Lievynen behouf, de somme van twee ponden grooten // tsiaers erflijker losrenten, ende datte omme de somme van veertich // ponden grooten, die de voornoemde deken ter zelver neeringhen behouf // kent ghereet upgheheven ende ontfaen hebbende, ende sceldttere // der voornoemde coeperigghe wettelic af quyte, in versekertheden van welker renten de vornoemde deken ende ghezwoornen der // zelver cooperigghe ghetranspoorteert overghegeven ende // in handen ghestelt hebben een wettelic cierographie, ghepasseert // voor bailliu ende scepenen vanden heerscepe van Leeuwerghem, mencioen // makende van twintich scellingen grooten tsiaers erflic, die Jan // Vanden Moure Louiszone voortijts cochte jeghen Pietren Beys // filius Pieters, ende joncvrouwe Lijsbetten Caubraecx zijnen wive, besedt // up haren grond gheleghen onder de zelve heerlichede vallende // gheel telken Kerssavondt de bringhere vanden vorseide cyerographie // innere wesende vanden rente. Alzo de zelve cyerographie // in daten den xxi^{en} dach in laumaent anno lxij, bet int // langhe verclaert ende inhoudt welke twintich scellingen grooten // tserflic de voornoemde Jan Vanden Moure daer naer wettelic // upghedreghen ende overghegheven heeft der voornoemde neeringhe, // naer tinhouden eender wettelijke copie daer af ghepasseert // voor scepenen vande kuere den tweesten dach van ougste, // Anno vijf ende tzestich, int scependom her Roelants van // Wedergrate, her Olivier Tsgraven, ende haren ghesellen folio c // xix, die de vorseide dekin ende ghezwoornen der voornoemde coopers // ooc in handen ghegeven hebben. Voort meer hebben zij der // zelver coopers in verzekertheden als boven overghegheven //

[fol. 42 verso]

Eenen wettelijken chaertre ghepasseert voor meyer ende scepenen vande // heerscepe ende vierschare van Crombrugghe, ooc // ghewaghende van twintich scellingen grooten tsiaers erflic, die Jan // De Sorgheloose tandren tijde vercochte Daneele Claeus als // deken vande voornoemde neeringhe, ende ter zelver neeringhe behouf // vallende telken eersten daghe van maerte, besedt ende // versekert up diverssche parcheelen van gronde blijckende // bijden vorseide chaertre, sprekende vanden eersten daghe vander // zelver maent van maerte anno lxvi, Omme der voornoemde // coperigghe de vorseide twee ponden grooten tsiaers bij hare te haren // vorseide dochtre behouf, jeghen de voornoemde neeringhe ghecocht // metten voornoemde tween wettelike brieven te innene, upheffene ende ontfanc ter zelver harer dochtre vryen propren goede, haer // diet machtich makende ende de vorseide neeringhe onmachtich // toot der tijt dat men der zelver coopers of harer dochtre // vanden voornoemde neeringhe weghe, de vorseide somme van veertich // pond grooten principaels in vormen van lossinghen, metgaders // alder ghevallener rente ende verloopt tooten daghe vanden // zelver lossinghe, naer rate van tijde al in ganghelijken // ghelde betaelt ende overgheleyt zal hebben ofte emmeren deen // heelft te gaderen. Ende datte ghedaen zo werdt de vorseide // coopere of cause tervorseide rente hebbende ghehouden de vorseide brieve // die zoe nu te haerwaerts heeft, ofte den eenen wedre over // te ghevene deken ende ghezwoornen dan wesende ter vorseide // neeringhen behouf ende propren goede zonder eenighen delay. Emmer wel verstaende dat de deken vande vorseide neeringhe zo wanneer hij de lossinghe doen willen, zij al // of de heelt datte ghehouden werdt der voornoemde coopere of cause // ter vorseide rente hebbende, een alf jaer tijts te vooren te zegghene // ende te kennene te ghevene. Dit was ghedaen den eersten // dach van oughste int jaer xiiij^{c} twee ende tachtentich int scependom // mer Adriaens Vylaine, ruddere, her Jans vanden Abeele, ende // hueren gesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vander zelven jare (duplicatie) // folio xx viij°. //

[fol. 43 recto]

(18 Januari 1356)

Titele //

Kenlic zij allen lieden dat gheroupen ende gheboden es drie // sondaghe tallen kercken, naer costume ende usage vanden stede, // of yemen te zegghene hadde of calengierende ware an thuus // ende therve dat staet ende leecht in de Strijpsteghe, tusschen // Jans van Moeren an deene zijde ende Heinricke Vande Houte // an dander zijde, dat joncvrouwe Lijsbetten van West toebehoirde, dat // hij quame voer scepenen vander kuere in Ghend, ende daer zijne calaenge seide ende dade binnen welken Roupe niemen en quam // diere yet an calengierende was ofte te zegghene hadde ende // es leden zonder calaenge. Dit was ghedaen up den xviij dach // in laumaend int jaer ons heeren als men screef dusentich // drie honder zesse ende vichtich. //
Aldus staet in scepenen boux vanden zelven jare. //

(19 Januari 1356)

Titele //

Kenlic zij allen lieden dat commen es voor scepenen vander // keure in Ghend Goesin Mulaerde ende zijnen gesellen joncvrouwe // Lijsbette Van West, ser Michielz dochter, was de welke kende // ende verlijede dat zoe vercocht hadde wel ende Redenlike // der Janne Tac an de Scabrugghe, Thuus ende therve dat staet ende leecht in de Strijpsteghe, tusschen Jans van Meeren an deenen zijde, Ende Heinricke vanden Houte an dander zijde, // Ende dit omme eene zekere somme van ghelde vanden welken // hare de vorseide joncvrouwe Lijsbette hilt betaelt ende al ghenouch // ghedaen vander Janne vorseide. Ende de vorseide joncvrouwe Lijsbette // ghinc ute ende te buten van desen vorseide huus

ende huere ende waerps ende deder toe methande met alme ende met monde // al dat zoe sculdich es te doene omme hare tonthuusene // tonthervene ende tontgoedene vanden vorseide huus ende herve. // Ende der Jan vorseide wasser toe ghedaen ende der Inne ghehust // gehervet ende ghegoed als zijn ghecochte goed. // Ende joncvrouwe Lijsbette vorseide gheloefde als hier af den vorseide der Janne de // wettelike waersceep ende de vorseide der Jan beval hare de // waersceep weder als recht. Dit was ghedaen up den xviiij // dach in laumaend int jaer ons heeren al men screef dusentich // drie honder zesse ende vichtich. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven jare. //

[fol. 43 verso]

(23 januari 1369)

~~Z~~ //

Kenlic zij allen lieden dat Jan Tac, Joes zone, in de presencie // van scepenen vande kuere in Ghend, in scepenen camere // kende ende verlijede dat hij vercocht hadde wel ende redenlike // Lievine den Doecstekere, ten ambochte bouf vanden koijenen // scoemakers in de stede van Ghend, twalef scellinghe parisis tsiaers // eeuweliker ende erveliker renten, up tderdendeel vander erven ligghende in de Strijpstrate, daer een huus ende twee kameren // up staen toebehoerende Willemme den Otter, Ende dit omme eene zekere somme van ghelde vande welkere hem de vorseide Jan Tac hilt betaelt ende vergolden van Lievine den Doecstekere vorseide // in de name vanden ambachte vorseide, Ende te desen coepe ende // voerwaerden was an beeden zijden ghedaen al dat mer toe // sculdich was te doenen naer recht wet costume ende usage // vander stede. Dit was ghedaen up den xxiij dach in laumaend // int jaer ons heeren als men screef dusentich drie hondert neghene ende zestich, int scependom her Jans vanden Zickelen, // her Jans Maihuus, ende haren ghezellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven jare folio xv. //

(7 mei 1370)

Est //

Kenlic zij allen lieden dat Bernard De Viltmakere quam in // scepenen camere, kende ende lijde inde ghemeenen hoop van // scepenen vande kuere in Ghend, dat hij heeft vercocht wel ende redelike Gillise vanden Pitte, deken vanden coeyen scoemakers, // in Ghend sambochte bouf vorseide, al trecht vander erven die // hem verstarf van Lysbetten Bernaerds, Lievins Horneweders wijf, // was gheleghen in Doudeborch, daer Jan Heiman, ser Jan Heimans // zone, als nu behuust es tvorseide recht van erven rentende // xij schellingen vi dinaren parisis ervelike tsiaers omme eene sekere somme van // ghelde vanden welker hem de vorseide Bernaerd kende vermoet // betaelt ende al ghenouch daen van Gillise vorseide, ende naer // tonthuten tontherven ende tontgoeden van Bernaerde vorseide. // So was Gillis vorseide inden name van sinen ambochte vorscreven //

[fol. 44 recto]

ende sambochte bouf vorseide wetelike der toeghedaen der ingheerst // ende ghegoedt als in sambochts wettelic ghecocht ende wel betaelt goed. Ende daer was af belooft ende weder bevolen de wettelike waersceep naer de wet vanden poort. // Dit was ghedaen int scependom her Jans Borluuts, her // Gillis Ripeghegheersts ende harer gezellen den vij^{en} dach // van meye, Als men screef m ccc ende tseventich. //
Aldus staet in scepenenbouc vanden zelven // jare folio xxxv°. //

(12 maart 1460)

A //

Kenlic zij allen lieden dat Vincent Lutart commen es voor // scepenen vander kuere in Ghend, Ende ute dien dat hij jeghewoordelicx // heist doen anlegghen eene nieuwe cave up den voortvloer // van zijnen huus geheeten d'Werregaren up de Hoochpoort, // an de zijde ten huus waert gheheeten Den Boom, toebehoorende // Claeis Moeninc ende der joncvrouwe zijnen wive, ende dat hij // int maken ende upbringhen vander selver cave commen es // ende de cave haren stant hebben sal de breedde van eenen // halven coreele of daer ontremt, up ende over proper erve // van svoorseide Claeis hus, ende buten svoorseide Vincents recht // vanden ghemeenen muere daer beede de voorseide huusen // van ouds tijts up ghestaen hebben ende noch staen. So heeft de voorseide Vincent belooft gheconsenteert ende hem verbonden // over hem zijn hoir ende naercommeren die naermaelsbesitters // zijn zullen vanden voorseide huus gheheeten t'Werregaren, over tconsent ende ghedooch dat hem de voorseide Claeys ghedaen // heeft int ghuend dat voorseide es dat hij de gote ligghende // tusschen beede de voorseide huusen die omme dmaken ende // upbringhen vanden voorseide cave upghebroken es, wel ende //duechdelic neder sal doen maken ende repareren van loode, //

[fol. 44 verso]

Houtwerke, yser ende andersine also breet als zoe was ende // die also onderhouden ende dwater over de erven van zijnen // huus leeden teeuweliken daghen de breede vanden boeseme, // ende bevanghe van ziene voorseide cave eenen tillevoet breedt // an elke zijde vander selver cave voren, ende bachten also sonder // svoorseide Claeys of ziere naercommeren cost of last, heeft voorseide // belooft ende hem verbonden over hem ende over zijne naercommende // dat hij den slapere vanden selver cave die comt an ende up // svoorseide Claeis erve, ende dat van zijnen huus sal doen maken // ende eeuwlic onderhouden van allen reparacien ende werken // diere ancleven sullen moghen wel ende duegdelic ende // svoorseide Claeis dat an ende omtrent den voorseide slaper eenen // tillevoet verre, ende al sonder Claeys cost, waert ooc zo dat den muer van svoorseide Claeys hus of de cave dier upstaen // ten occoysoene oft bij den toedoene van svoorseide Vincents cave // schuerde argherde of eenighe qets of achterdeele name, // dat belooft de selve Vincent tzijnen ende ziere naercommers coste // Altijts te repareerne makene ende onderhoudene, wel ende // dueghedelic. Dit was ghedaen den xij^{sten} dach van maerte // int jaer xiiij^{c} ende tzestich int scependom her Jacops Van Ravenscoot, // her Pieter Beys, ende haren ghesellen. //
Aldus staet in scepenenbouc vanden selven // jaere folio lxvij°. //

(8 october 1387)

B //

Kenlic zij allen lieden dat eene effeninghe ende een acoordt // gheordineert ende ghemaect es bijder Fransoys Morale ende bijden erfscheeders van der stede van Ghend, dats te wetene // meester Pieter van Curtenberghe ende bij meester Gillyse // de Zuttre, tusschen Ghiselbrechts den Grutere an deen zijde, // ende Janne van Elverzele an dander zijde, alse van haren // husen ende steden staende up de Hoghe Poort twelke zij //
[fol. 45 recto]

ghedaen hebben ter goeder trouwen bi consente ende wille // van beede den partien, ende ditte alse van Jans stalle // vorseide, daer af dat de zijdmuer van den selven stalle vorseide // up de zide te Ghiselbrecht waert vorseide Ghiselbrechte gheel // toebehort inwelken muer noch in tac te Ghiselbrecht // waert, vernomt Jan van Elverzele vorseide ne gheene lucht // meer en mach maken

danre al nu es. Ende die moet vertrailget ende gheglaest zijn. Ende de stal sal bliven // staende also hij nu staet teeweliken daghen ende dwater // vallende in Ghiselbrechts hof vornoemt, Ende waert // dat Ghiselbrecht of sine nacommers husen wilden, so // mach hi varen anden vorseide muer ende der in. Ende dan // souden partien vorseide legghen eene gote ende die houden // ende beede met ghemeene coste also verre als de stal // gaet. Ende emmer de selve ghote watrende up Ghiselbrechts // zide vorseide, Ende over dese vryheden van den vorseide muere // ende van den waterganghe alsoe vorseide es, so sal Jan Van Elverzele gheven ende sine nacommers Ghiselbrechte vorseide // ende sinen nacommers tien schellinghen parisis tsiaers ervelic, // durende vallende telken Sente Bamesse. Dit was aldus // gheseit ende ghewijst up den viij^{sten} dach van octobre // int jaer ons heren als men screef m ccc zevene ende tachtentich. // Cyrographie. //

(28 Juli 1434)

C //

Kenlic zij allen lieden dat omme te voedene ende te // onderhoudene pays ruste minne ende vrienscepe onder // de goede liede van den ambochte van den goudsmeden, // Ende omme te bescuwene ende te belettene alle riguere // discorde ende gescille die onder de goede liede van // den vorseide ambocht risen toecommen ofte gescien mochten, //

[fol. 45 verso]

so hebben de goede liede van den vorseide ambachte eendrachtelike // gheordineert ghewillekuert ende gheconsenteert, dat van nu voortan // ne gheen van hemlieden ne sal moghen houden noch hebben eeneghe // forneysen of stavelien bachten in hare husen boven up cameren ofte // up zolders, omme heymelic daer up te werkene in eenegher manieren // Ende waert dat gement van den zelven ambachte de contrarie // dade, dat die daer mede verbueren zoude de boete van drie pond // parisis ende veertich daghe zijn ambachte alzo menich waernen // alsment bevonde. Ende zo wie bevonden worde achtre werkende // zonder foneys of stavelic zal ghehouden zijn in alzulke boete // als van ouden tiden in de zelve neeringhe gheuseert heeft // ghezijn. Ende omme dat de vorseide zaken zouden zijn ende bliven goed // vast ghestade ende wel ghehouden te eeuweliken daghen, So // zijn deken ghezwoorne ende de goede liede van den vorseide ambacht // ghemeenlic commen bij her Jacop den Zaghere, hueverdeken van // den neeringhen binnen der vorseide stede in desen tijd, ende bij // den dekenen ghemeenlic zijnen mede gesellen, ende hebben // met neereste ghebeden ende versocht dat hemlieden de vorseide // zaken zoude willen ghelieven te doen stellene ende registereren // in der dekenen ghemeen bouc, dwelke hemlieden gheconsenteert // was mids der bede ende consente voorschreven. Dit was ghedaen den xxviij^{sten} dach in hoymaent int yaer dusentich vierhondert ende xxxiiij, int hueverdekenscip voorscreven. //
Aldus staet in der dekenen ghemeenen bouc // vanden zelven jare. //

(9 maart 1444)

D //

Alze vander handelinghen bij vormen van ghedinghe gheweest // voor scepenen vander kuere in de stede van Ghend tusschen Janne // Wouters ende Boudin Boudins twee ghezwoorne vande neeringhe //

[fol. 46 recto]

vanden goudsmeden in de selve stede in desen tijt an deen zijde, // ende Symoen Lachengoen als dekin ende Woutre van Petitpont // den derden gheswoorne vanden voorseide neeringhe, metgaders // der meester ende ganster partien vande goeden lieden der zelver // neeringhe an dandre zijde. Sprutende ende toecommende ute // dien, dat de voorseide twee gheswoorne Anvrocht hadden scepenen // voornoemt dat orboer ende proffijt ware, dat niemene van nu // voortan vercoopen zoude eenich zelver weerc binnen deser // voorseide stede, het en ware gheteekent metten teekene vanden // meester diet vercochte ende metten teekene der zelver stede evenmere // dat doenlic ware. Item dat al tselver weerc datmen binnen deser stede maken soude weghende eene once of daer boven, // insghelijcx gheteekent worde metten zelven teekene eer ment // vercoopen soude, het ware gordelen of andre weerc. Item dat gheen goudsmet van deser voornoemde stede voort an eenich oudselvere // ghemaect buten deser stede verachieren, bruneren noch andersins // veranderen mochte omme te vercoopene, het en ware gheteekent // met zijnen teekene ende mette teekine van deser stede. Item // waer dat yement vande zelve neeringhe zulc zelverweerc // gecocht hadde dat hij dat voort vercoopen mochte over // oudselvere zonder yet daer toe doene van brunerne of // andersins. Daer up de voornoemde dekin ende de voornoemde derde gheswoorne // metgaders der meester ende ganster partie vander voornoemde neeringhen // deden verandworden dat tvoornoemde ambringhen ende voorstel was // eene vremde sake de welke up dat also gheschiede keeren // soude ter grooter blaeme ende verminderthe den van allen andren // goeden eerbaren notabelen gheprevilegierden steden zulke als // Parijs, Atrecht, Sent Omaers, Rijssele, Dornicke, Valenchine, // Luevene, Bruessele, Andwerpen, Mechline ende meer andre // wiens kuere ende waerderers also goet es als van deser voorseide // stede daer elc vanden selven steden der stede teekin ende // smeesters teekin upslaen, daer mede dat elc wel sculdich // es ghepaeyt te zine, ende hem te latene ghenoughen, Mids dat in elke stede de ghuene diet gewrocht ende ghemaect // heeft tzelve zelverweerc verandworden moet met zijnen //

[fol. 46 verso]

teekine, ooc zoude men van sulken steden haerlieden teekine // ute ende te niente doen ende up haerlieden werc doen slaen // teekin van deser selver stede ende vanden vremden meester // of wercman, of doble teekin daer up stellen, het ware // ondoenlic of ter groter scouffiericheden van den selven werke, // Ende de voorseide andre steden waren ghescepen van ghelijken // te doene up de werke van deser voorseider stede twelke // comende soude ter grooter confusie vanden zelver stede, die van // ouden tijden ter casen van dien in goeder ende paisiveler // fame ende renommee gheweest heeft. Ende waert ooc zo dat men // de werken van sulken goeden steden niet en mochte repareren // alsoot beoort, ende also men van ghelijken doet duergaende // in allen andren steden, So ware de coopmanscepen ende neeringhe // van deser zelver stede, Angaende den gronde ende zelverwerke // ghescepen ter destructie te commene ende tsachoen van nieuwen // zelverwerke zo hoghelic te dierne, dadt den goeden lieden // ghemeenlic van deser voorseide stede grotelic te laste commen // soude, mids welken ende meer anderen redenen ter materie // dienende daer toe ghenoopt de voornoemde dekin metten voorseide ghezwoorne, // ende andre van zijnre neeringhe met hem adioinct, hoopte ende // meende dat bij den tuge in al voorsien wesen soude, ende emmer // in zulker wijs dat de voorseide neeringhe onderhouden soude werden // in huere oude rechten possessie ende costumen, zonder eenighe nieuwicheden // voort ghevrocht te werdene met meer woorden daer toe // gheallegiert bij partien an beede zijden. So waest dat scepenen vande kuere voornomt ghehoort hebbende de voorseide handelinghen // termineerden ende wijsden den voornoemde dekin ende de goede liede // vanden voorseide neeringhe vanden goudsmeden ghemienlic te zijne ende te blivene in haerlieden oude passessie rechten vryheden ende // costumenn, Ende dat zij zullen moghen vercoopen zonder begrijp // alle maniere van selvere van wat steden het zij, Emmer bij // also dat dadt als goet zij als tgheent dat men maect // binnen deser voorseider stede, ende gheteekent zij met eenen teekine // van vryen steden. Daer dwaerden also goet es alst es van deser // selver stede. Behouden der waerderers ende andersins // de ordinantie ende moderacie onlancx gheordineert bij scepenen voornoemt //

[fol. 47 recto]

tusschen den voornoemde goudsmeden ende der neeringhe vanden // meerseniers blivende in viguere ende van weerden achtervolghende // der wettelike copie daer up ghemaect ende den verclaerst // van dien. Dit was ghedaen den ix^{sten} dach van maerte int // jaer xiiij^{c} ende xliiij, int scependom mer Claeis Triests, ruddere, // her Jan Goetghebuers ende hueren ghesellen. //
Aldus staet in scepenbouc vanden zelven // jare folio c xxi. //

(24 maart 1457)

E //

Scepenen vande kuere in Ghend utcommelic geinformeert // zijnde dat daghelicx groote frauden ghescien int vercoopen // van valsschen ende onduechdeliken gaude, zelvere, peerlen // ende ghesteenten dat binnen deser stede broht ende vercocht // werdt. Ende omme daer inne voorsien te werdene, hebben // metgaders den heere gheordineert ende ordineren bij desen // dat de waerderers daer toe ghestelt het zij een of meer, Alle manieren van valschen ende onduechdelijken weercke van // goude, zelvere, peerlen ende ghesteenten datmen binnen deser // stede vinden te toghe stellen of te coope bringhen sal, // anueerden zullen of sal te wat steden of plaetsen men // dat sal commen bevinden. Voort dat de ghene die zulc // onduechdelic werc bevonden ende gheaenuerdt sal hebben, // ghehouden sal zijn stappant tzelve weerc te bringhene // int ghemeen gheselscip vanden voorseide waerderers omme // duechdelike waerderinghe daer af te ghesciene ende // tzelve weerc te nienten ghedaen te werdene up dats //

[fol. 47 verso]

noot zij, Ende worde bij den voorseide warderers eenighen // twifel daer inne bevonden zo zullen zij in dat caes commen // bij heere ende wette omme daer innen voorsien te werdene // alsoot behoren sal. Dit was ghedaen den xxiiij^{en} dach in maerte int jaer xiiij^{c} zeven ende vijftich int scependom // her Pieter ser Symoens, her Pieter Beys, ende haren ghesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven jare // folio lxxviij. //

(2 Januari 1448)

F //

Scepenen vande kuere in Ghend ghehoort hebbende tanbringhen // vanden dekin ende waerderers vanden goudsmeden den groten // quetsen scaden ende achterdeele die zij zeiden, dat de inzetene // vander voorseide stede, inlancx zo meer ghescepen waren te // nemene bij der slapper waerdere die men dede vanden goude // ende zelve, dat men maecte huerbuerde ende vercochte // binnen der voorseide stede, toecommende omme dat binnen corten // tijden haerwaerts in zekere handelinghe ende ghedinghe gheweest // tusschen der voorseide neeringhe vanden goudsmeden an deen zijde, // Ende der neeringhe vanden meerseniers an dandre zijde, // Ghewijst hadde ghezijn dat de waerderers vande voorseide goudsmeden // niet en zouden moghen composeeren van eenighen mesure // anclevende der voorseide wardere, zonder daer over te roupene // heere ende wet, up de boete van vijftich pond parisis twelke te // zeer scerp was omme hemlieden ende ooc omme de goede lieden vanden // voorseide neeringhe, want redene niet en bewijsde dat zij // huere medeghesellen bringhen zouden in zulke groote boeten // omme divesien van twee of drie grooten. Ooc mede zo en betaemde // hemlieden met dat zij wroughers daer af zijn zouden ten proffijte // van heere ende wetten ende in verlastinghen van huers selfs medeghesellen //

[fol. 48 recto]

voorseide, biddende mids dien omme provisie ende voorzienichhede // ende datmen hemlieden consenteren wilde dat zij zonder begrijp // zouden moghen composeeren alleenlic onder tgheselscip vande voorseide // neeringhe vanden goudsmeden, van dies zij bijder voorseide waerdere // bevinden souden dat yement vande voorseide neeringhe jeghen // tinhouden ende de kuere van diere ghinghen daden ofte wrochten, // zonder daer over te moeten roupene de heere ende der wet, // consenteren bij vormen van ooghlukinghen omme tonderhouden // vanden voorseide waerdere ende ter bewaernessen vanden insetenen // vande voorseide stede. Dat de voorseide dekin ende waerderers vande goudsmeden zullen moghen van nu voort an composeren van // alsulken brueken, boeten, ende mesuren als vallen zullen onder // de goede lieden vande voorseide neeringhe vanden goudsmeden // zonder meer ter causen vande vorseide waerdere. Ende de selve composicie up heffen, innen ende ontfaen zonder daer over // te roupene den heere of der wet ende zonder ter causen van dien // te vallene in de voorseide boete van l pond parisis of andren begrijpe. // Behouden dien dat tverstaen van scepenen voornoemde es, dat men goede souffissante waerdere houden zal beede van goude ende // van zelvere, naer den uutwijsene vande voorseide kuere ende al thuend // daer ghebrec an wesen zal ende daer waerders niet sculdich // es te lijdene naer de zelve kuere, De voorseide waerderers ghehouden // zullen zijn ontwee ende in sticx te snidene al eist dat zij vander // mesdaet composeren ten fine dat niement daer bij bedroghen // en werde. Ende waert datmen de contraire bevonde, ende // hem eenich poorter of yement anders wiste te doleerne ende // beclaghene van eenighen onloveliken werke van goude of zelvere // dat ter waerdere leden ende gepasseert ware twelke niet zo // goet en ware als de voorseide kuere inhout ende verclaerst, So // zoude men dat ghebrec verhalen ende verrecken // anden voorseide deken ende waerderers diet gewaerdeert souden // hebben of anden meester diet ghewroht hadde. Ende boven // dien zouden de voorseide waerderers van hare neggligencien ghecought // werden in exemple andren van ghelijken te wachtene. Dit // was ghedaen den tweesten dach van Laumaent int jaer xiiij^{c} // achte ende veertich int scependom her Philips ser Sanders, her Pieter Sryken, ende hueren ghesellen. //
Aldus staet in scepenbouc vanden zelver jaere folio lxxv. //

[fol. 48 verso]

(22 augustus 1460)

G //

Scepenen vanden kuere in Ghend hebben gheordonneert ten // sijne dat de waerders vanden goudsmeden ende zelve binnen // deser stede onderhouden moghe werden naer den uutwijsene // vanden ordonnancie onlancx leden daer up gemaect, ende oec // dat de goede lieden daermede omme gaende te bet ghereedscepe // moghen hebben vanden waerders, ende te wetene den // gheassigneerden dach ende huere datmen de zelve waerdere // houden sal, dat de werderers diet nu zijn ende naermaels // wesen zullen van nu voort an huere waerders houden zullen // twee daghe in elke weke, te wetene swoensdaechs ende // tsaterdaechs ter tweester huere naer noene ende zo wie vanden // deken ende vijf waerderers die daer toe ghestelt zijn ende // werde, zullen in ghebreke ware ten vorseide daghen ende hueren // te commene ter plaetsen die daer toe geordineert sal werden // bij den zelven deken ende waerderers, gheven ende betalen sal // van elker reyse dat hij in ghebreke sal hebben gheweest // eenen grooten ten vordeele vanden zelven deken ende waerderers. // Dit was ghedaen den xxij^{en} dach van ougste int jaer // xiiij^{c} ende tzestich int scependom her Jacops van Ravescoot, // her Pieter Beys, ende haren ghesellen. //
Aldus staet in scepenbouc vande zelven jaere // folio xij. //

(27 oktober 1406)

H //

Wij ghebieden zeer dat men vormeer alle de hout colen // die men binnen Ghend bringht te venten met wagenen // up de plaetse an tscepenhuus ute sturte ende daer late // ligghen te venten tote drie huren naer der noenen // tswinterdaecs ende tote vijf hueren naer der noenen des // somerdaechs up de boete van drien ponden parisis ende de // colen verbuert. Dit was aldus ghedaen ende vergheleit //

[fol. 49 recto]

up den xxvij^{en} dach van octobre int jaer onsheeren xiiij^{c} ende // sesse int scependom her Pieter ser Symoens, her Jacops van den // Houtkerke, ende haren ghesellen. //

Aldus staet in scepenen bouc van den vorboden // van den selven jare //

(10 maart 1379)

I //

Kenlic zij allen lieden dat vanden handelinghen ende // ghedinghe dat was tusschen den goeden lieden deken // ende waerderen vanden zelversmeden die Janne den Valkeneere // hiesschen, van ses nappen die hij in zijnen wissel voren // hadde staende, te coepe drie pond parisis van elken sticke, mids dat zij niet geteekent waren alsoet behoert naer // de vorbode, ende oec drie pond parisis van dat hij hemlieden ontseide // cost ende last te helpen draghene an deen zide, ende Janne vorseide dies hem weerde segghende dat al waest dat zij // daer stonden hij en hadde niet ter venten ghestelt met woorden // meer die hyre toe seide an dandre zijde. Scepenen vander // kuere in Ghend gehoert al tgoent dat partien an beende ziden // toe teghen ende segghen wilden ghesien ooc ende gemerct // dat der wisseleren wisselen voren vry zijn omme alrande goed // der in te coepene tschelijcx ofte up de vrye maerct ware // wijsden naer al dats voor hemlieden // […] // van drien pond parisis // van elcken sticke als hem was gherekent over twee sticken // Ende voort in drie pond omme dat hij hemlieden ontseide cost // ende last te helpen dragene. Dit was aldus ghedaen den // x^{en} dach van marte, Alsmen screef m ccc tseventich ende negene, int scependom her Ghiselbrechts Gruters, her // Heinrix Yoens, ende haren ghezellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven jare folio xi°. //

[fol. 49 verso]

(8 mei 1480)

K //

Kenlic zij allen lieden dat her Jan Vanden Bundere, Als overdeken vanden Neeringhen up den tijt van nu binnen // deser stede van Ghend, Ende de dekenen ghemeenlic up // den zoldre, Oversien ende ghevisenteert Ter neerendste // beden ende versoucke van Jan de Peystre, Als deken vande neeringhe vanden goudsmeden, Goessin Vander Schuere // Josue Claus ende Adriaen Boudins zine ghezwoorne ghesellen, // sekere ordonanchien pointen ende articulen die zij // metgaders den goede lieden vande voorseide neeringhe ghemeenlic // bij eendrachteghen accorde gheordonneert ende ghemaect // hebben, Te dien hende dat alle differenten questien ende ghescillen die tusschen hemlieden onderlinghe, Ter causen van desen gespuudt zijn geweest, Of al noch rijsen ende spruiten mochten, Afgheleyt ende ghemendt zouden // moghen werden. Ende de zelve articulen omme paeys ende minne te voedene, Bij den dekenen gheapprobeert // ende gheconformeert te werdene, hebben de zelve //

ordonnanchien maer trelaes daer af ghedaen, Bij dekenen //ghezwoornen voornoemt, Ende meer andren notablen persoonen // vander zelver neeringhe gheapprobeert, gheconfirmeert // ende ghewillekuert, Omme die van nu voortan onderhouden // te werdene, Inde voorseide neeringhe vanden goudsmeden // zine ende blivene gestandich goed ende van weerden teeuweliken // dagen in deser voormen. Ten eersten dat niement vanden // voorseide neeringhe van nu voort an nu gheen twee muten // binnen Ghend uut stellen en zal in ne gheenre manieren // up de verbuerte van twintich scellinghen paresysen, deen // heelft ten proffijte vander voorseider neeringhe, Ende dandre heelft ten voordeele van deken ende ghezwoornen, Also menich waernen als men ter contrarie zal moghen bevinden. // Item jusghelijcx dat niement vander selver neeringhe // toogh maken sal buten zijnen huse met eenighe manieren // van goude, zelvere, peerlen, ghesteente of andren goede dat // der coopmanscepe vander neeringhe vanden goudsmeden toebehoorn //

[fol. 50 recto]

ende ancleven mach hij en zal afhouden toogh te makene // tzijnen huuse up den peyboom, bordessche of andrien middele, // up de peyne ende verbuerte van twintich schellynghen // paresysen deelende als vooren, also dicwille alst ghescien // zal. Item voort dat zo wat persone vander selver // neeringhe die ghelieven zal eenen leercnape an te // nemene eenen termin van vier jaren, Omme de zelve // neeringhe met hem te leerne, Ne zal binnen den tween // eersten jaerscharen gheenen andren leercnape an moghen // nemen voor de vulle twee jaeren gheexpireert zullen wesen, Al ghevielt zo dat de leercnapen binnen den termijnen van zijnen eersten twee jaeren hem absenteerde // ende zijnen meestere ontghinghe. Maer ghebuerdet zo dat yements leercnape der weerelt overlede, ende // aflivich worde binnen der leeringhe van zijnen eersten // twee jaeren dat als dan zijn meestere eenen andren // leercnape an nemen zal moghen zonder mesdoen of // mesgrijp. Ende zo wie andes hem vervoordert te doene, // zal verbueren also menich waernen als ment bevinden // sal, drie ponden paresysen zine neeringhe ooc laeten // veertich daghen tijts. Ende tannemen vanden leercnape // jeghen tinhouden van desen ghedaen ydele ende van onweerden, // Welcke ordonnanchie inder manieren voorscreven de // dekenen ghemeenlic in orcondscepen ende meerderen // verzekertheden gheaccordeert ende gheconsenteert hebben // te Registreerne van woorde te woorde inden bouc vanden ghemeenen dekenen, Te dien hende dat zij onderhouden ende gheachtervolght zoude moghen werden // teeuwelijken daghen. Dit was ghedaen den achtsten // dach van meye int jaer veertien hondert ende tachtentich // int overdekenscip her Jans vanden Bundre, ende den // ghemeenen dekenen zijnen mede gezellen. //
Aldus staet inden registre vande dekenen folio vii°. //

[fol. 50 verso]

(2 Augustus 1484)

L //

Philips van Oostrijck bider grave gods, // hertoge van Bourgoinguen, van Lotharingen, van // Brabant, van Limburch, van Lucemburch, // Grave van Vlaenderen, van Henegauwe, van Hollant, // van Zeelant ende van Namen, Marcgrave des helichs // Rijcx, heere van Vrieslant ende van Mechelen. Allen // den ghenen die dese jeghewordighe lettren zulen // zien of hooren lesen saluut. Uten dien dat ter kenesse // van dien van onsen bloede ende groten Rade commen es, // Bij vele clachten die de vremde cooplieden te diversschen // stonden ghedaen hebben ende noch daghelicx doen ende // bijsondere de goudsmeden vande drie hoofsteden ons lands // van Vlaenderen te wetene Ghend, Brugghe ende Ypre, vanden // grooten fraulden ende abusen diemen daghelicx oorbort // int maken ende wercken vande copere ende latoene, // dwelke men daghelicx vergult ende verzelvert ghelijc // scalen croesen, fonteinpotten, beslaghen ringhen, ketenen, // halsbanden ende andere manieren van wercken, groot // ende cleene, diemen vergouden ende verclueren mach, // Bijden welcken ende oec bij dien dat de goudsmeden werckende // binnen de finale steden gheen teekenen en stellen up

huerlieden // weerc. De insetene vanden voorseide onsen lande van Vlaenderen // groot ende cleene de vremde cooplieden ende andere // goede lieden daghelicx hanterende ende frequenterende binnen // den selven onsen lande hemlieden dickent grootelicx bedraghen // vinden ende noch meer zullen in toecommenden tijden ten grooten // quetse vanden ghemeenen orboren ende ter grooter ongenoucht // scade ende verdriete vander voorseide goudsmeden vanden voornoemde // drie hofsteden. Ten zij dat bij ons daer innen voorsien // worde de welke goudsmeden int exerceren van huerlieden // negociacie ende neeringhe anders niet en begheeren // dan alle rechtvaerdigheden te oorborene, zo zij ons // hebben gedaen vertoogen ende te kennen gheven. So eist dat omme hier ine oorborlic te voorsiene naer // dien dat de goudsmeden vande voorseide drie hoofsteden metgaders //

[fol. 51 recto]

de goudsmeden van onser stede van Rijsele ten scrivene ende // bevelinc van ons inde jeghewordichede van onse gheminde // ende getrauwe, De president ende lieden van onser camere // vanden rekeninghen te Rijsele, tsamen ghecommuniquiert // hebben up tghent dies voorseide es ende oec omme ghesaemden // hant te ramene ende te adviseerne een goet middele omme // de voorseide fraulden ende abuusen van nu voort an te scuwene, // twelke bij hemlieden also ghedaen es geweest. Wij bij advise ende deliberacie vanden voorseide van onsen bloede ende // grooten Rade bij ons wesende ende gesien bij hemlieden de // raminghe vanden voorseide goudsmeden van onse steden van // Ghend, Brugghe, Ypre ende Rijsele ende daer up gehadt // alder werc eerst tadvis vanden vorseide president ende lieden // van onser rekencamere te Rijsele hebben uut onser // hoocheit, auctoriteit ende princelicker moghentheyt // geordonneert ende ghestatuert. Ordonneren ende statueren // bij desen onsen lettren dat van nu voortan up tfait vanden // neeringhe vanden goudsmeden binnen onse voorseide steden // van Ghend, Burgghe, Ypre, Rijsel ende oex binnen onser // stede van Douay, ende generalic over al onsen voorseide lande // van Vlaenderen, Wel ende duechdelic onderhouden ende // geachtervolght zullen worden de pointen ende articlen // hier naervolgende. Inden eersten dat gheen goudsmeden // noch andre wie zij zijn van nu voortan binnen onsen // voorseide lande van Vlaenderen gheen weerc van copere of latoene // als cralen, croesen, fonteinpotten, beslaghen ringhen, ketenen, // halsbanden noch andere ghelijcke zaken vergulden noch // verzelveren en zullen dan alleenlic kerkelicke juweelen, // gesmeden ende getughen van paerden ende waghenen, // up de peyne van gheachterhaelt te zijne van valschede. // Oec ne zal niement binen onsen voorseide lande van Vlaenderen // moghen vercoopen dusdanick werck van latoene of copere, // vergult of verselvert, als vooren verclaerst es dan kerkelicke // juweelen, gesmeden ende ghetugen van peerden ende van waghenen, up de laste van twintich ponden parisis. Item // dat alle de goudsmeden ende werclieden vander selver neeringhe //

[fol. 51 verso]

binnen onsen voorseide steden ende lande van Vlaenderen van // nu voort an tgoud wercken zullen up neghentien karraten // een quind ende een quind te remedie ende dat alyeren met // zelvere ende met copere thuerlieden discretie ende goetdincken, // het zij daer inne doende meer zelvers dan copers of ter // contrarien meer copers dan zelvers naer dat weerck // begheren sal, Behouden dat tgout in hem hebben tguent // dat van rechtsweghe ende naer dies voorseidees behoort te // hebbene up peyne ende verbuerte in dien men de qontrarie // bevonde van drie pond parisis van elken sticke wercx, // also menic warf alst bevonden zal worden ende boven // dien dat twerck gebroken ende duersneden zal worden, // ende voort ghecorrigiert te zijne bijder wet vande plecke // daer de wercman wonachtich wesen zoude naer de // geleghenthede van den sticke ende qualiteit vanden mesdaet. // Item dat int werken vanden zelvere de voorseide goudsmeden // ende werklieden vander zelver neeringhe van nu voortan // werken zullen al Vlaendren duere up elleven penningen // achte greynen fijn zelvers, ende een greyn te remedie. // Ende omme dieswille dat tselve ons land van Vlaenderen // ommeset es van diverschen anderen landen daer ontrent // gheleghen, Inde welke men de maniere van werckene // boven verclaerst niet en usert noch en onderhoud, Wij hebben // voort gheordonneert ende ghestatuert ordonneren ende // statueren bij desen als boven, dat alle meerseniers juweelen, // tafeltiers, wisselaers

ende andere van wat state of condicie // dat zij zijn hemlieden gheneerende met juweelen van goude // of van zelvere hoedanich, dat die wesen moghen te coopene // of te vercoopene hem verdraghen van nu voortan buuten // onsen voorseide lande van Vlaenderen te bringhene of te vercoopene // eenighe nieuwe vaisselle of juweelen van zelvere of van // goude, het en zij dat die ghewrocht worden up den voet // ende inder manieren boven verclaerst twelke es tselvere // te elleven penninghen acht greyner ende een greyn te remedie // ende tgoud te neghentien karraten een quind ende een quind te // remedie zo boven gheseit es, ende dit up peine die te verbuerne // tonsen proffite ende anderssins ghecoriguert te zijne naer //

[fol. 52 recto]

de geleghentheyt vanden sticke uutghedaen alleenlic // inde vrye marcten diemen houdbinnen den selven onse // lande van Vlaenden ten welken alle cooplieden wie zij // zijn zullen moghen commen ende aldaer coopen ende vercoopen // alle maniere van baghen ende juweelen, het zij van goude // of van zelvere of andere, alzo hemlieden goetdinken sal, // ende ghelijc zij van ouden tijden ghedaen hebben. Item omme de voorseide fraulden ende abuusen te bet te moghen scuwen // ende de overtreders van onser voornoeme ordonnancie te moghen // kennen ende achterhalen, So hebben wij oec gheordonneert // ende ghestatuert, Ordonneren ende statueren als boven, dat // alle de goudsmeden ende andere personen hemlieden metter // zelver neeringhe gheneerende die wonachtich zijn // onder eenighe vanden voorseide vijf steden, te wetene Ghend, // Brugghe, Ypre, Rijsele ende Douay, het zij in besloten finalen // steden of dorpen binnen zes weken naer de publicacie van // desen up de peyne van drie pond parisis ghehouden werden // te commene ende hemlieden te betreckene bij den deken ende // ghezwoorne vanden voorseide neeringhe van diere vande voorseide // vijf steden daer onder dat zij ressorteren ende wonachtich zijn, ende aldaer te bringhene ende te latene onder hemlieden // elc zijn marck of teeken die zij hebben of annemen zullen // huerlieden namen ende toenamen, ende oec vanden stede of plecke daer zij wonende zijn. Ende dat zij hemlieden niet en // vervoorderen up andere marcken of teeken te wercene // dan up de gene die zij also overbringhen zulen up peynen // daer zij ter contrarien daden gheachterhaelt te zijne // van valschede, te verbuerne thuent dat zij onder andere // teekene of zonder huerlieden teekene ghewrocht zouden // hebben, ende voort ghecorrigeert te zijne naer de gheleghentheid // vander mesdaet. Item hebben oec voort gheordonneert // ende ordoneren dat de waerderers ghestelt in elc vande voorseide // steden omme de voorseide wercken te ziene ende te warderene // hemlieden daer inne wel ene ghetrauwelic quiten zullen // achervolghende den eed die zij te dien hende doen zullen //

[fol. 52 verso]

ende ghien weerck laten lijden het in zij zulc als boven // verclaerst es, Ende in dien dat zij ter contrarien daden // bij dissimulacien oft anderssine elc vanden voorseide waerderers // zal verbueren voer elc stic wercx drie pond parisis omme // deerste reise, ende indien dat meer ghebuerde zij zullen // boven de voorseide boete van die pond parsis ghecorrigeert // zijn ter discretie vanden wet vander plecke daert ghebueren // zal. Ende ten hende dat onse voorseide jeghewordighe // ordonnancien wel ende duechdelic onderhouden worde in alle // huere pointen ende articlen, zo zullen de deken ende ghezwoorne // vande goudsmeden vande voorseide vijf steden Ghend, Brugghe, Ypre, Rijsele ende Douay elc in de steden ende plecken wesende // onder huerlieden quartier ondersoucken moghen of int voorseide // werck eenighe fraulde of mesdaen ghecommiteert zal hebben // gheweest, omme de overterders van dien up datter eenighe // bevonden worden te doen pugnieren ende corrigieren bij den // wethouders ende officiers vanden plecken daer zij wonachtich // zullen zijn, wien wij de kennesse daer of ghelaten ende ghereservert hebben wel verstaende dat van alle de peynen boeten ende verbuerten die ter causen voorscreven // ghevallen ende gheschien zullen moghen, wij hebben ende // behouden zullen tonsen proffijte trechte derde, daer of // de principael oficier vande plecke daert ghebueren sal ghehouden // wert rekeninghe ende bewijs te doene daer ende alzoo tbehoort, // Tander derde ten proffijte vanden stede of plecke daert ghebueren // dat indien dat wij breedere gherecht zijn in ghelijcken boeten // te hebbene, het zij vanden tweedeelen of van al wij referneren, // in dat cas

tonswaert gerecht te blivene in elke plecke // naer den ouden costumen ende usagen ende also onse voorders // daer of ghebrinct hebben. Ontbinden daeromme ende bevelen // onser camere vanden rade in Vlaendren onsen gouverneur // van Rijsele, Douay ende Orchies, Onsen souverain bailliu van // Vlaenderen, Baillius van Ghend van Brugghe ende vanden vrijen //

[fol. 53 recto]

Van Ypre, ende alle andere onse baillius, justiecien, oficieren // ende ondersaten wient angaen oft annopen mach huere // stedehouderen ende elken bij sondere dat zij dese onse voorseide // lettren ter stond uut roupen publieren ende condighen of // doen uutroupen publieren ende condighen alomme ten plecken // daermen ghewoenlic es uutroupinghen ende publicacien te // doene. // Ende voort dat zij de voorseide onse ordonnancie strangelic // ende scerpelic onderhouden naer huere voorne ende inhoudene, Sonder // daer jeghen te doene noch yet te laten gheschien ter // contrarien in eenigher manieren want ons also ghelieft // In oorconden van desen zo hebben wij onsen zeghele hier an doen hanghen. Ghegeven in onse stede van Ghend // den tweeden dach van ougst int jaer ons heeren duust // vierhondert viere ende tachtentich. //

(27 Februari 1455)

M //

Uute dien dat groote dolinghe langhen tijden ghezijn hebben // binnen deser stede int warderen van goude zelvere ende ghesteenten die men ghewrocht ende vercocht heeft binnen // der zelver stede, Ten grooten quetse ende achterdeele vanden // ghemeenen insetenen der vorseide stede, welken quets ghescepen // ware noch meerder te werdene up datter niet inne // voorsien en worde alsoot behoorde. So eist dat scepenen vander kuere metgaders den bailliu van Ghend omme // daer inne te voorsiene ten meesten nutscepe vanden zelven // inzetenen, hebben up tweerken vanden goude, zelvere, // peerlen ende ghesteente, ende up de wardere van dien // ghemaect zekere ordinancien omme die van nu voort an // onderhouden te werdene binnen der zelver stede also hier // naer volcht. Eerst dat men van nu voort an gheen goud //

[fol. 53 verso]

Werken en zal binnen Ghend ten aller minsten prijze dat // het zal moghen wesen het en zij ghealyert van vier marken // fijn gouds den edewaertschen noble gherekent houdende // xxiij carate ende drie quarten van caraten, over sijn daer // up zullen zij moghen stellen een maerc up de vier marken // fijns ende de zelve maerc ghealyert duechdelic ende // redelic ende also van vier onssen fijns een onsse alois, ende // van vier Ingelschen fijns eenen Inghelschen aloys int // advenant up deboete van drie ponden parisis. Item dat men // van nu voor an Alle zelvere weercken zal houdende // elf penninghen ende zes greynen fijns, te verstane dat onder // den hamer comt ende ten drade ende zal wesen de remedie // twee greynen up tzelfve zelvere up de voorseide boete. Item // dat alle saudure van zelvere ten minsten // houden zal viii penninghe fijn ende saudure van goude // int advenant up de vorseide boete. Item omme ditte te // ondersoukene zo dadt onderhouden blive zo zijn gheordineert // vive persoonen ydonc omme daer af wardere te doene // bij haerlieden eeden telken als zijs versocht zullen zijn te // wetene Lodewijc Steemaer, Maerc Van Loe, Jan Dullaert, // Heinric Boudins ende Jan Van den Moure. Item ende want // van noode es dat de voorseide warderers te wezene de toecommende // jaerscare omme de goudsmeden meersenieren ende allen anderen // diet anden voornoemde vermaendere verzoucken zullen warderen // te doen gheschiene als van goude zelvere peerlen ende // ghesteenten, zo es gheordineert vermaendere daer af te // zine Jan Heinricx, cleerc van scepenen vande kuere voornoemde, ende // zo wie wardere wederseyt die sal verbueren also dicwijls // ende menich waernen alst gheschiede telker reyse iiij pond parisis, // ende voort staen ter correctie van scepenen.

Item zullen // de waerderers ghehouden zijn ten beveelne vanden vermaenre bij hem te commene omme ghereedscepe te doene den ghenen //

[fol. 54 recto]

dies verzouken zal up de boete van xx schellingen parisis. Item de // de (sic) warderers zullen ghehouden zijn al dweerc te // wardeerne dat de goudsmeden maken zullen dat men // van ouden tijde ghecostumeert es te wardeerne // ende dat teekenlic es daer af hebbende haren salaris alsoot // behoort. Item zullen de warderers up al dweerc dat zij warderen stellen twee teekene deen vanden stede weghe // ende dandre van haerlieden weghe omme dat zij in toecommenden // tijd bekennen souden wat zij ghewardeert hadden ende // als beede de teekene der up zijn zo sal de goudsmet // ter presence van hemlieden zijn teeken der bij slaen. Item // waert zo dat de vorseide warderers eenich goud of zelvere // wardeerden dat te manc vonden worde zo sullen zij // verbueren de boete van iij pond parisis up elc stic. Item // als van andren weerke datmen niet ghecostumeert // es te teekennene, dat sal de goudsmet teekenen met // zijnen teekene up dadt weecht v Inghelsche Trois // of der boven, ende wordt te cranc bevonden zo sal hij // ghelden de boete als boven. Item dat van nu voort an // niement wie hij zij eenich goud of zelvere ter vente // en stelle ofte vercoope, het en houde de kuere ende het // en zij geteekent als boven, behouden den vryen maercten // daer costume af es dat tselvere datmen inde vrye // maercten voortstelt zijn teeken hebbe vander stede // daert ghemaect es up de boete van iii pond parisis. Item datmen // alle bruuthoeden diemen van nu voort an maken sal moeten // houden kuere ende lovelic ghemaect werden, ende die nu gemaect // zijn die salmen taperen up eenen redeliken prijs omme waert // bij also dat zij vervremt worden, daer zij verhuert waren // datmen weten mach waer mede dat men ontstaen sal. // Item salmen van nu voort an nemen van elken sticke // te teekenen ii miten ende van eener dosine lepelen viij miten. Item dat alle de ghene ende een yeghelic die wynckel // houden ende de coopmanscepe doen van gaude, zelvere, peerlen, //

[fol. 54 verso]

ende ghesteente antierende zijn ende antieren zullen // ghehouden zullen zijn tgoud, zelvers, peerlen ende ghesteenten // bij hemlieden ghecocht voort te stellene ter vente drie // openbare maerct daghen naer dat zijt ghecocht zullen // hebben up de boete van xl parisis ende voort up de correctie // van scepenen. Alle de voorseiden boeten gaende in drien deen // derde den heere dander derde der stede ende tderde derde den // warderers. Ende alle de ghene de coopmanscepe van // goude, zelvere, peerlen ende ghesteente met dies daer ancleeft // antierende die eenich goed daer af onder hemlieden hebben // twelke beieghent den boven screven voorgheboden, ende daer // af dat zij hemlieden der wardere niet en ghegtroesten dat // zij hemlieden daer af zuveren onthier ende de Brugghe maerct // eerstcommende, omme van dan voort gheuzeert te werdene // vanden teekene ende wardere boven verclaert. Ende mids // desen alle oude ordinancien voorgheboden wettelike copie // ende andre te wesene ydele ende te menten dit voorghebot // was aldus ghedaen ende ute gheleyt den xxvii^{sten} dach // van sporcle int jaer xiiij^{c} vive ende vijftich int scependom // Mer Gillis Haghelyncx, ruddere, her Pieter Hueriblocx, ende // haren gesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven // jaere folio xi°. //

[fol. 55 recto]

(1338)

N //

Ute ghegeven tsondaghes voer Alle Heleghen dach // int jaer m ccc xxxviij int scependom ser Jans Speliaerts // ende ziere ghezellen. Teerst dat alle goudsmeden werken // van goude naer de touche van Parijs ende dat zij werken // van zelvere up viere penningen Ingelsche de maerc up de // mesdaet van iii pond parisis ende tweerc ontwee te slane. // Item al doude werc dat alsoe goed es als doude Inghelsche // penninghe ute Inghelant dat men te venten set, eist // onder wiselaren ofte onder goudsmeden oft onder wat // lieden dat het zij, dat men dat teeknen sal metten teekine // van der stede. Ende soe wie dit te venten sette sonder teekin van der stede verbuerde iii pond parisis. Item alrande // goudtwerc dat niet so goet en es als doude Inghelsche // penninc ute Ingheland dat sal men breken ende te vente // doen bi den waerderers. Item datmen al twerc datmen // binnen Ghend voertmeer werken sal teekenen sal metten // waerderers teekne, Ende niet de venten setten voer dat // ghewaerdeert zij ende gheteekent bi den warderers up de // mesdaet iii pond parisis. Item so wat werke van goude of van selvere dat men vonde valsch bi eeneghen engiene ende // dat men te venten ofte te coepe brinct binnen Ghend waer // dat ghemaect zij dat werc es verbuerd ende dat sal men // slaen ontwee bij den waerderers ende de ghene daert onder- // vonden wert sal gheauden zijn in de mesdaet van x pond parisis. // Item dat niemene en zaudere met tenne up de mesdaet van xx schellinge parisis. Item dat niemen gheene // ongherechteghe steene ne sette in goude bij gheenen // engiene up de mesdaet van iij pond parisis. Item dat niemen // gheene gherechte steene sette in laeytoent upt de mesdaet // van xx schellingen parisis. Item dat ne gheen goudsmet en werke // up vigelie avende of saterdage avonde bij keersen // noch zondaechs ne mesdaechs up de boete van xx schellingen parisis. Item so waer dat men valsch weerc maect of //

[fol. 55 verso]

vint eist in goudsmeets camere of waer dat te venten zij // binnen Ghend, soe wies dat het ware dat die meester // ware in die boet van x pond parisis. Ende diet maecte in // de boete van x pond parisis ende tgoet verbuert. Item dat niemene nieu werc vercoepen en mach binnen den huus // noch buten huus leveren no tsine no andre liedere liedere hen // ware of binnen der stede ghemaect ware, Ende en ware // gheteekent met eenen teekine dat de waerderers kennen // mochten wiet ghemaect hadde. Ende dat teekin ant werc // te settene eermen der stede teekin an setten zoude. So // dat niemen loechenen mochte wiet ghemaeckt hadde // up de mesdaet van x pond parisis. Item dat alle de ghene // die hem gheneeren willen met selveren facelmenten // eist and eist nieuwe up de maerct ofte in so wat steden // dat het zij binnen Ghend, zullen voert an helpen draghen // den cost van den voorseide ambachte zijt van ervaerden of van // so wat costen dat tghemeene ambocht heft te doene, eist // metten heere van den lande metter wet ende metter ghemee- // ner poert. Ende die heir jeghen dade ware in de mesdaet // van iij pond parisis. Item so wat manne die ghevryet es int // voorseide ambocht ende uuten der steden trect in andren steden // omme zijn ambocht te doene ende daer naer weder in de // poert comt omme zijn ambocht te doene dat hij sal helpen // draghen alle die costen die tambocht ghedaen heeft binnen // der tijt dat hij uter poert gheweest heeft en si dat hij // redelike noetsake toghen mach dat hij de poert rumen // moeste. Item so wanneer dat deen den andren vorwaerde // gheloest waer af dat het zij zijt van sculde of van werkene // ende eenich ghebrec daer in ware so zullen de warderers // hebben macht den ghenen zijn ambocht te verbiedene up // de boete van xx schellingen parisis. Ende niet zijn ambocht te doene // voor ter tijd dat hij ghemoedt sal hebben ende ghenouch ghedaen // van den beloven voorseide of van der scult. Item dat niement // foerge houden ne mach van nu voorwaert hine gheve // ten profite van den ambochte vorseide twee maerc selvers //

[fol. 56 recto]

Item dat gheen leerlinc tambacht leeren ne mach de meester, // hij en moete ten profite van den ambocte gheven twee // maerc zelvers. Item wat gautsmede die zijnen kinde // leeren wille tvorseide ambocht moet gheven ten profite // van den ambachte v schellingen parisis. Item wat manne die // teekenen dade eist oud eist nieuwe sal gheven van elken // teekine eenen parisis. Ende van eendre dosyne lepelen iiij dinaren parisis // den waerderers. Item so wie die mesdaen sal hebben ende // bevonden werd met valscheden ofte met diesten dat hij // nemermeer zijn ambocht binnen Ghend doen ne mach voer // meestren noch voer andren man noch met hem zelven // in negheere manieren. Item so wat cnapen die binnen // comt ende goet cnape es mach voer meesters wercken. Item // so welken tijde dat de ghezwornen van den ambochte // tambacht te gader onbieden diere niet en qame verbuerde // xij dinaren parisis hij ne hadde noetsake van ziecheden of dat // hij in de poert niet ne war. Item so sal men van jare // te jare kiesen bijden voerseide ambochte waerderers ende so // wat manne die den waerderers leelichede seide of dade, // Ende voert up scepenen segghen. Ende van allen desen voerseide boeten sal de heere heffen terderdeel, Ende tvoerseide ambocht // terdendeel omme tprofijt van den ambachte mede te doene. // Ende alle dese vorseide pointen so begheeren vorseide ambocht // te handene altoes int verbetren van hun heeren des // ghelijke staet in scepenen bouc van den voerboden van den selven jaere //

[fol. 56 verso]

(13 mei 1455)

O //

Omme gheremedyert beledt ende wederleyt te werdene // de groete orribele onmenschelike ende onnatuerlike quade // exempelen, spelen, tuuschernien ende andre doodelike // sonden die openbaerlic costumelic langhe ende over vele // jaren gheregueert hebben onder de insetene van deser stede // van Ghent ter groeter destructien ende verdommenessen van // haerlieder ziele ghelijc te brokene vierten quade onkerstelike // eeden dobbel spelen, verkeeren, queken, rynghelen, keghelen, // prentte deussen ruffelen, quaerten ende andre ongheorloofde // spelen ende thuusschernien, so eist dat scepenen van beede // den bancken midsgaders beede den dekenen in ontlastynghen // haerlieder concsciencie ende in quitynghe haerlieder eede // ter heeren van gode van hemelrike der glorien ser maeght // Marien ende al den hemelschen gheselscepe om den // ghemeenen welvaert van den insetene van deser voorseide stede van Ghent, Ende ooc om te eviteerne ende te scuwene // die plaghen die ons ons lieve heere God in wraken van // dusdanighen quade onkerstelike sonden meer toe senden // mochte gheordineert ende ghemaect hebben, om van nu // voort an teeuweliken daghen wel ende dueghdelic onderhouden // ende uutcommende te werdene onder de selve insetene alsulke // ordinancie ende over eedraghen als hier naer upt // curte verclaerst staet. Eerst dat men van nu voort // an achtervolthende den utwijsene van allen onghetideghen weercken // alle de sondaghen, vighelie daghen, ons liefs heeren dagen, // onser liever Vrouwen daghen ende alle apostelen daghen. // Ende dat men up de selve daghen roepen no vercoepen // en sal noch eeneghen tooch van wynckels maken binnen // der voorseide stede elc diere inne bevonden wertup de verbuerte van twintich scellinghen parisis also dickent // ende menich waerf alst gheschiede. Item dat men van // nu voort an binnen der selver stede niet meer dobbelen // verkeeren, queken, rynghelen, keghelen, prentte deusen // rufelen, quaerten noch eeneghe andre ongheorloofde //

[fol. 57 recto]

Spelen of thuusschernien antieren sal, up de verbuerte // van xx schellingen parisis elken te verbuerne diere inne // bevonden wert also dickent ende menich waers alst // ter kennessen comt. Item dat achtervolghende de // x gheboden niement van nu voort an orribele onnatuerlic noch onkerstelic en zweere noch de // name ons liefs Heeren of zine uitter passie ende pine // in ydellyden ende vermonde, up de verbuerte van tween // grooten also dickent ende menich waers alst gheschiede // ende ment bevint. Ende omme de vooren // ghenoopte orribele onkerstelike sonden quaetheden // ende thuusschernien wel ondersocht ghecorrengiert // ende ghepuniert te werdene onder de ghemeene // insetene van deser voorseide stede alst ghevalt. So eist gheordineert dat elkc deken ende gezwoornen van sinen Ambachte binnen deser stede hier af zijn zullen // jugen inners ondersouckers ende correngiers elc in zijn // ambacht. Ende waert datter yement in eenich ambacht // jeghen opposeerde ende hem upstelde bij riguere overhoericheden // of andersins dat sal men draghen ende bestrecken voor // den overdeken van den neeringhen up den soldre om // bij hem midsgaders den dekenen zijne mede ghezellen // ghemeenlic berecht te zijne. Ende daer up gheordineert // te werdene also daer toe in rechte dineen ende // behoeren sal. Dit was aldus gheordineert ute // ghegeven ende ghedaen bij scepenen van beede den // bancken ende beede de dekenen den xiij^{sten} dach // van meye in tjaer xiiij^{c} vive ende vijftich. Int scependom her Pieters ser Symoens her Jacops Van // Ravenscoot ende haren ghesellen scepenen vande kuere. // Ende int scependom her Clays Vanden Sickelen, her Jans // Van Liederkerke, ende haren ghesellen scepenen van // ghedeele int overdekenscip her Philips Wiericx. Ende // int dekenscip vanden weverien, Lievin dWyngelants. //
Aldus staet in den dekenen bouc vanden zelve jaere. //

[fol. 57 verso]

(1 Juni 1488)

P //

Allen den ghenen die dese presente lettren zullen // zien oft horen lesen wij voorscepenen, burgmeester, vooght, // scepenen, raden, tresoriers, Ghecommitterde hooftmannen // vanden poorterie, dekenen vande ambacten ende neeringhen // ende al tghemeene vanden steden Ghend, Brugghe, ende Ypre // tsamen representerende de drie leden vanden lande ende // graefscepe van Vlaendren, over ende inden name van onslieden // ende den ghemeenen insetenen vanden zelven lande, // Saluut doen te wetene dat omme met alder neerendsticheden // te wederstaene de stranghe ende scarpe orloghe die de // keyser zonder eeneghe cause of redene nu doet den // lande van Vlaendren daer innen bringhende groete // menichte van Duytsschen ende andere vreemde volc te voet // ende te perde die al re inghenomen hebben de steden // van Dendermonde, Aelst, ende Nieneve ende in meeringhen // zijn voort te terdene int zelve land ende dat gheheel ende // al te verdervene ende te nienten te bringhene bij brande // ende anderssins up dat zij connen. Ende dit boven niet jeghenstaende // ende inbrekende zekeren paeys onlancx ghemaect bij den // zelven van Vlaendren metten coninc vanden Romeynen // zijnen zone solempnelic gezwooren, Ons grootelicx van // noode es te hebbene ende te finierne eene grote somme // van penninghen up tgheheel land van Vlaendren, Ende // overmids dat wij gheenen beteren noch haestereghen // middele en hebben connen ghevinden omme penninghen // te finerne dan bij vercopinghen van erflicke losrente, // te lossene telken penninc om twalef penninghen. Ende // dat wij octroy vercregen hebben van onzen harden // gheduchtren heere ende natuerlicken prince den hertoghe // Philips up ons ende theheel land van Vlaendren te // moghen vercoepene alzo vele erflicke losrente den // penninc twalefve als omme te furneerne de somme // van drie hondert duust croonen alst blijct bij den tenuere // vanden zelven octorye hier inne geincorporeert van // worde te worde alzo hier naer volght . Philips //

[fol. 58 recto]

bij der gracie Gods, eertsertoghe van Oostrijcke, hertoghe // van Bourgoinguen, van Lotharingen, van Brabant, van Lembourg, // van Luxembourg ende van Gheldre, Grave van Vlaendren, van Henegauwe, van Holland, van Zeeland, van Namen // ende van Zuytphen, Mercgrave des helichs Rijcx, heere // van Vriesland ende van Mechelen. Allen den ghenen die // dese presente lettren zullen zien oft horen lesen saluut, // voorscepene, burgmeesters, vooght, scepenen, raden, ende al tghemeene van onzen steden Ghend, Brugghe, ende Ypre tsamen, Representerende de drie leden van desen // onsen lande van Vlaendren. Over ende inden name van // hemlieden ende den ghemeenen insetenen vande zelven // lande ons in octmoedicheden vertooght hebben dat // omme tbeschud ende bewaernesse van onsen voorseide lande // ende graeffscepe van Vlaendren dat nu ter tijt zeere // gheoppresseert ende overlast es bijden volke van orloghen // boven paeyse ende noch meer ghescepen es te werdene // ter destinctie ende desolatie van onzen voorseide lande van Vlaendren ende van onzen ondersaten van dien vannode es // te hebben ende te onderhaudene een groot ghedeel volcx // van wapenen, twelke niet ghezijn en van zonder penninghen te hebbene, Omme de welke te vindene ende te ghecreghene // ne weten gheenen anderen middele dan bij vercoopinghen // van renten ten prijse vanden penninc twalefve te // lossene als zijs best van staden wesen zullen, toter somme // van drie hondert dust croonen ende daer innen te verbindene // hemlieden alle tsamen, alle de assysen, renten, erfachticheden // ende andere incommende goeden vanden voornoemde drie steden, // ende allen anderen steden vande lande ende graefscepe van Vlaenderen // de poorters vande zelven steden ende insetene vanden lande // voornoemt ende huere goedinghen, waer die gheleghen of // bevonden zullen wesen ne gheene ute ghesteken. Ende // het zo zij dat de voornoemde exposanten naer huere previlegien // ende vrijheden, omme de welvaert van ons ende van desen onsen // voorseide lande, hemlieden ende de poorters ende insetene vanden // zelven steden ende lande zouden moghen belasten alzo //

[fol. 58 verso]

zij zegghen nochtans in dese instancie zij en zoudent niet // willen doen zonder onsen orlof ende expret octroy daer toe // eerst te hebbene ons zeere meerendstelic daer omme biddende // ende versouckende. So eist dat wij de zaken voorscreven // overghemerct ende ooc din haerblijckenden nood de jouste // ende goede ghetrauwicheyt die ons de voorseide exposanten // doen, omme de bewaernesse van onsen lande ende heerlicheden // die zij gheerne in payse sellen zouden, Wij bij advise ende deliberacie van die van onzen bloede ende grooten // rade gheordonneert omme de expedicie vanden affairen // van onsen lande ende graefscepe van Vlaendren voorscreven, // den zelven exposanten hebben gheconsenteert ende // gheoctroyert consenteren ende octoryeren hemlieden orlof // ghevende bij desen onsen kennen, dat zij de ghemeene poorters // ende insetenen vander voornoemde drie steden Ghend, Brugghe ende // Ypre ende andere vanden lande van Vlaenderen huerlieder, // ende de incommende goeden vanden zelven steden eenwaerf // lasten moghen toter voorseide somme van drie honder duust // croonen ten prijsen van acht ende veertich grooten onzer // Vlaemsscher munte tstic. Ende omme die te vercrighene // te moghen vercoepene rente te lossene den peninc // twalefve ende daer boven ende met daer onder ende daer inne // te belastene de voornoemde poorters ende insetene vande voorseide steden ende lande van Vlaendren ende alle de incommende // goeden van dien ende elx overandre met behoorlicke brieven // obligaeren ende besegheltheden ter bewaernesse dancke // ende bersekertheden vanden copers. Ende ooc dat de exposanten // de voorseide somme van drie hondert duust croonen ende tverloop // van diere zullen moghen innen heffen ende ontfaen up ende // over al tghemeene land van Vlaendren bij pointinghen // ende ommestellinghen up tzelve land te daghen vanden // paeyementen ende anderssint al tsamen oft in partien // naer huere discrecien tallen tijden dat hemlieden dat // expedient ende orbuer duicken zal ende dat zij daer toe // zullen willen of moghen verstaen ter ontlastinghe ende //

[fol. 59 recto]

meesten verbuere vanden zelven onzen lande, zonder // dan daer omme van ons te hebbene andere lettren van // octroye of consente dan dese jeghewordeghe. Behauden de // voorseide lossinghe ende wel verstaende dat de meeste // menichte vanden poorters vande voorseide drie steden // Ghend, Brugghe, ende Ypre in tghuent dies voorseide es // consenteren zullen ende ooc dat de voorseide somme van drie // hondert duust croonen beleyt ende gheemployert worde // ter bewaernesse ende beschudde van onsen voorseide lande // ende niewers el daer af de voorseide exposanten ghehouden // werden goede rekeninghe ende bewijs te doene ten tijde // daer ende alzoot behooren zal, Ontbieden daer omme ende // bevelen onzen gheminden ende ghetrauwen president ende // lieden van onzer camere vanden rade in Vlaendren, president // ende lieden van onzer rekeninghe te Rijssele, Baillius // van Ghend, Brugghe ende Ypre voorscreven, ende alle andere // onze justicieren, officieren, ende ondersaten die angaen // mach dat zij de voornoemde exposanten van desen onsen // jeghewordeghen octroye ende consente ghelijc ende inder // manieren dat voorcreven octroye ende consente ghelijc ende inder // manieren dat voorcreven staet doen laten ende ghedoghen // rustelic ende vredelic ghebruuken ende useren, cesserende // alle wedersegghen ter contrarien want dus zo belieft // in kennessen van desen zo hebben wij den zeghele van onser // camere vanden rade in Vlaendren haer an doen hanghen // inde abscencie vanden onzen. Ghegeven in onze stede van // Ghend, den eersten dach van wedemaent int jaer ons // eeren duust vierhonder acht ende tachtentich, Alene // gheteekent bij minnen heere den Eertshertoghe in // zijnen Raed, daer mer Philips van Cleven, de heere van Reesseghem, // de president van Vlaendere ende andere waeren De Beere. // So eist dat wij bij rade advyse ende over eendraghene // van elc anderen vercocht hebben ende vercopen bij desen // wel ende ghetrauwelic onzen gheminden Cornelis De // Bonte als deken vande neeringhe vanden goudsmeden //

[fol. 59 verso]

binnen Ghend ende ter zelver neeringhe behouf de somme // van twee ponden grooten tsiaers erflicke rente Vlaemsscher // munte zulke als onze voorseide gheducht heere of zijne // nacommers zullen doen ontfaen van hueren renten ende // domeynen in Vlaendren. Ende dit omme de somme van viere // ende twintch ponden grooten ghelijcer mundte die wij vanden // zelven Cornelis als deken vande voorseide neeringhe kennen // ontfaen hebbende. Welke twee ponden grooten tsiaers erflicke // Rente wij beloeft hebben ende beloven bij onzer trauwen // ende eere te betaelne, vulcommelic ende wel den der voorseide neeringhe vanden goudsmeden of den ghenen die cause // macht of updracht daer toe hebben zal bringhere deser // lettre of vidimus daer af onder zeghele autentiycq ten tween // payementen in elc jaer. Te wetene deen helft onder // deerste payment den eersten dach van decembre eerstcommende // in dit jaer acht ende tachtentich, ende dander heelft over // dander payment den eersten dach van wedemaent int // jaer neghene ende tachtentich daer naer volghende, ende // alzo voort telken eersten daghen van decembre ende wedemaent // achtervolghende oft emmer binnen vijftien daghen naer // elc payement onbegrepen bij alzo dat wijs of de ghene // die daer toe van onzen weghe ghestelt zullen wesen versocht // worden alzoot behoort in eenich vanden vornoemde drie steden // Ghend, Brugghe, oft Ypre ter gheliefte vande voorseide neeringhe. // Ende ebben hier toe verbonden ende verbinden ons allen // tsamen ende elc over al alle de assysen, renten ende andere goet // toebehoorende den zelven drie steden ende andere steden ende // plecken onder ons resorterende negheene uteghesteken, // ende ooc de goedinghen van ons ende onze nacommers, ende // de goedinghen zijn of bevonden zullen werden an deszijde // ghuenzijde vander zee of sbeerchs. De welke assysen // renten ende goedinghen wij stellen ende habandonneren ter // heerlicker executien van allen heeren rechters jugen ende // wetten gheestelic ende weerlic omme bij arreste van onzen //

[fol. 60 recto]

persoonen ende goedinghen voorscreven ons ende onze naercommers // te bewinghene ter betalinghe vanden achterstellen vande // voorseide rente met allen de consten bijder neeringhe oft // andere van huere actie hebbende uutgheleyt ende ghedaen. // Ende boven dien hebben wij gheconsenteert ende consenteren // bij desen evenverre dat wij in ghebreke waeren eenich // payement te betaelne naer tversouc ende sommacie ghedaen // ghlijc vooren, Dat dan de voornoemde neeringhe de // bringhere des briefs of vidimus daer af autentycq ten laste ende coste van ons ende onze nacommers zal moghen // vertheeren, te wat plaetsen hem ghelieven sal, viere // grooten der voorseide mundte sdaechs van elken ponden grooten // dat men verachtert wesen zoude, toot ghevallen payment // of payementen betaelt zouden wesen. Elke theere // up dat zo gheviele, Wij als nu kennen sculdich zijnde ghelijc den principaler rente voort hebben wij huer // gheconsenteert, dat zoe oft de bringhere sbriefs bij // ghebreke van payemente zal moghen gheven in ghiften zo wat heeren huer ghelieven sal, gheestelic // of weerlic, den vijf^{sten} penninc van dies wij verachtert // zouden wesen omme ons ende onze nacommers te bet te // bedwinghene ter betalinghen vande voorseide achterstellen // costen, ende ooc vande voorseide ghiften zonder de zelve // achterstellen yet te verminderene, Ende hebben // gheremerciert ende remerchieren als te desen van allen // gracien, uutsetten ende respijten die wij zouden moghen // impetieren van onzen Heleghen Vadere den Paus, // vanden Coninc van Vranckerijcke, onsen souverainen // heere, van onsen voorseide harden gheduchten heere ende prince // oft van zijnen nacommers oft van zo wat anderen heeren // dadt waere gheestelic of weerlic uut causen van // eeneghen lasten ons overcomende als van orloghen, // cruusvaerden, hervaerden of anderen van allen previlegien, // gheimpetreert of tinpetrerne van costumen, subtijlheden, // cantelen of behendicheden ende exceptien als dat wij //

[fol. 60 verso]

de penninc niet ontfangen en hebben noch bekeert en zijn // in tghuent dies voorseide es van dat wij bedroghen zouden // zijn boven der heelft, ende voort van allen anderen bescudden // die ons te baten ende der neeringhe of bringhere sbriefs // tontstaden ende in prejudicien commen mochten ende zonderlinghe // den rechte dat zeeght dat ghemeene renunciatie met // en doghe behauden dien ende wel verstaende dat wij // oft onze nacommers de vorseide rente van twee ponden // grooten tsiaers erflic zullen moghen lossen, quyten ende // afcoopen tallen tijden alst ons oft onzen nacommers ghelieven // zal, mids wederghevende ende betalende voor elc pond // grooten erflic twalef pond grooten eenswechdraghende ende // tverloop naer rate van tijde in zulken ghelde als dan // ghemeenlic loop hebben sal binnen Vlaendren. Ende waert // dat dese lettre bij brande oft anderen meskiene bedorven, // ghestolen, geschuert of ghecasseert worde ende de voornoemde // neerynghe of de ghene die trect hebben zal ter deser rente // certiffyerde bij eede dat alzo ware, so beloven // wij hem te doen hebbene eene nieuwe lettre van ghelijcken inhaudene up hueren cost in orcondscepen van al welken // hebben wij desen lettren doen zeghelen metten zeghelen // van verbande vanden voorseide steden Ghend Brugghe, ende Ypre // over theheel land van Vlaendren. Ghemaect ende ghegeven int jaer ons heeren als men screef dust vierhondert // tachtentich ende acht den eersten dach van wedemaent. //

[fol. 61 recto]

14 Januari 1487

Q //

Scepenen vander kuere in Ghend, Ghehoort de clachte // voor hemliden ghemaect bijden deken ende ghezwoorne // vander neeringhe vanden goudsmeden metten heere, Ten laste van Lauereyns Brandins als ghedaen hebbende haerlieden // neeringhe versouckende den selven Laureyns ghewijst // te hebene inde boete van twintich ponden parisis, daer up // de zelve Lauwereyns bij zijndre andwoorde versocht te // commene ter neeringhe de boete afslaende volghende // der onder costume. Ende de voornoemde

dekin bij zijnder replique // hem weerende ter neeringhe te ontfane, hij en hadde // hem alvoeren gedaen repareren van zeker woorden te zijnder // diffamatie gesproken bij eeneghen vander neeringhe // vanden mercheniers. Ende de voorseide Lauwereyns bij zijnde // duplique versouckende dat zij hem anzegghen ende nopen // de cause van haerlieden refuse met meer woorden bij elc // van partien daer toe gheallegiert. Verwijsen Laureyns Brandins // te onslane vande boete mids der neeringhe ghenouch // doende vanden coepe van diere, wijsen voort dat de // dekin ende gezwoorne vande goudssmeden hem ticht al nu // anzegghen waeromme zij hem niet ontfanghen en willen // ofte in dien ghebreke al nu ter neeringhe ontfanghelic. // Dit was ghedaen den xiiij^{en} in lauwe anno xiiij^{c} ende lxxxvij // int scependom mer Adriaens Vylain, ruddere, her Jan de Pic // ende hueren ghezellen. //

[fol. 61 verso]

(24 Maart 1457)

R //

Scepenen vande kuere in Ghend vulcommelic geinformeert zijnde // dat daghelicx groote frauden ghescien int vercoopen van valschen // ende onduechdelijken goude, zelvere, peerlen ende ghesteenten dat // binnen deser stede brocht ende vercocht werdt. Ende omme daer // inne voorsien te werdene, hebben metgaders den heere gheordineert // ende ordineren bij desen dat de warderers daer toe ghestelt, het zij // een of meer, Alle manieren van valsschen ende onduechdelijken werke // van goude, zelvere, perlen ende ghesteenten dat men binnen deser stede // bevinden te toghe stellen of te cope bringhen sal, Anueerden zullen // of zal te wat steden of plaetsen men dat sal commen bevinden // voort dat de ghene die zulc onduechdelic werc bevonden ende // gheanueert sal hebben ghehouden sal zijn stappans tzelvce werc // te bringhene int ghemeen gheselscip vanden voorseide waerderers // omme duechdelijke waerderijnge daer af te gheschiene ende // tzelve werc te nienten ghedaen te werden up dats moet zij, // Ende worde bij den vorseide waerderers eenighen twijfel daer inne // bevonden zo zullen zij in dat caes commen bij heere ende wette // omme dat inne voorsien te werdene alsoot behoren sal. Dit was ghedaen den xxiiij^{en} dach van maerte int jaer xiiij^{c} // ende lvij int scependom her Pieter ser Symoens, her Pieter Beys, // ende hare gesellen. //
Aldus staet in scepenen bouc vanden zelven jaere // folio lxxviij // duplicata. //

(27 Januari 1432)

S //

Wij scepenen ende raet vander stede van Ghendt doen te // wetene alle den ghenen die dese presente lettere zullen sien // of hooren lesen, dat wij up den twintisten dach vander maent // van sporkele int jaer dusentich viere hondert twee ende dertich // saghen, vysenterden ende voor ons hoorden lesen eene zekere opene // lettere huutangghende, besegelt met ons gheduchts heere ende princen // tsgraven van Vlaendren heymeliken zeghele van secrete in absencien // van zijnen groeten zeghele, In dobbelen sterten van parsemyne ende // vanden wasse alzoet scheen in deerste anscauwen vanden selve letteren, // die hoec goet ghans gave ende gheheel waren in zeghelen sterten //

[fol. 62 recto]

ende scriften zonder lachterlike, blaine, vysie ofte rasuere ende daere af // thinhauden van woord te woorde afnoch toe ghedaen hier naer // volscht ende ghescreven staet. Reghierende aldus Philips bij de // gracie Gods, Hertoghe van Borgoengen, van Lotterijke, van Brabant // ende van Limborch, Grave van Vlaendren, van Artoie, van Borgoungen, // Palatium ende van Namen, Maercgrave der Heliche Rijcx, Heere van // Salinie ende van Mechelen, doen cout alle lieden dat wij ter ont- // moedegher bede onser goede lieden vanden drie ende vijftich neeringhen // binnen onse stede van Ghendt ende te dien houde dat zij te nier // ghehauden sijn te durven hebben den voorseide goeden lieden // van den selven neeringhen geconsentert ende ghewillekuert consenteren, // Ende willekueren met desen brieve de pointen hier naer volghende. // Eerst dat die ghene die nu ter tijt poorters sijn binnen ons voorseide // stede ende beryet in eenieghe vanden voorseide neeringhen, zullen // porters blijven zonde huer poorterscip te verliesene, aleyst dat // zij hut trecken in bedevaerden ofte om har ambocht neeringhe // of coepmanscepe te doene, of om huer andre zaken ende bodenen, // behaudelic dat zij hare prinsipale wonste ende vertier hauden // in onse voorseide stede metten minsten doele van harer hebbinghe, // naer den pointe van previlegien ende alzo van hauts ghewonelic // ende zonder arghen list. Item dat voort an gheen poorters vry // in eeneghe vanden voorseide neeringhen tailgen noch zettingh // gheven zal van zijnen properen land ende goed, het en zij bij // consente vanden ghemeenen lechame vander stede na den pointe // vanden voorseide neeringhen hier voortijts vele coste ende last ghehadt // hebben omme de brulochten of andre feesten wille die ghedaen // ende ghehauden hebben ghesijn bij scepenen dekenen ofte andre // officiers van onsen voorseide stede, also ons ambacht ne zou ordenieren // wij om te verhoeden onse voorseide goede lieden van costen ende // lasten, dat men van nu voort an hem vedraghe niement te be- // dwinghene of te doen bedwinghene om hiet te ghevene ten // coste vanden voorseide neeringhe ten brulochte ofte feesten die eenich // scepene deken of andre officier van onser voorseide steden doen mocht. // Item dat niement voortan eeneghe neeringhe doe binnen onser // voorseide stede van Ghendt noch binnen de neghen ommegaene der // selver stede, hij en zij vry in de voorseide neeringhe naer doende // costume up te verbuerne de bate van twintich ponden parisisen, // tallen tijden dadt de voorseide boete te gane ende ghedele te wesene // alzou ghewonlic es ende men gheploghen heeft binnen onser // voorseide stede. Item die oc portere vry in neeringhe vanden voorseide //

[fol. 62 verso]

neeringhen zal omme sijne tere moghen visschen, // In de stede watre binnen vesten maer niet daer buten met // zulken alainen ende enghiene alst hem ghelieven zal uute ghedaen, // Met rieken ende met seisenen zonder eeneghen pacht daer af te // ghevene onser voorseide stede. Item zou wie hem rechts verneemt // willen in de vrijheit van eenege vanden voorseide neeringhen, // Ende die binnen twintich jaren niet ghedaen en hadde // noch geholpen draghe de coste ende laste vande zelver neeringhe // of de vrijheit daer of gheheerscht ende versocht ne saude na // de voorseide twintich jaren niet ontfaen wesen inde voorseide neeringhe, // het en ware dat hij heerst zine vryheit proufde ende in ware // dade bij twee persoonen of meer ongheblamert vry wesende inde // selve neeringhen. Item dat alle gheborne porters van onse voorseide // stede bevryet in eeneghe vanden voorseide neeringhen, het zij man of // wijf, zullen vry ende onghehauden wesen al onse lant van Vlaenderen // duere vanden besten hoefden of vanden besten kateylen, in wat // platsen dat zij sterven binnen den zelven onsen lant, hetzij // binnen onse voorseide stede van Ghendt ofte daer buten, Ende in // ghelicx zullen der af vry onghehauden wesen alle andre porterers // bevrint in eenighe vanden voorseide neeringhen, alzijn zij gheene // gheborne porters die van hine ter doet commen binnen onser voornoemde // stede van Ghendt, maer sterven die in commelinghe porters buten, // zij en zullen niet vry wesen vanden voorseide besten hoefden of beesten // kateilen, maer zullen dat betalen ter stede ende alzat behooren zal. // Item datmen voort an gheenen porters of porterssen vry in eeneghe // vande voorseide neeringhen pijnen sal in onse stede van Ghendt, hyne // zij openbaerlicken berucht of gheaccuseert van quaden faite daer // questie ende ine toe behoorde ter descrecie vande wet, alzoemen van handre ghewonlic es ende men zal hem wet doen vanden faiten // dan af ghevanghen wesen zaude binnen derden daghe naer datmens // versocht wesen zal, In dien dat doenlic es naden gheleghenheit // vanden

faite ende vanden zake ende ter discrecien vande voorseide wet. // Item dat elc portere vry in eeneghe vande voorseide neringhen // wijn sal moghen in legghen te zijner drinkene binnen onser // voorseide stede van Ghendt zondre eeneghe asysen daer af te betalene. // Item dat de goede lieden vanden voorseide neeringhen zullen blijven // behaudende alle hare haude rechten vryheden costumen ende hussagen // vanden selver neeringhen, Ende eyst dat voor de date des jeghenwordiche // briefs eenighe connessen hebben ghesijn bij scepenen of bij den dekenen // vanden lede vanden neeringhen conterarierende elcx andre neeringhe // dat altoes de vonnessen van dien stede hauden sullen ende van // gheviele tusschen den voorseide neeringhen dat zij verclaerde daer af // nemen sullen bij scepenen of bijden dekenen dant beheren zal. // Item datmen elcken wie hij zij recht ende wet doe daert behoort //

[fol. 63 recto]

achtervolghende den consente daer up ghedaen bij wijlen Onsen // Lieven Heere ende Vadre zaligher ghedachten hoochanden onse // hoocheit alzo wel van onser camere, vanden rade als vander // officien vanden souverein baliu van Vlaendren. Item dat gheen // pursemmier van ghelde dat hij ter purseme leent binnen onse // voorseide stede meer hebben zal dan vijf munten de welke van elke // scilde. Item zou wat portere of porterse beuryt in eeneghe van // den voorseide neeringhen ghebannen wert bijder wet van onsen voornoemde // stede van Ghendt, om wat saken dat dat zijn mach, die sal naer // dat wij of onse souverein baliu van Vlaendren van onsen weghe // hem weder roupen ende quite ghescolden zullen hebben van voorseide // ban, moghen vercreghen onse voorseide stede bij consente van scepenen, // achter volghende der andre costume, sonder dat ten vervolghe of in // roupene van eeneghen andren hij anders daer in zal mogen commen. // Item dat de porters van onse voorseide stede de goude die hem // ghenomen hebben geweest of zijn sullen te watere ofte lande // bij eeneghen vremde natien, zullen bij arreesten of andere moghen // vercryghen die selve goede up de ghene vanden landen ende // plaetsen die hem die ghenomen hebben, of nemen sullen de sommacien // emmer alvoren van onse weghe daer up ghedaen alzoet behoort // de welke pointen ende elc zonderlinghe wij ghemerct dat de goede // lieden onser voorseide stede van Ghendt ons te meer stonden openbaerliken // hebben doen segghen dat zij gheene zaken meenden te vervolghene, // In vermindertheden van onser ervachticheit recht ende heerlicheit hebbende // alzoe verre als in ons es ende ons angaen mach, behauden emmer onser // voorseide ervachticheit recht ende herlicheit gheacordert // Den poortren ende goede lieden vanden neeringhen der selver onser // stede. Ende bij alzoe dat in toecomende tijden eeneghe donkereit gheviele // of ghescil rese In de pointe boven verclaert of ander hevich van dien // zo behauden wij daer af an hove, ende an onsen haren ende naercommen // graven ende grafneden van Vlaendren de kennesse ende verclaringhe // ontbieden daer om, ende bevelen onsen baliu van Ghendt ende allen andren // onsen officieren, rechters, ende dyenaren ende ondersaten dient ancleeft ofte // ancleven mach ende elken bij sondre dat zij vanden pointen boven verhaelt, // Ende van elken sonderlinghe rustelic ende vredelic laten ghebruken // de porters ende goede lieden vanden neeringhe der selver onser stede // van Ghendt, zonder hem of eeneghe van hem letsel of belet der // in te doene of laten ghescien, In eenegher wijs, want wijt alzoe // ghedaen hebben willen in orconden desen brieve beseghelt met onsen // heymeliken zeghele, In absencie van onsen groeten zeghele hier an // ghehanghen. Gegheven in onse voorscrevene stede van Ghendt den // xxvij^{sten} dach van laumaent int jaer ons heeren dusentich viere // ondert twee ende dertich ende omme dat wij de voorseide letteren // ghesien hebben Inds manieren alzoe voorseids voorscreven hebben wij // In heewelike ghedinkenessen vanden In in (sic) handen vanden selven //

[fol. 63 verso]

presente lettren, In voormen van vydimne ende in transcripte vanden // voorseide leteren gedaen zeghelen uuthanghende mette groeten zeghele // van zaken der voornoemde stede van Ghendt up den dach ende int // jaere boven genoemt. //

(6 Augustus 1493)

T //

Kenlic zij allen lieden dat Pieter Haeghman, dekin, Pieter Vander Schuere, Christoffels Van Hove ende Jacop Carels, ghezwoorne ter tijt van // nu vanden neeringhe vanden goudsmeden binnen Ghend eendrachtich, // commen zij voor scepenen vander kuere in Ghend kenden ende lijden dat // zij uter namen ende ten laster vander selver neeringhe, Bij willen wetenen ende ghemeenen overeendraghene vander suppoosten van // diere Jacop Van Ludeke, de twee ponden grooten tsiaers eeuwelijker ende // erflicker losrente den penninc veerthiene by hem hier voortijts // ghecocht up de voornoemde neeringhe jeghen Pauwels Dullaert, dekin in dien // tijt vande selver neeringhe ende zijne ghezwoorne ghesellen, vallende // gheel telken half octobre in elc jaer danof de derde jaerscare ende // Payment vallen zal thalfoctobre in dit jaer drie ende neghentich // eerstcommende, ende alzo voort telken halfoctobre achtervolghens twee // ponden grooten gheldende eeuwelic ende erflic oft seiner toter lossinghe // van diere, ghedueren de in zulken ghelde als telken daghe van payment // cours ende ganc hebben zal binnen Ghend. Ter presencien van zinen scepenen // vande kuere voornoemt wettelic besedt versclaert bepandt ende bewijst hebben // ter bewaernessen ende versekertheden vanden selven Jacop up der selver neeringhe // Twee huussen ende steden met alle huere toebehoorten, bochtinghen, // plaetsen, ansemente ende vryheden diere an allen zijden toebehooren // ende ancleven neghen van vooren toot achter, alzo deen neffens // dandre ghestaen ende gheleghen zijn up de hoochpoort, deen huus // ghenoemt den Boom, ende dander Den Samsosoen de zelve twee huusen // vrye huust ende erve, zijnde thuus ghenaemt de Bolle staende an // deen zijde, ende tWerregaren staende an dandre. Omme den voornoemde Jacop // up dat hij namals faulte of ghebrec hadde van betalinghe van zijnder // voornoemde rente tzelve ghseciet met allen costen daer an clevende te // verhaelne ende verrekenen anden voornoemde twee huusen ende steden met // hueren toebehoorten, bij pandinghen ende eyghendomme naer de wet vande heere, van welke voornoemde twee huusen ende steden met hueren toebehoorten vrye // huusten ende erve zinde, in alzo verre alst der belastinghe vanden //

[fol. 64 recto]

vornoemden twee ponden grooten tsiaers angaet de voornoemde dekin ende ghezwoorne warderers // wetelic onthuut, onthuust, onterft ende ontgoet ende de voornoemde Jacop wasser wel ende // wettelic toeghedaen inne ghehust, gheheerft, ende ghgoedt te wettelicke // waerscap wasser af belooft ende weder bevolen naer der wil vande poort // ter condicien. Ende wel verstaende dat de voornoemde neeringhe de zelve // twee ponden grooten tsiaers erflic zal mogen lossen ende quyten alst haer // belieft, het zij al tsamen oft met twintch schellingen grooten tsiaers, smaels // datter den voornoemde Jacop telker lossinghe een alf jaer tijts te vooren te // kennen ghegheven hebbende, ende dan thouden den alven jare // betalende ende overlegghende de somme van acht ende twintich ponden // grooten principaels oft seyner naer advenant vanden lossinghe, ende boven // dien tverloop vanden renten toten daghen vanden lossinghen, naer rate // van tiden ende allen costen daer anclevende in zullen ghelde als // boven. Dit was ghedaen den vi^{en} dach van oughste anno xiiij drie // ende neghentich. In scependom mer Adriaens Van Ravesschoets, ruddere, her // Gheerts Van Anghereel ende haeren ghesellen. // Aldus staet int scepenen bouc vanden selven jare folio° c xvij°. //

(23 maert 1490 N.S.)

V //

Ervende ende beteringhe ghemaect gheordineert ende ghesloten, Ende den dekin // ghezworene ende andre notabele vander neeringhe vanden gausmeden binnen deser // stede van Ghendt, up tghuent dies Gheert Coppin Jannens., gautsmet, onlancxheden // jeghen de heere vander voornoemde neeringhe statuten ende ordonance van dure mesdaen // ende hem ghemesusert heeft in zes ofte zeven manieren, zo zij bevinden int // coepen van zelveren sticken van eender kelcke, jeghen eenen Hannekin De Meyere, die // hij ontvremt hadde de kerken van Sente Veerelden niet jegenstaende den verbode // den selven Gheert danof ghedaen bijden cnape vande neeringhe. Te wetene alvoren // behauden theeren ende de steden rechte dat hij Gheert zo verre die metten hoeyre vanden // voornoemde Hannekin De Meyere onlancx ghejusticiert es als dat vanden selven kelcke // voor dry vornoemde deken ende ghezworne gheene clachte en commen. Item dat deselve // Gheert zijn wijf ende zijn husghesinne de neeringhe laten zes weken tyte ingaende // vander tijt datse hem eerst ter selver causen verbooden es gheweest. Item dat hij Gheert // up den heersten Sente Eloeys dach naer dat hij landt ende poort hebben zal hem vinde in den pant ten Augustijnen oft in den reftere ter messe vander neeringhen, // Met eender stapelkerse weghende zes ponden ende die al berende bringhe in // zijne handt blooste hareste ter hendel duere innen lancx den bueke vanden kerken // tot inde cappelle van Sente Eloeys ten offerande vande voornoemde messe, bidden den // deken ghezworne ende den ghemeenen geselscepe vander neeringhe omme //

[fol. 64 verso]

de minne Gods, dat zij hem vergheven willen tghuendt dies hij // jeghen de heere van hemlieden vande geheelde neeringhe statut // Ende ordonancien van diere ten causen voorscreven mesdaet ende hem ghe- // meshuusert heeft ende datte ghedaen de selve kerse stellende in eenen // gheselscepe die messe bliven uuthoerende toten hende. Item dat de selve // Gheert enthier ende den voornoemde Sente Eloeys dach sel doen maken een tavereel // vijf voeten lanc ende drie voeten breet lette min ofte meer, ende daer in doen scilderen een cruse sticx met Onser Vraeuwen ende sente Janne an // Elke zijde, alsulken wercman ende scildre van sulken werke ende coluere // als der neeringhe ghelieven zal ende datte doen hanghen inde neeringhe // camere tusschen de camere ende der veinstere ten voren, waert met eenen // lattoenen kandeleere daer onder vaste ghemaect inden muur naer den heesch // vanden werke ende eene wassen kerse van eenen pond daer in stellende, // al dit ghedaen ende huut ghegheven bij dekin ghezworne ende den ghemeenen // gheselscepe vander vornoemde neeringhe den xxiij^{sten} dach van maerte anno // lxxxix. //

(25 September 1490)

P //

Emende ende beteringhe ghemaect gheordinert ende ghesloten Bij den dekin // ghezwoorne ende ander notabele vander neeringhe vanden gautsmeden binnen // deser stede van Ghendt, Ter causen van onlancx leden Jan Waeuters hem // ghemeshuusert heeft jeghen de heere vanden voornoemde neeringhe statuut ende // ordonancien van deze, Int maken van drie zelveren scutters haken bevonden // onder eeneghen scutter vanden hauden gulden van Sent Jooris die te maken // gewrocht waren ende onder groot ghenouch van selvere zoe zij bevindt // In der manieren hier naer verclaerst. Eerst alvorens behauden tsheeren ende // de stede rechte daer af hij Jan ghehauden werdt de selve neeringhe // costeloos ende scadeloos te ontheffene ende quitene, dat de selve Jan // bidde den persoenen daer ondre de vornoemde haken vonden zijn omme de // minne Gods dat zij hem tghuent dies hij daer omme jeghen hemlieden // mesdaen eft vergheven willen. Ende hoet voor hemlieden kenne // ter ontlastinghen van al den andren gheselen vander neeringhen // volghende der kennesse bij hem danof

tandren tijden voor de selve nereinghe // ghedaen, dat hij de selve haken ghemaect heeft ende niement andre // welke haken zullen blijven rustende In memorien ende ghedinkenessen // Int secryt vanden neeringhe, daer vooren hij ghehauden werdt den // vornoemde persoonen te leveren tsijnen coste drie andre goede zelveren scutters haken // vanden selve ghewicht achtervolghende der kuere diemen nu haudende op // gheteekent met zijnen teekene. Item es deselve Jan voor ghecondamert // in zes boeten elke van drien ponden paresysen te wetene voor elke haec // in twee boeten deene van te nedre ende onzedelic te werkene ende dandre //

[fol. 65 recto]

van dats met zijnen teekene niet gheteektent en waren, te gane // in drien, deen derde den heere, dandr derde der stede, ende derde den vornoemde neeringhe naer de statuten ende ordonancien danof onderhauden. // Item dat hij zijne neeringhe late drie weken tijts ende gheenen toghen // make van gaude oft zelvere in eeneghen manieren, nemaer zal moghen // uut gracien zijn ruute huut steken zonder meer, Ende omme de onredelichede // vanden voornoemde werke, zo eer hem betvoort in exemple allen andren van // ghelijken te wachtene gheordonert in amenden te ghevene voor tselve // meshuus der neeringhen, thulpen eenen tabernacle twelcmen zal doen // maken ende stellen inde camere vander neeringhe int huus gheheeten // den Samsoen, ten zijde vanden cave staende ter vischmaerct waert wesende // de Verrijsenesse van Onsen Lieven Heere, de somme van drien ponden // groten te betalene deen helft Sente Jans Messe, Ende dander heelft thalfoughste, // beede heerstcommende, te wetene den gauden Andries te vijf schellinghen // grooten stic ende ander ghelt naer advenant wel verstaen in alzoe verren // als de munte binnen nieuwer tijt veranderde bij af settene so zal // hij mogen ontstaen mids voorde selve somme betaelen twalef oncen selvers // aldus ghedaen ende huut ghegheven bij deken ghezworne metgaders // der gheeler neeringhe boven ghenoemt den xxv^{sten} dach van septembere // int jaer duust viere hondert ende negentich //

(24 Juli 1491)

Y //

Uute dien dat de ghezworne vander neeringhe vanden gautsmeden // onlancxleden int ommegaen van winkele te winkele te causen vanden wardere // vanden selvere volghende der costume onder andre bevonden ende ghesien // hebben ten huusen ende inden winkele van Justaes Willemmets viere selveren // scuttershaken in eene lade die hij scoef welke scuttershaken andre hemlieden // bij scine van verren dochten leekke ende niet goetghenouch zijnde van zelvere, zij metgaders huerlieden dekin die up strate stont en sprac met // andren persoonen daer zij toet ghinghen ende stic te kennene gaven begherden // te ziene ende visiterne daer omme sendende den cnape vande voornoemde neeringhe, // daer in hij Justaes antwordende zoude dat hij gheene scurshaken en adde // noch en wiste dien af te sprekene in zijne lade oft winkele zijnde twelke // de vornoemde deken ende ghezworne horende trocken werden in persoone ten huuse // vanden zelve Justaes, versoukende deselve scuttershaken te ziene ende visiterne, // daer up hij wedre andwoorde dat hij gheene en adde als te vooren // pretenderde danof eed te doene daer up de vornoemde ghezworne seyden dat hemlieden // vremde gaf dat hijse zoe zeere loechende anders dat zijse ghesien adden, daer up hij Justaes antworde indien dat ghijse saecht alzou ghij secht // waer omme en anverdde ghijse aldoe niet ende de vornoemde dekin ende ghezwoorne // van daer vertroken ende wech ghegaen zijnde tot up haerliedre huus //

[fol. 65 verso]

Zonden alnoch omme alle beters wille wedre haerliedre cnape ander // vornoemde Justaes omme de voorseide scuttershaken, omme die metten andren // hueren ghegaderden zelvere gheprouft ende ghewaerdert te werdene, // die hij al noch als te vooren loechende zondre hemlieden te willene // sendene ende alzou endelic de waerdre ende visitaete van dien // weygherende van welken loechenen nochtans de conterarie bleken es // bij dat de selve Justaes corts daer naer bij advertysymente van // eenegen die hem tselve meshuus reviserden oft dat hij selve zijn // onghelijc wardt kennende de selve viere scuttershaken ter waerdre // saut, de welke niet up recht noch goet ghenouch van selvere bevonden, // Ende midts dien insticken ghebroken waren, so eyst dat omme daer // inne te voorsiene in exemple andren van ghelijken te wachtene ten // fijne dat sulke sticken niet meer en ghebueren, de voornoemde dekin // Ende gezworne metgaders den ghemeene gheselscepe vande voornoemde // neeringhe in geordonert ende ghewijst hebben den selven Justaes tsijne coste te doen // maken ende stellene eenen metalen candeleere inden muer ande strate // in de camere vander selver neeringhe, jeghen omme den kandeleere // staende an tpoortael vander voorseide camere vanden selven fantsoe groette ende ghewichte dat dandre drie kandelers zijn die al nu staen // voor beede den caven ende an vornoemde portael, ende ditte onthier ende alf // oughste eerst commende. Dit was ghedaen den xxiiij^{sten} dach // van Hoymaent int jaer xiiij^{c} ende xcj //

(30 Juli 1491)

Z //

Uute dien dat Lauwereins Brandins ende Jan Maeye up Onse // Vraeuwen dach, tweesten in Hooymaent lest leden, als men metten // bannieren vander maerct uuter wapenen ghesceeden was de neeringhe // vanden gautsmeden, In goeden gheselscepe vergadert sijnde In haer huus ende goede blijde siere makende zekere questie gescil ende ruude // werden ouderlinghe ende jeghen elc andere adden inde presencie van // dekin ghezworne ende den ghemeene gheselscepe die tselve ghescil // van partien versochten up te hebbene naer dordonancie ende costumen // danof in ghelijke ende hauder, dwelke hemlieden de voornoemde Jan weygherde // hoe wel Laeuwereins overhem selven daer inne consenterde naer dwelke // weygheringhe deselve Jan hendelic gheadvertert ende van zijnen quaden // porposte af ghestelt zijnde ouc de zake den ghemeene geselscepe // over gaf omme die af gheleit ende verapointeert te werdene ter costumen // als vooren, welke nochtans niet jeghenstaende hij Jan corte dier naer // int selve gheselscip voor haerliedre sceeden al heer de saken bij gracieliken // midle af gheleit conste ghewerden hem vervorderde te seghene, dat // hij naer tenaghenen bij hem den gheselscepe ghedaen niet en vraechde //

[fol. 66 recto]

ende dat hij den voroemde Lauwereins up zijn aensichte werpen zaude // oft ghenouch diere gelijke in substancien vervende eerien pot in zijne // handt ende manieren danof makende alwier niet tusschen ghescoten ende // In de ware gheweest welke manieren van deerne zaken zijn van quaden // exemple ende niet gedoechelic in de vornoemde neeringhe die es ende hoenit // gheweest heeft eene neeringhen ende gheselscip van eeren, zo eyst dat // de deken ghezworne ende ghemeenen gheselscip vande sekere neeringhe // apointieren ende ordoneren den voornoemde partien te ghemene ende betalene // thulpen van eenen belge van Maryen bij der neeringhen gecocht, // omme ghestelt te werdene inde camere vander neeringhe ande cave // tscepenhuus waert de somme van dertich scellinghen groeten, te wetene // Laeuwereins de tiene scellinghen groeten ende Jan de twintich scellinghen // groeten binnen derden daghen naer de date van desen eerst commende // up te latene huerlieden neeringhe. // Dit was ghedaen den xxx^{sten} dach // van hoeymaent int jaer veertiene hondert een ende neghentich. //

(5 Mei 1493)
Z //

Emende ende beteringhe ghemaect gheordonert ende ghesloten bij dekin // ende ghezworne ende andere notabele vander neeringhe vanden gautsmeden // binnen deser stede van Ghendt ter causen van dat onlancxleden Claiys den // Wintere hem ghemeshuuseert heeft jeghen de heere vander vornoemde neeringhe // statuut ende ordonancie van diere int vercoepe van eenen braetselette dat // de ruiters anden haeren draeghen dat te nedre ghewrocht was ende // onuaere goet ghenouch ende sloucher uppe Jans Vande Moere teeken, // dwelke hij Claeys toendren tijden gheadt heeft vanden selve Janne Vande Moere in sekeren hallam jeghen hem voortijts ghecoocht zo datte bevonden es // in de maniere hier naer verclaerst, alvoren behauden sheeren ende der steden rechte // daer af hij Claeys ghehauden werdt de selve neeringhe costeloes ende // scadeloes tontheffene ende quitene, dat deselve Claeys bidde den ghemeene // ghesellen vanden voornoemde neeringhe de selve cleenichede die hij in dat // voorseide es jeghen hemlieden en de statuten vanden selven neeringhe ghedaen // heeft, dat zij hem datte verghevene willen omme de minne Gode. // Item betvoort dat de selve Claeys bidde den voornoemde Janne Vander Moere // in de presencie vander neeringhe thuent dat hij int slaen van // innen pensoene oft teekene ghedaen heeft jeghen zijne heere dat // hij hem datte vergheve omme de minne Godts ende in ghelijcx Janne Waentere ende Justaes Willemets voor de bescaemthede die zij heden // gheadt hebben voor dekin ende ghezwoorne int onder souken van desen // sticken omme te wetene den persoon diet ghedaen heeft hemlieden // ooc biddende dat sijt hem vergheven willen omme de minne Godts. // Item es de selve Claeys ghecondampneert in de boete van tiene //

[fol. 66 verso]

ponden parisis omme dies wille dat de boete van drie ponden parisis // staet, te vermeerderne ten goetdunkene van dekin ende ghezwoorne // naer de qualenheit vanden mesdaet, te wetene den heere deen derde // den stede dander derde ende derde derde der neeringhen volghende den // voorgheboden van den selven boeten. Item ende omme de onredelichede vanden voornoemde // sticke zoe es den selven Claeys betvoort in exempele allen andren van // ghelijken te wachtene gheordonert in emenden te ghevene ende tsijnen // coste te doene makene den vloer vanden gautsmeden camere in den // Samsoen, met tichelen alsoet behoort ende alzoo verre alst noot zij, ende // orbuerlic ten ordonancien vanden wercman ende voor tavereel wesende // de Verijsenesse te doen makene twee saeken gordijnen ghefungert // van zulken kaluere als de neeringhen beheven zal ende al datte onthuer // ende Sente Jans messe eerst commende zal. Aldus ghedaen ende hutgheghevene // bij dekin ende ghezwoornen met gaders der gheheeler neeringhe boven // ghenoemt den vijf^{sten} dach van meye int jaer xiiij^{c} drie ende negentich. //

(25 Mei 1491)

0 //

Scepenen vander kuere in Ghendt naer de handelinghe van // ghedinghe voor hem lieden gheweest tusschen Bonefaes Vander // Kerken heeschere an deen zijde, ende Pauwels Dullaert deken // vanden gautsmeden an dander, ter causen van dat de selve heeschere // den verweerere versochte gedwonghen te hebbene dat hij in den // name vanden voorseide neeringhe zaude doen rumen zijnen keldre, // vanden watre daer inne commen van haren huuse, ende bij den // werke dat zij daer anne ghemaect hebben, ten andren dat // sij deden maken eene gote up zijnen muur ligghende dene af // hij groet interrest heeft, ende ten derde ter betaelinghe ende verghelde // vande scade ende interreste die hij ghehadt ende ghenomen heeft // bij toe doene van den voorseide watre, ende naer de kennesse bij // den voorseide dekin ghedaen apointieren ende wijsden scepenen voornoemde dat de gautsmeden tvoorseide water doen rumen ont hier ende Sacraments- // dach, dat zij de gote danof questie es doen maken binnen // vurtienachten ende angaende de recompense die de heeschere versouct // ordoneren scepenen dat drie van huerlieden mede ghesellen en // de herscheedre de vysentacie daer af nemen

sullen binnen acht // daghen omme dan recort van hemlieden daer up ghetermynert te // werdene zou ten sticke diener zal dit was gedaen den xxvij[en] dach van meye int jaer xiiij een ende neghentich. // Duplicata //

[fol. 67 recto]

(1495)

Als nu dat Claeys de Wintre up eenen ommeganc dat dekin ende // ghezwoorne ommeghanghen om zelvere naer doude costume van winckle te winckle, // ghebuerde dat als zij quamen tot den winckle van Claeys vorscreven daer zij zaghe // werc dat den dekin niet en dochte also goed alst behoorde te sijne, de dekin // Claeyse zegghende Claeys u ware bejourt al enden goed te zijne want // datter ghesmeedt was was (sic) int ghesichte goed, ende den draed daeran ghesaudeert // dochte den dekin int gesichte niet zo goed mids hem dit zegghende, hij Claeys // sprac den deken toe zegghende bij Gods bloet ic zie wel hoet hier gaet, ghe zoudt nu gheerne ooc uut stede helpen also ghij Pieter Haechman // ghedaen hebt, twelc zo niet bevonden en werdt. Voort zeyde hij ghij zeght // vele vanden drade, men werct hier inde stede tienwarven quader zelvers, // maer het ware nood dat ghij rijck alle de wannerghe alleene hadt met // noch vele quader woorden. Dit dus ghesciet zijnde de dekin rieper up te // wette voor de ghezwoorne. Ende hij Claeys zochte groot ootmoed ende // bij tusschensprekene van zekeren persoonen, Zo bleefs Claeys ende de dekin inde // ghezwoorne van dat zijer af wijsen zouden. Ende vermids dat // Claeys niet quader causen ende toughelijcke den deken angheseyt hadde tghuent // dies vorseide es dies hij onderbleef, Zo wardt Claeysse gewijst te gane // eenen wech ten Heleghen Bloede te Wilsenaken ten vermanene vanden zelven // dekin zonder daervoren eeneghen penninghen te ghevene, ende den dekin te biddene // dat hijt hem vergheven wilde. ‘t Welc hij Claeys al vulbrocht ende vuldaen // heeft. Voort mids dat hij de neeringhe gheblameert heeft jeghen // datmen tienwarven quader werc wrochte binen Ghendt dan den draet // was ende ooc der af onderbleef, Wijsden dat hij ooc trecken zoude zonder // daer voren eeneghe penninck te ghevene ende zelve gaen eenen wech // ten Drie Coninghen te Colene, Ende bidden deken ende ghezwoornen inden // name vandre gheeler neeringhe dat zijt hem wilden vergheven twelc // hij al vulbrocht heeft.

(1495)

Es ghesloten bijder gheeler neeringhe upden dach vander kuere xcv smorghens // voor kuere mids der tachterhalen vander neeringhe ende nom die in eeren // te soudene tot wederseghghen vanden gheele neeringhe. Als dat de // neeringhe zal betalen voor de pristers ende de aerme vander zelver neeringhe // die up de aelmoessene vander zelve neeringhe leven ende ontfaen up de // drie maeltijden vanden jaere te wetene snoenens upden dach vander kuere // ende upden twee sente Eloys daghe, dies zo wie ter maeltijt niet en // comt ten zelven daghen ende winckel souds oft hem metter zelver neeringhe //

[fol. 67 verso]

behelpt oft te kuere comt zal verbueren telcker maeltijt ter zelver // maelteyt behouf ij grooten die de naeste wonende ende daer zijnde // wat hem verleghen sal die hij weder vanden absenten muten sal sonder andere boeten haudt. //

Item dat elcken ghezwoorne voor zijn pencioen hebben sal v schellingen grooten // ende een nieu ghezwoorne ghecoren die vergansen moet zal // ontstaen met halve porcie die de neeringhe ontfaen sal thaeren proffijte. //

Item dat nyment dekin ghecozen zijnde diedt noynt en was zal // zijne vullen porcie vanden verzwavene betalen ende uplegghen // ooc commende ten proffijte vander neeringhe mids dat hij zijn

// vulle pencioen ende wedde behoudt nemen voor zijne coste inde // wake tHalfvastenen en zal hij niet hebben // […] //

Daermen vanden neeringhe en zullen alle weken maer hebben // elc ij groten. //
Item up de vornoemde drie principale maeltijden vanden jaere zal // telck te vornoemde zijn ten neeringher laste naer iiij schellingen groten. //
Item elc vanden ghezwoornen voor tlossen vande sluetels // allen betalen vi groten, ende de dekin xij groten. //
Item de iiij kiesers en zullen elc nu hebben vi groten. //

Alse vanden ghescille dat Claeys Vrancke hadde jeghen Pieter // Vanden Hove, Gheert van West en Willem de Rante,r dadt Cornelis // De Bonte als dekin met zijner ghezwoorner ghesellen upnam, meenende // tselver ghescil te middelene ende Claeys ten beste tonder wijsen, // der up hij Claeys haelde ende vercreegh hofslutinghe bij scepenen // vanden kuere. Zegghende tot diverschen persoonen dat de deken hem // dochte zijn partien zijnde ende dat hijt daeromme uut wette van //

[fol. 68 recto]

Ende de neeringhe sprac ende liet hem volghen bij scepenen voornoemt, de dekin ditte // verstaende riep uppe den voornoemde Claeys voor zijne ghezwoorne ende voor d'ouders // vande neeringhe, zo verre fair de zake onderdroughen als dat als dat Claeys onderbleef, // ende leyde thooft inden scoot vanden ghezwoornen ende vanden ouders vander // zelve neeringhe die hem wijsden bij vonnesse, mids dat in zijnen dekin // tenghelijcke vande met quade causen achter rugghe belast hadde , dat hij Claeys // in persoone zouden gaen eenen wech te Colene ten Heleghen Drie Coninghen // ten vermanene vander zelven deken, ende hem vergheffenesse bidden aldaer // in haere punten ende Sente Eloys gheven twee pond, was welc // vonnesse hij Claeys al vulcommen heeft. Dit was ghedaen int jaer xiiij xcv //

(19 Januari 1507)

Den xix^{en} dach van Laumaend anno xv^{c} vij, So ware vergadert deken // ende ghezwoornen met den auders vander neeringhe vanden goudsmeden up zeker // werc ghewrocht bij eenen suppoost vanden voorseide neeringhe in dwelke nien // bevont suusterlic ende tevens ghewroht ende es, warer al datmen bij costumen // pleecht te stekene zonder twerc te bedervene es goed vonde also men behoort // te werkene, ne maer datmen niet steken en mach zonder twerc te bedervene // es bevonden haudende naer tien penninc fijns oft datr omtrent, om dwelke // de ouderlinghen vande neeringhe met den heede ghesaemdelic gheordonneert // hebben den voorseide suppoost in de boete ende messuus dat hier naer volght. Te // wetene datter drie riemen ronts omme sijn daer af de twee sticke bliven // zullen onder de neeringhe, te wetene van elken riem condempnerende in de // boete van drie ponden parisis, de die te gane in erven alfsoot behoort stellen // den heele ende de stede onverlet ende tweerc ghecasseert ende ghebroken. // Bet voort omme dies wille dat hij te diverschen stonden van ghelijcken // zaken gheuseert heeft gheweest te doen om de warderers dier bij te // frauderene, Ende oec meer int handelen van deser zaken zo heeft hij den deken ende zijn ghezwoorne dicwijls gheweyghert het werc te kuerne, // daer af dat hij dicwijls ghecalengeert was, Ende dat meer es als // twee ghezwoorne gheordonneert waren tot zijnen huuse tegane om twerc // dat tot zijne huuse was so sprac hijse qualic toe ende seyde dat hij // niement so clouc en kende in zijn huus te commene, leghen zijnen danc // ende stacse ter dueren huten, twelke meer schulden onghecorrigiert en // behoort te sine. So es gheordonneert bijden ouders voorside ende bijden // ghemeenen eede ende bij advyse ende consente vander ghemeender // neeringhe al dats voors es. Ende boven dien te betalene voer tmeshuus // van desen de somme van drie ponden grooten ter hulpe ende dienste van // Sente Loey. Ende zal der ghemeender neeringhe deken ende //

[fol. 68 verso]

ghezworne bidden dat zijt hem vergheven willen // tghuent dat hij daer innen mesdaen saude eeneghen // hebben om de minne Gods. //

(12 november 1513)

Kenlic zij allen lieden dat Jan Dammast ende Julien Thellier // beede sauchiers van onser harder gheduchter vrauwe vrauwe (sic) // Mergriete Donagiere van Savoyen commen zijn voer scepenen // vander kuere in Ghendt. Ende naer dien dat Christoffels vanden Hove, deken ter tijt van nu vanden neeringhe hemlieden thant // ghedaen ende ghelevert hebben zulc ghesmolten zelvers als // onder de selve neeringhe. Naer omme ganc op gehouden es // gheweest ten huse van Janne de Blye, vanden ghewichte an // twee maerck zeven onchen ende twalef Inghelsche, Volghende // een selveren patteele van vijf maercken die inde neeringhe // hadden doen omme gaen. So hebben zij Jan ende Julien belooft ende hem lieden verbonden den selven dekin ende zijnen ghezwoorne // ghesellen, Inden name vanden selver neeringhe, Indien naer // maels yemant quame die meerder ende claerder lijcteeken // brocht ende betooghde omme tselve ghesmolten selvere vanden // neeringhe te ghecrijghene vanden weerde vanden selven ghesmolten // selvere ter waerde ende ghewichte als vooren instant ende ver- // gelt oft wederkeeren te doene, dat zij verzekeren up hem // lieden ende op al thuerlieden elc van hem lieden borghe voor den // anderen ende een voor al. Ende voort zo es daer vooren borghe // over hemlieden die hem consenteert te stane ghelijc ende // als principael zonder eeneghe afwijsinghe te moghen doene // Pieter Duerinck, crudenier. Dit was ghedaen den xij^{en} dach van november xv^{c} dertiene int scependom her Clays Trierst, // her Gillis Stalins, ende haren ghesellen. //

[fol. 69 recto]

(16 Juli 1511)

Kenlic zij allen lieden dat uute dien dat int jaer xv^{c} lestleden onbegrepen // van den juusten ende ghebrocht was te coope ten huusen van eenen wijlen Nicasius // Van West, in zijnen levene goudsmet, een zelveren copkin weghende drie oncen // twalef Inghelschen dat hij cochte jeghen eenen onbekenden man in advenant van // vier scellinghe vier penninghen groten donche, zo vraeghde hey de zelve persoon of hij nochander // zelver dat hij hadde coopen wilde, zo hij zeyde dat se volghen willen, zo bracht hij hem // een wieroocvat zonder ketene, een scip ende twee parisis zelvere ampulen, voeghende deene // met den anderen een ende dertich onchen ende vijf Inghelsche, Ende meer die dat // de voorseide Nycasius bevant dat kercwerc was zo bracht hij dat onder deken ende // gezwoornen die doe vooren, Omme volghen den rechten ende vryheden vander zelven // juweelen zo zijn die gheleyt int secreet vanden neeringhe huerlieden costume // tot yement quame betooghende dat dezelve juweelen zijne waren. Volghende week zo es ghecommen broeder Jan Rampaert, priestre pryoer ende religieux vanden godshuuse // van Sente Pauwels in Zuevinghen gheheelen ten rooden cloostere de zelve juweelen // ter kerken behouf an hem draghende, betooghende so souffisante kennesse van dien // dat vehementelic blijct dat de juweelen zijnder kerken toebehooren. Zo t'yst dat de // voornoemde her Jan commen es voor scepenen vander kuere in Ghend, kende ende hij de ontfaen // hebbende van Lievin Halin, jeghenwoordich deken met zijne mede ghezwoorne // gesellen, naer dat hij dandere ende notabele vander neeringhe up vergadert // hadde die hem in advyse gaven dat hij behoorde de juweelen te leverne in // zijne handen naer de kennesse die zijs adden tselve copkin, wieroocvat, tscip, twee paer ampullen mids restitutrende zestien scellinghen zeven penninghen Hallijnc groten, // Ander neeringhe ghedebourseert inden handen vanden voornoemde Nicasius van West. // Ende mids dien so stalt de voornoemde her Jan den voornoemde Lievin Halin over hem ende // de ghemeene neeringhe vanden goudsmeden wel ende deughdelic quite als de // leveringhe vanden zelfsten juweelen ontfaen hebbende nu ende teeweghe daghen. // Dit was ghedaen den xvi^{en} in hoeymaend xv^{c} ende elleve int scependom her Jans Van den Kethulle, her Willem Snellaerts ende hueren ghesellen. Aldus staet in // scepenen bouc vanden zelven jare folio c xxxix, gheteekent Grutere //

[fol. 69 verso]

(13 Augustus 1496)

Copie //

Up versouc ghedaen voor scepenen vander kuere // in Ghendt bij Hanne de Lannoit hem hendende ende // kennende vry inde neeringhe vande goudsmeden, // omme te wetene de cause waer omme Cornelis de Bonte als deken vander neeringhe vander goud- // smeden metgaders zijne ghezwoorne gesellen // hem weygherden zijnen zoone te boucke te stellene, // daer up de voornoemde deken met zijnen ghezwoornen // ende andre notable vander zelver neeringhe dede // zegghen dat zijt met goeder causen gherefuseert // hadden, want zij den voornoemde Janne in gheender manieren // vry en kennen zijnde. Nemaer heeft daer af de vryheit // verloren bijden tytle van banne hier voorents up hem // ghepronunchiert ludende ze hier naer volghe van // woorde te woorde. Jan de Lannoit, vijfich jaer uuten // lande van Vlaendren, omme dat hij een vande ontfanghers // des stede zijnde der zelver stede ontrekent heeft // zeker somme van penninghen, de zelve stede gheheel // ende onverledt staende omme die weder an zijns goed // te verhalene ende vercryghene, verclaersende den zelve // Janne inhabele omme in toecommenden tijden eeneghe // officie te moghen hebbene binnen der zelver stede // ghebannen bijder wet van Ghend den xxv^{en} dach // van octobre lxxvij, Tinhouden van welke title van zulk // natueren substancie ende verstande es dat hij daer bij // zijne vrijheit verbuert heeft. Dits vermet legghende in rechte exhiberende ende uplegghende een voorghebod // der neeringhe vanden goudsmeden in voormen vander // statuten ghegheven int jaer driehondert achte ende // dertich endende aldus. Item zo wie die mesdaen zal // hebben ende verwonnen werdt met valscheden of met // diesten dat hij nemmermeer zijn ambacht binnen // Ghend doen en mach voor meestere noch voor anderen // man, noch met hem zelven in gheender manieren, //

[fol. 70 recto]

Ende want de voorscreven tytle eendeels ghenouch daer up // consoneert, zo tendeerden zij ten fijne van onghehouden tsijne // den voorseide zijnen sone te boucke te stellene, tot ander stond dat // hij Jan hem vanden voorseide title ghezuivert ende gherpurgiert // zal hebben daer ende alsoot behoort. Ter causen vande welke langhe hier te voren proces bij ghescrifte tusschen // hemlieden ghehanghen heeft vor scepenen den voorsaten // dat noch onghediscideert es. Daer jeghen de voornoemde // Jan fijn ende conclusie nemende der vorseide neeringhe // bedwonghen thebbene zijne voornoemde sone te boucke te stellene // vander neeringhe, zeyde dat de voornoemde tytle in gheender // manieren na rechte verstaen zijn en mach, dat hij desmede // zijne vryheden verbeurt heeft want men nemmermeer // bevinden en zal dat hij oynt in eenighe looshede dieste // of valschede bevonden heeft gheweest oft oec over zulc // gesanneert. Maer ten contrarien heeft oynt ghehouden // ende bekent gheweest over eenen man van eeren zijne // neeringhe wel ende rechtveerdelic doende dits hij hem // wel ghetroost in alle de ghene diene kennen ende van // zijnde commersante weten te sprekene zoot ons notoirlic // blijken mach, bij dat hij ten tijden als den voorseide van up here // ghepronunchiert was binnen dese stede in vanghenessen // lach, midswelken indien men in hem dieste of valschede bevonden hadde hij wel anders ende breeder ghecorrigeert // ghesijn soude hebben. Ende als vande tytle deraf es hij // ghereabilitiert bijden prinche die hem zijn land // gheghevene heeft ende daer naer bij scepenen vande kuere // die hem gheghevene hebben zijn poort waer bij hij es // ghestelt inden zelve staet dat hij was die te bezien zonder // dat hem eenighe breedere purge behouft zonderlinghe ghe- // meert dat men niet jeghenstaende der lanchede vanden // tijde toot noch niet en heeft konnen bevinden dat hij // der stede eenichsins mesrekent oft recopense gaf ghedaen // heeft dat hem nochtans niet beieghenen en soude, //

[fol. 70 verso]

Al waert bevonden dat meen dies hij hem wel ghetroost // in rechte, mids dat hij met behoorlijker restitutie naer // tpoint van previlegien wel zoude moeten ontstaene nopende den // voorghebode dat en gaet hem niet die mids dat hij over // zulc niet bevonden en es gheweest zo voorseide es. Ende in also // verren alst angaet den processe tusschen hemlieden in // cameren geroept es wel te beeden recht daer up ende up de // jeghenwoordighe handelinghe te ghemetene. Ende de vernoemde // deken zo hij agiert blivende bij den tytle van banne die naer recht // verstaen wesen zal inder manieren als zij boven ghebap- // tisert hebben zonder dat hem de gratie vanden prinche ende // van scepenen in dese zal te baten zal moghen commen // want derbij niements recht wech ghegheven en es, oec // en es hij datr bij niet ghereabiliteert mids dadt maer en es een rappeel van bane derinne de stede // in hueren rechte gestelt staet omme huere bestaethide // up hem te reconuceerne alsoot beoort elx met meer // redenen bij partijen an alle zijden ghallyiert int langhe // omme tobtineerne tsijne ende conclusie. Ende naer dien dat scepenen omme behoorlic inde voorseide materie // te procedeerne gheordonniert hadden den voorseide deken // teenen competentien daghe over te bringhene tproces bij // hem gheroert in zijne handelinghe, zo hij ghedaen heeft // in also verren alst in hem was. So waest dat scepenen // voorut ghesien de voorscreven handelinghe ende Inghelijcx de // scriftueren bijden deken up gheleyt ende up al wel ende // rupelic ghehadt hebbende alsoot behoort appointeerden, // ende wijsen dat hem de vornoemde Jan de Lannoet als vry inde // voorseide neeringhe zijnde vanden voornoemde dekin met goeder // causen becroont heeft ende beclaeght ende dat hij bij dien // tvoorseide Jans sone ten boucke vander neeringhe stelle // tcomenserende nietmin de costen deen jeghen dandre // Actum den xiii^{sten} in oughste anno xiiij^{c} zesse ende // neghentich. //

[fol. 71 recto]

(31 Maart 1527)

a //

Scepenen van ghedeele in Ghent wijzen ende hevenen Jooris de Coninc // als **haude** blevin aghter joncvrouwe Baerbeke van sente Pieters // te betaelne Fransoys vande Walle, Ende Gheert Van Den Varendt, // ghautsmeden der stede van Ghent, Eenen halve salaris dat zijlieden // ghepresen hebben tgoet zelvere ende andere boghen bevonden ten zelven // sterfhuuse, Tot der somme van xlviij pond groten te iiij groten voor // elc pont groten. Deene heelft als dander voorscreven, Ende // voort die vijf deelen vanden zessen in dander heelft bij hem hauden // voorent uute ghecoght hebbende. Ende joncvrouwe Liesbette // Blanckaerts, weduwe van Pieter de Coninc die een reste // es inde zelve versterflic jare poortre in advenant, // Ende voorts inde costen van dese instancien. Actum den // xxxi^{sten} van maerte xv^{c} xxvij voor paesschen onder gheteekint, // De Baenst. //

(26 juni 1529)

b //

Kenlic zij allen lieden uute dien dat binnen der kercke van Hoosmans bij Hoostborgh verleren ofte ghenomen es gheweest // zeker zelvere, ter welcken causen Jespar Jooris ende Jan // Diericx de Brabanten als kercmeesters der voornoemde kercken // Inde neeringhe vanden ghautsmeden bijden cnape vanden zelver // neeringhe deser stede omme hebbin doen gheven ende costumeren omme // indien zulc zelvere ofte juweelen voor eenich vanden voornoemde // neeringhe te coupre guevne Selve ghehauden te wezene. // So eyst ghemerct dat ten huuse van Jooris Moenkins // ghautsmet te cooppe commen zijnde ontrent twee honsse ende een half zelvers van eender monstransse commende uuter // voorseide kercken. Dat de voorseide kercmeesters te deser // compareren voor scepenen vande kuere in Ghent kenden ende //

[fol. 71 verso]

verclaersd uter hant van Eloy De Wulf als deken, Joos de Conync // Jooris Vijts ende Ghooris van Halffen zijne ghezwoorne ghezellen, in // dese tyt der voorseide neeringhe, medeontfanghen hebbende tvoorseide // zelvere. Ende volghende dier scholden de voorseide deken ende // ghezwoornen over hemlieden ende haerlieden naercommers danof wel geen // wettelic quyte zouden eeneghe verprotsste ofte mer verhalins. // Beloven hemlieden danof schadeloos te garrandeerne jeghens elcken // ten heemveghen daghen. Dit was ghedaen den xxvi^{en} van wedemaent xv^{c} xxix in tscependom mer Jans vande Zaemslaghe, ruddere, // Her Pieter Teerlincx ende hare ghezellen, gheregistreert folio xcvi, Ende gheteeckent, Rijn. //

[fol. 73 verso]

Allen den ghuenen die dese presente lettren zullen zien oft hooren lesen, // scepenen ende Raed der stede van Ghendt, saluut met kennesse der // waerhede doen te wetene dat wij ghesien tvertooch bij ghescrifte // ons overghegheven in voormen van suuplicatien, En eersamen ende wijsen dher Jan Vander Loonen, ten tijt van nu overdeken vander stede, van neeringhen metsgaders zijner ghemeenen dekenen vanden zelven stede, van neeringhen ende medeghesellen ten zolder over hemlieden ende hueren // ghemeene suppoosten vanden voorseide neeringhe elc int zijne, danof // Inhouden hierna volcht van woorde te woorde. Hoe dat zekere lieden // metgaders hueren suppoosten een vanden drie leden zijn deser stede ende // dmeeste van dien des den meesten last draghende int onderhoudt van // deser stede, ende dat elcke neeringhe in tzijne hebben hueren ordonnantien, ende statuuten daernaer zij huere ghehouden zijn te reghelene ende // minghene up zulck peynen, boeten, verbanden ende mesusen als elck // neeringhe dat zijne danof gheordonneert hebben. Voorts dat ons // wel kennelic was als dat tzelve ledt van neeringhen int generale // ende ooc int perticuliere voorsien ende verghist es bijden edelen voorsaten // bequamen van Vlaendren ende ooc bijden kuere, nu jeghenwoordich // van valt schoone privelegien ende vryheden ende achtervolghende dien // dat de zelve dekenen int perticuliere ende generale recht ende wet doen // tallen tijden ende wijlen als zij dies verzocht werden zoot behoort // ende dat zij dien achtervolghende ghecostumeert zijn zo wanneer de // eeneghe questen, processen of ghescil gheresen es voor hemlieden, dat de vonnessen bij henne te dien causen ghewijst ter extencien gheleyt // werden alder eerst bijden cnape vanden zelven neeringhen, den // ghecondampneerden zijne neeringhe te verbiedene totter tijt dat // hij tzelve vulcommen heeft. Ende up dat hij noch in ghebrek bleven // de sentencie te vulcommene zoude de ghene die de sentencie gheobitueert // hadde gaen bij den hueverdeken de welcke hem verbetren zal zijnen // cnape van neeringhen up de clachte bij hem onfaen ende den // ghecondampneerden te betalene te vuldoene tghewijsde up // oppositie. Ende inden ghevalle dat de ghecondampneerde hem // daer jeghens opposeren wilde zonder zijn ghehouden te namptierene // alzo verre alst reparable waere, over den clerc ten zolder inhouden // van den zelven vonnesse ende commen aldaer ten zolderen ende // costuume ende usancien in oppositien. Ende in alzo verren alshij niet en namptierde noch in oppositien en quame maere in contrarien // van dien banelen desobeyssant bleve inde neeringhe bleve doen // boven shuever dekens verbode, zoude den hueverdeken volghende er // costumen den ghecondampneerden neeringhe den deken bij wiens // tvonnesse den ghewijst zijn houde. Ende partyen diet vonnesse gheobtineert // hadde zonder een van scepenen boden ende doen den ghecondemp- // neerden daghen up en clachte. Ende alzo ghesaemder handt //

[fol. 74 recto]

verzoucken ten daghe diemen voor mijne scepenen vander // kuere den ghecondampneerden vander zelvr desobeyssance // ghepuniert te werdene in exemple van anderen tware bij // wijsene. In shavenans en anderssins ende boven dien den zelven te // condampneerne daer niet uut te scheedene voor ander stondt dat // tvonnesse vuldaen zal wesen ende tguent voorseide inder zelver // in cameren gheshiet zijnde zo zoude alsdan bij scepenen voornoemde // tvonnesse bijden neeringhen ghewesen ten laste vanden ghecondamp- // neerden ghewijst werden executoire. Maer zoude hem ditte // alleenlic verstaen up de ghene neeringhe wende, Want inden // ghevalle dat de zelve ghecondampneerde gheen neeringhen en // dade ofte dat huse daeromme diets, Ghemeerct dat de // hueverdeken naer alleenlic en beveelt up zijn neeringhe mids dat // hij niet voorder kennesse en heeft, zo zoude ghuene diet ghewijsde // voor hem hadde metten hueverdeken commen voor scepenen vander // kuere voornoemd ende verclaersen tguene overleden wesende metten // welcken als nu ende als dan tzelve repecutoire wesen zoude // van welcken hueverdeken ende ghemeenen dekenen inde manieren // voorseiden ghezyn hadden in paysmeld ende prossessen van zo houden // en langhe tijden dat gheene memorie en es ter contrarien. // Ende ghemerct dat ze bevinden dat eeneghe suppoosten ende // quaet willen, omme den deken ende ghezwoornenen van dier neeringhe // daer ghebuerde de quellene bijden rade, die zij hebben zouden vanden // taellieden ende procureur, omme hueren ghesinguliere prooffijt // twelcke in elck neeringhe tweedracht maecke bij der // ondercrupinghe ende beloopinghe vanden voorseide quaet willender, // hemlieden begonsten ende vervoorderden te doene te contrarien in // henent, dat zo wanneer zij oft eenich van hemlieden al voor deken // ende ghezwoornen voor wat neeringhe het es vonnesse thuerlieden // proffijte vercreghen hebben doet zij terstont zouden eenich vanden voorseide // middelen te huersbuerens hueren partie deden dach naerden voor // scepenen voornoemt ende tvonnesse bij hemlieden gheobtineert doen vijsen // ten coste van heurlieden partijen executoire benemende alzo de hocheyt // kennesse ende indicature vanden zolder ende elcken int zijner wilde // grootelix redundeerde ter verminderthede vanden voorseide hueverdeken, // ende ghemeenen dekenen ende ghezwornen van elx neeringhe die // vynt volghende huerlieden oude costume in prossessen gheweest hadden // ende zijn van elc int zijne te userene ende onder houdene de ordonnantie // volghens huere vermoghene zo vooren verclaerst es. Begheerende // bij dien de voornoemde supplianten ende te kennen ghevende tguent voorseids // met alden neerenste omme elcke neeringhe int perticuliere ende ten // zolder die van allen ouden tijden in possessien ghezijn hadden ende // dat mede dat paeys minne ende liefde onderhouden gheweest es // ende omme in heure voornoemde oude goede ende conelicke //

[fol. 74 verso]

costume onderhouden te moghen werdene volghens den // vermoghene van ons scepenen voornoemt te welken statuerene // ende ordonnerende van nu voort an, dat niement wie hij was // eenich vonnesse bij eenich vanden liij vrie neeringhen ghewesen // ter extancien legghen en houden moghen, dan inde manieren // boven verclaerst, ende datte up de boete van drie ponden // parisis, gaende daer zo sculdich es van gane de zaeck altoos // voortganc nemende, ende dat tzelve te bet onderhouden // wesen ende bliven zoude, ende dat bij dien zij supplianten // zouden paysivel blijven inde voorseide huere possessie almeer // dan tiene, twintich, dertich, veertich, vijtich, zestich jaeren // ende dat den zolder gheweest es ghejustifieert omme alle // paeys ende minne int voorseide lede van neeringhen te voedene // ende onderhoudene den opposanten, ende qualt willen gheen // voetsel te ghevene omme den deken ende ghezworen omme // een cleen zake te mulesterene ende betreckene dan bijden // middelen voorsijds ende tzelve predable vulcommen zijnde. // Ende up al wel gheledt hebbende hebben den // voornoemde supplianten bij vormen van ordonnantien gheconsenteert // ende ghewillekuert alle de voornoemde poincten ende articlen // lesende volghende dien elcken wie hij zij tzelve alzo ende // inder manieren al voorseids te onderhoudene en hem hier te reghelne, interdicerende voorts den taelieden procureurs // ende ander practiqueren vanden camere vanden kuere zulck // of gheender zaken voor ons niet meer te vertooghens ofte // bringhene ten waer dat al tguent voorseids of overleden // waers ten hande dat voor ons gheene processen te // vergheefs en rijsen, Ende datte up de boete van drie ponden // parisis van elcken zake ten laste vanden zelven taellieden, //

procureurs ofte practisieven. Ende dit al behoudens onser // kennesse ende indicaturre in alle zaken der pollicie ende // ghemeenen huever bueren der zelve deser stede aengaende // ende competeren. Ghegheven in kennesse der waerhede // onder den zeghele van zaken der voorseide stede vanghende // den vijfsten dach van maerte int jaer duust vijhondert // driendertich. //

Ghextraeert ende ghecollacionneert uut ende jeghens torriginale // ghewijsde van scepenen vande kuere, ende bevonden accorderent // van woorde te woorde bij als cleerc van ghemeenen dekenen // en zolder, Gayaert. //

S.A.G., reeks 182, doos 1-5, map 2, afschriften van ordonnanties, rekwesten, charters
Niet gepubliceerd.

3. Rekeningen van 1540 tot 1598

Document 1
Rekeningen van zaterdag 31 juli 1540 tot dinsdag 25 januari 1541.

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewijs die voor u lieden edele ende weerde // heeren mijner heeren de hoochbaillu ende scepenen vande // kuere der stede van Ghent bij desen doende ende // overghevende zijn. Meester Joos van Grijspeere als // overste vander neeringhe vanden goutsmeden, metgaders // Ghijselbrecht Terleers, ende Fransoijs Vanden Hove, zijne // gheswoornen van alder handelinghen bewinden ende // administratie bij haerlieden dien angaende ghehadt ende // ghenomen tsichtent den lesten van hoymaent xv^{c} // veertich wesende huerlieder ancommen totten xxv en // dach van lauwe xv^{c} eenenveertich. //
Ontfanc //
Eerst ontfaen van joncvrauwe Fransine Zoets // weduwe van Willem de Mey ter causen van croijse van // xx schellingen groten tsiaers losrenten den penninc zestiene die den // aermen der zelver neeringhe ghetransporteert zijn bij // Jacob van Waechem, procureur generael van Vlaenderen // uuter namen vanden keure volghende den transporte // danof ghepasseert voor scepenen vande keure deser stede // de zelve rente verachtert van twee jaeren, tleste den // xvii^{en} van meye eenenveertich // ii pond groten. //
Item ontfaen van Pieter van Vaernewijc ende // Christoffels Vander Haghen als vooghden vanden kinderen // van Adolf Hallinc ter causen van ghelijcken xx schellingen groten // tsiaers losrenten ooc verachtert van twee jaere // tleste vi^{en} novembris xv^{c} eenenveertich de // zelve rente ooc den aermen ghetransportreert // als boven // ii pond groten. //
Somme van gheelen ontfanghe // bedraecht // iiij pond groten. //

[fol. 1 verso]
Uutgheven jeghens den voornoemde ontfanck. //
Alvooren betaelt Jacop van Waechem, procureur // generael van Vlaenderen, voor tmaken van zekeren beweerpe // van transpoorte, vanden voorgaenden twee partien van // renten ghetransporteert ten prouffijte vanden aermen // deser neringhe ende ghepasseert voor scepenen vander // kuere in Ghent // ii schellingen groten. //
Item inde greffie vanden kuere voor tlossen van twee // vande zelven transpoorten. Ghemaect dat den eenen // blijven moeste onder den zelven procuruer generael ende // den anderen onder den hueverste ende gheswoornen // betaelt tsamen // iiij schellingen groten. //
Item betaelt Jacop de Wintere als cnape deser // neeringhe ter causen van zijnen diensten, vacatien, // ende diligentie bij hem ghedaen achtien maenden tijts // ofte daer omtrent also wel int reijsen buuten deser stede // ten diversschen stonden, inde affairen vanden neeringhe // als anderssins volghende zijnder quijtancie // iij pond groten. //
(Totaal) Iij pond xij schellingen viij denieren groten //

[fol. 2 recto]
Ander uutgheven ter causen vander vervolghe ghedaen // ande Koninklijke Majesteit om tvercrijghen van eenen huuse, daermen // houden zoude de wardere der zelver neeringhe, // metgaders ooc ordonnantie nopende de sallaris vanden // gheswoornen ende warderers. //
Eerst betaelt meester Gillis Brakelman advocaet // inden Raedt van Vlaenderen ter causen vant // tcomponeren van zeker supplicatie ten sijne // voorscreven // ii schellingen groten. //
Item de zelve supplicatie thove ghepresenteert zijnde. // Wiert daer up ghestelt een apostille gheteeckent // despleghen. Betaelt voor tlichten van dien // iij schellingen groten. //
Item naer dat de zelve supplicatie achtervolghens // de apostille ghesonden was an scepenen vanden kuere // des stede, omme daer up thebbene huerlieder advys // twelc inde marge van dien ghestelt wiert. So // hebben de voornoemde hueverste ende geswoornen die also // wederomme thove ghepresenteert, aldoe daer up // ghestelt wart zeker ander apostille. Betaelt voor // tlossen van dien int comptoir vanden voornoemde griffier // despleghen // ii schellingen groten. //

Item betaelt den voornoemde meester Gillis // Brakelman voor tstellen van eene tweetste // supplicatie. Daarmede dat de voornoemde Fransoys // Vanden Hove een vande gheswoornen, teysde te // Bruussele thove // ii schellingen groten. //

[fol . 2 verso]
Item den xxiii^{en} in Wedemaent xv^{c} eenenveertich // vertroc de zelve Fransoys metter zelver supplicatie // naer Bruussele, daer hij vachierde zeven daghen binnen // welcke tijde hij vertheerde met een zijnen dieners de // somme van // xxxiij schellingen x denieren groten //
Item te Bruussele commende, ende naer de presentane // vanden supplicatie theve ghedaen, verbeydende andere // was den voornoemde Fransoys ghegheven een beslotene // lettre addresserende anden procuruer generael van // Vlaenderen, ende Joos van Hecke ontfanghere der Koninklijke Majesteit // vanden extraordinairen. Daar vooren betaelt int // comptoir vanden greffier aldaer // iij schellingen iiiij denieren groten //
Item welcker beslotene lettere bij Fransoys commende // naer Ghendt, meenende den voornoemde procuruer generael // ende Joos van Hecke daer te vindene vernam dat zij waeren // te Brugghe. Daer waerts dat hij Fransoys reysde // vachierende aldoe vier daghen ende vertheerde // xiij schellingen iiii denierren groten. //
Item betaelt den voorseide procuruer, voor zijn advijs // ghestelt up de voorseide beslotene lettre hem ghepresenteert // vi schellingen viii denieren groten. //
Item tsaterdaechs voor de Pallem weke eenenveertich // lestlede, zo reijsde de voornoemde Fransoijs Vanden Hove // met zijnen dienere naer Bruussele inde camere // vanden finance daer hij exhibeerde de zelve beslotene // lettere metten advyse . Ende mits dat hij daer // bleef vervolgh doende acht daghen tot dat hij //
(Totaal) ii pond xvii schellingen ii denieren groten //

[fol. 3 recto]
vercreech zeker lettren, daer bij der voornoemde neeringhe // ghegheven was, een huus staende inde Donderstraete // binnen deser stede breedere inde zelve lettren ghespecifiert, // zo vertheerde hij aldaer metten zelven zijnen dienere // xxx viij schellingen groten. //
Item betaelt den huijssier vander finance voor zijnen // wijn van toverbringhen vande ghifte // iii schellingen iiij denieren groten. //
Item voor texpedieren vanden zelven lettren int lossen den // greffier xiii schellingen iiij dinaren groten. // Ende den cleercken voor den // wijn vi schellingen viii denieren groten, compt tsamen // xx schellingen groten. //
Item den audiencier voor tseghelen vande zelve blijckende // bij quictancie gheteeckent J. Vereijken, daer inne begrepen iiij schellingen ii dinaren groten, voor den sallaris vande huijssier // diedt brochte, betaelt tsamen // ii pond x denieren groten. //
Item betaelt Pierson cleerc van mijnen heere van // Wijnghene, voor zijne sollicitacie ende addresse thulpen // der expeditie der voornoemde lettre voor den wijn // iij schellingen iiij dinaren groten. //
Item van eender coperen plancke, daermen de namen // vande warderers in ghestelt heeft, betaelt iii schellingen ii denieren groten. //
Item voor tsnijden daer innen vanden namen // vanden zelven warderers betaelt // ii schellingen groten. //
(Totaal) v pond x schellingen viii dinaren groten //

[fol. 3 verso]
Item betaelt voor tsnijden van de stalen pinchoenen // dienende ter wardere // ii schellingen groten. //
Item van twee onssen ellef penninghen zes greynen // zelvers om te makene de assayen betaelt // x schellingen groten. //
Item noch betaelt van twee onssen ellef penninghen zelvers van gelijcke assaye // ix schellingen x denieren groten //
Item voor tvergaderen ende stellen deser rekeninghe // mits der double betaelt // ii schellingen groten. //
Item stellen hier de voornoemde twee gheswoornen aengaende // huerlieder dienst moyten ende vacatien, bij hemlieden // ghehadt ende ghenomen dese wel nopende der // warders deser neeringhe als

anderssins, voor den // tijt van achtien maenden lettel min ofte meer // zonderlinghe regard nemende up den arbeyt ende // diligentie bij den voornoemde Fransoijs van Hove ghedaen // int reysen omme tvercrijghen vanden voornoemde lettren bijder koninglijke Majesteit // den salaris tuwer heeren discretie // iiij pond xij schellingen groten. //
Item betaelt mijnen heeren den baillu voor zijnen sallaris // dat hij ter audicien van deser rekeninghe gheweest heeft // xx denieren groten. //
Item betaelt den secretaris voor zijnen sallaris mits dat // hij dese rekeninghe gheappostuleert ende ghesloten heeft // metgaders der double // iij schellingen iiij denieren groten. //
Summa van den uutghevene bedraecht // ter somme van xviij pond x schellingen iiij denieren groten. //

[fol. 4 verso]
Ende den ontfanc boven verclaerste // bedraeght // iiij pond groten. //
Dus meer uutghegheven dan ontfaen // xiiij pond x schellingen iiij denieren groten. //
Aldus ghedaen ghesloten ende gheapprobeert bij bailliu ende // scepenen vande kuere deser stede van Ghendt naer trapport // danof in Kuere collegie ghedaen metten apostillen hierup // ghestelt. Ende omme de tachterhede vander zelver // neeringhe ende oversten van diere te moghen bindene als // hemlieden bij hadden en welke gheconsenteert zekeren middelen // zo bij acten van date desere ghementionneert staet. // Actum den lesten in september xv^{c} xlii int college // van scepenen mij present //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 1
Niet gepubliceerd.

Document 2
Rekeningen van maandag 5 november 1543 tot donderdag 31 januari 1544.

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewijs die voor // u lieden edele ende weerde heeren // mijn heere den hoochbailliu ende scepenen // vander kuere der stede van Ghendt. // Bij desen doende ende overghevende // zijn Andries van Quickelberghe als // overste vander neeringhe vanden goudsmeden // metgaders Gooris van Alffene ende // Olivier de Peystere zijne ghezwoornen // dan alder handelinghe hebbende ende administratie bij hemlieden dien angaende // ghehadt ende ghenomen tsichent den // vijfsten in novembre xv^{c} drienveertich // wesende huerlieder ancommen totten // lesten van lauwe xv^{c} vierenveertich .//
Ontfanck commende van diversche // persoonen die wijnckele houdende // zijn, de welcke gheoordonneert // waeren te ghevene elc v schellingen groten // te betaelne met xii groten de maendt // naer tuutwijsen zeker apostille // staende ghescreven up een supplicatie // hier niet overgheleyt. //
Eerst van Jacop Weyns // v schellingen groten //
Item van Fransoys van Hove // v schellingen groten //
Item van Clays van Hultem // v schellingen groten //
Item van Willem van Hauweghem // v schellingen groten //
Item van Olivier de Peystere // v schellingen groten //
(Totaal) i pond v schellingen groten //

[fol. 1 verso]
Item van Jan Duwaez // v schellingen groten //
Item van Lievin de Peystere // v schellingen groten //
Item van Fransoys Van den Walle // v schellingen groten //
Item van Jan de Peystere // v schellingen groten //
Item van Joos de Hert // v schellingen groten //
Item van Lievin Bauwins // v schellingen groten //
Item van Jan de Blye // v schellingen groten //
Item van Gooris van Alssene // v schellingen groten //
Item van Gijselbrecht Terleers // v schellingen groten //
Item van Jan de Burchgrave // v schellingen groten //
Item van Jooris Symoens // v schellingen groten //
Item van Jan Trosuere // v schellingen groten //
Item van Willem van der Kenen // v schellingen groten //
Item van Justaes de Blye // v schellingen groten //
Item van Matthijs Van der Varent // v schellingen groten //

[fol. 2 recto]
Item van Lievin Brecht // v schellingen groten //
Item van Willem Rubbins // v schellingen groten //
Item van Lievin Rubbins // v schellingen groten //
Item vande weduwe van Auweghem // v schellingen groten //
Item vande weduwe van Hove // v schellingen groten //
Item van Ghijselbrecht vander Moere // v schellingen groten //
Somme vanden ontfanghen angaende // den v schellingen groten vooren verclaerst // bedraecht int gheele // vi pond x schellingen groten. //
Anderen ontfanck commende van // diversche persoonen die wijnckele // houdende zijn, ende van diversche // cnapen die zij inde wijnkels // bevonden hebben weerckende. //
Eerst van Jan Troosuere // xx groten //
Item vande weduwe van Auweghem met twee cnapen // iij schellingen groten //
(Totaal) iiij schellingen viij groten //

[fol. 2 verso]
Item van Joos de Blije met eenen cnape // ii schellingen iiij denieren groten //
Item van Lievin de Peystere met eenen cnape // ii schellingen iiij denieren groten //
Item van Olivier de Peystere // xx groten //
Item van Jooris Moens // xx groten //
Item van Jan de Burchgrave met eenen cnape // ii schellingen iiij denieren groten //
Item van Willem vander Kenen // ii schellingen iiij dinieren groten //
Item van Lievin Brecht met twee cnape // iii schellingen groten //
Item van Willem Rubbins // xx groten //
Item van Lievin Rubbins // xx groten //
Item van Gooris van Alssene // xx groten //
Item van Jacop Weijns met twee cnapen // iij schellingen groten //
(Totaal) I pond v schellingen iiij dinaren groten //

[fol. 3 recto]
Item vander weduwe van Hove // xx groten //
Item van Jan Duwaez met eenen cnape // ii schellingen iiij dinaren groten //
Item van Clays Van Hultem met eenen cnape // ii schellingen iiij dinaren groten //
Item van Gijselbrecht Terleers // xx groten //
Item van Jan de Peystere // xx groten //
Item van Lievin Bauwins // xx groten //
Item van Fransoys van Hove met eenen cnape // ii schellingen iiij dinaren groten //
Item van Jan de Blije // xx groten //
Item van Joos de Hert // xx groten //
Item van Fransoys vanden Walle // xx groten //
Item van Denijs vander Varent // xx groten //
Somme vanden ontfanghe angaende den xx groten vooren verclaerst bedraecht // ii pond ij schellingen groten. //

[fol. 3 verso]
Anderen ontfanck commende // van huushueren vander neeringhe // huus hemlieden verleendt bijder Koninklijke majesteit. //
Eerst ontfaen vander weduwe // van Heindric Van Der Scelden van // huushueren vanden huuse inde Donderstraete // ende datte van drie vierendeel jaers // afghetrocken iii schellingen vi denieren groten midts dat // wij tselve niet en cousten ghecrijghen // ende dat zie uuten huuse ruijmde // ende ditte vanden jare xliiij de // somme van // xix schellingen groten. //
Item van Clays Serweytins vander // huere van eender camere naer // tuutwijsen der voorwaerden ende // ditte vanden jaere xv^{c} xliiij // xxx schellingen groten. //
Item noch van Lowijs Helias // tijcwevere van huishueren // van een vierendeel jaers verschenen // talfven novembre xv^{c} xliiij // vi schellingen vi denieren groten. //
Somme van huushueren // bedraecht // iij pond v schellingen vi denieren groten. //

[fol. 4 recto]
Anderen ontfanc extraordinaire // commende van zeker costen bij hemlieden // ontfaen. //
Te wetene uuter handt van Gillis // Meerlaen over Lievin Claus van // costen die ten laste vanden voornoemde // Lievin Claus ghebuert zijn volghende // eenen billiete hier niet overgheleyt // de somme van // xi schellingen xi denieren groten. //
Somme summarden van alden ontfanghe // bedraecht int gheele xii pond xix schellingen v denieren groten. //

[fol. 4 verso]
Jeghens welcken voornoemde ontfanck de voornoemde // hueverste ende ghezwoornen uutghegheven // ende betaelt hebben zulc als hier // naervolcht. //

Alvooren betaelt Jan Duweez ende // Jacop Weyns als ghezwoornen gheweest // ter causen van tghene dat de neeringhe // hemlieden bij slote vander lester // rekeninghe tachter ende sculdich was // als meer uuthgegheven hebbende // dan ontfaen de somme van // vi pond i schelling vii denieren groten. //

Item betaelt Raphel Vander Sare // van twee sacken calcx // xvi denieren groten. //
Item betaelt van vursten ende andre tichelen eenen Lievin Van Male // ij schellingen ij denieren groten. //
Item betaelt Martin Peertchevale // voor zijn dachuere van vijf daghen // tijts ten xii groten daechs comt // v schellingen groten. //
Item betaelt zijnen cnape ooc // van vijf daghen tijts metgaders voor // zeker bier bij hemlieden ghedaen // halen tsamen // ii schellingen vi denieren groten ix penningen. //
Item betaelt van latten // v denieren groten. //
Item van naghelen crammen ende // curtnaghelen tsamen // vi denieren groten viij penningen //
(Totaal) vi pond xiij schellingen vij denieren v penningen //

[fol. 5 recto]
Item betaelt Laukin Dullaert // temmerman int verheghenen vanden // veinsters inde neeringhe huus // mids tmaecken van eender banck // met een dachuere tsamen // xviij denieren groten. //
Item betaelt Lievin de Pruet smedt // voor tindecken van vier propnaghelen, // een clincke, een leen ende van // twee pondt loodts // xiiij denieren groten. //
Item noch voor tverheghenen vander // gote betaelt Jan Rools volghende // zijnder quitancie // iij schellingen groten. //
Item noch ghegheven Jacop onsen // cnape van heertichelen ende van // verheghenen vanden glaesvensters // midts datter groot weerck an te // doene was // xx denieren groten. //
Item noch ghegheven den zelven // voor truimen vander gote // viij denieren groten. //
Item betaelt voor vier wassen // kaerssen eenen Jacop Bauwins // omme te beseghene in twee // processien generael comt // xvi denieren groten. //
(Totaal) ix schellingen iiij denieren groten. //

[fol. 5 verso]
Item betaelt van twee staelen // pinsoenen daer de twee letteren // vanden jaere up ghesneden staen // dienende totter wardere // ii schellingen groten. //
Item vanden hueverste ende ghezwoornen // huerlieder namen ende toenamen // te snijdene naer doude husancie // vander wardere // ij schellingen groten. //
Item noch van drie nieuwe scalpers // ende in instrumenten daermen de // preuve mede steect vander // wardere // xii groten. //
Item verleyt up sente Loijs // dach den eersten in decembre // xliij daer de hueverste ende // ghezwoornen metten houderlinghen // vergadert waeren van verteerde // costen de somme van // vi schellingen groten. //
Item noch verleyt den xxv^{en} in Hoymaent // xliiij up Sente Loys dach present den // hueversten ende ghezwoornen metten // houderlinghen de somme van // vi schellingen i denier groten. //
Item noch verleyt up Sente Loys // dach inden wintere ter cause van verteerde // costen present den hueversten ende //ghezwoornen mette houderlinghen // vi schellingen groten. //
(Totaal) ix schellingen iiij denieren groten //

[fol. 6 recto]
Item betaelt Olivier Ser Lambrecht // voor tmaecken van eender supplicatie // vi denieren groten. //
Item bijder weduwe van Hendric Van der Scelden afghesleghen voor de x^{en} penninc voor huer poorcie // iiij schellingen groten. //
Item afghesleghen voor de x^{en} penninc // van Clays Ser Weytins over ons // poorcie // vi denieren groten. //
Item afgesleghen bijder weduwe // Sgruuters over ons poorcie vanden // x^{en} penninck // xviij denieren groten. //
Item betaelt voor den x^{en} penninc van tghuendt dat de wardere // beseghen int huus vander neeringhe // ende ghebruucken thueren verdoene // ten ij stonden telcke ii schellingen vi denieren groten comt // v schellingen groten. //
Item verleyt in uit omeganghen // daer de houders vergadert waren // tsamen ter somme van // vii schellingen i denier groten. //
Item verleyt van costen ter causen // vanden processe van Lievin Claus // volghende der acte van taucxe // daer af wesende ter somme van // ii pond xii schellingen x denieren groten. //
(Totaal) iii pond x schellingen v denieren groten. //

[fol. 6 verso]
Item betaelt Cornelis de Brune als // ontfanghere vander cotidiane van // Sent Jans keercke van renten vander // gaudsmeden huus volghende der // quitancie de somme van afghesleghen // den x^{en} penninck // ix schellingen vi denieren groten. //

Item betaelt Francoijs van Hove // van renten van xx schellingen groten tsiaers gaende // uuten voornoemde huuse vanden jaere xliij // afghesleghen den x^{en} penninck // in quitancie // xix schellingen groten. //
Item betaelt Jacop de Wintere onsen // dieneere ende cnape voor zijn // pencioen van eenen jaere ende // drie maenden tijts ten xxx schellingen groten tsiaers // volghende der oordonnantie van // scepenen ter somme van // xxx vii schellingen vi denieren groten. //
Item betaelt Andries van Quickelberghe // onsen hueversten voor zijn pensioen // van vijf vierendeel jaers tijts // ten x schellingen groten tsiaers volghende der oordonnantie // van scepenen den voorsaten hemlieden daer // toe gheoordonneert de somme van // xij schellingen vi denieren groten. //
Item betaelt Gooris van Alssene // als gheswoorne vander voorseide neeringhe // van ghelijcken termijne alsboven // xij schellingen vi denieren groten. //
(Totaal) iiij pond xi schellingen groten //

[fol. 7 recto]
Item betaelt Olivier De Peijstere // ooc voor zijn pencioen vander // voornoemde termijne volghende der // oordonnancie van scepenen voornoemt // xii schellingen vi denieren groten. //
Item betaelt Jooris Moens ende // Jan De Burchgrave als warderers die ons bij scepenen gheoordonneert zijn // ter assisstentie vander wardere // hemlieden toegheleyt elc iiij schellingen ii denieren groten // van vijf vierendeel jaers tijts comt // viij schellingen iiij denieren groten. //
Item de voornoemde hueverste ende // gezwoornen vander voornoemde neeringhe // gheven te kennene als dat zij thuere // ancommene ontfinghen zeker selverweerc // van assaye staende inde oude rekeninghe // de welcke de voornoemde persoonen // wederomme ghegheven hebben de // nieuwe ghezwoornen // zo dat de somme van uutghevene // xx schellingen groten daer bij gheminct es, ergo // bij dien hier niet. // Niet. //
Item voor tstellen ende maken // van deser rekeninghe midts // der double // iij schellingen iiij denieren groten. //
Item afghesleghen diverschen // persoonen van caven te vaghene // xii denieren groten. //
(Totaal) i pond v schellingen ii denieren groten. //

[fol. 7 verso]
Voor den baillu voor de auditie van deser rekeninghe // xx schellingen. //
Voor tapostuleren ende hooren van deser rekeninghe voor den // secretaris // iij schellingen iiij denieren groten. //
Somma vanden uutghevene // bedraecht xvij pond xvij schellingen vij denieren // v penningen groten. //
Ende den ontfanc voren bedraecht // xij pond xix schellingen v denieren groten. //
Dus meer uutghegheven dan ontfaen iiij pond xviij schellingen ij denieren // v penningen groten. //
Aldus ghedaen ende gheaccordeert // bij bailliu ende scepenen voornoemt ende den hueverste ende gheswooren // nu jeghenwordich ende gheteekent // bij mij Casier ten daghe alsvooren. //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 2
Niet gepubliceerd.

Document 3
Rekeningen van dinsdag 6 november 1543 tot woensdag 31 december 1545.

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewijs die // voor u lieden edele ende // weerde heeren mijn here den // hoochbailliu ende scepenen vander // keure der stede van Ghendt. // Bij desen doende ende overghevende // zijn Andries van Quickelberghe // als hueverste vander / neeringhe vande goudsmeden // metgaders Gooris van Alffene // ende Olivier de Peijstere // zijne ghezwoornen van alden // ontfanghe ende uutgehevene // angaende tgoedt vanden // aermen vanden voornoemde neeringhe // hemlieden toegheleijt bij der Koninklijke Majesteit/ //
Ontfanc //
Eerst ontfaen van Jan // Duweez als den aermen goet commende bij slote van zijnder lester rekeninghe // de somme van // ix schellingen vi denieren groten. //
Item ontfaen van Martin // De Pottere ter causen van // zijnder gheselnede van // renten ghevallen den xviii^{en} // in meye xv^{c} xliii // xx schellingen groten. //
Item ontfaen van Jan vander // Beke omme de hoijrs van // Adolf Hallinck van renten // ghevallen den vi^{en} in november // xv^{c} xliii ooc xx schellingen groten afghetrocken // ii schellingen groten vanden x^{en} penninck // rente // xviii schellingen groten. //
Somme vanden ontfanghe bedraecht // ii pond vi schellingen vi denieren groten. //

[fol. 1 verso]
Jeghens ende in minderinghe // van al welcken ontfanghe // de hueverste ende // ghezwoornen uutgheven // hebben tghuendt dat // hier naer volght. //
Eerst ghegheven in // aelmoesenen eenen aermen persoon // ii schellingen groten. //
Item noch ghegheven eenen // anderen aermen persoon // thulpen eenen abijte // x schellingen groten. //
Item ghegheven eenen // aermen persoon in // aelmoesenen // iiii schellingen groten. //
Item noch ghegheven // in aelmoesenen // xii denieren groten //
Item noch ghegheven den xxiiij^{en} in decembre // xliiij diversche persoonen // in aelmoesenen // xv schellingen groten. //
Item noch ghegheven den // xxx^{en} in decembre xliiij // in aelmoesenen // xii denieren groten. //
Somme vanden uutghevene bedraecht // xxxiij schellingen x denieren groten. //

[fol. 2 recto]
Ende den ontfanck // vooren bedraecht // ii pond vii schellingen vi denieren groten. //
Dus meer ontfaen dan uutghegheven // xiij schellingen viij denieren groten. //

Dit naervolghende es // den ontfanc van Sente // Loij van renten ende // dootsculden Sente Loij toebehoorende. //
Eerst ontfaen van renten // van Gillis Meerlaen over // Lievin Claus van twee jaeren // tijts ,ende datte vanden jaere // xlij ende xliij x schellingen groten afghetrocken // vanden x^{en} penninck, // vander jaere xliij vi denieren groten, dus in // ontfanck maer // ix schellingen vi denieren groten. //
Item ontfaen van Willem // van Hauweghem over // de dootscult van Pietre // zijnen broedre // xx denieren groten. //
Item ontfaen van Jan // Duweez over de dootscult // van zijnen kinde // vi denieren groten. //
Somme vanden ontfanc ix schellingen viii denieren groten. //
Somme van tgheheel dus meer // ontfaen dan uutghegeven i pond v schellingen iij denieren groten. //

[fol. 2 verso]
Jeghens welcken ontfanc // de voornoemde persoonen // uutghegheven hebben // tghuendt dat hier naer // volcht. //
Eerst betaelt up Sente Loijs // dach inde Wintere van den // ghesonghen messe // ii schellingen iiij denieren groten. //
Item betaelt Willem de Vleeschauwere van Sente // Loijs daghe van wasse ende // twee tortssen volghende eenen billiette // vi schellingen groten. //
Item betaelt Jan Duweez // van dat Sente Loij tachtere // was ter lester rekeninghe // xiiij schellingen ii denieren groten. //

[fol. 3 recto]
Item betaelt up den // ghesworen maendach naer // Sincxenen xv^{c} xliiij voor // een ghelesen messe // iiij denieren groten. //
Item betaelt up Sente // Loys dach inden somere // voor een ghesonghen messe // ii schellingen iiij denieren groten. //
Item betaelt up Sente Loijs // dach inden wintere voor // een ghesonghen messe // ii schellingen iiij denieren groten. //
Item betaelt Jacop onsen // cnape voort verheghenen // vander cappelle van drie // Sente Loijs daghen // xviij denieren groten. //
Item betaelt up de // ghesworen maendach naer // Kerssavondt xliiij voor // een messe // iiij denieren groten. //
Somme vanden uutghevene // bedraecht xix schellingen iiij denieren groten. //
Ende den ontfanc vooren // bedraecht i pond v schellingen iiij denieren groten. //
Dus meer uutghegheven // dan ontfaen iiij schellingen groten. //
Aldus ghedaen ende gheaccordeert // persone als voren ende up daghe // alsvoren ende gheleevert bij mij //
Handtekening: Casier

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 3
Niet gepubliceerd.

Document 4
Rekeningen van dinsdag 6 november 1543 tot woensdag 31 december 1545.

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewijs die // voor u lieden edele ende weerde heeren mijn // here den hoochbailliu ende scepenen // vander keure der stede van Ghendt. // Bij desen doende ende onderghevenen // zijn Willem van Hauweghem ende // Franchois vander Walle ghezwoornen // der neeringhe vande goudsmeden. // Ende ditte gheconsidereert den overlijdene van Arendt de Brune heuverste vande voornoemde neeringhe gheweest // van alden ontfanghe ende uutgehevene // angaende tgoedt vanden aermen // vanden voornoemde neeringhe hemlieden // toegheleyt bij der keure. //
Ontfanck //
Eerst ontfaen van Martin // de Pottere in huwelicke hebben // de weese van wijlen Willem De // Mey van renten ghevallen // xliij^{en} mey xliiij ende // xlv in advenant van xx schellingen groten // tsiaers afgheslegen den xx^{en} penninc // xxxviij schellingen groten. //
Item van Jan Vander Beke // filius Lievine over de hoyre van // Adolf Hallynck van renten // ghevallen den vi^{en} novembre // xv^{c} xliiij afghesleghen den // xx^{en} penninck // xix schellingen groten. //
Somma vanden voorseide // ontfanghe beloopt ii pond xvii schellingen groten. //

[fol. 1 verso]
Te ghene ende in mindere van // al welcken ontfanghe de voornoemde // hueverste ende ghezwoornen // ghedistribueert ende uutghegheven // hebben tghuendt hier naere // volghende. //
Eerst ghedistribueert zekeren // aermen pesoon vrij inde voorseide // neeringhe in aelmoesenen // x schellingen groten. //
Item noch ghedistribueert // seker anderen persoon vrij int // voornomde ambacht met // zeven grooten de weeke hier inne // ghecorprehendeert een bedde hem bijden ghezwoornen ghecocht // xix schellingen groten. //
Item noch zekeren anderen persoon // ghedistribueert in aelmoesenen // de somme van x schellingen groten. //
Item noch eenen anderen ooc // ghegheven in aelmoesenen // x schellingen groten. //
Ende somme vanden uutgheven // bedraeght ii pond ix schellingen groten. //
Ende den ontfanck beloopt // ii pond xvii schellingen groten. //

[fol. 2 recto]
Dus desen angaende meer ontfangen // dan uutghegheven viii schellingen groten //
Tnaervolghende es den ontfanc // van Sente Loy van renten // ende dootschulden Sente Loy dependeeren// ende angaende. //
Eerst ontfaen van renten // van Gillis Meerlaer over // Lievin Claus ende ditte vanden // jaere xv^{c} xlv afghetrocken // den xx^{en} penninck //iiij schellingen ix denieren groten. //
Item ontfaen vanden hoirs // van Ghiselbrecht vander // Schuere van dootschult // xx denieren groten. //
Item vanden hoirs vander // ghesellenede van Jacop // Weyns // xx denieren groten. //
Item noch meer ontfaen // vande weduwe van Lievin // Hallynck doudde over de // dootschult van Franchois // haren zone // xx denieren groten. //
Ende somme vanden // voorseide ontfanck bedraecht // ix schellingen ix denieren groten. //

[fol. 2 verso]
Uutgheven bijden voornoemde // ghezwoornen ghedebbourcheert // ende uutgheleyt jeghens den // voornoemden ontfanck. //
Eerst betaelt inden handen // van Olivier de Peyster van tghuendt // dies hem bijden slot van de leste // rekeninghe tachter bleef // iiii schellingen groten. //
Item noch betaelt up Sente // Eloys dach inden somere lestleden // xv schellingen x denieren groten van een ghesonghen // messe // ii schellingen iiij denieren groten. //
Item van ghelijcken betaelt // Robbrecht de Hont wasmaker // van diversche leveringhe van // wasse volghende zonder quitancie // iij schellingen x denieren groten. //
Item betaelt up Sente Loye // dach inden wintere ooc // lestleden // ii schellingen iiij denieren groten. //

Item ghegheven Jacop // den cnape van ten vooren // tween Sente Loys daghen // de cappelle te hegheven // taecken vi denieren groten // xii denieren groten. //
Item verleyt ten drye ghezwooren //

[fol. 3 recto]
maendaghen telcken iiij schellingen // iiii denieren groten voor tcoopen van eenen // quisaele ii denieren groten // xiiij denieren groten. //
Somme van desen // uutghevene beloopt // xiiii schellingen viij denieren groten. //
Ende tuutgheven dependeeren den // aermen draeght alsboven ii pond ix schellingen groten. //
Sommen beede de parten van // uutgheven ter somme van iii pond iij schellingen viii denieren // groten. //
Ende beede de voornomde ontfanghen // draghen zo wel van Sente Loy als // aermen ter sommen van iij pond vi schellingen ix denieren // groten. //
Dus meer ontfan dan // uutghegheven iii schellingen i denieren groten. //
Aldus gedaen gesloten ende // geapprobeert ter presente // vande bailliu ende scepenen present int // jaer ende daghe als boven ende // mij present //
Handtekening //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 4
Niet gepubliceerd.

Document 5
Folio 1 recto tot 5 verso: rekening van maandag 4 november 1577 tot half augustus 1579
Folio 6 recto tot 9 verso: rekening van dindsdag 25 augustus 1579 tot donderdag 25 augustus 1580

[fol. 1 recto]
Rekenynghe bewijs ende relyqua // die doende es Joorys Moenkens // gheadtesteert met zijne gheswoorenen // Ghijselbrecht Moenkens Jacques // Van den Vyvere ende Jacques Weyns // ende dat vanden ontfanck ende huutghaven dien hij anvert heeft beghinnend // den iiij^{en} dach van november 1577 // al tot alvouste 1579 //
Inden eersten betaelt als deken voor myne // eedt te doene // viij denieren groten//
Noch betaelt ende verschoten op sente op Sente Eloo dach // inden wyntere voor vesperen ende voor de ghesonghen // messe myts iiij denieren groten voor den aermen comt // ii schellingen vi denieren groten //
Item betaelt een alve poort tonne als // den prynse cam ten stede van Ghent // 8 denieren groten //
Noch betaelt voor een tortse ende der // stoffasije daar toe diennende comt // ii schellingen iiij denieren groten //
Item noch betaelt ten selven daghe // voor een maecht te doen parrene // ende anders daer toe dienende so // xiii schellingen iiij denieren groten //
Noch betaelt voor een sluetel te doen // maken dienende tot den waerdeer coffer // die verloren was // vi denieren groten //
Item verleyt voor een messe up // verswooren maandach naer Kerssemese // 1578 // iiij denieren groten //

[fol. 1 verso]
Item verleyt ende betaelt Bertelmoens // Fransman over den codyronne van sente // Loys ghaende huuten huuse // 10 schellingen groten //
Item noch betaelt voor en tortse van // vi ponden die de maecht inde ant // adde metter ander tortse // iii schellingen vi denieren groten //
Item noch betaelt voor en flambeeu // van vi pont // v schellingen i denieren vi penningen groten //
Item noch betaelt voor de maecht // ghaede te slaene // vij denieren groten //
Betaelt als de preyveleyghen ge- // vysenteert waere met den supoosten // verteert // ii schellingen ix denieren groten //
Item betaelt voor seker schryftuere // ter cause vanden prosesse vanden meester // Jan De Rudder avocaet bijder raet // ii schellingen groten //
Item betaelt als de supoosten ontboden // waeren bijden deken up gautsmeden huus // huut laste vanden huerverdeken // verteert ant vier ende bier // iii schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt ten huuse van Lauweryns // Vander Crushen aldaer in voorsche // supoosten vergaedert waren als // Jaques Weyns over synder sintere // beschanck de somme van // v schellingen iiij groten //

[fol. 2 recto]
Item noch verleyt ende betaelt meester Jan de Rudder // advocaet bijden raect over seker schoostuere // ghemaect ter coose vanden prossesse vanden huuse // iij schellingen groten //
Item noch betaelt als de ghemeene // dekenen met den huerver deken // verghaerder waeren int persevael // x schellingen groten //
Item betaelt seker soldaten die waeren ten clooster vanden haugustijne // voor seker pot weyns om dat wij daer // alden saker in weeten dien de selve // neerynghe toe cam // v schellingen ii denieren groten //
Item betaelt vor ut voeren van // seker hyser wercken commende // vanden augustijnen // vi groten //
Item betaelt als den heer met // met (sic) seker supoosten vergaedert waeren // int ontfanghen van Fransoys de // Buck boven zijn truste ende bij consente // vander selve supoost vanden neerynghe // de somme van xij schellingen viij denieren groten //
Item betaelt voor voeren vanden ijser // werkck dat ghevoert was tot meester // Lauwereyns an wien tselve ghecocht hadde // vi groten //
Item betaelt voor seker sygeweerck // huut te doene vanden clooster vanden // augustijnen // ii schellingen x denieren groten //

[fol. 2 verso]
Item betaelt den baeylgu vanden soldere // vanden ghemeene dekenen over de vieryngh vanden // prynse ghedaen int gheneraele over alle dekens comt deser // i schelling groten //
Item betaelt den cnape vanden // curte sweerde voor sijnen salarys desen // iiij schellingen groten //
Item betaelt voor stellen van // twee reysen de resolusien om // over te gheven ten soldere // i schelling iiij denieren groten //
Item betaelt noch een waers // over et tueesten jaer de salarys // van deken ofte cnape vanden // curten sweerde de somme van // iiij schellingen groten //
Item betaelt noch voor stellen // een bylget van seker resolusye // om over te gheven ten soldere // viij denieren groten //
Item betaelt noch voor stellen // tot dry dyverscheh stonden bylgetten // van seker resolusye om over te gheven // ten soldere vander yncolasye somme // ii schellingen i denier groten //
Item betaelt den vorseide van Fransoys // van Hove ter causen van xx schellingen groten siaers // ten laste wesende vander neerynghe // af getrocken den x^{en} penninc // xviij schellingen groten //
Item betaelt voor seker instruucsye te doen stellen om te senden aen de generaels vander munte en dat ter causen van Steven Vanden Durpe // ii schellingen iiij denieren groten //

[fol. 3 recto]
Item betaelt den cleerck ofte greffier vanden // solder octroi dertoghe // ii schellingen groten //
Noch betaelt noch eens voor // seker bylget van resolusye om // over te gheven te soldere // iiij denieren groten //
Item betaelt voor seker acte vanden pacht vanden mate vanden bosse coolen // i schellingen groten //
Item den deken voor den dienst // ter cause van sijn dekens schap // ghedient vanden iiij dach van november // 1577 ende jaere alvouste 1579 // i pond x schellingen groten //
Item betaelt de dry gheswooren // over huere dienst oock ghedient // vanden iiij november 77 totten jaer // alfhouste 79 // i pond ii schellinge vi denieren groten //
Item betaelt Lievin Van der Schelden // schyldere over et schylderen vande // wapene vander neerynghe dien // de banck onder hem aut // i schellingen vi denieren groten //
Item betaelt van Bertolmoens // Franssman voor dienst ghedaen // ter causen vanden arreste ghedaen // ter cause vanden lambeweerkers // i schellingen ii groten //

[fol. 3 verso]
Item betaelt als de ghemeene // dekens vergaedert waren met // den huerver deken inde Boom // up Hoohpoort // vii schellingen groten //
Item betaelt van xxx buskens // om te verciesen // vii groten //
Item betaelt voor extreect te // doen schrijven vanden copye vanden // gyft vanden huuse // i schellingen viii denieren //
Item betaelt voor et teekenen // vanden extreecte bijden sekertaerys // i schellingen viij denieren //
Item betaelt voor letter pynsoenen // omme de namen up coper te stellen // iiij schellingen groten //
Item betaelt de vier ciesers ten // daghe vant verciesen // iiij schellingen groten //
Item betaelt den ijen dach van october // 79 voor seker atvys gheaelt // bij advocaeten bijden raet ter causen // vanden huuse // ii schellingen vi denieren groten //
Item betaelt noch eens meester Pieters // Lyppens ende meester Jan de Blaesere // over seker consystaesye ter causen // vanden huuse // iij schellingen x denieren groten //
Item betalet over de rondgaen van // Sente Lues voor jaer ghevallen // den i october 1579 van x schellingen // ses afghetrocken den x^{en} penninc // ix schellingen groten //

[fol. 4 recto]
Item betaelt als de ghemeene // dekens vergaedert waeren met // den huever deken in persevaele // nu talvouste 1579 // vii schellingen ii denieren groten //
Item betaelt Mattijts den cnaepe // over et verschooten ten dyverschen // stonden van uut een canne biers ende // anders bij hem verschooten gheweest // dat niet weert en was dat den // deken daer om ter bussen ghaen // souden den somme van // vi schellingen vii denieren groten //
Item betaelt voor dyversche // ommeghanghen sychtent den iiij^{en} // novembre 1577 totten jaere alvouste // 1579 den somme van // xv schellingen viii denieren groten //

Somme vanden huut gheven // van desen bedraecht // de somme van // xij pond vi schellingen // iiij denieren groten //
Item hier teghen den huut // gheven brynct Jooris Moonkens als // deken in ontfanck et guene // voorschreven hier naer volghende //
Ten eersten brynt hij ontfangen // ter causen eenen cooper vander // neerynghe te weten Dieryck // Coppens // i pond groten //

[folio 4 verso]
Ontfaen over de dootschult van // wijllen van Hauweghem // 1 schelling 8 denieren groten //
Noch ontfaen van Adryaen van Hultem // over seker juweelen ghecocht den // neerynghe aen clevende de somme van // i pond xvi schellingen groten //
Noch ontfaen van Lieven Allynck // ter cause van seker juweelen der // neerynghe anclevende // xii pond vii schellingen ix denieren groten //
Noch ontfaen van Marten Moons // van renten ter van wijlent Lieven // Claus afghetrocken den x^{en} penninc // iiij schellingen vi denieren groten //
Noch ontfaen van Wyttaert Lychaert // ter causen van rent xx schellingen groten siaers // afghetrocken den x^{en} penninc // 18 schellingen //
Noch ontfaen vander weduwe van // Jan Van Selt van huushuere van // jare ghevallen den […] // 1579 af ghetrocken voor caersghelt // xij denieren groten, dus hier // ii pond groten //
Noch ontfaen van mettael ende tander stix yser de somme van // xvii schellingen i denieren groten //
Noch ontfaen van seker hyser // weerck commende huut honsene // cappelle // i pond xix schellingen v denieren groten //
Noch ontfaen van et sydeweerck // commende huuter cappelle // xiii schellingen iiij denieren groten //

[fol. 5 recto]
Noch ontfaen van seker gordijnen ende // dwaelen ende anders vercocht // i pond vi schellingen x denieren groten //
Noch ontfaen van Lieven Hallynck // van renten ter causen van xx schellingen groten siaers // af getrocken den x^{en} penninc // xviij schellingen groten //
Noch ontfaen noch eens van // Wyttaert Lychtaert van renten // ter cause xx schellingen groten siaers afghe- // trocken den x^{en} penninc // xviij schellingen groten //
Noch ontfaen van Marten Moons van // renten van v schellingen groten siaers ter causen // van wijlent Lieven Claus af- // ghetrocken den x^{en} penninc // iiij schellingen vi denieren groten //
Item dese voornoemde // ontfanck bedraecht // de somme van // xxv pond xiiij schellingen i denier groten //
Dese rekenynghe huervert meer // ontfaen dan huutghegheven de somme // van xiij pond vii schellingen viij denieren groten //
Noch boven desen es betaelt Mattijs // onser cnape de somme van x schellingen groten //
Voor stellen van deser rekenynghe // myts der dobbel // iij schellingen iiij denieren groten //
Dus blijft huervert met xii pond xiiij schellingen iiij denieren groten //

[fol. 5 verso]
Aldus ghedaen ende ghesloten ende // gheabborbeert bijdden auden ooc // ende den niewe te wet, Joorys // Moenken ende Adriaen Weyns als deken // gheassisteert met huerlieden gheswooren ende // auder vande neerynghe actum deser // eesten maerte 1580 ter causen van // al welck so es dit gheteekent // bij Andraen Weyns ende Joorys Moenkens // als dekens ende audere //
(Handtekeningen:)
Joorys Moenkyns // Adriaen Weyns // Ghijsbrecht Moenkin // Adriaen van Hultem // Joos Vande Velde // Jacques vanden Vivere // Jacques Weyns // Nicasius Moenkins // Wyllem Vander Kene // Philips Bonne

[fol. 6 recto]
Rekenynghe ende bewijs die bij desen doende // ende overghevende zijn Adryaen Weyns als // deken vander neerynghe vanden gaudtsmeden // met gaders Adryaen van Hultem Joos Van de // Velde ende Nycasius Moenkens zijne ghezwoornen // van alder handelynghe bewynde ende administratie // bij hemlieden dien angaende gheadt ende // ghenomen tsichtent den xxv^{en} dach augustus xv^{c} neghenenzeventich wesende huerlieder ancommen // toten xxv^{en} dach van houst xv^{c} tachtentich // Ontfaen huuter hant van Joorys // Moenkens afghevende deken vanden // jare neghenenzeventich de somme // van zes pondt eenen schelling iiij denieren groten // den vijfden maerte xv^{c} tachtentich // Item ontfaen van Lieven Halin van rente // verschenen den derden novembre xv^{c} lxxix // afghetrocken voorden x^{en} penninc ii schellingen groten compt // xviij schellingen groten //
Item ontfaen van Wyttaert Lychaert van rente verschenen den xxviij^{en} mey xv^{c} lxxx afghetrocken // voorden x^{en} penninc ij schellingen groten compt // xviij schellingen groten //
Itemn ontfaen van Marten Moens van rente // van wylent Lieven Claus verschenen alfmaerte // xv^{c} lxxx afghetrocken voorden x^{en} penninc vi denieren groten compt // iiij schellingen vi denieren groten //
Item ontfaen van Joorys Moenken afgaende // deken den xxv^{en} januarius lxxxi de somme // van dry pondt groote //
Desen ontfanck bedraecht de somme // van xi pond i schelling x denieren groten vi penningen //

[fol. 6 verso]
Jeghens welcken voornoemde ontfanck de voornoemde // deken ende ghezwoornen uutghegheven ende betaelt hebben zulc als hier naervolght //
Item eerst betaelt voort heeden van deken ende ghezwoornen den xiiij^{en} september lxxix // ii schellingen groten //
Item betaelt voort stellen van ons resolutie ten colasy solder den xv^{en} septembre // vi denieren groten //
Item betaelt als Adryaen van Hultem met // mij gereist es naer Andtwerpen om te // lichten zeker sticx de neerynghe vanden // gaudtsmeden aengaende zoo hier naer volcht //
Item ghereist met Adryaen van Hultem den // xxi^{en} september naer Andtwerpen ende // betaelt voor ons van waghen huuere // v schellingen groten //
Item betaelt inde pristerynghe snoemens // ii schellingen groten //
Item betaelt savons upt Vlaems Hooft midts // wij niet hover en conden gheraken // iij schellingen iij denieren groten //
Item betaelt dysendaghe voort himbyt // heerwy ghynghen besongieren // xx denieren groten //
Item betaelt dysendaghe noeme voor // ons beeden // ii schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt dysendaghe havent voor ons // booden met slapen // iij schellingen groten //
Item betaelt woensdach noeme als voren // ii schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt woensdach havont als voren // iij schellingen groten //

[fol. 7 recto]
Item betaelt donderdach noene als voorne // ii schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt donderdach havondt upt // Vlaems Hooft met slapen // iij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt vrydach noene inde // pristerynghe indt tuswaert commen // ii schellingen groten //
Item betaelt van waghen huere indt tuswaer commen // vi schellingen viij denieren groten //
Item betaelt voort stellen vande resolutie // vanden Paris van Cuelen den iiij^{en} octobre // viij denieren groten //
Item betaelt voort dachvaerden den deken // vande lamweerkers met stellen van dien // viii denieren groten //
Item betaelt meester Jan Vander Haghe // taelman van dienste de neerynghe vande // gaudtsmeden ghedaen // 8 schellingen //
Item betaelt Jan Stoop inde greffie voor een // rekeste te scryven ende autentyck te maken // xii denieren groten //
Item betaelt voort scryven ende maken onse // copye ghifte autentyck bij Keiser Kaerle // ghegheven // iij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt Pol van Lyere den offecier // voor zijn execusye den ix^{en} octobre // xi denieren groten //

Item betaelt voorde vier kiesers vanden // deken met de ghezwoornen te kiesen // iiij schellingen groten //
(Totaal:) 32 schellingen, 11 ½ denieren groten //

[fol. 7 verso]
Item betaelt voort maken vande letter pinsoenen // ende de letters upt coper te snijden // iiij schellingen groten //
Item betaelt voor een consistatie jeghens // de lamweerkers bij meester Pieter Lippens // meester Jan de Blasere ende meester Jan // de Ruddere den ii^{en} novembre // vi schellingen groten //
Item betaelt meester Jan de Ruddere voort // stellen tadvys vande gheleerde met // tonderteekenenen den vijfsten novembre // v schellingen groten //
Item betaelt ten zelven daghe voort // hoverzien ende honderteekenen bij Cuenyncdonc // ende de groet beede advocaten tsamen // iiij schellingen vi denieren groten //
Item betaelt Jacus Debbant voor zijne diensten vacasyen ende verleeit gheldts // als procueruer // x schellingen viij denieren groten //
Item betaelt voorde neerynghe vande // gaudtsmeden als de dekens met den hueverdeken // vergaert waren indt peertsevael den xxv^{en} november // xi schellingen viij denieren groten //
Item betaelt Jan vander Haghen taelman // voor een rekeste om te vercryghen atestatie // van byde vande gaudtsmeen huus met // dapistille den viij^{en} decembere // i schellingen ij denieren groten //
Item betaelt Jan Van der Haghen taelman voor een rekeste om te hebben seker huus betaelt ter prosentie van Adryaen // van Hultem inden Ketel // i schellingen groten //

[fol. 8 recto]
Item betaelt Jacus Debbant procuruer // voor een rekeste oock om zeker huus // met dapostille // i schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt den x^{en} lauwe met ghezwoornen ende hauderlinghen alsmen bestede et weerck // indt huus dat ons de heeren verleent hebben // iij schellingen groten //
Item betaelt Jan Van der Stichele metsere // voor zeeven daghen te metsen indt zelve huus // x schellingen vi denieren groten //
Item betaelt voor zavel om te metsen // viii denieren groten //
Item betaelt den xv^{en} sporkelle vort // stellen van een resolutie te soldere // vi denieren groten //
Item betaelt den eesten maerte voor // twee sacken calsk an Jacop Burryc // iiij schellingen groten //
Item betaelt den eesten maerte voort stellen van een resolutie ofmen de // solder ten begheerden in te nemen // vi denieren groten //
Item betaelt den deken vande Curten // Sweerde voor zijnen Kessavent // ii schellingen groten //
Item betaelt eenen Hans Ghuus gaudtsmet // gheselle van Andtwerpen // vi denieren groten //

[fol. 8 verso]
Item betaelt den x^{en} april voort stellen van een // resolutie ofmen de lesense zoude laten // passeren // vi denieren groten //
Item betaelt voor een cassyne met // ghelaesvensters onde gaudtsmeen camer // vi schellingen viij denieren groten //
Item betaelt voert stellen van een resolutie den xix^{en} apriil om te vercryghen hooghomotatie // vande lesense van allen goeden // vi denieren groten //
Item betaelt den x^{en} mey den balyu vanden // soldere tot presentatie van een juweel om // den hueverdekens zuene inde bruiloft // iij schellingen i denieren groten //
Item betaelt den clerck vanden solder // voor zijn pensyoen den xvi mey // iij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt voort stellen van een resolutie den xv^{en} junius // viij denieren groten //
Item betaelt den baliu van den soldere // voor zijn pensyoen den vyfden julius // ij schellingen vi denieren groten //
Item betaelt inde bruiloft vanden Hamman // Stalens dochtere den xxij^{en} julyus // xiij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt voor een resolutie te // stellen den xix julyus // vi denieren groten //

Item betaelt Jan vanden Beerghe van // dyveers hyserweerck haken ancxels // ende grendele // ii schellingen vi denieren groten //

[fol. 9 recto]
Item betael Matys Vander Varen voor zeker // bylget dat hy verschoten heeft anden smet // ende den temmerman de somme van // xij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt den xxviij^{en} julius als de // dekens vergadert waren indt pertsevael // met den hueverdeken inde maeltyt // xxx schellingen groten //
Item betaelt alsmen den niewen hueverdeken // coos inde vergaderynghe up Sente Sebastianus // huus inde maeltyt // x schellingen vi denieren groten //
Item betaelt voorde buskens om te // loten byde neerynghe // vi denieren groten //
Item betaelt Adryaen Weyns als deken // voor zijn pensyoen van eenen jare // xx schellingen groten //
Item betaelt Adryaen Van Hultem Joos // Vande Velde ende Nycasius Moenkens // ghezwoornen oock voor haerlieder pensyoen // voor een jaer // xv schellingen groten //
Item betaelt Matys Vander Varent // cnape vander neerynghe voor zyn // pensyoen // x schellingen groten //
Noch betaelt voor eenen ticheldecker // ij schellingen viij denieren groten //
(Totaal:) 5 pond 5 schellingen 6 denieren groten //

[fol. 9 verso]
Somme vanden ontfanc hier vooren ghesommeert bedraecht // xi pond i schelling x denieren vi penningen //
Ende et huutgheven bedraecht de somme van // xiij pond v schellingen iiij groten //
Aldus meer huutghegheven dan ontfaen de somme van // ij pond iij schellingen v denieren vi penningen //
Aldus ghedaen ende gheapprobeert by deken ende gheswooren // ende eeneghe vanden auderlynghe ter daeghe desen xxx^{en} // julet xv^{c} lxxxi ende onder teekent van desen onder // screven dies es hier vooren ghetachseert ij schellingen groten voor et // stellen van deser rekenynghe mydt de dobbele //

(Handtekening:)
Jacquis Weyns // Lieven Allynck // Philips Bonne // Pieter van Hove // Jacquis Vanden Vivere // Adriaen Van Hultem // Joes Vanden Velde //
Ontfaen by my Adryaen Weyns huter handt // van Lieven Allynck deken vande neerynghe // vande gaudtsmeden hover et slot van zynder // rekenynghe de some van twee pondt vijf schellingen v denieren vi penningen // torconde myns hanteeken desen xven houst xv^{c} xxxi //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 5
Niet gepubliceerd.

Document 7
Rekening van donderdag 25 augustus 1580 tot vrijdag 25 augustus 1581

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewijs die bij desen es doende // ende overghevynghe sijn Lieven Allynck als deken // vander neerynghe vande goutsmeden metgaderes Jacus // Weyns Philips Bonne Pieter Francke zijne gheswornen // van aldus handelynghen ende administratie by hemlieden // dien angaende gheadt ende ghenomen tsichtent // den xxv^{en} dach van houst xv^{c} lxxx wesende huerlieden // ancommen tot den xxv^{en} dach van houst xv^{c} lxxxi //
Item ontfaen van Lieven Allynck van rente verschenen de // derden novembre xv^{c} lxxx afghetrocken voorden x^{en} penning ii schellingen // xviij schellingen //
Item ontfaen van Wittaert Hychaert van rente verschenen // den xxviij meye xv^{c} lxxxi afghetrocken voorden x^{en} penninc ~~ii schellingen~~ // xx schellingen groten //
Item ontfaen van Marten Moens van rente verschenen alfmaert // xv^{c} lxxxi // v schellingen groten //
Item ontfaen voorde muutghelden van xxv persoonen blycken // by eenen byllydte elcke mutte iij schellingen iiij denieren groten comt // iiij pond iiij schellingen iiij denieren groten //
Desen ontfanck bedraecht de // somme van vi pond vi schellingen iiij denieren groten //

[fol. 1 verso]
Jeghens welcke voornoemde ontfanck dese voornoemde deken // ende gheswoornen ooc ghegheven ende betaelt // hebben zult als hier naervolcht //
Item eerst voor heeden deken ende gheswoornen // ii schellingen groten //
Item betaelt voorde buskens om te loten // viij denieren groten //
Item betaelt voorde kiesers in het vermaecken van deken ende ghezwoornen // iiij schellingen groten //
Item betaelt voor het maecken vande letter pinsoenen ende // op het coper te snyden // iiij schellingen groten //
Itgem betaelt voorde maeltydt met allen de dekens ten // huse van Pieter Huuys in hoymaent xv^{c} lxxxi // xx schellingen groten //
Item betaelt voor de maltydt int verkiesen vanden overdeken // int pertseval in alf houst // xiiij schellingen groten //

Item betaelt den deken vande Curten Zweerde voor zijne // Kessavont // ii schellingen groten //
Item betaelt voor stellen van zeven resoluties van colasien // iij schellingen denieren groten //
Item betaelt den clerck vande zoldere voor zyn // pensyoen // iij schellingen iiij denieren groten //

[fol. 2 recto]
Item betaelt den bailyu vanden zolder voor zyn pensioen // ii schellingen vi denieren groten //
Item betaelt met de ghezwornen in ommeganghen // iiij schellingen groten //
Item betaelt Jacus Weyns, Philips Bonne, Pieter Francke // gezworne voor haerlieden pensioen // xv schellingen groten //
Item voor den deken pensioen // xx schellingen groten //
Item voorden cnaepe pensioen // x schellingen groten //
Item betaelt Adriaen Weyns als deken afghegaen zynde voor // slot van zijnder rekenynghe ende hij heeft meer uutghegheven // dan ontfaen blyckens by zynder rekenynghe ghedaen es // xxx dach van julius xv^{c} lxxxi // ii pond v schellingen v denieren groten x penningen //
Noch voor het stellen van desen rekenynghen met de dubbel // iij schellingen groten //
Somme van huutgheven // comt vii pond xii schellingen xi denieren groten x penningen //
Dus meer huutgheven dan ontfaen // comt i pond vi schellingen viii denieren groten //

[fol. 2 verso]
Aldus ghedaen ende gheaprobeert bij deken ende ghezworenen // ende eeneghe vanden auderlynghe ter daeghe desen // vii^{en} julyus xv^{c} lxxxi ende onderteekent van desen // onderschreven //
(Handtekening:)
Lieven Allinck // J. Van Hove // Philips Bonne // Pieter Francke //Adriaen Weyns //
Ontvangen by Lieven Allynck // van Jaques vande Vyvere // als deken vande gautsmeden // de somme van een pont vi schellingen viij denieren groten // toorconden mijns anteeken // Lieven Allynck //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 7
Niet gepubliceerd.

Document 8
Rekening van vrijdag 25 augustus 1581 tot zaterdag 8 september 1582

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewys die bij desen es doende ende overghevende syn Jaques Vande Vivere als deken vander // neerynghe vande goutsmeden midsgaders Pieter Weyns filius Jans, Adolf Allynck ende Jan Brecht syne gheswornen van al de // audelynghen ende administratie by hemlieden dien angaende // ghadt ende ghenomen tsichtent den xxv^{en} dach van augusty // xv^{c} lxxxi wesende huerlieden ancommen tot den achtsten dach // van septembre xv^{c} lxxxij //
Item ontfaen van Lieven Allynck van rente verschenen de // derden novembre xv^{c} lxxi // xx schellingen groten //
Item ontfaen van Wittaert Lichaert van rente verschenen // den xxviij^{en} meye xv^{c} lxxij // xx schellingen groten //
Item ontfaen van Martin Moenens van rente verschenen // alfmaerte xv^{c} lxxxij // v schellingen groten //
Item ontfaen van muytgelden van xxii persoonen volgende // den cnapens bylget // xxxvi schellingen viij denieren groten //
Dese ontfanck bedraeght // de somme van iiij pond i schellingen viij denieren groten //
Jegens welcken voornomen ontfanck den voornomden dekens ende // ende (sic) ghesworenen uutgegeven ende betaelt hebben zulck als hier naervolght //
Item eerst voor de eede deken ende geswoorenen // ii schellingen groten //

[fol. 1 verso]
Item betaelt voor de buskens om te loten // viii denieren groten //
Item betaelt voor de kiesers int vermaken vanden deken // ende gheswornen // iiij schellingen groten //
Item noch voor het maeken van de letter pensoenen ende op het coper te snyden // iiij schellingen groten //
Item betaelt van een resolutie vande gevanghenen vant // schryven den xxviiij maerte // i schellingen ii denieren groten //
Item betaelt voor een resolutie upt vertooch ghedaen den xxi^{en} july // i schellingen ii denieren groten //

Item betaelt voor de meltyd int persevale met alle // met alle (sic) de dekens van het hevers hooft mitschaders // den schynck van twee selveren schalen den Heuverdeken // ghedaen om synen sonen augusty // xxx schellingen i denieren groten //
Item betaelt voort schriven van een resolutie vande continuatie // van dexcyse den iiij augusty // x denieren groten //
Item betataelt (sic) den theldecker van het dach vande gautsmeden // huus te vermaken vandoent antvert wiert // xx denieren groten //
Item betaelt vant schriven van een resolutie den // xvij decembre // viij denieren groten //
Item voort vermaken vande pelle vander neerynghe // betaelt // ij schellingen vi denieren groten //

[fol. 2 recto]
Item betaelt int pertsevale int verquiesen vanden // Heuverdeken vertert // xij schellingen groten //
Item betaelt voor het recht ende pencioen ~~int verkiesen~~ vanden // Baillu vanden soldere // xx denieren groten //
Item betaelt met de ghesworenen in ommeghanghen // vi schellingen groten //
Item betaelt voor ses maechden te vercieren inde blyde incomste // van Duc Dalenson met ghene hier naer volcht ses flanbeeusen // ses witte syden livekens // ende met witte heuvelkens gheployt // ende ses ghele syden sluers met meer andere sieraet hier te // ranghe te verhaelen ist tsamen // ij pond xiiij schellingen groten //
Item betaelt Pieter Weins, Adolf Allynck, Jan Brecht gheswoorenen // voor haerlieden der pencioen // xv schellingen groten //
Item voor den deken pencioen // xx schellingen groten //
Item voor den cnapen pensioen // x schellingen groten //

Item betaelt Lieven Allynck desen afgaenden deken // over het voldoen van slot van synder rekenynghe als meer // uutgheven als ontfaen blyckende by het slot van synder // rekenynghe ghedaen den xxx dach van julet 1582 // xxvi schellingen viij denieren groten //
Item betaelt den clerc vanden soldere // voor pencioen // iii schellingen groten iiij denieren groten //

[fol. 2 verso]
Noch voor het stellen van dese rekenynghe met // de doubele // iii schellingen groten //
Somme van uutghevynghe // bedraeght // x pond ii schellingen 4 denieren groten //
Dus meer uutghegheven dan ontfaen // de somme van v pond xviiij schellingen v denieren groten //
Ontfaen by Jaqyes van Vyver van Lieven // Hallynck deken vander neerynghe vanden // goutsmeden de somme van // v pond viii schellingen v penningen // ende dit overhet slot vander rekenynghe. //
Torconden myns anteekens //
(Handtekening:)
Jacques Vanden Vivere // Lieven Allynck // Jaques Weins //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 8
Niet gepubliceerd.

Document 9
Rekening van zaterdag 25 augustus 1582 tot donderdag 25 augustus 1583.

[fol. 1 recto]
Rekenynghe ende bewys die by // desen es doende ende overghevenen // Lieven Hallynck als deken vande // neerynghe vanden goutsmeden midts- // gaders Jaques Weyns Ghyselbrecht // Campe Joos Heyndricx syne ghes- // woornen van alder audelinghen // ende admestratie by hemlieden // dien anghaende gheadt ende ghenomen // tsichtent den xxv^{en} dach van augsute xv^{c} lxxxij wesende huerlieder ancommen tot den xxv^{c} auguste xv^{c} lxxxiii //
Item ontfaen van Lieven Hallynck van rente // verschenen den derden november xv^{c} lxxxij // xx schellingen groten //
Iten ontfaen van Wyttaert Lychaert van rente // verschenen den xxviij meye xv^{c} lxxxiii // xx schellingen groten //
Item ontfaen van Marten Moens van rente // verschenen alf maerte xv^{c} lxxxiii // xx schellingen groten //
Item ontfaen voor muytghelde van xx persoonen // blyck by eenen billet elc muitghelt i schellingen viii denieren groten comt // i pond xiij schellingen iiij denieren groten //
Item ontfaen van Lieven Van den Moortele // by den coop vander neerynghe // van goutsmeden de somme van vier // het eerste paiment // iiij pond groten //
Item ontfaen van Jaques Vander Vyvere huusvrauwe // zone Ghelein van Crombrugghe de somme // - iiij pond // En dit over twee marks selvers welke hem valideren // sal int coopen vander selven neerynghe //

[fol. 1 verso]
Jeghens welcken ontfanck den huever // deken ende ghezwoornen huutgheven ende // betaelt hebben zulcx als hier volcht //
Item eerst voor eeden deken ende ghezwoornen // ii schellingen groten //
Item betaelt voor de kiesers in het vermaecken // iiij schellingen groten //
Item betaelt voor het maecken vanden letter prinsoenen ende up coper te snyden // iiij schellingen groten //
Item betaelt voor de maeltyt met alle // de dekens to Jaques Montebroeck // i pond xiiij schellingen //

Item betaelt den deken vander Curte // Zweerde voor zijn Kesavent // ij schellingen groten //
Item betaelt den kleerck van solder voor pensyoen // iij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt den balyu van solder voor pensyoen // ii schellingen vi denieren groten //
Item betaelt voor stellen eender resolutie van colasie // iij schellingen groten //

[fol. 2 recto]
Item betaelt in ommeganghen // ii schellingen //
Item betaelt Jaques Weyns, Gyselbrecht // Van Campe, Joos Heyndricx ghezwoornen // voor haerlieden pensyoen // xv schellingen groten //
Item voor den deken pensyoen // xx schellingen groten //
Item voor de cnape pensyoen // xx schellingen groten //
Item betaelt Jaques vanden Vyver // over het slot zynder rekenynghe // de somme van // v pond xviii schellingen v denieren groten //
Item ontfanck hier voren beloopt de somme xv pond xviij schellingen iiij denieren groten //
Het huutgheven beloopt de somme van xii pond vij schellingen iij denieren groten //
Dus meer huutgheven dan ontfaen comt viij schellingen xi denieren groten //
(Handtekeningen:)
Adryaen Weyns // Jacques Vande Viver // Philips Bonne // Lyeven Hallynck // Jaques Weins // Adolf Hallynck //

[fol. 2 verso]
Ontfaen by my Lieven Hallinck inder hant // van Jacques Weyns als deken vande goutsmden de somme van viii schellingen xi denieren groten. // Torconde myns andteekens //
(Handtekening:)
Lieven Hallynck // 1583 //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 9
Niet gepubliceerd.

Document 10
Rekening van donderdag 25 augustus 1583 tot donderdag 25 augustus 1584

[fol. 1 recto]
Rekenynghe endebewys die by desen doende // ende overghevende zijn Adryaen Weyns als // deken vander neerynghe vanden gaudtsmeden // mitsgaders Pieter Vrancke, Philips Bonne, Lieven // Allynck de Jonghe zijne ghezwoornen van alder // handelynghe bewijs ende adminstratie // by hemlieden dien aengaende gheadt ende // ghenomen tsichtent den xxv^{en} dach van ouste xv^{c} // dryentachtentich wesende huerlieder ancommen // totten xxv^{en} dach van ouste xv^{c} vierentachtentich //
Ontfaen van Lieven Allynck daude van rente ter // cause van xx schellingen groten tsiaers verschenen den vi^{en} // novembre xv^{c} lxxxiiij // xx schellingen groten //
Ontfaen van Wyttaert Lichaert van rente ter // causen van xx schellingen groten tsiaers verschenen den xxviij^{en} // mey xv^{c} lxxxiiij // xx schellingen groten //
Ontfaen van Ghillame Baes van rente van wylent // Lieven Claus verschenen alf maerte xv^{c} lxxxiiij // v schelingen groten //
Item noch ontfaen ter presensie by dekens ende // ghezwoornen met dyversche auderlinghen // desen xxiij^{en} junius xv^{c} lxxxiij // iij pond viij schellingen ii denieren groten //
Somme van desen ontfanc // bedraecht v pond xiij schellingen ii denieren groten //
Anderen ontfanck commende van // dyversche persoonen die wynckel // houdende zijn //
Heerst Pieter van Hove xx groten //
Item Philips de Blyde xx groten //
Item Joos de Buck xx groten //
Item Catelijne Rubbens xx groten //
Item Jooris Weyns filius Jans xx groten //
Item Adolf Allynck xx groten //
Item Adryaen Allynck xx groten //
Item Joos vande Velde xx groten //
Item Lieven Allynck daude xx groten //
Item Ghyselbrecht van Campe xx groten //

[fol. 1 verso]
Item Steven Vanden Durpe xx groten //
Item Ghyselbrecht Moens xx groten //
Item Adryaen Van Hultem xx groten //
Item de weduwe van Jan van Hove xx groten //
Item Jacus Vande Vyvere xx groten //
Item Pieter Weyns xx groten //
Item Jacus Weyns filius Adryaen xx groten //
Item Adryaen Weyns doude xx groten //
Item Pieter Vrancke xx groten //
Item Philips Bonne xx groten //
Item Lieven Allynck filius Lieven xx groten //
Somme van desen ontfanghe aengaende // den wynkels vanden jare lxxxiiij // bedraecht huet gheele xxxv schellingen groten //
Jeghens welcken voornoemde ontfanck den deken // ende ghezwoornen uutghegheven ende // betaelt heben zulcx als hier naer volcht //
Item betaelt voorde vier kiesers // iiij schellingen groten //
Item betaelt Lieven Allynck daude hover // slodt van zyne rekenynghe als dat hij meer // huut ghegheven hadt dan ontfaen // viij schellingen vi denieren groten //
Item betaelt totter bruiloft van Joncheere // Jan van Haembiese // xx schellingen groten //
Item betaelt voert maken vande letter pinsoenen // ende voorde letters upt coper te snyden // iiij schellingen groten //
Item betaelt den deken vande Curte // Sweerde voor zijnen Kessavondt ende heeden // iiij schellingen groten //
Item betaelt den cleerck vanden soldere voor zijn pensyoen // iij schellingen iiij denieren groten //

Item betaelt den balyu vanden soldere // voor zijn pensyoen // iij schellingen vi denieren groten //
Item betaelt Fransoois de Naghele // cnape vande gaudtsmeden neerynghe // xii schellingen groten //
Item betaelt inde maeltydt met den hueverdeken ende ghemeene dekens // xviij schellingen iiij groten //

[fol. 2 recto]
Item betaelt voor twee omganghen // iiij schellingen groten //
Item betaelt voor dyversche resolucien // ij schellingen vi denieren groten //
Item betaelt vordt pensyoen vanden // deken met zijn ghezwoornen // i pond xv schellingen groten //
Item betaelt voor Francois de Naghele hover de coolmate // viij schellingen groten //
Item betaelt tot huudtdeelen vanden aermen // bij consente vande neerynghe zoo hier naer volcht //
Item Baerbelken de Wees den xxiij^{en} junius xii groten //
Item Baerbelken de Wees den xxx^{en} junius xii groten //
Item Baerbelken de Wees den vij julius xii groten //
Item Baerbelken de Wees den xiiij^{en} julius xii groten //
Item Pieter van Cleven den xvi hoeste xvi groten //
Item Pieter van Cleven den iij septembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xi septembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xvij septembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xxiiij septembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den i octobre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den ix octobre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xv octobre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xxv octobre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xxix octobre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den v novembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xii novembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xix novembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xxvi^{en} novembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den iij decembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den x^{en} decembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xvii^{en} decembre xvi groten //
Item Pieter van Cleven den xxiiij^{en} decembre xvi groten //
Somme vandt huudtdeelen vanden // aermen bedraecht // xxvii schellingen groten //
Dus meer huutghegheven dan ontfaen // de somme van zes schellingen en seven groten. // Torconde dit onderteekent desen 19^{en} sprockels // 1586 //
(Handtekening:)
Adryaen van Hultem // Joos Vande Velde // Jaques Weins //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 10
Niet gepubliceerd.

Document 11
Rekening van woensdag 22 januari 1586 tot dinsdag 27 januari 1587

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewijs die bij desen doende es ende overgheeft Pieter Van Hove // als gheswoorne vander neerynghe vanden gautsmeden met syne medeconpeysre van // alle de handelynghen bewynte ende advestusye die te ghehadt bij deser // sychtent den xxij^{en} janwarye 1586 ende toten xxvi janwarye 1587 //
Eerst ontfaen van Lieven Allynck ter causen van eene rente van xx schellingen // grooten siaers verschenen den vi^{en} novembre 1586 afgetrocken den x^{en} penninc // xviij schellingen groten //
Noch ontfaen van Wyttaert Lychtaert van eenen ghelycke rente // van xx schellingen groten siaers verschenen alf maerte 1586 afgetrocken den x^{en} penninc // xviij schellingen groten //
Noch ontfaen van Gylgame Baes van eene rente van wylent van weghe // Lieven Claus verschenen alf maerte 1586 v schellingen groten siaers afghetrocken den x^{en} penning // iiij schellingen vi denieren groten //
Noch ontfaen over den coop van de neerynghe vanden gautsmeden van // Philips Wyllems sone de somme // xx schellingen groten //
Noch ontfaen van ghelijcke van Ghylgame Van de Velde de somme // van xx schellingen groten in mynderinghe van dry pond grooten // xx schellingen groten //
Noch ontfaen over vi ponten van gautnaeylghen oudende up den voet // van xx karaten die de neerynghe niet van doenen en heeft // noch te passe in cammere myts datmen op dien voet niet // werct Pieter van Hove meeste biedende dus hier // x schellingen groten //
Somme van desen ontfanck bedraecht // iiij pond x schellingen vi groten //
Desen ontfanck commende van dyversche wynkels ende mute gheld // hier onder ghespesyfieert //
Adryaen Wyns // xx groten //
Pieter van Hove // iij schellingen iiij groten //
Pieter Weyns // xx groten //
Steven van den Durpe // xx groten //
Joos van den Velde // iij schellingen iiij groten //
Pieter Vrancke // xx groten //
Lieven Allynck // xx groten //
Ghijselbrecht Moens // xx groten //
Philis de Blye // xx groten //
Adryaen van Hultem //xx groten //
Somme xx schellingen groten //

[fol. 1 verso]
Jeghen welcke ontfanck hebbe te Pieter van Hove als // gheswoorne met Ghijselbrecht Moenkins Lieven Allynck // ende Lieven Vanden Moortele verschoten ende betaelt ghelych naer volght //
Item betaelt int antverden vanden eet van bede gheswoornen // den xxij^{en} january 1586 // viij schellingen groten //
Item betaelt int antverden van beede waarderers inde greffye // over et anveerden vanden eet ende van de selve ooch te boucke te stellen // viij denieren groten //
Item betaelt voor et snyden vanden coperen ende de lettes de somme van // viij denieren groten //
Item betaelt voor twee ommeghanghen ghegeven Francoys de // Naeghel in aellemoessen // iiij schellingen groten //
Item betaelt in sporckele 1586 om te aelen rekeste sevylle om te bedienen // inden Raet van Vlaenderen ter causen van onser huuse // vij schellingen groten //
Item betaelt den eersten versworen maendach naar Paessen // x denieren groten //
Item betaelt voor prockerasye te doen voor den prochie // x denieren groten //
Item betaelt den xxviij^{en} meye 86 als et was prossessye generael // voor dry keersen // v schellingen groten //
Item betaelt om up seker maandach van twee tortsen met den croone // ende den schyldekens te aelen tot den schydere om aen de tortsen // anghaende // xi schellingen iiij groten //

Item betaelt bijder kuere inde griffye om te soucken bede sentensyn also // wel van in vierschaeren als in cameren ende noch voor copye autentyck // gheteekent bijden greffier // vii schellingen groten //
Item betaelt meester Pieter Lippens advocaet om advys te hebben met Jan Carem // om te prissederen teghen Gyllys de Ruddere die niet ghesoudeert en es als // noch om ghelt te heesschen vander neerynghe ter causen vande rente van // xx schellingen siaers // ij schellingen groten //
Item betaelt voor een ghesonghen messen inden somere // iiij schellingen ii denieren groten //
Item betaelt voor een messe van verswooren maendach naer Kessmesse // x denieren groten //
Item betaelt voor calck ende lijm ende keerynghe om den lijm te // steven om te wytten int gautsmeden huus // iij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt voor een ghelaessen venstere om inde kuekene // van et selve huus // iij schellingen viij groten //
Item betalet voor een taeffel ende een schabelle banck tryssoorken // van inde averteercamere te stelle // xij schellingen groten //

Item betaelt Fransoys de Naeghel onser cnape was voor een jaer pensyoen // xx schellingen groten //
Item betaelt voor onsen huerverste Joncheer Heyndrick Soute // x schellingen groten //
Item betaelt sente Eloys dach inde somere als Philips Wyllems // de neerynghe mochte // x schellingen groten //

[fol. 2 recto]
Item betaelt voor bede ghewsoornen voor aerlieder pensyoen // elc x schellingen groten // xx schellingen groten
Item betaelt voor beede waerdeerders voor aerlieder pensyoen // tot elc iij schellingen iiij denieren groten comt // vi schellingen viii denieren groten //
Item betaelt Adryaen van Hultem over et slot van synder // eerste rekenynghe de somme van // iij pond xviij schellingen viij denieren groten //
Item noch betaelt den selven Van Hultem noch dat hem te cort // cam ter cause van de reparysye vanden autaer de somme van // iij schellingen xi denieren groten //
Somme van desen huutgheven bedraecht de somme // x pond xvi schellingen i denier groten //
Item de somme van den ontfanck van bede partyn bedraght // de somme van // v pond x schellingen vi denieren groten //
Aldus meer hutghegheven dan ontfaen de somme van // v pond v schellingen vii denieren groten terconde van al welck hebben wy ditte // onder schreven onderteekene desen //
(Geen handtekening)

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 11
Niet gepubliceerd.

Document 12
Rekening van maandag 22 januari 1589 tot maandag 21 januari 1590

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewys die bij desen doende // ende overghehevene es Pieter Vrancke als // ghezwoorne vander neerynghe vanden gaudtsmeden // met zijne medecomplicen van allen den handelinghen // ende administratie die ic ghehadt hebben tsichtent // den xxij^{en} january 89 tot den xxi^{en} january 1590 //
Ontfanck //
Eerst ontfaen van […] betalende over Lieven // Hallinck ter cause van eene rente van xx schelingen groten tsiaers // verschenen den vi^{en} novembris 89 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Wittgert Lichtaert ghelyke rente // xx schellingen groten tsiaers verschenen half marte 89 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Guillaum Baes over wylent // Lieven Claus van rente vijf schellingen grooten tsjaers // verschenen half maerte 89 // v schellingen groten //
Ontfaen huut handen vande neerynghe der // grauweerckers wezende reste van vierthien // ponden grooten eenen ~~danof~~ de somme van // vier ponden vijf schelingen groten danof tsurplus // bij Joos Vanden Velden ende rekenynghe in ontfanck // ghebrocht wert dus over hier // iiij pond v schellingen groten //
Ontfaen huut handen van Cornelis // Van Dycke de somme van xx schellingen groten eens // over coopen der vryicheyt zynder neerynghe dus hier // xx schellingen groten //
Ontfaen huuter handt van Gillis Ghereyt //

[fol. 1 verso]
Betalende over een vierendeels jaers // huishuere van meester huiseken naest ghehuist den cnape voorschreven // dus hier // v schellingen groten //
Ontfaen van Claere […] in cleyn huiseken // van huishuere huitreysende haere voorwaerde // de somme van betaelen deerste vierendeel jaers // ghevallen in novembris 1599 // iij schellingen iiij denieren groten //
Ontfaen van Claere Pijn het meester // huiseken van een vierendeels jaers // huishuere ende voorts verhuist es een andre // v schellingen groten //
Ontfaen over dordinaire muitghelden van deser narvolghende personen //

Pieter Vrancke // xx groten //
Jaques Weyns // xx groten //
Jan de Blye // xx groten //
Adriaen van Hultem // xx groten //
Lieven Hallynck // xx groten //
Ghiselbrecht van Campe // xx groten //
Guillaem vande Velde // xx groten //
De weduwe van Hove // xx groten //
De weduwe van de Velde // xx groten //
Cornelis van Dycke // xx groten //

[fol. 2 recto]
Item al welcker onfanck zoo hebben ic Pieter // Vrancke als ghezwoorne met Jaques // Weyns ende Jan de Blye verschenen // ende betaelt zoo hier naer volcht //
Eerst ontfaen tanveerden vanden eedt // viij denieren groten //
Voor den schepenen bode // viij denieren grooten //
Item betaelt de weduwe Vanden Velde over // tslot haer tsmans lester rekenynghe als // meer hutghevenen dan ontfaen hebbende // viij schellingen vi denieren groten //
Voor tpencioen vanden hoofman // x schellingen grooten //
Voor tpencioen van beede ghezworne // xx schellingen grooten //
Voor tpencioen vander wardere // iij schellingen iiij denieren groten //
Voor tpencioen vanden cnape // x schellingen grooten //

Voor tsnyden vanden lettres ende copere // iiij schellingen groten //
Voor een ghelezen messe van versworen // maendach voor sinxcenen // xij denieren groten //
Item voor twee tortsen van vier pont stuck up sacramentsdach ende de kerssen // xiij schellingen viij groten //
Voor croonen van dien up sacramentsdach // iij schellingen vii denieren groten //
Voor een ghesonghen messe up Sente Eloys // dach inder zomere // vi schellingen groten //
Betaelt meester Jaspaert Vander Haghen // als ontfangher vanden quotidiane van // Sente Baafs over acht jaeren lantcheins aen // thien schellingen groten tsiaers ende bij vriendelijke // appointemente betaelt blickens bij quitancie // hier an ex totten jarsende metten jars Bamesse // xv^{c} achtentachtentich dus hier // ii pond xviij schellingen iij denieren groten //
Betaelt in tfeestieren vanden hoofman ter // prosentie van ghemeene gautsmeden = //

[fol. 2 verso]
Ende dry schellingen iiij denieren grooten hier in begrepen // van de weduwe Vander Velde tzamen // i pond ix schellingen vii denieren groten //
Verleyt tot Danneel Willaert ter causen // van verhueren van tgaudsmeden huus present // Jaques Weyns // xi denieren grooten //
Verleyt voor twee kerssen als was // jaer ghetyde vander reconsiliatie deser // stede te vooren twee kerssen ghecocht // up Sint Elois dach om up den haultaer // iiij schellingen groten //
Betaelt an Antheunis Dhont over // twee tortsen van dry ponden stuck // vij schellingen groten //
Betaelt an Gillis de Ruddere ter causen // van xx schellinge groten tsiaers gaende huut gautsmedenhuus // ghevallen i^{en} septembris lxxxix // xx schellingen groten //
Betaelt an de codidiaene van Sint Baefs // van een jaer rente ghegeven huit gautsmedenhuus // ghevallen Bamesse lxxxix // x schellingen groten //
Betaelt over verhanghen ende rijsen vander // bordessche vander gautsmeden huis an // blyckens by quitantie // xiij schellingen iiij groten //
~~Betaelt voor tcalsyden ende vermaecken vander greppe voor gautsmeden huus~~ // x schellingen groten //
Betaelt in Heemelrycke ter presente // vander hoofman als Lieven Hallinck // zijne kenesse dede // xix schellingen vi denieren groten //
Betaelt voor een ghelesen mese // up versworen maendach naar kersmesse // met vyf stuivers den coster betaelt // voor den ghelesen (mis) ende den haultaer // ghedeckt hebbende // i schellingen x denieren groten //

[fol. 3 recto]
De gautsmeden verleyt voor eenen // capelgang als Sint Loys dach was - v schellingen groten //
Betaelt voor repareren vaste stellen // vander veynster in ons cappelle ende // metsers // x groten //
Somme vanden huutgheven bedraecht // int gheheele de somme van xij pond xi schellingen viij denieren groten //
Ende den ontfanck bedraecht ter somme // ix pond groten //
Dus meer huutghegheven // dan ontfaen de somme van // iij pond xi schellingen viij denieren groten //

Aldus ghedaen ter presente van Jacques Borluut heer // van Schoenberghe als hueverste mitsgaders ter presente van // ghemeene supposten vande neerynghe den xvij^{en} meye xv^{c} tneghentich. // Doorconde elx anteeken //
(Geen handtekening)

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 12
Niet gepubliceerd.

Document 12 bis
Rekening van 22 januari 1589 tot maandag 21 januari 1590

[fol. 1 recto]
Rekeninghe ende bewys die by desen doende // ende overgheven es Pieter Vrancke als // ghezworne vander neerynghe vanden gautsmeden // met zijne medecomplisen van alle den handelinghen // ende administratie die ic gheadt hebben tsichtent // den xxij^{en} january 89 tot den xxi^{en} januari 1590 //
Ontfanck //
Eerst ontfaen van Jaspart Penneman betalende over Lieven Hallynck // ter causen van eene rente van xx schellingen groten tsiaers verschenen // vi^{en} novembris xv^{c} lxxxix // xx schellingen groten //
Ontfaen van Wittaert Lichtaert ghelycke rente tsiaers verschenen half marte 89 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Guilaem Baes over // wylent Lieven Claus van rente vyf // schellingen groten tsiaers verschenen half marte - 89 - // v schellingen groten //
Ontfaen huut handen vander neerynghe // vande grauweerckers wezende reste van // vierthien ponden groten aen de somme // van vier ponden vyf groten danof tsurplus // bij Joos Vanden Veldens rekenynghe in ontfanck // gebrocht werd dus hier over de reste // iiij pond v schellingen groten //
Ontfaen huit handen van Cornelis // Van Dycke betaelt over den coop ende // vryheyt zijnder neerynghe // xx schellingen groten //
Ontfaen huuten handt van Gillis // Ghereyt als ghewont hebben in cleyn huiseken // van een vierendeels jaers huishuere // v schellingen groten //

[fol. 1 verso]
Ontfaen van Clare […] in cleen huuseken // den huushuere betalen dierste vierendeels // jaer huishuere ghevallen 19 novembris 1589 // iij schellingen iiij groten //
Ontfaen van Clare Pyn van het meester huiseken van een vierendeels jaere huishuere ende nu voorts an eenen anderen verhuert es // v schellingen groten //
Ontfaen over dordinair // muytghelden der naervolghende // personen //
Pieter Vrancke xx grooten //
Jaques Weyns xx grooten //
Jan de Blye xx grooten //
Adriaen van Hultem xx grooten //
Lieven Hallynck xx grooten //
Ghiselbrecht van Campen xx grooten //
Guillaer vande Velde xx grooten //
De weduwe van Hove xx grooten //
De weduwe van de Velde xx grooten //
Cornelis van Dycke xx grooten //
xvi schellingen viij denieren grooten //
Somme vanden gheheelen ontfanck // bedraecht ix pond grooten //

[fol. 2 recto]
In alwelcke ontfanck zoo hebben ic Philips // Vrancke met Jacques Weyns ghezwoornen // Jan De Blye wardere verschenen ende betaelt // zoo hier naer volcht //
Tanveerden vanden eedt // viij denieren grooten //
Den schepenen bode // viij denieren grooten //
Item betaelt de weduwe Vander Velde // over tslot haer tsmans leste rekenynghe // als meerhuutgheven dan ontfaen hebben // viij schellingen vi denieren grooten //
Voor tpensioen vanden hoofman // x schellingen grooten //
Voor tpensioen van beede ghezworne // xx schellingen grooten //
Voor tpensioen vanden cnape // x schellingen groten //
Voor tsnyden vanden lettren ende copere // iiij schellingen grooten //
Voor een ghelezen messe up verzworen maendach voor tsinxcenen 89 // xij denieren grooten //
Voor twee tortssen van vier pont stuick up sacramentsdach met de // kerssen daer toe dienende // xiij schellingen viij denieren groten //

Voor tcroonen van dien bij sacramentsdach // iij schellingen vij denieren groten //
Voor een ghesonghen messe up Sint // Loys dach inde zomere blycken // bij quitante 89 // vi schellingen grooten //
An meester Jaspaert Vander Haghen // betaelt als ontfangher vanden quodidiane // van Sint Baefs over acht jaren lantseyns ten // thien schellingen grooten tsiaers ende bij vriendelicken // apointemente betaelt blickens bij quitantie // hier an ex totten jare ~~Bame~~ ende met den jare // xv^{c} acht ende tachtentich dus hier // ij pond xviij schellingen iij denieren groten //

[fol. 2 verso]
Tverleyt in tfeestieren vanden hoofman // ter presente vander ghemeene gautsmeden // metgaders hier in begrepen iij schellingen iiij groten // bij der weduwe Vanden Velde haer advenant // niet betaelt // i pond ix schellingen vii denieren groten //
Verleyt tot Daneel Willaert ter // causen van verhueren vanden huse present // Jaques Weyns // xi denieren groten //
Verleyt voor twee kerssen als was // jaer ghetyde vander acconsiliatie deser stede // ende te voor noch twee kerssen om up den haltaer // up Sint Eloys dach // iiij schellingen groten //
Betaelt an Anthuenis Dhont over // twee tortsen van dry ponden stuick ghe- // bruict inde processie generael // vij schellingen groten //
Betaelt an Gillis de Ruddere ter causen // van xx schellingen groten tsiaers gaende huit gautsmeden // huis ghevallen 19 septembris lxxxix // xx schellingen groten //
Betaelt an de codidiane van Sente Baefs // vander jare rente ghevallen bamesse lxxxix // x schellingen groten //
Betaelt over tverhanghen ende rysen // vander bordessche vanden gautsmeden // huus // xiij schellingen groten //
Betaelt in Hemelrycke ter presente // van hoofman als Lieven Hallynck // zijner kennesse dede // xix schellingen vi denieren groten //
Betaelt voor een ghelesen messen up // verzworen maendach naer // Kersmesse met vyf stuvers den coster // betaelt voor den gheleesen jare den // haltaer te decken // i schellingen x denieren groten //

[fol. 3 recto]
Den gaudtsmeden verleyt voor eenen // capelgang als Sint Loys dach was // v schellingen grooten //
Betaelt voor vaste stellen vander veynsters in ons cappelle anden metssers // x denieren grooten //
Somme van huitgheven // bedraeght in gheheele de somme // van xij pond xi schellingen // viij denieren grooten //
Ende den ontfanck bedraecht ter somme // van neghen ponden grooten //
Dus meer hutghegheven dan // ontfaen ter somme van iij pond xi schellingen viij denieren grooten //

Aldus ghedaen te presentie van Jacques Borluut here van // Schoonberghe als hueverste mitsgaders te presente van gemeene // supposten vande neerynghe den xvij meye xv^{c} tneghenentich dorconde // elck handteeken //
(Handtekeningen:)
Jacques Borluut // Gyselbrecht Campe // Adriaen Hallynck //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 12bis
Niet gepubliceerd.

Document 13
Rekening van maandag 22 januari 1590 tot maandag 21 januari 1591.

[fol. 1 recto]
Rekeninghe bewys die bij desen doende ende // overghevenen es Pieter Vrancke als ghezwoorne // vander neerynghe vanden gautsmeden met zijne // mede complissen van allen den handelinghen ende administratie // die ic ghehadt hebbe tsichtent den xxij^{en} january // 90 tot xxi^{en} january 1591 //
Ontfanck //
Eerst ontfaen van Jaspart Penneman betaelt over Lieven // Hallynck ter causen van eenen rente van // xx schellingen grooten tsiaers den penning xvi, ghevallen // den vi^{en} novembris 1590 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Wittaert Lichtaert ghelycke // rente xx schellingen grooten tsiaers ghevallen xxvij // meye 1590 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Guillaem baes over wylent // Lieven Claus van eene rente van vyf // schellingen grooten tsiaers den penning xvi, ghevallen // half marte 90 // v schellingen groten //
Ontfaen van Daniel betalende // over een jaer huishuere van gautsmeden // houckhuis ghevallen alf meye 90 // afghetrocken […] voor enen sluetel by // hem doen maecken // ix schellingen iiij denieren groten //
Noch brynckt den doender deser rekenynghe // als ontfaen thebbene van Danneel Serraes // een ghelijcke jaer huishuere vallende meye 1590 // x schellingen groten //
Noh ontfaen van […] wonende in ~~cleyn~~ huis naest den houck ten advenante van // neghen gulden tsiaers verschynende eersten marte 1591 // xxxi schellingen groten //
Anderen ontfanck ter // causen van dommestellenghen // der ordinaire muitgelden zoo // hier naer volcht //

[fol. 1 verso]
Pieter Francke // xx groten //
Jacques Weyns // xx groten //
Adriaen van Hultem // xx groten //
Jan de Blye // xx groten //
Lieven Hallinck // xx groten //
Ghiselbrecht van Campe // xx groten //
Guillam vanden Velde // xx groten //
De weduwe van Hove // xx groten //
De weduwe vanden Velde // xx groten //
Cornelis van Dycke // xx groten //

Tzamen xvi schellingen viij denieren groten //
Somme vanden ontfanck bedraecht // ter somme van vi pond xi schellingen groten //

[fol. 2 recto]
In al welcken onfanck zoo hebben ic Lieven Pieter // Vrancke als ghezworne met Jacques ende Adriaen // van Hultem verschoten ende betaelt zoo hier naervolcht //
Eerst brinckt den doender dezer ~~rekenynghe~~ // voor huitgheven tghene by der leste // rekenynghe meer huut ghegheven hals // ontfaen hebben ter somme van // iij pond xi schellingen viij denieren groten //
Tanveerden vander heedt // viij denieren groten //
Den schepenen bode // viij denieren groten //
Betaelt an […] calsider voor vermaken // ende repareren vander greppe voor tgautsmeden // huis besteet ter presente Jaquis Weyns // x schellingen groten //
Betaelt an Gheeraert van Hydeghem als // ontfangher van Sint Nicolaus kerkcke ter // causen vande witten bezetten ende repareren vander // vaulte onslieder cappelle den xxiij^{en} maerte // 1590 // xx schellingen groten //
Betaelt an Philips Ghillebert ter presentie van // Jaquis Weyns voor twee coopers der // neeringhe angaende deene om de pont groote // copers ende dander […] // x schellingen groten //

Betaelt voor twee tortsen van vier ponden // stuc ende twee pont wassen kerssen up // Sacramentsdach // xii schellingen iiij denieren groten //
Voor tcroonen vanden tortssen // iij schellingen groten //
Betaelt in handen vanden costere voor // tdoen van een ghesonghen messe up Sint // Eloys dach inden somere in juny neghentich // metsgaders noch thien grooten vanden costers // voor tdecken vanden aultaer tzamen // vi schellingen x denieren groten //
Betaelt in tfeestieren vanden hoofman van // vleessche ende andersins ~~als~~ // v schellingen ii denieren groten //

[fol. 3 recto]
Voor tpensioen vanden hoofman // x schellingen groten //
Tpensioen van beede ghezworne // xx schellingen groten //
Tpensioen vander waerdere // iij schellingen iiij groten //
Tpensioen vanden cnape // x schellingen groten //
Voor tsnijden vanden lettren ende copere // iiij schellingen groten //
Verleyt den ghemeenen gautsmeden up // Sint Eloy dach in de zomere ten huuse zijnde van Jan de Moer inde Rooselair // iij schellingen iiij groten //
Ghehaelt bij Philips de Blye ij alfve // ponden kerssen up Sente Loy dach van up // den aultaer // ij schellingen iiij groten //
Item betaelt an salaire Curte // Munte voor ij tortsen van iiij ponden // stuck als was der reconsiliatie // viij schellingen groten //
Item ij alfve ponden kerssen up // den biddach ghehaelt ten huuse als // dit voorschreven was van // ij schellingen iiij groten //
Verleyt den ghemeene gautsmeden ten // huuse van Michiel Breechus in de Platte // Burze up Sint Loys dach inden wintere // de somme van // x schellingen groten //
Voor een ghelesen messen ten zelven // daghe met ij stuivers den coster // i schellingen vi groten //
Somme vanden ontfanck bedraecht // ter somme van vi pond xi schellingen //
Ende thuitgheven bedraecht bij desen // vermelt ter somme van x pond xv schellingen ij groten //
Dus meer huitgheven dan // ontfaen iiij pond iiij schellingen ij groten //
Aldus ter presente vanden ghemeene suposten den iiij january // 1591 elcx antheeken = //
(Geen handtekening)

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 13
Niet gepubliceerd.

Document 13 bis
Rekening van maandag 22 januari 1590 tot maandag 21 januari 1591.

[fol. 1 recto]
Folio 1
Rekeninghe bewys die by desen doende ende // overghevende es Pieter Francque als // ghezworne vander neerynghe vanden // gautsmeden met zijne mede complisen van // alle den andelinghen ende administratie die ic // gheadt hebbe tsichtent den xxij^{en} january 90 tot january 1591 //
Ontfanck //
Eerst ontfaen van Jaspaert Penneman betalen over // Lieven Hallynck ter causen van eene rente // van xx schellingen grooten tsiaers den xvi^{en}, // ghevallen den vi^{en} novembris 1590 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Wittaert Lichtaert van // ghelycke rente tsiaers den penning xvi^{en} // ghevallen xxvij^{en} meye 1590 // xx schellingen groten //
Ontfaen van Guillam Baes over wylent // Lieven Claus eene rente van vyf schellingen // grooten tsiaers den pennynck xvi^{en} ghevallen half marte 1590 // v schellingen groten //
Ontfaen van Daneel Serraes betalende // een jaer huishuere vande gautsmeden houchuis // ghevallen half meye 90 ten advenante van xx schellingen tsiaers dus hier // brocht in ontfanck ~~x~~ aftrocken voor eenen sluetel by hem doen maecken dus hier // xix schellingen iiij denieren groten //
Noch brinckt den doender deser rekenynghe // als ontfaen thebbene van Danneel Serraes // tjaer huere vallende meye 1591 //

[fol. 1 verso]
Noch ontfaen van Lieven Van Vlaendere wonende in // huis naest den houck ten advenante van // neghen gulden tsiaers verschynen den eersten // maerte 1591 dus hier brocht // xxx schellingen groten //
Anderen ontfanck ter causen van dommestellynghen der ordinaire // muitghelden zoo hier naer volcht //
Pieter Francke xx groten //
Jacques Weyns xx groten //
Adriaen van Hultem xx groten //
Jan de Blye xx groten //
Lieven Hallynck xx groten //
Ghiselbrecht van Campen xx groten //
Guillaem vanden Velde xx groten //
De weduwe van Hove xx groten //
De weduwe vanden Velde xx groten //
Cornelis van Dycke xx groten //
Tzamen xvi schellingen viij groten //
Somme van den ontfanck bedraecht // ter somme van vi pond xi schellingen groten //

[fol. 2 recto]
In alwelcken ontfanck zoo hebbe ic Pieter // Francque als gezworne met Jaques ende Adriaen van Hultem verschoten ende betaelt // zoo hier naer volcht //
Voor eerst brinckt den doender deser // voor huitgheven tghene by der leste // rekenynghe meer huitghegheven als // ontfaen thebben ter somme van // iij pond xi schellingen viij groten //
Tanveerden vanden heedt // viii groten //
Den schepenen bode betaelt // viii groten //
Anden calsider betaelt voor tvermaken // ende repareren vander greppe lopende // voor tgaudtsmeden huis dit hem besteet // ter presentie van Jaques Weyns // x schellingen groten //
An Gheraert van Hydeghem betaelt // als ontfangher van Sint Nicolaus kercke // ter causen van twitten bezetten ende repareren // vander vaulte onslieder cappelle den // xxiij^{en} marte 1590 // xx schellingen groten //

An Pieter Ghillebert betaelt ter // cause van twee copers der neerynghe // angaende deene dienende om der pontgroote // coopers metsgaders taude in tonghereede // bedeghen es ende dander dienende totter vryen // meesters metsgaders thaude vol es // x schellingen groten //
Voor twee tortsen van vier ponden stuick // betaelt met twee pont wassen kerssen // up sacramentsdach // xij schellingen iiij grooten //

[fol. 2 verso]
Voor tronen vanden tortsen // iij schellingen groten //
In handen betaelt vanden coster voor // tdoen van een ghesonghen messe up // Sint Eloy dach inden somer juny neghentich // metsgaders noch thien grooten anden coster // voor tdecken vanden aultaer tzamen // vi schellingen x denieren groten //
In tfeestieren vanden hoofman ten huise // van Dhooghe in Prinsen Hof ter cause van // vleessche ende andersins boven tordinair verleyt // v schellingen ij denieren groten //
Voor tpensioen vanden hoofman // x schellingen groten //
Voor tpensioen van beede ghezwoorne // xx schellingen groten //
Voor tpensioen vander waerdere // iij schellingen iiij denieren groten //
Voor tpensioen vanden cnape // x schellingen groten //
Voor tsnijden vanden copere metter letter // iiij schellingen groten //
Ghehaeltby Philips de Blye twee alfve // ponden wassen kerssen up Sint Eloy dach om // up den altaer te setten ten huise van Guillaume // De Zalair // ij schellingen iiij denieren groten //
Ghehaelt ten huise van Zalair ij tortsen // van iiij ponden stuick als was der reconsiliate // deser stede // viij schellingen groten //
Item ghehaelt ten huise van Zalair // ij halfve ponden kersesn als prosessie generael // en eenen ghemeene biddach was // ij schellingen iiij denieren groten //

[fol. 3 recto]
Verleyt den ghemeene gautsmeden // up Sint Eloy dach in den zomer ten // huise van Jan de Moir inden Rooselair // iij schellingen iiij denieren groten //
Verleyt den ghemeene gautsemden // up Sint Eloy dach in den wynter ten // huise van Mechiel Breckhus in de // Platte Burze de somme van // x schellingen groten //
Voor een ghelesen messe ten zelven // dache met ij stuiver den coster // i schellingen vi denieren groten //
Somme vanden onfanck bedraecht // ter somme van vi pond xi schellingen groten //
Ende thugheven by desen vermelt // ter somme van ix pond xv schellingen ij denieren groten //
Dus meer hutgheven dan ontfaen // de somme van iiij pond iiij schellingen ij denieren groten //
Aldus ghedaen ter presente van alle de ghemeene // suposten hier onder ghespesifiert den iiij^{en} marte xv^{c} // een ende neghentich toorconden elcx anteecken //
(Handtekeningen:)
Jacques Weins // Ghijselbrecht Van Campe // Adriaen Van Hultem // Lieven Hallynck // Jan Blye // Cornelis van Dijcke //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 13 bis
Niet gepubliceerd.

Document 14
Rekening van vrijdag 1 februari 1591 tot zaterdag 8 februari 1592

[fol. 1 recto]
Ghepresenteert in handen // van Adriaen van Hultem // met Lieven Hallynck als // ghezwoornen vanden toecomende // jaer 1592 //
Rekeninghe bewijs ende reliqua die // midts desen doen ende over geeft Jacquus Weyns filius Adriaen, inde qualiteyt // van ghezwoorne der neeringe vanden gautsmeden met zynen medecomplissen // ende dat van alle de handelinghe ende // administratie bij hemlieden inde voornoemde // qualiteyt gheadt tsichtent den eersten // februaris xv^{c} eenentneghentich, tot // ende met den viij^{en} februaris xv^{c} tween // neghentich, inden voughen ende manieren // hier naer verclaerst //
Inden eersten ontfaen van Jaspar // Penneman over ende inden name van // Lieven Hallinck de somme van twintich schellingen grooten over een jaer croos van ghehele // rente den penning xvi^{en} verschenen den v^{en} // novembris xv^{c} eenentneghentich dus hier // x schellingen groten //
Item ontfaen van Wittaert Lichtaert // ghehele twintich schellingen grooten den penning xv^{en} // over een croos verschenen den xxvij^{en} meye // xv^{c} eenentneghentich dus hier // xx schellingen groten //
Item ontfaen van Guillame Baes // betaling doende over wijlent Lieven Claus // de somme van vyf schellingen grooten over een jaer // croos van ghehele rente den penning xvi^{en} verschenen alfmaerte xv^{c} eenentneghentich // dus hier // v schellingen groten //
Item ontfaen van Anthonis Brulart de // somme van xx schellingen over een alf jaer huishuer // van huusse toebehoorende den voorscreven neerynghe // ende dat verschenen den vi^{en} decembre // xv^{c} eenentneghentich dus hier // xx schellingen groten //

[fol. 1 verso]
Anderen ontfanck van ommestaende // ende ordinaire muytghelden //
Alvoren ontfaen van Jacquis // Weyns doender deser rekenynghe voor // zijn muytgelt ende ommestellingen ter // somme van viij schellingen iiij groten dus hier // viij schellingen iiij denieren grooten //
Item ontfaen van Adriaen van Hultem // ghelen viij schellingen iiij grooten over zijn portie van // muytghelt ende ommestellingen dus hier // viij schellingen iiij denieren grooten //
Item ontfaen viij schellingen iiij grooten van Lieven // Hallinck ter caussen alsvoorne // viij schellingen iiij denieren grooten //

Item ontfaen van Pieter Francke ter // caussen alsvooren // viij schellingen iiij denieren groten //
Item ontfaen van Jan de Blye ter // cauusen alsboven // viij schellingen iiij denieren groten //
Item ontfaen van Ghyselbrecht van // Campen ter caussen alsvooren // viij schellingen iiij denieren groten //
Item ontfaen van Guillaume Van // Velde ter caussen alsboven // viij schellingen iiij denieren groten //
Item ontfaen van Cornelis van Dicke // ter cause alsboven // viij schellingen iiij denieren groten //
Item ontfaen vande weduwe van // Pieter van Hove als boven // viij schellingen iiij denieren groten //

[fol. 2 recto]
Item ontfaen van de weduwe van // Joos Vande Velde ter caussen alsboven // viij schellingen iiij denieren groten //
Somme generale vande ontfanck // bedraecht vij pond viij schellingen iiij denieren groten //
Uutgheven ende betalinghe jeghens // den voornoemde ontfanc ghedaen //
Alvooren betaelt an Pieter Francke de somme van vier pond vier schellingen twee groten danof bij slote van rekenynghe, in dat es iiij marte xv^{c} eenentneghentich // ende te curt compt dus hier // iiij pond iiij schellingen ii denieren groten //
Item betaelt in het anverden vande // heet // viij groten //
Item betaelt aen schepenenbode // viij grooten //
Item betaelt bij Domminicus Vroylick // over de leveringhe van wasse ten oorkoore // vande voorscreven neeringhe ghebruickt de // somme van // xxvi schellingen vi groten vi denieren //

[fol. 2 verso]
Item verleyt upden iiij^{en} marte xv^{c} // eenentneghentich met advise vande ghemeene // neeringhe ende ten huusse van Gillis de Blye // de somme van // v schellingen groten //
Item betaelt an Gillis de Ruddere // xx schellingen over een jaer verloop tot laste // van huusse toebehoorende de neringhe // verschenen // prima septembris xv^{c} tneghentich dus hier // xx schellingen groten //
Item betaelt up Sint Eloys dach wesende // xxv juny xv^{c} eenentneghentich ande kercke // voor den dienst inde selve kercke ghedaen // vi schellingen groten //

Item betaelt ten zelven daghe an // pierijnken up mielren tot an ancement // vande ghelaghe ter begheerte vande generaele // neeringhe // v schellingen groten //
Item betaelt an meester Jaspar Vander // Haghen voor een jaer lantcheyns ghedoocht // vanden huusse toebehoorende de neerynghe verschenen // te Kessavendt xv^{c} tneghentich // v schellingen groten //
Item verleyt voor den dienst ghecelebreert // up Sint Eloy dach wesende prima // decembris xv^{c} eenentneghentich metsgaders // den cooster voor het decken vanden aultaar // xvi schellingen groten //
Item betaelt anden hoofman Joncheer // Franchois Noorman voor zijn pensioen // v schellingen groten //

[fol. 3 recto]
Item betaelt ande beede de gheswoornen // voor haeren pensioen // xx schellingen groten //
Item betaelt ande waerderder voor // zijn pensioen // iij schellingen iiij denieren groten //
Item betaelt ande cnape vande neeringhe // voor sijn pensioen // x schellingen groten //
Item betaelt voor het snijden van // copere mette lettere // iiij schellingen grooten //
Item betaelt ande moere vanden // Grauwe Zusterhuusse, voorhet croonen vande tortsen // vi schellingen viij denieren groten //
Item voor het up ende afdoen vande // croonsele ande tortsen betaelt het // voornoemde zusterhuus // vi denieren groten //
De somme van uutgheven // bedraecht ix pond xiiij schellingen iij denieren groten //
Ende den ontfanck hier // ter voornen bedraecht // vij pond viij schellingen iiij groten //
Dus meer uutghegheven // dan ontfaen ter somme van // iij pond vi schellingen grooten //
Aldus gherekent ghesloten ende gheapprobeert met // protestatie ende onverlet heden ghecostumeert van // daten alsboven, toorconden elcx handteecken //
(Handtekening:)
Pieter Francke // Adriaen van Hultem // Ghijselbrecht van Campe // Lieven Hallynck // Jan de Blye // Cornelis van Dijke //

[fol. 3 verso]
Rekenynghe bewys ende relicqua die // midts desen doet ende overgheeft Jacquis Weyns filius Adriaens metschaders zijn // medecomplyssen vande // […]

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 14
Niet gepubliceerd.

Document 15
Rekening van zondag 9 februari 1597 tot maandag 9 februari 1598.

[fol. 1 recto]
Rekenynghe bewys ende reliqua die bij // desen doet ende overgheeft Jacques Weyns // filius Adryaens ende Adriaen van Hultem // gheswoornen vande neerynghe vande // gaudtsmeden ende dat van allen den // handelynghen ende administratie bij hemlieden // inder qualiteyt gehadt tsindert den // ix^{en} february zevenentneghentich tot den ix^{en} february achtentneghentich //
Inden eersten ontfaen van Pieter Francke over tslot van zynder rekenynghe ghedaen desen lesten augusty als meer ontfaen dan huutghegheven de somme van // iii pond xviij schellingen vi penningen //
Item ontfaen van Wittaert lichaert over // een jaer rente den pennynck xvien verschenen v den xxviien meye zevenentneghentich de // somme van // xx schellingen groten //
Item van ghelycken ontfaen van Jaspaert Penneman over wylent Lieven Allynck van een jaer rente den pennynck xvi^{en} verschenen den vi^{en} novembris zevenentneghentich // de somme van // xx schellingen groten //
Item ontfaen van Matthys Van Damme // betalende van een jaer huyshuere ten // advenante van twee ponden grooten tsiaers dit ghevallen Bamesse sevenenneghentich // hier in afghetrocken van reparatie totten // huyse de somme van zes schellingen en acht grooten // dus maer ontfaen de somme van // xxxiij schellingen iiij denieren groten //

[fol. 1 verso]
Item ontfaen van Jan Dollandere // over een jaer huere vande gaudtsmeden // keldere ten advenante van thien schelingen grooten tsiaers // ghevallen Sint Jansmesse sevenentneghentich // de somme van x schellingen groten //
Item ontfaen van boscolen volghende dry // billetten alhier ghesien ende ghecalculeert // tleste desen tiensten februarius // zevenentneghentich de somme van // iij pond viij schellingen groten //
Somme tot alle vanden // gheheelen ontfanck bedraecht ter // somme van xi pont ix schellingen iiij denieren grooten // ende vi curten //

[fol. 2 recto]
Uutgheven ende betalinghen ghedaen jeghens den voornoemde ontfanck //
Inden eersten betaelt in anveerden vanden // heedt ende trechte vande verganten ende den // schepenen bode de somme van // ii schellingen ij denieren groten //
Item betaelt an Jan de Wulf over wylen Jaspaert Vander Haghen over een stuck // lantseys gaende huyt de gaudtsmeden // huyse verschenen Kersavent zessentneghentich // de somme van // x schellingen groten //
Item betaelt up sente Eloys dach in den // somere voor den zeddelicken dienst // ghedaen ende ghecelebreert in deser kercke // ten swaert ghedaen midts voor de // crealen betaelt een schelling tsamen // de somme van viij schellingen groten //
Item betaelt voor het snyden van copere // ende het maken vande lettere de somme van // iiij schellingen groten //
Item betaelt anden hoofman Joncheer // Nicolaes Tryest voor zijn pensoen // de somme van // x schellingen groten //
Item betaelt an beede de geswoornen // voor haerlieder pensoen elck x schellingen groten compt // de somme van // xx schellingen groten //
Item betaelt an Guilliame Vande Velde // over sijn pensoen de somme van // iij schellingen iiij denieren groten //

[fol. 2 verso]
Item betaelt ande weduwe van Philips // de Blie voor haer pensoen // de somme van // x schellingen groten //
Item betaelt voor dheelft vanden pacht // vande coolmate ende den stede pacht // ende noch voor het vermaken vande // coolschuppen de somme van // vij schellingen i denier groten //
Item betaelt up Sint Eloys dach // voor den dienst vander keercke de // somme van // i schelling viij denieren groten //
Betaelt up Sente Loys dach an Pieter Dooghe // inden Inghel in Princenhof tot // ii pond groten //
Item betaelt an Jan Rieman over // de leverynge vanden wasse // gedaen voghende zynen billette // de somme van // xxxv schellingen vi denieren groten //
Item betaelt int afscheeden van de // gheswoornen de somme van // x schellingen groten //
Noch verleyt inden chrynck van Jan Dollandere present Pieter Francke // ende Adryaen van in het // verhueren van onse keldere de somme van // xi schellingen groten //

Somme van het huytgeven bedraecht ter somme van ix pond ix denieren groten //
Ende den ontfanck hiervoren bedraecht // ter somme van xi pond vii schellingen iiij denieren grooten vi curten //
Dus meer ontfaen dan huytghegheven // ter somme van ii pond viij schellingen vii denieren grooten vi curten //
Aldus gherekent ende ghesloten ende gheapprobeert met // protestatien ende onverletheden ghecostumeert van // dat als boven toorconden elcx anteeken ende // onderschreven somme van ii pond viij schellingen vij grooten ende vi curten // als meer ontfaen dan huytghegheven ghetelt in // handen van Pieter Francke desen xxv^{en} januarius // 1598 //
(Handtekening:)
Pieter Francke //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 15
Niet gepubliceerd.

Document 16
Uittreksel uit het register van 1520 betreffende de levering van boskolen. Overgenomen op dinsdag 17 september 1566.

[fol. 1 recto]
Extraict uut zeker register van // alle de verpachtinghen deser stede // competerende rustende ter tresoure // der zelver daerinne dat staet tnaegnoeghende, // xx // folio iiij . xij //
Ter zelve recht ende mate vande boscolen es hernomen // bij Jooris Moens ende Adriaen Weyns als gheswoornen // ende ten behouve vander neeringhe van gautsmeden vande trecht van dien dat es, dat dese stede met die van // Onse Vrauwe ter Lazarie hebben ende ontfaen ter // causen van elcke mudde boscolen die men bryngt binnen // Ghendt te waeghene ofte te scepe xij denieren groten, danof // de voornomde stede heeft de twee deelen ende moet // leveren de scoppen. Ende tvoornomde Godtshuus tdander // derde ende moet leveren de maten, ende es ghifte // de neghen coldraghers daof elck vande drie leden // stelde vry persoonen int jaer xv^{c} twintich zo // datter neghene boscolen binnen der vryhede vande voornoemde // stede en moghen opghedaen worden zij en moeten ghemeten // ende ghedoeghen zijn vande hurare vande voornoemde // stede rechten ende cooldragers hebbende daerneven // huerlieders sallaris als van allen ouden ende // immumorialen tijde, tewetene van elcken zacke // colen commende ghestort ten huuse te draghen. // Te wetene de gaudtsmet wonende binnen der oude // veste van elcken zacke colen vi schellingen groten. De taverniers // wonende binnen de oude veste viij denieren groten, ende vande // andere inzetenen woenende binnen der oude veste van // elcken zacke colen xij denieren groten, buyten de turrepoorter // ende andere poorters, van elcken zacke xviii denieren groten. //

[fol. 1 verso]
Sint Pieters, Sint Baefs, Eckerghem ende op // tzandt van elcken zacke ii denieren groten. Ende // als de voornomde cooldraghers moeten halen de // boscolen uut kelders ofte zolders als voort vercht // wesende ofte doen verdraghen ter ander plaetsen // daert den goeden lieden blieft, zo hebben zij dobbelen // loon naer advenant van ganghe zoo voorseyt es. // Al conformede narree van zeker requeste hiertoe // ghepresenteert int voornomde jaer twintich ten laste // van Gheererdyn Vander Varent gautsmet die deser stede ende Lazarie daer innen trouble ende peschiment // wilde doen. // Ditte eenen termijn van zes jaren inneghegaen den xvij^{en} septembris 1566, voor v schellingen groten siaers alsboven. // Onder stondt ghescreven my toirconde ende gheteeckent // H. Zoete //

S.A.G., reeks 182, niet genummerde reeks, doos 8, document nr. 16
Niet gepubliceerd.

4. Transcriptie van Handschrift 58

Ordonnantie aangaande de goudsmeden, uitgevaardigd na de Karolingische Concessie in 1541

[fol. 425 recto]
Ordonnantie up tfaict ende // conduicte vander neeringhe vanden // gaudsmeden, ghemaect int jaer // xv^{c} xli, bij mer Franchois Van der // Gracht, ruddere, heere van Scardau, // hoochbailliu van Ghendt, // metgaders schepenen van beede de bancken // int scependom van joncheere Claus // Triest heere van Auweghem dher // Jans Vanden Eechoute ende hueren // ghesellen. //
Alvoren dat dheuverste ende // ghezworne vander voornoemde neeringhe // alle jaere naer dien zij naer uutwysen // vander nieuwer concessie vande // Koninklijke Majesteit vanden lesten in april xv^{c} // veertich, bij schepenen ghemaect ende // ghecreert zullen zijn, zullen ghehouden // zijn te commene tscepenhuuse // ende aldaer huerlieder eedt doen up // tfaict der voornomder nieuwer concessie // metgaders upde puncten // ende articlen hiernaer verclaerst // zweerende hooghelic dat zij die // wel ende ghetrauwelic onderhouden // ende doen onderhouden zullen up // peine zelve arbitrairlic ghecorrigiert te // zijne indien zij bevonden werden // de conterarie ghedaen thebbene of laten doen //

[fol. 426]
Item dat de voornomde hueverste // ende ghezworne zullen poghen te // apoinctierne ende te uutene de // differenten ende andre zaken die // onder de supposten vander voorseider // neeringhe zullen moghen overcommen // ende indien zij de zelve niet // appoinctieren en connen zullen danof // die vander wet verbalic ofte bij // ghescrifte rapport doen de welcke // zullen daerinne sommierlic vorscen // zo zij hem bemuden zullen daertoe behoorende // zonder dat de vorseide hueverste // ofte ghezworne van eenich berecht // of indicatie hemlieden breedre // zullen moghen onderwinden up // scerpe correctie van schepenen //

Item dat eenyeghelijce wezende // poortre van Ghendt in de vorseide // neerynghe zal moghen commen ende // coopen de vryheit van dien mits // alvoren doende behoirlicke preuve // ende betalende ten proffijte vanden // vorseide neeringhe in als zesse // carolus guldenen allene zonder // dat zij vermoghen zullen yet // voordre tepigierne onder dexele // van proufghelde maeltijte of anderssins // in gheender manieren up sceerpe correctie // alsboven //

[fol. 427]
Item dat niemandt inde vorseide // neeringhe nyet vry zijnde en // zal vermoghen de zelve neeringhe // te doene. Ende tot dien // hende zullen de heuverste ofte // ghezworne vermoghen bezouck // te doene ende te calengierne // die zij bemuden zullen de // contrarie doende danof ter stont // scepenen adverterende omme // up huerlieden calange rechtigheid // te zijne //

Item dat alle jaere by scepenen // zullen ghestelt ende ghecreert // zijn twee warderers omme mette // de ghezwornen te helpen wardeerne // allerande goet der neeringhe // dependerende //
Item es elc goudsmet ghehouden // indien hem eenich goet te coope // quame dat bijden cnape ommeghegaen // waere dat zelve goet up te houdene //
Item indien yemandt hem vervoirderde // alzulc goet te coopene die zoude // ghehouden zijn tzelve goet wedere // te leveren, al zonder yet dervoren thebbene //

[fol. 428]
Item zo es ooc elc goudsmet // ghehouden indien hem eenich kerckraet // te coope quame ofte ooc eeneghe // juweelen daer heeren of princen // wapenen up stonden by vremde ofte // onzekere personen // diemen niet en kende // al eermen tzelve goet coopt ofte betaelt // te begheerne zekere kennesse van wat // dat tzelve goet compt. Ten dien hende // dat de coopere hem zelve niet en // bringhe in grooten zwaren laste. //
Item indien dat ooc zo ghebeurde dat // eenegherande juweelen te coope quamen // daermen suspicie af hadde dat tzelve // niet wel vercreghen en waere zo // bewijst redene dat de zelve coopere // vraghen zal van waer dat den vercoopen // tgoet ghecommen es, ende begheeren ooc // zekre kennesse.

Ende indient // bij desen aldus ghebuerde dat deze // vercoopere achterbleve ende tgoet aldaer // liete, so es deze goudsmet ghehouden // ter stont tzelve goet te bringhene // onder den hueverste ende ghezworne // om dat zylieden huerlieder uutersten // debuoir doen zouden om tzelve te // bringhene ten rechten hoyre daert // toebehoorde. //
Item dat hem ooc niemandt en vervarde // eeneghe juweelen ghemaect van copere // of latoene te verguldene uutghesteken //

[fol. 429]
kerckweerck ende rudders ghesmide // an vlaghenen, peerden, naer dhoude // costume up de boete van dry pond groten // ende correctie van scepenen. //
Item dat niemandt eenen zelvere // en zaudere met Tenne upde voornoemde // boete ende correctie. //
Item dat niemandt hem en vervordere // te stellene eeneghe onfyne steenen in // gaudt in gheeder manieren up achterhaelt // te zyne van valschede ende overzulc // ghecorrigiert te werdene //
Item niemandt en vermach eenegherande // valsch weerck te makene noch van // gaude noch van zelvere up achterhaelt // te zyne van vaschede ende ghecorrigiert // te werdene alsboven. //
Item indien eenegherande valsch // weerck ghevonden worde byden // heuverste ende ghezwornen zo zyn // de zelve ghehouden ende belast tzelve // in sticken te smytene ende goet verbeurt // ten proffyte vande ghemeene aermen deser stede. //
Item dat alle de supposten vander // vorseider neeringhe zullen ghehouden //

[fol. 430]
Zijn de voorgaende punicien ende // articlen wel ende ghetrauwelic te // onderhoudene ende achtervolghene // up de vorseide boeten verbeurten // ende correctien metgaders den heuversten // ende ghezwornen in alle zaken der // neeringhe angaende onderdanich te // zyne doende ende latende tghuendt // dat hemlieden byde zelve heuverste // ofte ghezworne bevolen ofte verboden // werdt //
Item de vorseide ghezworne zullen // ghehouden zyn omme te gane ende // bezouck te doene allomme ende // altyts alst hemlieden goet ende // oirbuerlic dincken zal omme te // wetene offer yemandt es die de // voornomde punicien ende articlen // oft eenich van dien niet en // onderhoudt oft eenichsins daerjeghens // mesuseert ende dat zonder belet // of wederzegh van yemande //
Item indien yemandt de vorseide // boeten ende verbeurten niet en // betaelde, ende voldede ofte anderssins // de bevele ofte verbode vande voorseide // heuverste of ghezworne niet en // obedierde, indien ghevalle zullen // de vorseide heuversten ende // ghezworne up huerlieder eedt //

[fol. 431]
ende arbitraire correctie ghehouden // zyn danof scepenen ter stont // tadverterene omme danof recht // ende correctie ghedaen te zyne // naar de gheleghenheit vande zake //
Item dat alle de voirscreven boeten // zullen gheint worden byden cnape // vander vorseider neeringhe de // welcke ghehouden werdt danof nota // ende bouck te houdene zo van // ghelden ooc nota ende contrerolle // de ghezwornen houden zullen // welcke beede voorts ghehouden // werden ten daghe vander rekeninghe // huere nota ende contrerolle // over te bringhene omme daerbute // tsamen de zelve rekeninghe ghedaen // te werdene //
Item dat alle de zelve boeten // niet excederende de iij pond groten // ten daghe vander rekeninghe zullen // ghedeelt ende ghedistribuert werden // in dryen. Te wetene den heere // een derde, den aermen een ander // derde ende tderde derde ten proffijte // vande vorseide neeringhe, ende de // ghone excederende zullen hem // deelen volghende der nieuwen // ordonnantie vande Koninklijke Majesteit. //

[fol. 432]
Item dat dhoude heuverste ende // ghezworne alle jaere thuerlieder // afscheedene punten // den heere scepenen // ende den heuverste ende ghezwornen // die alsdan nieuwe ghecreert zyn /:/zullen ghehouden werden van al heurlieder ontfanghe binnen huerlieden // jaere rekeninghe bewys ende // reliqua te doene alzo wel van // boeten verbeurten neerincghelde als // allen anderen vervallen der zelver // neeringhe concerverende //
Item ende de zelve rekeninghe aldus // ghedaen zynde zullen de // vorseide oude heuverste ende ghezworne // metgaders ooc de cnape vander // vorseider neeringhe alsdan by // scepenen van huerlieder dienst // diligentie ende aerbeit ghesalarert // ende gherecompenseert worden // naer dat hemlieden scepenen upden // zelven hueren dienst diligence ende arbeit // regard nemende goet ende redelic // dincken zal //
Ten laetsten scepenen ter weten // ende verlichtinghe vanden ghemeene // insetenen dezer stede ende om zeker // andre merckelicke redenen hemlieden // daertoe monerende verbieden //

[fol. 433]
Expresselic den heuverste ende // ghezworne der vorseide neeringhe eenich // impost ofte ommestellingen upde supposten // der neeringhe te doene te // wat redene coleur of oirzake // dat zyn moghe. Ten zy by expressen // voorgaenden laste ende ordonnantie up // peine van dies hooghelike vander // in exemple van anderen // ghepuniert te werdene. //

Universiteitsbibliotheek, Handschriftenzaal, Handschrift 58, reglementen van de neringen aangaande de goudsmeden.
Niet gepubliceerd.

[fol. 433]

Dit naervolghende es de keure // van gaude ende zelvere als elc // goudsmet sculdich ende ghehouden es // te werckene achtervolghende toctroy / vercreghen vande Koninklijke Majesteit van Spaengnie // onsen groote heere in daten den xiiij^{en} // in junnie xv^{c} xvij //

Eerst dat alle goudsmeden ghehouden zullen // wezen tgaudt dat zy vercoopen voor // violet gaudt dat moet hauden xxij // caraet fyns gaudts ter remedie // tvierendeel van eenen caraet //

Item het toutche gaudt moet hauden xix // caraet, ter remedie van tvierendeel van // een caraet alsvoren //

[fol. 434]

Item allerande facelment ghelijc schaelen // croesen, kannen, flasschen, waterpotten, // coppin, platteelen, sautvaeten, lepels ende // dier ghelijc allerande grosserie moet hauden // xi mark, viii greynen up dmaerck twee greynen // ter Remedie. //

Item als van gheghoten weerck ende // allerande cleen weerck ende over ghelijc zullen // tzelve weerck moghen maken ende // weercken metter sauduere daertoe dienende // naer den heesch vanden zelven weercke, // Alzo men dat van ouder tyde gheuseert // heeft up conditie dat alzulc weerc // moet hauden xi mark fijn zelvers ende met // saudure. //

Item van al dezen dat voren verclaerst // es zo zijn de heuverste ende ghezwornen // ghehouden up heure eedt deuchdelike te // houdene ende te doen onderhoudene // upde boete van iii pond groten ende arbitraire // correctie van schepenen //

Universiteitsbibliotheek, Handschriftenzaal, Handschrift 58, reglementen van de neringen aangaande de goudsmeden.
Folio 433-434 gepubliceerd in: Minard-Van Hoorebeke L., *Description des Méreaux*, Gent, 1877

5. Uittreksels uit enkele inventarissen, minuten van staten van goederen, Schepen van Gedeele

Inventaris 1

Inventaris van Gillis Van der Beke, † 1561

[fol. 1 recto]
Diversche baghen ende rynghen // dien voornoemde steerfhuuze anclevende // bevonden in een plat couferkin // staende inde eetcamere. //

Ende eerst //
Eene groote gauden ketene om eenen // vrauwe inne te gurdene weert // wesende xix of xx pond groten //
Item noch eene groote gauden ketene // om an den hals te hanghene weert // zijnde xi of xii pond groten //
Item twee cleene ketenkens weert // wesende elck ii pond groten comt iiij pond groten //

[fol. 1 verso]
Item tweeen coraelen pater nosters // die de gautsmeden ghepresen hebben // xviij schellingen groten //
Item een gauden tantstookerken //

Diversche rynghen ten voornoemde // steerfhuuse bevonden rustende // int voornoemde plat couferken //
Eerst //
Eenen gauden rynck met eenen // grooten Robyn //
Item eenen anderen met een cleen // robynken, Eenen jacynct, Eene // tafele van diamante //

[fol. 2 recto]
Item een cleen corralynken //
Item eenen garnaet //
Item eenen rynck met een peerlken //
Item drye gauden draeykins //
Item ende twee gauden hertkins //

Noch andre zaken oock int // voornoemde plat couferken bevonden //
Eerst //
Twee roode fluweelen bursen //
Item eene ghefigureerde burse //

[fol. 2 verso]

[…]
Item eenen zwart aghettenen // pater noster met verguld tusschen teekene //
Item ende een cleen zwart pater noster // met verghulden tusschen teekens // ende met een verghult cruiskin //
Item eenen christallynen pater noster //
[…]

[fol. 3 verso]
[…]
Ende drye gauden cnopkins om te // an eender vrauwe colliere //
[…]

[fol. 6 recto]
Item De Passie ons Heeren //
[…]

[fol. 9 recto]
[…]
Item drye ghescilderde Vraukens // up lywaet ghescildert //
[…]

[fol. 15 recto]
[…]
Item twee ghescilderde tavereeleen // deene met Onser Vrauwen, ende // dandre met eenen Uul //
[…]

[fol. 16 verso]
Item een tavereel van Sint // Helena //
[…]

[fol. 23 recto]
Item twee ulebekers, twee kannekins onghedect //
[…]

S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 1, map 6, inventaris van Gillis Van der Beke, 1561
Niet gepubliceerd.

Inventaris 2

Inventaris van Geertruydt Sroovers, weduwe van wijlen Janne de Walens, alias de Casselaer († 1565)

[fol. 4 recto]
Noch een ronde witte dooze met // twee fluweelen bursen ende // vijff hertekens of helders daer // inne //
Noch een wit langh cleyn doosken // met drye ooghen ende drye // verghulde haecxkens //
Twee knoppen met peerlen //
Twee silveren schurshaecken //
Een cleyn busseken met peerlen //
Noch een groote schoone peerle //
Twee verghulde knopkens //
Een silveren teeken met Sint Jans hooft //
Een cleyn sticxken silvers van // eenen voet van eenen gelaese //
Twee houten schotelen daer daer aff // in deene es een bruyloft Riemken // naelde, coeliers, vinderhoyen ende // dierghleijcke //
Noch een ronde dooze ende // daerinne een ronden grooten // crealen pater noster met vijff // verghulde teekenen ende een teeken // daer onder aen hanghende //
Noch eenen crealen pater noster //

[fol. 4 verso]
Met vergulde greynkens met zeven // vergulden teekenen daer aen hangende // ende een gouden crucificx //
Noch eenen crealen ronden pater // pater noster met vijff vergulde// teekenen //
Noch eenen blauwen pater noster //met vergulde greynkens ende // zeven vergulde teekenen met een // Agnus Dei daer aen hanghende // beslaghen int goudt //
Item noch eenen cleynen blauwen // pater noster met vergulden // greynkens ende acht vergulde / teekenen met een cleyn vergult // hertteken daer aen hanghende //
Noch eenen ronden selveren pater noster // met greynkens ende // twelff vergulde teekenen met // eenen vergulden teeken daer onder // aen hanghende //
Een witte dooze ende daer innen bevonden //
Eenen rieme vanden ouden tijde met // een beslach van silver verghult // ende een silveren roose daer aen // met eenen rubijn daer inne //
Item noch twee zijden linten oft // riemen //

[fol. 6 verso]
[…]
Een qaleyers potteken met een silveren // decxele //
[…]

S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 1, map 8, inventaris van Janne de Walens, 1565
Niet gepubliceerd.

Inventaris 3

Inventaris van Baltasar Mast († 1592)

[fol. 1 verso]
[…]
Item een tafereel hebben de Signeur ende // Abraham //
[…]

[fol. 2 recto]
[…]
Item drye gouden rynghen ende point van // eenen grenaet een parse ende in trauwe // ii schellingen groten //
[…]

S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 5, map 11, inventaris van Baltasar Mast, 1592
Niet gepubliceerd.

Inventaris 4

Inventaris van Mattheus De Vlieghere († 1592)

[fol. 1 recto]
[…]
Een tafereel t Heronimus // xiij schellingen iiij denieren //
Nog een lanc tafereel //viii schellingen ii denieren //
[…]

S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 5, map 15, inventaris van Mattheus de Vlieghere, 1592
Niet gepubliceerd.

Inventaris 5

Inventaris van Juliane van Waterleet, filius Philips († 1592)

[fol. 2 recto]
[…]
Eenen zelveren shutshaeck // iiij schellingen groten //
Eenen zelveren vingheroet enden // zelveren spellen // ii schellingen groten //
Een gouden pense ende een gouden draet // x schellingen groten //
[…]

S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 5, map 50, inventaris van Juliane van Waterleet, 1592
Niet gepubliceerd.

Inventaris 6

Inventaris van Lonaert Vanden Moere (†1594)

[fol. 1 recto]
[…]
Eenen zelveren biercroes, een // zelveren copkin ende een zelveren // bellekin in een ghelas // ii pond xiij schellingen iiij denieren groten //
[…]

S.A.G., reeks 332, minuten van staten van goederen, doos 7, map 38, inventaris van Lonaert Vanden Moere, 1594
Niet gepubliceerd.